

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
8
20 — E
58
ROMA

Mobhiy

NOTITIA
CONCILIORVM
SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissimè tùm sacri Canones, tùm veteres, nouique Ecclesiæ Ritus, tùm præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

AVCTORE
IOANNE CABASSVTIO
AQVISEXTIENSI PRESBYTERO
Congregationis Oratorij Domini IESV.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO D. D.

ANTONIO VIDMAN
PROTONOTARIO APOSTOLICO,
Comiti ab Ortemburg, Libero Baroni ad S. Paternianum, ac Sumeregg, &c.

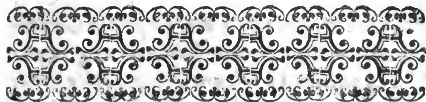

VENETIIS, M. DC. XCII.

Apud Laurentium Basilium sub signo Auroræ.
SVPERIORVM PERMISSV.

Mathias Pesi Schelz Viennens

[illegible]

ILLVSTRISSIMO,

ac Reuerendissimo D. D.

Euiuiscit ex prælo Illustrissime, ac Reuerendissime Domi-

a 2 ne,

ne, reuiuiſcit, inquam, ex prælo Conciliorum notitia: totque librorum copia per Germaniam, Galliam, Roma, et Venetijs diffuſa, adhuc orbi non ſufficit. Nimirùm hoc ſibi vindicant non infimæ notæ, ſed eximiæ laudis authores, vt cùm eorum exempla ſcriptorum ſemel, atque iterùm imprimantur; ita auidè ſuſcepta ſint, vt vbertas nulla, cumulus nullus ſatis ſit, vt ſtudentium indigentiæ, ac voto ſatisfaciant. Haud aliter ac fons, quamuis perenni aquarum effluxu manaret, riguiſque humoribus vndequaque circumflueret, deficeret aliquando, quoties ab eo tantùm homines ſiti refrigeria perquirerent. Nec improbanda Lectorum auiditas. Quidquid enim præclari habent Conciliorum Hiſtoriæ, quidquid mirum perſpectum fuit in Pontificum geſtis, & notatu dignum in eorum ſanctionibus; quidquid victoriæ contra Neſtorianos, Pelagia-

uerit

nos, Eutychianos, innumerosque hæreticos obtinuit Ecclesia; quidquid decreuerit illa, vt institutiones Christi, disciplinamque firmaret, vt Sacrificiorum ritum, ac dignitatem augeret: omnia, inquam, in hac Notitia, seù totius Orbis Christiani tabula non minùs satis, quàm abundè intuemur. At quem ad tanti operis tutelam eligerem, nisi te Illustrissime, ac Reuerendissime Domine, ex cuius animo, familia, ac stemmate tot decora prodeunt. Prima versatur ante oculos familia, cuius origo quamuis antiqua, & multo à nobis temporum interuallo discreta, satis adhuc effulget. Ex illa scilicet cùm Ortemburgensem Comitatum, Liberum ad S. Paternianum Dominium, cæterosque titulos attenta lance perpendimus, quales proauos habueris, intelligimus: eos nempè, qui præter ea, quæ strenue gessere; can-

a 3 dore

dore animorum, consilio, & prudentia ipsis propemodum Imperatoribus videantur æquari. Quamobrem Lunam, & Lilia, Alas Aquilasque *Stemmatis scimus, & veneramur. Eadem inde traducta Venetias, & consanguinitate cum primatibus iuncta, Nobilitatis Venetæ florem virtute prolis adauxit. Hinc Xenodochiorum gestæ piæ curæ, hinc structa Diuis altaria, hinc suppeditatæ quotannis Virginibus dotes, hinc alia Religionis opera toto pietatis studio, maximoque diuitiarum conatu suscepta, vix videntibus credenda memorantur. Præcæteris tamen Illustrissimæ familiæ proceribus primum sibi vindicat locum Eminentissimus Christophorus S. R. E. Cardinalis, cuius virtuti dum Sacra Comitia gerendas Numinis vices destinasset, & Roma expectando licèt exultaret imperio; fata plerumque melioribus inuida Spem*

totius

totius orbis, decusque rapuere. Eadem te, qui eius sectaris vestigia, seruent incolumen; & mitiora tibi reddant, quod illi abstulere. Eximia de te iam nobis est expectatio. Venustas oris viua oculorum acies, hilaritas vultus, maiestas aspectus, prompti aditus, humanitas summa, hæc inquam, tibi parant dignitates, hæc tibi sunt ad honores officia. In his scilicet sese animi magnitudo præsefert, & quod alij maximis precibus expostularent, hoc tibi naturæ dotibus vindicas. At parua sunt hæc, si cum ijs quæ acturus es, cùm ad virtutem ætas accesserit, comparemus. Cur igitur non auderem tantæ indoli, tantum opus committere? nefas videretur alteri, quàm tibi sacrasse. Hoc igitur benigno animo excipias. Maximo sanè consilio sinit Deus hanc tibi dicari Notitiam, scilicet vt discas Ecclesiæ suæ patrocinia

impartire , omnique regimini paulatim, atque sine labores assuescas . Hæc dum precor ex animo, nequeo, quin tibi non semper addicam , & subijciam me

Illustriss. ac Reuerendiss. Domine

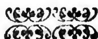
Dedicatissimum , & Humilimum Famulum

Antonium Bortolum ,

L E-

LECTORI.

Aucis præmonendum te Beneuolum Lectorem duxi, quæ fuerit huiusce Operis origo, & ratio. Cùm me comitem secum proficisci iussisset Romam Patronus, ac Dominus meus meritis æquè, ac dignitate Eminentissimus Hieronymus Grimaldus Aquarum sextiarum Archiepiscopus, Princeps generis splendore, ingenij dotibus, morum sanctitate, rerumque publicè gestarum in Italia, Gallia, & Germania meritis eximius, meque in suas ædes, & quotidianum conuictum asciuisset, id quod mihi suppetebat Romana in Vrbe ocium mensium circiter duodeviginti diuersis studijs impendi: sed his præsertim quæ ad Ecclesiasticam disciplinam, tùm veterem, tum recentiorem pertinebant. His incumbens studijs nonnulla conscripsi ad meum vnius vsum circa plerosque sacrorum Conciliorum Canones. Quam lucubrationem subodoratus vnus aliquis ex eiusdem Cardinalis familia Presbyter Theologus, meum ipsum autographum à me precariò exegit, sibique transcripsit, & postremò regressus Aquas sextias amicis suis vltrò impertiuit, & hi similiter alijs communicarunt: adeò vt,

me

me inſcio, innumera fuerint à multis apographa deſcripta, quæ per manus multorum diuerſis locis excurrebant, me admodum ægrè ferente, & paſſim (vti res erat) commonente nihil eſſe præter rudem delineationem, & opus prorſus imperfectum, confuſum, indigeſtum. Quis verò neſciat maiorem exigi ſollicitudinem in ijs quæ luci publicè deſtinantur, quàm in ijs quæ priuatim cum illis communicamus, qui nobis arctiori neceſſitudine coniuncti ſunt: ſic etiam vſu venire ſolet hominibus, vt in priuato conclaui eo ſe habitu familiaribus conſpiciendos exhibere non refugiant, quo tamen in publicum prodire omnino detrectarent. Familiaribus, & intimis ſodalibus, vel nugas noſtras, & quiſquilias commonſtrare delectat: ſed in lucem publicam nihil quidquam niſi excultum, & elaboratum vir ſapiens protulerit. Quia tamen nihilò ſeciùs haud pauci qualiſcumque iſtius Operis editionem fieri vrgebant, meque etiam inuito ſe in publicum edituros, niſi ego curam iſtam ſuſciperem comminabantur. Illorum vt obſiſterem conatui, conceptam ab illis indebitam præcepti huius, & immaturæ lucubrationis exiſtimationem ex eorum primùm animis delere ſtudui, & pollicitus ſum me id genus Operis accuratiùs elucubraturum, & pleraque emendaturum ex illa priſtina compoſitione, quæ iam mihi impēsè diſplicebant. Hac ratione adductus manum operi vltimam admoui, melioremque in formam redactum viris aliquot eruditiſſimis explorandum, & examinandum tradidi, qui etiam me renitentem ad publicandum impulerunt, adhibitis quoque Superiorum iuſſionibus, quibus obſiſtere non licuiſſet. Iam igitur priſtina huiuſce Laboris rudimenta, & exemplaria, vt fœtum aliquem informem, & abortiuum abdico: ſolùmque aſſero, & agnoſco iſtud opus quale nunc prodit. Cui hoc idem contigit quod naturæ operibus, quæ à rudibus exordijs per diuturna incrementa in-

for-

formàm perfectiorem aſſurgunt : teſtante Gregorio Niceno, quo eruditiorem Philoſophum inter ſanctos Patres neminem habet Eccleſia : ἀπὸ τῶν μικροτέρων τὸ τέλειον ἡ φύσις ποιεῖται τὴν ἄνοδον, à minoribus ad id quod perfectum eſt natura progreditur. Cæterùm in iſta Conciliorum diſcuſſione, tria potiſſimùm præſtare ſtudui. Primùm quidem hiſtoriæ Eccleſiaſticæ mediocrem notitiam, deinde ſacrorum Canonum illorum cognitionem quibus Eccleſiæ ordo, & diſciplina ſtabilitur, quos alijs etiam parallelis, & conformibus tùm ſacris, tùm prophanis Imperàtorum Romanorum, nonnunquam etiam Franciæ Regum ſanctionibus locupletaui; producta etiam praxi Gallicani fori, vt legenti ſimul occurrerent quæcumque ius canonicum, ac inſuper ciuiles, ſeu Romanorum, ſeu Francorum Leges circa vnam eamdemque materiam diuerſis temporibus conſtituiſſent. Poſtremò ſuppeditare in animo habui exactiorem priſcorum Eccleſię rituum cognitionem ex veterum teſtimonijs hauſtam. Quam (vt eſſet vberior) non modò Synodorum canonibus inter ſerui, ſed etiam ſeorſim plerumque diſtinctis diſſertationibus, & corollarijs fuſiùs explicaui. Hoc intendens, vt vel ex hoc vno Libro plęna, & cumulata rerum Eccleſiæ peritia poſſit hauriri. Te verò Lectorem rogatum velim, vt iſtam qualemcumque operam boni conſulas, & quodcumque erratum, vel oſtenderis, vel ſuſpicatus fueris, pro tua humanitate, & chriſtiana charitate ignoſcas. Licet enim quanta valui ſollicitudine ad rerum quas hic trado nòtitiam exactiorem collimauerim, eòque ſtudioſè aciem oculorum intenderim: attamen fieri potuiſſe, vt pluries à propoſito ſcopo aberrauerim, non diffiteor. Mortalibus enim etiam diligentiam exactiorem adhibentibus, & affectum ſincerum præſtantibus ſubrepit plerumque inſcitia, & caligo ſolet offundi. Ignorationis enim error humanus eſt, vt ait in Libro de Synodis

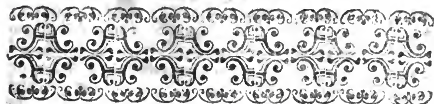
Hi-

Hilarius. Ideòque venia dignus, & ignoscendus. Neque minùs verè, quàm modestè Iustin. Aug. in præfatione pandectarum Iuris ita profitetur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, diuinitatis magis, quàm moralitatis est*. De cętero hæc omnia iudicio Catholicæ Ecclesiæ, quam cum Apostolo agnosco, & constanter profiteor, columnam esse, & firmamentum veritatis, quàm lubentissimè subijcio.

Et quia me procul absente typis editum est istud opus, ad fidem exemplaris aliena, qua vti necesse habui, manu descripti; iure à te peto, & rogo, vt iudicio tuo suppleas, nec mihi ascribas typis imputanda errata, quæ corrigere per absentiam non valui.

I N-

INDEX
CAPITVM HVIVS OPERIS.

21.

79.

NOTITIA CONCILIORVM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissimè tum Sacri Canones, tum veteres, nouique Ecclesiæ ritus, tum præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

APOSTOLORVM CONCILIA.

TRia legimus in Actis Apostolorum coacta ab ipsis, atque habita Concilia. Primum quidem, quo in locum perfidi Iudæ Matthias à cœtu discipulorum sublectus est, quò conuenere numero circiter centum viginti, vt refertur cap. 1. Petrus vt sacri Collegij præses & cœtum conuocauit, & vniuerso cœtui faciendam electionem proposuit: Subiungitque sacer Historicus. *Et statuerunt* (scilicet discipuli congregati) *Ioseph qui vocabatur Barsabas qui cognominatus est Iustus, & Matthiam*. Nimis demissè, & abiectè meo quidem iudicio de hac Matthiæ promotione sentit Venerabilis Beda. Scribens namque in primum istud caput existimat debuisse discipulos per electionem procedere, quæ tutior, atque

rationi, vſibusque,& Canonibus inſequentis Eccleſiæ conformis via eſt, atque in eo culpæ obnoxios fuiſſe, quatenus omiſſa electione, rem tantam ſortibus commiſerint: ſed tamen aliquam excuſationem iſtam mereri culpam, quia diſcipulis nondum fuerat Spiritus Sanctus illapſus.

At ex aduerſo contendunt cæteri Eccleſiæ Doctores, Origenes, Chryſoſtomus, Auguſtinus, alijque, & cum his longè maxima Theologorum inſequentium pars, proceſſum à diſcipulis fuiſſe per electionem, ac ſuffragia: & hac ratione conſtitiſſe duos præ reliquis Apoſtolico faſtigio digniores eſſe. Cùm autem ambiguum eſſet vter amborum dignior, ad orationem recurriſſe,& ad ſortes per Spiritum Sanctum dirigendas. De quibus nunc agendum nobis conformiter ad Eccleſiæ Doctorum mentem.

Præſtiterit in primis ipſius Ioannis Chryſoſtomi os aureum loquens audire, dum hoc primum caput explicat. Hic ergo ter aſſeuerat electionem à multitudine factam, ac initam. Refert verò non ipſa Petri qualia habentur in ſacro textu verba, ſed ipſorum mentem,ac ſenſum adhibito eligendi verbo. Hæc igitur Chryſoſtomi verba ſunt. *Quam ob rem exordiens Petrus dicebat: Viri Fratres oportet* Eligere *ex nobis*. Multitudini *permittit iudicium, ſimul eos qui* Eligebantur *reddens reuerendos, & ſeipſum liberans ab inuidia, ſimultateque, quæ poterat à cæteris oboriri. Nam hæc ſemper ingentia gignit mala. Quòd igitur ſic oportuit fieri docuit adducto prophetæ teſtimonio, Ex quibus autem oporteat fieri* Electionem *ipſe interpretatur dicens ex congregatis nobis per omne tempus.*

Libet iam Origenis, qui Chryſoſtomum ætate longè præceſſit,ſubiungere teſtimonium,quod his verbis legitur homil. 23. in Ioſue: *Inuenio* (inquit) *quod aliquando, cùm deeſſet numero Apoſtolorum vnus Apoſtolus, & eſſet neceſſarium in loco Iudæ alium ſubrogari, conuenientes*

tes Apostoli, qui vtique multò sapientiores erant quàm ij, qui nunc Episcopos, vel Presbyteros, vel Diaconos ordinant, Elegerunt *duos, & statuerunt in medio, nec tamen de his semetipsis iudicium permiserunt, vt illum facerent, quem ipsi volebant, sed orantes, inquit, miserunt sortem ex illis duobus, quos statuerant in conspectu Dei, idest Ioseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est iustus & Matthiam. Et cecidit, inquit, sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim discipulis, præcedente namque oratione, non iam casu, sed prouidentia sors diuinum iudicium deferebat*. Ita Origenes.

Testis in medium tertius adducatur Sanctus Augustinus ita loquens in Psal. 3. conc. 2. *Sors non aliquid mali est, sed res est in dubitatione humana diuinam indicans voluntatem. Nam & sortes miserunt Apostoli, quando Iudas tradito Domino periȷt. Et sicut de illo scriptum est, abiȷt in locum suum, cæpit quæri quis in locum eius ordinaretur*, Electi sunt duo Iudicio humano, *& electus de duobus vnus iudicio diuino*. Sic Augustinus.

Posteriora deinceps sæcula confertissimam testium nubem suppeditant, quam adducere superuacaneum sit, non tamen pigebit, aliȷs quam plurimis prætermissis, proferre Nicolaum Lyranum cuius hæc sunt verba. *Et statuerunt duos. Non distinxerunt ab aliȷs per sortem, sed per* Electionem, *tamquam magis notabiles in scientia, & factorum Christi experientia*. Et paulò pòst: *Et orantes dixerunt tu Domine. Licet enim* Istos elegissent *vt notabiliores aliȷs, sicut dictum est, tamen ignorabant quis eorum esset dignior ad Apostolatum. Propter quod implorauerunt super hoc diuinum iudicium per temperationem sortium, secundum quod dicitur Prouer. 16. sortes in sinum mittuntur & à Domino temperantur*. Ita loquitur Lyranus.

Nouissimis duobus seculis hęc istius loci intelligentia de electione magis inualuit ex Græcarum litterarum peritia qua carebant anteriores Theologi, tametsi constantes huius assertores. Itaque vbi translatio vulgata dicit & annumeratus est cum vndecim

Apostolis, ipse Sancti Lucæ, quem certum est Græcè scripsisse textus, sic effert: καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποςόλων. Quæ verba Ioannes Gagnæus Theologus Parisiensis probatissimus iuxta Græci verbi indubitatam proprietatem sic exponit: *Suffragijs, & calculis omnium cooptatus est cum vndecim Apostolis*. Franciscus quoque Vatablus Regius Parisijs Professor sacrarum litterarum ita vertit: *Suffragijs additus est ad numerum vndecim*. Xantes Pagninus, & Arius Montanus sic transferunt. *Simul suffragijs electus est cum vndecim*. Cornelius quoque à Lapide hoc verbum *annumeratus est*, sic exponendum asserit iuxta Græcum Sancti Lucæ Archetypum: *Communibus calculis cooptatus est*. His disertè suffragantur Alfonsus, Salmeron, Lorinus. Alios innumeros sileo Scriptores in re adeò protrita, & indubitata.

Illa tamen facta per discipulos electio nihil obest, quò minùs Matthias profiteri possit cum Paulo ad Galatas scribente, esse se Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum: cùm perspicuum planè sit non ante cœpisse, vel extitisse ipsius Apostolatum, nisi ex quo diuinitùs directa sors in eum cecidit. Quis verò neget has ipsas (circa) duos discipulos sortes fuisse ab hominibus datas? cùm id liquidò testetur Lucas: Et dederunt (non alij sanè quàm discipuli, qui ipsi homines erant) sortes eis. Et tamen sortes hæ ab hominibus collatæ propius attingunt diuinam illam, & supernaturalem Apostolicæ dignitatis collationem, quàm ista anterior facta ab eisdem hominibus per suffragia electio. Si ergo sortes ab hominibus collatæ nihil obsistunt diuinæ huic vocationi, sed potiùs inseruiunt; multò minùs obsistent remotiora illa, & anteriùs collata communia suffragia, per quæ duo discipuli reliquis socijs prælati sunt, necdum tamen constituti Apostoli.

Iste nimirum est constans ordo, ac dispositio diui-

næ

næ prouidentiæ vt causas creatas naturales, & humanas inflectat, dirigat, ordinetque ad sibi propositos quantùmuis supernaturales fines. Exercitium prorsus humanum piscandi contribuit vocationi Petri, & Andreæ, & Iacobi, & Ioannis, quatenus hac occasione illos offendit Christus Dominus, dum ambularet secus mare Galilææ, eosque à piscium captura traducens ad piscationem hominum constituit sibi Socios, & Apostolos. Egressio Samaritanæ mulieris ad hauriendam aquam in ordine diuinæ prouidentiæ causa fuit per accidens, & externa ad supernaturalem eius, & diuinam conuersionem. Quin etiam peccata ipsa seriem ipsam ingrediuntur diuinæ prouidentiæ ad eliciendos supernaturales effectus, vnde affirmat Petrus. Act. 2. Christum definito consilio, & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis. Quod perinde est, ac si diceret: Deum vsum fuisse per consilium altissimæ prouidentiæ suæ impiorum malitia, quam consultò permittebat, vt sic exequerentur mirificum illud humanæ Redemptionis opus. Si ergo malorum hominum peruersæ machinationes, & flagitia plerumque supernorum consiliorum executioni famulantur, cur non inseruient ad diuina beneficia piorum quoque hominum intentiones, & actus?

Sed ne extra Sacrarum Synodorum, in quo versamur, campum diutiùs diuagetur oratio, ipsi sanè Patres, qui in Concilium ad definiendas fidei ambiguitates conueniunt & homines sunt, & humanis rationibus, disputationibus, argumentationibus futuræ circa fidem definitioni præludunt: vt ex veterum, & recentiorum Synodorum actis compertum sit. Ipsa tamen fides, quæ per huiusmodi disceptationes inuestigatur, non syllogismis, non ratiocinationibus, sed reuelatione, qua mentes nostræ supernè illustrantur, nititur & subsistit. Sanè S. Augustinus de Theologia loquens, quæ humanis rationibus res fidei inuestigat, & com-

probat, ſic ait lib.4. de Trinit. cap. 1. *Huic ſcientiæ tribuitur id quo fides ſaluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur*. Sanctus quoque Ambroſius in cap. 5. Lucæ verba hæc Chriſti ad diſcipulos in mari Galilæę piſcantes: Laxate veſtra retia in capturam, ſic allegoricè exponit. *Hæc quæ Apoſtoli iubeatur laxare retia, verborum ſunt complexiones, & diſputationum receſsus, quibus fideles quos ceperint non amittant*. Quod verò ibi Chriſtus ad Petrum dicit, Duc in altum, idem ſic interpretatur Ambroſius, hoc eſt in profundum diſputationum.

Recurſus porrò ad ſortes in his diſcipulis non iure reprehenditur à Beda. Certum namque eſt non modo fuiſſe apud Hebræos frequentem, ſed à Deo etiam vel pręſcriptum, vel approbatum. Inter duos Hircos, quorum vnus erat immolandus, alter in deſertum ablegandus, ſors præcipiebatur iacienda, Leuit. 16. Aaron ſorte alijs prælatus eſt ad Summum Sacerdotium ipſo Deo ſic iubente, Num. 17. cuius etiam iuſſu Samuel Saulem in Regem elegit per ſortem 1. Reg. 10. Terra Promiſſionis ſorte diuiſa eſt inter Iſraelitas, Num. 25. Sacerdotalia munera ſorte obtingebant, 1. Paral. 24. Ideòque narrat Lucas ſorte obtigiſſe vt Zacharias Ioannis Pater thura Deo intra Sanctuarium ſuccenderet. Denique ait Auguſtinus in Pſal. 30. conc. 2. *Sors non aliquid mali eſt, ſed in dubitatione humana res eſt diuinam indicans voluntatem*. Et allegatur in decreto Gratiani 26 *q.2.c.1*.

In multis caſibus ſortis remedium iura ciuilia præſcribunt. Nam cohæredes inter ſe ſortiri poſſunt apud quem ex ipſis remanſuræ ſint cautiones hæreditariæ. L. ſi quæ ſunt cautiones, ff. familiæ erciſcundæ, & ſortitio hæreditatem diuidit. L. 2. c. quando, & quibus quarta pars debeatur. Et in iudicijs familiæ erciſcundæ, communi diuidundo, & finium regundorum, quibus confines poſſeſſores, vel hæredes, vel ſocij de partitione decertant, ſi quæratur litis ordinandæ gratiæ

vter

vter actor sit vter reus, res sortè discernitur. L. sed cum ambo ff. de iudicijs. Etsi plures Legatarij inter se circa rerum legatarum optionem dissentiant, sortè dirimitur controuersia, vt ad quem sors veniat, illius sententia in optione præcellat §. optionis instit. de legat. ait verò Salomon Prou. 18. *Contradictiones comprimit sors, & inter potentes dijudicat.* Denique sortium aliæ consultiuæ sunt quæ solæ reprobantur, aliæ diuisæ, aliæ electiuæ. Harum legitimus est vsus, saltem quando aliter ambiguitas non potest commodè expediri.

Secundum Apostolorum cæterorumque discipulorum Concilium refertur Act. 6. vbi collecto per Apostolos discipulorum grege, electi primùm fuere septem diaconi communibus suffragijs. Ecclesiastica Hierarchia cœlestem imitatur vt docet Dionysius. Sicut ergo septem Angeli astant ante Deum, Tobiæ 12. & Apoc. 1. similiter in Ecclesia ante Sacrum altare, & circa Hierarcham diuina facientem diaconi septem: quem olim numerum non licebat excedere, vt constat ex Neocæsariensis Concilij can 15. qui citatur c. diaconi septem, dist. 93. & Cornelius Papa epist. ad Fabium Antiochenum quam refert Eusebius recensens Clerum Romæ consistentem, septem numerat diaconos, totidemque subdiaconos; in Concilio quoq. Romano sub Siluestro I. numerantur diaconi in vrbe Cardinales septem.

Tametsi Diaconi successerint in mensarum ministerium, quo viduæ olim fungebantur, non tamen in hac mensarum præfectura stat præcipuum eorum munus. Constituti quippe sunt in altaris ministerium, quod est sublimioris dignitatis. Idque liquidò constat, quia per manuum impositionem cum solemnibus orationibus ab Apostolis ordinati sunt. Act. 6. Vir Apostolis coætaneus. Ignatius epist. ad Heronem Diaconum. & epist. ad Trallianos tradit officium Diaconorum in eo esse, vt Episcopo & Sacerdotibus sacrifi-

cantibus, & Sacramenta diuina miniſtrantibus ſubminiſtrent. Quin etiam in eo verſabatur etiam horum officium, vt viuificum Chriſti ſanguinem communicantib. præberent, vt teſtantur Iuſtinus Martyr Apolog. 2. Cyprianus ſerm. de lapſis: & de Sanctiſſimo Diacono, & Martyre Laurentio idem ſcribit Ambroſius lib. 1. Officiorum.

Tertium Apoſtolorum Conſilium fuſius deſcribitur Act. 15. vbi vnà conuenerunt Apoſtoli, & ſeniores unanimi ſenſu ſtatuentes eſſe fideles immunes à iugo circumciſionis, & Moſaicarum cęremoniarum: tantùm vt abſtinerent ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione. Concilium iſtud Ieroſolymæ celebratum fuit anno Chriſti, vt ſupputat Baronius, quinquageſimo primo. Huic Paulus, & Barnabas interfuerunt ex Antiochia profecti, anno ab ipſius Pauli conuerſione decimo quarto, cùm ſcribat Galat. 2. *Deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendi Ieroſolymam cum Barnaba aſſumpto, & Tito.*

Grauis hic exurgit difficultas: cùm enim hoc ipſo Concilio prohibeantur fidelibus carnes idolis immolatæ, quæ Græcè idolothyta dicuntur; nihilominus Paulus aliquantò poſt ſcribens primam ad Corinthios epiſtolam c. 8. negat eos peccare qui veſcuntur idolothytis, niſi vel ſcandalum ingenerent infirmis, vel erroneè credant ipſi ſe ſic faciendo peccare. Huic nodo conuenientem cuneum adhibet Baronius admonens pręceptum de idolothytis, & ſanguine, & ſuffocato non fuiſſe ab Apoſtolis impoſitum vniuerſis fidelibus; ſed tantùm Eccleſijs Iudææ, Syriæ, Ciliciæque, in quibus orta erat illa, quæ iſti Concilio cauſam dedit, controuerſia. Et quidem Synodica epiſtola, quam refert Lucas, ita inſcribitur: *Apoſtoli, & ſeniores fratres his qui ſunt Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ, fratribus ex gentibus.* His ergo, propter Iudæorum conuerſorum multitudinem, cum quibus cohabitabant, ad eorum offenſionem de-

cli-

clinandam, neue fraterna charitas,& pax interturbaretur, hæc interdicta fuerunt; quæ ceteris fidelibus libera relicta sunt.

Nihilominus preceptum istud à sanguine abstinendi in vniuersam Ecclesiam dimanauit, vsuq; omnium receptum est ita,vt multis sæculis,tàm in Occidente, quàm in Oriente inualuerit; qua de re consulito, quæ inferiùs collegi ad Gangrensis Synodi Canonem 2. Chrysostomus homil.3.in Acta Apost. obseruat in his Concilijs prudentiam, & summam in Petro animi moderationem, qui cùm esset Summus Pontifex, Christique per vniuersam Ecclesiam Vicarius, & Spiritus Sancti luce pleniùs illustratus; nihil tamen quidquam per seipsum, aut Iure propriæ quamuis sacrosanctæ authoritatis, & potestatis decernere voluit: tametsi hoc quoque potuisset, sed Ecclesiæ suffragia per istas Synodorum conuocationes exquisiuit. Eamdem animi moderationem, & prudentiam imitati sunt plurimis sæculis Romani Pontifices, quoties grauis aliqua præsertim de fide causa emergebat, vt perspicuum fit ex frequentibus Concilijs olim à Romanis Pontificibus conuocatis, quorum ductu & placito commissum sibi dominicum gregem prouidissimè regebant. Sic verò loquitur Chrysostomus. ὅρα δὲ πέτρον μετὰ κοινῆς πάντα ποιοῦντα γνώμης οὐδὲν αὐθεντικῶς οὐρεν ἀρχοντικῶς. Intuere Petrum nihil nisi de communi fratrum consilio agentem, nihil verò per imperium, nihil ex propria authoritate.

CONCILIA REPROBATA.

Circa collatum ab Hæreticis Baptismum.

VAleretne Baptismus ab Hæreticis collatus diu magna animorum contentione disputatum est.

In

In primis Africanorum Episcoporum Concilio, cui præsedit Agrippinus Carthaginis Episcopus, decretum fuit nullum prorsus, & inualidum eiusmodi Baptismum esse: Ideòque ab Ecclesia iterandum. Testatur id Cyprianus epist. 71. ad Quintum.

Ipse deinde Cyprianus Carthaginis quoque pręsul, hoc idem decretum coactis tribus alijs Africanis Synodis confirmauit: dum regeret Stephanus Ecclesiæ vniuersæ clauũ, Imperatoribus Valeriano, & Galieno. Primas harum trium Synodi litteras Synodicas conscripsit Cyprianus. Vide huius epist. 73. ad Iubaianum.

Vt verò decretum istud pleniorem sortiretur auctoritatem, plenior quoq; Africanorum Patrum Synodus ab eodem Cypriano indicta est, conuenientibus vno, & septuaginta Africæ, & Numidiæ Episcopis, qui præcedens decretum firmarunt, & innouarunt. Scripsitque de eo Cyprianus Synodicam ad Stephanum Pontificem, sub cuius finem ne hac occasione schisma nasceretur, ipse contestatur per istud decretum nihil præiudicari aliorum libertati, vt possint oppositam si lubet sententiam sequi sine vlla Ecclesiasticæ vnitatis labefactatione. His verò acceptis litteris Stephanus Papa Synodi huius sanctionem reprobauit, vetuitque ne quis auderet à contraria Apostolica traditione discedere. Huic Stephani rescripto minimè acquieuit Cyprianus, sed contra eum plenam querelarum scripsit epist. 74. ad Pompeium qua Stephanum ipsum tum superbiæ, tum imperitiæ, tum imprudentiæ insimulat: qua in re moderationis limites Cyprianus transiliuit. Quin etiam tertiam sine mora conuocat Africanorum Antistitum Synodum, cui ex Africa, Numidia, & Mauritania interfuerunt Episcopi septem & octoginta. Initio Synodi pręfatur non esse dirimendã ab his qui dissentirent communionem, & pacem. Deinde tacito Stephani nomine, ipsum paulò acriùs perstringit his verbis; *neq; enim se quisquam nostrum Episcopum Episcoporum*

rum

rum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatē collegas suas adigit, Hoc ex loco, atq; ex Tertulliani libro aduersus Psychicos cap. 1. vbi Romanum Pontificem *Episcoporum Episcopum* nuncupat conijcitur hunc fuisse priscis illis sæculis vnum ex titulis eius. Istud demum pleniore Concilio præcedentium Conciliorum Africanorum innouatum fuit decretum. Hac sanè in re sanctissimum virum etiamsi ista ex officio agere crederet, à noxa non exemerint. Hac in peregrinatione mortali, magna etiam sanctitas non est ab omni culpæ labe immunis. A culpa ista Patres Africanos, & maximè Cyprianum mox resilijsse produnt Hieronymus contra Luciferianos, & Augustinus lib. 2. de Baptis. contra Donatist. c. 4. & epist. 48.

Circa idem tempus altera Synodus hisce Africanis conformis habita est Iconij in Phrygia, conuenientibus eò ex diuersis Asiæ Prouincijs, Episcopis præsido Firmiliano Cæsareæ in Cappadocia Metropolite: cujus superest inter Cypriani epistolas, ad Cyprianum ipsum epistola 61., ex qua constat fuisse hanc Asianorum Synodum à Stephano Papa damnatam, eiusque Assertores à fidelium communione exclusos. In eumdem erroris lapidem impegisse Dionysium Alexandriæ Patriarcham refert Eusebius lib 7. hist. Eccl. c. 6. non tamen in hunc, aut in Cyprianum Stephanus hanc exercuit seueritatem, reueritus amborum sanctitatem, eruditionem, & dignitatem.

Ex multiplicibus Synodis hisce Africanis, & Asianis, quibus tam eximij, & in Ecclesiæ cœlo quasi primæ magnitudinis sidera præ cæteris Illustrissimi Præsules interfuerunt, & tamen iuremerito reprobatis à Romana Sede, constabilitur illa regula inconcussa, nullam esse cuiuscumque Concilij authoritatem, cui Romanus Episcopus refragetur. Quam rem infra pleniùs prosequar ad Romanum Concilium sub Damaso Pontifice.

A P-

APPENDIX

Ad præcedentes Synodos, in qua discutitur Canonum Apostolis attributorum authoritas.

Mirari subit si, quum habita fuere illa de rebaptizandis ijs quos intinxerant Hæretici Concilia, fuerit aliqua Canonum Apostolis attributorum notitia, qui fieri potuerit vt neque à Latinis Cypriano, & octoginta sex alijs patribus quibus præfuit, quorum vota omnia Synodica supersunt, facta vlla mētio fuerit trium Canonum Apostolicorum scilicet 45. 46, & 68. qui perspicuè decernunt inanem esse baptismum ab Hęreticis collatum, cùm tamen potuissent hi Canones suppeditare præcipuum sententiæ istorum prẹsidium, ac munimen. Maximè cùm Stephani rescriptum ex aduerso vrgeret ipsam eis aduersantem Apostolorum traditionem. Ipsi quidem Africani recurrunt interdum ad Apostolicam authoritatem, sed illam dumtaxat, quæ ex eorumdem sacris Libris depromitur, quale est Pauli effatum sæpissimè ab eis repetitum: vnus Deus, vna fides, vnum Baptisma. His adiunge Augustinum, qui nec in totis septem Libris de Baptismo contra Donatistas, in quibus fusissimè de hac quęstione disputat, vllius meminit Apostolorum canonis. Imò verò lib. 5. cap. 23. sic ait: *Apostoli nihil exinde præceperunt, sed consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano ab eorum traditione exordium sumpsisse credenda est, sicut multa, quæ vniuersa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta rectè creduntur, quanquam scripta non reperiantur.* Hæc Augustinus.

Neque etiam antiquiores Gręci canones istos agnouerunt, alioqui namque Firmilianus Episcopus Græcus, & Gręcæ Synodi aduersùs hæreticorum Baptismum conuocatæ Prẹses, qui in sua ad Cyprianum epistola, quęcumque potest suæ sententiæ argumenta, pro-

probationesque congerit, hosce Apostolicos canones non siluisset. Scio vtique à patribus Græcis interdum Apostolis attribui nonnulla, his canonibus sancita. Verùm hęc ab illis accepta ferũt sancti Patres,nõ quatenus in illa vulgari canonum serie contineutur, sed quatenus ab Apostolis eiusmodi traditio, & vsus in Ecclesias præsertim Orientales dimanauerat.

Porrò Clementem & natu, & Episcopatu Romanum hos collegisse canones mihi nemo persuaserit; tum quia,vt satis ostendi. canones isti veteribus patribus præsertim Occidentalibus incomperti erant, tum quia in eisdem non pauca damnantur, quæ fuerunt à beato Petro, cuius fuit Clemens discipulus, & Successor tradita Romanæ Ecclesiæ; vt est Canon quintus de vxore Episcopi, vel Sacerdotis,vel Diaconi non dimittenda obtentu Religionis. Et canon 65., quo statuitur pœna depositionis, aut excommunicationis in eum, qui sabbatho ieiunauerit. Qua de re pleniùs infra disputabimus. Et canon 68. quo eisdem multantur pœnis, qui feria quarta non ieiunanerint. Hosce canones auidè Græci suscipiunt, ex quo se schismate à nobis diuulserunt, vt prætextum arripiant damnandi Romanam Ecclesiam: vt liquet ex schismatica Synodo Quinisexta, quæ magnam his canonibus arrogat authoritatem, & Romanam damnare audet Ecclesiam canonum istorum infractricem.

Ex aduerso Concilium Romanum Episcoporum septuaginta sub Gelasio Papa librum canonum Apostolorum pronunciat apocryphum, & allegatur in c. Sancta Romana Ecclesia dist. 15. His adiungenda Isidori censura relata in decreto c.canones dist.16.canones,qui dicuntur esse Apostolorum, nec receptos esse ab Apostolica Sede, nec Sanctos Patres assensum illis præbuisse, atque ab hęreticis sub nomine Apostolorum fuisse compositos: in eis tamen aliqua vtilia contineri. Marcellus Papa, & Martyr tres Apostolorum

san-

ſanctiones perhibet,quarum tamen nulla ad illos vulgò Apoſtolis adſcriptos canones referri poteſt.Primò, vt vndequaq; à quibuſcumque iudicijs liceat Epiſcopis Apoſtolicam Sedem appellare. Secundò, vt nullum haberi Concilium poſſit, niſi de ſupremæ ſedis conſenſu. Tertiò, vt Epiſcopi criminum accuſati iudicari non poſſint niſi in Synodo, quæ fuerit Romani Epiſcopi authoritate indicta. Et Concilium Ancyranum can.vlt. allegat canonem prohibentem, ne ſeptenarius diaconorum numerus excedatur. Qui citati canones cùm non poſſint ad eam referri collectionem vulgarem canonum Apoſtolis attributorum; ſatis inde arguitur, non eſſe neceſſariò referendum ad illam canonum triuialem congeriem, quidquid legitur prioribus Eccleſiæ ſæculis canonibus Apoſtolicis attributum, etſi fortaſſe tale aliquid in ea collectione legatur: in qua etiam complures leguntur ſuppoſititij canones Apoſtolicę traditioni planè contrarij: vt ſunt qui rebaptizari hæreticos ſanciunt, aut ſacerdotem cum vxore conuiuere.

De tribus Synodis Antiochenis.

TRia memorantur Antiochena Concilia, quorum priora duo fuerunt contra Paulum Samoſatenum Antiochiæ Patriarcham, impiè aſſerentem de Chriſto nihil fuiſſe quàm merum hominem. Primùm quidem conuenerunt Antiochiæ Præſules Aſiani ſub Imperio Gallieni, inter quos exiſtit, celeberrimus ille Neocæſareæ Ponti Antiſtes Gregorius Thaumaturgus, & Firmilianus Cappadocum Metropolites, anno octauo poſtquam fuerat à Stephano Papa de fidelium ſocietate excíſus. Quod argumentum eſt, Firmilianum poſtmodo ab errore reſipuiſſe, alioqui non admittendum in legitimam Synodum. In hac damnatus eſt Paulus. Qui tamen ſubdole pœnitentiam ſimu-

mulauit, & palinodiam dixit. Idem tamen, digreſſis in proprias ſedes Epiſcopis, vitaque functo Thaumaturgo, laruam depoſuit, & peruerſum dogma pertinaciùs aſſeruit.

Quocirca Epiſcopi Aſiæ ſecundam Antiochiæ Synodum celebrarunt, in qua Paulus denuò condemnatus, & ſede deiectus. Sed parere recuſans, & ſuorum factione munitus, Patres neceſſitate adegit interpellandi ethnicum Imperatorem Aurelianum, brachij ſęcularis auxilium ad ſanctiſſimi decreti executionem implorando. Aurelianus cauſam iudicio Romani Epiſcopi Dionyſij commiſit, qui re penitus explorata, Paulum iuſtè depoſitum declarauit. Id iudicium Imperator executioni demandari iuſſit, & Paulum eijci. Legendus Euſebius lib.7.hiſt.Eccl.c.24.

Tertium denique Antiochiæ Concilium habuerunt Ariani tempore Conſtantij Principis, de quo inferiùs ſuo loco.

CONCIL. SINVESSANVM.

QVum Romanæ præeſſet Eccleſię Marcellinus, deſæuiente atrociſſima Diocletiani perſecutione celebratum Concilium fuit in quadam Synueſſæ crypta circa Marcellini cauſam, qui ethnicæ crudelitatis metu idolis thura adoleuerat. Erat Sinveſſæ Campaniæ oppidum, quod nunc vocari perhibent *Rocca di Mondragone*. Iſtud Conilium refert Baronius in annum 303. eiuſque acta vt vera, germanaq; admittit; fatetur tamen aliquot mendis vitiata. Idem conijcit indictam fuiſſe Synodum iſtam à Romano Clero, ad quem totius Eccleſiæ ſpectabat regimen ac ſollicitudo in defectum Romani Pontificis, vt ex multis liquere poteſt Cypriani litteris. Hic verò nouum, & anteà inauditum

pe-

periculum vrgebat, ne Pontificis summi lapsus totius Ecclesiæ ruinam secum traheret, aut exitiale schisma inueheret. Non enim fuisse à Marcellino Synodum conuocatam conuincitur inde, quia culpam suam prorsus negauit coram ipso Concilio, donec productis pluribus testibus, iam amplius dissimulare non valens, suum postremò delictum profusis lacrymis confessus est: neque dignum se esse qui versaretur in ordine Sacerdotali. Cui Patres responderunt: ore tuo condemnaberis, quia prima sedes non iudicatur à quoquam, vt legitur in huiusce Concilij actis. Meminerunt pariter Anastasius in Marcellino, & Nicolaus Papa I. epist. ad Michaelem Imperatorem. Cæterùm Marcellini lapsus non fuit infidelitas erroris in intellectu, sed pusillanimitas contra debitam fidei professionem, qualis fuerat triplex Petri negatio. Sed hanc ruinam Marcellinus paulò post Martyrio reparauit.

CONC. ELIBERINVM.

SIcut Diocletiani cum Maximiano, & insequentium Imperatorum Galerij, Maxentij, Maximini, atque Licinij persecutio multis fuit occasio triumphi; ita plerosque ex opposito impulit in ruinam. Quare Patrum sedulitate multis locis prouisum fuit circa lapsos. In Oriente quidem per Synodum Ancyranam, cui Vitalis præfuit Antiochiæ Patriarcha, & per Synodum Alexandrinam, in qua Petrus Alexandriç Patriarcha, & deinde sub Maximino Martyr suos edidit canones pœnitentiales circa lapsos. In occiduis plagis pariter circa lapsos prouisum est per congregatum Eliberi Concilium, quæ est Hispaniæ Bæticæ ciuitas dicta vulgo *Eluira*. Huic subscripsere inter alios Osius ille Cordubæ Episcopus, qui postmodum Ni-

Nicæno Generali præsedit, & Valerius Cæsaraugustæ Episcopus, ille idem qui præstantissimum Martyrem Vincentium habuerat administrum. Contigit ista Synodus an. Chr. 305. aut circiter Galerio, & Constãtio Imp.

Hic, vt fideles in officio continerentur rigidiores, canones procusi sunt, quàm in Concilijs Ancyrano, & Alexandrino, in quibus communio post lapsum pœnitentibus saltem in vitæ discrimine indulta est, quam lapsis denegat Eliberinum. Huiuce Concilij tacito tamen nomine meminit Innocentius I. epist. ad Exuperium Tolosanum Episcopum his verbis: *Et hoc quæsitum est quid obseruari oporteat de his qui post Baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ suæ fine pœnitentiæ, simul & communionis reconciliationem exposcunt. De his obseruatio prior durior, posterior interueniente misericordia inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit vt concederetur pænitentia, sed communio negaretur. Nam cùm illis temporibus persecutiones crebræ essent ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non reuocaret à lapsu, negata meritò communio est, concessa pænitentia, ne totum penitùs negaretur; & duriorem esse remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem Ecclesiis reddidit, iam depulso terrore Communionem dari obeuntibus placuit, &c.* Ita Innocentius.

Eliberina itaque Synodus interdicit communione in fine vitæ eos, qui post Baptismum lapsi sunt in idololatriam can. 1. & 2. eosque, qui post peractam pœnitentiam lapsi sunt in fornicationem can. 7. & illos qui per maleficium hominem occiderunt can 6. & passim alijs canonibus prolapsos in alia grauia crimina. Verùm posterior Ecclesiæ disciplina mitior exstitit, quæ non permittit viatici communionem cuiquam pœnitenti in fine vitæ subtrahi, vt liquet ex Ancyrani Concilij can. 6. & Nicæni can. 12. & Agathensis can. 11. atque ex præfato Innocentij rescripto, nec non ex vniuersalis Concilij Carthaginensis quarti can. 77. & 78.

Cæterùm Eliberinis Patribus immitiores fuere Nouatiani,& Cataphryges Hæretici, seu Montanistæ, qui nedum viatici communionem, sed etiam omnem reconciliationem pœnitentibus moribundis recusabant, vt testantur de Nouatianis Cyprianus epist. 52. ad Antonianum, & epist. 67. ad Stephanum Papam, atque Ambrosius, & Pacianus in suis de pœnitentia libris. De Montanistis verò Tertullianus ipse Montanista lib. de pudicitia cap. 1.

Itaque ne immanitatem, quam in illis hæreticis Ecclesia Dei semper execrata est, in istud Concilium refundamus, illa communionis in ipso vitæ exitu statuta priuatio nullatenus reconciliationis, seu absolutionis, sed Eucharistiæ Sacramentum adimit. Quis verò non abhorreat, & detestetur pœnitenti veniam in ipso vitæ exitu, atque imminentis iam irreuocabilis iudicij limine suppliciter, & lacrymosè roganti, reconciliationis præsidium, & opem in tanto discrimine subtrahere? Quis non perhorresceret illius inhumanitatem, qui prohiberet, ne quisquam manus auxiliares ei porrigeret, qui sua culpa in gurgitem prolapsus, & iam fluctibus obruendus supplices manus tenderet, vt eriperetur, præsertim si facilè,& absque Liberatoris periculo posset eripi? An verò maior erga corporalem vitam adhibēda est charitas, quàm erga redemptā Christi sanguine animam, quæ pœnitens,& lugens in vltimo vitæ confinio, & extremo salutis æternæ discrimine piæ Matris Ecclesiæ opem, ac præsidium iamiam in circunstantium,& frementium dæmonum manus casura efflagitat, & miserabiliter implorat?

Scio equidem dici posse communionem de reconciliatione pœnitentis perinde, ac de Eucharistiæ beneficio, verùm de hac sola exponendi sunt illi canones Eliberini. Id enim diræ, ne dicam diabolicæ immanitatis horror suadet, simulque apertum Nicæni canonis 13. testimonium statuentis seruandam esse, quam vocat an-

antiquam, & canonicam legem, vt qui ex hac vita egrediuntur vltimo, & necessario viatico non frustrentur: ita tamen vt si post acceptam Eucharistiam conualuerint, inter illos dumtaxat recipiantur, qui solis fidelium orationibus participant: Quibus ex verbis liquidò constat mentionem hic tantùm eorum esse, qui in pœnitentium statu versantur. Cùm igitur Nicænum Concilium (in quo præsidebat qui Eliberino Concilio subscriptus legitur Osius) attestetur hanc esse antiquam, & canonicam legem circa pœnitentes de vita periclitantes, Canones illi Eliberini, quamuis Nicænæ dispositione contrarij, non sunt trahendi ad extremam immanitatem, quam Ecclesię spiritus perhorrescit, sed ad eam moderandi sunt seueritatem, quam verba ipsorum necessariò præ se ferunt. Denique illam vsque adeo sinistram à quibusdam neotericis excogitatam Eliberinorum canonum explicationem satis condemnat antiquæ pietatis, & eruditionis specimen Cyprianus epist. 2. ad Antonianum, sic dicens contra Nouatianos: *Miror quosdam sic obstinatos esse, vt dandam lapsis non putent pænitentiam, aut pænitentibus existiment veniam denegandam*. Scriptor quidem ad miraculum doctissimus Dionysius Petauius in suis ad Epiphanium notis hanc Eliberinis canonibus affixerat inclementiam; sed consultiùs postmodum ab ea sententia recessit in suis ad Synesium notis. Refert Ambrosius lib. 2. de pœnit. 3. quòd pœnitentis absolutionem, & reconciliationis semper comitari soleret dominicæ carnis communio: verumtamen ex iusta causa tantisper ab hoc instituto recesserunt Eliberini patres.

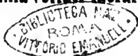
Canon Eliberinus 34. *Cereos placuit per diem in Cæmeterio non accendi: inquietandi enim Sanctorum Spiritus non sunt*. Hæc prohibitio, qua Nouatores contra pium Catholicorum vsum abutuntur, illis temporibus conueniebat, quum inter paganos versabantur Christiani, ne isti superstitioni participarent. Ethnicis enim persua-

ſum erat mortuorum animos tùm cibis, tùm lucernis indigere, quibus & famem, & tenebras diſpellerent: ideoque dapes,lac,& vinum funeribus inferebant,vt fidem facit Plutarchus initio vitæ Romuli, alijqui veteres. Homerus ſcribit Odyſſeæ vndecimo ab Vlyſſe oblatam cum ſanguine, & vino farinam inferorum animabus: & has accedentes auidè quę appoſuerat abſorpſiſſe. Præterea in exequijs Miſeni apud Virgilium Æneid. 6. *Auerſi tenuere facem, congeſta cremantur turea dona,dapes, fuſo crateres oliuo*. Ait Tertull. de reſurr. car. c. 1. Ethnicos ita defunctis parentare, vt eis eſculenta apponant quæ comedant, eodemque igne & corpora ipſorum, & appoſitas dapes abſumere. Idem ſimilia refert lib. de teſtim. animæ, cap. 4. Itemque Epiphanius in Ancorato c. 87. Quin etiam tumulis accenſas lucernas includebant, cuiuſmodi etiam nunc ad effoſſas eorum vrnas reperiuntur. Cauſa cur fideles funalia,cereosque in exequijs adhibent tota myſtica eſt, ad ſignificandam lucem æternam, quæ poſt caducam hanc vitam piorum animis affulget. Verbum porrò inquietandi, quo vtitur canon, diſplicentiam ſignat, quam Sancti poſt hanc vitam ex viuentium ſuperſtitione concipiunt. His adde gentiles luminibus ad ſepulchra plerumque vſos per magicam impietatem, & necromantiam, eòque videri pertinere vocem inquietandi, qua vſus eſt etiam Samuelis Spiritus à Pythoniſsa rogatu Saul Regis euocatus. Quare inquietaſti me vt ſuſcitarer? 1. Reg. 28. Poſtquam verò fatiſcente gentilitate liberum caput extulit Chriſti religio, tum demum fideles procul ablegato metu, vel ſuſpicione approbandi, vel imitandi profanos gentilium ritus, cereis accenſis Chriſtianorum exequias proſequuti ſunt. Scribit namque Hieronymus ad funus ſanctæ Paule ingentem fuiſſe concurſum Clericorum,& Monachorum cereos ardentes deferentium. Gregorius etiam Nicænus in vita Macrinæ Sororis commemorat Clericos,

cos, qui ei iusta persoluebant funus comitantes, cereos accensos præ manibus habuisse. πὰς ἐκ τῆς χηρᾶς λαμπάδας ἔχοντες πάντες.

Canon 36. quem nobis etiam obiectant Hæretici, ita sancit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.* Vt mens Concilij percipiatur, habenda temporis ratio est, quo desæuiebat in Christianos gentilium insectatio. Fauet quippè canon iste imaginibus sacris, quas ideò vetat parietibus appingi, ne gentilibus ludibrio essent. Quod sanè periculum, haud ita timebatur in imaginibus, quæ in Ecclesijs appendebantur, aut alioqui mobiles collocabantur, vt subduci,& aliò transferri persecutionis exurgente procella possent. Simili ex causa in Codice Iustinianæo lib.1. tit. 8. lex promulgatur Theodosij, & Valentiniani Imperatorum prohibens signum Saluatoris in silice humi insculpi, aut pingi,ne videlicet conculcetur, aut conspuatur ab ijs, qui in locum sacrum conueniunt. Quod item sanxit Quinisexta Synodus can. 73. cum hac ratione, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. Ne incidentium conculcatione victoriæ nobis trophæum iniuria afficiatur.

Præterea non immeritò suspicatur Baronius Canonem istum ab Iconoclastis, qui olim Hispaniam incoluerunt confictum, & suppositum. Ratio eius est, quia licet proferatur ab Iuone lib.3. decreti, non tamen ab ijs, qui eum præcessere canonum compilatoribus Fernando Diacono, Dionysio exiguo, Cresconio: tum quia veterum Iconomachorum Hispanorum nemo quantauis diligentia, vndecumque argumenta contra sacras imagines conquisita collegerit, Eliberini Concilij in ipsa Hispania celebrati canonem vllum profert, non Vigilantius,non Claudius Taurinensis Episcopus, ambo in Hispania versati sacrarum Imaginum impugnatores.

CONCIL. ANCYRANVM.

ISTud coactum est, simulatque morte Maximini extincta est dira in Oriente in Christianos accensa persecutio: prouidet enim circa eos, qui tyrannidis formidine lapsi fuerant. Est verò Ancyra Galatiæ Metropolis. Synodo isti nonnulli Episcopi interfuerunt, qui deinde subscripti in Nicæna œcumenica leguntur, videtur habita an. Chr. 314.

Canon 1. Diaconis ipsis permittit vxorum vsum, si ante ordinationem Episcopo fuerint protestati se nolle, aut non posse ab vxore continere: citatur à Gratiano c.diaconi dist.28. de cœlibatu sacri Cleri, consulito inferiùs annotata ad Nicæni Concilij can.3.

Canon Ancyranus 13. cauet ne Chorepiscopi Presbyteros, aut Diaconos ordinent citra veniam Episcoporum, quibus ipsi Chorepiscopi subsunt. Huc spectat Antiocheni Concilij canon 10. solam Chorepiscopis permittens Exorcistarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem; prohibens verò Sacerdotum, & Diaconorum *etiamsi (inquit) Chorepiscopi ordinationem acceperint Episcoporum*. Hic porrò Antiochenus canon duo circa Chorepiscopos edocet. Primò illos non in ciuitatibus, sed in vicis, & minoribus oppidis constitui, τοὺς ἐν ταῖς χώραις, ἢ ταῖς κώμαις καλουμένους χωρεπισκόπους. Secundò posse contingere, vt Episcopali quoque Ordine præfulgeant Chorepiscopi. Quæ obseruatio egregiè conciliat canonem Antiochenum cum epistola decretali Papæ Damasi negante Chorepiscopos vllam habere ordinandi potestatem, eò quòd nihil amplius sint quàm Presbyteri, nec vllatenus Episcopi. Loquitur namque Damasus de potestate Chorepiscopi præcisè, quæ talis est, non tamen negat fieri posse, vt Episcopus curam subeat Chorepiscopi, aut Chorepiscopus in Episcopum consecretur. Sic enim reperimus in priscis

Con-

Concilijs Episcopos à proprijs Ecclesijs dimotos, permitti, vt alicubi Chorepiscoporum fungantur officio. Cuius rei exemplum suppeditat Nicænæ Synodi canon 8. Simile videmus in titularibus Episcopis, qui assignati Ecclesijs in remotioribus infidelium partibus constitutis, habent quidem ordinem Episcopalem, sed omni iurisdictionis exercitio carent præter eam, quæ ipsis ab alijs Episcopis pro suo libito in proprijs finibus, ac diœcesibus indulgetur. Præclarè verò Damasus in illa de Chorepiscopis epistola, confert Episcopos qui amore quietis, & otij suum Chorepiscopis munus committebant cum nefarijs illis meretricibus, quæ vt liberiùs fedæ libidini indulgeant, sobolis suę curam penes conductas pretio nutrices abijciunt. Quod idem proh nefas: aptari potest quàmplurimis huius sæculi Prelatis. Cęterùm illa Damasi constitutio (si tamen ipsius est) non obstitit, quin extiterint complures deinceps Chorepiscopi, quorum mentio in posterioribus Concilijs passim occurrit.

NEOCÆSARÆENSE CONC.

Synodus Neocæsaræensis Nicænam præcessit; subscriptus namque Neocæsaræensi legitur Basilius Amasææ Episcopus, qui sub Licinio Martyr occubuit, vt refert Eusebius in Chronico. Est Neocæsaræa Ponti in Asia ciuitas.

Can. 8. decernit esse sacris ordinibus inhabilem, & irregularem, cuius vxor fuerit adulterata. Citatur in decreto c. si cuius vxorem. dist. 34.

Canon 9. irregularem dicit respectu sacerdotij: & canon 10. respectu quoque diaconatus, eum qui fuerit aliquando fornicatus, vt si post tale delictum contingat ordinari, sit suspensus ab illius, quem cepit ordinis

exercitio. Hic non est in vsu: Vnde colligito quantam illis temporibus sanctitatem, vitæque anteactæ innocentiam requirebat Ecclesia ad ordinum susceptionem, sacrumque ministerium. Similiter Nicænus canon 2. viam illi ad sacros ordines præcludit, qui vel semel peccatum animale commiserit: Quod idem statuitur Eliberini Concilij can. 30.

Can. 12. Illum à sacerdotio excludit qui ægrotans fuerit illaminatus, idest Baptizatus, eò quòd per acediam, & animæ suæ neglectum ad id tempus Baptismum distulerit. Eos qui lecto per ægritudinem decumbentes lauacrum regenerationis accepere sanctus Cyprianus per ludibrium clinicos vocat; qui sani, peripateticos, epist.76. ad Magnum. Neque verò hanc prima irregularitatem Synodus Neocæsaræensis induxit: longè enim anteà Cornelius, qui Romæ sedebat an. 255. in sua ad Fabium Antiochenum epistola, quam refert Eusebius lib.6. hist. Eccl. cap.35. disertè asserit Nouatianum non debuisse ordinari Presbyterum, quia non licet in lecto baptizatos (sicut Nouatiano contigerat) assumere in Clerum.

Canon 15, ita decernit: *Diaconi septem esse debent ex canone, etiamsi magna sit Ciuitas: eius autem fidem facit liber actorum*. Habetur in decreto c. diaconi septem. dist.93. Idque adeò religiosè seruabatur, vt neque Romæ numerus hic excederetur. Cornelius enim Papa Cleri Romæ consistentis numerum ita recenset, Episcopum vnum; Presbyteros quadraginta sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acolythos quadraginta duos, Exorcistas, & Lectores cum Ostiarijs quinquaginta duos. Hæc refert ex Cornelij epistola ad Fabium Antiochiæ Episcopum Eusebius.

CON-

CONC. ARELATENSE I.

Aliaque habita tempore Constantini Imperatoris in causa Donatistarum.

ORigo hæc fuit in Africa pertinacissimi Donatistarum schismatis, qualem describunt optatus Mileuitanus, & Augustinus. Lucilla mulier Hispana præpotens, & ambitiosa Carthagine versabatur. Hæc à Cæciliano Carthaginis Ecclesiæ Diacono reprehensa, quòd ossa cuiusdam, quem Ecclesia non retulerat in Sanctorum album, deferret, & ante sacram communionem exoscularetur. Illa correctionis impatiens vlciscendi de Cæciliano captabat occasionem: contigit vt Mensurius Carthaginis Episcopus à tyranno Maxenrio Romam euocatus, senioribus quibusdam Ecclesiæ vasa sacra discessurus commendauerit. Intereà peregrè moritur Mensurius, atque in huius sedem promouetur Cæcilianus, qui ex officio vasa Ecclesiæ repetit. At eorum depositarij, qui sacrilego ausu illa sibi retinebant, eius protinùs commuuionem auersantur, causantes eum non esse Episcopum, quippe qui ordinatus à Felice Aptungitano fuisset, quem illi criminabantur fuisse sub Diocletiani persecutione sacrorum librorum traditorem. His se Lucilla vltrò adiunxit, & quidquid opibus, & autoritate valebat magno studio contulit ad schismatis noui falcimentum, & propagationem. Præcipuus schismatis autor fuit Donatus cui cognomen à casis nigris. Hic sceleris sui conscium Maiorinum ordinauit Carthaginis Episcopum. Cui subinde mortuo suffectus est Donatus alter.

Donatistæ Constantinum primo Imperij post sublatum Maxentium anno interpellant aduersùs Cæcilia-

num.

num. Imperator causam remisit primùm quidem tribus Episcopis Gallicanis, Reticio Herduensium, Materno Agrippinensium, & Maino Arelatensium; deinde Melchiadi Romæ Episcopo, qui ad istius causæ iudicium Romæ concilium indixit anno 313. cuius sententia Cæcilianus dictus est legitimus Episcopus, & aduersarijs mandatum, vt se illi subijcerent: At isti maiore insolentia per Africam tumultuantur: dumque Ælianus Africæ Proconsul eos in officio continere studet, illi ab hoc ad Constantinum prouocant, suamque causam accuratiùs examinari postulant quàm fecisset Concilium Romanum, quod sibi suspectum querebantur.

Constantinus nimia ductus erga procacissimos, & sceleratos facilitate, futurumque sperans, vt sic ad quietem demum se componerent, procurat nouam, & confluentium Episcoporum numero ampliorem Synodum Arelatis congregari, vbi causa denuò exactissimè discussa iterùm condemnātur Donatistę anno 314. Isti verò intolerabili peruicacia rursùs ad Constantinum prouocant, qui eorum deputatos primùm Romam, deinde Mediolanum acciuit: vbi causa denuò dijudicata nouæ condemnationis iudicio succubuerunt. Cæterùm nec sic effracta est eorum contumacia: sed vsque ad Arcadij, & Honorij tempora omni præcipiti furore tumultuati, grassatique sunt. Atque vix tandem magni illius Augustini Episcopi laboribus assiduis, & disputationibas inuictis, præcipuè verò Marcellini Tribuni potentia, & seueris coercitionibus quem ad compescendam Donatistarum vesaniam Honorius Augustus cum amplissima potestate, & copijs militaribus delegauerat, ipsiusque Honorij pœnalibus Edictis domita est impiorum proteruia.

Quę in Donatistarum causa mandante Constantino Augusto, & approbante Papa Syluestro Arelatæ Synodus conuenit multis nominibus celebritatem habet: quippe

quippe in qua Constantinus per se interfuit, & innumeri propemodum Episcopi ex vniuersa Gallia, ex Hispania, ex Britanniæ, & Hiberniæ Insulis, ex Italia, Sicilia, & Africa eò confluxerunt. Interfuere quoque Summi Pontificis Legati Claudianus, & Auitus Presbyteri, Eugenius, & Quiriacus Diaconi anno Christi 314. Volusiano, & Aniano Consulibus. Asserit Ado Viennensis in Chronico sexcentos ad hanc Synodum Patres conuenisse. Eiusdem meminit Augustinus lib. 1. contra epist. Parmeniani cap. 6. complectitur verò canones 23.

Canone 1. decernitur Paschæ Domini festum eodem die per vniuersum orbem celebrandum esse: & iuris atque officij Romani Episcopi esse, vt iuxta receptam consuetudinem litteras ea de re quotannis ad vniuersas dirigat Ecclesias. Quod idem non multò post ab œcumenica Nicæna Synodo constitutum est. Et olim Papa Victor coacto Romæ Concilio per vniuersum seruari orbem præceperat sub excommunicationis pœna, reclamantibus licèt Asianis maximè Polycrate Ephesi Episcopo, & dissuadente Irenæo Lugdunensi, quam historiam fusè prosequitur Cæsariēsis Eusebius.

Can. 5. communione fidelium excludit Theatricos, & Histriones. Conformatur Eliberino canoni 62. Ius verò ciuile illos infamia notat, qui artis ludicræ pronunciandive causa in scenam proderint. l. 1. ff. de his qui not. infam.

Can. 9. vsum abolet libellorum à Martyribus, & Confessoribus proficiscentium, quorum intuitu, & precibus canonicum pœnitentiæ tempus ab Episcopis minuebatur, lapsique ante præfinitum tempus reconciliabantur. Eiusmodi libellorum haberi rationem prorsùs dudùm vetuerat Concilium Eliberinum can. 25. Meminere quoque istiusmodi libellorum nec sine querela, quòd per illos Ecclesiasticæ disciplinæ relaxaretur vigor Tertullianus lib. ad Martyres, & Cy-

pria

prianus epist.10.11.12.14.15. Illa pœnitentiæ canonicę ad Martyrum preces concedi olim solita mitigatio præludebat hodiernis indulgentijs, vt ad Cyprianum Scholiastes Pamelius adnotat.

Can.13. Eos qui sacros libros, aut vasa sacra gentilibus tradiderint, aut nomina fidelium eisdem detulerint, amouet à clero. Sic tamen vt si quis ignoranter, & bona fide ordinem à quoquam eorum susceperit, ordine vtatur, nec ei sit fraudi talis ordinatio. Cæciliani causa canoni huic præbuit occasionem.

In huius Synodi Patrum subscriptione attribuuntur Prouinciæ Viennensi, quæ est in Gallia, vrbes Arelate, Vienna, Vasio, Arausio, Carpentoractum. Quæ quidem attributio conformis est Prouinciarum Gallicanarum distributioni, quam tradunt itinerarium Imperatoris Antonini, & liber notitiæ Romanorum. Massiliam quoque Viennensi Prouinciæ ascribit Synodus Taurinensis in causa Prochli Massiliensis Episcopi. Amianus quoque Marcellinus l.15. sic ait, Viennensis Prouincia ciuitatum exultat decore multarum, quibus potiores sunt Vienna ipsa, & Arelate, & Valentia, quibus, & Massilia iungitur. Quando istud agebatur Concilium, Arelatensem Ecclesiam Marinus moderabatur. Cùm verò Viennensi Prouinciæ finitima esset secunda Narbonensis. Mirum est nullum istius Episcopum exprimi: Cùm tamen ex Narbonensi prima hic subsignauerint Episcopi Tolosæ, & Biterrarum. Insignes præ reliquis hic interfuerunt tres illi Gallicani Episcopi Rheticus Augustodunensis, Maternus Aggripinensis, & Marinus Arelatensis, quos primo suo rescripto Constantinus ab Anulino Proconsule Africæ interpellatus, constituerat solos in ista causa iudices: & quos altero deinde rescripto Romam proficisci iussit, vt vna cum Melchiade Pontifice Romano, alijsque quindecim Italiæ Episcopis iudicium ferrent. Quod, & factum est, habito ab ijsdem Concilio in ipso Palatio

La-

Laterano, vt prodit Optatus Mileuitanus lib 1. contra Parmenianum,& Augustinus in breuiculo, & albi.

Nicænæ œcumenicæ primæ Synodi Historia.

NVnc tempus agendi de primo œcumenico Concilio,cui causam dedit hæresis Ariana. Arius itaque Presbyter Alexandrinus nouam in orbem terrarum pestem inuexit, negans Filium Dei Patri esse coæqualem, consubstantialem, & coæternum, sed eum asserens à Patre de nihilo in tempore creatum. Huic se pesti in primis opposuit Alexander Episcopus Alexandrinus, qui præmonitum Arium, sed indocilem, & obstinatum anathemate percutit. Arius ad Eusebium Cæsaraæ in Palæstina Episcopum confugit, quem hæresis suæ socium, & fautorem nactus est cum alijs Episcopis, Paulino Tyri, Patrophilo Scythopoleos, Mari Chalcedonis, Theogni Nicææ, aliosque Eusebio Nicomediæ, cuius magna erat apud Constantinum Augustum gratia, & autoritas, omnemque Meletianorum factionem in dogmatis peruersi contagionem attraxit. Serpente latiùs malo, Arianisque insolentiùs in dies tumultuantibus, Alexander encyclicas per vniuersam Ecclesiam litteras conscripsit: præcipuè verò Syluestrum Romæ Episcopum tantæ perniciei ingrauescentis admonuit. Syluester Osium sapientissimum, & religiosissimum virum Cordubæ Episcopum delegauit ad Constantinum, & ad Alexandrinum Episcopum, & quocumque opus esse videretur ad extinguendum hoc incendium.

Osius ad Constantinum accessit, à quo & litteras accepit ad Alexandrum, & Arium tum increpatorias, tum ad pacem hortatorias, quarum exemplar Eusebius Cæsariensis refert in vita Constantini. Hisce litteris causam, & originem turbarum Imperator in Alexandrum reijcit, vt principem iam intelligas ab

Epi-

Episcopo Nicomediensi delusum : & præterea quæstionem istam circa Dei Filium leuem esse , nec ad fidem Catholicam vllo modo pertinere asserit: cùm tamen Christianæ fidei summa præcipuè in Christi diuinitate consistat .

A Constantino digressus Osius Alexandriam concessit,eaque in vrbe Concilium indixit,cuius meminit Athanasius apologia 2.vocatque generale Concilium. Meminit eius etiam Socrates l.3.c.5. ex quorum relatu constat discussam fuisse Arij, & Meletianorum caussam : simulque damnatum impij Sabellij dogma diuinarum personarum distinctionem iuficiantis . Addit Athanasius in eadem Synodo Colluthum Presbyterum Alexandrinum , eò quòd cùm Episcopus non esset, munus tamen Episcodale obire , multosque ordinare clericos attentasset , fuisse ab Osio redactum in ordinem .

Cùm verò Ariani despecta Concilij Alexandrini authoritate se insolentiùs efferrent,& peruersum dogma propagarent, visum est controuersiam esse ęcumenica & insigniori Synodo dirimendam. Hanc itaque Syluester Papa conspirante vnà Constantino Augusto Nicææ in Bithynia indixit . Imperator egregium religionis specimen edidit missis in omnem partem cursoribus,& litteris,quibus Episcopos ad Synodũ inuitauit : eorum pro Dei cultu,fidei integritate,Ecclesię pace,& dignitate , quàm maximè potuit zelum , ac studium succendit;vecturas itinerum, omnesque victus impensas tàm ipsis,quàm eos comitantibus clericis, & familiaribus largè prouidit . Nicæam itaque conuenerunt ex diuersis orbis terrarum plagis trecenti decẽ & octo Episcopi, an.Chr.trecentesimo vigesimo quinto .

Concilio præsederunt Romanæ sedis legati Osius Cordubæ Episcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romani, qui ante Patriarchas ipsos consederunt , primique subscripserunt , Interfuerunt Alexander Alexan-

xandrię, Eustathius Antiochiæ, Macarius Ierosolymorum Patriarchæ, alijque Præsules, quorum eximia sanctitas Ecclesiæ fastis consignatur, & colitur Nicolaus Myræ in Lycia Episcopus, Paphnutius Thebarum Ægypti, Potamon Heraclęæ Ægypti, Spiridion Thremituntis Cypri (his duobus Potamoni, & Spiridioni olim propter fidei confessionem in persecutione Maximini alter oculus fuerat effosus,) Paulus etiam Neocæsaræ Euphratesiæ, qui sub Licinio in causa fidei fuerat candentibus laminis excruciatus, Iacobus Nisibis in Mesopotamia, qui mortuos (vt refert Theodoritus) in vitam reuocauit, Alexander Constantinopolis, cuius postea precibus Arius fœda, & inopina morte consumptus est, Arostanes quoque in Armenia superiori Episcopus. Denique Magnus Athanasius tunc Ecclesiæ Alexandrinæ diaconus, quem sibi comitem Alexander Patriarcha delegerat, cuiusque insignis eruditio, & animi vigor in Sacro Concilio mirificè effulsit contra Arianos disputantis: Vnde illorum in se odia infensissima concitauit.

Verumtamen quod scriptum est in libro Iob hic pariter contigit: *cum venissent filij Dei, vt assisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan*. Interfuere namque cum illis Ariani Episcopi vterque Eusebius Cæsariensis, & Nicomediensis, Paulinus Tyri, Theognis Nicææ, Menophantes Ephesi, Patrophylus Scythopolis, alijque Præsules Arij asseclæ. Hi primùm calumniosis accusationibus, & famosis libellis orthodoxos Antistites insectati sunt apud Imperatorem, qui tamen porrectos sibi libellos legere noluit, sed concremauit, palam professus Episcopos à Deo solo iudicandos: se verò ipsorum iudicio in ijs, quæ ad salutem animæ pertinent, subesse. Occultanda esse præterea sacerdotum delicta, ne inde aliqui ansam arriperent scandali, aut contemptus sacri ministerij, vt scribunt Rufinus lib. 1. cap. 2. Sozomenus lib. 1. cap. 16. Theodoritus lib. 1.

cap.

cap.11.Gregorius Papa lib.4. epist.75. ad Mauricium.

Statutum in primis est pro inconcusso fundamento à patribus Nicænis nihil contra fidem ab antiquo traditam, & hactenùs in Ecclesia receptam innouandum esse, vt eo loco testatur Sozomenus. Lecta sunt deinde Arij scripta, necnon Eusebij Nicomediensis damnabilis epistola: dogmata Arij nefaria cum execratione reiecta sunt: tandemque conclamatum est Filium esse Patri coessentialem, & coæternum, neque ex nihilo creatum, sed ex Patris substantia genitum: ideòque suo symbolo Synodus professa est eum esse genitum non factum ὁμοούσιον consubstantialem Patri, Deum verum de Deo vero.

Constantinus dum in Concilio disputabatur, attentè auscultabat, rumores subnascentes sopiebat, suum modestè sensum insinuabat, singulos suauiter alloquebatur, vt refert Eusebius l.3 vitæ Constantini c.13, deniq. formulę fidei subscripserunt tùm Catholici, tùm etiam Ariani, vt Principi complacerent, suosque retinerent Episcopatus. Eusebius tamen Nicomedię, & Theognis, quem alij Theogonium dicunt Nicææ plus alijs repugnarunt. Itaque suis per Concilij sententiam deiecti sunt sedibus, in quibus constituti sunt Nicomediæ quidem Amphion, & Nicææ Chrestus. Attamen Eusebius, & Theognis, vt sedes pristinas recuperarent, Concilio ad extremum subscripserunt, & pro illis intercedente Constantino in pristinum gradum à Concilio restituti sunt, vt commemorat Socrates lib.1.cap.5.& 10. Ambo tamen Nicænam fidem omni postmodum studio impugnarunt, eiusque assertores & occultis dolis & apertis viribus insectati sunt. Ipse Arius à fidelium societate diuulsus est Synodali decreto, & à Constantino in exilium pulsus, sed ab eodem ob simulatam resipiscentiam deinde reuocatus postliminio, hac tamen lege, ne Alexandriam ingredi auderet: horum fidem facit Hieronymus dial.aduer. Luciferianos.

De ordine, & confeſſu Patrum tùm in Nicæna Synodo, tùm in aliis inſequentibus œcumenicis.

PErtinet hæc notitia ad alia quoque Concilia præſertim generalia. In primis ſciendum, delegatos ab Epiſcopis abſentibus eodem ſediſſe ordine, quo ipſi delegantes Epiſcopi conſediſſent. Idcircò in multorum veterum Conciliorum actis permulti Presbyteri, & Diaconi ſubſcribunt ſupra complures Epiſcopos.

Ex iiſdem pariter actis conſtat Legatos Apoſtolicæ Sedis vtpotè vicem gerentes Summi Pontificis, ſediſſe, & ſubſcripſiſſe ſupra quoſcumque Patriarchas, fuiſſeq; Conciliorum præſides. Inductione id patet. In prima Nicæna Synodo Legati præfuerunt Sylueſtri Papę Oſius Epiſcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri; hos ſequebantur Alexander Alexandriæ, Euſtathius Antiochiæ, & Macarius Ieroſolymorum Patriarchæ.

Paucis à Nicæna annis præſederunt Synodo Sardicenſi nomine Sylueſtri Oſius Epiſcopus, Vincentius Capuanus, Calepodius Neapolitanus, deinde ſequitur Athanaſius Alexandriæ.

In Concilio Conſtantinopolitano primo nulli interfuerunt Apoſtolici Legati, quia tunc temporis Damaſus Papa aliud Romæ Concilium Epiſcoporum Occidentis in eadem cauſa celebrabat. Orientales autem, quibus prę erat Nectarius Conſtantinopolis Epiſcopus fuiſſe animis cum Damaſo coniunctos, docent mutuæ litteræ Damaſi ad Concilium Conſtantinopolis, & Concilij ad Damaſum apud Theodoritum, lib. 5. cap. 9. & 10.

In Epheſino præfuit Cyrillus Alexandriæ Patriarcha vt legatus Cœleſtini Papæ quem tamen Cyrillum, nomine proprio præeſſe Aſiani Antiſtites non ſuſtinuiſſent extra propriæ Patriarchiæ fines in aliena Diœceſi, quam ſibi Conſtantinopolis Epiſcopus vindicabat vt ſecundus à Romano Epiſcopo Patriarcha.

In huius ergo Synodi actis passim legitur Cyrillo Alexandriæ præsidente, & locum tenente sanctissimi, & religiosissimi Archiepiscopi Romanæ Ecclesiæ Cælestini. Mox subsignant Iuuenalis Ierosolymæ Episcopus, Mennon Ephesi, Flauianus Vicarius, & locumtenens Rufi Episcopi Thessalonices, Theodotus Ancyræ in Galatia, Firminus Cæsaraæ in Cappadocia prima Episcopus.

In Chalcedonensi Act. 1. Pascasinus, & Lucentius Episcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctissimi, Deoque amantissimi Archiepiscopi Veteris Romę Leonis; tùm Anatolius Sanctissimus Archiepiscopus nouæ Romæ Constantinopolis, Dioscorus Archiepiscopus Alexandriæ, maximus Antiochiæ, Iuuenalis Ierosolymæ, Quintilius Heraclææ Macedoniæ locumtenens Anastasij Episcopi Thessalonices, Thalassius Cæsaræ Cappadociæ, Stephanus Ephesi, Lucianus Bysæ locumtenens Cyriaci Episcopi, Heracleæ Thraciæ, Eusebius Ancyræ Galatiæ Episcopus. Hæc ita sigillatim recenseo, vt dignoscantur præcipuæ Orientis Metropoles.

In 5. Synodo quæ est secunda Constantinopolitana præfuit Eutychius Patriarcha Constantinopolis nouæ Romæ, approbante Vigilio Papa, ad quem sic scribit Eutychius: Potimus præsidente vestra beatitudine de tribus Capitulis quæri & conferri: quam epistolam continent istius Synodi acta. Et Zonaras in Iustiniano scribit eius principem fuisse Vigilium Romæ veteris Episcopum. Qui etiam, vt Photius scribit lib. de Synodis septem, istius acta Concilij confirmauit. In eius actis, & subscriptionibus hæc notatur Episcoporum series: considentibus in Secretario Venerabilibus Eutychio sanctissimo Patriarcha Regiæ Constantinopolis nouæ Romæ, Apollinario Sanctissimo Archiepiscopo Alexandriæ, Domno Sanctissimo Patriarcha Theopoleos, id est Antiochiæ, Stephano Episcopo Raphiæ, & Georgio Episcopo Tiberiadis, & Damiano

no Episcopo Solytanæ vicem agentibus Eustochij sanctissimi Episcopi Ierosolymitani, Benigno Episcopo, Heracleæ Thraciæ, vices agente Eliæ Thessalonicensis Episcopo, Theodoro Episcopo Cæsaræ primæ Cappadociæ, Andrea Episcopo Ephesi, &c.

In sexta Synodo Constantinopolitana tertia Act.1. sub Constantino Augusto (huic erat cognomen Pogonato) in Secretario sacri Palatij, quod cognominatur Trullus, conueniente sancta, & vniuersali Synodo, id est Theodoro, & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Ioanne venerabili Diacono vicem agentibus sanctissimi, & beatissimi Archiepiscopi Romæ veteris Agathonis, & Ioanne sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopolis nouæ Romæ, & Petro Presbytero, & Monacho locum seruante Sedis Alexandriæ (Græcè, Τοποτηρητοῦ Ἀλεξανδρείας) & Macario Archiepiscopo Theopolis, & Georgio Presbytero, & Monacho, & Apocrisario Theodori venerabilis Vicarij, τοποτηρητοῦ, Sedis Ierosolymorum, & Theodoro Episcopo Ephesi.

In septima Synodo, quæ est Nicæna secunda, Act.1. præsidentibus Petro Archipresbytero Romanæ Ecclesiæ Sanctorum Petri, & Pauli, & altero Petro Presbytero Monacho, & Abbate sancti Sabæ Romæ, Vicarijs sanctissimi Archiepiscopi veteris Romæ Adriani. Sequitur Tarasius Archiepiscopus Constantinopolis nouæ Romæ, Ioannes, & Thomas Presbyteri Monachi, & Vicarij Sedium Orientis Patriarchalium Alexandriæ, Theopolis, & Ierosolymorum, Agapitus Cæsaræ Cappadociæ Episcopus, Ioannes Ephesi Episcopus.

Octaua Synodus, quę est quarta Constantinopolitana, præmittit Act.1. Donatum, & Stephanum Episcopos, & Macarinum Diaconum Legatos Adriani Papæ Secundi: subditque Ignatium Archiepiscopum Constantinopolis nouæ Romæ. Deinde Vicarios τοποτηρητὰς Sedium Patriarchalium Orientis.

Obiter in his inscriptionibus,& subscriptionibus obserua nomen Archiepiscopi pluribus sæculis non fuisse attributum, vt nunc Episcopis Metropolium, sed ijs dumtaxat, quibus subiecti erant Metropolitani ipsi, scilicet Patriarchis,& Primatibus. Decrescente demum & religione, & potentia Græcorum, simulque eorumdem crescente superbia cœptum est nouum in Oriente genus Archiepiscoporum nomine tenus, qui tametsi nullis præessent Episcopis, ex rescripto Imperatoris hoc inane nomen adipiscebantur, medijque erant inter Metropolitas, & ceteros inferiores Episcopos. Hinc effectum est, vt in Leonis Imperatoris διατυπώσει subiectæ Constantinopolitano Patriarchiæ recenseantur Metropoles vna, & octoginta. Deinde Archiepiscopatus prædicti generis nouem & triginta: Et legatur aliquoties apud Neotericos Græcos. Ex Archiepiscopatu ciuitas Metropolis facta est.

Eusebius Cæsariensis, qui in Concilio Nicæno sedit l.3. vitæ Constantini, eum qui primus sedebat à dextro latere consessus orationem habuisse refert gratiarum actionis,& laudum Constantini. Theodoritus autem l. 1 hist. Eccl.c.7. scribit eum, qui orationem pronunciauit gratiarum actionis fuisse Eustathium Episcopum Antiochenum. Attamen cùm hic esset ordine, & dignitate inferior Alexandrino, ex ea sessione primæ Sedis à dextero latere infert Cardinalis Bellarminus de Concilijs,& Ecclesia l.1. c. 19. fuisse in Concilio Nicæno tres Sedium ordines siue exhedras: Primum in capite Aulæ, ibique edisse Constantinum medium inter Osium, & Alexandrum Alexandriæ Episcopum. Secundamque exhedram fuisse à dextra parte, vbi primus sedit Eustathius. In tertia denique ad sinistram tenuisse primum locum Macarium Ierosolymorum Episcopum.

Certè Osium, Vitum, & Vincentium præsedisse perspicuum est, tùm ex Athanasio teste oculato epist. ad Solitar. vbi refert Osium fuisse Synodi principem, & Ni-

Nicęnę fidei Symbolum composuisse, tùm ex ipsius Synodi subscriptionibus: tùm ex Photio lib. de septem Synodis: tùm ex Gelasio Cyziceno, qui huius Concilij acta edidit iuxta vetus Dalmatij Episcopi Cyzici exēplar; cuius etiam meminit in sua bibliotheca Photius. Scribit ergo Gelasius l.2. c.5. Osium Legatum Synodo præsedisse nomine Syluestri Papæ, adducitque testimonium Eusebij l.3. vitę Constant. c.7. cuius verba diserta atque, vt ipse loquitur κατὰ λέξιν profert: quamquam in exemplaribus Eusebij hodiernis aliter legitur. Verum longè maior habenda fides exemplaribus, quæ ante annos mille ducentos extabant temporibus Dalmatij, Gelasijque veterum Gręcię Episcoporum, quàm ijs, quę nunc temporis circumferuntur à Græcis Schismaticis accepta, à quibus etiam conijcere pronum est fuisse in ijs, quę ad Romanę Sedis dignitatem pertinent, deprauata. Et verò ipse Osius pręsentibus Patriarchis in aliena regione, eaque Orientali, & longissimè ab Hispanicis oris dissita pręsidere nullatenùs valuisset, nisi titulo cohonestatus Apostolici Legati.

Cardinalis Baronius paulò aliter Nicænorum Patrum consessum disponit, cuius potior mihi hac parte videtur sententia, vtpotè conformior posterorum Conciliorum ordini, ac vsui. Censet verò Constantinum in capite aulæ sedisse humili, ac demisso sedili aureo, vt in eius vita scribit Eusebius l.3. c.10. addens non ante sedisse quàm rogatum à patribus, nec fuisse solito satellitio stipatum, sed primarijs aulæ proceribus. Baronius itaque duos tantùm fuisse consessus patrum autumat: dextrorsum vnum, sinistrorsum alterum, atque in illo Legatos Romani Papæ primos consedisse, sub his verò assedisse Alexandrinum Episcopum. In dextero autem consessu primum locum tenuisse Eustathium Antiochenum, & sub eo Macarium Ierosolymitanum, aliosque deinceps, hinc inde Episcopos. Id enim confirmant sequentium Synodorum acta, quas

non est dubium, se ad Nicenæ exemplum conformasse. Enim verò refertur in Chalcedonensi act. 1. Senatum in medio ante cancellos sacri Presbyterij consedisse: à sinistris verò Legatos sanctissimi veteris Romæ Archiepiscopi Leonis: post hos deinde Anatolium Constantinopolis nouæ Romæ Archiepiscopum, & Maximum Antiochiæ. A dextero autem latere Dioscorum Alexandriæ, & Iuuenalem Ierosolymorum Episcopum. Itaque prima dexteræ exhedræ Sedes reseruabatur secundo Patriarchæ, qualis erat in Nicæna Synodo Antiochenus, in Chalcedonensi Alexandrinus: quia iam tum Constantinopolis Episcopus sibi primæ Sedis post Romanum Episcopatum vindicarat honorem.

Ad hæc in sexta Synodo Act. 1. refertur sedisse seorsim Constantinum Augustum cum Patritijs, & Consulibus: à lęua autem parte Legatos Apostolicę Sedis: deinde Vicarium, ac Apocrisarium Episcopi Ierosolymorũ, aliosq; deinceps Prȩsules. A dextera verò parte Episcopum Constantinopolis, deinde Theopolis, tertioque loco Vicarium Episcopi Alexandriæ, cur autem Episcopus Ierosolymitanus inferior Alexandrino, & Antiocheno immediatè tamen Legatis Apostolicis assederit, ideò factum, quia cùm multi essent Apostolici Legati, quos non erat æquum disiungi ab inuicem, Ierosolymitanus ex consequenti multos ante se habebat Sessores: Antiochenus ex alia parte vnicum supra se patiebatur Sessorem Constantinopolitanum. Ideóque Antiochenus Episcopus honoratiorem præ Ierosolymitano locum occupare reputabatur in hac Synodo. Probat rationib. solidis Baronius ad ann. 325. n. 52. & ad an. 213. n 6. in sacris, & Ecclesiasticis rebus præcelluisse olim sinistram prȩ dextera parte tùm in Oriente, tùm in Occidente. Quȩ res si comperta fuisset Damiano Cardinali, dum in tractatu de picturis Apostolorum Petri, & Pauli disceptaret quorsùm depingi soleret Petrus ad sinistram, & Paulus ad dexteram, non

se

se fatigasset in conquirendis Pauli supra Petrum prę-rogatiuis.

Vicariorum Romani Pontificis differentiæ.

VIcariorum Romani Episcopi multiplex discrimen fuit. Quidam enim dicebantur Legati à latere, alij Cognitores, seu Commissarij, alij in diœcesibus, aut Parochijs Vicarij. Quosdam enim delegabat Romanus Pontifex ad Synodos, tum generales, tum particulares, vt illis suo nomine præessent. Hos vocat Leo Papa epist. 14. ad Faustum, Legatos à Latere. Cùm enim (ait) propter causam fidei quam Eutyches perturbare tentauit, de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis assisterent.

Alij Papę Legati dicebantur ἐπιγνώμονες (sic enim vocat Concilium Sardicense can. 3. & 5.) idest, Cognitores, erantque Commissarij à Papa ad Diœceses, Prouincias, aut Parochias delegati, vt causas controuersas inquirerent, aut iudicarent, aut reuiserent, maximè in iudicijs appellationum ad supremam Sedem.

Tertij Pontificum Legati dicebantur Apocrisarij, seu responsales quorum hodie locum, & munus implent Nuncij Apost. Mittebantur quippe ad Imperatores, vt res Ecclesię procurarent, iuraque Rom. Ecclesiæ tuerentur. Frequens horum mentio est in epist. Gregorij Papę. Quin & alij Episcopi suos quum opus erat, mittebant Apocrisarios; nam Anatolius, quem Dioscorus Alexandrinus Episc. promouit ad Constantinopolitanam Sedem, fuerant anteà ipsius Dioscori in vrbe Regia Apocrisarius. Et Georgius Presbyter subscriptus legitur in sexta Synodo cum titulo Apocrisarij Sedis Ierosolymorum. Nec solùm ad Principem, sed ad diuersos etiam Episcopatus mitti solebant Apocrisarij, pręsertim ad Patriarchas, ad Exarchas, & ad Metropolitas, vt fidem facit Iustinianus nouella 6. c. 2. circa fin.

& cap.3. & nouella 123. cap.25. vbi decernit, non posse Apocrisarios validam inire conuentionem vltra Episcopi, vel Ecclesiæ delegantis mandatum. Scribit S. Gregorius Papa l.14. Moralium c.29. se Apocrisarij munere iubente Pelagio prædecessore functum olim Constantinopoli apud Tiberium Imperatorem.

Quartum Vicariorum Romani Pontificis genus constituebant Primates, quibus tamquam Vicarijs supremæ Sedis, conferebatur potestas & iurisdictio supra plures Metropolitas, hisque subiectos Episcopos. Ita Leo Papa epist.84. Anastasium Thessalonices Episcopũ Vicarium suum creat per vniuersas Asiæ Prouincias: addens Anastasij prędecessores fuisse similiter prædecessorum Romanorum Episcoporum Vicarios. Huc referunt nonnulli causam canonis 20. Concilij Sardicensis prohibentis extraneis Clericis diutinam Thessalonicę moram & rationem addunt, quia propter Primatis Thessalonices residentiam, eò confluere solebant complures ex vniuersa Asia Clerici, qui sæpè numero, vel superuacanea negotiorum apud auditorium Primatis gestione, vel capti ciuitatis ipsius splendore, diutiùs à proprijs Ecclesijs aberant. In veteribus Concilijs antequàm Iustiniano intercedente Vigilius Papa Vicariam ex Thessalonica transtulisset in Acridum, quæ Iustiniano Patria fuit, quamque ideò primam Iustinianam vocati edixit, subscribit Thessalonices Episcopus inter primos à Patriarchis, vt superiori capite commonstrauimus. Videnda circa rem istam Iustiniani nouella 131. c.3. Cœlestinus etiam Pontifex in causa Nestorianę hęresis, Cyrillum Alexandrię Episcopum Vicarium suum creat, vt Constantinopolis Ecclesiam rogat, quam Nestorius deuastabat. Supersunt ea de re litterę Cœlestini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum, & plebem Constantinopolis tom.4. operum Cyrilli. deinde Hormisda epist. ad Salustium Hispalis Episcopum constituit ipsum Apostolicum per omnem Bęticam, &

Lu-

Lusitaniam Vicarium. Idemque Remigio Rhemensi Episcopo eamdem confert potestatem per vniuersum Ludouici Regnum, sic enim vocat Clodouæum Francorum Regem. Litteras sileo Pontificum Zosimi, Symmachi, Vigilij, Gregorij Magni, quibus promouent Arelatenses Episcopos ad Vicariam Apostolicam supra plerasque Galliæ Prouincias. Omitto complures alias primatias, quas diuersis temporibus Romani Pontifices, tùm in Gallia, tùm in Hispania, tùm in Germània, tùm in Anglia constituerunt.

De Loco Synodi Nicænæ, nonnullarumque aliarum insequentium.

VEterum Orientis Conciliorum quædam conuenerunt in ædibus Imperialibus: atque in primis istud Nicænum in aula Palatij Constantini, vt fidem facit Eusebius l. 3. vitę Constantini, c. 12. sexta pariter Synodus sub Constantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte, quæ Trullus dicebatur. Quo eodem loco habita fuit Synodus Quinisexta sub Iustiniano II.

Cœterę per Orientem œcumenica Synodi intra sacras Basilicas celebratæ sunt. Constantinopolitana quidem, quæ est inter œcumenicas secunda, conuenit intra Oratorium Sanctorum Pantaleonis, & Marini Martyrum, qui sacer locus ex tunc ὁμόνοια, id est concordia nominatus est, propterea quòd centum, & quinquaginta Episcopi in eamdem fidei sententiam conuenere aduersùs Macedonij dogma, vt scribit in suo de sacris Imaginibus Tractatu Ioannes Damascenus, Ephesina quidem intra Beatæ Mariæ templum, Chalcedonensis intra Virginis, & Martyris Euphemiæ Ecclesiam in ipso Sanctuario. Nicęna altera in templo ante ambonem. Octaua Synodus in æde Sophiæ in ipso Cathecumenorum loco, vt earum acta testantur. Quę duę postremę pariter afferunt sacros Euangeliorum codi-

ces

ces fuiſſe in medio Patrum conſeſſu repoſitos. In octaua Synodo additæ ſunt viuificæ crucis reliquiæ , προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων , propoſitis venerabilibus lignis, & ſanctis Euangelijs .

Ad Nicænos Canones primum , & ſecundum .

PRimus Canon de Eunuchis , & Spadonibus decernit arceri à Clero,qui ſpontè,& citra neceſſitatem ſe mutilauerint . Cui irregularitati locum in ijs eſſe negat, qui à Medicis etiam ſpontè ex morbi cauſa,vel ab alijs per vim,& iniuriam exciſi fuerunt.Refertur in decreto c.ſi quis à medicis, diſt. 55 Iſti canoni dediſſe videtur occaſionem Leontius Presbyter , qui,vt ſcribunt Athanaſius apol.de fuga ſua in fine.Socrates lib. 2. cap. 21.Theodoritus lib.2.cap. 24.accuſatus inhoneſtæ, aut ſuſpectæ cum muliere conuerſationis , iuſsuſque ab Antiocheno Præſule Euſtathio , vt ab ea conſuetudine deſiſteret:cùm obſequi detrectaret,ſibi virilia ad amouendam mali ſuſpicionem reſecauit, pèrinde ac,ſi liceret homini ſe quomodolibet , nullaque vrgente morbi vi mutilare:& quaſi verò amputata illa parte ſimul excideretur quiquid fœda libido poteſt vel cogitatu , vel ſenſu,vel quouis opere exequi: qua de re fusè diſputat Baſilius lib.de vera,& incorrupta virginitate. Leõtium igitur duplici titulo,& iure , tùm illicitæ reſecationis , tùm prohibitæ conſuetudinis depoſuit Euſtathius. At Leontius per nouum ſcelus ſe Arianis adiunxit , quorum factione ſub Conſtantio ipſam etiam Sedem Antiochenam inuaſit .

Refert quoque Euſebius lib. 6. hiſt. Eccl. Origenem cùm fœminas aliquot Theologicis diſciplinis , & ſacris litteris erudiret , velletque aut malum ipſum , aut mali ſuſpicionem anteuertere , ſeſe adhibitis quibuſdam medicaminibus feciſſe Eunuchum , verba iſta Chriſti aliter,quàm par erat,intelligendo ; Sunt Eunuchi

chi qui se ipsos castrauerunt propter regnum cœlorum. Quapropter Demetrius Alexandriæ Episcopus sacram ordinationem petenti recusauit. At Origenes in Palæstinam commigrans sacros ordines, ipsumque sacerdotium sumpsit ab Episcopis Cæsariensi, & Ierosolymitano. Vnde graues exortæ Demetrij cùm ipsis querelæ. Quam pariter refert historiam Epiphanius hæres.58. & Hieronymus de script. Eccl.in Alexandro. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum sumpsit exordia: eamque stabiliunt Apostolorum canones vigesimus primus, & vigesimus secundus.

Nicænus canon 2. prohibet cathecumenos baptizari necdum satis institutos, aut probatos, nisi grauis vrgeat necessitas. Vetat etiam recens baptizatum, ac Neophytum ordinari Episcopum, aut Presbyterum: cùm id prohibeat Apostolus 1. Timoth. 3. statuit insuper excludendum de Clero eum qui duobus, aut tribus testibus conuictus sit reus, ψυχικοῦ ἁμαρτήματος, peccati animalis.

Dubitatur, quidnam sit animale peccatum. Exponit Theodorus Balsamon de quacumq; culpa incompatibili cum diuina gratia. Alij delicta intelligunt, quorum expiationi publicam iniungebant Ecclesiæ leges pœnitentiam: cuiusmodi erant apostasia circa fidem, homicidium, fornicatio: quæ peccata vocari ab antiquis solent per antonomasiam capitalia, & mortalia. Hoc sensu Isidorus ait lib. 2. de diuin. offic. consuetudinem Ecclesiæ hanc esse, vt sordidati pecato mortali ad ordines non promoueantur: & si quis post ordinationem mortalis peccati reus factus sit, non possit sacrum exercere ministerium. Præterea Concilium Valentinum in Gallia sub Damaso Papa cap. 4. prohibet ab Episcopatu, Sacerdotio, & Diaconatu eos qui se mortali crimine fatentur pollutos. Concilium etiam Agathense can.32. decernit clericum, qui capitale crimen com-

commiserit deponi, & in Monasterium conijci. Concilium similiter, Toletanum quartum cap. 52. sancit eos qui publicam agentes pœnitentiam, mortale delictum publicè confessi sunt, non posse clericos ordinari. Et vtique passim sacri canones, eos qui publica pœnitentia perfuncti sunt, ordinari vetant, vt infra suo loco monstrabitur.

Secunda ista sententia probabilior est quàm prima, secundum quam vel vnicus actus odij, inuidiæ, aut libidinosæ cogitationis ab ordinibus in æternum excluderet, quin etiam ordinatos redderet ordinum functionibus perpetuò inhabiles: vnde vberrima scrupulorum, & anxietatum seges emergeret, ob ambiguitatem siue memoriæ, siue iudicij circa eiusmodi culpas. Innumeris quoque viris aditus ad Ecclesiæ Ministeria intercluderetur eximijs, & sanctitate morum, & animi dotibus, vixque vnus, aut alter reperiri posset ad clerum idoneus,

Tertia denique maximèque omnium probabilis explicatio est de completa per actum externum luxuria post Baptismum susceptum. Eaque conformis est canonibus 9. & 10. Concilij Neocæsariensis, de quibus superiùs actum est. Et Eliberino canoni 30. porrò Nicęnus iste canon refertur dist. 48. c. quoniam. Sanctus Augustinus Episcopus fuerat quidem fornicator, & hæreticus Manichæus, sed ante Baptismum, quo purgabantur irregularitates ex delictis, vt tradit vndecimus Canon Ancyranę Synodi.

Ad Nicænum Canonem. Can. III.

Statuit Canon 3. clerico nequaquam licere subintroductam (gręcè συνείσακτον) habere mulierem, nisi Matrem, Sororem, auitam, vel eas solas quę omnem remouent suspicionem. Citatur c. interdixit per omnia dist. 52. nulla vxoris hic mentio, non quia clerico ha-

habere liceret, sed quia nulla esse poterat ex lege Clericalis cœlibatus, vt mox perspicuè probabitur.

Paphnutij verò instantiam istiusmodi à nuptijs continentiæ oppositam, cuius meminere Socrates, & Sozomenus; censendum est vel à Socrate primùm confictam à quo plurima de more suo hausit sine vllo delectu Sozomenus, vel potius à Græcis posteriùs insequutis schismaticis, & continentiæ clericalis aduersarijs illic insertam, & suppositam: aut saltem si quid habet veri, nullam fuisse illius habitam à sacro Concilio rationem. Non enim posset eruditus quispiam negare, quanta districtione primis quinque sæculis vniuersa vbique terrarum Ecclesia sacro clero coniugium interdixerit, vt subinde commonistrabo testimonijs, & exemplis quibus refragari nemo possit. Posteriores quidem Græci, qui se schismate ab Ecclesia diuulserunt, matrimonij vsum Episcopis subtrahunt, ac prohibent, sed inferioribus sacerdotibus permittunt, si iam fuerant tempore ordinationis suæ coniugati: noua enim contrahere post ordinationem cannubia non permittunt, vt ex schismaticæ Synodi Quinisextæ canone 12. liquet.

Operæ pretium faciam proferendo Canones, & scripta, Patrum ex quibus clarescet prisca circa istud veteris Ecclesiæ, tàm Græcæ, quàm Latinæ disciplina, & ritus. Sciendum in primis continentiæ huius præceptionem non esse absolutè diuini iuris. Aliòqui namque non licuisset Generalibus Concilijs Lugdunensi, & Florentino dispensare cum Sacerdotibus Græcis circa Matrimonij ante ordinationem initi vsum. Neque valuisset Ancyrana Synodus can. 10., quem refert Gratianus can. Diaconi, dist. 28. Diaconis permittere vxorum consuetudinem, si ante ordinationem protestati coram Episcopo fuerint, nolle se, aut non posse continentiæ lege astringi. Iure tamen Ecclesiastico, atque ab ipsis Apostolis tradito

(Apo-

(Apostolicarum enim traditionum aliæ diuini iuris sunt, aliæ Ecclesiastici) illicita est Sacercotum, & Diaconorum cum vxoribus consuetudo, votumque continendi sacris ordinibus annexum.

Concilium Eliberinum sub ipsis gentilium persecutionibus habitum sic decernit can. 33. *Placuit in totum prohibere Episcopis, Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis positis in Ministerio abstinere se à coniugibus, & non generare filios; quod quicumque fecerit honore clericatus exterminetur.*

Concilium Carthaginense secundum c. 2. *Ita (inquit) placuit, & condecet Sacrosanctos Antistites, & Dei Sacerdotes, nec non & Leuitas, vel qui Sacramentis diuinis inseruiunt, continentes esse in omnibus, quò possint simpliciter quod à Deo postulant impetrare: vt quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas* (obserua testimonium de veteri Ecclesiæ vsu, & Apostolica traditione) *nos quoque custodiamus. Ab vniuersis Episcopis dictum est. Omnibus placet, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes etiam se ab vxoribus contineant.*

Hoc idem renouatur in Concilio Carthaginensi quinto can. 3. Et in Arelatensi secundo can. 2. cuius verba sunt ista: *Assumi aliquem ad Sacerdotium non posse sub Matrimonij vinculo constitutum, nisi fuerit promissa conuersio.* & can. 3. *Si quis de Clericis à gradu Diaconatus in solatio suo mulierem præter auiam, & matrem, & neptem, sororem, filiam, vel* Conuersam Secum Vxorem, *habere præsumpserit, à communione alienus habeatur: par quoque mulierem si se non separauerit pæna percellat.* Hoc Arelatensi canone permittitur cohabitatio vxoris, sed continens, nec maritalis, vt perspicuè constat ex canone præcedenti, & ex voce conuersam. Quæ eadem ratione intelligendus est Canon ille Apostolorum sextus, quo Græci abutuntur, & cuius obtentu veriti non sunt in Pseudosynodo Quinisexta damnare Romanam Ecclesiam. Vult autem Canon ille sextus Apostolis vulgò ascriptus, vt Episcopi, & Sacerdotes, & Diaconi curam

vxo-

vxorum habeant, nec eas religionis ſpecie abijciant, quemadmodum curam etiam gerere tenentur matris, auiæ, & ſororum, ſine vllo cubilis commercio. Quæ verò ſit canonum Apoſtolis attributorum vis, & authoritas pertractaui iam in appendice ad Concilia circa reprobationem Baptiſmi hæreticorum habita.

Agathenſe Concilium cælibatum clericorum aſtruit can. 28. Item Turonenſe ſecundum can. 20. ita ſancit: *Si inuentus fuerit Presbyter cum ſua Presbytera, aut Diaconus cum ſua Diaconiſſa, aut Subdiaconus cum Subdiaconiſſa* (ſic vocabantur poſt ordinationem quas illi antea duxerant) *annum integrum excommunicatus habeatur: & depoſitus ab omni officio clericali inter Laicos ſe obſecrare cognoſcat.*

Hieronymus lib. 1. contra Iouinian. non modo de Sacerdotum cœlibatu teſtificatur, ſed argumento deducto ex Apoſtolo, qui vult ipſos etiam Laicos ad tempus à coniugio abſtinere vt orationi vacent, 1. Cor. 7. cœlibatum clericalem his verbis roborat: *Si Laicus, & quicumque fidelis orare non poteſt, niſi careat officio coniugali: Sacerdoti, cui ſemper pro populo ſacrificia offerenda ſunt, ſemper orandum eſt: ſi ſemper orandum eſt, igitur ſemper matrimonio carendum.* His conformia docet Ambroſius lib. 1. de officijs cap. vlt.

Leo Magnus epiſt. 82. cap. 3. & 4. ad Anaſtaſium ſic ſcribit: *Omnium Sacerdotum tàm excellens eſt electio, vt hæc, quæ in alijs Eccleſiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati, & liberorum procreationi ſtudere ſit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: vt & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt, à capite dignum eſt cuſtodiri, quantò magis in primo, vel in ſecundo, tertiove ſeruandum eſt? ne aut in Leuitico Miniſterio, aut Presbyterali honore, vel Epiſcopali excellentia, quiſ-* quam

quàm idoneus æstimatur, qui se à voluptate vxorea necdum frænasse detegitur.

Gregorius item Magnus lib. 4. Dial. c. 11. de Vrsino Sacerdote sic refert: *Hic ex tempore ordinationis suæ Presbyteram suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propiùs accedere nunquam sinebat.* Et subinde memorat quòd quum venerabilis hic senex quadragesimo suæ ordinationis anno, vltima ægritudine decumbens vix extremos spiritus traheret, eiusque presbytera incerta si expirasset, aurem naribus eius admouisset ad explorandum; recollectis viribus in has erupit voces: *Discede mulier adhuc igniculus viuit, amoue paleam.*

Opposita Græcorum consuetudo cœpit quinto sęculo inualescere paulò antè Synodum Quinisextam. Enimverò Hieronymus diù in Orientis oris versatus, ita scribit aduersus Vigilantium: *Quid facient Orientis Ecclesiæ; Quid Ægypti, & Sedis Apostolicæ; Quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt?* Hanc certè incontinentiæ labem spargere nitebatur Vigilantius per Occidentem, sed parùm ille processit irrumpentibus in Gallias transmisso Rheno Vandalis, & Alanis quos Stilico, vt filio Eutherio aditum in Imperium per rerum turbationem patefaceret, clàm exciuerat.

Sed Latinis omissis veteres Gręcię patres audiamus. Astipulatur in primis œcumenicum Calcedonense Cōcilium can. 14. *Cùm in quibusdam Prouincijs* (ait) *concessum sit Lectoribus, & Cantoribus vxores ducere.* Non igitur alijs concessum erat Clericorum ordinibus, ac ne vbiq; quidem lectoribus, sed in aliquibus dumtaxat Prouincijs.

Origenes homil. 23. in Num. *Illius inquit solius est offerre Deo Sacrificium, qui indesinenti, & perpetuæ se deuouerit castitati.*

Eusebius lib. 1. demonst. Euang. c. 9. *Verumtamen* (ait) *eos qui sacrati sunt, atque in Dei cultu & Ministerio occupati continere se deinceps ab vxoris commercio decet.*

Basi-

Basilius epist. 17. inter posteriùs additas, Sacerdotum septuagenarium, qui dimissam in sua ordinatione coniugem, in suas iterùm ædes receperat, acriter obiurgat, & mandat, vt Presbyteram suam in Monialium Monasterium dimittat, & ei canonem istum Nicęnum proponit, quem ab eo violatum conqueritur.

Chrysostomus homil. 2. de patientia Iob. Ita loquitur: *Sic dicit Apostolus vnius vxoris virum, non ea ratione, vt id nunc ab Ecclesia obseruetur, oportet enim omni prorsùs castitate sacerdotem ornatum esse.* Epiphanius ad finem operis contra hæreses sic loquitur: *Sanctorum Sacerdotium ex Virginibus vt plurimùm, aut ex solitarijs, aut si hi ad Ministerium non suffecerint, ex his constituitur, qui proprijs ab vxoribus se continent. Et si quis ab initio continens fuerit, aut viduus, habere potest locum Episcopi, Præsbyteri, àut Diaconi, aut Subdiaconi.* Idemque Hæres. 59. quæ est Catharorum, *sed & adhuc* (ait) *liberos gignentem vnius vxoris virum Ecclesia non adscripsit, sed eum qui se ab vna continuit, aut in viduitate vixit Diaconum, aut Hypodiaconum, aut Episcopum, aut Præsbyternm, maximè vbi sinceri sunt Canones Ecclesiastici. At dices mihi quibusdam in locis, filios gignere Presbyteros, Diaconos, aut Hypodiaconos: at non est iuxta canonem, sed hominum mentem, quæ per tempus elanguit.*

Ex his postremis Epiphanij verbis colligitur eo iam tempore, alicubi suboriri cœpisse illam, quam Græci hodierni consuetudinem seruant. Certè sub Iustiniani primi vitæ finem, illam tandem præualuisse in Oriente, inde infero, quia cùm eius nouella sexta cap. 5. dicat: *Nihil ita in sacris ordinationibus diligimus sicut in castitate viuentes, aut cum vxoribus non cohabitantes*, & cap. postmodò nouella 22. cap. 24. nihil ampliùs circa Clericorum continentiam statuit, quàm quæ nunc temporis Græci communiter seruant ex præscripto Synodi Quinisextæ cap. 12.

D vel

vel 13. Quod enim Summarium novellæ dicit de uxoris dimissione addititium est, nec prorsùs in textu legitur.

Ad Nicænum Can. IV.

QVartus Canon Nicænus decernit *constitui, & ordinari Episcopum ab omnibus alijs, si fieri possit, Provinciæ Episcopis: sin minùs à tribus saltem congregatis, accedentibus reliquorum absentium suffragijs, vnà cum Metropolitani consensu.* Refertur in cap. Episcopum ab omnibus distinct. 64. Et repetitur in Concilio Nicæno secundo can. 3. nullatenùs hic audiendus Theodorus Balsamon scribens in hunc can. 4. Episcopos olim quidem fuisse ab uniuersa plebe electos. Quia tamen in hisce popularibus comitijs multa jactabantur indecora in eos, quorum proponebatur electio, fuisse isto Nicæno Canone consuetudinem illam abrogatam, statutumque ut soli Episcopi eligerentur. Sed errat Balsamon, cùm nullum hìc appareat abrogationis vestigium, & constat, fuisse peræquè post Nicænum Concilium admissa ubique in Episcopis eligendis populi suffragia: sic tamen, ut moderationi, & regimini subessent Episcoporum: quemadmodum Athenis πρόεδροι popularibus suffragijs præerant, ut docet Iulius Pollux lib. 8.

Et utique sanctus Athanasius, qui Diaconus in hac Synodo interfuerat, evectus postmodum fuit ad Patriarchalem Alexandriæ sedem universæ plebis suffragijs, ut refert Gregorius Nazian. orat. in ejus laudem. Cœlestinus quoque Romæ Papa epist. ad Episcopos Narbonensis Provinciæ cap. 5. *Nullus* (ait) *invitis detur Episcopus: Cleri, plebis, & ordinis consensus requiratur.* Simile scribit Leo Magnus epist. 89. Et secundum Arelatense Concilium statuit can. 54. ut tres ab Episcopis nominentur de quibus Clerici, & Cives

po

poteſtatem habeant unum eligendi. Id confirmatur Concilij Cabilonenſis can. 10. & Carthaginenſis quarti can. 1. præterea Synæſius epiſt. 76. refert Antonium Epiſcopum fuiſſe ab univerſo populo Olbiatarum creatum. Synodus autem Nicæna id unum ſanxit, ut novi Epiſcopi electionis, atque ordinationis cura, præfecturaque ſit penes Metropolitem, cæteriq; Epiſcopi ad ejus, qui electus fuerit, ordinationem conveniant: fiatque ordinatio hæc ut minimum à tribus.

Porrò in Epiſcopi novi conſecratione requirunt ſacri Canones Epiſcopos tres. Præter enim Nicænum iſtum Anacletus epiſt. 2. citata in decreto diſtinct. 66. can. fin. & Anicetus epiſt. 1. Ambo Pontifices, qui Apoſtolorum ætate vixerant, non modò iſtud de tribus Epiſcopis ordinatoribus præſcribunt; ſed etiam Apoſtolos hoc tradidiſſe confirmant. Quin etiam à tribus Apoſtolis Petro, Iacobo Majore, & Ioanne fuiſſe Iacobum Minorem fratrem Domini conſecratum Ieroſolymæ Epiſcopum, ut hoc facto traderetur in poſterùm ordinationum Epiſcopalium ritus, & forma, memorat Anacletus. Qui primus eſt Canon Apoſtolorum, præſcribit, ut Epiſcopi à duobus, aut tribus Epiſcopis ordinentur. Innocentius Papa epiſt. ad Victricium Rhotomagenſem Epiſcopum prohibet quemquam Epiſcopum conſecrari, niſi à tribus Epiſcopis. Synæſius item epiſt. 67. ad Theophilum Alexandrinum, Siderium contra leges Eccleſiæ perhibet renunciatum Palæbiſcæ Epiſcopum, quatenus nec Alexandriæ Epiſcopus facto iſti conſenſit, neque fuit a tribus conſecratus Epiſcopis. Denique in Concilio Rhegienſi reprobatur Armentarij ordinatio, qui fuerat renunciatus Ebreduni Epiſcopus, tùm eo nomine quòd tres Epiſcopi ad eam non intervenerant, tùm quòd Metropolitani conſenſus defuerat: quæ tamen ſimul utraque requirit quartus hic Nicænus Canon. Quin imò Concilium Arelatenſe primum can. 21.

exigit,vt qui Episcopum consecrat,septem secum alios assumat Episcopos:vbi verò compleri numerus ille non poterit, ne minùs quàm tres Episcopi interueniant.

Quæstio illustris est, & sit ne de necessitate quoque Sacramenti, an solùm de necessitate præcepti, vt tres hîc interueniant Episcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum sententiæ. Contendunt aliqui hoc esse de Sacramenti necessitate, vt si secùs fiat nihil agatur. Alij concedunt esse quidem de Sacramenti necessitate, non tamen absolutè, sed hac restrictione, si non fuerit ab Ecclesia dispensatum vt secùs fiat. Quo etiam modo docent pleriq; circa confirmationis Sacramentum esse de Sacramenti necessitate,vt administretur ab Episcopo:vbi tamen interuenerit Papę,aut Concilij generalis dispensatio,posse simplicem Sacerdotem esse illius ministrum. Tertia demum opinio est, posse etiam citra dispensationem suscipi validè ordinationem,& characterem Episcopalem, tametsi illicitè ab vnico etiam Episcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat eiusmodi ordinationes viribus carere, atque irritas esse. Illius tamen Canonis glossa id exponit de executione officij, hoc est,vt non liceat sic ordinato illa exequi, quę sunt muneris Episcopalis,donec dispensetur.

Tertia hæc potior sententia est propter illa quæ sequuntur argumenta. Primùm enim Innocentius Papa epist. 22. ad Bonifacium, dissidium componens Antiochenum,mandat eos,qui fuerant ab Euagrio Paulini in Sede Antiochena successore ordinati, recipi cum suis ordinibus, & honoribus: & tamen Euagrius contra sacras Ecclesię leges fuerat à solo Paulino ordinatus Episcopus,vt fidem facit Theodoritus l.5.hist.eccl.cap.23.

Synesius perhibet de Siderio superiùs memorato fuisse ab vno Episcopo Cyrenensi Philone consecratum Episcopum, neque id tamen obstitisse,quominùs magnus Athanasius absque noua consecratione cum

ipſo diſpenſauerit, eumque ad Eccleſiæ Metropolitanæ clauum admouerit.

Ad hæc Synodus Regienſis cum præfato Armentario diſpenſauit, vt Baptizatos, ſeu Neophytos confirmaret: cumque ordinatis ab Armentario Clericis, ſi ſint alioqui vitæ inculpatæ, vt in ordinum miniſterio retineantur.

Apoſtolorum etiam præcitatus Canon probat Epiſcopi conſecrationem à duobus Epiſcopis.

Simon Apoſtolus apud Clementem Papam l.8. conſtit.Apoſt.c.27. ſancit valere Epiſcopi ordinationem à duobus factam Epiſcopis: & hoc addit licere in neceſſitatis caſu, Epiſcopum ab vnico Epiſcopo conſecrari.

Item Dionyſius lib Hier. eccl. deſcribens Epiſcopi augurandi ritum, meminit vnius dumtaxat Epiſcopi conſecrantis.

Idque ampliùs inde confirmatur, quod fieri vix poterat, vt Apoſtoli totum terrarum orbem peragrantes, nouaſque in Prouincijs ad quas accedebant, fundantes Eccleſias, copiam ſemper habere poſſent Epiſcoporum quos paſſim conſtituerent, aut quorum ope nouos Epiſcopos ordinarent.

Teſtatur Henriquez ſummæ ſuæ tom.1. l.10. cap.24. Papam Gregorium XIII. diſpenſaſſe cum recens à ſe conſtituto Æthiopię Patriarcha è Soc. Ieſu, vt ſolus ſine aſſiſtentibus Epiſcopis poſſet nouos Epiſcopos conſecrare, vbicumque operę pretium eſſet.

Quęrenti Auguſt. Anglię Primati quot ſint Epiſcopi neceſſarij ad nouum Epiſcopum conſecrandum? reſpondet Greg. Magnus reſp. 8. ad interrogata Auguſtini verbis quidem obſcuris, quorum tamen hic eſt genuinus ſenſus. Cùm ſit ſolus in Anglia Epiſcopus Auguſt. expectandos eſſe ex vicina Gallia Epiſcopos, qui nouos Epiſcopos ordinaturo Auguſtino aſſiſtant: & poſtmodùm adhibendos eſſe nouiter ordinatos in Anglia epiſcopos ad nouam aliorum conſecrationem.

Ad Nicænos Canones V. VI. VII.

QVintus canon sancit *latam excommunicationem siue in Clericum, siue in Laicum per sententiam proprij ipsorum Episcopi seruandam esse in alijs quoque Prouincijs, aut Parochijs, ad quascumque transierit excommunicatus, neque ab alijs vllibi Episcopis posse reconciliari, & ad communionem fidelium admitti*. Quæ sanctio inserta legitur in Gratiani decreto 11.q.2. can. seruetur ista sententia. Eademque renouatur in Concil. Sardicensi can.13. solùm itaque superest excommunicato remedium vel absolutionis, vel recursus ad superiorem antistitem per appellationem, quę tamen haud suspendit excommunicationem, de qua fuerit appellatum, sed ad superius Tribunal deuoluit iuxta c. cum ad hęc de appellat. Sanè vbi excommunicationis sententia esset apertè inualida, vt si nulla præcessisset præmonitio, eo casu nullatenùs ligaret, nec esset opus appellatione, c. statuimus de sent. excommun. in 6. & c. 1. de sent. & re iud. Est enim, licèt excommunicatio ferenda est non modò in peccatorem, sed etiam in contumacem, alioquin irrita.

Præscribit hic idem Nicænus Can. 5. vt singulis annis bis conuocentur ad Synodum omnes in singulis Prouincijs Episcopi. Primùm quidem appetente quadragesimæ tempore: deinde autumno. Atque vt Synodus examinet prolatas à singulis per Parochias Episcopis sententias, quæ ibi prout videbitur, vel confirmabuntur, vel corrigentur, vel reuocabuntur. Eamdem iterat constitutionem Concilium Antiochenum can. 20. & œcumenicum Chalcedonense, can. 19. & Leo Papa I. epist. 82. cap. 7. Quæ simul omnia compilantur in decreto Gratiani dist. 18. Quin etiam Apostolorum canon 37. Iubet quotannis Episcoporum Prouinciæ conuocari Synodos, tùm hebdomade quarta Pente-

co-

costes, tùm die duodecima mensis hyperberetæi, qui nostro ferè Octobri respondet, ibique appellationum causas terminari, singulorumque Episcoporum prolatas in suis Parochijs sententias, & acta examinari.

Hoc ipsum olim Romanus quoque Pontifex singulis annis seruabat, duasque Synodos Episcoporum cogebat. Primam quidem Prouincialem conuicinorum Antistitum, quibus præest speciali titulo Metropolitani: secundam nationalem mense Octobri, Italiæ, atque Siciliæ Episcoporum, quibus ipse præficitur speciali iure Primatis. Huius rei notitiam suppeditat Leonis Magni epist. 62. ad Episcopo Siciliæ cap. 4. his verbis: *Vt quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conuentus, terni semper ex ipsis ad diem tertium Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio sociandi occurrant.* Nonnunquam etiam, sed rariùs cogebat summus Pontifex, vt Occidentis Patriarcha Concilium Episcoporum, non modò Italię, & Siciliæ, sed etiam Galliæ, Hispaniæ, & Britanniæ, Africæ, Illyrici, quale superiùs vidimus Arelatense in causam Donatistarum. Denique ad Romanum spectat Episcopum, vt summum vniuersi gregis dominici pastorem, Concilij œcumenici conuocatio.

Nicænus canon 6. sic ait: *Antiqui mores seruentur in Ægypto, Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem: quandoquidem, & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs Prouincijs sua Priuilegia Ecclesiis seruentur. Illud autem est omnino manifestum, quòd si quis absque Metropolitani sententia factus sit Episcopus, eum magna Synodus definit esse Episcopum non oportere.* Hæc sunt canonis verba, cui tamen initium deest, supplendum ex Concilij pariter œcumenici Chalcedonensis actione 16. vbi Nicænus iste canon sic allegatur à Paschasino Apostolico Legato: *Ecclesia Romana semper habuit principatum: consuetudo viget in Ægypto, &c.* Deinde eadem actione Chalcedo-

nenses Patres sic prosequuntur: *Videmus omnes ante omnia primatum,& præcipuum honorem*, secundùm Canones *Deo Amantissimo Archiepiscopo veteris Romæ conseruari*. Rufinus Canonem istum verbis ambiguis, atque adeò intelligentia, & constructione vacuis non tam vertit, quàm peruertit: nec ille tanti est, vt eius ineptijs sit immorandum. Ista porrò canonis verba ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν. Quandoquidem & Episcopo Romę hoc est consuetum, sic intelligenda sunt, vt ideò pręfata in Ægyptum, Lybiam, & Pentapolin, Alexandrino Præsuli competat authoritas, quia id ei ius tribuere solet Romanus episcopus.

Ioannes Morinus Oratorij Domini Iesu Sacerdos ingenio,& doctrina consummatissimus,in suis eruditissimis exercitationibus ecclesiasticis, de limitibus trium Patriarchatuum Romani, Alexandrini, & Antiocheni fusè disputat: commonstratque, vniuersam Africam pręter regionem Ammoniacam, quam Alexandrinus Patriarcha complectebatur, pertinuisse ad Romanum episcopum spectatum, vt Occidentis Patriarcham.

Idemque probat, Patriarchæ Antiocheno subiectas fuisse omnes Orientis ecclesias ab Hellesponto ad vsq; Euphratem, & vltra. Sanè compertum est,fuisse semper Antiochiam etiam in ciuili partitione totius Orientis Metropolin: sic enim eam vocat Zosimus l. 1. hist. & Chrysostomus,cuius ipse Antiochenus hom. 3. ad pop. Antioch. & Hieronymus aduersùs errores Ioann. Ierosolym. Quia verò multiplex olim erat Orientis acceptio. Prima quidem quę Thraciam, & Mysiam (quę postmodum Bulgariæ sortita est nomen) omnemque Asiam ab Hellesponto ad Tygrim amnem, quin etiam Ægyptum ipsam, & Lybiam,atque Pentapolin complectebatur. Has enim regiones omnes moderabatur constitutus à Magno Constantino Augusto pręfectus Prętorio Orientis, vt testatur Zosimus hist. l.2. Nec multùm differt hęc pręfecti prętorio Orientis

ſortitio à partitione Prouinciarum Orientis, quę Conſtantio ex Conſtantinis patris teſtamento obtigit, nec non ab ea, quæ obuenit Arcadio, cui Theodoſius Pater Orientem, quemadmodum Honorio Occidentem in Imperium conceſſit. Altera eſt Orientis ſignificatio multo contractior, pro Syria, Phęniciaque, & Meſopotamia. Pręfecto prætorio Orientis ſubiectæ erant quinque iſtæ Diœceſes, Ægypti Aſianę Ponticæ, Thraciæ, & ſpecialis Orientis, vt docet Liber notitię Imperij, quem eruditis commentarijs, illuſtrauit Pancirolus, & inſuper l. 2 & 3. c de milit. veſte lib. 12. & leg. vltima c. de diuerſis officijs lib. 12. his adde leg. 1. cap. vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat. Singuli harum Diœceſum Pręfecti dicebantur Vicarij. Cęterùm ſpecialis Diœceſis Orientis Vicarius dicebatur ſpeciali nuncupatione Comes Orientis. Ad hanc ſpecialem Orientis Vicariam pertinebant omnes illi Orientales Epiſcopi, qui Ioannem Patriarcham Antiochenum ad Epheſinum Concilium Comitati fuerunt, multaſque turbas aduersùs Cyrillum & œcumenicam Epheſi Synodum, vt infra ſuo loco videbimus concitarunt. Et hi conſtituebant Exarchiam, ſeu Primatum Antiochenum: Ipſa verò Antiochena Patriarchia ad Helleſpontum protendebatur, Aſiam minorem, & Ponticam complectens.

Tertia denique Orientis acceptio protenditur ab ora Aſiatica littoris Ægei verſus ſolis ortum: deducta Ægypto, Libyaque. Et ſecundùm hanc deſignationem Antiochenſis Patriarchia, ſeu Eccleſiaſtica Patriarchæ Antiocheni Diœceſis omnes Orientis Eccleſias regebat, & cum maiori Aſia, minorem Aſiam ſimul, & Ponticam comprehendebat. Synodica Nicæni Concilij ad Eccleſias Ægypti epiſtola, loquens de ſedata veteri circa Paſchalem diem contentione, affirmat Orientales, qui hac in re Iudæos conſectabantur, eodem poſthac die Paſcha ce-

celebraturos, quo reliquæ orbis Ecclesiæ. Perspicuum verò est illos, de quibus dicit Orientales Quartadecumanos fuisse Asiæ minoris incolas, quorum Princeps, Ecclesia erat Ephesina Metropolis, vt legitur apud Eusebium l.5.hist. c.22. 23.24. Epiphanius insuper hæresi 70. Audianorum ait, in celebranda Paschali solemnitate dissidium exarsisse inter Orientem, & Occidentem: quibus locis sub nomine Orientis intelligitur Asia minor, quę nunc etiam Anatolia, hoc est Oriens nominatur. Et verò testatur Hieronymus adu.err.Ioan.Metropolin. Totius Orientis esse Antiochiam, nimirum ab Asiatico littore ad Indos. Itaque postmodùm ad constituendum Constantinopoli Patriarcham, Prouinciæ Asianæ, & Ponticæ ab Antiocheno Patriarchatu decisæ sunt, & Thracia subducta Romano fuit Episcopo.

Canon Nicænus 7. *Mos* (ait) *antiquis obtineat, vt Æliæ idest, Ierosolymæ* (quam Ælius Adrianus euersam instaurauerat) *Episcopus honoraretur, salua Metropolis propria dignitate*. Tametsi Ierosolymorum Ecclesia cæteras omnes antiquitate præcesserit, fueritque Domini prædicatione, miraculis, morte, resurrectione decorata, & præterea Spiritus Sancti descensu, primisque Apostolorum prædicationibus, Iacobi etiam Apostoli sede, & martyrio, multisque alijs nominibus inclyta, nihilò secùs Metropoli Cæsaræx, Palæstinæ subiecta, suffraganeaque fuit adeò, vt à Ierosolymitani Episcopi iudicijs ad Cæsaræensem deuoluerentur appellationes, vt fidem faciunt Hieronymus ad Pammachium. Et lib. adu.err. Ioan. Ierosо. & Leo Magnus epist.62. ad Maximum Antiochenum. Suprema verò iura Pręsulis Ierosolymitani in solis maioribus Synodis effulgebant, in quibus ille secundò ab Antiocheno Patriarcha loco sedebat. Verumtamen in Prouincialibus Synodis Metropolita Cæsariensis præsidebat, eique proximè assidebat Ælię Episcopus. Hinc factum, vt in Synodo coacta Cæsaræx in Palæstina, in qua conclusum est contra

Quar-

Quartadecumanos præfederit Theophilus Cæsariensis, cui afsedit Narcifsus Ierofolymitanus, vt colligitur ex Eufebio l.5.Ecclef.hift.c.15.fimile poftea accidit in Synodo Diofpolitana. Require inferiùs,quæ hac de re obferuamus ad Can.5.Concilij Lateranenfis fub Innocentio III. deque noua erectione Ierofolymitani Epifcopatus in abfolutum Patriarchatum.

Ad Canonem Nicænum. VIII.

OCtauus canon ftudio pacis componendæ remittit de veterum Ecclefię canonum feueritate,eofque,qui fe Catharos dicunt (hi funt Nouatiani) ad Ecclefiæ vnitatem reuertentes,in priftinum reftituit Epifcopatus, vel facerdotij, vel alterius Clericalis ordinis gradum: Si tamen eidem Ecclefię,alius iam non fuerit prouifus orthodoxus Epifcopus. Quo cafu, eum, qui ex Nouatiani fchifmate eamdem occupauerat fedem, contentum effe iubet Sacerdotis, aut Chorepifcopi gradu: ne inquit,in una Ciuitate duo fint Epifcopi. Canonem iftum defignat Auguftinus epift. 110. fic dicens: *Adhuc in corpore pofito beatæ memoriæ Patre,& Epifcopo meo fene Valerio Epifcopus ordinatus fum, & fedi cum illo, quod Nicæno Concilio prohibitum fuiffe nefciebam, nec ipfe fciebat.*

Cęteròqui hæc ipfa Nicæna Synodus can. 10. lapfos ita excludit à Clero, vt fi quis aliquando lapfus Clero afcriptus fuerit, aut ordinatus, deponi eum iubeat fimul,ac præcedens eius lapfus innotuerit. Et antea Synodus Eliberina can.51.quemcunque ex quavis hærefi conuerfum, ita excludit à Clero, vt eos etiam qui fuerant ante hærefim ordinati deponi præcipiat. Cornelius Papa, & Martyr in fua ad Fabium Antiochenum epiftola penes Eufebium l.6.hift.Ecclef.c.35. ait,fe vix dum idque in gratiam vniuerfi populi pro eo fupplicantis admififfe ad laicam communionem vnum de

tri-

tribus Epiſcopis, grauiter facti ſui pœnitentiam, qui Nouatiano manus impoſuerant. Et refert Cyprianus epiſt. 52. ad Antonianum, ab eodem Papa Cornelio Epiſcopum, olim Schiſmaticum, ſed iam pęnitentem Trophimum fuiſſe ad laicam communionem admiſſum: ſed tàm effuſæ benignitatis cauſam fuiſſe fratrum recolligendorum neceſſitatem, quorum plurimi ductore Trophimo ad Eccleſiæ vnitatem ſe recipiebant. Idem Cyprianus epiſt. 64. & 68. Contendit non eſſe recipiendos lapſos, quantùmvis pęnitentes ad priſtinum ordinis gradum. Teſtatur Auguſtinus epiſt. 162. ad Epiſcopos Donat. & in Breuiculo Collat. Melchiadem Papam Donatiſtis Epiſcopis, qui à Schiſmate diſcederent, conditionem obtuliſſe, ac decreuiſſe, vt ad Epiſcopale Miniſterium admitterentur: & in quibuſcumque locis duo eſſent, contrariarũ partium Epiſcopi, confirmaretur is qui prior fuiſſet ordinatus: alteri verò plebs alia regenda prouideretur: quod Melchiadis propoſitum collaudat Auguſtinus. Idemque lib. 2. contra Creſconium cap. 11 & epiſt. 5. refert, Africanum Concilium, eadem ratione, & neceſſitate adductum pro lapſorum reductione, & Eccleſiaſtica pace, reſtituiſſe Donatiſtas Epiſcopos ad priſtinum dignitatis gradum: quam rem approbat, additque ſub finem epiſtolæ quintę, reſtitutionem quandoque factam in priſtinos Epiſcopatus fauore Arianorum in Eccleſiam redeuntium; hoc tamen adiungens, citra grauem, & vrgentem neceſſitatem inſiſtendum conſtanter eſſe canonum diſciplinæ, prorſus interdicentium Clericis lapſis reditum ad priorem gradum. Similiter ſcribunt Socrates l. 3 cap. 7. 8. 9. & Theodoretus lib. 3. cap. 4. & 5. Athanaſium cùm Alexandriam per Iuliani Edictum poſtliminiò reuertiſſet, Synodum habuiſſe, quæ decreuit, vt Ariani Epiſcopi hęreſim eiurantes priſtinas ſedes recuperarent. Quam indulgentiam cùm ægrè ferret Lucifer Epiſcopus Claritanus, ita communionem auerſatus

eſt,

est & redeuntium in Ecclesiam, & eosdem recipientium, vt nouum ab eo schisma pullulauerit. Verùm, vt ait Bonifacio Papa VIII. regula iuris 70 *In argumentum trahi nequeunt quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.* Denique Apostolis ascriptus can. 29 sic ait: *Ne Episcopus, vel Præsbyter, vel Diaconus iustè depositus ministerium pristinum resumat.* Et Canon 61. *Ne conuictus de crimine ad Clerum promoueatur.* Et Can 62. *vt lapsi Clerici deponantur, & si pœnitentia ducuntur, ne recipiantur nisi vt laici.*

Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV.

CAnones Nicæni 11. & 12. tres distinguunt pœnitentium classes, auditorum, prostratorum, & citra oblationem communicantium. Auditores extra fores, atque in vestibulo Ecclesię versabantur. Prostrati admittebantur intra nauim ad pauimentum demissi, valuis Ecclesiæ proximi, vbi à tergo fidelium, preces fundebant, & lugebant: deinde iubebantur de loco sacro egredi tempore Offertorij, ne diuinis mysterijs interessent. Tertij denique integræ synaxi vsque ad finem cum cæteris fidelibus assistebant, sed sacræ Eucharistiæ minimè participabant.

Gregorius Thaumaturgus, & Basilius Magnus in suis pœnitentiarum canonibus alijque veteres publicè pœnitentium ordines quatuor distinguunt, 1. πρόσκλαυσιν fletum, ἀκρόασιν, auditionem, ὑπόπτωσιν prostrationem, & σύστασιν consistentiam, quibus tandem succedebat μέθεξις participatio diuinorum. Exempli causa Basilius ei, qui mœchatus fuerit, præscribit in suis ad Amphilochium Canonibus annos pœnitentiæ publicæ quindecim · quatuor annos in fletu, quinque inter audientes, quatuor inter prostratos, reliquum inter consistentes.

Gregorius Neocæsariensis can. 11. flentes, ait, excludit à foribus Ecclesiæ, audientes intra fores admitti, versarique in Narthece, iuxta ianuam post Cathecumenos, sed ipsos omnes antequàm celebrentur ineffabilia Dei mysteria cum Cathecumenis depelli foras: & consistentes demum vnà cum populo fideli ad finem vsque sacrificij persistere, priuari tamen Eucharistiæ participatione. At verò Iudæis, & Gentilibus, ipsisque Hæreticis permittebatur, intra Ecclesiam consistere, atque Dei verbum, psalmosque audire vsque ad finem Missæ, siue collectæ Cathecumenorum, id est, vsque ad offertorium: vt fidem facit Carthaginense Concilium quartum can. 84. solis verò pœnitentibus primæ classis interdicebatur Ecclesiæ ingressu.

Pœnitentium habitus erant pullæ vestes cinere conspersæ, sacci, cilicia, squallor capitis inculti, totiusque corporis neglectus: seueris præterea ieiunijs, orationum frequentia, vigilijs, chameunijs, alijsque σκυραγωγίαις, seu asperitatibus iugiter exercebantur: à delicijs, conuiuijs, balneis, & hominum congressibus abstinebant: nec eis militare licebat, vel inire coniugia; hæc docent Arelatense Conc. 2. can. 21. Leo Magnus epist. 92. c. 11. & 12. Tertull. lib. de pœnit. Pacianus Parenæsi ad pœnit. Hieronymus in epitaphio Fabiolę, quo huius sanctę viduæ graphicè describit publicam in Basilica Laterana pœnitentiam. Et Concilium Agathense can. 15. & Toletanum 3. can. 12.

Nec verò semper publicæ fiebant ob publicè nota delicta pœnitentiæ; sed plerumque etiam propter occulta. Itaque publica confessio non semper publicam pœnitentiam comitabatur, vt ex Ambrosio colligitur l. 1. de pœnit. cap. 16. *Si quis, (inquit) occulta crimina habens, propter Christum tamen pœnitentiam studiosè egerit, quomodo isthic recipiet, si ei communio non refunditur?* Ibi verò, imò toto illo opere non de alia quam de publica tractat pęnitentia. Subiungit enim, *volo veniam reus spe-*

speret, petat eam lachrymis, petat gemitibus, petat totius populi fletibus. Idemque l.2.de pœnit.cap.10.hortatur ad publicam pœnitentiam quos ab ea pudor deterrebat. Hoc verò vtitur argumento, non esse cur pudeat Deo publicè supplicare, & humiliari,cùm ipsos non pudeat sua peccata homini quem ipsi lateant confiteri. *An inquit pudeat te Deo supplicare quem non lates, cùm te non pudeat peccata tua homini,quem lates confiteri?* Quæ Ambrosij ratio prorsùs inepta foret depellendo pudori, si publicaExhomologesis,seu confessio indiuulsa semper esset cum publica pœnitentia; cùm nemo ignoret, grauiorem multò pudorem nasci ex publica ad vniuersum populum confessione criminis antea ignoti,quàm ex priuata,secretaque ad vnum sacerdotem. Hoc igitur Ambrosij loco, pudor exurgens ex publica pœnitentia,cuius tamen causa ignoretur, cum pudore confertur, quem parit secreta penes vnum sacerdotem manifestatio. Prętereà Concilium Toletanum 4. can. 52. statuit per publicam pœnitentiam, in qua nulla fuerit publica delicti confessio neminem ab ordinibus Ecclesiasticis excludi. Nam alioquin publica pęnitentia perpetuam pariebat ad ordines Ecclesiasticos irregularitatem, vt docent Origenes l.2.contra Celsum. Hieron.Dialog.aduer.Lucifer.Siricius Papa epist.1.c.1. alijque communiter Patres.

Absolutio,quam veteres manuum impositionem, reconciliationem,pacisque communionem vocabant, numquam (secluso mortis discrimine) impertiebatur pœnitenti, nisi post transactum omne, secundùm Canones, pœnitentiæ tempus: vt liquidò testificantur Cyprianus epist.11. ad Confessores, & epist. ad Antonianum, & epist.59 ad Fidum, & Canones passim Eliberini, & huius Nicænę Synodi canon. 13. statuens,ne cuiquam in fine vitæ viaticum negetur, sed si sumpta reconciliatione, atque viatico æger de periculoso morbo conualuerit, iubet Canonicæ pęnitentiæ tem-

po

pora continuari, eoque durante negat esse administranda Sacramenta. Mos quidem aliquando viguit sub paganorum insectationibus, vt prolatis Confessorum, ac Martyrum libellis, ac precibus Episcopi citiùs veniam, pacemque pęnitentibus darent, sed in contrarium grauissimi viri sæpènumero reclamarunt, Cyprianus, Tertullianus, atque hoc vltra fieri vetuerunt Synodus passim Eliberina. & Arelatensis can. 9.

Numquam verò pœnitentibus reconciliatio intra Ecclesiam indulgebatur, quin simul sacra eis daretur Eucharistia. Perspicuè namque dicit Ambros. lib. 2. pœnit. cap. 3. *Quotiescumque peccata donantur, corporis eius Sacramentum sumimus, vt per sanguinem eius fiat peccatorum remissio.*

Quæ verò crimina erant publica expianda pœnitentia, ad tria potissimum genera reducuntur, infidelitatem, luxuriam, & homicidium: vt docent Tertull. de Pudicit. cap. 1. & 12. Pacianus Barcinonensis Episcopus Parænesi ad pœnit. Gregorius epist. 92. ad Rusticum Narbonensem Episcopum. His adde falsi crimen, & calumniam, ex Agathensis Concilij can. 32. aliaque peræquè grauia delicta, vt colligitur ex plerisque veterum Patrum Canonibus pęnitentialibus. Et hæc sufficiant ad notitiam publicę, quæ vndecim sęculis viguit, pęnitentiæ.

Canonis 13. circa ægrotos pęnitentes decretum paulò ante proposui, vt eis de vita periclitantibus Communio Eucharistica exhibeatur; sed vbi reconualuerint, ad pęnitentiam, donec tempus prȩscriptum expleuerint, reuocentur.

Can. 14. Diaconis prohibet, ne Presbyteris ausint Eucharistiam sacram porrigere; hanc addens rationem, qua Caluinistarum hæresis Sacrificium incruentum adorta profligetur: *ὔτε ὁ κανὼν ὔτε ἡ συνήθεια παρέδοκε τὺς ἐξυσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρυσι διδόναι τὸ σῶμα τῦ Χριςῦ*. Neque lex, neque consuetudo tradit, vt qui offeren-

rendi poteſtatem non habent, his qui offerunt, dent corpus Chriſti. Sed expreſſior in actis Concilij iſtius habetur declaratio apud Gelaſium Cyzicenum, quam multis gloſſematis eludit, & obſcurare nititur Caluinus lib.4. inſtit.cap.17. §.36. At inepta eius gloſſemata eluduntur Nicæni huius teſtimonij perſpicuis verbis: *Iterùm etiam hic in diuina menſa, ne humiliter intenti ſimus ad propoſitum panem, & calicem: ſed attollentes mentem, fide intelligamus ſitum in ſacra illa menſa illum Dei agnum tollentem peccata mundi, incruentè à Sacerdotibus immolatum, & pretioſum ipſius corpus, & ſanguinem verè nos ſumentes credere. Hæc eſſe noſtræ reſurrectionis Sym bola, propter hoc enim neque multum accipimus, ſed parum: vt ſciamus non ad ſatietatem, ſed ad ſanctificationem ſumi.* Ita loquitur Nicæna hæc Synodus. Sacrificium Euchariſticum ſuo Vaticinio firmat Malachias Propheta, qui cap. 1. ſic Deum loquentem inducit: *Non eſt mihi voluntas in vobis dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.* Quam Malachię prędicationem ſatis aliòqui per ſe manifeſtam, ſancti veteres Eccleſiæ Doctores de Sacrificio Euchariſtico corporis dominici vnanimes interpretantur. Ex quibus (vt cæteros omittam) Iuſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Iudæo, ſic ait: *De noſtris gentium quæ in omni loco offeruntur ſacrificiis, hoc eſt pane Euchariſtiæ, & poculo ſimiliter Euchariſtiæ, iam tum locutus Malachias prædixit, nos quidem glorificare nomen eius, vos autem profanare.*

Illa porrò Nicænorum Patrum locutio ἀθύτως θυόμενον incruentè ſacrificatum, affinis, ac ſynonima eſt cum hac altera expreſſione ἀναιμάκτου θυσίας incruenti Sacrificij, quam de Euchariſtia frequentiſſimè vſur-

pant Græci Patres, Clemens l.6.conſt. cap.2. Euſebius l.1. demonſt.Euang.c.10. Gregorius Nazianz. Stelent. 1.& 2. Anaſtaſius Sinaita epiſt.ad Phrudegardum, Cyrillus Alexandrinus in Concilio Alexandrino,ad Anathematiſmum, 11. Synodus Quiniſexta can. 32. & Synodus Nicæna ſecunda act. 6. hoc diſcrimine myſtica differt oblatio à cruenta ſemel in cruce exhibita.

Ad Nicænos Can. XV. XVII. XIX. XX.

Canon is cauet,ne Epiſcopi, Presbyteri,& Diaconi ab Eccleſijs ad quas fuerant ordinati, ad aliarum Eccleſiarum miniſterium tranſeant, citatur in cap. Non oportet Epiſcopum 7.qu.1. Huic parem edit Canonem ſextum Synodus Chalcedonenſis,prohibentem,ne quis Epiſcopum, presbyterum, aut Diaconum ordinet, quin ſimul eumdem alicuius certæ Eccleſiæ miniſterio addicat, ſiue in vrbe, ſiue in oppido, ſiue in monaſterio: ſin minùs, ita ordinatos interdicit ab ordinum exercitio. Citatur in c. Neminem abſolutè, diſt. 7. Idem ſancitum in Concilio primo Arelatenſi can. 21. quo vetatur presbyteris, & Diaconis in alias Eccleſias tranſgredi, ſoliſque iubentur Eccleſijs inſeruire quibus præfixi ſunt,& ſecus facientes de gradu deponit. Simile ſtatuunt Apoſtolorum Canones 17.& 16. vbi etiam excommunicatur Epiſcopus Clericum recipiens alterius inuiti Epiſcopi. Concilium demum Trident. hanc laudabilem diſciplinam ex parte inſtaurat ſeſſ.23. cap.16. *Nemo inquit ordinetur, quin certæ Eccleſiæ aſcribatur: nec admittantur alieni Clerici ad diuina officia celebranda ſine commendatitijs proprij ordinarij Epiſcopi.*

Superior, ſeu proprius Epiſcopus citra cuius licentiam, nemo poteſt Clero, vel Ordinibus initiari, triplex recenſetur à Bonifacio Papa VIII. ſcilicet originis, domicilij, & beneficij, c.cum nullus, de temp. ordin.in 6. Idque ius inualuit,ex quo deſijt vetus conſuetu-

tudo aſcribendi certæ Eccleſię recens ordinatos adeò, vt ab illius Eccleſiæ obſequio in aliam commigrare liberum ei non eſſet, dum verò priſtina illa conſuetudo tenuit, ille proprius, ac perpetuus habitus eſt cuiuſuis Clerici Epiſcopus, qui primus ordinauerat, Clericumque à ſe ordinatum Eccleſiæ particulari alligauerat, ac eius reſidentiæ aſtrinxerat, vt infra commonſtrabo peculiari diatriba poſt primum Carthaginenſe Concilium.

Quoad verò translationem Epiſcoporum Nicæno iſto Canone, alijſque hic citatis prohibitam, ea pariter inhibetur Concilij Sardicenſis, can.1. & Carthaginenſis tertij, can. 38. allegato apud Gratianum can. non licet 107. diſt.4. de conſecr. Attamen Pontifices, Anterus, & Pelagius neceſſitatis, aut magnæ vtilitatis gratia transferri, ac mutari poſſe, nonnunquam Epiſcopos accedente iudicio Synodi Epiſcoporum, aut ſupremæ ſedis declarant, cap. mutationes, & c. ſequenti 7. quæſt. 1. exempla occurrunt Petri Apoſtoli ex Antiochia Romam tranſmigrantis, Euſtathij quoque ſanctiſſimi Martyris, qui hac in Synodo conſedit Antiochenus Epiſcopus, cùm fuiſſet olim Epiſcopus Beroenſis, Gregorius pariter Nazianzenus primùm Nazianzenam rexit Eccleſiam, factus deinde Saſimorum Epiſcopus, & poſtremò electus ab Oecumenica Synodo Conſtantinopolis Epiſcopus ipſo acceptante. Sequens autem eius abrogatio factione, & ambitione contigit quorumdam, qui hoc facto vituperium indelebile contraxerunt. Quin, & ipſi Nicæni Patres in Locum deiectorum Epiſcoporum Arianorum Euſebij Nicomedienſis, & Theognidis Nicæni, aliarum Eccleſiarum Epiſcopos ſubrogarunt. Alexander quoque in Cappadocia Epiſcopus ad Sedem Ieroſolymitanam reuelatione diuina traductus fuit, vt fidem facit Euſebius lib. 6. diſt. Eccl. cap. 9. his conformia exempla perhibet Socrates lib. 7. cap. 35. & 36. Item vir ſanctiſſimus

Germanus teste Cedreno à Metropoli Cyzicena transijt ad Costantinopolitanam. Itaque translationum Episcoporum legitimæ possunt esse causę, atque aliunde profectæ, quàm ex ambitione, vel auaritia.

Can. 17. deponi iubet Clericum vsurarium. Idem statuitur Apostolorum can. 44. Et Arelatensis Concilij primi can. 12. & Laodicæni can. 5. Nicænus can. 19. statuit, vt qui ex hæresi Paulinistarum conuertuntur, post susceptum ab illis Baptismum rebaptizentur: & si fuerant in ea secta Clerici ordinati, si post conuersionem iudicentur ordinibus Ecclesiasticis idonei, vbi nouum baptismi lauacrum susceperint, denuò ordinentur: Superiùs vidimus damnatas Synodos Africanas à Stephano Papa hoc nomine, quòd Hæreticorum baptismum, vt inanem reprobassent. Debuit ergo specialis in Paulinistis inesse causa, cur ipsorum baptismus reijciendus esset. Atque hæc legitima quidem fuit, quia cum Paulo Samosateno negantes, Christum esse Deum, & insuper cum Sabellianis omnem abrogantes realem personarum diuinarum distinctionem, & statuentes vnicam in Deo personam, talia ex consequenti verba in baptismo solebant adhibere, quæ huiusmodi hæresim sapientia, baptismo proprio valorem omnem, & efficaciam amouerent. Paulus tamen, & Sabellius hoc inuicem dissidebant, quia Sabellius Christo diuinitatem vindicabat, quam Paulus nefarius eidem abrogabat. De his disserit Epiphanius Hæresi 62. & 65.

Hìc obserua per hunc Nicænum Canonem 19. posse confirmari, illam complurium Theologorum sententiam, illum qui non sit baptizatus, sic esse Ordinationis Sacramentalis incapacem, vt ei collata omni careat validitate. Etenim hoc loco sacra decernit Synodus, vt post validum Baptismum, manus illis ad Ordinationem denuò imponantur, qui post irritum, & innanem Paulinistarum baptismum fuerant

rant ab ijſdem ordinati . Quæſtio iſta ſub Innocentio Papa III. magna partium contentione diſceptata fuit: qui Pontifex licèt rem in ambiguo circa validitatem reliquorum à Baptiſmo Sacramentorum reliquerit indeciſam , ne tamen grauiſſimum periculum ex ea incertitudine impenderet , adductus etiam Synodi Compendienſis decreto (cuius mentionem ſpecialem facit) ſtatuit Innocentius non modò baptiſmum , ſed etiam præcedentes ordines denuò conferri. c.veniens, de Presbyt. non bapt. Canon verò Synodi Compendij habitæ ſic decernit: *Si quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit,ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterùm ordinetur.*

Nicænus denique canon 20. ſanciuit, vt diebus omnibus dominicis fideles ſtantes orent , nec genuflectant. Citatur c.quoniam ſunt, diſt.3. de conſecr. Publici tamen pœnitentes excipiuntur, quos iubet Concilium Carthaginenſe quartum, cap.82. etiam tempore Paſchali,& omnibus per annum dominicis flexis humi genibus orare.

De numero Canonum Nicænorum Diatriba.

CIrca Nicænorum Canonum numerum grauis agitatur controuerſia, & adhuc ſub iudice lis eſt , Concilium Carthaginenſe ſextum ſub Romanis Epiſcopis celebratum Zoſimo , Bonifacio, & Cœleſtino , magna in hac re ambiguitate fluctuauit. Inſiſtebat Zoſimus apud Concilium , vt decerneret de admittendis appellationibus ab Epiſcoporum Africanorum iudicijs ad Apoſtolicam Sedem, iuxta Nicęnorum canonum præſcriptum . Huic poſtulationi haud ſtatim acquieuere Carthaginenſes , miſeruntque ad Atticum Conſtantinopolis Epiſcopum,& Cyrillum Alexandrię Epiſcopum, vt ſibi copiam facerent omnium Nicęni Concilij Conſtitutionum. At iſti tranſmiſerunt ad Africa-

nos vulgata illa viginti Nicæna capita, in quibus ne- verbum quidem vllum de appellationibus ad Romanam Sedem. Ruffini quoque historia eorumdem viginti, nec plurium meminit. Præterea Theodoritus lib. 1. Hist. Eccles. cap. 8. in fine, refert editos à Nicænis Patribus canones viginti fuisse.

Ex opposito tamen veteres sancti Patres haud pauca huius Concilij decreta referunt nullatenùs hisce viginti comprehensa. Ambrosius epist. ad Vercellensem Eccles. scribit interdictam à Synodo Nicæna Bigamorum ordinationem in sacrum Clerum. Hieronymus præfat. in Iudith, testatur, hunc librum fuisse à Synodo Nicæna sacris libris connumeratum. Zosimus iam vidimus eidem ascribentem decretum de appellationibus ad Romanum Episcopum, quod idem confirmatur ex Theodorito l. 2. Hist. Eccles. cap. 4. vbi refertur, Athanasium Episcoporum Arianorum iudicijs oppressum recurrisse ad Iulium Romæ Episcopum, ipsosque Arianos missis epistolis ad Iulium, fuisse appellationis huius causam nonnihil prosequutos. Athanasius itaque sequutus (vt Theodoritus loquitur) Canonem Ecclesiæ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἑπόμενος νόμῳ, Romam aduenit, & Iulius accusatores citauit, sed quænam illa Ecclesiæ lex? Non videtur Sardicensis canon. Hæc enim Synodus post istam Athanasij appellationem coacta fuit, vt liquet ex insequenti cap. 5. Theodoriti, sit ergo potiùs Nicænus.

Indubitatum prætereà est Nicæni Concilij decretum, non tamen his viginti comprehensum, de non celebrando Pascha, nisi die Dominica occurrente primùm post decimam quartam Mensis Martij Lunam. Hanc enim isti Synodo sanctionem attribuit paulò post habitum Concilium Antiochenum can. 1. ipseque, qui Nicænæ Synodo interfuit Constantinus Augustus, in sua epistola, quam refert integram libro eius vitæ tertio Eusebius, & quia in eodem Concilio, vt sidus

essul-

effulſit Athanaſius epiſt. de Synod Arim. & Seleuc. denique hoc idem refert Epiphanius hæres. *69*.

His adde in epiſtola Iulij Papæ recenſeri octo, & viginti Concilij Niceni canones, quorum primus hic eſt: *Non debent præter ſententiam Romani Epiſcopi Concilia celebrari*. Secundus, & tertius canon decernunt de appellationibus ad Romani Epiſcopi tribunal admittendis: neve Comprouinciales quidpiam ſtatuant aduerſùs vllum Prouinciæ Epiſcopum, inconſulto Romano Epiſcopo. Inſuper Ægypti epiſcoporum epiſtola ad Felicem Papam ſecundùm ſic enunciat. *Scimus in magna Nicæna Synod trecentorum decem, & octo Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Epiſcopi ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari, licèt hæc, & complura alia neceſſaria Synodi capitula fuerint ab hæreticis quotidiè nos infeſtantibus exuſta, nobiſque prærepta.*

Præterea Atticus Epiſcopus ad finem actuum Synodi Chalcedonenſis, modum perhibet conſcribendarum litterarum quæ Canonicæ, & formatæ dicuntur fuiſſe in Nicæno Concilio præſcriptum per litterarum Græcarum vſum, quarum aliæ numerales, aliæ nominum propriorum initiales ſint. Ad hoc tamen aliquis reſpondebit, viſum non fuiſſe Patribus decretum iſtud publicari, ſed ſecretò ſingulis Epiſcopis conſignari, ne facilè poſſent iſtiuſmodi epiſtolæ ab alijs ſupponi, & vt ſuppoſitæ dignoſci, ac dijudicari queant.

Extant inter Athanaſij opera mutuò ſcriptæ litteræ huius, & Marci Papę, Latinæ, non verò Græcæ. Scribit ad Marcum Athanaſius Arianos quaquauerſùm conquiſitos Canones Nicænos, per vniuerſum Orientem concremaſſe adeò, vt nullibi tota Ægypto reperiantur horum exemplaria. Addit fuiſſe primùm fabricatos à Nicæna Synodo Canones octoginta, quos eadem ad ſeptuaginta reduxerit. Obſecrat Marcum Athanaſius,

vt ex Romanæ Ecclesię scrinijs nouum Synodi exemplar ad se transmittat. Respondet Marcus se Nicęnos Canones septuaginta ad ipsum, vt expetierat, transmittere. Geminę istæ litteræ Baronio, alijsque plerisque fallæ videntur, & suppositítiæ. Non enim fulciuntur ætatis antiquioris, sed medię dumtaxat testimonijs, & ipsis tantùm Latinis, vt Iuonis Carnotensis p.4. decreti c.108.& 109.Stephani etiam Papæ epist.ad Lutobium Episcopum. Allegatur etiam à Synodo Florentina œcumenica sect.20.

Alphonsus quidem Pisanus, & Franciscus Turrianus ambo è Societate Iesu edidere sub nomine Nicæni Concilij canones octoginta ex Arabico exemplari translatos in Latinum, quos ab Alexandrino Patriarcha precariò acceptos transcribi curauerant alij duo, quos ad hunc Patriarcham delegauerat Pius IV. vt ipsum ad Concilium Trid. inuitarent. Huic alterum planè conforme Arabicum, idque vetustissimum exemplar repertum fuit in Bibliotheca eius Cardinalis, qui posteà summus Pontifex euasit sub Marcelli II. nomine. Arabica porrò lingua fuit olim, & nunc quoque est Lybiæ, Ægypto, & Pentapoli vernacula, & vulgaris. Verumtamen si his plagis tempore Cyrilli Episcopi Alexandrini canones hi octoginta nonnihil habuissent authoritatis, quis neget transmissurum omnes ad Carthaginenses Patres enixè petentes, cùm tamen solos viginti transmiserit?

Abrahamus Echellen natione Syrus, religione Maronita, librum Romæ edit de primatu Romani Episcopi, in quo Arabicorum canonum fidem astruere contendit. Illic primatum Romanum supra omnes Patriarchas monstrat assertum à canonibus Arabicis tertio septimo, & quadragesimo quarto. Iura pariter appellationum à quorumcumque Episcoporum iudicijs ad Papam canone septuagesimo primo. Hosque Arabicos nititur confirmare, tùm pręfato Zosimi ad Concilium

Car-

Carthaginense commonitorio, tùm appellatione Athanasij ad Iulium Papam iuxta Ecclesiæ legem, vt loquitur Theodoritus, tùm testimonio Nicæno allegato, & recepto in Concilio Chalcedonensi, de Romæ Ecclesiæ principatu, tùm denique mutuis Athanasij, & Marci epistolis, tametsi duarum istarum vacillet fides, & nutet authoritas.

Suspiciones autem suppositionis Canonum Arabicorum Echellenus isto non prorsùs contemnendo argumento amolitur. Octoginta inquit Nicæni canones Arabici antiquissima traditione asseruntur, & asseruantur penes omnes Orientales Ecclesias, dudum schismaticas, & hęreticas, tùm Melchitarum, qui per Syriam Ægyptum, & Chaldeam diffusi sunt, Græcorumque schisma, & hęresim consectantur: tum Cophtorum, qui per Ægyptum dispersi, Dioscori dogma probant: tùm Armenorum Eutychis Hæresiarchæ sectatorum, qui per ambas Armenias latè propagantur: tùm Nestorianorum, qui Mesopotamiam, & Babyloniam incolunt: tùm Iacobitarum Monothelitarum, qui Niniuem, & trans Tygrin amplas regiones habitant, Susianam, Persidem, Parthiam, quin & per Bactrianam, & Indos diffunduntur. Atqui nemo crediderit vniuersos toto Oriente sparsos hæreticos, schismaticosque regionibus religione, ritibusquė dispares, linguisque diuersos Ecclesiæ Romanæ infensos, simul in hoc vnum conspirasse, vt canones sub nomine primæ œcumenicę Synodi ementirentur, & configerent, quibus eius quem tantoperè auersantur Romani Episcopi supra se omnes, potestas constabiliretur.

Scribit Athanasius epistola de Concilio Arim. & Seleuc. fuisse accuratè conscripta Nicænæ Synodi acta, supersunt autem in tria volumina dispertita huius primi Concilij acta per Gelasium Cyzicenum, quorum etiam meminit in Bibliotheca sua Photius. Isidorus quoque in prologo suæ canonum collectionis affirmat

mat,se à quibusdam episcopis ex Oriente profectis audiuisse,asseruari in illis regionibus visum ab ipsis Codicem actorum Nicænę Synodi, qui mole sua quatuor Euangelia æquiparabat. Verùm nec istud Gelasij Cyziceni opus omnes discutit ambiguitates. Haud enim pauca veteres primæ notæ scriptores de Nicęno Concilio perhibent, quorum nullum apparet in opere illo vestigium. Mirum sanè est res totius ecclesiasticæ historiæ celeberrimas, & pre reliquis memorabiles,quales sunt canones, & acta omnium, primi,& præcipui generalis Concilij: baptismum quoque primi, atque Illustrissimi Christianorum Imperatoris,qui Ecclesiam dirissima, & diuturna præcedentium Imperatorum tyrannide penè obrutam non modò in libertatem asseruit, sed etiam in maximum splendorem, & triumphum euexit, tantis inuolui obscuritatibus, adeòque grauibus, & tamen mutuò diffidentibus veterum testimonijs; vt neque perspicaciora ingenia se ab his extricare queant, suisque in vtramvis partem coniecturis opposita,& quasi ineluctabilia dispellere argumenta : vt alias omittam insignes, & maioris momenti controuersias, quæ inter Theologos, validis hinc inde rationibus disceptantur, neque disceptari desinent inter ipsos fideles, cùm tamen velit Deus illos, vel ex hoc ipso propriam inscitiam, humanique ingenij exilitatem agnoscere, atque humiliter profiteri: vt addiscant monente Apostolo, non velle, plusquàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.

(*,*)

CONC.

CONC. ROMANVM

Sub Syluestro Pontifice.

MVltis rationibus vacillat fides actuum Romanæ primæ sub Syluestro Synodi ante Nicænam, fierique potest, vt Canones qui primæ Romanæ tribuuntur, procusi fuerint in Romana illa, quæ Nicænam œcumenicam sequuta est, eamque confirmauit. Et sanè canones illos, non nisi post Nicænum, & subsequutum Romanum Concilium commemorat Damasi Pontificale in Syluestro, & collectiones Conciliorum à Francisco Turriano Societat. Iesu editæ, cæteræque anteriores, non nisi vnius meminerunt Romani sub Syluestro Concilij. Illud celebratum fuit in titulo Equitij, quem Syluester ipse erexerat in Thermis, quæ primùm Titi, exinde Domitiani, postremò Traiani, nomen sortitæ sunt. Isthic Damaso teste interfuerunt ducenti septuaginta septem Episcopi, qui Nicęnum fidem, canonesque approbauerunt. Statutum hic pariter fuit, ne Laicus Clerico audeat crimen inferre.

In isto eodem consessu legimus distinctos ordines Clericorum, scilicet Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Sacerdotum, Episcoporum. Prima hìc legitur mentio Cardinalium, tàm Diaconorum, quàm Sacerdotum vrbis Romæ. His nimirum cura, & præfectura titulorum, seu pręcipuarum, ac Parochialium Romę Ecclesiarum incumbebat, nec non pauperum, quibus ad vitam necessaria Diaconi subministrabant. At nos fusiùs de Cardinalibus ad secundum Concilium Lugdunense agemus.

Statutum pariter hìc legimus, ne Clericus coram Laico iudice causam dicat. Circa istam Clericorum im-

immunitatem à Laicorum iudicijs,idem pariter statutum est in Chalcedonensi Concilio can.9. alijsque permultis Concilijs, præsertim Gallicanis, require infra, quæ hanc in rem fusiùs differuntur ad Cabilonensi Synodi Canonem 11. Edictum quoque hìc fuit, ne Altaris Sacrificium in panno serico, vel tincto celebretur, sed in puro lineo per Episcopum benedicto,quod referat mundam Sindonem, qua Christi mortuum corpus inuolutum fuit.

Post Nicænam Synodum statuit in hac Romana Syluester,vt Ecclesię prouentus quadrifariam disperti- rentur adeò,vt pars vna Episcopo tribueretur,secunda Clero ministranti,tertia fabricæ, & ornamentis Ecclesię destinaretur, vltima pauperum necessitatibus applicaretur. Quod ius confirmarunt Pontifices Gelasius,Gregorius Magnus,alijque relati in decreto c.vobis enim,c.concesso,c.quatuor autem,c.mos est 12.q.2. Pręterea in c.ad hoc 16.q.1. ex S.Gregorij l.3. epist.11. & eiusdem epist. ad August Angl. Episcopum resp. 1. Meminit hoc idem Concilium baptismi à Syluestro Pontifice Constantino Augusto collati, & mirificæ curationis à lepra, cui medendę nefarium ex infantium sanguine balneum medici pręscripserant. Quæ historia refertur pariter in posteriori Synodo Nicęna, necnon in vetustis Syluestri Papę actis,quę olim approbauit Gelasius Papa in Concil.Rom. septuaginta Episcoporum,vt habetur in can.Romana Ecclesia dist.15.his alludit Gregorius Turonensis narrans Clodoueum Francię regem ad sacrum Lauacrum properasse quasi alterum Constantinum,vt mundaretur à lepra. Venantius Fortunatus eadem Syluestri acta commemorat in vita S.Marcelli. Ex Græcis verò scriptoribus Theophanes, & Simeon Metaphrastes in vita S. Syluestri, Constantinum perhibent ab ipso baptizatum. Quam in sententiam magis propendet Baronius.

Baptizatum autem Nicomediæ sub finem vitę Constan-

ſtantinum fuiſſe grauiſſima ſuadent teſtimonia. Hoc enim diſertè affirmat Euſebius lib. 4. vitæ Conſtantini cap.62. addens collatum fuiſſe baptiſmum ab Euſebio Nicomedienſi. Etiamſi verò ſcriptor iſte ſit Arianus, cùm tamen de re omnium, quæ ſuo tempore contigerant notiſſima, vniuerſoque orbi comperta teſtimonium publicum conſcriberet, ſi iam anteà fuiſſet Romæ à Sylueſtro cum inſigni ſolemnitate, tantique miraculi acceſſione baptizatus Imperator, non modò fuiſſet præfractę impudentiæ, ſed proiectæ omnino ſtultitiæ contrariam, & publicam teſtificationem ſcriptis mandare apud homines, qui ſub Conſtantino vixerant. Sit licèt Euſebius ſuſpectus author, non poteſt tamen vllatenùs ſuſpectum eſſe illius hac in re teſtimonium. Eidem ſubſcribit Ambroſius oratione in obitum Theodoſij: ſuffragatur etiam Hieronymus in Chronico, Socrates quoque lib 1. cap.39. Theodoritus lib. 1 cap. 32. Sozomenus lib.2. quibus aſtipulatur Caſſiodorus hiſtor. tripartitæ lib. 3 Solet etiam hanc in partem proferri teſtimonium Epiſcoporum orthodoxorum, qui fuerant in Synodo Ariminenſi in epiſtol. ad Conſtantium ſcripta, quam referunt Athanaſius lib. de Synod. Arim. & Socrates, & Sozomenus, & Theodoritus, & in fragmentis Hilarius; refert verò ea epiſtola Conſtantinum accepto baptiſmo, ex hac vita in æterna præmia commigraſſe. Cæterùm Baronius ſolo vnius Typographi errore ſubnixus, eo loci pro Conſtantino legendo autumnat Conſtantem. Prouidè namque admonet Ioannes Morinus in ſua Conſtantiniana Hiſtoria legi in omnibus quæ extiterunt Athanaſij editionibus Græcis, & Latinis, eo loci nomen Conſtantini, non verò Conſtantis, præterquam in columna Latina editionis Commelij: in Latina, inquam; ſiquidem in columna Græca contextus Græci eiuſdem Commelianæ editionis diſertè habetur Κωνςαντίος. Cæterùm editiones

ries Parisienses, cæteræque omnes à Commelianâ explicitè habent apud Athanasium loco prefato Κωνςαντίνος, in Greca columna, & Constantinus in Latina. Perperam itaque ex vnius Typographi mendo, quod erat corrigendum ex illibata columna Græca eiusdem ipsius editionis adiacente illi Latinæ translationi, contendit Baronius corrigenda esse reliqua omnia Greca, Latinaque Athanasij exemplaria, quę constanter exprimunt Constantinum: sed ipsa insuper omnia tùm Hilarij, tùm Socratis, tùm Sozomeni, tùm Theodoriti exemplaria, quæ cùm hanc eamdem Ariminensium epistolam referant, nihil habent, siue Græcè, siue Latinè, quàm Constantinum, quemadmodum, & Cassiodori Tripartita historia. Perspicuè igitur arguunt testimonia post Eusebium memoratum, tùm Athanasij, tùm Hilarij, tùm Ambrosij, tùm Hieronymi, tùm Socratis, tùm Sozomeni, tùm Theodoriti, tùm Cassiodori: Quibus addendus Gelasius Cyzicenus apud Photium, necnon Euagrius, & Chronicon Alexandrinum, itemque Alexander Monachus in suo Grecè conscripto de sacræ Crucis Inuentione libro, fuisse baptizatum Nicomediæ Bithyniæ in Ciuitate Constantinum Augustum sub exitum vitæ.

Porrò vetustiores Conciliorum editiones in vnum Romanum Concilium à Nicæno proximum compingunt, quæ in duo posteriores editiones dispertiuerunt. Sed ista discussio leuioris est momenti, quàm vt in ea facienda sit mora.

Gesta per Arianos contra Nicænam fidem sub Magno Constantino, & de Tyri Conciliabulo.

Fidei symbolum in Nicæna Synodo procusum refert Athanasius de fide ad Iouianum, cui fictè, & non ex animo Ariani subscripserunt. Arius ipse, vt Anathematis infamiam, & exilij pœnam declinaret, Ni-

Nicænam fidem ſubdolè & diſſimulanter profeſſus eſt: Ideòque à Conſtantino reſtitutus ſub conditione hac, ne Alexandriam reuerteretur, vt docet Athanaſius Apologia 2. Addunt Socrates, & Sozomenus edictum Conſtantini, vt decretis Nicænis ab omnibus obtemperetur, propoſitis in refractorios pœnis exilij, & bonorum amiſſionis: vtque Arij libri non modò hęretici, ſed etiam obſcænus ille quem Thaliæ titulo inſcripſerat ignibus traderentur: vt vocarentur Porphyriani omnes huius hæreſis ſectatores odioſo Sophiſtę nomine, qui nefarijs libris Chriſtianam Religionem proſciderat. Dum vixit Conſtantinus Ariani Nicænæ fidei apertè obſiſtere auſi non ſunt: At eam labefactare, & quaſi occultis cuniculis ſubuertere non deſtiterunt, aſſiduis aduersùs præcipuos huius fidei cultores molitionibus & apud principem calumnijs,in Athanaſium præſe..m furor illorum deſæuijt. Vita functo poſt Nicęnam Synodum,Alexandro, clerus, populuſque Alexandrinus, in ſedem Alexandrinam promouit Athanaſium,obſiſtentibus licèt, & frementibus, in dieſque tumultuantibus Arianis.

Fax Arianorum præcipua erat Euſebius Nicomedienſi, Epiſcopus, qui aulicis artibus Conſtantini gratiam, & conſuetudinem in primis nactus fuerat. Hic imperiale reſcriptum ab illo per dolum extorſit minis refertum aduersùs Athanaſium, niſi Arium in vrbem Alexandriam, & in communionem reciperet. Athanaſius tantum malum prudenti reſponſione diuertit, reſponditque Arium recipi non poſſe ſine manifeſta fidei Nicænæ,& publicæ quietis proditione. Videndus ipſe Athanaſius Apolog. 2. Theodoritus l. 1. Sozomenus l. 1. & Ruffinus l. 1. qui ſimul referunt hæc quæ ſequuntur.

Euſebius Nicomedienſis doli, & ſcelerum artifex curat occultè detineri Arſenium Epiſcopum, ſubornatque accuſatores,& teſtes Athanaſium apud Principem

pem criminantes fuisse ab illo per summum nefas Arsenium trucidatum, & retentam occisi manum ad magicas præstigias, quam ad criminis indicium proferebant. Huius, aliorumque criminum quæ Athanasio imputabantur cognitionem Imperator Synodo commisit, quam suadente Nicomediensi Cæsaræ Palæstinæ Metropoli indixit, cuius erat Episcopus Eusebius alter Arianæ sectæ dux inter precipuos, qui scriptis libris, & habitis coram Constantino orationibus in summa erat commendatione. Cæsaræam itaque conueniunt Orientis Episcopi maiori ex parte Ariani Citatus Athanasius horum iudicium declinabat, tùm quia infensos aduersarios ipsos patiebatur, tùm quia illorum non suberat iurisdictioni, vtpotè altioris Sedis,& Ecclesię Patriarcha. At Constantinus ab Arianis elusus mandat ei, vt se iudicio Synodi sistat, neque causam suam fuga, & indebita euasione prodat, si sit innocens: simulque Synodum transfert in Tyrum Phęniciæ Metropolin, atque Eusebianorum suasu Dionysium Comitem illis addictissimum,& professione Arianum, cum militari manu delegat ad Synodum.

Athanasius sic affectum videns Constantinum satiùs duxit,Tyrum concedere, secumque adduxit quadraginta septem suę Patriarchiæ Episcopos, quos inter eminebant sancti Confessores Potamon, & Paphnutius: pręter quem numerum Eusebiani sexaginta Episcopi conuenerant,vt scribit Socrates, l.1.c.20. his omnibus pręsidebat Eusebius Cæsariensis. Iubent Eusebiani,vt Athanasius stet reus,suamque coram Synodo causam dicat:tùm Potamon Heraclæę in Ægypto Episcopus,vt refert Epiphanius hęresi 68.conuersus ad Cęsariensem Eusebium, hæc illi lacrymans exprobrauit: Tu Eusebì sedes stante in tuo conspectu Athanasio? quis tantam indignitatem nõ perhorrescat? an ne meministi, te mecum in carcerem, dum furebat Diocletiani persecutio fuisse detrusum? illic orbatus oculo

fui,

fui, vt in hac facie vides, & poplite succisus ob constantem fidei confessionem. Tu verò nullam in tuo corpore referens notam dimissus es, integer, & illæsus, quia Gentilium acquiescens voluntati libertatem tuam, & corporis indemnitatem proditione redemisti Christianæ religionis.

Protestatus Athanasius primùm fuit de iudicum incompetentia, sed ipsius à Pseudo-Synodo declinatione reiecta, producti sunt accusatores ex Meletiana factione manum exhibentes, quam mentiebantur occiso per ipsum Arsenio amputatam. Arsenius porrò qui nisi fuga salutem quęsiuisset, proximè ab Eusebianis, ne flagitium internosci posset tàm perditę ipsorum imposturę in occulto strangulandus erat, per insignem Dei prouidentiam, paulò ante de carcere dilapsus, nocte intempesta ad Athanasium diuerterat, qui eum hactenùs abditum de repentè in conspectu Concilij malignantium constituit, eiusq; pallium ex vtroque latere remouens: En, inquit, Arsenij dexteram, en etiam sinistram eiusdem manum: nunc ab his accusatoribus percunctamini vndenam istam quam proferunt hominis manum acceperint? Scribit prætereà Theod. l.1.c.3. subornatam ab Arianis mulierem postulasse Athanasium illati sibi per vim stupri, cùm illum suscepisset hospitio. Cùm igitur mulier in Athanasium suas querelas proponeret, progrediens Timotheus Presbyter, ego ne (ait) mulier vim tibi, & stuprum intuli? tùm ipsa credens, esse sibi ignotum Athanasium, conuitijs Sacerdotem excipiens rem præfractiùs asseuerat, & iudicum fidem contra Timotheum obtestatur ad sceleris vindictam. Obiecta pariter Athanasio fuit sacri cuiusdam calicis effractio, quam cùm ille negaret, commisit Pseudo-Synodus hanc inquisitionem delegatis à se infensissimis Athanasio Episcopis Theognidi Nicææ, Valenti Mursi, Vrsacio Singidonis, alijsque Arianis Episcopis, vt in Mareotidem profecti, rem pleniùs inuestigarent.

F Egre-

Egreditur ex illo malignantium Concilio Athanasius, atque ad Imperatorem proficiscitur: interea Legati ex Mareotide redeunt legatione, quàm celerrimè, & iniquissimè functi. Damnatur à Conciliabulo innocens Athanasius, & sede Alexandrina depellitur, vt ipse in sua testatur Apologia.

Peracta Tyri Synodo, Eusebiani mandato Constantini Ierosolymam conueniunt ad magnificæ dedicationem Basilicæ, quam largis sumptibus extruxerat. Dumque illi Ierosolymis consistunt, Arium nouam fidei confessionem, in qua nulla erat consubstantialis mentio profitentem publicè complectuntur, atque in communionem recipiunt: Synodalibus litteris Constantino commendant, & obnixè supplicant, vt eum sinat Alexandriam regredi.

Intereà innumeris superatis obstaculis per aulicos obiectis, qui Athanasium ab accessu principis omnimodè arcebant, perpessus innumeras repulsas magnanimus Christi Confessor Imperatorem tandem adijt, eiq; aduersariorum nequitiam, & fraudes propalauit. His compertis Constantinus antistites, qui Tyri consederant, Constantinopolin accersiuit ad se, iudicij contra Athanasium rationem reddituros. Cęteris Episcopis ob sceleris conscientiam detrectantibus, & moras nectentibus sex tantummodò regiam in vrbem aduentarunt, suæ in Aula potestati, suarumque fraudum confisi præstigijs, vterque scilicet Nicomediensis, & Cæsariensis Eusebius, Theognis, Patrophilus, Vasens, & Vrsacius: qui vt iudicij Synodalis examen effugerent, vèteribus omissis calumnijs, nouas alias in Athanasium comminiscuntur, quibus denuò Constantinum aduersùs Athanasium concitarunt, eum comminatum fuisse asseuerantes prohibiturum se annonę ex Ægypto transuectationem ad regiam ciuitatem, atque testes partìm à seipsis, partìm à Dionysio corruptos produxere quinque Episcopos Ægyptios, ex illorum numero qui Athanasium

fium comitari, eumdem in Tyri Pſeudoſynodo pro viribus deffenderant. O humani animi deplorandam leuitatem, inconſtantiam, & perfidiam! Conſtantinus omni alia perquiſitione omiſſa, grauiterque Athanaſio ſuccenſens, Treuiris illum exulare iubet: non tamen permiſit Euſebianis, quod auidiſſimè expetebant, aliũ eius loco deligere Alexandrinum Epiſcopum: hoc tamen obtinuerunt, vt Alexandriam, vnde Athanaſius eijciebatur, regrederetur Arius. Verùm ſtatim, atque in ea ciuitate verſari cœpit Hæreſiarcha, omnia tumultu, & violentijs repleuit, ideòque eum aliquantò poſt vrbe excedere iuſſit Conſtantinus.

Treuiros profectus Athanaſius à Maximino illius ciuitatis Epiſcopo, atque ab eius Clero, & populo, tanquam Dei Angelus, atque vti verè erat inuictiſſimus fidei confeſſor, & propugnator exceptus eſt. Nec multò poſt exceſſit ex hac in meliorem vitam Conſtantinus anno à Chriſto 337. diuiſo inter filios tres Imperio, quos ei fauſta Maximiani Herculij Imperatoris filia peperérat, Conſtantino enim natu maximo Gallias, Hiſpanias, Britannias, & quidquid trans Alpes erat, attribuit: Conſtans natu minimus Italiam, Siciliam, Africam, Græciam, & Illyricum ſortitus eſt: Conſtantius natu inter ambos medius Aſiam, & Orientem cum Ægypto adeptus fuit.

Geſta ab Arianis poſt Magni Conſtantini exceſſum.

Conſtantino Patre mortuo, Conſtantinus iunior Nicænæ fidei cultor ex Gallis, vbi regnabat, Athanaſium cum honorificis litteris Alexandriam remiſit, non auſo Conſtantio cui parebat Ægyptus, quique Arianam apertè fouebat impietatem, obſiſtere, metu fraterni belli, infeſtantibus etiam ditionis ſuæ fines Perſarum armis. Quicumque etiam alij orthodoxi Epiſcopi fuerant à Tyri Conciliabulo proprijs Eccleſijs

eiecti, restituti sunt opera Catholicorum Principum Constantini, & Constantis: qua occasione Ariani seditiones, & tumultus passim excitarunt, vita functis Romæ Pontificibus Syluestro, eiusque successore Marco, Iulius Thronum Apostolicum ascendit. Cùm verò Eusebiani, neque Athanasium, neque Orthodoxos Alexandrinos sinerent esse quietos, & pristinas in Athanasium calumnias retexerent calicis effracti, lęsæque Imperatoriæ Maiestatis, obtenderentque ipsum Synodali sententia depositum non potuisse solo Principum mādato restitui, Iulius Romæ Episcopus causæ huius discussionem in Romana Synodo à se indictą suscepit. Athanasium igitur, eiusque aduersarios ad causam in Concilio dicendam, missis in Orientem Legatis, citauit. Athanasius se iudicio synodali Romæ stitit, & Eusebianos tergiuersantes, atque euasionum leues prætextus consarcientes annum integrum cum dimidio ęxpectauit. In Romano itaque plùsquam quinquaginta Episcoporum Concilio causa eius accuratissimè explorata, restitutus demum Athanasius in pristinam sedem fuit, vt ipsemet prolixiùs commemorat in 2. Apologia, quę Iulij quoque epistolam continet, quę facit fidem, hoc eodem Romano Concilio fuisse pariter absolutum, & ad propriam Ecclesiam remissum Marcellum Ancyræ Antistitem, aliosque complures Episcopos ex Thracia, Cælesyria, Phænicia, Palæstina: Presbyteros etiam plerosque, qui eodem ex Ægypto, & aliunde conuenerant. Desijt Romanum istud Concilium anno Chr. 341. Quo eodem anno Eusebiani, qui detrectatum Romę vadimonium friuolo belli Persici prętextu apud Iulium excusauerant, Pseudo-Synodum Antiochiæ coegerunt specie quidem dedicandæ basilicæ à Constantino in ea ciuitate constructæ, sed reuera vt absolutioni Athanasij, quam Romę futuram augurabantur, nouam Conciliabuli condemnatoriam contra Athanasium sententiam opponerent. Quin etiam vt eidem

via omnis reditus intercluderetur, Episcopum Alexandriæ crearunt Georgium Cappadocem, qui eò aduentans cædibus, rapinis, omnique violentia in orthodoxos grassatus est.

Intereà diuinus Athan. clàm Alexandria, quò paulò antè concesserat, digressus, Romam denuò repetit, ibiq; triennium commoratur: quò etiam vt ad commune afflictorum asylum, alij non pauci ab Arianis pulsi Antistites confugerunt, vt testatur Socrates l.2. c.11. inter quos fuere Asclepas Gazæ, Marcellus Ancyræ, Lucius Adrianopoleos, & Paulus Constantinopolis Episcopi, non solùm enim catholica fides Romæ illibata florebat; sed etiam Roma ipsa, totaque Italia Constanti religiosissimo Principi eo tempore parebat.

Exacto Romæ triennio, Athanasius inde Mediolanum commigrauit à Constante accitus; Quo satagente, & vrgente, ipsoque Constantio demum annuente, celebrata est Sardicę generalis Synodus anno 347. eius Synodi decreto Athanasius, Paulus, alijque extorres Episcopi pristinas repetiuere sedes: vnde tamen rursùs ab Arianis deiecti sunt.

Ariana quoque perfidia crudeliter est diuexatus Eustathius Antiochenus ille in Nicæna olim Synodo spectabilis, sanctitate vitæ, doctrinæque insignis. Aduersus hunc in Pseudosynodo Antiochena Eusebius Cæsariensis, Theognis Nicænus, alijque facinorosi præsules meretricem subornarunt, quæ Eustathium in medio patrum consessu reum postulauit, quòd cùm ex se infantem quem vlnis gestabat, progenuisset, educationis tamen impensas non exolueret. Alij quoque detulerunt sinistrè de Fausta Imperatoris matre fuisse locutum. Sed accusatrix mulier calumniæ pœnitens, qua innocentissimum Præsulem circumuenerat, eamdem postmodum retractauit, vt testificatur Theodoritus, seque pretio corruptam ab Eusebio Cæsariensi, vt perfidè aduersus Eustathium

Episcopum mentiretur, publicè declarauit: Nec minus tamen ab Antiocheno Conciliabulo Eustathius depositus fuit, & à Constantio relegatus, extremum diem post multas ærumnas clausit in exilio. Huic deposito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium vtrumque Arianum substituerunt. Eustathius scriptis libris Ecclesiam illustrauit, qui ab Hieronymo Theodorito, alijsque veteribus celebrantur.

Constantinopolitanæ autem Ecclesiæ persecutionis historia altiùs à Constantini regno repetenda est, quo tempore Arius virus suum in Ægypto, & finitimis oris spargebat. Alexander Constantinopolis Ecclesiæ gubernacula regebat, Alexandro Alexandriæ Episcopo & studio religionis,& morum similitudine coniunctissimus, à quo etiam epistolam accepit circa nascentem hanc hæresin,quæ refertur à Theodorito l. 1. cap. 4. Alexander Constantinopolis Episcopus, quanta valuit sedulitate curauit, ne tanta lues in regiam vrbem propagaretur: eamdemque postmodum in Nicæna synodo hæresin, cum alijs Patribus condemnauit.

Attamen Eusebiani cum in aula Principis gratia, & potestate præualerent, tantùm effecerunt, vt Constantinus Arium resipiscentiam à suis erroribus simulantem benignissimis litteris acciuerit, potiturum in ipsa regia ciuitate fidelium communione;& mox accedentem Hæresiarcham singulari benignitate complexus sit Alexander, vbi frustra Imperatorē admonuit, rogauit,& obtestatus fuit, ieiunijs,lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deum supplicando in Ecclesia excubauit. Postridiè Arius cum amplissimo comitatu agmen ducente Nicomediensi Eusebio, ad templum progreditur. Verùm vrgente ventris necessitate cogitur de via in publicas latrinas diuertere: vbi diuina exceptus vltione disruptis viscerum compagibus, instar execrandi Iudæ sua effudit intestina, simulque fœdissimam animam. Quo euentu plures commoti admis-

miſſam hæreſin eiurarunt. Ipſe Conſtantinus diuinam in hominem nefarium vindictam agnouit, & reuocare Athanaſium Treuiris exulantem propoſuit: nec tamen præſtitit morte ipſe præuentus, vt refert Athanaſius orat. 1. contra Arianos.

Demùm anno 340. Alexander Conſtantinopolis Epiſcopus inſtante ſuæ mortis die, ne Arianorum factio ſucceſſorem ſibi Arianum prouideret, ſedulam dedit operam, vt ſibi defuncto Paulus Sacerdos meritiſſimus ſubrogaretur: quod & factum eſt obſiſtentibus licèt Arianis. Cęterùm adueniens primum Conſtantinopolin Conſtantius mortuo patre Paulum vrbe exegit, eiuſque in ſedem Euſebium promouit deſultorium Epiſcopum, qui primum Beryti Epiſcopus in Nicomedienſem Sedem tranſilijt, atque ex illa in Conſtantinopolitanam ſe ambitiosè proripuit. Paulum Conſtantius in Pontum deportari iuſſit. Poſt biennium deinde mortuo tot facinorum auctore Euſebio, Paulus in priſtinam ſedem regreditur: ſed Arianis aduersùs eum tumultuantibus, Conſtantius Antiochia excedens Conſtantinopolin iter aggreditur, vnde Paulum exulare iubet in Singera Meſopotamiæ ferro vinctum, vt refert Athanaſius epiſt. ad Solitar. rursùmque inde in Emeſam, quarto demùm exilio Cucuſum Cappadocię ad fines Armenię in deſertis Montis Tauri: quo loco in ſqualenti, & obſcuro carcere incluſus eſt, fame frigoreque necandus: poſt ſex dies Ariani recluſo carcere ſpirantem adhuc laqueo ſtrangulant, vt ibidem Athanaſius refert.

Synodus Gangrenſis.

GAngræ in Paphlagonia Magno imperante Conſtantino celebrata Synodus fuit, cuius vberem notitiam Synodicæ litteræ ſuppeditant, in quibus Euſtathij errores recenſentur, quorum cauſa indictum

istud Concilium fuit. Eustathius iste Manichæorum deliria propagauit, cuius meminere Socrates l.2.c.33. & Sozomenus l.3.c.15. Nuptias eò vsque damnabat, vt omnem salutis spem coniugatis adimeret, eosque qui cum presbyteris olim ante ordinationem coniugatis communicarent, execraretur. Idem quoslibet connubio coniunctos disiungebat: quo fiebat, vt innumeri post abdicata matrimonia continere non valentes, adulterijs, omniq; spurcitia se contaminarent. Solemnes in Ecclesia conuentus, despicientes Eustathiani priuatos conuentus agitabant. Nouis etiam, & insuitatis vestium formis vtebantur. Seruos à proprijs dominis abducebant. Mulieribus virorum indumenta, & capillorum detonsionem suadebant. Diuites qui se suarum opum possessione non abdicabant, excludebant penitùs à regno cœlesti. Et quasi conspirassent contraria reliquis omnibus incedere via, detestante reliqua ieiunia, sola probabant, & sanciebant ieiunia dierum Dominicarum. Carnium etiam comestionem, vt rem de se abominabilem omni tempore damnabant. Osij præsentia Cordubensis Episcopi, qui Synodo huic interfuit, præseditque, satis arguit coactam tunc temporis fuisse, quando imposita sibi Apostolica Legatione à Syluestro fungebatur in Oriente, vt diuexatas, & nutantes Ecclesias confirmaret. Ideòque Symmachus Pontifex in Romano Concilio Gangrenses canones asserit Apostolica authoritate decretos.

Canon 2. fidem facit, eo tempore fideles per religionem à sanguine, & suffocato abstinuisse, iuxta decretũ Apostolicum, Act. 15. ex epist. Gallicanarum Ecclesiarum Lugdunensis, & Viennensis ad Ecclesias Asię refert Eusebius l.5. hist. Eccl. c.1. Sanctam Martyrem Biblydem, sub immani persecutione Marci Aurelij Antonini, & Lucij Veri Imperatorum sic locutam fuisse ad Gentilem præsidem, plebemqne circumstantem: quomodo possemus nos Christiani in animum inducere, vt

vt infãtes,quemadmodum calumniamini,deuoremus, qui nefas esse ducimus sanguine vesci vel brutorum. Tertullianus apologet.cap.9. eamdem calumniam eodem refellit argumento abstinentiæ ab animantium sanguine. Sed & his longè posteriùs Concil. in Trullo quinisextum anni 707. can. 67. eamdem sanguinis, & suffocatorum animalium prohibitionem instaurat. Quę cùm sit ab Apostolis prǽcepta, non vt diuini, sed humani iuris,ac Ecclesiastici,vt se Iudęis aliòqui scandalizandis,& à conuersione ad Christi fidem deterrendis accommodarent, potuit sensim legis huius obligatio antiquari,ex quo ipsius causa,finisque desiuit. Præterea,vt obseruaui ad tertium Apostolorum Conciliorum, ex Actis liquet Apostolorum cap.15.& Ex 1.Cor. 8. pręceptum abstinendi sanguine,suffocatis animantibus,& idolothytis fuisse, non omnibus Christianis, sed solis Syris, & Cilicibus impositum.

Can.12. illos præstringit, qui cùm sibi peculiare vestis genus asciscant, eos audent damnare, illorumque auersari communionem,qui vulgari,& communi veste vtuntur. Hæc obseruatio argumentum Nouatorum retundit, quo specialia vestimenta reprobare intendunt, ex vi huius Canonis, quibus Clerici, & Monachi amiciuntur: Cùm tamen perspicuum sit,Ecclesiam per hoc minimè damnare Laicos communi cultu indutos. Hæc sunt huius canonis verba: *Si quis propter eam quæ existimatur exercitationem amictu Pallij vtitur, & tanquam ex eo habens iustitiam eos condemnat, qui cum pietate heros,ac vestem communem, & vsitatam ferunt,sit anathema.* Pallium vtpotè simplicius vestis genus assumebant, tùm Philosophi Ethnici,tùm Christiani plerique ad purioris, & segregatioris vitæ professionem. Et quum abiecta toga, sumptoque pallio Tertullianus quasi noui generis vitæ sectator, humanique generis osor insimularetur, suum procudit de pallio tractatum, qu- ita describit, vt sit extima vestis tunicæ super-

quadrata, ex vtroque laterum regesta, & per fibulam ad collum alligata.

Can. 2. anathemate ferit, qui (quod faciunt hæretici Caluiniani.) abhorrent fidelium conuentus ad Martyrum sepulturas, & sacra reprobant quæ inibi celebrantur: quique memorias Sanctorum vita functorum criminantur.

Can. 21. obseruari iubet omnia non solùm quæ Scriptura præcipit, sed etiam quæ traditionibus Apostolicis continentur: damnatque profanas nouitates, quas hæretici inuehunt. Quàm igitur ineptè sectarij abutuntur Gangrensibus Canonibus contra Ecclesiasticum cœlibatum, & abstinentias, indumentaque religiosa, quæ tùm approbauit, tùm segregatioris vitæ professionis hominibus præscripsit sancta Dei Ecclesia, alio longè fine quàm Manichæi, nuptias ideò, & carnium vsum reprobantes, quia hæc esse de se mala, atq; adeò per diabolum, tùm creata, tùm introducta dicerent? Cùm tamen Christi Ecclesia, res illas per se bonas, Deique opera esse prædicet, nihilque condemnet, quàm animi proteruiam obedire detrectantem, aut perfidiam eius, qui spontaneo voto melioribus, & perfectioribus astrictus, suam idcircò damnationem habet, quia primam fidem irritam facit, vt disertè loquitur Apostolus 1. Timot. 5. de viduis, quæ nubere volunt post continentiæ perpetuæ professionem. Hæc verò Catholica discrimina perspicuè indicant decem Gangrenses canon. 1.2.4.6.9.10.12.13.14.21. Ecclesia verò traditione Apostolica, quæ hoc canone 21. astruitur, & sibi à Deo concessa potestate vtens, nonnullas dapes aliquandiù prohibet, quemadmòdum primis parentibus fructum scientiæ Deus interdixit, quem tamen sciebat bonum, & à se creatum esse.

Traditiones Apostolicas, quas Gangrensis canon 21. astruit veteres Patres confirmant ipsis etiam sacris scripturarum testimonijs. Basilius lib. de Spiritu sancto

cap.

cap.29.duo Pauli teſtimonia ad faciendam traditionibus fidem profert,ſcilicet 1.Cor.11.Laudo vos quod per omnia mei memores eſtis,& ſicut tradidi vobis præcepta mea tenetis.Et 2.Theſſ.2.Itaque fratres tenete traditiones quas accepiſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram: additque ibi Baſilius non ſcriptas traditiones Apoſtolicas, paris eſſe authoritatis cùm Apoſtolicis ſcripturis apud omnem Eccleſiam. Chryſoſt. item in commentarijs ad vtrumque Pauli locum admonet Apoſtolum loqui de traditionibus non ſcriptis, & ſimul addit iſtas non minorem fidem mereri, quam quæ Apoſtoli ſcriptis commendarunt, ſimilia profert Tertull.lib.de coron.mil. in quo poſtquàm varias baptiſmi cæremonias, & ſigni crucis frequentiſſimum apud fideles,ad frontem producta manu in omni opere vſum,& anniuerſarium pro defunctis ſacrificiū, aliaque huiuſmodi commemoratus eſt, ita ſubiungit: *Harum, & ſimilium diſciplinarum, ſi legem expoſtules ſcripturarum, nullam inuenies; traditio tibi prætenditur auctrix, conſuetudo firmatrix, & fides obſeruatrix*. Idemque lib.de præſcr. contra hæret. ex inſtituto docet hęreticos non ex ſcripturis,ſed ex traditionibus refellendos eſſe.

CONC. ANTIOCHENVM.

CHriſti anno 341. habita fuit Antiochiæ Synodus partim Orthodoxorum, partim Arianorum Antiſtitum,quo ferè tempore Iulius alteram Romæ celebrabat in cauſa Athanaſij, & Marcelli Ancyrani, qui & ipſe fuerat Conſtantinopolis Conciliabulo; quod Tyri Pſeudo-Synodum proximè ſubſequutum eſt depoſitus,ſub Imperio Magni Conſtantini. De his Socrates loquitur l.1. cap.36. & tripartita hiſt.lib.3. cap.9. Hæc porrò Synodus Antiochena coacta fuit Encæniorum occaſione: conuocarat enim Epiſcoporum cœtum Conſtantius Auguſtus ad dedicandam Antiochiæ Baſili-

silicam à Constantino inchoatam, & ab ipso Constantio perfectam, cui à splendore, & magnificentia operis nomen inditum dominici aurei: ipseque Constantius his Encænijs, & Synodo interfuit.

Conuenerunt Episcopi nonaginta, in quibus fuere Ariani 36. & proprijs fraudibus instructi, & principis authoritate suffulti, qui seorsim ab Orthodoxis, & his enixè renitentibus, diuersas fideiformulas verbis sẽper ambiguis recuderunt, suppressaq; homousij voce, ijdem Athanasium deposuerunt sibi tantòpere inuisum, & exosum hoc prętextu, quòd cùm fuisset Tyri Conciliabulo damnatus, se restitui absque vllo Concilij decreto, sed solis Iunioris Constantini litteris curasset, conniuente per prudentiam Constantio, ne propter Athanas. quies Imperij. & fraterna concordia interturbaretur.

Sanè Constantini Iunioris interitus Arianorum potestatem, & quiduis agendi licentiam auxit. Hic anno pręcedente scilicet 340. dum bellum haud satis iustum aduersùs Constantem fratrem natu minimum parat, interfectus est, apud Aquileiam. Hac ergo Antiochena Synodo Ariani depulso Athanasio Gregorium Cappadocem in eius sedem protrudunt, quem Iulius Papa in sua epistola, quam refert Athanasius apol. 2. dicit à 36. Episcopis promotum, cœteris Episcopis, qui hunc numerum excedebant obsistentibus, & reclamantibus: in quibus erat admirabilis ille Iacobus Nisibis Antistes, qui & olim Nicæna in Synodo consederat. Huius Pseudosynodi supersunt Canones 25. quorum aliquibus authoritatem indulsit Ecclesiæ vsus, & approbatio.

Can. 1. instauratur decretum Nicænum de Paschate die Dominica eelebrando.

Can. 2. ab Ecclesijs eos eijci mandat qui nolunt sacrę Eucharistiæ communicare. Illos quoque à fidelium societate resecat qui cum excommunicatis participant. Quoad istam partem conuenit cum Apostolorum

can.

can.10.eos excommunicante,qui cum excommunicato ſimul precati in domo fuerint. Similem inferiùs requirito Carthaginenſis Concilij 4. can. 73. Deniquè poſteriorum temporum indulgentior diſciplina infert in iſto caſu minoris excommunicationis pœnam, quæ nec à ſuffragijs, nec à conſortio fidelium, nec à conferendis alteri Sacramentis excludit : ſed à ſola Sacramentorum receptione,c.Cum excommunicato 11.q.3. & c. nuper de ſent. Excomm. Plura exquirito inferiùs, circa hæc ad canonem 3. Concilij Lateranenſis ſub Innocentio II. Pontifice. Altera deinde ſucceſſit ex Conſtantienſi Concilio moderatio, vt excommunicationi etiam minori locus non ſit ex participatione cum excommunicato, niſi hic publicè fuerit, ac nominatim denunciatus.

Quoad verò priorem huius 2. can. Antiocheni partem, de ſuſcipienda ab omnibus qui aſſiſtunt, nec Canone prohibentur. Euchariſtia, id habet conformitatem cum Apoſtolorum Canone 8. illos excommunicante, qui conuenientes in Eccleſiam non communicant. Cui conformatur etiam Apoſtolorum canon 10. quos omnes canones, qui exactius perpenderit, non aliud concludet, quàm fuiſſe præceptam communionem, ijs dumtaxat qui altari ſubminiſtrant Clericis, & à fidelium pariter ſocietate excludi τοὺς ἀποστρεφομένους τὴν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, vt loquitur canon Antiochenus. Hoc eſt auerſantes participationem Euchariſtię, per aliquam peruerſitatem. Pontifex Anacletus epiſt. 1.n.2. poſtquàm admonuit ſacrificanti ſolemniter Epiſcopo plures adſtare debere Sacerdotes, & Diaconos, & Subdiaconos, aliosque Miniſtros ſacris veſtibus indutos, ſubdit conſtitutum ab Apoſtolis fuiſſe, & hanc eſſe Eccleſiæ Romanæ diſciplinam, vt peracta conſecratione vniuerſi communicent: illi nimirum de quibus loquitur, qui ſolemnis ſacrificij ſtant adminiſtri, c.Epiſcopus de conſecr. diſt.2.

Edi.

Edidere pridem Canonici Colonienfis Ecclefię eruditum antididagma ad Hermanum Coloniæ Agrippinæ Archiepifcopum apoftatam Luteranum , vbi conftanter negant fuiffe vllo vnquam tempore Laicis in Ecclefiam conuenientibus quotidianam communionem iniunctam. Dionyfius etiam Petauius ad Epiphanianam fidei expofitionem, dicit effe falfiffimam , & ftolidam illam Cafauboni aliorumque perfuafionem , fideles, miffæ quando intererant, incurriffe communicandi obligationem. Quod eò magis falfi conuincitur ipfo decreto Fabiani Pontificis, qui fub Decio Martyrium fubijt . Tribus enim folùm anni temporibus laicos fideles aliundè non impeditos ad facram communionem obligat. c. & fi non frequentius de conf. dift. 2. Quam eamdem fanctionem renouat Conc. Agathenfe c. 18. Præterea directè obftant antiquiffimi canones prouidentes, vt diebus dominicis, & feftis diftribuantur in Ecclefia Eulogiæ illis qui Sacramento Corporis Chrifti non communicarunt. Confulito fuper his Laodicænum canonem 14. & ea quæ ibi fufiùs annotauimus . Præterea fuiffet iftiufmodi præcepti executio prorsùs impoffibilis diebus dominicis, & feftis quibus vniuerfi facro intereffe tenentur, maximè vbi de ipfo quoque calice communicabatur, quando etiam nemini licebat extra Parœciæ proprię Ecclefiam vel audire facrum, vel Sacramenta fufcipere : cùm tamen nunc temporis multò numerofiores fint Ecclefiæ non Parochiales, in quibus licitum eft Miffam audire, & citra Pafcha communicare.

Canon Antiochenus 3 ita decernit, *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel omnino quilibet de Clero, deferta fua Ecclefia in aliam abierit, & in ea diutiùs commoretur, ne ampliùs miniftret: maximè fi fuus Epifcopus vocet . Quod fi hac in ἀταξία, feu prauitate perfiftat, deponatur : Si verò præter culpam iftam depofitum Clericum alius Epifcopus fufceperit, ille quoque à Synodo communi redarguatur, tanquam Ecclefiafti-*

ca

ca iura dissoluens. Habetur in decreto c. si quis Presbyter, vel Diaconus 7. & conformatur Apostolorum canonibus 15.& 16.& Arelatensis Concilij primi Canoni 22. & Nicænis Canonibus 15. & 16. vide supra quæ inibi dixi.

Can.4. statuens Synodali iudicio depositum Episcopum, nec per aliam Synodum posse restitui, redolet impietatem, & implacabile Arianorum odium in Athanasium, aliosque ab ijsdem deiectos ob fidem Episcopos. Hoc ipsum respondit Ioannes Chrysostomus istum sibi canonem obijcientibus, postquam æmulorum Conciliabulo depositus suam nihilominus repetiuerat Ecclesiam.

Can. 5. æquior est statuens, ne quis à proprio Episcopo excommunicatus, siue Clericus, siue Laicus ab alio suscipiatur, antequàm fuerit, vel à proprio Episcopo, vel à Synodo post causam sedulò examinatam absolutus. Item antej statuerat Nicænus canon 5. & deinde Sardicensis canon 13.

Antiochenus canon 9. Metropolitanorum Episcoporum iura dignitatemq; tuetur τοὺς καθ᾽ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθε πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Episcopos qui sunt in vnaquaque prouincia scire oportet, Episcopum qui Metropoli præest curam etiam suscipere totius Prouinciæ*. ὅτεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κάνονα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ καὶ ταῖς ὑπ᾽αὐτὴν χώραις. *Vnde visum est eum quoque honore præcedere, reliquos verò Episcopos nihil grauis momenti aggredi sine ipso, vt statuit constitutus ab antiquis patribus canon, nisi sola quæ ad Parœciam cuiusque spectant, aut regiones parœcia subditas*. Priuilegia ista Metropolitanorum dudum sanciuerant Nicæni Patres can.4.& 5.& 6.& 7.Parœcia verò tunc dicebatur, quę nunc Diœcesis dici solet. Cùm olim Diœcesis nomen, tàm in ciuili, quàm in

Ec-

Ecclesiastico vsu, complures Prouincias complecteretur. Denique sancit inconsulto Metropolita nihil moliri debere Episcopos, & vicissim, neque inconsultis Episcopis Metropolitam: Citatur à Gratiano c. per singulas Prouincias 6. q. 3. Sed malè de Græco transfertur ibi ἢ ταῦτα μόνα, vel sola illa: cùm enim præcedat vox μηδὲν sciendum erat μηδὲν ἢ significare nihil nisi.

Iste igitur canon tres commemorat Ecclesiasticæ præfecturæ gradus. 1. ἐπαρχίαν Prouinciam sub Metropolitano præsule. 2. παροιχίαν Parœciam, sub Comprouinciali, seu Suffraganeo Episcopo: sicut etiam in canone Ancyrano 17. legimus Episcopum, qui non suscipitur á propria Parœcia, non tamen debere alterius Episcopi Parœciam inuadere. 3 χώραν locum, seu minorem regionem, vnde Chorepiscopi dicti Locorum particularium intra Parœciam præfecti: quorum etiam mentio fit in Antiocheno can. 10. Sed omnes gradus istos antecellebat Diœcesis habens plures in suo ministerio Prouincias, qualis erat singulorum Patriarcharum ditio. Cuius vocis, & gradus vsurpatio, tùm alibi, tùm sæpè in Chalcedonensi Concilio frequens est. Nunc verò Diœcesis vsurpari pro Parœcia solet, ipsa verò Parœcia pro infima præfectura pagorum, aut aliquarum vrbis partium, quarum præfectus Pastor, vulgò Parochus audit. Meliùs tamen iuxta Græcorum canonum expressionem Parœcus diceretur. Non me latet quid Parochi nomine intellexerint antiqui, sed aliud est pastorum animarum, & aliud longè diuersum veterum Parochorum officium, quo vocabantur nomine illi, qui salem, & ligna, & in vniuersum omnia victui necessaria suppeditabant ijs, qui Reipublicæ causa peregrè ibant, & generalium conuiuiorum exhibitores, necnon nuptiarum auspices, ac Paranymphi.

Dia-

Diatriba de Prouincijs Ecclesiasticis.

QVia verò distributiones Ecclesiarum factæ comperiuntur ad imitationem antiquæ partitionis Imperij adeò, vt omnium Ecclesiarum antiquissima, & sanctissima Ierosolymitana nihil olìm fuerit quàm simplex Parœcia, sub Metropoli Cæsaræ Palęstinæ: non alia de causa quàm quia tum temporis Cęsarea secundùm ciuilem potestatem habebatur totius Palæstinæ Metropolis, tametsi antequam ab Herode Idumęo in honorem Cęsaris amplificaretur, non alio nomine quā turris Stratonis insigniretur. Sic etiam, quia Byzantium nobilis ciuitas ab irato contra ipsam Septimio Seuero fuerat sub præfectura ignobilis oppidi Perynthi, seu Heraclæę Thracię constituta, ideò Bizantinus Episcopus, qui post aliquod tempus euasit in Patriarcham Constantinopolitanum, fuit ab initio vnus ex Episcopis subiectis Metropoli Heraclææ. Quia etiam inter Romani Imperij ciuitates primò post Romam fulgebat dignitatis gradu Alexandria Ægypti, tertiò verò Antiochia Syrię, idcircò prima secundùm dignitatem Ecclesia Romę, secunda verò Alexandriæ, tertia Antiochię constituta fuit. Asserit Anacletus Pontifex Apostolos renouasse in Ecclesia factam dudum à Romanis Prouinciarum diuisionem, c. Prouincias dist. 99.

Itaque operæ pretium duxi breuem, sed tamen exactam præfecturarum Romani Imperij notionem tradere, vt inde innotescat quæ fuerit prioribus sæculis partitio, & ordo Ecclesiasticarum præfecturarum. Summa olìm Præfecti prætorio potestas, quæ arma simul, & iura complectebatur, fuerat iam inde à Tiberij tempore penes vnum. At ex quo insidias Perennis pręfecti prætorio euasit, Commodus Imperator cœpit ea potestas, ne nimia foret, ac præfectos ad Imperij ambitionem sollicitaret, inter duos diuidi, te-

ſte Herodiano l.1. Poſtmodùm Conſtantinus Magnus, quatuor etiam præfectos conſtituit, inter quos vniuerſas Imperij Prouincias diſpertiuit hoc ordine. Primus Præfectus Orientem regebat, cui ſubdebantur Ægyptus, Lybia, Pentapolis, Cyprus, Aſia, Cappadocia, Cilicia, Armenia, Syria, Thracia Myſia, & reliquæ Orientis plagæ. Sequebatur Præfectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Myſia ſuperior, Macedonia, Theſſalia, Græcia, Peloponneſus, Creta, & circumfuſæ inſulę. Tertius ſequebatur Italię Præfectus qui præerat Italiæ, Sicilię, Africæ, & circum iacentibus inſulis. Quarto loco erat Galliarum Pręfectus, cui obtemperabat Gallia, Hiſpania, Britannia, & circumfuſę inſulę, vt Zoſimus tradit lib. 2.

Quatuor hæ præfecturæ ſingulæ in plures diſpertiebantur Diœceſes, quæ à præfectorum Vicarijs adminiſtrabantur, vnde Vicariæ quoque dicebantur, plures etiam complectentes prouincias, vt videre eſt in libro notitię vtriuſque Imperij, quem eruditis Commentarijs illuſtrauit Pancirolus.

Secto in duas partes Imperio ſex dinumeratæ ſunt Orientalis, ſeu Conſtantinopolitani Imperij diœceſes. 1. Orientis, cuius Metropolis Antiochia, & cuius Vicarius ſpeciali deſignatione dicebatur Comes Orientis: 2. Ægypti: 3. Aſiæ: 4. Ponticæ: 5. Thraciæ: 6. Illyrici partis Orientalis, quarum meminere leges 1. & 2. c. de militari veſte lib. 12. & l. 1. c. vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiant ruſticanos, vel vicos eorum. Et l. vlt. c. de diuerſis offic. lib. 12. Orientis diœceſis Metropolis fuit Antiochia, vt probatur ex Zoſimo lib. 1. Hieronymo ad Pammochium, Chryſoſtomo hom. 3. ad popul. Antioch. de huius Vicarij officio extat titulus codicis de officio Comitis Orientis. Diœceſis Ægypti Metropolis exſtitit Alexandria, vt liquet ex Theodorito l. 1. hiſt. Eccl. cap. 1. Ægypti Vicarius appellatione inſigniebatur pręfecti Auguſtalis, de cuius officio titu-

lus

lus reperitur in Codice, & in Digestis. Diœcesis autem Asiana Metropolim habuit Ephesum Chrysostomo teste in epist. ad Ephes. nec non subscriptione Theodori Episcopi Ephesini act. 18. Synodi sextæ. Ponticæ deinde Metropolis erat Cæsaræa Cappadociæ, vt constat ex Nazianzeno orat. de laudib. Basilij, & ex subscriptione Philalethis Episcopi Cæsaraæ Cappadocum in sexta Synodo. Thraciæ Metropolis à tempore Constantini fuit Constantinopolis, quam ille constituit Imperij Sedem. Tres istæ porrò Diœceses Thracica, Asiana, & Pontica fraude Anatolij Episcopi ad nouum constituendum Constantinopolis Patriarchæ, tum in Chalcedonensi Concilio distractæ fuere; Thracica quidem à Sedis Romanæ ditione; Asiana verò, & Pontica ab Antiochena, cui subiectæ fuerant, Sede.

Diœcesis autem Macedoniæ, Daciæ, atque Illyrici partis eius, quæ pertinebat ad Orientis Imperium Metropolis fuit Thessalonica, vt fidem facit Theodoritus l. 5. hist. Eccl. c. 17. Ad postremum tamen Iustinianus, tùm sedem Prefecti Prætorio Illyrici, tùm etiam Vicariam Apostolicam, seu iura Primatus assentiente Papa Vigilio ex vrbe Thessalonica transtulit Acridum Dardaniæ oppidum Iustiniani natale, deque suo nomine Iustinianam primam dici voluit nouella 11. Deinde Nicolaus Papa I. epist. 2. hortatus est Michaelem Augustum, vt instaurari curaret antiqua iura, quæ Thessalonicensis Episcopus olim exercuerat, tanquam Romani Pontificis Vicarius per nouam, & veterem Epirum, per Illyricum, Macedoniam, Achaiam, Thessaliã, Daciam Riperensem, & Daciam Meditarraneam, & Mysiam, & Dardaniam, & Præualim. Has enim omnes prouincias hæc olim Vicaria complectebatur.

Sex pariter constitutæ sunt Occidentis Diœceses, ac Vicariç ciuiles. Vna Italiæ, altera Illyrici partis quç ad Occidentale pertinebat Imperium, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hispanicæ, sexta Britanniæ. Metro-

polis Italicæ Vicariæ fuit Mediolanum, Gallicanæ verò Augusta Treuirorum. Vtrumque colligitur ex Athanasij epist. ad solitar.vit. agen. Dum loquitur de Paulino Treuirorum, & de Dionysio Mediolani Episcopo. Id firmat Theodoritus l.2.hist.Eccl.c.15. Saluianus quoque ipse Gallus l.2.de Prouid.Dei.Treuerim dicit summam Galliarum vrbem. Vicaria porrò Britanniæ Metropolis Eboracum fuit, quæ est Romanorum Colonia, quam Spartianus in Seuero vrbem absolutè per antonomasiam vocat, & in qua Constantius Imperator Magni Constantini pater regiam constituit, diemque obijt, vt prodit Eusebius l.1.vitæ Constantini, Eutropius, Aurelius Victor, & Orosius.

Diœcesis Africæ indubitatum est Metropolim, tàm ciuilem, quàm Ecclesiasticam fuisse Carthagine constitutam, cuius etiam Episcopus primatu supra omnes totius Africæ antistites potiebatur; vt passim cernere est Cypriani epistolis, & in vniuersalibus Concilijs Africæ, quæ ab Episcopo Carthaginensi omnes indicebantur, & quibus præsidebat, cuique subiacebant Numidiæ, & Mauritaniæ Primatus.

Illyrici partis eius, quæ ad Imperium Occidentale spectabat Metropolis, fuit Sardica vrbs in Illyrico celeberrima, & Concilio œcumenico spectabilis, in quo trecenti Occidentales Episcopi curante religiosissimo Constante, qui Occidentale regebat Imperium de Ariana impietate triumpharunt. In subscriptionibus Concilij Magni Niceni apud Gelasium Cyzicenum, ita signatum legimus: Protogenes Sardicæ ciuitatis Episcopus pro sanctis Dei Ecclesijs, quæ sunt in Dacia, Calauria, Dardania, & prouincijs vicinis.

De Hispania, quænam fuerit Metropolis, ac Vicaria, nonnihil ambigitur. In Hispalim propendeo Romanorum coloniam Beticæ caput, situs commoditate, opibus, amplitudine, & emporij frequentia ab omni æuo inclytam. Constat vtique Hispalis Episco-

pum

pum fuisse ab antiquis seculis Hispaniarum primatem hanc enim illi potestatem indulgent Simplicius Papa I. epist. 1. Deinde Hormisda Papa epist.26. quæ est ad Salustium Hispalensem Episcopum. Hoc iure primatus vsi sunt sanctissimi vrbis eiusdem Episcopi Leander, & Isidorus, qui primus in Concilio Toletano quarto subscripsit. Ipse verò Toletanus Episcopus, olim solius Carpetanæ Prouinciæ Metropolita regum Gotorum opera, qui Toleti regiam fixerant, primatus honore potiri cepit in Concilio Toletano duodecimo, vt in eius canone sexto decernitur.

Roma verò suum peculiarem agnoscebat prefectū, qui cæteris omnibus præeminebat vrbis dignitatibus l. 3. c. de offic. præf. vrbis. Huic parebant suburbicæ quoque regiones, quotquot nimirum intra centesimum ab vrbe lapidem continebantur, protensæ intra Tusciam, Picenum, & Campaniam l. 1. ff. eod. Huc respexit Septimius Seuerus Augustus, quando exauctoratos milites prætorianos Romæ finibus ad vsque centesimum lapidem sub capitis pœna iussit excedere, vt refert Herodianus lib. 2.

Demùm Iustinianus depulsis ex Africa Vandalis, quintum adiecit Præfectum pretorio ad quatuor præcedentes: eiusque residentiam Carthagine, quam de se Iustinianam tertiam dici voluit, constituit l. 1. c. de offic. præf. præt. Afr.

Nos superiùs Vicariam quidem Galliæ Treuiris præfiximus: at verò sedem ipsius Galliarum Præfecti cuius potestas Hispaniam quoque, & Britanniæ insulam complectebatur, stabiliuerat Constantinus primus in Arelatensi vrbe, cui etiam Constantinæ nomen impertitus est. Prorsùs enim errant nonnulli, qui hoc nomen mutuatum existimant à Constantino tyranno, qui contra Honorium rebellis, hac se vrbe communierat non enim post profligatum, & extinctum tyrannum illum idem Honorius in suo ad

Agricolam Galliarum Præfectum rescripto Arelatam vocaret Constantinam, vt eam vocat, si recens id nomen à tyrranno accepisset. Ex hoc porrò rescripto comprobatur insuper fuisse Arelatæ constitutam præfecti Sedem. Iubet enim Honorius eodem rescripto veterem consuetudinem per tyrannos, diù intermissam instaurari, vt quotannis in ea vrbe conuentus habeatur, septem Galliæ Prouinciarum sub illustri (sic enim loquitur) præsentia Præfecturę. Vndenam verò illa vetus consuetudo ortum habuit, nisi à Constantino huius vrbis studiosissimo, qui suum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium, eadem in ciuitate celebrari voluit in causa Donatistarum, aut etiam ab ipsius patre Constantino Chloro, qui in Gallia imperauit? Insuper illa Galliarum Præfecti Sedes Arelatensis asseritur hisce verbis Episcoporum olìm Arelatensi Primati subditorum ad Leonem Papam primum scribentium: hanc ciuitatem sublimissima præfectura, hanc reliquę potestates velut communem omnibus patriam semper inhabitant. His alterum non minoris authoritatis testimonium adiungimus Gregorij Turonensis scribentis l.2.hist.Franc.c.7. quo tempore Hunnorum Rex Attila se obsidioni Aureliæ accinxit, eius verbis Episcopum S. Anianum implorandi auxilij causa ad Aetium Galliarum pręfectum se contulisse Arelatæ commorantem. Denique res eadem astruitur antiquis inscriptionibus, quarum vna hæc visitur in Arelatensi vrbe de Auxiliari Præfecto, cuius etiam fit mentio in Hilarij Arelatensis Episcopi vita ab auctore temporis eiusdem conscripta: quæ pariter meminit cuiusdam præfecti, quem Hilarius priuatim sæpiùs correptum, tamdem intra Ecclesiam concionando pręsentem redarguit.

In-

Inscriptio autem est huiusmodi.

SALVIS DD. NN. THEODOSIO, ET VALENTINIANO P. F. V. AC TRIVM. SEMPER AVG. XV. COS. VIR INL. AVXILIARIS PRÆF. PRÆTO. GALL. DE ARELATE MAMILLARIA PONI F. M. P. I.

Domini: nostris, Pijs, Felicibus, Victoribus, a Triumphatoribus Inlustris hoc est Illustris. Fecit milliare passuum vnum.

Erat enim primus lapis milliarius proficiscentibus ex ea vrbe.

Hinc est quod sanctum Doctorem, & Pontificem Ambrosium Arelatenses sibi ciuem iure vindicare possunt, cum testetur in eius vita Paulinus natum in Gallia, in ipsoque prætorio educatum infantem, & in ipsis cunis apum indicio, qualis futurus esset, præmonstratum, dum pater ipsius prætoriana præfectura in Gallijs fungeretur.

Perperam verò Iosephus Scaliger, & Guidus Sauaro in suis ad Apollinarem commentarijs tres fuisse, intra Galliæ fines Vicarios imaginantur, cum disertè doceat liber notitiæ Imperij, sex tantum fuisse Occidentis Vicarios, in Italiæ quidem præfectura tres, & in Galliæ præfectura totidem alios: vnum quidem intra fines ipsius Galliæ, secundum in Hispania, tertium in insula Britanniæ. Quam rem accuratiùs obseruant Pancirolus in suis ad eamdem notitiam commentarijs, & Iacobus Sirmundus in notis ad Sidonium l. 1. epist. 3.

Prosecutio Canonum Antiochenorum.

Sed iam ad Antiochenos canones, vnde digressi fuimus, regrediamur: igitur canon 10. sancit Chorepiscopos Hypodiaconorum, Lectorum, & Exorci-

ſtarum ordinatione contentos eſſe debere, nec niſi ex venia eius, cui ſubſunt Epiſcopi, licere illis Presbyteros, & Diaconos conſecrare. Requirito ſuperiùs obſeruata ad Ancyranum Canonem decimum tertium.

Canon 22. prouidet, ne quis Epiſcopus extra fines ſuos citra Epiſcopi loci voluntatem, audeat vllum ordinare. Refertur in c. Epiſcopum non debere 9. qu.2. Idem prouidit Apoſtolorum canon 34. iubens Epiſcopum deponi, qui ſic fecerit, & eos quos ordinauit. Id renouauit Concilium Conſtantinopolitanum cap.2.& Tridentinum ſeſſ.6.de reform. cap.5.

Antiochenus Canon 24. conſtituit, vt cognoſcant Presbyteri,& Diaconi eas, quę ad Eccleſiam pertinent facultates: vt ſi Epiſcopus moriatur, poſſit quidem, quæ ſui patrimonij ſunt, quibus ipſi libuerit relinquere, res verò Eccleſię ſine diminutione Eccleſiæ ipſi conſeruentur, nec aliò transferantur. Refertur in c. quęcumque reſ.9.quęſt.1.Idem decernit Apoſtolorum canon 39. vt Epiſcopi (inquit) quę propria ipſorum ſunt, valeant in quoſcumque placuerit hæredes transferre,vt tamen ad alios res Eccleſiæ minimè tranſeant. His accinit Agathenſis canon 48.quem inferiùs conſulito cum noſtris ad ipſum additamentis. Legimus in iure canonico vetitum Epiſcopis, & quibuſcumque Clericis teſtamento diſponere de prouentibus dignitatum, ac præbendarum: & ſi ſecùs fiat irrita eſſe teſtamenta, ſolamque illis Eccleſiam ſuccedere, c. quia nos, c.relatum 12. & c.cum in offic. de teſtam. Quibus ſubinde canonibus ius ſpolij ſucceſſit, non receptum quidem in Gallia, Germania, & Belgio, vigens tamen in Italia, & Hiſpania: quo iure non ampliùs Eccleſiæ, ſed Camera Apoſtolica ſucceſſit in facultates, quæ prouenere, aut proueniſſe præſumuntur ex Epiſcopatuum, & beneficiorum fructibus. Nulla iuris ſpolij mentio reperitur in corpore iuris canonici, ſed

apud

apud Guidonem Papæ Galliæ Iurisconsultum decis. 110. Dùm hæc Antiochiæ Synodus habebatur absque Iulij Papæ consensu in præiudicium causæ Athanasij ad ipsius Tribunal deuolutæ, Romanęque Synodi ab eodem indictę, Romanam Synodum istam Iulius prosequebatur, ad quam citati Orientales accedere detrectarunt: quia verò Romæ comparebant Athanasius Alexandrinus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazæ, Lucianus Adrianopolis, alijque suis per Arianos deturbati sedibus Episcopi, discussa demum horum causa decretum est, fuisse iniustè depositos, & ad pristinas remissi sunt Ecclesias, depulsis quos eorum loco Ariani promouerant. His de causis scripsit Iulius ad Orientales epistolam, in qua hoc etiam asseuerat fuisse in primis ab Apostolis traditum, deinde in magno Nicęno Concilio firmatum, non posse vllam conuocari Synodum inuito, & inconsulto Romano Episcopo, his litteris Orientales non obtemperant, aliasque ad Iulium rescribunt querelarum plenas. Vtrasque & Iulij, & Orientalium profert litteras Athanasius apol. 2.

Imperabat eo tempore in Occidente Constans, qui in Constantini fratris ditiones successerat. Constans verò religiosissimus, & optimus Princeps, vt hæc Episcoporum dissidia componerentur, egit cum fratre Constantio, vt œcumenica Synodus Sardicæ cogeretur: eò quòd esset ciuitas confinis, ac intermedia Orienti, & Occidenti, sita inter Illyricum, Mæsiam, & Thraciam. Docet Theodorus Balsamon, dici vulgò *Triadizem*, quæ olìm Sardica.

Sy-

Synodus œcumenica Sardicensis.

ITaque conspirantibus vna Constante, Constantioque Imperatoribus an. Chr.347. Sardicæ conuenerunt ex Oriente septuaginta sex Episcopi, & ex Occidente circiter trecenti. Eòque suos misit Iulius Papa Legatos Osium Cordubæ, Protogenemque Sardicæ Episcopos, Archidamum quoque,& Philoxenum Presbyteros. Ariani se numero videntes cum Catholicis impares ab his se subduxerunt, & Philippos in Thraciam concedentes, conuenticulum inierunt, cui falsò Sardicensis Concilij nomen indiderunt, in quo etiam tantoperè sibi exosam Consubstantialis vocem damnarunt. His autem frustrà accitis, & rogatis, vt Sardicam ad Synodum reuerterentur, discussa rursus Athanasij, Marcelli, & Asclepæ causa est à Patribus Sardicæ consistentibus: qui eos demum expurgatos, & liberos in pristinas Ecclesias remitti decreuerunt, depulsis Alexandria Gregorio, Ancyra Basilio, & Gaza Quintiano,aliosque similiter expulsos ab Arianis Episc. post accuratum examen causæ in pristinam redintegrauerunt dignitatem. Quin etiam aliquot Arianos Episcopos ex his qui Philippis confidebant, iuridicè citatos, & coram adesse detrectantes, examinatis eorum actis damnarunt,& sedibus deiecerunt. Stephanum Antiochia, Menophantem Epheso, Acacium Eusebij successorem Cęsaræa Palæstinæ,Gregorium Laodicęa,Theodorum Heraclęa,Narcissum Neroniade,Vrsacium Singidone in Mysia,Valentem Murso in Pannonia. De his omnibus Sardicenses Patres litteras ad Iulium Papam, Constantium, & Constantem Augustos, & ad Ægypti Ecclesias conscripserunt: aliasque insuper Encyclicas ad vniuersas Ecclesias. Nullum verò nouum fidei symbolum ediderunt, sed Nicænum confirmarunt.

Canon primus eos laica priuat communione,qui ab vno

vno Episcopatu se in alium promoueri consentiunt. Vide superiùs obseruata, & producta ad Nicænum Canonem 15.

Canon 3. statuit, vt inuiolabile sit ius appellandi ab Episcoporum Synodis ad Romanum Pontificem, vetatque ne in fraudem huiusmodi appellationis de alio quoquam prouideatur in locum Episcopi, qui Synodi iudicio depositis appellauerit. Post hæc abrogantur, quæ Antiochena Synodo paulò antè decreta vidimus aduersùs Athanasium, aliosque Episcopos, quibus iniustè depositus, alios temere subrogauerant. Istud appellationum ius ad Romanum Episcopum attribuitur decretis Nicæni Concilij per Zosimi litteras in actis Carthaginensis Concilij 6. qua de re infra suo loco.

Can. 6. cauet ne in vicis, & oppidis erigantur Episcopatus, ne dignitas vilescat: eiusmodi verò locis præfici solebant Chorepiscopi.

Canones 8. 9. 10. 11. 12. sanciunt ne quis Episcopus eat in Comitatu, seu Principis Aulam, nisi ab ipso principe vocatus, cuius litteras hæc Synodus vult exhiberi, aut Metropolitano, aut Synodo Prouinciali: à quibus tenetur Episcopus litteras commeatus formatas referre. Quod si Romæ versetur Imperator, ne quis Episcopus ei supplices libellos offerat, nisi prius lectos, & approbatos ab Episcopo Romano. Cùm Episcopis has leges transgredientibus omnis interdicitur communicatio. At his perditis temporibus innumeri reperiuntur veriùs aulici assentatores, & parasiti quàm Episcopi, neque re vera Pastores, sed Mercenarij, qui luporum incursus paruipendentes, & residēdi officium auersantes, aulam consectantur, & Ecclesiæ Christi dignitatem, iura, & disciplinam procerum libidini fœdissimè subijciunt; ad hoc vnum intenti, vt eorum gratiam aucupando, suas promouere possint cupiditates. Mirificè Chrysostomus hom. 57 in Genes. inuehitur in prælatos officij sui negligentes: vbi obseruans quan-

tis ærumnis laboribus, & vigilijs Iacob gregem Labani curabat, Gen. 31. commonstrat quàm deploranda, & diuina vltione punienda sit prælatorum circa dominicum gregem incuria, cuius saluti Princeps Pastorum Christus sanguinem, vitamque profudit. Scire conuenit conuentum Philippensem, qui falsò nomen sibi Concilij Sardicensis vindicabat, damnasse quoscumque vera, legitimaque Synodus Sardicensis absoluerat, Iulij quoque decreta proscripsisse: primamque inter omnes Pseudo-Synodos anathema dicere ausam in Romanum Pontificem, eò quòd Iulius cum Athanasio, alijsq; iniustissimè exauthoratis Episcopis communicasset, vt Sozomenus scribit l.3. c.7. & quia gratus Carthaginis Episcopus Orthodoxus in legitima Synodo Sardicensi consederat, isti Philippenses Ariani cum Donato communicarunt Carthaginis Pseudo-Episcopo, ceterisque Donatistis, vt Hilarij fragmenta docent. Quemadmodum etiam in Ægyto Ariani Societatem inierant cum Meletianis odio Athanasij. Eoque factum est, vt communi Arianorum,& Donatistarum fraude suppressis in Africa legitimi Sardicensis Concilij decretis, ipse Augustinus,alijque Africani patres in Concilio Carthaginensi sexto non aliud agnouerint Sardicense Concilium, quàm Arianorum.

Peracta Sardicensi hac Synodo heretici Constantio Augusto freti, omnia rursus in Oriente perturbarunt: & Catholicos rapinis, carceribus, & verberibus, exilijsque insectati sunt: donec Constantis fratris sui literis deterritus Constantius exules nonnullos reuocauit, & Athanasium mortuo nefando illo, sceleratoque Gregorio, sedem pristinam repetere permisit, vt ipse narrat Athanasius epist. ad Solitar.

CON-

CONC. CARTHAGINENSE.

Sub Iulio Papa, quod primum dicitur.

SOluto Sardicæ Concilio reuerſus ex eo Gratus Carthaginis præſul, Conſtantem (cuius imperio parebat Africa) contra Donatiſtas concitauit: quos, vt reprimeret Conſtans, Legatos plena inſtructos poteſtate, copijs accinctos miſit in Africam, vt tumultuantes Schiſmaticos reprimerent. Vnde ipſi Donatiſtæ vſurpatis ſedibus deiecti, compulſi ſunt exulare, interque hos Donatus Carthaginis Pſeudo-Epiſcopus. Horum omnium exilio factum eſt, vt Africanæ Eccleſiæ tranquilliſſima pace potirentur, donec mortuo Conſtante, qui ei ſucceſſit apoſtata Iulianus in Eccleſiæ Chriſti perniciem intentus omnes Donatiſtas poſtliminio reuocauit. Quum verò illis depulſis Africa vniuerſa in fide vnanimi, & profunda pace conquieſceret, Gratus Africæ Primas hanc ideò Synodum indixit, vt ruinas ſarciret, quas Donati ſchiſma fecerat.

Canon. 5. meminit canonum Sardicenſium (hi verò ſunt ordine, 16. 18. & 19.) prohibentium ſuſcipere alienum Clericum, aut ordinare, citra proprij eius Epiſcopi litteras. Quam ſeruari diſciplinam diſtrictè præcipiunt Carthaginenſes Patres. Sed & Apoſtolorum canones 15. & 16. & maximè 32. neminem peregrinum, ſiue Epiſcopum, ſiue Presbyterum, ſiue Diaconum recipi decernimus, ſine commendatitijs litteris ἄνευ συστατικῶν. Theodorus Balſamon ad Apoſt. canon. 15. ſcribit opus eſſe volenti Clerico in alieno Epiſcopatu verſari, commendatitijs litteris: at volenti Clericalia ibidem obire munia, neceſſarias eſſe litteras dimiſſorias; quales etiam ſumebant Epiſco-

pi

pi à suo Metropolitano, vel à Prouinciali Synodo, vt statutum paulò antè vidimus à Concilio Sardicensi. Hodie verò ad Clericalia munia in alieno Episcopatu obeunda, sufficiunt ordinum litteræ dum commendatitijs, seu testimonialibus proprij Episcopi iuxta Concilium Trid. sess. 23. cap. 16. Prohibet verò Synodus Nicæna can. 16. omnem alieni Clerici ordinationem fieri, factamque declarat irritam, vbi proprij consensus Episcopi defuit. Isteque debet apparere consensus ex dimissorijs litteris. Vide proximè sequentem Diatribam, qua disquirimus quis olìm habitus, & quis nunc temporis habeatur proprius cuiusque Clerici Episcopus.

Can. 6. Clericis interdicit domorum administrationem, aut procurationem suscipere. Cum edicatur 2. Timot. 2. Nemo militans Deo implicet se negotijs sæcularibus. Eòdem spectat Lateranensis Canon in cap. penult. de vita, & honest. Clericorum. Maximè verò Chalcedonensis canon 3. quem inferiùs requirito cum nostris ad ipsum annotationibus.

Can. 8. interdicit Procuratores, Tutores, negotiorum Gestores in Clerum ordinari, nisi postquam redditis ratiocinijs liberati fuerint. Habetur in decreto c. Magnus Episcopus dist. 54.

Ad præcedentem Canonem quintum Diatriba, quisnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habetur proprius Clerici cuiusque Episcopus.

COmpertum est ex superioris Africani Concilij canone 5. & Nicæno canone 16. & Arelatensis primi can. 22. & Sardicensis can. 15. & Antiocheni canone 22. alijsque plerisque proprium cuiusque Clerici Episcopum, ad quem pro suscipienda ordinatione re-

recurrendum erat, aut saltem pro dimissorijs ad hunc finem litteris, illum ipsum fuisse à quo Clericus quiuis fuerat ordinatus,& pro vetusta consuetudine certę addictus Ecclesiæ, in qua ministraret: vnde postmodùm excedere sacri præallegati canones districtè vetabant. Hanc diffusè, atque eruditè pertractat quæstionem Sorbonicus Doctor Franciscus Hallier de sacris electionibus, & ordinationibus sect.5.cap.3.

Scio equidem habitam quoque originis rationem fuisse. Ipse namque præfatus Carthaginensis canon 5. hoc etiam præscribit: *Nec licere* (inquit) *Laicum vsurpare sibi de plebe aliena, vt eum ordinet, sine conscientia eius Episcopi de cuius plebe est*. Quod idem, & à Sardicensi Concilio decretum fuisse ibi asserit Gratus Episcopus, qui teste Athanasio apol. 2. vnus fuerat de Sardicensibus Patribus. Iulius Papa sub quo hæc duo celebrata Concilia sunt sic decernit in rescripto ad Orientales pro Athanasio: *Nullus Episcopus alterius Parochianum præsumat retinere, aut ordinare, vel iudicare absque eius voluntate: quia sicut irrita erit eius ordinatio, ita & iudicatio*.

Cæterùm pro origine reputabatur ipsum domicilium, vt si quis in alia quàm in qua natus fuerat, Parœcia inhabitaret, eo ipso subijceretur Episcopo loci in quo domicilium fixerat, vt posset ab eodem in Clericum assumi, Ecclesiæque certæ ascribi, nec posset ab alio deinceps ordinari absque dimissorijs. Nec verò præcitati canones obsistunt: censebatur enim quis de plebe,& de Parœcia cuius erat incola. Id verò innumera suadent testimonia: in primis Arausiani Concilij primi canon 8. qui tamen requirit etiam iure merito alterius Episcopi testimonium in cuius olim Parœcia diù habitauerat ordinandus in Clerum: *Si quis* (ait) *alibi consistentem Clericum ordinandum putauerit, prius definiat, vt cum ipso habitet. Nec eum sine consultatione eius Episcopi, cum quo ante habitauit, ordinare præsumat: quia non sine causa diù ab alio non ordinatus remansit*.

In

In Carthaginensis Concilij cap. 44. & Africani cap. 28. Epigonius Episcopus conqueritur, quemdam à se baptizatum, educatum, & demum in Lectorem ordinatum subreptum sibi fuisse à Iuliano Episcopo dicente, ciuem esse suæ Parœciæ. Ideòque ab eodem sine Epigonij dimissorijs factum Diaconum. Iudicat Concilium fuisse hoc indebitè à Iuliano attentatum: ratioque in promptu est, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primùm ordinatus, & Ecclesiæ Mapaliensi ascriptus, in qua biennio Lectoris Officium exercuerat. Cæteræ rationes Epigonij ex abundantia, & ad maiorem ingratitudinis expressionem producuntur, quòd is, de quo agebatur, Clericus fuisset ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuisset, eiusque charitate sustentatus, & ab ipso Iuliano commendatus.

Paulinus epist. 45. quę etiam inter Augustini epistolas inseritur ordine 35. refert se Burdigalæ à Delphino baptizatum fuisse, deinde Barcinone in Hispania ad feruentem illius populi postulationem ordinatum Clericum, & sacratum à Lampio: se verò decreuisse Sacerdotium ab Ambrosio Mediolanensi suscipere. Vnde duo obseruatu digna eruuntur; primùm quidem exiguam, & ferè nullam originis, & Baptismi rationem habitam in ordinationibus: quandoquidem Paulinus ipse in Prouincia longè ab vrbe natiuitatis, baptismique sui dissita in Clerum assumptus est. Ad id namque sufficiebat perspecta viri virtus, & fama illustris, pręsertim populo id postulante, & precibus vrgente: sed vbi non fuisset perspecta viri alienigenę virtus, ne periculum foret indignum, aut etiam canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus sanè fuisset ad originis Episcopum, aut certè alium, cui perspectę fuissent huius ad ordinem requisitæ qualitates.

Obseruandum secundò ex eodem Paulini testimo-

monio, potuiſſe aliquem iam in Clerum aſſumptum, & ordinibus initiatum recipere ab altero Epiſcopo ſacrum ſacerdotium, abſque prioris Epiſcopi dimiſſorijs: ſi tamen non ſponte, ſed quaſi per vim ſuſceperat ordines anteriores, cum hac proteſtatione nolle ſe addici certæ, & peculiaris Eccleſiæ miniſterio. Id enim Paulinus ipſe à ſe factum teſtatur epiſt. 6. ad Seuerum: *Nam* (inquit) *in Barcinonenſi Eccleſia conditione conſecrari adductus ſum, vt ipſi Eccleſiæ non alligarer, in Sacerdotium autem, non etiam in locum Eccleſiæ dedicatus*. Vbi autem iſtæ deerant conditiones ab illo qui primùm ordinauerat Epiſcopo, ſuſcipiendum erat ſacerdotium, quantumvis alibi aliquis natus fuiſſet.

Præterea multa ſuppetunt huiuſce ritus apud veteres exempla præter iſtud Paulini: Origenes enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Hieroſolymorum Epiſcopo fuit Presbyter conſecratus ad ſolas Demetrij Alexandrini Epiſc. litteras de moribus, & doctrina teſtimoniales, abſque dimiſſorijs: nec verò tantus vir, qui Deo reuelante fuerat euectus ad Ieroſolymitanam ſedem, quique ſingulari vitæ ſanctitate, & librorum, quos ſcripſit, eruditione toti Eccleſię illuxit, atque illibatam vitam glorioſo tandem Martyrio concluſit, rem indebitam auſus fuiſſet, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendiſſet, cuius mentio fit ab Hieronymo de ſcriptoribus Eccleſ in Alexandro.

Præfatus etiam Paulinus, & Seuerus Sulpitius ſcriptores ambo vitæ S. Martini Turonenſis Epiſcopi, narrant, Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictauorum Epiſcopo fuiſſe primum Exorciſtam creatum: deinde maioribus Eccleſię ordinibus inſignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius iuxta Eleutheropolim Phœniciæ vrbem natus, Clero inuitus licèt, ac repugnans in Cypri vrbe Salamine initiatus fuit: mox Diaconus, ſubinde Presbyter, poſtremò Epiſcopus ejuſdem vrbis

creatus fuit, vt Græcè scripta eius vita testatur.

Similiter Hieronymus Stridone in Dalmatia oriundus, ab Antiochiæ Episcopo Paulino Presbyter est ordinatus, vt ex ipsius epist. 57. & 58. & 61. compertum est. Hieronymi frater Paulinianus æquè Stridonensis Sacerdotio ab Epiphanio Constantiæ (quæ & Salamis dicitur) Pręsule consecratus est, vt ex Hieronymi epist. 61. liquet.

Augustinus, cui patria Tagaste, Baptismum quidem Mediolani ab Ambrosio suscepit, à Valerio autem Hypponensi Episcopo Clericali militiæ ascriptus est, & Sacerdotio consecratus, vt refert ipsius vitæ scriptor Possidius, idemque ipse in confessionum libris.

Pinianus nobilis Romanus cùm Hypponem Augustini videndi gratia venisset, vrgente, atque ad Clerum postulante illum populo, iurauit se clericatum in nulla alia Ecclesia recepturum, testante ipso Augustino epist. 225.

Euagrium etiam Ægyptium Gregorius Nazianzenus Constantinopoli Diaconum ordinauit, Socrate teste lib. 5. cap. 18.

Quin etiam Augustinus, & Seuerus mutuò disceptantes pro Timotheo Clerico epist. 240. & 241. nihil de ipsius patria disputant, sed solùm à quonam fuerit ordinatus: vt eum sibi solus possit, qui Clericum fecerat, vindicare. Conqueritur ibi Augustinus Timotheum postquàm pluries in Ecclesia sibi subdita de pulpito legerat, fuisse tamen à Seuero se inconsulto Subdiaconum ordinatum, sed eum ad suam Ecclesiam pertinere asseuerat, rogatque Seùerum ne hunc aperiri sinat aditum ad ordinem dissoluendum Ecclesiasticę disciplinę, sed Timotheum ad se dimittat: ne iste periurio vlteriùs Deum offendat, postquàm Ecclesiæ, in qua primùm ordinatus est iurauit se ab illa non recessurum. Ex hoc Augustini loco perspicua fit vetus Ecclesię consuetudo, qua is qui Clero ascribatur iuramento sponde-

debat stabilitatem in Ecclesia, cui per ordinationem primùm astringebatur. Qua tamen sponsione se deuincire Barcinonensi Ecclesiæ Paulinus recusauit, & ipse Hieronymus Antiochenæ, qui in sua ordinatione nullius se Ecclesię ministerio addicendum protestatus est, vt ipse de se testatur epist. *61*.

Collapsa demùm Ecclesiæ disciplina, ex quo desijt laudabilis consuetudo traditione Apostolica, & sacris veterum Conciliorum sanctionibus stabilita, vt quiuis Clericus in ordinatione sua certæ, & peculiaris Ecclesiæ ministerio deputetur, à qua discedere non sit ei deinceps liberum, vt statuitur generalis Concilij Arelatensis 1. can. 22. & œcumenicarum Synodorum Nicænæ primæ can. 15. & Chalcedonensis can. 6. facta demum Clericis pro suo libito ab vna ad aliam Ecclesiam commigrandi licentia, & potestate, tum primum diuersa inualuit proprij Episcopi notio, & acceptio. Tria enim distincta sunt genera Episcoporum ad quos vnicuique liberum esset pro libito recurrere ad quosvis ordines suscipiendos. Hi verò sunt Episcopi, vel originis, vel domicilij, vel beneficij, cuius distinctionis primus ex ijs qui supersunt meminit Canon Bonifacij Papæ VIII. c. nullus de temp. ord. in 6.

Mediolanensia Concilia primum, & secundum, noua Orthodoxorum Episcoporum exilia, & Ecclesiarum ab Arianis clades.

DVæ Mediolani celebratæ sunt Synodi circa Nicænam fidem, prima quidem anno 347. vt contra Baronij sententiam probat Dionysius Petauius in notis ad Epiphanium, & in sua de Photino dissertatione. Prima hæc fuit Catholicorum sub Iulio Papa, & Constante Occidentis Imperatore, cui parebat Mediolanum. In hoc Concilio, Valens, & Vrsacius Episcopi, quorum Ecclesię Murcia, & Singidon in ditione quo-

que Constantis erant, libellos pœnitentiæ dederunt, & retractationis, ac palinodiæ tùm Arianæ, quam hactenus professi erant, hæresis, tùm calumniarum, quas aduersùs Athanasium confinxerant. Ambo remissi à Synodo sunt ad Iulium Romæ Episc. à quo veniam, & reconciliationem acceperunt. Hæc referuntur tùm in litteris Osij ad Constantium apud Athanasium ad sol. tùm in epist. Synodi Ariminensis apud eumdem lib. de Synodis, & apud Socratem l.2. & Theodoritum l.2. cap. 15. & in fragmentis Hilarij, & in epist. Liberij Papæ ad Constantium apud Luciferum.

Christi postmodùm anno trecentesimo quinquagesimo religiosissimus Constans Augustus sanctæ Ecclesiæ aduersùs Arianos, & Donatistas egregius defensor, & vindex interfectus est iuxta Pyræneos in castro, cui Helenæ nomen à Gaisone Magnentij Tyranni Duce. Dici non potest, quàm graue vulnus Ecclesiæ mors illa inflixerit. Arianorum namque audacia eo, quo hactenus reprimebatur disiecto aggere, omni deinceps ferocia toto orbe terrarum grassata est: Tunc venales illæ animæ Vrsacius, & Valens, vt Constantij gratiam inirent, fidem Ecclesiæ datam fregerunt, seque iterùm Arianis adiunxerunt.

Magnentius sublato Constante in Constantium arma perduellia conuertit: omnibusque vtriusque partis viribus acie confligitur ad Mursiam Pannoniæ vrbem. Primo impetu concussæ Constantij copiæ pedem retulerunt. Sed resumptis fortiter animis in Magnentianos irrupere, illosque internecione profligauere. Biennio post desperatis rebus suis Magnentius mortem sibi apud Lugdunum consciuit.

Dum se Constantius ad prælium aduersùs tyrannũ comparabat, Gallum patrui sui Constantij filium, & Iuliani qui postmodum in apostasiam lapsus est, & imperauit, fratrem natu maiorem creauit Cæsarem, dum esset Antiochiæ. Quo tempore Gallus, vt Dœmonis

præ-

præstigias eluderet oracula reddentis intra Daphnem Antiochiæ suburbanum lucum lauris consitum, & fontibus irriguum, qui patrum superstitione fuerat Apollini dicatus; sacra transtulit ossa Martyris Babylę olìm Antiocheni Episcopi sub Decio martyrium passi; Qua translatione oraculum prorsùs obmutuit. Cùm verò perfidus Iulianus in Imperio Constantio successit sacras Babylæ reliquias indidem asportari iussit, fanum & dœmonis aram instaurauit: sed excusso repentè fulmine ara disiecta est, fanumque conflagrauit, vt inter alios veteres authores enarrat Ioannes Chrysostomus Antiochenus ciuis libro contra Gentes.

Vt verò paulò intermissum historiæ Constantij filum retexamus: dum huius, & Magnentij copiæ acerrimo pręlio decernebant, Constantius intra Ecclesiam Mursi non longè à conflictu exitum ipsius anxiè præstolabatur, vnà cum loci Episcopo Valente. Hic occultè procurauerat, vt sibi pręlij exitus quàm citissimè aliquo indicio significaretur, antequàm Constantius id rescire posset. Primus itaque Valens victoriam Constantio nunciauit, & sciscitanti vnde id sciret, asseuerauit id sibi ab Angelo reuelatum inter supplices ad Deum preces. Itaque ille victoriam Valentis pietati acceptam referens, acriorem pro Ariana secta contra Orthodoxos insectationem exorsus est. Nam & per Occidentem hactenùs Arianæ perfidiæ inaccessum suam hæresim longè, latèque propagare statuit: vsus maximè opera Episcoporum Fortunatiani Aquileiensis, & Saturnini Arelatensis. Cùm autem iam ab omni metu, & fratris Constantis, & Magnentij Tyranni liber Constantius vrgeret Athanasij damnationem, velletque huic subscribere Liberium Pontificem Iulij successorem, petijt Liberius causam istam in plena, atque intra Italiæ fines conuocata Synodo pertractari: quibus acquiescens Constantius Concilium indixit Mediolani, quod celebratum est anno 355.

Sperauerat Liberius in Occidentali Synodo præualituram catholicam partem. Et vtique Catholici numero longè hic prævalebant: res tamen in contrarium vertit, ob Constantij potentiam nescio dicam an impotentiam, qui omnem adhibuit vim, vt quæ animo constituerat omnium consensu probarentur: orthodoxorum vota pro nihilo haberi volens, seque illis infensissimum exhibens.

Adfuerunt Papę Legati Lucifer Calaritanus in Sardinia Episcopus: Pancratius Presbyter, & Hilarius Diaconus. Hi postularunt in primis, vt ad stabiliendam fidei, animorumque optatissimam vnitatem, & concordiam, subscriberetur à cunctis Nicæno Concilio, quod vnum poterat omnia dissidia consopire. Cœpit sine mora subscribere Dionysius Mediolani Episcopus, sed ei Valens calamum, & chartam per vim extorsit. Ex aduerso instant Ariani, hanc vnam esse ineundę concordiæ rationem, si omnes Athanasij, cuius causa præsens Synodus indicta fuerat, quemque tot pręcedentia Concilia proscripserant, condemnationi subscribant. Neque in hac causa de communi fide decerni, sed de priuati hominis delictis. Dionysius Arianorum fraudulentis pollicitationibus delusus spondentium hoc facto vniuersæ Ecclesiæ pacem, & vnanimitatem, quæ alioquin nulla speranda foret, condemnationi Athanasij, prout Orietales Synodi iudicauerant, subscripsit. Sed eum seorsim coarguit Eusebius Vercellensis Episcopus, & ad facti huius pœnitẽtiam reduxit. Hęc igitur inter innumeras rixas protracta, finitaque sessio fuit.

Postridiè interpellatus Eusebius profitetur se haud ægrè iturum communis pacis studio in Dionysij sententiam circa ipsum Athanasium, tot iam Synodicis decretis exautoratum, dum prouideatur, ne sibi seniori Episcopo iunior Dionysius præferatur: ideòque illius oblitteretur subscriptio, vt cùm ei visum fuerit, iterùm subscribat, postquàm ætate prouectior suum, vt

par

par est, nomen apposuerit: non multùm in oppositum contendit Dionysius. Ariani autem consensione Eusebij omnium laudatissimi gestientes, de cuius nutu, & exemplo cęteri pendebant partium occiduarum Antistites, Dionysij nomen ita eraserunt, nulla vt littera superesset: Tum verò Eusebius simul, & Dionysius apertè protestantur, se damnationi sanctissimi, & innocentissimi Episcopi Athanasij numquam consensuros, qui non nisi propter iustitiam, & fidem persecutionem patiebatur. Hæc refert Ambrosius serm. 69. Reliqui orthodoxi resumptis animis pro Athanasio stant, Valenti, & Vrsacio perturbationem Ecclesię funestis facibus propriam obiectant, quam voce, & scriptis publicè ediderant confessionem, se per calumniam falsissima crimina aduersùs Athanasium confinxisse.

Tum confusi, eòque acriùs excandescentes Ariani, vt scripsit Athanasius epist. ad sol. vit. agen. Apostolicos legatos constantissimè perditis conatibus suis obsistentem indignissimè habent. Ex quibus Hilarium Diaconum flagellis crudeliter lacerãt, deinde reliquos duos Apostolicos legatos Luciferum, Pancratium, simulque Eusebium, Dionysium, Paulinum Treuirorum Episcopum, aliosque suis ablegant Ecclesijs: qui mox in diuersas orbis plagas raptati, ac deportati sunt edicto Constantij: qui & ipsum Liberium Romanũ Episc. ab isto Conciliabulo deiectum, & depositum in Thraciam relegauit. Cuius in sedem Ariani Fęlicem suffecerunt Romanę Diaconum Ecclesiæ, qui tametsi mente orthodoxus, ambitu tamen primæ sedis cum Arianis societatem iniuit, Athanasijq; damnationem suo scripto roborauit. At Clerus, populusque Romanus perfidi huius inuasoris communionem auersatus est. Eum tres Ariani Episcopi Pontificem ordinarunt, vt perhibent Athanasius epist. ad sol. Hieronymus de script. Eccl. in Acacio, Ruffinus, & Theodoritus l. 2. cap. 14.

Constantius misso cum exercitu Cypriano Comite

Georgium perditissimum ex Mediolanensis huius Pseudo Synodi decreto in Alexandrina sede stabiliuit. Luctuosissima tunc edita est Catholicorum strages sine professionum, aut sexuum discrimine: in Clericos, in Monachos, in sacras Virgines, cædibus, raptationibus, carceribus, flagellis, & exquisitis cruciatibus promiscuè rabies Ariana grassata est, sacra omnia prophanaque à militibus direpta, innumeri inter durissimos cruciatus trucidati concitatis etiam per Arianos Paganis, & Iudæis in populum fidelem, qui ea omnia passus est, quæ in internecino bello ab immanibus, & sæuissimis hostibus infligi possunt. Ista porrò calamitas per vniuersam Ægyptum, Cyrenem, Libyam peruagata est. Tot inter atrocitates clàm euasit ad necem conquisitus Athanasius, multosque annos delituit. In hisce latebris epistolam conscripsit ad solitariam vitam agentes, atque diuersas, quæ supersunt, Apologias.

Osius etiam Cordubensis toto terrarum orbe celeberrimus, iamque ætate centenarius, vt scribit Athanasius, frustra blanditijs terroribusque ad damnandum Athanasium tentatus, Sirmium tandem Pannoniæ oppidum deportatus est, ibique vsque ad Sirmiensem Synodum detentus exul. Lucifer verò Calaritanus scripsit in exilio ad Constantium plures pro Eccl. Catholica libros, quibus nihil fortius, nihil constantius, nihil aculeatius legi potest: vir sanè magnanimus, fidei zelo succensus, martyrijque appetens.

Quod verò spectat ad Constantinopolitanam Ecclesiam Paulus eius Episc. fidei, & constantiæ specimen, dignusque Alexandri successor illius, cuius precibus Arius infami morte perierat, extorris ab Arianis factus est: Subrogato eius in locum Eusebio hactenùs Nicomediæ Pseudo Episcopo. Sed haud multò post ipso mortuo Eusebio, Paulus à populo reuocatus in suã, vnde deiectus fuerat, Ecclesiam regreditur. Ariani tamen Macedonium, eiusdem regiæ vrbis Episcopum creant.

creant. Diuisis ergo studijs partium, graues accenduntur seditiones. Constantius verò tunc Antiochiæ existens Hermogenem ducem Constantinopolim mittit, cum mandato, vt Paulum Ecclesia, & vrbe statim exigat, simulque Macedonium ipsum, eo quòd ipsius violentis consilijs, & cohortationibus seditiones, & per diuersa loca cædes factæ fuissent. Paulus Romam ad Iulium Papam se recepit, cuius decreto, & Constantis fratris ad Constantium litt. redijt ad pristinam sedem, simulque Athanasius Alexandriam; quod quidem postliminium istam præcessit pluribus annis Athanasij depulsionem, quam paulò ante commemoraui.

Cęterùm mortuo Constante, Paulus Constantij iussu deportatur, & Cucusi tandem in Armenia strangulatur in carcere ab Arianis: restituitur autem in sedem Macedonius. Cæterùm transactis aliquot annis suadente Acacio Cæsaręę Palęstinę Episcopo, qui erat absolutorum Arianorum Princeps, Concilium cogit Constantinopoli Constantius, quo Semiariani Episc. (quorum Princeps erant Macedonius Constantinopolitanus, & Basilius Ancyranus) suis deturbantur sedibus. Itaque deiecto Macedonio, Eudoxius ex Antiochena quam dudum inuaserat sede, in Constantinopolitanam transfertur. Abdicatus Macedonius nouam procudit hæresim contra Spiritus Sancti diuinitatem. Licèt enim ipse Semiarianus filium profiteretur esse Deum, & Patri secundùm substantiam similem; At Spiritum Sanctum in ordine creatarum rerum collocabat, quæ posteà hæresis secunda œcumenica Synodo damnata est.

Vt verò ad Antiochenam Ecclesiam digrediamur, statim atque Leontius Eunuchus, & Arianus Antiochenam sedem morte sua vacuam reliquit eò accurrens Eudoxius Germanicæ in Syria Episcopus dolo, & factione Episcopatum Antiochenum occupat: sed aliquantò post ab Arianis ad Thronum Constantinopolis Ecclesię promotus est, Antiochenę verò Ecclesiæ

ijdem

ijdem digresso Eudoxio Meletium præfecerunt, qui fuerat Sebastæ Episcopus virum eloquentia, & morum lenitate spectabilem, hactenùs Arianis addictum. Sed preter omnium expectationem, cùm primùm ad Antiochenos sermonem haberet, apertè docuit Dei filium eiusdem esse cum Patre substantiæ: Tum Archidiaconus, qui retrò astabat concionanti, porrecta manu, ne vltra loqui pergeret, os dicentis occlusit: At Meletius manum suam eleuans tres digitos primùm diductos, deinde in vnum compressos ostendit populo, significans Patrem, Verbum, & Spiritum Sanctum, tametsi personis distinctos, vnius esse, eiusdemq; essentię. Cùmque Archidiaconus ore Meletij dimisso, eius manum comprehẽdisset, ipse rursùs libera voce populũ cohortatur, vt Nicænæ Synodo firmiter adhæreat, alioquin enim omnem eis salutis æternę viam pręcludi. Tam inexpectato casu Ariani perculsi Meletium exautorant, eiusque loco Euzoium protrudunt. Tum verò Antiocheni tres in partes mutuò aduersãtes diuisi sunt. Ariani omnes Euzoium complectebantur: ex Catholicis verò pars Meletium agnoscebat, & sequebatur Episcopum, pars altera Meletij, vtpotè ab Arianis protrusi, & cum eis olim communione maculati, societatem abhorrebat: Et quidem suos conuentus seorsim peragentes Eustathianorum nomen à magno illo quodam Eustathio Antiochię Episcopo sibi assumebant, quæ Antiochenæ Ecclesię conscisio diù perdurauit. Lucifer enim Calaritanus Episcopus legati munere fungens apud Orientem, Paulinum Eustathianis Episc. consecrauit, sicque tres simul extiterunt Antiocheni Episc. At Luciferi in ea legatione socius Eusebius Vercellarũ Episc. aliquantò post Antiochiam adueniens Collegæ factum haud multam approbauit: prouiditq; ne schisma illud Antiochenum perpetuò propagaretur, vt cùm alter amborum, siue Meletius, siue Paulinus prior moreretur, ad alterum superstitem transiret pars illa quæ de-

defunĉto paruerat. Cæterùm mortuo poſtmodum in œcumenica Conſtantinopolis Synodo Meletio, Epiſcopi Orientales Paulino iniquiores hoc nomine, quòd ab Occidentali Epiſcopo fuiſſet promotus,& eſſet Damaſo Romæ Epiſc. aliјſque Occidentalibus neceſſitudine,& ſocietate coniunĉtior, Flauianum loco Meletij ſuffecerunt:etiam ſi Antiochena Synodo An.378.Conſtitutum fuiſſet, & iuramento communi firmatum, ne quis alterius defunĉti ſucceſſor crearetur, præter alterum ex duobus ſuperſtitem. Flauianus tamen valdè ſe laudabilem in Epiſcopatu præſtitit, atque in primis, quando Theodoſium Auguſtum dira omnia in Antiochenos ſeditionis perduellionis,& deieĉtæ,raptateque per vrbẽ ſtatuę coniugis Flacillæ Auguſtę reos molientem, profeĉtus Conſtantinopolin oratione placauit, veniamque conſternato populo impetrauit. Vita deinde Paulinus excedit, cui adhuc viuente Flauiano ſucceſſor eligitur Euagrius. Pręcedentes Hiſtorias recenſent partim Athanaſius ad ſolitar. & Apoſt 2.partium Ruffinus, Socrates, Sozomenus, & Theodoritus.

Concilium Sirmienſe, & Ancyranum.

SIrmienſem Synodum Baronius refert in ann. 357. alij quidam cum Dionyſio Petauio anteriorem fuiſſe contendunt. Arianorum Conciliabulum fuit, qui cum videri Catholici, atque in Chriſtum religioſi affeĉtarent, damnauerunt Photinum Sirmij (quod oppidum eſt Pannoniæ) Epiſcopum, poſtquam à Baſilio Ancyræ Epiſcopo in hoc cœtu diſputando conuiĉtus, non tamen conuerſus fuit: fuerat olìm Photinus Marcelli Ancyræ Epiſc. de quo mentio nobis ſuperiùs faĉta,diſcipulus. Hæreſim verò Pauli Samoſateni dudum Antiochenis duabus Synodi execratam ex inferis reduxit.Chriſtum nihil aliud quàm merum hominem eſſe. Damnatus pluries fuit Photinus, tùm à Catholicis

in Sardicensi Concilio, vt refert Epiph. hæres. 71. & in Mediolanensi primo, vt testis est Hilarius in fragmentis: tùm etiam ab Arianis in hoc Sirmiensi, vbi abdicatus Episcopatu fuit.

Aduersùs Photinum nouam Sirmienses ediderunt formulam fidei, qua Filium Dei Christum Patri secundùm substantiam profitebantur esse similem, sed eius silebant cum patre consubstantialitatem. Huic professioni quæ nihil hæreticum exprimebat, simulque Athanasij condemnationi subscripsit infœliciter Liberius Papa, qui Sirmij tunc exulabat pro Catholica, fide desiderio succumbens repetendæ pristinæ sedis, & ex eadem ęmulum suum Fęlicem Pseudo Papam deijciendi. Quod, & obtinuit per Sirmiense decretum, cui Constantius quoque Augustus consensit. De hac Liberij subscriptione agit Sozomenus, l.4. c.14.

Ea res magno Catholicis offendiculo fuit. Romam regreditur Liberius cum Arianis apertè communicans; ex aduerso Fęlix hactenùs schismaticus omnem abrupit, quam cum Arianis habuerat, societatem. Liberius hac præuaricatione cœpit esse Romano Clero, magnęque parti plebis inuisus. Fęlix autem cępit, tùm primùm pro Romano Pontifice haberi, cùm illum antea Romani omnes auersarentur. Mortuo demum Fęlice, resipiscens Liberius, & ab Arianorum consuetudine resiliens, admissus à Clero fuit Romæ consistente in legitimum Pontificem, eius itaque Pontificatus interruptus est Fęlicis nomine secundi Pontificatu, qui viuente Liberio excessit, iudicio Ecclesiæ Martyr sub Constantio. Prudentia verò, & moderatio Romani Cleri præclarè effulsit, quatenùs ex vna parte Romanos Episcopos perfida cum Arianis societate coniunctos minimè sustinuit: aliunde verò eosdem ad meliora conuersos admisit, licèt antea lapsos, & Catholicæ causæ proditione infames, vt nimirum Ecclesiæ paci consultum esset, & schisma perniciosum anteuerteretur,

tur, haud dubiè successurum, si alios quamuis digniores sibi Episcopos præfecisset.

Verùmtamen vt est leue, atque instabile ingenium hæreticorum, eadem ipsa Sirmij Pseudo Synodus secundam recudit fidei formulam, in qua substantiæ vocem, quam paulò ante filio attribuerat expunxit. Huic verò deteriori professioni lapsu deplorabili subscripsit insignis ille Osius, hactenus strennus, & magnanimus Catholicæ professionis dux, & princeps, sed Athanasij damnationi, vt consentiret adduci nullo modo potuit. Quis humanæ infirmitatis, & inconstantiæ vicem non lugeat, non obstupescat, non contremiscat? quis hæreticorum artes, & nequitiam non perhorrescat? Magnum illum, & sanctissimum Osium inuictæ constantiæ specimen, quo tot annos orthodoxa fides aduersùs attrocissimos Arianorum insultus inuicta steterat, & inconcussa, illum verè (vti vocabatur) Synodorum patrem, qui Legatus Apostolicus duabus præfuerat œcumenicis Synodis, Nicænæ, & Sardicensi, qui tanta commendatione interfuerat, præcipuasque partes egerat in Concilijs Eliberino, Arelatensi, Neocæsariensi, Alexandrino, & Gangrensi, qui Solis instar Orientem, & Occidentem mirificæ doctrinæ sanctitatis, & prudentiæ splendore collustrauerat, qui fuerat Magni Constantini primus in fide Cathechistes, & quem ille vicissim per venerationem, & obseruantiam Patris nomine honorabat, qui symbolum fidei Nicænæ composuerat, qui ætate ferè centenarius exilium pro fidei confessione, multasque ærumnas, & verbera inuicto animi robore sustinuerat, illum, inquam, Osium fidei columnam, Ecclesiæ columen, illum tot victorijs, & trophæis insignem, flagellis tandem, & cruciatibus (vt scribunt Socrates, & Sozomenus) adegit Ariana perfidia, vt Arianæ professioni subscriberet. Refert tamen Athanasius epist. ad solitar. ipsum sub exitum vitæ suam damnasse cum Vrsacio,

& Va-

& Valente, cæterisque Sirmiensibus societatem, & consensionem.

Dimissio Sirmij Conciliabulo alterum Ancyræ coegit eisdem ciuitatis Episcopus Basilius, qui Photinum publicè disputando conuicerat, cuique sola placuerat prima Sirmiensis professionis formula, & displicuerat secunda. In isto Ancyrano conuentu Basilius obtinuit, vt ad secundam Sirmiensem formulam his conceptam verbis: Filius per omnia similis Patri, adiungeretur secundùm essentiam. Quæ formula ab Ancyranis ad Constantium Principem transmissa sic ei placuit, vt eam iusserit præualere. Hanc Hilarius refert l.6. de Synodis.

De Conciliabulis Ariminensi, Seleuciensi, & Constantinopolitano.

DE Constantio verissimè testatur Ethnicus Historicus Ammianus Marcellinus his verbis: Christianam religionem absolutam, & simplicem anili superstitione confundens, in qua scrutanda perplexiùs, quàm componenda, excitauit dissidia plurima: quæ progressa fusiùs aluit concertatione verborum: vt cateruis antistitum, iumentis publicis vltrò citròque discurrentibus per Synodos quas appellant, dum ritum omnem ad suum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ succiderit neruos.

Vno eodemque anno trecentesimo quinquagesimo nono Constantius duas toto orbe Synodos indixit, vnam Seleuciæ in Oriente, alteram Arimini in Occidente. Conuenere Arimini trecenti quiuquaginta Episcopi Catholici, vt refert Seuerus Sulpitius, & prætereà octoginta Ariani, in quibus insigniores fuere Valens, Vrsacius, & Auxentius Sedis Mediolanensis inuasor pulso in exilium Dionysio. Huic interfuit Synodo Legatus Liberij Papæ, Vincentius Capuæ Episco-

scopus, eodem dudum munere perfunctus in Nicæna. In primis instituerunt Ariani, vt illa conflata Sirmij formula præualeret, qua Filius Patri similis asserebatur nulla interposita substantiæ, multòque minùs, consubstantialitatis mentione. Catholici solùm admittendum esse Nicęnum symbolum contendebant: & post varias demum concertationes sese inuicem ambæ partes disiunxerunt. Catholici Antistites Valentem, Vrsacium, Auxentium, Demophilum declaratos hæreticos de fidelium societate resecarunt.

Quia verò dirimi, ac solui Synodum Constantius vetuerat, antequàm ipse receptis Synodicis litteris, & de actis Concilij plenè informatus, atque instructus, suum patribus placitum scripto significasset: pars vtraque per deputatos viros, Synodicas ad eum scripsit, sed ab Arianis delegati Valens, & Vrsacius citatione cursus primi ad Constantium in Oriente agentem delati: prę-occupato illius animo, sic illum à Catholicis ab alienauerunt, vt aditum ad se Legatis Orthodoxis non permiserit: scripsit tamen ad Synodum se negotiorum fluctibus obrutum non potuisse Legatos in suum conspectum admittere: verumtamen eis mandasse, vt Adrianopoli expectarent, donec ipse ab expeditione, cui se accingebat, regressus esset.

Sic ille consultò egit, vt Orthodoxi quorum pars maior maluerat proprijs, vel Ecclesiarum expensis Arimini viuere, quàm oblato ab Imperatore commeatu frui, tanta temporis prolixitate, magnitudineque sumptuum deterriti, faciliùs cum Arianis conuenirent, aut saltem ipsorum Legati ante ipsius discessum, vt hac via possent accessum ad Principem demereri; quod & factum est lugubri sanè exitu: Legati enim Catholicæ partis eò tandem adducti sunt, vt nouæ, & omnium deterrimæ formulæ subscripserint. Cùm enim Sirmiensis altera formula Filium profiteretur per omnia Patri similem, hæc noua, cui subscripserunt tan-

tum-

tummodò filium Patri similem profitebatur. Quę Legatorum præuaricatio non paucos ad Arianorum partes traduxit, alijs spem animumque deiecit, reliquos graui mœrore afflixit. Ad Taurum quoque Comitem, quem Concilio cum armatorum magna manu præfecerat, rescripsit Constantius, vt patres omnes in vnum consensum traheret, nec ante digredi ex Concilio quemquam pateretur.

Reuersi ad Synodum præuaricatores Legati ab Episcopis Catholicis communione fidelium expulsi sunt. Hic tamen non diù perseuerauit fidei ardor, diuersi namque in dies tùm animi deiectione, tùm vi, tùm dolis, tùm promissis, tùm minis, tùm longioris moræ tædio superati, ad Arianos deficiebant: qui cùm alio loco suos hactenùs habuissent conuentus, tandem ad Ariminensem Basilicam primariam concesserunt, depulsis qui pauci restabant Orthodoxis. Isti etiam qui constantia maiori perstiterant numero 20. Arianæ demum formulæ post aliquot concertationes subscripserunt. Cùm scilicet Valens Episcopus quasi beneuolus arbiter, simulato pacis, & Ecclesiasticæ vnitatis studio suggessisset addendum, quasi per summam erga aduersarios indulgentiam, Filium non esse Dei creaturam, quales sunt cæteræ creaturæ, simulque celerem vnà cum Tauro Comite perursisset omnium qui reliqui erant, subscriptionem. Fegadius, qui ab reliquis Orthodoxis quasi constantiæ specimen, & Concilij oraculum suspiciebatur, propositioni Valentis acquieuit, eamque scripto probauit: reliqui nihil cunctati huius exemplum sequuti sunt, & hoc infausto exitu dirempta est Synodus sacrilega.

Postmodùm isti rem seriùs expendentes aduerterunt à se impium dogma confirmatum, atque per ea verba (sicut cæteræ creaturæ) diuinum, æternumque Verbum fuisse à seipsis incautiùs in ordinem rerum conditarum redactum: hoc solo discrimine, quòd

eas

eas propria quadam, sed tamen creata, dignitate præcellat. Quam impietatem absoluti quidem Ariani, vt erant Valens, & Vrsacius propugnabant: at Semiariani quales erant Basilius Ancyranus, & Macedonius Constantinopolitanus reijciebant, atque ad execrabiles Pauli Samosateni, Photini Sirmiensis, & Aetij sectas referebant. Semiariani enim Filium similis, cum patre essentiæ, seu substantiæ, non tamen coessentialem, seu consubstantialem profitebantur, cùm tamen absoluti Ariani Patri dissimilem Filium blasphemantes inde Anomæi dicti fuerint, vt testificatur Epiphanius.

Liberius Papa Concilium istud pro suo officio reprobauit: quò circa iterùm ab Arianis redactus est in ordinem, nemo tamen eius in locum sublectus est. Ipse verò in Romæ cœmeterijs aliquot menses delituit: Sanctus autem Gaudentius Arimini præsul, vt aduertit ablatam Orthodoxis suffragiorum libertatem, omniaque in deteriùs ruere, se clanculum è Concilio subduxit; eoque soluto regressus in propriam Ecclesiam, decreta illius iustiori decreto damnauit. Vnde in tumultu ab Arianis concitato fustibus, & lapidibus interemptus Martyr in cœlum migrauit.

Eodem anno 359. altera in Seleucia Synodus Orientalium coacta fuit 150. Episcoporum. Hilarius Pictauorum Episcopus, qui antè à Synodo Biterrensi, quam Saturninus Arelatensium Episcopus Arianus conuocauerat ob fidei constantiam depositus, in Phrygiam fuerat à Constantio relegatus, nihilominùs à præfecto imperiali ad Seleuciæ Synodum fuit inuitatus. Quò ille cum paucis Catholicis accessit, fidemque consubstantialitatis strenuè, intrepidèque in medio Arianorum propugnauit. Eadem Pseudo-Synodo inter ipsos hæreticos grauiter decertatum est. Semiariani enim absolutos Arianos damnationis sententia perculerunt, & eorum præcipuum ducem Acacium Cæsareæ

Palęstinę præsulem, aliosque eiusdem professionis Episcopos eiecerunt.

Intereà Constantinopolim Constantius ex Orientali expeditione reuertit: eum primus conuenit Acacius, quem Baronius suspicatur, eum ipsum fuisse Presbyterum, qui Constantino Magno à Constantia sorore, quę Licinio nupserat, commendatus fuerat, quique Constantini testamentum sibi ab eodem depositum reddidit Constantio: qua ex re pręcipuam, & singularem huius gratiam demeruit, quique Arianum eidem virus afflauit. Humanissimè igitur à Constantio exceptus est, cuius etiam animum aduersùs Seleuciense Conciliabulum exasperauit, suasitque, vt Constantinopoli nouam indiceret Synodum, qua reprobaretur Seleuciensis. Hic se prodit Constantij inconstantia, & commune hęreticorum ingenium, qui circumferuntur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, vt dicit Apostolus Ephes. 4. Idemque scribit tit. 3. hęreticum delinquere, cum sit proprio iudicio condemnatus: significans eum sibi contradicere, & mox reprobare, quæ paulò ante probauerit. Cùm enim Constantius primã Conciliabuli Antiocheni formulam à Basilio Ancyrano procusam, & Synodo mox Ancyrana comprobatam pręualere iussisset, qua Filius Deo Genitori secundùm substantiam similis prædicabatur, & hac ex causa Semiariani in Selucienſi Concil. Arianos absolutos dissimilitudinis Filij à Patre suo assertores supplantauerint, nunc sibi dissimilis Constantius ab Acacio delusus his vltimis fauet.

Constantij ergo mandato Constantinopolim conuenere quinquaginta delecti Episcopi, qui nouam ab Acacio conflatam formulam probauerunt, quæ nona recensetur à Socrate inter Arianæ professionis formulas: cum tamen Catholici vnicam semper Nicænam professionem complexi sint. Hac itaque Synodo ab Acacianis depositi, & communione exclusi sunt Basilius

An-

Ancyræ Episcopus], & Macedonis Constantinopolis; Eleusius Cyzici, Eustathius Sebastæ, alijque Episcopi Semiariani. Aetius quoque ex Syria Presbyter nonnullorum criminum insimulatus, nouorumque dogmatum auctor de gradu Sacerdotij deiectus est, etiamsi esset Acacianus, & absolutus Arianus. Ex orthodoxis depositus ista Pseudo-Synodo fuit Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, cuius in sedem Herennius Arianus promotus est.

Hilarius Pictauiensis dimisso Seleuciano Conciliabulo, Arianos Constantinopolim vsque prosequutus, vt in ipsa Principis hæretici aula trophæum Christi victor magnanimus erigeret, tres supplices libellos obtulit Imperatori, vt sibi liceret eo præsente de fide cum Arianis disputare. Scriptos etiam aduersùs Arianam hęresim libros Constantio offerre non formidauit: vnũ ex duobus futurnm sperans, vt vel Constantius tandem alijque Ariani veritate fidei perspecta conuincerentur, aut ipse graues pro fide pateretur ærumnas, aut etiam morte afficeretur. Sed neutrius compos voti fuit. Cùm enim eius inuictam virtutem, & eloquentiam pertimescerent aduersarij, ne Orientem vbi præualebat Arianismus Hilarius commoueret vlteriùs, Constantio persuaserunt, vt ipsum in suam Pictauiensem Ecclesiam remitteret, vt scribit Sulpicius post Hieronymum.

Hoc eodem anno propter constantem Nicęnæ fidei professionem proscripti dudum sancti Episcopi Paulinus Treuirorum, & Rodanius Tolosatum confessionis laudem Martyrij gloria cumularunt, per multa incommoda vita functi in exilio.

Macedonius postquàm depositus Constantinopoli fuit, nouam inuexit aduersùs Spiritum Sanctum hæresim, cui diuinitatem impiè abrogabat: & cùm Filium Patri secundùm diuinam substantiam esse similem prędicaret, spiritu tamen, & substantia dissimilem, ac

vtrique longè inferiorem, quinimò vtrique subditum, ac seruum sacrilego dogmate asseuerabat. Quam hęresim ipsius sodales Basilius Ancyranus, Eusebius Cyzicenus, & Eunomius propugnarunt, & propagauerunt.

Acaciani verò postquam depulso Macedonio Eudoxium, qui erat Antiochiæ Episcopus in Sede Constantinopolitana collocarunt, in Eudoxij quoque vacuam sedem Meletium promouerunt, & Meletio paulò post exauthorato, Euzoium suffecerunt: quam historiam superiùs prosequuti sumus. Hoc tamen addendum, in Antiochena vltima Synodo Arianorum à Constantio coacta, qua & Meletius depositus est, & Euzoius intrusus, Acacium decimam conflauisse formulam Arianæ professionis, qua Filius Patri suo ἀνόμοιος dissimilis asserebatur; vnde, & Anomæorum nomen Acacianis hęsit. Hæc testatur Socrates, l. 2. c. 35. Ista contigerunt anno Chr. 360. At sequenti anno Constantius Imperator vita excessit Antiochiæ, ab Euzoio paucis ante mortem diebus baptizatus.

Synodus Laodicæna.

COacta fuit Laodicæę in Prouincia Phrygiæ Pacatianæ, vt ex ipsa Synodi epigraphe constat. Est autem Laodicæa vna septem Ecclesiarum Asiæ, quarum enumeratio legitur in Ioannis Apocalypsi: mentio quoque fit eiusdem ciuitatis Coloss. vlt.

Conijcio celebratam fuisse hanc Synodum sub Liberij Pontificatu, dum esset Iulianus Romanorum Imperator. Nec enim subscribendum duco Baronij sententiæ in appendice ad Annalium tom. 4. quem sequitur Seuerinus Binius, alijque quorum sententiam minus solidis argumentis fulciri deprehendo. Eorum præcipuum, & in specie solidiùs argumentum istud est, quia Nicænum Concilium teste Hieronymo præfat. in lib. Iudith, iudicauit hunc ipsum librum Iudith esse canonicæ, ac diuinę auctoritatis. Inferunt itaque

que, Laodicænam Synodum eſſe procul dubio antiquiorem Nicæna, quatenùs Laodicæna non collocat in ſcripturæ ſacræ Catalogo lib. Iudith, quem tamen collocaſſet, ſi poſt Nicænæ Synodi declarationem coacta fuiſſet. Totum hoc argumentum nititur illo vnico Hieronymi teſtimonio, quod tamen Hieronymus non vnico ſed pluribus euertit teſtimonijs oppoſitis: etenim negat in prologo Galeato lib. Iudith eſſe hagiographum, ſed aſſerit eſſe apocryphum perinde, ac librum quem commemorat paſtoris. Idemq; expungit ex Scripturis diuinis lib. Iudith, ad cap. 1. Aggæi, quod idem repetit epiſt. 11. ad Furiam. Addo denique quartum his conforme Hieronymi eiuſdem teſtimonium, quo non ſolùm ſuam aperit de lib. Iudith ſententiam, ſed eam inſuper vniuerſę attribuit Eccleſiæ, ep. 115. his verbis: *Iudith. & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Eccleſia, ſed eos inter canonicas ſcripturas non recipit*. An igitur quod de Concilio Laodicæno concludit, idem & quidem fotiori argumento propter toties multiplicatum Hieronymi teſtimonium concludet Baronius antiquiorem eſſe Hieronymum NicęnoConcilio? nec tantùm Hieronymum ſed etiam Gregorium Nazianzenum, Ruffinum, & Athanaſium, qui iuuenis, & Diaconus ab Epiſcopo ſuo Alexandro fuit in Nicænum conceſſum introductus ad diſputandum, ob eius perſpectum ingenij acumen? Hic verò in ſynopſi ſcripta poſt Concilium, libros Iudith, Tobiæ, Sapientię, & Eccleſiaſtici disertè declarat, minimè canonicos eſſe aut diuinos: additque hac de cauſa non legi fidelibus in Eccleſia, ſed cathecumenis dumtaxat.

Quis verò iudicet ita ſcripturum Athanaſium, poſtquàm Synodo Nicęnę interfuit, ſi illa librum Iudith inter ſacros repoſuiſſet? Nazianzenus verò in ſuo de ſcripturis veris, & germanis carmine non recenſet in illarum ſerie memoratos libros, neq; etiam Machabęorum, quin imò neque Ioannis Apocalypſim: quin

etiam ista subiungit ἐιδὲ τέτων ἐκτὸς, ἐκ ἐν γνησίοις. Si quis proferatur alius ab his recensitis liber, non est germanus. Ruffinus pariter in symbol. Apost. librum Iudith cum alijs quibusdam de sacrorum librorum Catalogo excludit, collocatque inter Ecclesiasticos libros, quos carere dicit diuinæ fidei certitudine, atque auctoritate. Et tamen Athanasium, Nazianzenum, Hieronymum, Ruffinum nemo inficias ierit scripsisse post Nicænam Synodum. His adde neque studiosissimè conquisita olim per Dalmatium Cyzici Episcopum Nicænæ Synodi acta quidquam de libro Iudith, vel de diuinorum librorum Catalogo prodidisse.

Quin etiam cùm Laodiceni Concilij 7. canon meminerit hęreticorum Photinianorum, qui non nisi post Synodum Nicænam exorti sunt, fatendum omninò est Laodicæna comitia Nicænis esse recentiora. Scio, aliquos cauillari, quòd hujus can. 2. translatio (quę est Isidori Mercatoris) Photinianos haud exprimat: sed Photinianos exprimit 1. translatio, quæ est Dionysij Exigui, qui consensu omnium eruditorum est antiquior; & cuius versio multo præ Isidoriana fidelior, & exactior est. Et insuper omnia quotquot hactenùs legi potuerunt archetypa Græca Photinianos exprimunt. Quis porrò neget maiorem habendam fidem Græcis exemplaribus omnibus quibus eruditissimus, & antiquissimus translator astipulatur, quàm Isidori translationi, quam multis passim scatere mendis nemo Grææcę præsertim doctus ignorat? At illi denuò cauillantur, haud esse credibile fuisse à Laodicænis Patribus approbatū, aut receptum Photinianorum baptismum, quem tamen, vt nullum, & inualidum reijcit Concilium 2. Arelatense can. 16. At percontari libet vndenam isti colligant in hoc Laodicæno can. 7. approbari Photinianorum Baptismum; ibi enim de Baptismo nullum est verbum, sed de hæresi abiuranda, dèque instructione circa res fidei, & de chrismatione ad sacramentum vti autu-

mno

mno Confirmationis. Baptismi tamen præcessionem supponit etiam in ipsa Catholica Ecclesia collati, saltem quod attinet ad cathecumenos conuersos, quorum in hoc ipso Laodicæno canone mentio præcessit: cùm esset illorum temporum consuetudo, vt plerique Baptismum differrent, etiam ad exitum vitæ. Itaque haud facilè quis mihi persualerit, ad hunc respexisse canonem Basilium Magnum, dum scribens ad Amphilochium c. 1. ait nonnullis Asiaticis visum fuisse, vt Catharorum, siue Nouatianorum Baptismus approbaretur, sed potiùs ad canonem 8. Synodi Nicææ (quæ est in Asia ciuitas) respexerit, quo disertè decernitur, vt Cathari, qui ad Catholicam fidem conuertuntur, recipiantur etiam cum gradu, & sacris Ordinibus, quos in hæresi susceperant. Cur enim minoris Synodi canonem, nihil eiusmodi exprimentem allegaret, omisso Synodi œcumenicæ canone, qui rem perspicuè definiuerat? Stet igitur pristino suo loco, quem in omnibus Veteribus Conciliorum editionibus Concilium Laodicęnum occupabat post Nicænum ipsum: qui locus etiam eidem Laodicęno assignatur in decreto c. prima adnotatio dist. 16. nec inde dimoueatur, neque causa detur querelæ de termino moto.

Canon Laodicęnus primus communione ad aliquod tempus illos suspendit, qui secundas nuptias inierint; eisque preces, & ieiunium præscribit, antequam eis permittatur ad sacram communionem accedere. His planè similia statuit Concilium Nęocæsariense can. 3. ad quem hic respicitur per hæc Laodicæni verba *κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα*. Secundum Ecclesiasticam regulam. Et Basilius in suis ad Amphilochium canonibus idem decernit. Quin imò trigamos ad Eucharisticam communionem vix admittit post quinquennium exactè in penitentia transactum: Adeò districtè primitiua Ecclesia vitæ puritatem, & morum munditiem exigebat accessuris ad sacratissimam domini mensam.

Can. Laodicenus secundus sancit ad communionem admittendos esse pœnitentes, postquā delicta confessi sunt, eisque iniunctnm pœnalis satisfactionis tempus expleuere, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος. Secundum proportionem delicti. Quo canone impietas nouatorum circa pœnitentiam refellitur. Meminit enim confessionis, & conuersionis, ac detestationis peccatorum, & his congruentis satisfactionis, quam vult adimpleri antequām pœnitenti detur ad Eucharistiam accessus. Conformatur Laodicæno Concilio Tridentinum quatenus decernit sess. 14. cap. octauo, vt satisfactio iniungatur pro qualitate Criminum. Canon 6. hęreticis Ecclesiæ ingressum interdicit: Sed ijsdem necnon Iudæis, & Gentilibus permittitur à Carthaginensi Concilio 4. can. 84. intra Ecclesiam versari, & Verbum Dei audire usque ad cathecumenornm missam.

Can. 10. decernit non debere Catholicos suis permittere liberis connubia indiscriminatim cum hæreticis. Cuius sanctionis desumenda ratio est non solùm ex odio hæreticę prauitatis, aut ex periculo peruersionis circa fidem, sed etiam ex profanatione Christiani coniugii, quod vnum est ex Ecclesiæ sacramentis. Huic similem sanxit canonem decimum quartum Synodus Chalcedonensis. Vox tamen indiscriminatim ἀδιαφόρως, quam habet canon iste Laodicænus, innuere videtur, posse aliquando nuptias permitti cum hæreticis, vbi grauis subest, atque rationabilis causa. Eòdem pariter collimant, & eandem sanctionem iterant Canon Laodicænus trigesimus primus, & Agathensis 67. à Gratiano quoque in decreto insertus, C. non oportet cum omnibus, & C. caue 28. quęst. 1.

Canon Laodicænus 13. non permittit populo electionem eorum, qui ad sacrum altaris ministerium applicandi sunt. Probatum inuictis testimonijs fuit superiùs ad Nicænum canonem quartum, ad Episcoporum electionem admissa olim fuisse plebis suffragia. Secus

camen fieri solitum fuit circa minorum sacerdotum, & inferiorum Ecclesiæ Ministrorum electionem, vt ex isto canone decimotertio perspicuum fit. Populi quidem testimonium de vita, & moribus ordinandi requirebatur. Iuxta illud primæ Timoth. 3. *Oportet illum, & testimonium habere bonum ab ijs qui foris sunt*. Quin imò nonnumquam populus ipse aliquem optimè meritum proponebat, & postulabat ordinari: Testatur enim Paulinus epistola 45. se Barcinone in Hispania fuisse ab Episcopo Lampio initiatum clero, & sacratum ad illius populi postulationem. Item refert Aug. epist. 225. fuisse Pinianum ab Hypponensi populo instanter postulatum, vt ad clerum promoueretur. Insuper (ne quid huc pertinens omittatur) actuum Apostol. 1. non soli Apostoli, sed tota Ecclesia Mathiam elegit, & Ioseph Barsabam, vt ex eis vnus assumeretur. Et Act. 6. credentium conuocata multitudo septem diaconos elegit. Verùm ad illud primum caput testatur Chrysostomus Petrum potuisse quidem per seipsum meritò eligere, sed maluisse per modestiam, & prudentiam vniuersæ Ecclesiæ gratificari. Postulationes autem, quæ fiebant Episcopis à populo nihil habuisse præter supplicationes: neque ius vllum, aut obligationem induxisse certum est.

Diatriba de Eulogijs ad Laodicenum Canonem XIV.

CAnon 14. *Ne sancta instar Eulogiarum in festo Paschæ in alias Paracias transmittantur.* Ratio Canonis est, quia cùm diebus Paschalibus fideles Eucharistiam omnes sumerent, non alio Symbolo sacræ Societatis opus erat illis. Per Eucharistiam quippè, *vnus panis, & vnum corpus, multi sumus omnes, qui de vno pane, & de vno Calice participamus*, vt ait Apost. 1. Corinth. 10. Eulogiarum distributio fieri solebat, nunc intra Ecclesiam, nunc verò intra priuatas fidelium ædes ad

quos

quos deferebantur: sæpè numero etiam fideles priuatim ad amicos procul distantes transmittebant, vt mutuæ pietatis, & sacræ charitatis Symbola, quas penes se habebant eulogias, seu benedictiones. Exempla suppetunt in epist. Aug. 31.34.35. & in epist. 1. Paulini ad Seuerum.

Cathecumenis aliquando datæ sunt Eulogiæ diebus Paschæ, hoc respectu, quia Eucharistiæ non communicabant. Sed hoc fieri deinceps prohibuit Concilium Carthaginense tertium Can. 5. His verbis: *Placuit vt per solemnissimos Paschales dies Sacramentum Cathecumenis non detur nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies Sacramenta non mutant, nec Cathecumenis oportet mutare.* Quo loco nomen Sacramenti latiore significatu vsurpatur pro quibuslibet mysticis signis, vt erant panes Eulogiarum, sal benedictum. Huc pertinet Augustini locus l.2. de peccatorum meritis cap.26. *& quod accipiunt* (loquitur autem ibi de Cathecumenis) *quamvis non sit Corpus Christi, sanctum est tamen & sanctius, quàm cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum est.* Similiter Theophilus Alexandrinus canon.8. decernit oblatorum ad altare (hoc est panis, & vini) minimè participes esse debere Cathecumenos, sed Clericos, & populum fidelem.

Eulogiarum nomen commune est particulis Azymi, quæ à Sacerdote, & Diacono Clericis, populoque fideli tribuebantur, simulque particulis fermentati panis, quas ex vsu Occidentalium Ecclesiarum Episcopi ad Baptismalium Ecclesiarum sacerdotes transmittebant. Quod genus Eulogiæ vulgò fermentum dicebatur. Huius auctor, ac institutor fermenti ab Anastasio memoratur Melchiades in ipsius vita. Meminit quoque fermenti Innocentius I. rescribens ad Decentium Episcopum Eug. vbi num.... cap.5. At verò Eulogiarum ex Azymo pane oblationum sacrificio incruento destinatarum, quarum pars separabatur ad diuinam, & my-

mysticam in altari consecrationem, reliquum verò Eulogiarum, seu benedictionum nomine inter fideles distribuebatur finita Missa, qui Eucharistiam non sumpserant, vetustior est, quam fermenti institutio. De priore illa extat Pij Papæ I. Canon his verbis: *Vt de oblationibus, quæ offeruntur à populo, & de consecrationibus quæ supersunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad Ecclesiam, vel certè de suis, Presbyter conuenienter partes incisas habeat in vase nitido, & conuenienti, vt post Missarum solemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias hoc est, panem benedictum omni die dominico, & diebus festis exinde accipiant, quæ cum benedictione prius faciat.* Hæc Pius Papa. Hic vsus viget etiam nunc apud Græcos finita Missa, & in vsu est apud Græcorum Ecclesiam tituli S. Athanasij in Romana Ciuitate.

Idem porrò ritus oblationum, ex quibus sacra mox Eucharistia conficienda erat, confirmatur ista Cypriani Carthaginensis querela lib. de opere, & de eleemos. *Locuples, & diues es, & dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omninò non respicis, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ in partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis*, Similem renouat querelam August. serm. 215, de temp. *Oblationes quæ in altari consecrentur, offere: erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicat*. Eandem materiam idem sermone sequenti prosequitur Augustinus. Hæc ad plenam Eulogiarum notitiam.

Prosequutio Laodicænorum Canonum.

CAnon Laodicænus 15. declarat non alijs licere intra Ecclesiam canere, quàm canonicis cantoribus, qui ambonem conscendunt, & de membranis legunt. *πλέον τοῦ κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων*. Vbi hoc obserua denomi-

minationem Canonicorum fuiſſe olìm Eccleſiæ cantoribus aſcriptam. De cantoribus, ſeu Pſalmiſtis conſulito inferiùs can. 10. Carthaginenſis Concilij 4. Quàm ſunt ergo veteris Eccleſiæ diſciplinæ diſſentanei Caluiniſtarum profani conuentus, in quibus Laici omnes viri, & fœminæ promiſcuè cantant.

Hìc verò obſeruandæ ſunt accuratiùs hæ Synodi voces τῶν κανονικῶν ψαλτῶν. Canonicorum Cantorum. Et hoc ſciendum Canonem non tantùm ſignificaſſe regulam, ſed prætereà catalogum Eccleſiaſticum, ac indicem non modò ſacrorum librorum, qui ex hoc dicantur Canonici, at etiam Clericorum Eccleſiæ, miniſterio addictorum, & de ſportulis, ac oblationibus Eccleſiæ participantium. Vnde & canonicorum nomen ad nos dimanauit, non verò à canone, ſeu regula Sancti Auguſtini, vt quidam imaginantur. Hæc enim vocis acceptio multò antiquiùs vſurpata eſt, tùm ex hoc Laodicæno canone, tùm ex alijs Canonibus veterum Conciliorum facilè probamus. In primis namque ſic ait Nicæni Concilij canon 16. πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι. Sacerdotes, aut Diaconi, aut generatim quicumque ſunt in canone recenſiti. Et inſequens canon 17. de Clericis ita loquitur πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι, ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν διώκοντες. Plerique in canone recenſiti, auaritiam, & turpe lucrum ſectantes. Prætereà Synodus Antiochena, can. 2. εἰ δὲ φανείη τὶς τῶν Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, ἢ τὶς τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, ſi quis deprehenſus fuerit Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut alius, qui de canone ſit cum excommunicatis communicans. Canon etiam Antiochenus 6. ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν κανόνι, idem ſit decretum circa, Laicos, Sacerdotes, & Diaconos, & omnium qui de canone ſunt eiuſdem Synodi canon 11. ἢ τὶς Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος, ſi quis Sacerdos, vel Diaconus, aut ge-

generatim quis de canone . Chalcedonenſe porrò Concilium damnans ſimoniacam in Clero promotionem , canon.2. εἴ τὶς Ἐπίσκοπος προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν ἢ οἰκονόμον , ἢ ἔδικον , ἢ προσμονάριον , ἢ ὅλως τίνα τῦ κανόνος , ſi quis Epiſcopus per pecunias promoueat vel œconomum, vel defenſorem, vel manſionarium , vel omninò aliquem, qui ſit in canone . Illa quoque liturgiæ pars , in qua Sanctorum conſcripta nomina pronunciantur , quorum opem Sancta Eccleſia antè, & pòſt myſticam conſecrationem inuocat ex antiqua denominatione canon dici ſolet, voxque ipſa canonizandi ortum inde habere videtur , vel quia in Miſſę canone nomen addebatur eius , quem Eccleſia vindicabat , vt loquitur Optatus in lib. 1. aduersùs Parmenianum,hoc eſt Sanctorum numero recenter aſcribebat ; vel quia ſanctus defunctus , cuius publicè colendi , & inuocandi noua per Eccleſiam poteſtas fiebat, canoni, hoc eſt,Sanctorum Catalogo inſcribebatur , vt nullus publico cultu honoraretur, aut inuocaretur, qui non publico illo albo eſſet inſcriptus . Cæterùm vt ad catalogum Clericorum ſingulis olìm Eccleſijs addictorum regrediar, is innitur à Sancto Cypriano in epiſt.35. monente fuiſſe à ſe Numidicum inſcriptum Presbyterorum Carthaginenſium numero , vt deinceps ſedeat in Clero . Eius inſuper meminere canones Apoſtolorum 17. & 51. ſub nomine καταλόγυ τῦ ἱερατικῦ catalogi ſacri . Et Baſilius Magnus in epiſtola canonica ad Chorepiſcopos ſub nomine ἀναγραφῆς inſcriptionis . Præterea Concilium Agathenſe can. 2. ſub vocabulo matriculæ . Sydonius quoque Apollinaris l.6. epiſt.8. ſub voce Albi, *nomen* (inquit) *Lectorum albus nuper excepit.* Porrò ex Albo Clericorum delebantur Clerici contumaces, depoſiti,excommunicati, aut ſceleris conuicti, vt liquet ex citato canone Agathenſi, & ex Auguſtini epiſt.137. de Bonifacio Sacerdote criminis accuſato . Clerici quoque ad ordines expetiti , & rogati , non inſerebantur

Ca-

Canoni seu cathalogo ministrorum illius, in qua ordinabantur Ecclesię, nisi se inseri consentirent, vt constat ex Paulini epist. 6. & 45. Hac testimonia ad probationem Canonis sufficiant.

Canon 19. decernit: *Vt finitis Episcoporum homilijs Cathecumeni separatim orent. Deinde egrediantur: His digressis orent pænitentes, & subinde secedant: His exactis fideles ter orent, primam silentio secundam, & tertiam orationem voce pronuncient. Deinde omnes sibi inuicem pacem dent, & sic sacra fiat oblatio.* Decernit demùm *solis fas esse Ministris altaris ad altare accedere, solisque ibi communicare*.

Obserua Cathecumenorum duplex olìm in Ecclesia genus, auditorum, & competentium. Primi quidem verbum Dei intra Ecclesiam audiebant, & Christiani esse desiderabant, sed ad Baptismum suscipiendum nondum nomen dederant. Secundi autem nomen ad hoc dederant, ideòque ad Baptismum instituebantur aliquot ante Pascha, vel Pentecosten hebdomadis, & preces in Ecclesia super ipsis fundebantur. De his loquitur August. lib. de cura pro mortuis cap. 12. *Pascha*, inquit, *appropiuquabat, dedit nomen inter competentes*. Et eius sermo de temp. 116. ad competentes. Eosdem Leo Papa epist. 4 & Ordo Romanus vocant Electos.

Obserua illam post tres fidelium orationes dari solitam pacem fuisse olìm per mutua oscula exhibitam, vt perhibet Iustinus Martyr apol. 2. *Nos inuicem*, ait, *osculo salutamus* φιλήματι ἀσπαζόμεθα *finis orationibus*. Et Dionysius Eccles. Hierarch. cap. 4. Cyrillus Hierosolymitanus Cathec. Mystag. 5. Chrysostomus homil. 30. in 2. Cor. 13. & Augustin. serm. 83. de diuersis sic dicens: *Post orationem dominicam quam accepistis, & reddidistis, dicitur pax vobiscum, & osculantur se inuicem Christiani in osculo sancto, quod est signum pacis, si quod ostendunt labia fiat in conscientia: idest sicut labia tua ad labia fratris tui accedunt, sic cor tuum à corde illius non recedat*. Huc pertinet illud Apostoli sæpiùs repetitum: *Salutate inuicem*

cem in osculo sancto. Roman.6. v. 16. 2. Cor. 13. v. 12. Thessal. 5. v. 26. Nec verò id fidbat inter diuersos sexus, cum certum sit fœminas intra Ecclesiam fuisse muro intermedio à viris seiunctas. Pacem dabant Sacerdotes primùm Episcopo, deinde ipsi inter se inuicem, ac demùm Laici Laicis vicissim, vt statuit Canon iste 19.

Canon 20. vetat Diaconis sedere præsente Presbytero, nisi hic iubeat: vult tamen Diaconum ab inferioribus Clericis honorari. Synodus quoque Nicæna, vt supra vidimus, prohibet sedere Diaconos inter Presbyteros. Vide inferiùs huc pertinentem Canonem 34. Concilij Carthaginensis quarti cum nostris ad eumdem obseruationibus. Canon 21. Subdiaconis vetat in Diacono manere, aut sacra vasa contingere. Cui tamen aduersari videtur in 1. Concilij Carthaginensis 4. Canon 5. statuens, vt qui Subdiaconus ordinatur calicem vacuum, patenamque vacuam sumat de manibus Episcopi. Deinde Concilium Bracarense citatum in decreto c. non liceat, dist. 23. interdicit inferioribus Clericis vasa sacra deferre nisi Subdiaconis. Sed distinguendum cum Theodoro Balsamone Subdiaconis inhiberi sacrorum vasorum contrectationem, dum diuina Sacramenta continent, non item si vacua sint, quin imò contrectationem horum esse de eorum officio.

Canones 22. & 23. ministrum ὑπηρέτην, hoc est Subdiaconum, & inferiores Clericos negant gestare posse orarium: quæ vox orarij Græcis passim, Latinisque vsitata stolam, quam nunc vocamus, significat. Huius non rarò mentio est in liturgia Chrysostomi, vbi stola nunc dicitur ὠράριον nunc ἐπιτραχήλιον, quod sonat collo super iniectum. Et quartum Toletanum Concilium citatum in c. orarium, dist. 25. sic decernit: *Vnum orarium oportet Leuitam in sinistro humero gestare, propter quod orat, dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditiùs*

tiùs ad Ministerium sacerdotale discurrat. Aliquando etiam orarium significat linteum, quo fideles etiam laici sacratissimam Eucharistiam inuolutam priuatim asseruabant, quod dominicale quoque vocabatur. Scribitque Ambrosium in obitum Satyri fratris sui, eum, cùm esset Cathecumenus, in grauissimo naufragij, vitæque periculo constitutum, ne vacuus mysterij è vita discederet, diuinum ab illis, qui erant mysterijs initiati, petiuisse Sacramentum, & ipsum sibi ad collum alligari fecisse orario inuolutum, seque mox in medios fluctus præcipitem dedisse: sed insigni miraculo fuisse ad littus delatum incolumem.

Canon 24. omnibus clericis Cauponarum ingressum interdicit. Habetur in c. non oportet distinct. 44. cui conformis est Canon Apostolorum 53. *Si quis Clericus in caupona comedens deprehensus fuerit, segregetur, præterquam si in via propter necessitatem diuerterit in publicum hospitium.* Conferenti Canones Laodicænos cum illis, qui nomine Apostolorum inscribuntur, liquidò apparet, magnam eorum partem vel ex Laodicænis in Apostolicos, vel ex Apostolicis in Laodicænos esse deriuatam.

Canon 28. *Non oportet* (ait) *in dominicis locis, seu Ecclesijs agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere.* Agape conuiuium erat inter fideles in Ecclesia solitum exhiberi post sacra peracta mysteria, iam inde à nascentis Ecclesiæ primordijs vsitatum. Huius meminit Apostolus 1. ad Cor. 11. & Iudas in canonica epistola his verbis: *Hi sunt in epulis* (Græcè legitur ἐν ταῖς ἀγάπαις in Agapis) *maculæ conuiuantes sine timore.* Ritum Agaparum describit Chrysostomus homil. 27. in principium ad 1. ad Cor. 11. *Satis*, inquit, *diebus mensas faciebant communes, & peracta Synaxi post Sacramentorum communionem inibant conuiuium, diuitibus quidem cibos suppeditantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter vescentibus.* Ita Chrysostomus: meminit insuper

Ter-

Tertullianus in apolegetico : *Cæna noſtra de nomine ſuo rationem ſui oſtendit : vocatur enim ἀγάπη , quod eſt apud Græcos dilectio : quantiſcumque ſumptibus conſtet, Lucrum eſt pietatis nomine facere ſumptum, ſi quidem inopes refrigerio iſto iuuamus*. Synodus Gangrenſis can. 11. Anathema intorquet in eos, qui agapas ita deſpiciunt, vt in eis interuenire nolint, idque ſtatuit occaſione Euſtathianorum hæreticorum, de quibus ad id Concilium ſupra egimus. Quia tamen ex aduerſo graues ſe in agapas inſinuabant abuſus, quales ipſi etiam coarguunt Apoſtoli Paulus, & Iudas, ideò Laodicæni Patres agapas intra Eccleſiam fieri vetant. Eiuſmodi etiam in Eccleſijs conuictus Ambroſio impensè diſplicuiſſe refert Auguſtinus lib.3. confeſſ. c.2.

Can. 29. celebrari prohibet ſabbatum ritu Iudaico, præcipitque diei dominici celebrationem. Dies dominicus celebratur loco Sabbati ex Apoſtolica inſtitutione 1. Cor. 16. *Per vnam Sabbati vnuſquiſque veſtrum apud ſe ſeponat*,&c. & vocatur dominica dies Apocal.1. v. 10. in honorem ſcilicet, & cultum Dominicæ Reſurrectionis.

Can.35.prohibet relicta Dei Eccleſia nominare Angelos,vel congregationes facere.Angelos,hìc intellige malos,& deſertores,quos varijs nominibus deſignare, & inuocare ſolebãt hæretici ſectatores Saturnini,Baſilidis,Ebionis Apellis,& ſimilium ex Simonis magi colluuie prodeuntium,quorũ meminere Irenæus,Tertull. Epiphanius.Hoc ipſum confirmat,qui ſequitur can.36. interdicens magiam,incantationes,& phylacteria,ſeu amuleta, nimirum magica, & præſtigioſa, Canon 48. *Oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum ſuper cæleſti Chriſmate vngi, & eſſe regni Chriſti participes*. Duplex ſolebat olim, vti & nunc in Baptiſmo adhiberi vnctio. Nam Baptiſmum præcedebat vnctio ex oleo Cathecumenorum, ſequebatur verò poſt Baptiſmum vnctio Chriſmatis : cuius meminere Clemens Papa lib.3.

K Apo-

Apost.constit.c.16.& 17.Dionysius hier.eccles.c.2.Cyprianus epist.70.ad Ian. Tertull.de Baptis.c.7. Exinde, inquit, egressi de lauacro perungimur. Iustinus q. 137. Cyrillus Hierosolymitanus catech. Mystag.2.& 3.Ambrosius l.2.de sacram.c.7.August.ser.206. de temp. Synodus prima Arausicana can. 1. de sacri verò Chrismatis per Christum instit. & vsu. Scribit Fabianus Papa,& Martyr epist. ad Episcopos Orient. memorat optatus lib. 3. contra Parmenianum vitream Chrismatis sacri ampullam è sublimi fenestra in subiecta saxa proiectā à Donastis per miraculum seruatam fuisse illæsam. Vnctio porrò ex oleo Cathecumenorum, quæ Baptismo præmittebatur, fiebat quidem apud Latinos in capite,& in pectore baptizandi, vt ex Ambrosio notat Pamelius ad Tertullianum de Baptismo initio libri, vel etiam in pectore,& scapulis, vt habet liber Theodulphi Aurelianensis de ordine Baptismi c. 10. At verò apud Græcos vnctio ista fiebat à Sacerdote per totum eius, qui baptizandus erat, corpus. Id enim disertè tradunt Dionysius Eccl.hier.cap.2. Cyrillus Catech. Mystag. 2. & Chrysostomus hom. 6. in epistolam ad Colossenses. Quæ causa fuit vt Canon Presbyter cui demandatum fuerat baptizandi officium, sibi metuens ex libidinis sensu, quo inuitus tamen, & omni conatu renitens afficiebatur, quando mulieres ante baptismum oleo perungebat, fugam in desertum capessiuerit, vnde tamen reuocatus fuit apparente sibi Ioanne Baptista, & concupiscentię affectum resecante, adeò vt paulò pòst Persicam fœminam insignis pulchritudinis, cuius præsertim metu se fuga subduxerat, absque vllo eiusmodi sensu perunxerit, adeò vt nec sexum ipsum penitus aduerterit, vt testificatur Sophronius c. 3. His adductus Rainaldus Theophilus in tractatu de vetita clericis cum fœminis conuersatione persuasum quidem habet mulieres perinde, ac viros olim toto corpore inungi solitas ad ipsam immediatè cutem, sed tamen obuiam

itum

itum oculorum illecebris interposito oppanso aliquo linteo. Adiungo, quòd non minùs decebat, obuiam quoque itum tactus illecebris obuoluta pluribus ex panno, aut lino inuolucris ministri manu.

Canon 49. statuit: *Ne panis in quadragesima offeratur nisi Sabbatis, & Dominicis diebus.* Similiter Synodus in Trullo Quinisexta can. 52. constituit vt tota quadragesima, exceptis Sabbatis, & Dominicis, & Annunciationis festo, non alia celebretur Liturgia, nisi Præsanctificatorum προηγιασμένων, quę ibi Balsamon interpretatur oblationem sacrificij diebus anteactis celebrati quemadmodum apud Latinos fieri mos est magnę Parasceues die. Idemque istam canonis rationem profert, quia sacrificium lætitiæ solemnis est indicium, ideòque non conueniens cum mœstitia ieiuniorum, & pœnitentiæ.

Aliqui tamen de Eulogijs non de sacrificio canonem istum 49. exponere malunt, conijcientes ideò in quadragesima Eulogias panis prohiberi, ne per earum comestionem soluatur ieiunij rigor, exceptis Dominicis, & Sabbathis, quibus apud Græcos vacat ieiunium: sed intelligendum esse locum de pane Eucharistico, tùm alia suadent argumenta, tùm illud quod sumitur ex Ecclesiastico verbi προσφέρειν significato, quo vtitur iste Canon. Similiter enim Nicænus canon 14. negat Diaconos potestatem habere τοῦ προσφέρειν, sed solos Sacerdotes. Canon etiam Nicænus 12. eos qui in pœnitentium classe versabantur, quæ σύστασις consistentia dicebatur, solaque priuabantur Eucharistiæ communione dicit κοινωνεῖν ἄτερ προσφορᾶς, communicare in reliquis, præterquàm in sacra diuini altaris, seu sacrificij oblatione. Laodicænus item canon 58. non permittit, in priuatis domibus sacra offerri mysteria, οὐ δεῖ ἐν ταῖς οἴκοις ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ γίνεσθαι παρὰ Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων, vt alia innumera sanctorum Patrum loca Grecę istius vocis in Ecclesia veteri notionis pro ipso Sacrificio prætermittam.

nesque Orientales illud semper etiam, intra ipsam quadragesimam abhorruerunt ab ipsis Ecclesiæ primordijs, canon enim Apostol. 66. dicit: *Si quis clericus inueniatur siue dominico die, siue sabbato ieiunans, vno solo excepto sabbato* (eo videlicet quod est pridie Paschæ) *deponatur, si verò Laicus excommunicetur*. Canon item Apostol. 69. præcipit quadragesimæ, omniumque quartarum, & sextarum feriarum per annum ieiunium. Ignatius Epist. ad Philippenses post districtè commendatum quadragesimæ, feriarumque per annum quartæ, & sextæ ieiunium, adiungit eos, qui sabbatis ieiunant vno excepto (pridie nimirum Paschæ) esse Christicidas. Petrus Alexandrinus Episcopus, & Martyr Canon 15. ieiunium feriæ quartæ, ideò præcipi refert, quia eo die Concilium initum fuit de capiendo, & occidendo Christo: sextæ autem quia eo die crucifixus est. Causa verò cur Orientales Sabbati ieiunium tantoperè auersabantur, ista fuit, quia iam inde ab Apostolorum tempore obortæ erant hæreses profitentes Hebræorum Deum, qui mundum condidit, legemque Moysi dedit esse malum, eiusque odio Sabbatis ieiunabant, quos ille suo cultui destinauerat. Cuius hæresis author fuit Simon ille Magus, quam hęresim discipuli eius Menander, Basilides, Saturninus, Cerinthus, Carpocrates pro viribus propagarunt. His successit Cerdon, Cerdoni Marcion, quibus se Manichæi adiunxerunt. Videndus Irenęus lib. 1. cap. 20. & seqq. Epiphanius hęr. 21. & seqq.

Refert Augustinus Epistol. 86. ad Casulanum in Ecclesijs Orientis non ieiunari quidem Sabbatis, in Occidentalibus verò ritus esse diuersos, vt alicubi Sabbato ieiunetur, alicubi minimè, tùm per Africę plagas, tùm etiam per diuersa Italię loca. Romę quippe districtè Sabbatis ieiunari, sed non Mediolani: seq;

quum hac de re Ambrosium consuluisset, istud ab eo sapientissimum responsum retulisse: Quid possum hic docere amplius, quam quod ipse facio? Quando hic sum non ieiuno Sabbato, quando Romæ sum ieiuno Sabbato: & ad quamcumque Ecclesiam veneritis eius morem seruate, si pati scandalum non vultis, aut facere. Eadem repetit August. epist. 118. ad Ianuarium. At inGallia Conc. Agathense can. 8. & Aurelianense 4. can. 2. Sabbatis ieiunari pręcipiunt. Eademque in Hispania seruari testatur Hieronymus ad Lucinium Bæticum.

Innocentius Pontifex Epist. ad Decentium mandat ieiunandum esse, Ferijs sextis, & Sabbatis, & addit illam, cur Græci censerent ieiunandum esse Sabbato, pridie Paschæ, rationem valere quoque circa omnia per annum Sabbata, memoriam nimirùm dominicæ sepulturæ, ac triduanæ Christi mortis: Quandoquidem fatentur Gręci festiuum dominicę Resurrectionis gaudium non tantùm die Paschæ, sed omnibus etiam anni dominicis diebus celebrandum esse: Adeò vt ob huius Mysterij memoriam, nec liceat genua flectere inter orandum. Huc pertinent c. placuit, & c. Sabbato de consecr. dist. 3.

Ferijs autem 4. solemnia fuisse Orientalibus, & Gręcis ieiunia liquet ex epist. Ignatij ad Philippenses, & ex can. 15. Petri Alexandrini, & ex can. Apost. 69. & ex Clemente Alexandrino l. 7. Stromatum, & Origene homil. 10. in Leuit. apud Latinos pro feria 4 quam non ieiunabant assumptum est multis locis Sabbati ieiunium. Locus autem Ambrosij lib. de Elia, & ieiunio c. 10 *Quadragesima totis, præter Sabbatum, & dominicum, diebus ieiunatur*, intelligendus est de ritu Mediolanensis Ecclesię, cui præerat Ambrosius.

Canon Laodicænus. Si Martyrum Festa prohibet celebrari in Quadragesima nisi Sabbatis, & dominicis. Ratio eadem est, quæ prohibiti diebus ijsdem sacrificij, can. 49. Quia non est conueniens publica lætitia

cum

cum luctu, & pœnitentia. Quam etiam ob causam, qui sequitur canon 52. inhibet nuptias, & Natalitia per Quadragesimam celebrari.

Can. 53. Saltationes, & choreas excludit à nuptijs fidelium, permittitque modestia conuiuia, cum Christus Dominus noster, interfuerit conuiuio nuptiarum in Cana Galilææ.

Can. 54. Clericis vetat spectaculis scenicis interesse, citatur in c. non oportet dist. 95.

Can. 57. Cauetur ne in villis, aut in vicis constituantur Episcopi, sed solùm visitatores, quos canon iste vocat περιοδευτάς. Simile decretum decidit Synodus Sardicensis, can. 6. non licere Episcopum præficere alicui pago, aut etiam paruæ vrbi, cui possit simplex sacerdos sufficere, & rationem addit, ne Episcopi nomen, & auctoritas vilescat. Huc spectat in decreto Gratiani tota dist. 80. Periodeutarum clericorum mentio quoque fit in lege Græca Iustiniani Cod. de Episc. & Cler. ad Marcianum præfectum: vbi collocantur post Chorepiscopos ante cæteros Sacerdotes.

Canon 58. *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, aut Presbyteris.* Debita sanctis, & incontaminatis mysterijs veneratio ius istud produxit, nam ne in lege quidem Mosaica licitum erat alibi, quàm in tabernaculo hostias offerri. Dicitur hoc idem apud Gratianum c. sicut non alibi, & c. Clericus, & c. missarum de consecr. dist. 1. consequens fit ex Can. Laodicæno, vt Episcopus, qui celebrare in loco priuato prohibetur, non possit hanc alteri sacerdoti concedere potestatē, cum sit iuris regula indubitata: Nemo plus iuris in alterum transferre potest quàm ipse habeat. At posteriorum temporum Canones, id quandoque licitum esse decernunt cum Episcopi venia, modò adsit altare portatile. Attamen postremum ius Trid. Concil. sess. 23. in decreto de obseru. & euit. in celebr. missarum Episcopis prohibet istam indulgere licentiam. Verumtamen

vbi vrgeret necessitas, scribunt omnes ferè Theologi, hanc posse dari,& accipi facultatem: Mens enim Tridentinorum patrum fuit abusus exscindere, non verò fidelium necessitatibus deesse: Eamdem necessitatis ratio causam dedit prioribus Ecclesiæ sæculis, atrociter desæuiente gentilium insectatione in locis abditis, & priuatis sacrosancta mysteria celebrandi.

Can.59. prouidet,ne in Ecclesijs decantentur vulgaria,aut priuata carmina: Neue alij legantur, quàm sacri,& canonici libri,quos sigillatim recenset. Nouatores hunc solent Canonem Canoni Trid.Conc.sess.4.opponere, eò quòd Laodicænus Canon reticeat libros Tobiæ,Iudith,Sapientiæ,Ecclesiastici, Machabæorum, qui diuinę declarantur authoritatis à Trid.neque Laodicęnus Canon Apocalypsin commemorat, quam nouatores Caluiniani inter sacros libros recipiunt: Qui ex opposito librum Baruch expungunt, quem tamen Laodicænus Canon sacris accenset.

Sufficit verò nihil fuisse Laodicęæ definitum expressè,contra diuinam libri Iudith, & aliorum voluminum authoritatem. Solis hæreticis hoc proprium, & singulare est,vt,illis,quæ circa fidem pronunciauit Ecclesia, præfractè ausint refragari: Cùm tamen per insignem moderationem Ecclesia Christi, dum res adhuc in incerto sunt, & nec dum ei diuini Spiritus illustratione reuelantur, suum soleat suspendere iudicium; donec pleniori luce diuinus eam Spiritus dignetur collustrare: Neque censet temerè præueniendum, sed potiùs humiliter præstolandum Dei beneplacitum, quo dispellatur omnis ambiguitas. Quemadmodum post Laodicænæ Synodi tempora, prælucentē Deo constabilita est illorum librorum authoritas, de quibus hactenùs Ecclesia dubitauerat. Id enim factum est in Conc. 4. Carthaginensi.

Can.47. Et in Conc.Romano sub Gelasio,& nouissimè in generali Trid. His adiunge sacrorum librorum in-

indicem, quem contexuit Augustinus tribus illis Concilijs conformem, l.2.de doctr.Christiana c.8.Similiter licuit aliquando dubitare, antequam suum interposuisset Ecclesia definitiuum iudicium circa huiusmodi scripturas: Sed postquam Ecclesia pronunciauit, nefas est, vel dubitare. Sic pariter priscis Ecclesiæ sæculis licuit grauissimis, & sanctissimis illorum temporum Theologis Papiæ, Irenæo, Iustino, Lactantio, Victorino, Seuero Sulpitio ipsique Tertulliano, qui nullam cum Sanctis habet sortem, esse Chiliastis, quod nunc hæresim saperet. Licuit olim non modo Iudæis Scriptoribus Philoni, & Iosepho, sed etiam Iustino Apol.1. Clementi Alexand.l.3. Stromatum, Tertull.de habitu mulier. Lactantio l.2.diu.inst. c.15. viris eruditis docere, & scribere deiectos fuisse de cœlo malos Angelos, eo quòd in terris cum mulieribus congressi fuissent, & ex eis homines progenuissent; Quod re postmodùm meliùs comperta non affirmaretur citra piaculum, postquam circa rem istam, nouo lucis auctu suam Deus Ecclesiam instruxit.

Synodus Alexandrina, sub Liberio Papa.

POstquàm Arianorum contra Ecclesiam violentissima procella, morte Constantij Augusti deferbuit, & Iulianus sumptis imperij habenis omnes Episcopos ab Arianis relegatos in pristinas Sedes reuocauit, nihil priùs, & antiquiùs, qui ad clauum vniuersalis Ecclesiæ sedebat, Liberius habuit quàm vt Ecclesiæ ruinas instauraret, Arianosque ad Ecclesiæ sinum inuitaret, redeuntesque paterna charitate complecteretur. Hic in primis Occidentales Episcopos, magni nominis Eusebium Vercellensem, & Luciferum Calaritanum adhuc in Oriente, propter fidem exulantes Legatorum Apostolicorum potestate decorauit, vt collapsas in Oriente Ecclesias erigerent.

In-

Intereà Alexandriam reuersus Athanasius Concilium Episcoporum illic conuocauit, ad quod inuitatus Lucifer duos vice sui Diaconos delegauit, cum intereà Antiochiæ hæreret, vt illi Ecclesiæ Schismate diuulsæ, quod superiùs retulimus, prouideret. Cùmque esset ingenio ad rigiditatem, & seueritatem propenso, Meletij Episcopatum, & partes eò quòd olìm Arianis consensisset, minimè approbant, oppositis Meletio Eusthatianis, Episcopum creauit, & sacrauit Paulinum. Synodus verò Alexandrina præsidente Athanasio studens paci, & vnitati communi decreuit, vt Ariani Episc. & Presbyteri à lapsu resurgentes reciperentur in Ecclesiam, cum pristino gradu. Hoc decretum Lucifero quidem displicuit, vt erat inflexi animi, non tamen obniti apertè ausus fuit communi decreto, cui quos delegauerat diaconi subscripserant, vt scribit Rufinus. Quin etiam quum Eusebius dimisso Conc. Alexandrino, cui studiosè suffragabatur, Antiochiam concessisset, nec satis Luciferi in ea vrbe gesta probaret. Lucifer vicissim quæ Alexandriæ gesta erant iniquo ferens animo, se ab Eusebij communione subduxit, & quam primum in Sardiniam reuersus, omnium auersatus est communionem Episcoporum, qui per Arianam fraudem Ariminensis Concilij professioni subscripserant; nec non eorum omnium, qui eosdem sub pęnitētia recepissent: tametsi Liberius ad restituendam Ecclesiæ pacem missis ad omnes Italiæ Episcopos litteris, quæ extant inter Hilarij fragmenta, mandasset esse recipiendos. Et ita conflatum Luciferianorum schisma.

Multa prætereà in hac Synodo Alexandrina constituta sunt, vt refert Socrates l. 3. c. 5. Ibi quippè damnata est Macedonij, Eunomijque hæresis contra Spiritus sancti diuinitatem. Alia quoque quæ recens emergebat hęresis Apollinaris, quę animam humanam à Christo remouebat. Innouatum quoque fuit præcedentis alterius Alexandrini sub Syluestro Papa Concilij, cui

Osius

Osius Legatione Apostolica in vniuerso Oriente defungens prę̨sederat decretum, vbi reprobatum fuit Sabellij dogma, quo diuinatum personarum omnis realis distinctio tollebatur. Et verò disertè fides Trinitatis explicari posset, atque à Sabellij blasphemia discerni, neue fideles vocabulorum penuria cum Sebellianis sentire viderentur, statutum est Osio authore, vtendum esse nominibus, οὐσίας, ad significandam communem trium naturam, & ὑποστάσεως ad exprimendas singularum personarum distinctas proprietates. Quæ eadem vocum vsurpatio hac altera Synodo Alexandrina, sub Liberio comprobata est, authore illius præside Athanasio; sic tamen, vt tàm Latinis, quàm Græcis liberum esset proprijs linguarum diuersarum idiomatis vti, ne circa verba certamen exardesceret, modò nulla esset in re discrepantia: vt testatur, & collaudat Gregorius Nazianz. orat. in laud. Athanasij.

Sanè inter Catholicos non autem hæreticos, vt ait Hieronymus epist. 57. ad Damasum de proprietate vocis hypostasis grauis agitata est concertatio, illis in Arianismum, illis in Sabellianismum inuicem impingentibus: cùm tamen re ipsa idem omnes circa Trinitatis fidem sentirent. Ipse Hieronymus suspectam sibi ibidem asserit hypostasis vocem circa diuinas personas, eo quod hypostasis Latinè substantiam sonet, esse autem tres in diuinitate substantias, seu essentias mens eius refugiebat assentiri: Ideòque Damasum Papam hac de re consulit, cuius tamen ignoratur responsio. Hilarius quidem lib. de Synodis admittit dici posse tres in Deo substantias. Ex aduerso Augustinus, l. 5. de Trinit. c. 8. & 9. & l. 7. c. 4. & Hieronymus ad Damasum, & ante hos Tertullianus, lib. contra Praxeam, & Concilium postremò Toletanum secundum, c. 1. Et Lateranense sub Innocentio III. c. 2. Vnicam in Deo affirmant esse substantiam, tres verò negant. Sed hi substantiam pro essentia intelligunt: Hilarius verò substantiam non

pro

pro essentia, sed pro hypostasi, vt ipse protestatur sumit. Et quidem Apostolus Hebr. 1. Vnigenitum Dei vocat, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, Characterem hypostasis ipsius, vbi vulgatus interpres tota Ecclesia receptissimus hypostasim vertit substantiam figura inquit substantiæ eius; extat luculentus Gregorij Nicæni Liber de differentia essentiæ, & hypostasis. Aristoteles quidem in prædicamentis vocat, οὐσίαν, quam nos substantiam dicimus. At verò ὑπόστασιν, Theologi Scholastici pro clariori hac in re discrimine, non iam substantiam, sed subsistentiam dicere solent. Basilius Magnus, cum fratre suo Gregorio Niceno conformiter, sentiens discernit inter οὐσίαν, & ὑπόστασιν epist. 43. vt essentia sit aliquid vnum pluribus commune, hypostasis verò proprium aliquid singulare, & incommunicabile: atque hoc adiungit ex differentię horum vocabulorum ignorantia ortum esse multorum errorem circa Dei notitiam necessariam.

Synodus œcumenica secunda, & Constantinopolitana prima, simulque Romana sub Damaso Synodus.

Constantinopolis olim dicta Byzantium à Pausania Lacedæmoniorum Duce condita, mirificè à Constantino Augusto nobilitata, & amplificata fuit, à quo nomen accepit, factaque est Imperij sedes, & caput. Hæc ciuitas sita est in Europæ Prouincia Thracia, quæ nunc Romania vocatur ad fretum Bosphorum, quod ambo Maria committit Ægeum, & Ponticum. Tribus locis mari alluitur: à meridie quidem sinu Propontidis, quod vocant *Mar di Marmora*, qui sinus pars est maris Ægei, quod vulgò *Arcipelago* dicitur. Ab ortu ciuitas Bosphoro cohæret Asiam ab Europa dirimenti, cui ab Asia obiecta est Chalcedon vrbs, quæ nunc *Scutari* dicitur. Denique alluitur à parte Septentrionis sinu illo, qui à Bosphori superiori, seu Boreali par-

parte versus occasum exporrigitur, qui vulgò denominatur Cornu, & portum constituit toto orbe commodissimum. Vlterius verò ad Arcton imminet ciuitati Pontus Euxinus, qui nunc mare nigrum, aut mare maius appellatur. Ipsa verò vrbs nunc à Turcis *Stambol* nuncupatur.

Hæc Synodus habita sub Romano Pontifice Damaso, & Imperatore Theodosio fuit, tres potissimùm ob causas 1. vt Nicæna fides tot iactata procellis, & tot Pseudo-Synodis reprobata, de nouo aduersùs Arianos stabiliretur, 2. vt Macedonij hæresis negans Spiritus Sancti diuinitatem profligaretur, 3. vt Ecclesiæ Constantinopolis præsul orthodoxus præficeretur, quam Ariani Episcopi Eusebius, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, alter alteri succedendo, labefactauerant. Isthuc conuenerunt centum quinquaginta Orientales Episcopi, ann. Chr. 381. Quo eodem in Occidente intra fines Italiæ, duæ aliæ Synodi successiuè celebratę sunt, Aquileiensis primum, deinde Romana: Aquileiensis acta supersunt, eique præfuit Valerianus Antistes Aquileiæ, quæ est Carnorum Metropolis ad Timauum amnem sita, Italiæ quondam aduersus Barbarorum è Septentrione incursus validissimum propugnaculum ab Hunnis, deinde duce Attila subuersa: nunc verò propter cœli intemperiem, & circumiacentes paludes planè deserta, & inhabitabilis. Valeriano in hac Synodo proximus assedit Ambrosius Mediolanensis. Hic etiam interfuit Philastrius Brixiensis Episcopus, scriptorum eruditione librorum, vitæque sanctitate perillustris, nec non Iustus Lugduni Episcopus, alijque tùm ex Italia, tùm ex Gallia, tùm ex Africa. Synodica etiam epistola Aquileiensium ad Episcopos Prouinciarum Viennensis, & Narbonensium primæ, atque secundæ meminit Proculi Massiliensis, & Constantij, qui legati ab Ecclesijs Gallicanis missi ad Conciliū fuerant. Quin etiam altera eiusdem Concilij ad Gratianum

Va-

Valentinianum, & Theodosium Imperatores epistola dicit, ex omnibus Prouincijs Occidentalibus legatos Synodo interfuisse. In hac damnata fuit Ariana impietas, & Episcopi Ariani Palladius, & Secundinus Sacerdotio depositi sunt. Dimisso Aquileiæ Concil. alterum Romæ coegit Damasus Episcoporum Occidentis, inter quos præfati consederunt Ambrosius, & Valerianus. Ad istud pariter inuitauerat Orientales, qui longam Constantinopoli inter se altercando trahentes moram sese per litteras Synodales vtcumque excusauerunt, missis Romam tribus ex suo cœtu Episcopis Cyriaco, Eusebio, & Prisciano, qui eas detulerunt. Hæ referuntur integræ apud Theodoritum l.5.c.9.

Isto Romano Concilio cui Damasus præsedit, reprobata est Ariminensis Synodus, quam ipse antea Liberius damnauerat, vt refert Damasus in sua ad Episcopos Illyrici epistola, in qua hæc memoratu digna leguntur: *Neque enim præiudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum: Quando constat neque Romanum Episcopum, cuius ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium qui tantis annis Episcopatum inuiolabiliter custodiuit, neque alios talibus præbuisse consensum.* Quibus docemur Concilia quantùmvis generalia, atque etiam legitima Romani Episcopi authoritate indicta, carere tamen certa in suis decretis authoritate, & fide, antequàm illius fuerint approbatione communita. Concilium namque Ariminense dubium non est, œcumenicum fuisse, legitimèque indictum; Cùm eò Liberius de suo latere delegauerit, nec minùs certum est, grauiter circa fidem Catholicam errasse. Similiter quamuis Synodus ista Constantinopolitana fuerit pariter œcumenica, & insuper Orthodoxa, (idemque dicendum de Chalcedonensi,) attamen nonnulla vtriusque decreta omni authoritate caruerunt, quia Damasus, & Leo Romani Episcopi noluerunt, illa suis approbationibus comprehendere. Huc pertinet illa

al-

altera Damasi sententia, in epist. ad Stephanum, & Conc. Africanum: *Nam vt nobis Synodum sine eius,* (loquitur de Romana Cathedra,) *Authoritate fieri non est Catholicum, nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata definitè damnari potest, neque vlla vnquam Concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta Apostolica authoritate.* Hæc Damasus. Ante quem Iulius etiam Papa epist. ad Episcopos Orientales, quam refert ad longum Athanasius apol. 2. asserit fuisse ab Apostolis traditum, & deinde à magno Concilio (hoc est Niceno) declaratum, non posse vllam conuocari Synodum inconsulto, aut inuito Romano Episcopo. Ante Nicænum verò Conc. Marcellus Papa, & Martyr epist. ad Episcopos Antioch. Prouinc. refert ad Apostolorum sanctionem ista, quæ sequuntur. I. vt possint quilibet Episcopi à quocumq; iudicio appellare ad Romanum Episcopum. II. vt nulla celebretur Synodus absque Romanæ sedis beneplacito. III. vt nullus Episcopus, nisi in legitima Synodo per Apostolicæ sedis authoritatem conuocata cuiuscumque criminis accusatus iudicetur. Notissimum etiam est in Oecumenico Chalcedonensi Conc. caput accusationis contra Dioscorum Patriarcham Alexandrinum, fuisse ab eo Synodum conuocatam inconsulto Romano Episcopo, quod nec fieri licet, nec vnquam alias factum est. Vnde perspicuè arguitur istam Synodum Constantinopolitanam, quæ Chalcedonensem præcessit, fuisse Damasi Romani Episcopi authoritate conuocatam.

Theologi, & Iuris Canonici Periti duas approbant regulæ istius exceptiones: primam si Papa ipse infidelis, aut hæreticus esset: Quo titulo Baronius astruit legitima instructum fuisse authoritate Clerum Romanum, quando Concilium Sinuessanum aduersùs Marcellinum Pontificem conuocauit, postquam iste idola coluit sub Diocletiani persecutione. Secundæ exceptioni locus est in casu Schismatis, si ius foret vtrinque

am-

ambiguum, ſicut vſu venit in Concilijs Piſano, & Conſtantienſi, quæ depoſitis eorum temporum Summis Pontificibus alios de nouo crearunt : illud quidem Alexandrum quintum , & hoc Martinum quintum . Sed iam Conſtantinopolitani Concilij Canones exploremus.

Can. 1. approbatur , & reuocatur Nicæna fides de Verbi diuini cum Patre ὁμουσία, id eſt, conſubſtantialitate. Damnantur inſuper nefaria Macedonij, & Eunomij dogmata Spiritui ſancto diuinitatem abrogantia , & blaſphemantia ipſum eſſe Filij creaturam , atque diuerſæ, inferioreſque à Filio ſubſtantiæ. Proſcribuntur ſimul hæreſes Photini Chriſtum hominem tantùm prædicantis: Et Sabellij vnicam in Deo perſonam aſſerentis, tribus nominibus pro ſuarum diuerſitate operationum deſignatam , vt eadem Perſona dicatur Pater ratione creationis , & Filius propter redemptionem , & Spiritus ſanctum propter animarum ſanctificationem. Hæreſis etiam reprobatur Apollinaris Laodicæni humanam Chriſto animam detrahentis , ut eius vices Verbum in corpore aſſumpto gerat.

Canon 2. prouidet, ne vltra propriarum Eccleſiarum fines Epiſcopi ſe extendant, neue vltra ſuas parochias, niſi à locorum Epiſcopis rogati ordinationes faciant. Habetur in c. Epiſcopi, qui extra diœceſin 9. q. c. Idemque ſtatuerat Canon Apoſt. 34. Quo deponi jubentur Epiſcopi, qui ſic intra alienos fines ordinaverunt , & clericos qui ordinati ſunt. Idemque ſub Papa Iulio ſtatuit Concilium Antiochenum Can. 22. Qui citatur à Gratiano c. Epiſcopum non debere 9. q. 2. & Concilium denique Tridentinum ſeſſ. 6. de reform. cap. 5. Can. 3. *Epiſcopus Conſtantinopolitanus habeat priores honoris partes poſt Romanum Epiſcopum , eo quòd Conſtantinopolis ſit noua Roma.* Hunc Damaſus Canonem in Concilio Romano reprobauit , quippè qui ex mera editus ambitione ſedibus Patriarchalibus ab antiquo inſtitutis, & Nicæna

Sy-

Synodo confirmatis præiudicabat,nouamq;inuehebat authoritatem,quę Imperatorum potestate suffulta, se aduersùs Ecclesię Rom.primatum àChristo in persona Petri constitutum insolentiùs erigiret. Quod posterioribus sęculis effectum est,vnde hęreses,& exitalia schismata emerserunt toto Oriente.Conatum eundem ambitiosum, Græci renouarunt in Synodo Calcedonensi, sed eum fecit irritum Leo Magnus epist. 51. ad Anatolium Constantinopolis Episc. & epist.52. ad Marcianū Augustum,& epist.53.ad Pulcheriam Augustū,vbi hunc can.3. sic designat. *Frustrà quorumdam Episcoporum profertur consensus,cui tot annorum serics negauit effectum.* Deinde Iustiniani Imperatoris prodiuit nou. 130. Græcæ huic vanitati astipulans: *Sancimus* (inquit) *secundum ipsorum finem sanctissimus veteris Romæ Papam primum esse omnium sacerdotum: Beatissimum verò Archiepisc. Constantinopolis nouæ Romæ secundum ordinem obtinere post sanctiss. Apostolicum Thronum veteris Romæ.* Quam nouellem inseruerunt Græci,l.5.Basilicon c.3.sed illud Laicæ potestatis edictum,non alio fulcro subniti potuit quam Synodorum decretis à supremo vniuersalis Ecclesię capite reprobatis. Pseudo-synodus Trullana, sub altero Iustiniano his similem edidit can 2. His verò sanctissimi Pontifices refragati sunt Damasus, Leo Magnus, Gregorius etiam Magnus, lib.6.epist.31. ad Eulogium Alexandrinum,& Anastasium Antiochenum, Nicolaus I.epist.ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit: proposueramus;& Leo Papa IX.epist.ad alterum Michaelem Imperatorem. Episc. tandem Constantinopoleos gradus ille dignitatis secundus indultus à legitima potestate fuit decreto Innocentij III. in generali Conc. Lateranensi,quod refertur,c.antiqua,de priuileg.Sanè ipse Constantinopolis Episcopus pluribus sæculis nihil ampliùs quam suffraganeus extitit Metropolitani Heraclææ Episcopi, quod ipse vltrò testatur schismaticus Balsamon scribens in hanc Synodum.

L Can.

Can.4.declaratur irrita Maximi Cynici ad Conſtantinopoleos Epiſcopatum promotio,& omnes per eum factæ ordinationes quoque inualidæ: declaratque Maximum neque eſſe, neque fuiſſe vnquam Epiſcopum. Grauis, & ardua hìc inuoluitur quæſtio, inferiùs ſpeciali diſſertatione ad Canones ordinationum Carthaginenſis Concilij quarti pleniſſimè diſcutienda.

Can.*6*. prohibet in primis admitti accuſationem aduersùs Epiſcopum ab eo intentatam, qui vel hæreticus, vel aliter excommunicatus ſit, vel condemnatus, vel infamis ſit, niſi ſe plenè purgauerit, & infamiæ labem abſterſerit. Quin neque aduersùs vllum Clericum audiri permittit accuſationem, ſi accuſator ipſe iam reus delicti factus ſit, niſi poſtquam ſe obiecti criminis inſontem probauerit. Quam renouauit conſtitutionem Concilium Carthaginenſe vulgò dictum ſecundum Can.*6*.

Eodem Canone 6. ſancitur, *Vt in acccuſatione Epiſcopi poſſit à Prouinciali Epiſcoporum Synodali iudicio recurri ad maiorem Synodum Diæceſis Epiſcoporum* : προσιέναι μείζονι συνόδῳ τῆς διοικήσεως ἐπισκόπων. Marcellus Papa, & ſub Maxentio Tyranno Martyr Epiſt. ad Epiſcopos Prouin. Antioch. ſcribit eſſe iam inde ab Apoſtolis conſtitutum, vt accuſatus Epiſcopus, non niſi in Synodo Romani Pontificis authoritate coacta iudicari poſſit. Iſtud quidem ius poterat ſibi Romanus Epiſcopus, quoties viſum fuiſſet, aſſerere. Cæterùm in remotioribus regionibus maximè per Orientem illa de Epiſcoporum delictis cognitio, & iudicium exercebatur à Synodis Epiſcoporum, vt ex veteris Eccleſiaſticæ hiſtoriæ locis innumeris compertum eſt.

Epiſcopatuum igitur limites graduſque, diuerſi admodum inter ſe erant, quemadmodum & Synodi ab Epiſcopis conuocandæ. Trina namq; iſta, Epiſcopi iuriſdictio. Epiſcopalis ditionis amplitudo, & Synodorum indictio proportione mutua conueniunt. Primus

ſe

se offert gradus Episcoporum alicui Metropolitano subiectorum. Isti non alijs præsunt quàm inferioribus Clericis, & Laicis, nec aliam cogere Synodum valent, quam subditorum Clericorum: horum Episcoporum ditio, quæ nunc diœcesis dicitur, olim Parœcia vocabatur. Secundus Episcoporum gradus, ac ordo est Metropolitanorum, quorum potestas, & iurisdictio in omnem prouinciam plures complectentem Episcopatus protenditur. Hi Synodos Prouinciales hoc est suffraganeorum Episcoporum indicere possunt ex tota prouincia, quam iste sextus Canon ἐπαρχίαν suffraganeos verò Episcopus ἐπαρχιώτας vocat. Tertius gradus Episcopos comprehendit pluribus Ecclesiasticis Prouincijs præfectos, siue Patriarchæ, siue primates forent. Horum ditiones, ac præfecturæ vocabantur antiquitùs diœceses, & inde congregatæ Synodi nominabantur diœcesanæ, in quas ex pluribus prouincijs Episcopi conueniebant: suprà primates constituti erant Patriarchæ, qui Archiepiscopi quoque dicebantur, quod nomen seriùs Metropolitanis communicatum est. Patriarcharum, aut primatum Concilia Græci quidem diœcesana, Latinis vniuersalia, & generalia dicebantur, quamdiù nullum œcumenicum apud Latinos Concilium celebratum est. Conuocatio autem œcumenicarum Synodorum ad solum Romanum Pontificem pertinet, vt alibi commonstrauimus, cuius est solius summa per omnem Ecclesiam toto terrarum orbe diffusam potestas, & cui vni cæteri omnes Patriarchæ subijciuntur.

Quanquam primatiæ frequentiores in Occidente fuerunt, non defuerunt tamen in Oriente, cuiusmodi erat Thessalonicæ primum in Macedonia, vt constat ex Papę Leonis Epist. 84. alias 82. ad Anastasium Thessalonicensem, nec non ex Epist. 2. Nicolai Papæ I. ad Michaelem Augustum. Deinde Acridi, seu Iustinianæ primæ in Dardania, vt perspicuum est ex Iustiniani

nou. 131. c. 31. Erant pariter in Oriente primates Seleuciæ ad Tigrin, quæ nunc est Bagdet, vt fidem facit Nicænus can. Arabicus 33. Falsò autem multis persuasum est Bagdet esse antiquam illam in Chaldęa Babylonem; cùm certum sit Euphratem per mediam Babylonem excurrisse, cùm tamen Bagdet non nisi ad Tygris amnis Orientalem plagam sita sit, vbi condita fuerat antiqua Seleucia. Primatis Romagyreos, seu Annensis meminit Procopius, lib. 2. de bello Persico, eumque Persicis Ecclesijs præfuisse testatur: Canon ille 33. Arabicus refert Seleuciensem illum antistitem plenam habere potestatem Archiepiscopos ordinandi, & vocari nomine Catholici hoc est vniuersalis, Procopius etiam Catholici nomen inditum ait primati Annensi, seu Romagyreos. Armenorum Patriarcham Otto Frisingensis, l 7. c. 31. de ipsius ad Eugenium III. Pontificem legatione loquens dici etiam Catholicum refert, & Episcopis plusquam mille præesse.

Primatuum meminit Synodus Chalcedonensis can. 9. & 17. Porrò Zonaras ad eius can. 17. Exarchos commemorat Episc. Cæsaraæ Cappadocum, & Ephesi, & Thessalonices, & Corinthi, quos ideò insignia dignitatis suæ gestare dicit πολυςαύρια, sic à Crucium multitudine dicta. Quòd idem insigne Synodus 8. œcumenica ὠμοφόριον vocat can. vlt. id est superhumerale Latini dicunt pallium, quale mittit Greg. Magnus ad Corinthi Episc. l. 9. epist. 55. legimus in Pontificali Anastasij Marcum Syluestri successorem pallij gestandi ius Ostiensi Episcopo concessisse, eò quòd ad ipsum pertineat Romani Episcopi consecratio. Require inferiùs præallegatum octauæ Synodi can. vlt. cum annotatis.

Primatiæ nihil aliud fuere, quàm Vicariatus summi quidem Pontificis in Occidente, Patriarcharum verò in Oriente. 4. verò erant Primatum præcipua priuilegia. I. iura appellationum à Metropolitarium iudicijs. II. ius indicendæ Synodi diœcesenæ, quò poterant cita-

tare subditos Episcopos, eosque renitentes per Ecclesiasticas censuras compellere. III. ius formatarum litterarum expediendarum, sine quibus Episcopis non licebat à proprijs Ecclesijs abscedere. IV. ius ordinandi subditarum sibi Ecclesiarum Episcopos : quod tamen ius non peræquè omnibus, siue Patriarchis, siue primatibus competebat, sed pro consuetudine, aut commissæ potestatis tenere, in quibusdam restrictiùs, in quibusdam effusius erat, in quibusdam etiam prorsùs nullum, prçterquàm intra fines propriæ Metropolitanæ prouinciæ solo Metropolitæ iure, non verò Primatiali, aut Patriarchali. Non est instituti mei, tàm vasta, prolixaque disquisitio, quàm satis exactè prosequitur Franciscus Hallier in suo opere de sacris ordinationibus, & electiouibus. Sanè indubitatum est Patroclum Arelatensem fuisse à Pontifice Zosimo constitutum primatem prouinciarum Viennensis, & geminarum Narbonensium, & tamen qui Zosimo proximè successit Bonifacius I. epist. 3. in Patroclum acriter inuehitur, eò quòd Lotembiæ præfecisset Episcopum absque Metropolitani Narbonensis consensu, cui ius attribuit vel ratam, vel irritam faciendi hanc ad Lotembiensem Episcopatum promotionem. Præterea Papa Leo Magnus epist. 89. ad Episcopos prouinciæ Viennensis, Hilarium Arelatensem hoc nomine criminatur, quòd Episcopum ordinasset intra fines prouinciæ Viennensis inconsultò Metropolita ; Quin etiam hæc verba subiungit : *Quid sibi Hilarius quærit in aliena prouincia? & id quod nullus decessorum ipsius, aut Paroclus habuerit, quid vsurpat?*

Multæ supersunt veterum Romæ Pontificum epistolæ ad diuersos Episcopos, quos Vicarios suos Apostolicos, ac primates creant, quibus præcensit iura comprobantur. Leonis Magni ad Anastasium Thessalonicensem, Hormisdæ ad Remigium Remensem epist. 1. eiusdem ad Episcopum Terraconensem epist.

59. Eiuſdemque ad Salluſtium Hiſpalenſem epiſt. 26. Zoſimi ad Epiſcopos Galliȩ in gratiam Patrocli Epiſcopi Arelatenſis; Item Vigilij epiſt. ad Aurelianum Epiſcopum Arelatenſem, quæ legitur in actis Synodi quintæ œcumenicæ, coll. 7. & Gregorij Magni l. 4. epiſt. 52. ad vniuerſos Epiſcopos pro Vigilio pariter Arelatenſi: Gregorij quoque Papæ II. & Zachariæ Papæ epiſt. ad Bonifacium Epiſcopum Moguntinum, quem primatem per omnem Germaniam conſtituunt. Ijdem tamen ſummi Pontifices proteſtantur, per huiuſmodi primatias nihil derogari antiquis Metropolitanorum iuribus. Hormiſda in ſuis ad Remigium, & ad Salluſtium epiſtolis: *Vices* (ait) *noſtras tibi committimus ſaluis priuilegijs, quæ Metropolitanis Epiſcopis decreuit antiquitas.* Idem hoc proteſtatur præallegatus Vigilius, idemque præcitatus Gregorius Magnus.

Quem verò Latini primatem, Grȩci non modò ἔξαρχον vocabant, vt fidem faciunt Chalcedonenſes can. 9. & 17. ſed etiam αὐτοκέφαλον, tametſi Patriarchæ ſubiectum. Quam rem doctiſſimè ſuo more proſequitur Ioan. Morinus Congregationis Oratorij Domini Ieſu Sacerdos in ſua exercitatione Eccleſiaſtica 17. Porrò in noſtra Gallia, de tot veteribus primatijs, Arelatenſi, Remenſi, Senonenſis, alijſque nihil præter inanem titulum ſupereſt, ſolo excepto Lugdunenſi, ad quem adhuc à Metropolitanorum iudicijs prouocatur, ſcilicet Turonenſis, Senonenſis, Rotomagenſis. Nunc eò, vnde digreſſi ſumus, reuertamur. Huiuſce Concilij Can. 6. circa prouocationem ab inferiori Epiſcoporum ſynodo ad maiorem ac ſuperiorem Synodum, ſeu ad Exarcham, aut Patriarcham conſonat Chalcedonenſis Synodi can. 9. & inſuper Pelagij Papæ I. epiſt. 21. his verbis: *Si verò in qualibet prouincia ortæ fuerint quæſtiones, & inter ipſius prouinciæ Epiſcopos diſcrepare cæperit ratio, atque inter ipſos diſſidentes non conueniat, ad maiorem tunc ſedem referantur: Et ſi illic facilè, aut iuſtè non diſcernuntur, vbi fuerit Synodus regu-*

gu-

gulariter congregata, canonicè & iuſtè diſcernantur: Maiores verò, & difficiles quæſtiones, vt ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit ad ſedem Apoſtolicam ſemper referantur. Circa hanc Pelagij conſtitutionem de maioribus quæſtionibus ad ſedem Apoſtolicam referendis, eam conſtat fuiſſe praxim omnium priſcorum Eccleſiæ ſęculorum, ipſiuſque Canonici iuris pars maxima conſtituitur ex Romanorum Epiſcoporum reſcriptis ad varias conſultationes Epiſcoporum. Idque conforme eſt regimini, quod à Deo inſpiratus conſtituit Moyſes, vt narratur Exod. 18. *Moyſes electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicarent plebem Domini omni tempore: quidquid autem grauius erat referebant ad eum, faciliora tantummodò iudicantes.*

Subijcitur denique fidei regula Symbolum Conſtantinopolitanum, illud idem quod ſolemnioribus Miſſis decantari ſolet, cum additione tamen vocis, Filioque, à Latinis facta, qua occurritur poſteriorum Gręcorum hæreſi. Cùm enim Macedonius, & Eunomius Filium quidem ex Patre procedere, ſed Spiritum ſanctum à ſolo Filio creatum aſſererent, vt liquet ex Baſilij contra Eunomium librum; Concilium id vnum definiuit, quod hæretici iſti conuellebant, ſuperfluum iudicans adiungere id, in quo ipſi cum Catholicis conueniebāt. Quandonam verò Eccleſia, cuius eſt vna eademque poteſtas & fidei Symbola edendi, & aliquando edita illuſtrandi, & ampliandi, vocem illam addiderit, non eſt planè compertum Certè Gręcanicæ hæreſis ſemina circa diuini Spiritus à ſolo Patre proceſſionem 1. iecit poſt Neſtorium defenſor huius Theodoritus in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos commentarijs c. 9. Quo loco priſcis Eccleſię patribus Gręcis, & Latinis palàm aduerſatur Photius, vt inuaſionis ſuæ in ſedem Conſtantinopolitanam, & ſchiſmatis ſui a Romana cathedra, vnde fuerat anathemate fulminatus, cauſas & pręte-

tus emendicaret, hanc de processione Spiritus S. hæresim arripuit, & propugnauit in suis encyclicis litteris, quibus Rom. Eccles. proscindit ob illam ad Symbolum adiectionem, & professionem processionis Spiritus à Patre, Filioq; tametsi suam Photius hęresim Gręcis suis omnibus persuadere non valuit: quandoquidem ipsi contemporaneus Leo Imperator, Gręcorum cognomine Sapiens hanc Spiritus ab vtroq; processionem profitetur in suo ad Omarum Saracenorum Regẽ libello.

In hac ipsa Constantinopolitana Synodo Episcopi, qui interfuerunt de Iustitię, & Ecclesiæ commodis parum solliciti, sed proprijs tantummodò, atq; adeò iniquis affectibus indulgentes, multas perturbationes concitauerunt, multaque pręstiterunt Episcopus indigna, & indecora, quæ vberiùs describit in carmine de vita sua Greg. Nazianz. qui pleraque ab illis indigna in hoc ipso Concil. in quo confederat, passus est. Fuerat depulso inuasore Maximo Gregorius dictus Nazianz. ad hanc sublimem Constantinopoli sedem totius Concilij non modò consensu, sed etiam applausu, acclamationibus, & laudum præconijs promotus, & pro tàm insigni electione Theodosius Augustus vniuerso Conc. gratulatus fuerat. Et tamen post paucos dies hoc ipsum Concilium Gregorio ea quę iustitię, & officij erant momenti, & roganti, non modò refragatum est, sed eundem etiam repulit, despexit, & dignitate quam contulerat abdicauit, sublecto in locum meritissimi viri indignissimè deiecti viro indigno, & incapaci, non tantùm Laico, sed necdum Christiano tametsi senio prouecto Nectario adhuc Cathecumeno.

Meletius Antiochenus Episcopus Sanctorum fastis post obitum, tàm à Latinis, quàm à Gręcis ascriptus, in cuius anniuersaria celebritate Chrysost. sermonem habuit, cum sedisset vt Patriarcha in hac Synodo, ea nondum soluta diem obijt extremum: cuius funus summis honoribus Concilij Patres prosequuti sunt, in quo Gre-

go:

gorius Nicęnus panegyricam dixit orationem. Is decedens Episc. ad pacem Ecclesię conciliandam impensè hortatus est: hoc desiderans, ne alius sibi quàm Paulinus daretur successor, vt sic dispersa sub duobus hactenùs Episc. Ecclesiæ Antiochenæ membra in vnum corpus coalescerent, quemadmodum iam anteà prouisum fuerat, communique conspiratione conuētum, & promissum ab vtraq; fidelium Antiochenorum parte, statim atq; alter è duobus Episcopis pręmoreretur.

Greg. Nazianz. in hoc instabat, vt solus in Antiochena Ecclesia Paulinus agnosceretur, atque relinqueretur Episcopus: sed quoniam hìc Orientalibus erat inuisus, hac de causa, quòd à Latino Episcopo cum Meletij, qui iam anteà Episcopatu Antiocheno potiebatur, iniuriosa offensione in eandem Antiochię sedem intromissus fuisset, & quia Damasus Romanus Episc. alijque Occidentis pręsules cum vno Paulino sibi fidissimo, nihil verò cum Meletio communicauerant; ideò Synodi huius œcumenicę Patres exosum habere cęperunt Nazianzenum, quasi Damaso addictum, & Occidentalium partes sustinentem. Eos itaque pęnituit quòd cum ad Episcopatum Constantinopolis promouissent: Meletio autem Flauiarum despecto Paulino sublegerunt.

Intereà Constantinopolim ad Synodum post Meletij obitum aduenit Timothæus Alexandrinus Episcopus cum numeroso Episcoporum Ægypti comitatu, qui omnes indignati sunt, quia non expectato Alexandrino præsule, cuius prima fuerat habenda ratio, & præsidente Antiocheno Meletio fuisset Gregorius aliarum anteà sedium Episcopus contra Canonum præscripta translatum in nouum Constantinopolis Episcopatum. Maior Græcorum pars Timotheo se adiungens contra Gregorij promotionem, quamuis à se ipsis factam reclamauit. Tum Gregorius studio communis pacis, & propriæ quietis se spòtè abdicauit, firmiterque constituit nullus vnquam post hac

Sy-

Synodis interesse, eo quòd vt ipse probè expertus ait, omnia in his per tumultus, & factiones gererentur. Igitur anno sequenti adhuc Constantinopoli existens ad nouam in ea vrbe indictam Synodum inuitatus, & Theodosio Augusto rogatus recusauit accedere.

CONC. TAVRINENSE.

Habitum fuisse constat Taurinense Concilium paulò post Ambrosij Mediolanensis excessum, sedente ad vniuersæ Ecclesiæ Clauum Papa Siricio, sub quarti sæculi finem. Ab euidenti veritate prorsùs deuiant Baronius, & post ipsum Binius, dum isto Concilio declaratum affirmant Massiliensem Ecclesiam esse Narbonensis secundæ prouinciæ Metropolim Ecclesiasticam. Cùm ex aduerso Concilium ipsum perspicuè dicat, se hoc priuilegium indulgere non vrbi, aut Ecclesiæ Massiliensi, quam ad aliam prouinciam pertinere disertè fatetur, & hac ratione penitùs excludendam ab hoc iure circa alienam, diuersamque prouinciam: sed priuatim hoc attribuere personale priuilegium soli Proculo, nullatenus in eius successores transfundendum, seque hoc vno respectu moueri, quòd sit ætate prouectior, & quòd plerique Narbonensis prouinciæ Episcopi ab ipso fuerint ordinati: *Quamuis* (inquit) *eiusdem regionis Episcopi aliud defensarent, ac sibi alterius prouinciæ Sacerdotem præesse non debere contenderent*. Et mox ita prosequitur: *Non tàm ciuitati eius quæ in altera prouincia sita est, quàm ipsi potissimum deferretur*. Et subindè: *Quamuis vnitate prouinciæ minimè tenerentur, constringerentur tamen pietatis affectu, hæc ipsi Proculo tantum in diebus vitæ eius forma seruabitur*. Et sanè constituerat Nicæna Synodus Can. 4. vt intra vnamquamque prouinciam præsit Metropolitanus Episcopus in ea

ea constitutus. Perspicuè verò testantur tùm notitiæ imperij liber, tùm Ammianus Marcellinus l. 15. Arelatam, & Massiliam pertinere ad Viennensem prouinciam. Quin & hoc idem iteratò declarat de Massiliensi vrbe Taurinensis Synodus eam esse alterius à Narbonensi prouinciæ. Hęc ergo secunda Narbonensis, neque Massiliensem Episcopum poterat, neque Arelatensem agnoscere Metropolitanum, sed solum Aquensem. Etenim Aquas Sextias notitia illa Imperij asserit esse Narbonensis secundæ Metropolim: Et constat (quod & alibi fusiùs explicauimus) veterem Ecclesiarum partitionem fuisse ad Imperij partitionem accommodatam, & conformem.

Hoc sanè Metropolitæ priuilegium quod per ambitum, & factionem Proculus à Taurinensi Conc. contra ius extorserat, Zosimus Pontifex suis quę supersunt rescriptis reprobauit: Quin etiam contumacem Proculum, qui aliena iura inuaserat, à propria quoque Massiliensi sede extrusit, idemque in Patroclum Arelatensem insignia priuilegia contulit.

Porrò Arelatensis Ecclesia non modò consequuta ex antiquo fuit vt esset Metropolis, suamq; constitueret prouinciam in regione Viennensi peculiarem, eiq; vt suæ Metropoli subiecta foret Massiliensis Ecclesia; verùm etiam diù primatiæ, ac Apostolici Vicariatus iure supra vtramque Narbonensem prouinciam potita est, tantùmque authoritate Zosimi Papæ concessione obtinuit, vt non modò in sua Viennensi, verùm & in prima Narbonensi, quę Narbonensi Metropolitæ, & in secunda Narbonensi prouincia, quæ Aquensi Metropolitæ subijciebatur, Episc. crearet. Cæterùm istud priuilegium Episcopos in alienis prouincijs creandi, ac ordinandi, idem Zosimus meliore consilio, vt ipse scribens ad Simplicium Viennæ Metropolitanum ingenuè fatetur, reuocauit. Quò etiam respexit S. Leo Papa, epist. 89. ad episcopos prouinciæ Viennensis his

ver-

verbis: *Quid sibi Hilarius Arelatensis quærit in aliena prouincia? & id quod nullus decessorum ipsius, aut Parochus habuerit quid vsurpat? cùm ipsum quod Patroclo à sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum postmodum, sit sententia meliore mutatum.*

Et vtique ordinatio Episcoporum ad Metropolis Episcopum pertinet ex Nicęnis Canonibus 4.5.6.7. cui non est æquum derogari à Primate, vel etiam ab ipso Patriarchâ. Denique S. Papa Gregorius l.4. epist. 95. vbi Virgilio Arelatensi confert, super vicinis prouincijs Apostolici Primatis, ac Vicarij dignitatem: *Singulis* (inquit) *Metropolitis secundùm priscam consuetudinem proprio honore seruato.* Et Papa Hormisda similia iura Remigio Remensium Episcopo indulgens hoc addit: *Saluis priuilegijs quæ Metropolitanis decreuit antiquitas.*

Id verò mirum est Episcopum Massiliensem, qui alteri subijciebatur Metropolitæ, scilicet Arelatensi, tantùm iuris habuisse etiam ante istud Taurinense Concilium, vt etiam in aliena prouincia ius exercęret Metropolitani, & Episcoporum creationi pręsideret. Probabilis coniectura est facilè contigisse, vt quemadmodum imperante Ariano Constantio Saturninus Arianus Arelatensem Ecclesiam occupauerat, ita & Aquensem alius aliquis Arianus Episcopus eodem Constantio regnante, vel qui succedit Iulianus Apostata, vel Valente, qui omnes erant Orthodoxis infensissimi, occuparit: Qua occasione plebs Catholica cum cæteris Episcopis, aut cui sollicitudo omnium Ecclesiarum incumbit Romanus Pontifex, curam Aquensis Metropolis proximiori Episcopo, qui est Massiliæ, quæ dimidiæ tantum diei itinere distat ab Aquis-Sextijs, demandauerit: Qui vicem tunc Metropolitani gerens nonnullos in eadem prouincia Episcopos ordinarit, aliaque Metropolitani munia obierit: indèque contigerit, vt idem Massiliensis Proculus factione potens, & gratia Principum virorum subnixus, quibus obsiste-

re

re tutum non fuisset, hoc demum à Synodo Taurinensi obtinuerit, vt commendatam sibi precariò prouinciam tota vita, vt proprietarius possideret. Et sanè testatur Synodus se contemplatione pacis, atque concordiæ ita iudicasse. Sed tandem iura præualuerunt, Papa Zosimo istud Synodi iudicium contrario decreto abrogante.

Tunc etiam temporis Viennensis Ecclesia de primatu cum Arelatensi contendebat: Synodus verò Taurinensis, ad quam illa controuersia delata fuit, non diffinitiuam, quæ litem dirimeret, sed ambiguam sententiam tulit, vt illa Ecclesia Primatis dignitate potiretur, quæ se Metropolim probaret.

CONC. CARTHAGINENSE IV.

INitio Pontificatus Anastasij Honorio Augusto IV. & Eutychiano consulibus anno Chr. 398. conuocatum est vniuersale Conc. (sic enim vocatur in ipsius proloquio 214. Episcoporum Africanorum in secretario Carthaginensis Basilicæ. Concilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus, & Africæ Primas: Huic inter alios interfuit Augustinus Hipponensis Episcopus.

Africa Occidentalis, quæ Patriarchæ subijciebatur Romani Episcopi, quæque in partitione Imperij pertinebat ad Romanum Occidentis Imperium, sex prouincias complectebatur. 1. Proconsularem, Africam, seu Zeugitanam. 2. Numidiam. 3. Bizacenam. 4. Tripolitanam. 5. Mauritaniam Septensem, seu Tingitanam. 6. Mauritaniam Cæsariensem, vt constat ex notitiæ Imperij libro, & ex Concilij Mileuitani cap. 27. varijsque Carthaginensibus Concilijs. Primatis autem vniuersalis titulo præerat his omnibus prouincijs Episcopus Carthaginis. In sola proconsulari prouin-

uincia, in qua erat Carthago, recensiti sunt Vandalicæ persecutionis tempore 164. Episcopi teste Victore Vticensi l.1. in summa; Episcopales sedes plusquàm trecentæ Carthaginensi primati obtemperabant: cùm tunc temporis duæ tantùm supersint, Septensis quæ Olysipponensi Metropoli, & Tingitana quę Eborensi Metropoli subijcitur, vt obseruat Aubertus Miręus in Episcopatuum notitia: Duæ illæ Metropoles sunt in Lusitania.

Can. 1.2.3.4. de ordinationibus tractant Episcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum per manuum impositionem: Nec meminerunt vllius instrumenti ab ordinatore traditi, aut ab ordinato contrectati. Vnde grauis emergit difficultas, quia decretum vnionis Armenorum ab Eugenio IV. Pontifice post dimissam Synodum Florentinam editum nullius in tribus istis ordinationibus meminit manuum impositionis, sed traditionis instrumentorum, quàm requirit vt necessariam. Certum prętereà est, illam instrumentorum contrectationem, aut saltem libri Euangeliorum in primis ordinationibus locum non habuisse, quando necdum edita fuerant sacra Euangelia. Certum denique est fieri sacras Gręcorum ordinationes ex Ecclesiæ Rom. approbatione per manuum impositionem, absq; vlla instrumenti exhibitione, vel contactu. Hæc quęstio prolixiorem exigit discussionem, quam remitto ad huius Concilij appendicem. Cùm verò in hodierna Sacerdotum consecratione duę concurrant manuum impositiones, oppositis dissentiunt ab inuicem rationibus Theologi, quænam illarum, an etiam vtraque sit essentialis.

Canon 5. Declarat *Subdiaconos ordinari sine vlla manuum impositione, sed solùm de manu Episcopi sumendo calicem vacuum, & patenam vacuam; de manu autem diaconi Vrceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.* Hìc obserua, subdiaconatum non esse ordinem ex diuina institutione sacrum, sed ex Ecclesiastica dumtaxat, vt mo-

monet Innocētius Papa III.c.a multis de ætat & qual. & ord.pręfic.adeò vt primitùs fuerit à sacris ordinibus exclusus,c.nullus dist.6.Et Synodus Ancyræ can.13.declarat,non licere Chorepiscopis ordinare Presbyteros, aut Diaconos,nihil prohibens de Subdiaconis. Quinimò Synodus Antiochena can. 10. disertè asserit ordinari à Chorepiscopis posse Lectores,Exorcistas,& Subdiaconos,at nullatenùs Diaconos,aut Presbyteros. Ea quoque de causa Subdiaconos absque manuum impositione ordinari docet iste canon Carthaginensis. Quoad verò Subdiaconorum sub primitiua Ecclesia cęlibatum, pleraque antiqua Concilia,quę ad id Sacerdotes, & Diaconos astringunt , nihil de Subdiaconis exprimunt;sed alia tamen his quoque præcipiunt: vnde conijcio in reliquis sub nomine Diaconorum Subdiaconos etiam comprehendi. Nam vetustissimum Concil. Eliberinum can.33.Deinde Agathense can.28.& Turonicum secundum can.20. & Epiphanius circa finem libri aduersùs hæreses,idemque in hæresi Catharum 59. negant disertè Subdiaconis licere esse coniugatis cum affectu, seu cohabitatione maritali. Quod idem non obscurè indicat Synodus Chalcedonensis can. 14.

Canones Carthaginenses 6.7. 8.9. modum præscribunt ordinandi Acolythos , Exorcistas , Lectores, septem ordines recensentur in Romano Conc. sub Syluestro can. 7. Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum , Acolythorum,Subdiaconorum,Diaconorum, Presbyterorum. Eosdem omnes repetit Concil. istud Carthaginense, quibus tamen addit Cantores,seu Psalmistas: sed hoc est officium potiùs,quàm Ecclesiasticus ordo, cùm Concilium ipsum Cantores creari à Sacerdotę affirmet, reliquos autem ab Episcopo . Acolythorum præter duo illa Latina Concilia meminit insuper Cyprianus epist. 55. & Cornelius Papa in epist. quam refert Eusebius l.6. hist.eccl. cap.33. vt sileam Gelasium epist.ad Episcopos Lucaniæ cap.3. aliosque sequentes

Ro-

Romanos Pontifices. Apud veteres autem Græcos non inuenio Acolythorum distinctam mentionem, tametsi vox illa sit planè Græca, non apud Dionysium in Hierar. Eccl. non apud Ignatium epist. ad Antiochenos, cui recenset ordines Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Ianitorum, Laborantium, & Exorcistarum nihil commemorans de Acolythis, vt neque Conc. Antiochenum, quod quidem Can. 10. à Chorepiscopis ordinari posse monet, Lectores, Exorcistas, & Hypodiaconos, à solis verò Episcopis, Diaconos, & Presbyteros. Nihil verò de Acolythis loquitur. Ne verò Laborantes ab Ignatio commemoratos aliquis fortè cum Acolythis confundat, docet Epiphanius in compen. Laborantes id habuisse officij vt fidelium defunctorum corpora curarent, & ad sepulturam componerent, quos Pollinctores profana vocabat antiquitas.

Canon 10. statuit Cantorem, seu Psalmistam posse absque interuentu Episcopi per Sacerdotem constitui hac verborum formula: vide vt quod ore cantas corde credas, & quod corde credis operibus comprobes.

Can. 12. sancit vt eligantur viduæ, ac sanctimoniales (hæ dicebantur etiam Diaconissæ) quæ ministerio adhibeantur fœminarum baptizandarum, & capaces sint illas ante baptismum instituendi. De Diaconissarum ministerio circa fœminarum baptismum, nequid in eo fiat, vel appareat indecorum, tractat Clemens Papa l. 3. Constit. Apost. cap. 14. & Epiphanius hær. 79. At verò circa mares exclusis tantùm fœminis, minor adhibebatur cautio cùm sic alloquatur baptizatos Cyrillus Hierosolymitanus Catech. Mystag. 2. *O rem miram! nudi apparuisti in conspectu omnium, nec tamen pudoris suffusi estis.*

Can. 13. sponsis iniungit vt nocte, quæ ipsorum benedictionem sequitur se in virginitate contineant, propter sanctæ illius benedictionis reuerentiam.

Can.

Can.15.*Vt Episc. vilem supellectilem, & mensam, ac victũ pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatem fide, ac vitæ meritis quærat.* C Episcopus. dist. 41. & Trid. sess. 25. c. 1. Memoriale est Ammiani Marcellini scriptoris ethnici sincerum de quibusdam Episcopis præconium libr. 27. *Antistites,*(inquit)*quosdam prouinciales tenuitas edendi, potandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum, & supercilia humum spectantia, perpetuò numini verisque eius cultoribus, vt puros commendant, & verecundos.*

Can.20.*Vt Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed lectioni, & orationi, vt verbi Dei prædicationi tantummodò vacet.* Huc spectat Gregorij Nazianzeni de se ipso testimonium in carmine de vita sua, nullam se dedisse operam in exigendis quæstorum suorum rationibus circa Ecclesiæ suæ facultates. Sapienter tamen Augustinus, vt refert in eius vita Possidius cap. 24. facultatum Ecclesiæ curam fidelibus clericis omnem delegabat, qui cuncta accepta & erogata notabant, ipse verò singulis annis eorum rationes audiebat: numquam tamen clauem, aut annulum habens.

Can.22.*Vt Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet, ita vt Ciuium testimonium, & conniuentiam quærat.* Habetur in c. Episcopus sine Consilio dist. 24.

Can.31.*Vt Episcopus rebus Ecclesiæ tamquam commendatis, non tamquam proprijs vtatur.*

Can.32. *Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, & communicatio rei Ecclesiasticæ absque conniuentia, & subscriptione Clericorum.* Vide in decreto 12. q. 2. per totam. In Galliæ Regno per edictum Henrici II. anno 1558. quod deindè in comitijs Aurelianensibus art. 29. sub Carolo IX. ex deliberatione Gallicani Cleri confirmatum est, nemorum ab Ecclesias pertinentium arbores proceras deijcere prohibetur Episcopis, Abbatibus, & quibuscumque præbendatis, & alijs quibuslibet personis. Solemnitates etiam seruandas ad legitimam rerum Ec-

clesiæ alienationem, quibus omissis (saltem in Gallia) foret inualida, refert Chenutius Iurisconsultus in suo tractatu de alienationibus rerum Ecclesiæ. Prima est, vt interueniat Capituli, aut Cleri deliberatio, & consensus scripto expressus, cum singulorum subscriptione; iuxta hunc Carthaginensem canonem,&c. sine exceptione 12.q.2. Secunda,vt ex deputatione per capitulum committantur certæ personæ ad iuridicè inquirendum de qualitate rei cuius tractatur alienatio, deque vtilitate,aut necessitate eius alienationis;quæ demùm facta inquisitio refertur ad capitulum. Tertia,vt publicè per Parochos tàm loci, quàm conuicinos,perque affixas schedulas denuncietur illa futura alienatio, per licitationem, ac subhastationem, vt qui licitatione plus obtulerit rem habeat. Quarta, vt accedat Episcopi consensus, aut eius Vicarij, aut Abbatis, si de re agitur regularis Ecclesiæ,aut Monasterij. Quo vlt. casu requiritur insuper summi Pontificis consensus, nō enim ad istud sufficit superioris generalis,& multò minùs Prouincialis authoritas. Prædictæ requiruntur solemnitates, etiamsi non fiat alienatio in perpetuum, aut etiam ad annos 30. dummodò fiat emphyteusis vltra nouennium, vt ex praxi, & iure Gallicano docet Chenutius: qui etiam refert ob vnum, & alterum harū solemnitatum defectum, multis in Gallia iudicijs irritas fieri multas rerum Ecclesiæ alienationes, quæ fuerant plusquam centum annorū prȩscriptione firmatæ.

Tres iustas esse rerum Ecclesiæ alienandarum causas docet Glossa in procemio causæ 12.q.2.Primam ipsius Ecclesiæ necessitatem, aut euidentem vtilitatem, vt si fructus ad Ecclesiæ impensas, aut cleri sustentationem, aut debitorum solutionem sufficere non possint,c.hoc ius porrectum 10.q.2. Causa secunda est pietatis ad subsidium pauperum in graui necessitate, vel in redemptione captiuorum,iuxta diffinitionem S.Papæ Gregorij,l.5.epist.17. & l.7.epist.4.qui vult his casibus

bus sacra vasa confringi, & conflari. *Aurum enim habet Ecclesia non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus*, c. aurum 12. q. 2. Causa denique tertia est vitandi damni, quando Ecclesiæ prædia sterilia, aut inculta remanerent ob magnas necessarias in eis reparandis impensas, magnamque distantiam, c. sine exceptione, & c. terrulas 12. q. 2. & c. ad aures de rebus Eccles. non alien.

Denique contra rei Ecclesiæ alienationem, quę fit à capitulo, vel vnus clericus eiusdem capituli opponens admittitur. c. si quis de Rebus Eccl. non alien. etenim in re communi potior est conditio prohibentis. Sed reliquos huius Conc. Canones prosequamur.

Can. 34. *Vt Episcopus quolibet loco sedens stare Presbyterum non patiatur.* His conformia scribit Hieronymus ad Euagrium epist. 58. *Cæterùm* (ait) *etiam in Ecclesia Romæ Presbyteri sedent, & stant Diaconi: licèt paulatim increbescentibus vitijs inter Presbyteros absente Episcopo sedere Diaconum viderim.* Diaconis verò inter Presbyteros sedere vetant sacri Canones Nicænus 18. & Laodicænus 20.

Can. 35. *Vt Episcopus in Ecclesia, & consessu Presbyterorum sublimior sedeat. Intra verò domum Presbyterorum collegam se esse cognoscat.* Citatur in c. Episcopus in Ecclesia dist. 59. in Liturgia Chrysostomi sedes Episcopalis dicitur, ἡ ἄνω καθέδρα, quæ sursum est sedes. Et August. in Psalm. 126. dicit Episcopis altiorem poni locum, vt cognoscant se esse in specula constitutos ad vineam Domini, quę est eius Ecclesia, custodiendam. Et de isto (inquit) alto loco periculosa redditur ratio.

Can. 44. *Clericus nec comam nutriat, nec barbam.* Allegatur apud Gratianum c. clericus dist. 42. Idem cauetur Agathensis Concilij Can. 20. de tonsura porrò clericali multa præclara require infra ad Canon. 40. Conc. Toletani 4.

Can. 45. *Clericus professionem suam, & in habitu, & in incessu probet: Et nec vestibus, nec calceamentis decorem quæ-*

rat. Habetur in Can.clericus professione dist.41.huic similem require inferiùs Can.16. Nicænæ Synodi secundæ. Clericum nihil magis dedecet, aut contemptui magis obnoxium reddit, quam illa exteriùs se prodens immodestia. Sapientissimè admonet Ecclesiasticus c 19. Ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus Amictus corporis, risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo. Id est qualis interiùs sit: Quemadmodum gnomon exterior horologij dispositionem indicat interioris machinæ.

☩ Can.47. *Clericus per plateas, & andronas nisi magna, & certa sui officij necessitatem non ambulet.*

Can.51. *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.* Habetur in decreto c. Clericus quantumlibet dist.91. sequitur huic similis Can.52. *Clericus victum & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura absque sui officij detrimento paret.* Eadem docet iubetque Clemens Papa lib.3. Const. Apost. c. vlt. adducens Apostolorum exempla, & speciatim Pauli Tabernaculorum opificis Act. 18. v.4. Act.20. v.34. 2. Thes.3. Epiphanius hæres.80. fidem facit suo tempore plerosq; Sacerdotes solitos esse pro prijs manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicęna consedit perhibent Ruffinus, & Socrates illum simul, & Thremituntis in Cypro Episcopum, & capellarum gregis fuisse Pastorem. Synodus verò Nicęna secunda Can.15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, vt ad eius imitationem victũ manibus proprijs operando sibi parent. Admodum notabile est, quod duabus Epistolis scribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Constãtinum cognomine Pogonatum suos ei commendantes ad Sextam Synodum Legatos. Se enim primùm excusant, quòd cum cupiuissent doctores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officij dignitate, ideòque ex vltima Britannia Clericum his ornatum dotibus acciuissent, iste tamen aduentare non potuerit, nec alius

alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis,& vastatis per Longobardos Ecclesijs, tàm hi qui mittuntur Legati, quàm cæteri Clerici non valuerint studijs litterarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduum, quo vitam sustentare possent. Denique Aquileiense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verùm ad istiusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Can. 60. *Clericum scurrilem, & turpibus verbis iocularem ab officio decernit remouendum.* Citatur à Gratiano c. Clericum scurrilem dist. 46. stultiloquium, & scurrilitatem damnat Apostolus Ephes.5.v.4. prçclarè admonet Bernardus: *Nugæ in ore Laicorum, nugæ sunt, in ore Clericorum blasphemiæ: Consecrasti os tuum Euangelio, talibus aperire non licet.* Sanctum audiamus Ambrosium lib. 1. officiorum c.23. *Licèt interdum honesta ioca, & suauia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula; væ vobis qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non solùm profusos, sed omnes etiam iocos declinandos arbitror: Plenum tamen suauitatis, & gratiæ sermonem esse non indecorum.* Hæc Ambrosius.

Can.58. *Ex pęnitentibus Clericus quamuis sit bonus non ordinetur. Si per ignorantiam Episcopi factum sit, deponatur à Clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pænitentem.* Similiter Siricius Papa ad Himerium Taraconæ Episcopum c.14. *Illud quoque par fuit nos prouidere, vt sicut pænitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita post pænitudinem, ac reconciliationem nulli, vnquam liceat Laicorum Clericatus honorem adipisci.* Hæc Siricius. Causa vtrobique est decor, & veneratio status Clericalis, vtque Clericus sit iuxta Paulum inconfusibilis, & irreprehensibilis. Similiter Leo Papa epist. 92. inquis.2. *Alienum est*(ait)*à consuetudine Ecclesiastica, vt qui in Præsbyterali honore aut in Diaconi gradu fuerint conse-*

crati, hi pro aliquo crimine suo, per manus impositionem remedium accipiant pænitendi: Quod procul dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: Sacerdos si peccauerit quis orabit pro eo? Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei, priuata est expetenda secessio, vbi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. Hæc Leo Magnus. Similiter Origenes lib. 2. contra Celsum, docet qui pœnitentiam obiuisset, eum arceri in perpetuum à sacris ordinibus, aut eorum exercitio. Optatus item Mileuitanus in fine lib. 2. *Multis* (inquit) *Notum est, & probatum persecutionis tempore aliquos Episcopos inertia à confessione Dei delapsos thurificasse, & tamen nullus eorum, qui euaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut vt genua figerent imperauit.* Et Augustinus lib. 1. contra Donat. de Baptismo cap. 1. *Ordinatis,* (ait) *cum ad Ecclesiam à Schismate redeunt non imponitur manus inter Laicos.* Sed & Concilium Carthaginens. quintum Canon. 11. sic statuit: *Idem confirmatum est, vt si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos à Ministerio necesse fuerit remouere, non eis manus tamquam pœnitentibus, vel tamquam fidelibus Laicis imponatur.* His adde apud Gratianum c. Presbyter si fornicat. dist. 82. Cęterùm publicæ pœnitentiæ loco Clericus delicti reus in Monasterium relegabatur, aut ad priuatam secessionem, vt docent Leo Magnus loco cit. & Hieronymus epist. 48. ad Sabinianum, & Conc. Aurelianense tertium, Can. 4.

Canones autem quibus pœnitentia Clericis ipsis iniungebatur, vt est Arausicani primi Concilij Can. 4. *Dicens pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non negandam.* Quidam exponunt de pœnitentia priuata: Alij etiam de publica non iudiciaria quidem, sed spontanea nullo interueniente graui delicto: De qua etiam loquitur Concilium Toletanum quartum Canon. 53. quæque in ipsis Laicis promotionem sequentem ad ordines minimè impediebat, vt ibi decernitur. Ita no-

noster Morinus exponit lib. 2. exercit. Ecclesiast. cap. 23.

Verumtamen Cypriani Epistola 59. ad Fidum, quæ continet initio querimonias contra Terapium Episcopum, eò quòd Victorem Presbyterum, qui grauiter in Deum deliquerat, ausus fuisset reconciliare, pacemque ei dare præpropera festinatione, antequam plenam impleuisset pœnitentiam: Illa, inquam, Epistola perspicuè loquitur de pœnitentia, tùm publica, tùm iudiciaria, nec potest vllatenus de priuata, vel de spontanea exponi. Potiùs igitur censuerim regulam illam de interdicta sacris Clericis pœnitentia, neque semper, neque omnibus locis viguisse, vt superiùs perspeximus de Sabbathorum ieiunio etiam in diuersis Occidentis locis, deque alijs Ecclesiasticæ disciplinæ officijs.

Can. *69.* Irregularem dicit, qui aut secundam vxorem, aut viduam, aut alterius derelictam duxerit. Huc spectat Apostolorum Canon 18. insertus in decreto c. si quis viduam dist. 34. & Conc. Agathensis Canon 1.

Canon 74. *Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, siue Clericus, siue Laicus excommunicatur*, Citatur c. qui communicauerit 11. quæst. 3. similem Antiochenæ Synodi Canonem secundum require superiùs.

Can. 76. *Is qui pænitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrænesim versus fuerit, dent testimonium, qui audierint, & accipiat pænitentiam: Et si continuò moriturus creditur, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. Si superuixerit, admoneatur à prædictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pænitentiæ legibus, quamdiù Sacerdos, qui pænitentiam dederit probauerit.* Idem fermè statuit Synodus Arausicana prima c. 12. *Subitò obmutescens provt statutum*

est baptizari, aut pænitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.

Can. 80. *Omni tempore ieiunij manus pænitentibus à Sacerdotibus imponatur*. Obſeruato multiplices in Eccleſia manuum impoſitiones. 1. in Sacramento Confirm. 2. in ſacris ordinationibus. 3. In reconciliatione, ſeu abſolutione pœnitentium. 4. in orationibus quæ fieri ſolebant ſupra ipſos pœnitentes, qua de re Canón iſte loquitur, & Canon 90. Hoc idem ſtatuit circa energumenos 5. & poſtremò Sanctimoniales Diaconiſſæ, & Virgines conſecrabantur per manuum impoſitionem, vt docet Synodus Chalcedonenſis, Can. 15.

Can. 84. *Vt Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire Verbum Dei, siue Gentilem, siue Iudæum, siue Hæreticum, vsque ad missam Cathecumenorum*. Soli pœnitentes primi ordinis, ſcilicet flentes ingreſſu Eccleſiæ prohibeantur: Cum Iudæis verò Paganis, & Hæreticis non communicabatur quidem ad precum ſocietatem, ſed admittebantur intus ad Verbi Dei auditionem, ne aditus ipſis ad conuerſionem præcluderetur. Allegatur in c. Epiſcopus nullum, diſt. 1. In Iudaico templo pars quædam erat, quę atrium gentium vocabatur, quo loco Gentilibus conſiſtere, atque adeò Deum verum, & vnicum palàm licebat adorare. Hinc refertur Ioann. 12. v. 20. erant autem quidam Gentiles ex ijs, qui aſcenderant, vt adorarent in die feſto. Vide ſupra Laodicænum Can. 6.

Can. 90. *Omni die Exorcistæ energumenis manum imponant*. Require Can. 80. ſuperiùs.

Canon. 91. *Paumenta domorum Dei energumeni verrant.*

Can. 94. *Eorum qui pauperes opprimunt dona à Sacerdotibus refutanda*. Notatu dignus Canon circa eos qui ſecuros ſe ab obligatione reſtituendi, quæ alijs rapuere præſumunt, neque expoliatis ſe obſtrictos putant, dum

dum falsam, & inanem splendoris, & pietatis gloriam sibi, suæque imposterum prosapiæ quærant, sacella construendo, vel noua seruitia fundando ex corrasis iniustè pecunijs. Huc spectat effatum Ecclesiastici præclarissimum cap. 34. ver. 23. *Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis quasi qui victimat filium in conspectu patris.*

Can. 104. Testatur de habitu religioso viduarum, quæ se obsequio Ecclesiæ deuouerunt, deque voto perpetuæ castitatis. *Si quæ vidua se deuouerunt Domino, & veste Laicali abiecta, sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ in Religioso habitu apparuerint.* Mentio quoque est 1. Timoth. 4. Viduarum peccantium dum nubunt eo quòd fidem, quam Christo dederant irritam faciant. Cyprianus de discipl. & habitu virg. *Vt quæ* (inquit) *se Christo dicauerint, & à carnali concupiscentia recedentes, tàm carne, quàm mente Deo deuouerint.* Et Hieronymus ad Sabinianum Diaconum, ita loquitur: *Moris est, vt tàm virgo, quàm vidua quæ se Deo deuouerint, & sæculo renunciantes omnes delicias sæculi conculcarint, crinem Monasteriorum matribus offerant desecandum capite posteà ligato, & velato.* Dionysius Eccl. Hierar. cap. 6. mutationis vestimentorum, & tonsuræ, & consecrationis Sanctimonialium meminit.

Appendix ad Canones ordinationum præcedentis Concilij.

Scholasticæ Theologiæ professores, cùm non consuluissent Græcarum ordinationum approbatos ab Ecclesia Romana ritus, neque ipsos veteris Ecclesiæ Latinæ vsus, & normas, sed obseruatis dumtaxat posteriorum temporum Latinis Ritualibus, & Pontificalibus, haud satis accuratè discusserunt Sacramento

torum singulorum substantialia, & pleraque affirmarunt, haud satis cum Græcorum Catholicorum, aut etiam veteris Ecclesiæ Latinæ venerandis vsibus, & traditionibus conuenientia.

In primis istorum multi asseruerunt ad Sacramenti pœnitentiæ validitatem necesse prorsùs esse, vt absoluendi forma personam Ministri connotet, cùm tamen antiquissimus, & multoties ab Ecclesia Romana comprobatus Ecclesiæ Græcæ vsus sit, vt absolutio per formam deprecatiuam impendatus: sicut ex Gręcorum orthodoxorum Euchologijs, aliorumque per Orientem dispersorum fidelium, diffusè, atque apertissimè commonstrat noster Ioann. Morinus in suo de pœnitentia tractatu. Quæ si Theologi scholastici resciuissent, aliter procul dubiò docuissent. Enimverò cum S. Thomas in 4. dist. 3. art. 2. ad primum, & Paludanus eadem dist.quęst.1. quæsito 3. alijque communiter ex eo quod Ecclesia Græca baptizando sic pronunciet: *Baptizetur Christi seruus, &c.* inferant, & arguant non esse absolutè necessariam in Baptismo personæ baptizantis, seu ministri expressionem, pari argumento docuissent, nec esse necessariam in pœnitentiæ Sacramento, cum nec in hoc, nec in vllis Sacramentis Græci Ministri suam vnquam personam enuncient.

Eadem ratione si scholasticis Doctoribus innotuissent approbatissimi Gręcorum Maronitarum, & quorumdam aliorum Orientalium cum Romana Ecclesia communicantium ritus,& praxes ordinationum, proculdubiò his peræquè detulissent, nec in eas deuenissent conclusiones, ex quibus sequatur orthodoxos Orientis omnes fuisse tot sæculis hactenùs ab Ecclesia Romana delusos, quæ non tantùm illorum examinauit,& probauit ritus, sed etiam illos ita eorum obseruationi astrinxit, vt læthalem contrahant noxam, si velint in proprijs Ecclesijs ritu Latino ministrare. Ex quo

quo id pariter sequeretur, vel cogitatu horrendum, nullos penes ipsos esse, aut fuisse Presbyteros, & Episcopos, nullam Eucharistiam, nullum Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, Ordinis, Extremæ Vnctionis. Quinimò neque pluribus seculis apud Latinos ipsos sub illis felicissimus Sanctorum veterum Patrum sæculis, vt patet, vel ex Canone 5. Carthaginensis 4. vniuersalis Concilij, in quo cum ducentis,& vltra Episcopis consedit Augustinus, asserente pro certissima Ecclesiæ norma, & indubitata praxi, vbi traduntur ordinis instrumenta, ibi nullam esse manus impositionem, & ita Sacerdotibus, & Diaconis, dum ordinantur imponi quidem manus, sed nihil eis tradi, aut porrigi: at Subdiaconis Calicem cum patena tradi, sed nullatenùs imponi manus.

Noster quidem Morinus contendit in suis ad sacras ordinationes exercitationibus nullam fuisse in Sacerdotum, & Diaconorum ordinationibus traditionem instrumentorum annis plusquam octingentis apud Latinos. Ceterùm vir eruditionis consummatæ non aduertit Ordinem Romanum libellum ab Alcuino Caroli Magni præceptore alicubi allegatum, ac per consequens altioris antiquitatis, referre in secunda parte, non solùm manus ab Episcopo illis imponi, qui Sacerdotio initiantur, & manus iniungi, sed etiam calicem cum vino aqua permixto,& patenam cum pane tradi: simulque ista eis enunciari: Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, missamque celebrare, tam pro viuis, quàm pro defunctis.

Inter Scholasticos Scriptores S. Bonauentura in 4. dist.24.p.2.art.1.quęst.4.solius meminit tanquàm essentialis materię ad Sacerdotium,& Diaconatum impositionis manuum. Ex aduerso Dominicus Soto, & Capreolus, & Valentia contendunt hanc nihil esse quàm accidentariam cęremoniam, solamque esse de Sacramenti essentia traditionem instrumentorum. Meliùs

ta-

tamen Petrus Soto, Ledesma, Bellarminus, Vasquez, vtraq; saltem in Latinis Ecclesijs docent ad sacrarum ordinationum validitatem, & essentiam pertinere.

Sanè quæcumque supersunt libello Ordinis Romani vetustiora monumenta nullius in sacris Ordinibus meminere traditionis, solamque prædicant χειροτονίαν. Dionysius in Eccl. hier. Clemens Papa in Apostolicis const. de quo libro Epiphanius heres.70. testatur complecti omnia, quę pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam. Canones etiam ordinationum Carthaginenses, & omnia ferè Sanctorum Patrum, dum vel per occasionem de ordinibus sermocinantur loca. His adiungit Morinus, quos ipse primus in lucem edidit antiquissimos ordinationum Rituales ex Vaticana, & alijs illustribus Bibliothecis erutos, nec non librum Syriacum ordinationum Maronitarum, qui fuerunt hactenùs montis Libani accolæ, quorum fidem, & sacros ritus dudum Ecclesia Romana probauit. Eo libro non aliter ordinantur sacerdotes quàm sola manuum impositione cum certis quibusdam precibus, & verborum formis: nihil porrigitur ei, qui Sacerdotio initiatur, quàm Euangeliorum liber, vt ipsum legat. Prætermitto Armenorum eorum, qui cum Romana Ecclesia communicant ordinandi ritus, quorum sacris Ministerijs exercendis, summi Pontifices concesserunt Ecclesiam Romæ tituli S. Mariæ Ægyptiacæ.

Quin imò Sacræ Scripturæ non aliud in huiusmodi perhibent, quam χειροτονίαν, seu χειροθεσίαν hoc est manuum impositionem passim in Actis Apost. & 1. Timot. 4. Ipsaque χειροτονία, communiter à Patribus Græcis vsurpari solet pro sacra ordinatione. Sed etiam Concilium ipsum Tridentinum omnem amouet ambiguitatem, cùm disertè dicat sess. 14. cap. 3. Sacerdotes ritè ordinari per impositionem manuum. Et sess. 23. Can. 4. Si quis (ait) dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustrà Episcopum

pum dicere: Accipe Spiritum Sanctum, Anathema ſit. Atqui verba iſta profert Epiſcopus dum manus imponit. Indicat ergo Concilium id eſſe de Ordinationis ſubſtantia. Omitto Latinorum etiam Patrum teſtimonia, qui vt præclarè obſeruat, & monet Bellarminus lib. de Sacram. ordin. c. 9. Inſtrumentorum traditionem prorsùs ſilent, manuum impoſitionem ſemper commemorant.

Tantis accedat argumentis relatio Theodoriti hiſt. relig. c.13. Macedonio Monacho per aſtutiam, ac dolum ad altare ſacrum accito, nec prorsùs de ſui ordinatione futura ſuſpicanti, fuiſſe à Flauiano Epiſc. Antiocheno ſacrum celebrante manus impoſitas ἐπιθεῖναι χειροτονίαν, dumque hoc modo Sacerdotem factum adeò ſuccenſuiſſe, vt Pontificem arrepto, quo ſuſtentabatur ſcipione percutere nixus ſit, niſi circumſtantes ſenem excandeſcentem coercuiſſent,

Romani Pontifices Leo IX. Cœleſtinus III. Innocentius III. ſimulque Concilium Lateranenſe quartum, Innocentius IV. Alexander IV. Gregorius X. ſimulque Concilium Lugdunenſe ſecundum ex generalibus, Concilium pariter Florentinum, quod anno integro ſidem Græcorum, & ritus examinauit, & Clemens VIII. qui Græcos Romæ Collegio à ſe fundato, & Eccleſia donauit, vt inibi ritu Græco miniſtrarent, quique ſua Conſtitutione trigeſimam quartam, quæ eſt in Bullario tomo 3. edixit, vt Romæ commoretur Græcus Epiſcopus Catholicus, qui Græcos priùs probatos Græcanico ritu ordinet, iſti omnes (inquam) Græcorum ritus, & ordinationes approbarunt. Et quoties Clerici Græci de ſchiſmate conuertuntur, ſi fuerant ab Epiſcopis ſchiſmaticis ordinati admittuntur ad ſacrum miniſterium citra nouam ordinationem.

Poſteriores demùm Theologi perlecto Arcudij Theologi Dominicani libro, quo Græcorum penes,

quos

quos diù versatus fuerat Ecclesiasticus ritus accuratè describit, & visis aliquando Romæ factis Grecorum ordinationibus in eorum propria Ecclesia tituli sancti Athanasij,& obseruantes nullum fuisse ordinatis Sacerdotibus, & Diaconis porrectum instrumentum, quod tangerent,rem maiori sedulitate explorauerunt,atque antiquiores Ecclesiarum Grecæ, Latineque ritus, ac vsus cum Grecanicis horum temporum conformes esse perspexerunt. Ideòque rationes inuestigarunt, quibus possent apprimè Grecanici vsus cum Latinis horum temporum, ac presertim cum decretò Eugenij ad Armenos,in quo maioris difficultatis versatur Cardo, conciliare. Inter plures, que à diuersis circumferuntur, due sunt, vt mihi quidem videtur precipuæ soliditatis conciliationes. Vna quidem, vt Christus Dominus noster in materiam sacrarum ordinationum instituerit manuum impositionem, quàm nec ipsa mutare possit Ecclesia, & insuper aliam quandam instituerit materie partem essentialem quidem,& specialiùs connotantem illam potestatem, quæ per singulos ordines confertur: Ista verò altera materie pars in aliquo signo consistat per Christum indeterminato, secundùm speciem,sed determinato tantùm modo genericè: ipsam verò speciem, & modum Ecclesiæ reliquerit determinandum, que possit ipsum pro suo arbitrio quoque immutare, ac nouum inducere: Itaque Orientales Ecclesias vnum certum elegisse modum, Latinam Ecclesiam alterum retenta vtrobique tamen manuum impositione.

Alij alijs verbis eodem tamen sensu dicunt Christum instituisse Sacramentorum materiam secundùm formale,sed Ecclesiæ determinandam, quoad aliqua Sacramenta reliquisse secundum materiale. Formale isti dicunt quod alij genericum,id est modum, vel actum, aliquem significantem quomodolibet potestatem singulis ordinibus inhærentem. Materiale porrò vocant

cer-

certum fixumque, atque ab Ecclesia definitum modum, qui sit adhibendus inter conferendum ordines, qualis est instrumentorum traditio ex Latinæ Ecclesiæ designatione, aut alia quædam actio ex Orientalis Ecclesiæ præscripto. Qua sanè distinctione generici, & specifici seù mauis formalis,& materialis illa rituum diuersitas non modo respectu Orientis,& Occidentis,verùm etiam,vt initio insinuaui,veterum Occidentalium, cum hodiernis Occidentalibus Conciliatur. Atque Eugenij quarti decretum non primam ordinationum Sacramentalium partem, hoc est genericam, & formalem, sed specificam, ac materialem solùm materiam prosequitur,quæ iamdudum vsu Romanæ Ecclesiæ inter omnes Occiduos Orthodoxos vigebat.

Hac eadem ratione argumentum resoluit Bellarminus, quo videtur per Ecclesiam immutata sacri Bellarminus, quo videtur per Ecclesiam immutata sacri Diaconatus materia, quæ fit per Euangeliorum traditionem, cum tamen fuerint ipso primo nascenti Ecclesiæ anno Diaconi septem ab Apostolis ordinati, multique alij deinceps diuersis locis sola manuum impositione, antequam vllum conscriptum esset Euangelium:Quorum primum ab Apostolo Matthæo conscriptum fuit anno Christi, vt supputat Baronius 41. annis septem à descẽsu Spiritus sancti suprà Christi discipulos: Quamquam Irenæus lib. 3. cap. 1. refundat longè posterius Euangelij Matthæi conscriptionem ad tempora quibus Petrus, & Paulus Romæ prædicabant, quod referendum videretur ad annum Christi saltem sexagesimum. Quin etiam fieri potest,vt sola manuum impositio,sit Orientalibus essentialis quantum ad materiam, cęteraque in ipsorum ordinationibus adhiberi solita sint cęremoniæ tantum accidentariæ: Adeò vt sola essentialis materia,sit penes illos Chirothesia, quam intentio Ministri, & superadditæ verborum formæ ad hunc, vel illum determinent sacris Ordinis gradum.

Cum

Cum è diuerso illa manuum impositio fortasse non constituat in Latinis Ecclesijs totalem,& adęquatam ordinum sacrorum materiam, eò quòd ab aliquot retro sęculis visum sit Romanæ Ecclesiæ, aliud quid materiale adiungere traditionem instrumentorum, quæ ex ipsius mente,ac instituto,vel sit de materia essentiali,vel concurrat, vt conditio sine qua non, & ita necessaria sit ad Sacramenti si non essentiam, saltem existentiam,pro illa quam Christus Ecclesiæ contulit,circa rem Sacramentariam potestate,

Hęc verò quam dixi potestas in tribus potissimum Sacramentis conspicua est. In ordine quidem,vt iam diximus. In pœnitentia etiam in qua restringitur per Ecclesiam illa indefinita potestas absoluendi, quę confertur in ordine Sacerdotij supra ipsa hominum peccata, quę sunt pœnitentię Sacramentalis subiecta materia. Nec rationi à pęnitentia ductę sufficienter occurres dicendo in ordinatione quidem non conferri absoluendi potestatem nisi in actu primo, sed in actu demum secundo conferri ab Episcopis, dum ordinatis Sacerdotibus subditos attribuūt in quos exercere possint illam, quam in ordinatione receperunt ligandi,& soluendi potestatem, hæc enim adhuc perdurat argumenti vis in Episcopis ipsis,& Parochis,qui licèt subditos nanciscantur, sola addictione ad propriā Ecclesiam, in quos deinceps ipso iure diuino habent ligandi soluendique potestatem,attamen Ecclesia ipsa ijsdem hanc restringit potestatem, vt nec Parochus in proprios Parochianos,nec Episcopus in proprios Dięcesanos quidquàm possit circa reseruatos per superiorem Ecclesiasticam potestatem casus, tametsi concurrant simul in hac re Pastor,& subditi sibi Gregis agnus: In Pastore quidem diuinitùs concessa iurisdictio, sententia absolutionis, & soluendi intentio: in agno verò vnà cum interiori pęnitentia diligens confessio.

Nec minùs effulget in matrimonij Sacramento illa

in re Sacramentaria Ecclesiæ Christi potestas . Cùm enim huius Sacramenti materia diuinitùs constituta sit mutuus, ac legitimus partium consensus: Certum est apud omnes Catholicos, Ecclesiam posse pro suo prudenti arbitrio edicere, vt consensus qui olìm plenè sufficiebat ad hoc sacramentum, iam non sufficiat. Et ex aduerso disponere potest , vt deinceps sufficiat ille consensus, qui ante hac minimè sufficiebat. Nam sufficiebat ante Tridentinam Synodum clandestina consensio, iam nullatenùs sufficiens. Ex opposito in multis circumstantijs non sufficiebat olìm mutuus consensus, qui non sufficit remotis pristinis impedimentis. Generalia enim Concilia, Lateranense sub Innocentio III. & Tridentinum multa graduum prohibitorum impedimenta dirimentia sustulerunt: adeò vt mutuus consensus, qui anteà non valebat, iam sit validus ad hoc Sacramentum in gradibus olìm vetitis . Circa memoratas ordinationum materiæ difficultates ex rituum diuersitate ortas disputant Cardinalis de Lugo disput. 2. de Sacrament. in genere sect. 5. num. 85. & seqq. Becanus par. 3. de Sacrament. ord. q 4. Et inter Gallicanos Theologos preter preallegatum Ioann. Morinum, Nicolaus Isambertus, Philippus Gamachæus, Franciscus Hallier.

Istam porrò Ecclesiæ circa ordinum impedimenta , quæ apponere , vel amouere potest authoritatem nos adductione testimoniorum ex antiquorum patrum libris , & canonum ex probatissimis Concilijs , necnon exemplorum plurimorum , ex Ecclesiasticis Historijs, rursùm vberiùs confirmabimus inferiùs ad canonem quartum Octauæ Synodi Oecumenicæ.

CONC. CARTHAGINENSE V.

QVemadmodum quarto Carthaginensi Concilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus totius Africæ Primas; ita & isti quinto, cui pariter interfuit Augustinus.

Huius Can.5. cauetur ne relicta principali Ecclesia sua Episcopus in aliam se transferat Ecclesiam. Huic contraueniunt Episcopi, qui magna parte anni ruri versantur, & deliciantur.

Can.6. Qui citatur c. placuit de infantibus, de consecr.dist.4.iubet infantes de quorum Baptismo certitudo haberi non potest, sine trepidatione baptizari: Et similiter Ecclesias consecrari, de quibus nihil constat, an fuerint consecratæ. Consule inferiùs annotata ad Can.84. Synodi Quinisextæ eadem decernentem. Sextus ille Canon renouatur in Conc. Africano n.39.

Can.7. Vt dies Paschæ formatarum subscriptione omnibus intimetur. Quæ litteræ Græcis Canonicæ, Latinis formatæ dicebantur, vt testatur Atticus sub finem Concilij Chalcedonensis, his verbis: Græca elementa numeros etiam exprimere, nullus est qui vel tenuiter Græci sermonis peritiam habet, ignoret. Ne igitur in faciendis litteris Canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis decem, & octo Nicææ constitutis saluberrimè inuentum est, & statutum, vt formatæ istam calculationis, seu computationis habeant rationem, id est, vt assumantur in computationem Græca elementa, prima Patris, Filij, & Spiritus Sanctus, id est, π. υ. α quæ elementa, & octogenarium, & quadringentesimum, & vnum significant numerum: Petri quoque Apostoli littera prima, hoc est π, quæ numerum octoginta significat: Eius quoque qui scripsit Epi-

Epistolam prima littera : & cui scribitur secunda littera : accipientis tertia littera: ciuitatis quoque de qua scribitur quarta littera. Et indictionis quæcumque est eius temporis idem qui fuerit numerús assumatur. Obiter hic obseruandum ex prædicto testimonio, vsum indictionum iam viguisse tempore Nicæni Concilij. Harum verò indictionum plerique suspicantur authorem Constantinum Magnum. Errare insigniter constat Cedrenum, aliosque nonnullos illarum authorem affirmantes Theodosium. Indictiones seriem annorum 15. complectebantur. Earumque triplex discrimen fuit : Aliæ dicebantur Constantinopolitanæ, de quibus ita loquitur Ambrosius epist. ad Episcopos Æmiliæ: Indictio Septemb. mense incipit, hoc est ipsis Calendis Septembribus. Aliç dicebantur Cçsareæ, quarum initium sumitur ab octauo Calendas Octobris: Tertiæ demùm Romanæ, quia in Pontificis Diplomatibus adhiberi solent, & exordium sumunt à Calendis Ianuarij.

Dissertatio de Litteris formatis.

FOrmatç, seu Canonicæ litteræ in varias distribuuntur species, quarum aliæ communicatoriæ dicuntur, quæ ab Episcopis dabantur subditis peregrè agentibus, vt quòcumque ibant in communionem fidelium admitterentur. Optatus l. 2. contra Parmenianum recensita Romç Episcoporum serie à Petro vsque ad Damasum ita subiungit: Cùm quo (Damaso) nobis totus orbis commercio formatarum in vna Communionis societate concordat. Et Conc. Arelatense primum can. 7. vt qui fideles ad Præsidatum promoti fuerint, Litteras accipiant communicatorias, ita tamen, vt in quibuscumque locis eas gesserint, ab Episcopo eiusdem loci cura de illis agatur: Vt si cœperint contra Ecclesiasticam disciplinam agere, tum demum à communione excludantur. Præsidatum hic intellige Prçfecturam

quamcumque,aut Magistratum. Præterea Augustinus, vt Fortunium Episcopum Donatistam asserentem suam, suorumque communionem vbique terrarum protendi, dum vult se Catholicum asserere, falsi è contrariò conuincat,sic ait epist.163.ad Eleusium: Quærebam vtrum communicatorias Epistolas, quam formatas dicimus posset quo vellem dare? Et affirmabam, quòd manifestum erat omnibus,hoc modo illam facillimè terminari posse quęstionem. Communicatorias litteras Græci κοινωνικὰς ἢ εἰρηνικὰς γραφὰς, dicunt.

Dimissoriæ item litteræ,Græcè ἀπολυτικαὶ γραφαὶ, formatis continentur,sine quibus à proprio Episcopo obtentis nullus Clericus ab alio potest ordinari, iuxta Concilij Sardicensis canones 18. & 19. Quinimò neque iam susceptos ordines alibi exercere, iuxta Apostolorum canon.15. & 16.Neque ipsis fas est Episcopis longiùs peregrinari, vel in aulam proficisci absque dimissorijs Metropolitani sui, vel Prouincialis Synodi, iuxta Sardicensis Canonis præscriptum Zosimus Papa in Epist. ad Episcopos Galliæ iniungit omnibus Romã ex Gallia profecturisEpiscopi,vt formatas ab Arelatẽsi Episcopo accipiant.Et Conciliũ tertium Carthaginense, ita sancit Can.28.*Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ Sedis Episcopo suæ cuiusque Prouinciæ, vt ab eo præcipuè sumere possint formatam*. Illam verò formatam Epistolam Zonaras ad canon. 23. & Balsamon ad canon.26. Carthaginenses, siue Africanus exponunt, ἀπολυτικὰς γραφὰς, hoc est litteras dimissorias.

Formatæ complectuntur etiam litteras commendatitias, quæ ad hoc valebant, vt fideles peregrè euntes, tàm Laici, quàm Clerici hospitio, & mensa susciperentur, atque Ecclesiastica Communione. Aliquando etiam vt Clericorum ordinatio significaretur, aut etiam vt daretur de moribus testificatio. Has Græci vocant, συστατικὰς, sine quibus vetat Apostolorum can. 32. Quemquam siue Episcopum, siue Præsbyterum,

siue

ſiue Diaconum ſuſcipi. Quæ iteratur prohibitio per Laodicænum can. 41. & allegatur à Gratiano cap. non oportet, de conſecr. diſt. 5. & Clemen l. 2. Apoſt. conſtit. c. 258. hoc idem pariter extendit ad Laicos. Tertullianus de præſcript. c. 20. has litteras vocat conteſſerationem hoſpitalitatis. Et Gregorius Nazianzenus inuect. 1. in Iulianum refert, nunc apoſtatam transferre in Gentiliſmum, propoſuiſſe diuerſos Chriſtianorum ritus, atque ex his præcipuè litteras hoſpitalitatis. Balſamon ad Apoſt. canon. 15. ſcribit, opus eſſe Clerico in aliena Diœceſi verſanti litteris dimiſſorijs, ſi velit inibi Clericalia munia exercere, non enim ad hoc extendi, aut ſufficere commendatitias. Litterarum commendatitiarum mentio fit 2. Cor. 3. numquid egemus ſicut quidam Litteris commendatitijs ad vos, aut ex vobis? Conc. Chalcedonenſe can. 11. approbat, vt pauperibus quidem concedantur litteræ pacificæ, εἰρηνικαὶ (hæ ſunt communicatoriæ, de quibus paulò ante) non autem commendatitiæ συςατικαὶ, niſi quando iniuſta ſuſpicione laborant. Denique Trid. Conc. ſeſſ. 23. cap. 16. nullus Clericus peregrinus, ſine commen datitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda admittatur. Hæ vocantur pariter litteræ teſtimoniales.

Formatarum nomine deſignantur pariter litteræ Paſchales indicentes quota Dominica eius anni celebrandum ſit Paſcha. Antiquiſſima conſuetudo fuit, vt Romanus Epiſc. quotannis ad vniuerſas Eccleſias ſcriptis circularibus Litteris diem Paſchalem indiceret, vt liquet ex Arelatenſis 1. Conc. can. 1. Quia verò Ægyptij Aſtronomiæ peritia præcellebant, ea cura per Nicænam Synodum demandata fuit Alexandrino Patriarchæ, & in primis Romano Pontifici, diem Paſchalem ſedulò exploratum indicaret, quò poſtmodum Romanus Epiſc. illum per vniuerſas Eccleſias promulgaret, vt ſcribit Leo Magnus Papa epiſt. 64. ad Marcianum Augu-

ſtum. Primates verò, & Metropolitani ſuarum Prouinciarum Epiſcopis, & hi ſubiectis ſibi Eccleſijs per Litteras formatas ſignificabant, vt ſtatuit canon iſte 7. Carthaginenſis. Promulgabatur autem futurus dies Paſchalis per Diaconum inter Miſſarum ſolemnia ipſo Epiphaniæ die, vt conſtat ex Conc. 4. Aurelianenſis can. 1. & ex Caſſiani collatione 10. cap. 1.

Formatis pariter continentur encyclicæ, ſiue circulares Litteræ, quæ vel ab Epiſcopo Romano, vel à Patriarcha, vel à Primate, vel ab alio inferiore Prælato, vel à Synodo tranſmittuntur ad plures Eccleſias diſtribuendæ, ſiue in cauſa fidei, ſiue ad morum diſciplinam, ſiue ad indicendas preces, aut ieiunia, vel ad monendos fideles.

Inter Formatas recenſentur quoque commonitorię, ſeu memoriales Litteræ, quæ Legatis, aut Apocriſarijs, ſeu Nuncijs expediuntur, præſcribentes vt ſe gerere debeant in ſuæ legationis, aut nunciaturæ officio. Harum mentio eſt càn. 98. Conc. Africani, & apud Cyrillum epiſt. 1. ad Succeſſum, apud Auguſtinum epiſt. 129. & 158. apud Sidonium Apollinarem l. 8. Carm. ad Lampridium, & apud veteres alios: Dicebantur etiam vna voce commonitoria.

Inter Formatas item locum habent tractoriæ Litteræ, quibus prouidebatur, vt Prælatis ad Synodum commeantibus vecturæ, & viatica ſuppeditarentur. Earum meminit iſtud ipſum Conc. Carthaginenſe 5. can. 10. de tractorijs multa tùm ex ſacris, tùm ex profanis Scriptoribus congerunt teſtimonia duo Gallicani Iuriſconſulti conſummatiſſimę eruditionis Barnabas Briſſonius de verborum ſignif. verb. tractoriæ, & Iacobus Cuiacius ad l. 12. Codicis tit. 51. de tractorijs.

PRO-

PROSEQVVTIO CANONVM CARTHAGINENSIVM.

Canon 9. Huius Conc. Carthag. sic statuit: *Ab Imperatoribus visum est vniuersis postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur Ecclesia, vt defensores eis aduersùs potentias diuitum cum Episcoporum prouisione delegentur.* Legitur, & in decreto c. ab Imperatoribus 23. q. 3. Istud iustitiæ, & charitatis in pauperes testimonium S. Ludouico Gallorum Regi pręclarum dat Ecclesia in eius officio: Cùm metueret pius Rex, ne causæ pauperum negligerentur, bis singulis Hebdomadis in publico residens loco audiebat eorum querelas, & tùm iustitia, tùm misericordia eas expendens, celeriter eos expediebat.

Hæresis Pelagianæ Historia.

Pelagius è Scotia Britanniæ insulæ Prouincia oriundus, & in Palæstina Monachus aduersùs Christi gratiam noua dogmata disseminauit: non aliam esse Dei gratiam, nisi Dei Legem, & Doctrinam, Christique exempla, collatamque nobis arbitrij libertatem. Adamum æquè futurum mortalem, etsi non deliquisset. Eumdem suo peccato sibi vni nocuisse, non verò progeniei suæ, neque vllum esse peccatum originis: adeòque infantes non egere baptismo ad animæ salutem. Omnia merita referenda esse ad solam arbitrij libertatem. Pelagij discipulus Cœlestius, eius dogmata primus cœpit per Africam spargere. Quare Paulino accusatore Carthaginis Diacono damnatus in Conc. Carthag. fuit.

Posthæc Episcopi duo Gallicani Eros Arelatensis, & Lazarus Aquensis Pelagium accusant apud Episco-

pos Palæstinæ, vbi tunc ille in Monasterio versabatur, atque ad eos capitula transmittunt ex Pelagij,& Cœlestij libris excerpta. Indicitur Lyddæ (quæ,& Diospolis dicitur) à Metropolitano Cæsarææ Synodus, cui ipse præsedit Cæsariensis Episcopus Eulogius, eique proximus assedit Ioannes Hierosolymorum Antistes, cumque his alij 12. Episcopi ann. 415. quos singillatim nominat Augustinus l. 1. contra Iulianum c. 5. capitula Synodi recenset idem l.2.de pecc.orig.c.11.& epist.106. ad Paulinum.

Pelagius fraudulentis responsionibus ita Synodo illusit, vt ab ea fuerit Catholicus iudicatus. Cùmque Hieronymus tunc in Palęstina degeret,Pelagium scriptis primus oppugnauit, tùm in sua ad Cesiphontem epist.tùm in Dialogis suis inter Atticum orthodoxium, & Critobolum, quo nomine Pelagium designat: cuius causam in Palæstina tuebantur Ioannes ille Ierosolymorum Episcopus, & Ruffinus Aquileiensis Presbyter Origenista vterque. Sub idem quoque tempus cœpit Pelagium Augustin.incessere tribus ad Marcellinum libris, & quarto ad Hilarium, & libro de natura, & gratia, quorum ipse cum laude meminit Hieronymus dicens sibi superfluum esse de his vltra scribere, quæ iam sunt à meliòre ingenio tractata.

Postmodum Anno Chr. 416. sub Innocentio Papa duobus alijs in Africa Conc. Mileuitano, & Carthaginensi damnantur errores Pelagij, & Cœlestij. Ambę Synodi litteras ad Innocentium per Iulium Episc. dirigunt, qui Carthagine profectus Mileuim fuit, & hinc Romam se contulit. Innocentius re discussa Synodorũ Africæ iudicium approbat, & Pelagium communione segregat, deque his ad vtramque Synodum rescribit. Cœlestius his Synodis damnatus appellat quidem Romanum Episcopum, sed dùm vixit Innocentius, suam non est ausus vltra prosequi appellationem: At eo defuncto Successorem Zosimum conuenit. Ad hunc simul

etiam

etiam delatæ sunt ex Palæstina litteræ Pelagij, quas ille cum commendatitijs Praylij (qui Ierosolymitano Episcopo Ioanni successerat) ad Innocentium (qui fortè per id tempus è viuis excesserat) dirigebat. Quibus perlectis, auditoque Cœlestio, credidit Zosimus ambos inculpabiles, & iniustè lacessitos. Quia tamen damnatus vterque fuerat, & à Conc. Africanis, & ab Innocentio Papa, distulit eos absoluere, donec ab Africanis Patribus responsum referret.

Ad Africanos igitur litteras scripsit paulò commotiores, quas ex vetusto exemplari Vaticano Baronius edidit. Per has declarat fidei Catholicæ professionem Romę ab vtroq; factam, iudicium insuper Episcoporum Palęstinæ, additque Erotis, & Lazari grauia vituperia, vtpotè qui Pelagium, aliosque sanctitate conspicuos viros calumnijs proscidissent. Africanorum, ad quos scribit, nimiam in condemnando Cœlestio pręcipitationem increpat. His acceptis litteris Africani Zosimo rescripserunt, qua decebat moderatione, simulque Paulini Diaconi libellum miserunt, quo accusationum singula capita distinctè, dilucidèque proponebantur, super quibus denuò interrogandus erat Cœlestius. Tandem Romæ à Zosimo hæreticorum calliditate detecta, qui secundùm capita ista interrogati suum amplius occultare virus nequiuerunt, aut vltra Iudices suos ludificari, damnationem ambo meritam acceperunt. His accessit Imperatoris Honorij edictum promulgatum pridie Kalendas Maij an. 418. quo pœna deportationis Pelagianis hæreticis decernitur. Hęc ferè singula refert August. lib. de pecc. orig. decreti his anterioris Innocentij Papæ (vt sileam eius, quæ supersunt litteras ad Concilia Carthaginense, & Mileuitanum, quibus Pelagium, & Cœlestium ipse damnat, & excommunicat) meminerunt pariter Prosper aduersùs collatorem, & Gennadius de viris illustribus cap. 43. qui addit fuisse

po-

postea hoc decretum ab eius Successore Zosimo in omnem Ecclesiam propagatum. Estque illud ipsum, de quo ita loquitur Anastasius Bibliothecarius in Innocentio: *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia*: hoc est decretum fidei ad vniuersam Ecclesiam pertinens.

Accepto demùm Zosimi decreto eodem quoque anno 418. Kalendis Maij in plenaria totius Africæ Synodo vt ex ea prorsùs ista eliminaretur hęresis, canones damnationis editi sunt, qui octo pariter leguntur in Concilio Mileuitano antecedenti, & quos nonnulli Baronio contradicentes cõtendunt falsò ascriptos Mileuitano. Sed cùm nemo reuocare in dubium possit causam hæresis Cęlestij fuisse sub Papa Innocentio in Mileuitano Conc. ventilatam, neque conuinci possit fuisse hosce 8. Canones falsò illi attributos, quamquam ijdem quoq; pertineant ad plenarium Africæ Concil. Carthagin. celebratum, nihil obest, quin dicendum sit fuisse illos octo Canones ad maiorem firmitatem resumptos, innouatosque in plenario Concilio, postquàm fuerant in minore, hoc est Mileuitano sanciti. Id verò conuincitur ex eo, quòd Concilium secundum Turonense anni 567. Can. 20. vnum allegat ex his octo sub nomine Mileuitani, qui tamen idem Canon citatur à Fernando Diacono tit. 18. sub nomine Carthaginensis. Et Cœlestinus Papa epist. ad Episcopos Galliæ octo eosdem Canones attribuit pariter Carthaginensi Concilio.

De hoc anno 418. Prosper in Chronico ista refert: *Honorio Augusto XII. & Theodosio Augusto VIII. Consulibus, Concilio apud Carthaginem habito ducentorum septemdecim Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus perlatis, per vniuersum orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Eiusdẽ Synodi plenariæ sub Zosimo, simulq; duarum pręcedentium Mileuitanæ, & Carthaginensis sub Innocentio, meminit August. ep. 47. his verbis: *Quod scriptum est ad Papam Romanæ vrbis Innocentium*

de

de Concilio Carthaginensis Prouinciæ,& de Concilio Numidiæ, & aliquãtò diligentiùs à quinque Episcopis,& quæ ipse ad tria rescripsit. Item quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius orbis Episcopos missum:& quod posteriori plenario totius Africæ Concilio contra ipsum errorem breuiter constituimus. Quibus verbis August. indicat, quatuor habitas in Africa Synodos circa Pelagij, & Cœlestij errores: duas scilicet sub Innocentio: Mileuitanam, & Chartaginensem; Prouinciales ambas;& alteras totidem sub illius successore Zosimo; primùm Africanam in Prouincia Zeugitana, cuius erat Metropolis Carthago. Hæc anno quadringentesimo decimoseptimo coacta fuit: alteram deinde pleniorem illam ducentorum,& decem,& septem Episcoporum, quæ anno eodem inchoata fuit, nec soluta, nisi postquã a Zosimo Pelagius, Cœlestiusque damnati sunt.

Istud verò Concilium August. dicit posteriùs fuisse, non tam respectu rescripti à Zosimo contra duos hęresiarchas editi, quàm respectu Concilij Africani Prouincialis. Ista porrò plenaria Synodus Africana ea ipsa est, quæ communiter inscribitur Concilium Carthaginense sextum. Cęterùm quinque illi Episcopi, quos ibidem memorat Augustinus, sunt Aurelius Carthaginis, deinde Alypius, Augustinus, Euodius, & Possidius, quorum communis extat epistola de Pelagio ad Innocentium Papam, quæ est inter epistolas Augustini 95.

Pelagianæ hæresis, toto iam orbe profligatę patrocinium suscepit Iulianus Memorij Capuę Episcopi filius, & in eadem sede successor, sed mox ob hęresim eadem sede deturbatus. Hic plures conscripsit pro tuendis Pelagij erroribus libros, vir, acer ingenio, linguaque, & calamo promptus, & disertus, sed procax, & temerarius, qui cum Augustino grande inijt diuturnum certamen. Emersit deinde Semipelagianorum hæresis dicta etiam Massiliensium, propugnantibus illam in Gallia Cassia-

no

no Abbate, Fausto Regiensi Episcopo, Gennadio, Vincentio. Hanc nascentem hæresim sub vitæ suæ finem editis duobus libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseuerantiæ refutauit Augustinus, Litteris è Gallia premonitus Hilarij, & Prosperi, & post Augustinum Prosper, Fulgentius, alijque magni nominis viri.

CONC. MILEVITANVM.

PRæclarè admonet Baronius, duo fuisse Mileuitana Concilia in vnum à Collectoribus confusa. Primum anno Chr. 402. initio Pontificatus Innocentij, necdum aborta hæresi Pelagiana. Huic præsedit Aurelius Carthaginensis Arcadio, & Honorio Augustis 5. Consulibus, vt refert eiusdem præfatio, quę tamen indebitè præfixa est secundo Mileuitano Concilli, quo fuit examinata Pelagij, & Cœlestij hæresis.

Istud secundum circa prænotatam hæresin coactum est, anno Chr. 416. vltimo Innocentij vitæ anno, quo eodem pariter habitum fuit in causa eadem Concilium Carthaginense præsidente quoque Aurelio: Eò tamen conuenerunt solius Proconsularis Prouinciæ, aut pauci etiam vicinarum Prouinciarum Episcopi: Hoc verò Mileuitanum Concilium secundum coegit Syluanus Numidiæ Primas, qui tamen ipse authoritati suberat Episcopi Carthaginensis vniuersæ Africæ Primatis, vt paulò antè monuimus ad quartum Carthag. Autumat Baronius ad hoc Mileuitanum secundùm solos pertinere anathematismorum in hæresim Pelagianam canones octo, à plenario deinde Carthagine habito Africanorum Concilio instauratos, & denuò approbatos, cæteros autem canones Mileuitanos ascriptos fuisse, huc à quibusdam Collectoribus, & alijs Africanis Conci-

clijs transportatos. Nos indiscriminatim, ac simul illos prosequemur.

Secunda hæc Mileuitana Synodus celebrata fuit Imperatoribus Honorio, & Theodosio Arcadij filio, cui Augustinus interfuit. Est verò ciuitas Mileuis Prouinciæ Numidiæ caput.

Primus in isto Conc. canon, qui est in Africano 79. illos Anathemate percellit, qui sentiunt cum Pelagio Adamum creatum fuisse morti obnoxium, quam non effugisset, etiamsi non peccasset. Non inficiatur Synodus primum parentem, quamvis in prima innocentia perseuerasset, habuisse tamen in se ipso principia mortalitatis, aduersarias nimirùm elementorum, ac humorum, ex quibus constituitur, qualitates, & innati caloris vim depascentis primigenium humorem, & ipsam corporis materiam, cuius est natura mutabilis, his adiunge innumeras ab extrinseco destructionis causas Adamo impendentes: Verumtamen cùm Innocentem Deus supernaturali presidio semper conseruasset incolumem, vt verissimè dicat Apostolus Rom. 5. Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt.

Canon Mileuitanus 22. qui est in Africano Conc. 92. edicit, ne Presbyteris, aut inferioribus Clericis permittatur appellatio ad transmarina, sed solùm ad Synodos Africæ: non dissentit à canonibus Sardicensibus, qui ius appellandi ad Romanum Episcopum permittunt quidem Episcopis, sed Presbyteris, & inferioribus ius solum prouocandi ad Synodos indulget. In Carthaginensi Conc. 6. maior fuit circa appellationes ad Romanam sedem disceptatio, de qua plenius eodem loco agemus. Neque verò Carthaginenses Patres, neque hi Mileuitani disceptare intendebant de Romani Episc. supra vniuersalem Ecclesiam preeminentia, & iuridica potestate, ex qua sequitur ius ad ipsum ex omnibus

Ec-

Ecclesiæ partibus appellandi; sed sapienter studebant exitialem illorum abusionem coercere, qui suis prælatis refractarij, prætextu iuris appellandi, propriorum Episcoporum iudicia, simulque canones Ecclesiasticos, & omnem disciplinam eludendo, sua flagitia, & procacitatem tuebantur: seque debitæ vitiorum suorum correctioni subtrahebant.

Neque desunt eorumdem temporum, & locorum exempla similis procacitatis in appellantibus flagitiosis Clericis ad Romanum Tribunal. Apiarius Presbyter Africanus à suo Episcopo Vrbano iustissimè ob grauia scelera excommunicatus Zosimum Papam appellauerat, Romamque profectus illum adeò suis mendacijs aduersùs Vrbanum concitauerat, vt Zosimus in suorum Legatorum ad Conc. Carthag. commonitorio mandauerit de Vrbano excommunicando, aut Romam euocando, nisi quæ sui officij erant corrigeret. Idem tamen Apiarius postmodùm se coram eodem Conc. exhibuit, suaque palàm confessus crimina, veniam supplex à Patribus petijt, eaque lege obtinuit, vt à Siccensis Episcopatus finibus, cuius erat pręsul Vrbanus, exularet; quã vis honorificè subreptitio Zosimi decreto restitutus, vt eadem ipsa Synodus ad Bonifacium Papam scripsit, qui Zosimo successerat, vt constat ex Conc. 6. Carthag. c. 105. Ijdemque Patres scripserunt ad Bonifacij quoque successorem Cęlestium, vt perspicuum est ex Conc. Africano cap. 101.

Notum pariter est Cęlestium iuremerito à Patribus Africanis damnatum, & ab horum sententia prouocantem, sic decepisse Romanum Pontificem; vt eius gratiam inierit, eumque suis accusatoribus infensum reddiderit, atque ipsis Africanis Patribus multò minùs æquum quàm decebat.

Quod verò Apiarij Presbyteri prouocationem admiserit Zosimus, cùm tamen œcumenica, & probatissima Sardicę Synodus ius istud Romanarum appellationum

num solis indusisset Episcopis: id extraordinarium fuit. Sed ab impio Sacerdote Zosimus elusus eam calumnijs eius fidem habuit, vt sibi hoc velut extraordinario casu suprema vtendum esse potestate duxerit. Appellatio porrò Cœlestij cùm esset in causa fidei ad vniuersalem Ecclesiam pertinente, Romani Episcopi officium erat, iudicium huiusmodi ad suam trahere cognitionem, facta ad se prouocatione.

Multa grauiter differit Bernardus circa nimiã appellandi ad Papam multorum licentiam lib. 3. de consider. ad Eugen. *Appellantur, inquit, boni à malis, vt non faciant bona, & supersedent à voce tonitrui tui formidantes. Appellãtur Episcopi, ne illicita audeant matrimonia soluere, vel prohibere: appellantur, ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & quæ huiusmodi sunt cohibere vllatenùs, vel punire præsumant: appellantur ne indignas, & infames personas à sacris officijs, beneficijsue repellere, seu amouere queant. Videas præripi passim partes oppressorum, & prorumpere ad appellandum non tàm grauatos, quàm grauare volentes. Zelatus est Dominus domum orationis factam speluncam latronum. Et cur inquis malè appellati non veniunt ostensuri suam innocentiam, appellantium malitiam conuicturi? Dico, quòd dicere ad hoc solent, nolumus vexari frustrà: in curia esse, qui procliuius foueant appellantibus, foueant appellationes, cessaris Romæ domi sedere satiùs. Fateor me non omninò decredere his. Quem das mihi in tam crebris appellationibus, quæ hodie fiunt, qui pro expensis itineris nummum restituerit illi, quem fortè appellarit?* Hæc aliaque Bernardus. Sanè ad supremæ potestatis officium pertinet considerare illud 1. Corint. 6. *Multa mihi licent, sed non omnia expediunt. Et iterùm Potestatem dedit mihi Dominus in ædificationem, non in destructionem.*

Can. 16. Mileuitanus, qui verbis ijsdem iteratur in Conc. Africano can. 64. *Placuit etiam vt petatur à gloriosissimis Imperatoribus, vt iubeant iudicibus dari petitos sibi defensores Scholasticos, qui in actu sint, vel in officio defensionum causarum Ecclesiasticarum, more Sacerdotum Prouinciæ: vt*

ijdem

ijdem ipsi, qui defensionem Ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotijs Ecclesiarum, quoties necessitas flagitauerit, vel ad obsistendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad suggerenda necessaria, ingredi iudicum secretaria. Vidimus de pauperum defensoribus Canonem nonum, Concilij Carthaginensis quinti: vnde constat tàm pauperum, quàm Ecclesiarum defensores solitam fuisse Ecclesiam à Principe per supplicationem efflagitare.

Defensorum etiam Ecclesię meminerunt ciuilia Romanorum iura l.33.& l.42.de Episcopis,& cler.51. defensores aliquando Laici erant, de his enim loquuntur allegata Concilia,& Zosimus Pontifex epistol.1.ad fin. de Laicis Ecclesiæ defensoribus loquitur. Aliquando erant Ecclesiastici: nam Synodus Chalcedonensis can. 23. defensori Ecclesiæ Constantinopolitanæ potestatem confert eijciendi Clericos, & Monachos in ea citra Episcopi beneplacitum existentes,quam certè Laicis non contulisset. Imò eadem Chalcedonensis Synodus sępè Ioannem Presbyterum memorat Ecclesię defensorem. Gregorius quoque Magnus sępissimè Clericorum meminit Ecclesiæ defensorum lib.4. ep.25. lib. 7.epist.7.lib.8.epist.26.lib.9 epist.33.& alibi passim.

Præter illos Ecclesiæ alij erant regionarij defensores, quos vel Papa, vel alij Episcopi præficiebant pro tuitione,& suprema administratione iurium, aut prædiorum Ecclesię,maximè in remotioribus regionibus quasi locales Oeconomos. Ad huiusmodi defensores innumeras scribit Epistolas idem Gregorius.

Erant insuper ciuitatum defensores, quorum tamen erat planè ciuile officium: sicut enim Romæ erant Consules,Tribuni plebis,& Senatus,ita horum vice in plerisque Imperij vrbibus erant pro Consulibus nunc decemviri, nunc triumviri, nunc quartumviri, pro Senatu Curia, & vice Tribunorum defensores, de quibus agunt l.3. & 4.c.de defens. ciuit.& l.1. c. de officio iuridici

ridici Alexand. horum munus initio quinquennale fuit, sed Iustiniani Nouella 15. restrinxit ad biennium: quam nouellam parum scitè Balsamon intelligit de defensoribus Ecclesiæ, quos ex eadem probare conatur fuisse semper Laicos, Defensores, tàm Ecclesiæ, quàm ciuitatum communi Græcorum appellatione dicebantur ἔκδικοι.

De Concilio plenario Africano, & Carthaginensi VI.

DVo ista Concilia communiter distingui solent, & vt distincta recensentur à Baronio volente fuisse habitum Africanum anno 418. vti collocat Prosper in Chronico scilicet Honorio XII. & Theodosio octauum Consulibus, cui eodem authore Prospero, interfuere 27. Episcopi: Carthaginense porrò sextum Concilium refert Baronius alijque ad sequentem annum 419. certè vtrumque fuit Carthagine celebratum, vtrumque plenarium fuit, vtrique subscripserunt 200. & septem Episcopi sub eodem Carthaginis Episcopo, simul totiusque Africæ Primate Aurelio: Ex vtriusque actis liquet fuisse ad vtramque Synodum missos Zosimi Papæ Legatos, Faustinum Episcopum, Philippum, & Asellum Presbyteros: & ab vtraque fuisse cum Synodalibus litteris dimissos tres eosdem Legatos ad Bonifacium Zosimi recens defuncti successorem, quod vtique citra miraculum fieri non potuit in distinctis Synodis.

Deinde quid rationis esse poterat, vt duæ tam proximæ conuocarentur ex vniuersa Africa plenariæ Synodi? Numquid vna sufficiebat ad prouidendum ne detrimentum Ecclesiæ Africanæ paterentur ex hæresi Pelagiana, quæ iam alijs Africanis Synodis Mileui, & Carthagine fuerat examinata, & explosa? Quod verò scribit Baronius Carthaginensi Conc. sexto, sub-

ſcripſiſſe quidem 217. Epiſcopos in proprijs Eccleſijs ſingulos eorum, ſed paucos in Synodo conſediſſe, id affirmati nequaquam poſſe inde arguitur, quia in ipſis Conc. actis refertur conſediſſe in ipſo eoſdem omnes, qui num. 217. ſubſignauerant, vt admonet Cardinalis Petronius, & ipſe Spondanus Baronij abbreuiator. Eſt itaque ſub diuerſis, ijſque veriſſimis denominationibus Carthaginenſis, & Africani vnum, & idem Concilium congregatum anno quadringenteſimo decimo octauo ſub Zoſimo Papa, qui ſuos eò Legatos tres prænominatos direxit, cum ſuo quatuor capitum commonitorio. Hîc profligata eſt Pelagiana hæreſis, hinc miſſæ Synodi litteræ ad Atticum Conſtantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ antiſtitem, pro comparandis Nicænæ Synodis germanis exemplaribus. Hîc abundanter cumulatèque prouiſum eſt circa omnem Cleri Eccleſiæque diſciplinam. Et ne Canonum, aut librorum diſperſorum multitudo confuſionem, aut ignorationem pareret, ſapienter renouata ſunt, & in vnum veluti faſcem congeſta veterum Africæ Conciliorum ſalubriora decreta, & ijſdem verbis huic Synodo inſerta, vt ſic in vnum libellum collecta commodiùs addiſcerentur. Hinc factum, vt quàmplurimi huiuſce Concilij canones ijs legantur quoque verbis in Mileuitano 2 & Carthaginenſibus 3. & 5. Sancti etiam Auguſtinus, & Proſper vnius tantum plenarij meminerunt totius Africę Conc. circa Pelagiana dogmata hic in Chronico, ille in ſua 47. epiſtola.

In hoc ergo Carthaginenſi ſexto, ſeu Africano plenario Concilio lectum eſt monitorium, quod tribus legatis ſuis Zoſimus mandauerat quatuor continens capita. Primò, vt renouetur Nicænæ Synodi Canon, quo ſtatuitur, vt quilibet Epiſcopus Synodi iudicio condemnatus ius habeat ad Romanum Epiſcopum appellandi, qui alterutro modo poterit cauſæ prouidere, ſiue iudices vicinos Epiſcopos committendo,

ſiue

siue Legatos ex suo latere in eas partes expediendo: Secundò ne in comitatum, hoc est, Principis aulam Episcopi sine Synodi, vel Metropolitani litteris accedant, post examinatam sedulò, & approbatam profectionis causam. Tertiò de appellationibus Sacerdotum, aliorumque Clericorum admittendis à propriorum Episcoporum sententijs ad Synodos Prouinciales. Quartò de Vrbano Episcopo Siccensi, qui Apiarium Sacerdotem iudicio damnauerat, aut excommunicando, aut Romam euocando, si ea quæ corrigenda erant, non corrigeret.

Quod attinet ad hoc vltimum, admonuit Synodus Pontificem, quòd Apiarius sua tandem crimina, & in proprium Episcopum proteruiam, atque calumnias palàm in Concilio confessus sit, seque Concilij iudicio subiecerit. Quòad verò appellationes Episcoporum ad Romanam sedem, postquàm Nicænos canones Concilium perlegit, nec in monitorio contentos reperit, dixit Augustinus Hipponensis Episcopus Legatus Prouinciæ Numidiæ: & hoc nos seruaturos profitemur, salua diligentiori inquisitione Concilij Nicæni: Totaque Synodus in illius sententiam consensit, & hoc ipsum Romam rescripsit litteris quas Bonifacius, qui Zosimo nuper defuncto suffectus erat, recepit. Addiderunt & istud, misisse Synodum ad Cyrillum Alexandriæ, & Atticum Constantinopolis Episcopum, vt ad se integros, & illibatos Nicænos canones transmitterent: pollicentur verò Africani Patres se Nicænorum canonum præscripta omnia seruaturos. Aliquantò post deferuntur Carthaginem litteræ Cyrilli, & Attici, cum viginti Nicænis canonibus in Latinum è Græco translatis. Quos vt receperunt, scripserunt Africani Patres ad Cœlestinum, quem Bonifacius paulò antè vita defunctus habuit Successorem, tùm Apiarij de quo paulò suprà pœnitentiam, tùm quæ ex lectione Nicænorum ad se

O 2 trans-

transmissorum Canonum sibi comperta erant: nihilque repertum circa Zosimi de appellationibus Episcoporum commonitorium, nisi quòd can. 5. Niceno statuitur, ne qui fuerint à proprio Episcopo communione fidelium exclusi, ab vllo alio Episcopo recipiantur, nisi deuoluta appellatione secùs fuerit à Prouinciæ Synodo iudicatum. Quam ob rem (inquiunt) impendio deprecamur, ne deinceps ad vestas aures hinc venientes faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos vlteriùs in communione velitis accipere: quia hoc à Niceno etiam Concilio definitum facilè aduertet venerabilitas tua. Nescitur quid ad ista responderit Cœlestinus.

Ista vsque adeò accurata Nicæni Concilij conquisitio, cuius etiam expressa erat mentio in Zosimi commonitorio, satis arguit Synodi Sardicensis mentionem, quæ legitur cap. 1. artic. 6. huius Carthaginensis Concilij sexti esse suppositium, & ab aliquo posteriùs assutam Laciniam, qui hoc ipsos Canones in Concilio Sardicensi, quo vtique continentur, legerat. His adde Sardicense ipsum Concilium fuisse Africanis Patribus ignotum, cùm scribant ad Cœlestinum his verbis: nam vt aliqui tamquam à tuæ sanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus Patrum Synodo definitum. Quæ nullatenùs dixissent, si Sardicense legissent, aut ex ore legatorum audiuissent. Cùm hæc Synodus illud ipsum de mittendis à Romano Episcopo legatis in casibus appellationum perspicuè decernat can. 7. Et Augustinus, qui in hoc Carthaginensi Concilio consedit, scribit lib. 3. contra Cresconium cap 34. se nullum agnoscere Concilium Sardicense, nisi Arianorum. Quia vt superiùs ad Synodum Sardicensem obseruauimus, Ariani se ex legitimo Sardicæ Conuentu subduxerant, vt peruersos Canones liberiùs conflarent, quos deinde Sardicensis Synodi ementito nomine vendicarunt. Itaque inita etiam cum Donatistis soci-tate, qui Africam

pene

penè omnem incesserant, suum per illos Conciliabulum, tota promulgari Africa, & legitimam Synodum supprimi curauerant.

Et sanè dubitandi nullus est locus de veræ Sardicensis Synodi authoritate pari cum Nicæna, cùm sit vtraque œcumenica, & à Romanis Pontificibus approbata, ideòque prævalere debet cuiuis Africano Concilio inferioris ordinis, in ijs præsertim, quibus Pontifex Maximus obstitisset, vt in hac causa contigit.

Euidentissimum pariter est fuisse antiquissimum appellationum ad Romanum Tribunal vsum etiam ante Canones Sardicenses: Excommunicatus namque ab Episcopo Ponti Marcion ad Pium Romæ Episcopum appellans auditus fuit teste Epiphanio hæres. 42. Fortunatus, & Felicissimus à Cypriano Carthaginensi depositi, appellantes admissi sunt à Cornelio Papa testificante ipso Cypriano epistol. 55. ad Cornelium Papam. Deinde in Hispania Basilides depositus ad Stephanum Papam prouocat, vt idem refert Cyprianus ep. 68. Athanasius à Synodo Tyri dignitate motus Iulium Papam appellauit, à quo restitutus fuit. Quæ appellatio præcessit Synodum Sardicensem, vt ex Athanasij, & Theodoriti narratione colligitur. Post Sardicense decretum Ioannes Chrysostomus à Theophilo Alexandrino in Synodo exauthoratus, ad Innocentium Papam prouocans admittitur, vt constat ex duabus eiusdem ad Innocentium Papam epistolis. Flauianus Constantinopolis Episcopus à Pseudo-Synodo Ephesina gradu motus ad Leonem Papam prouocat, vt refert Liberatus in Breuiario cap. 12. Theodoritus etiam ibidem depositus ad eiusdem Leonis iudicium prouocat, vt fidem facit eius ad Leonem epistola. Ignatius etiam Constantinopolis Episcopus, ab Episcoporum Conciliabulo sede pulsus, iudicium reclamans Nicolai I. admissus, vt scribunt Curopalates, Cedrenus Zonaras. Alios innume-

O 3 ros

ros prætermitto, quorum passim obuia sunt exempla, ex omnibus orbis Christiani plagis in epistolis Sanctissimorum Pontificum Leonis, & Gregorij.

Cur autem Zosimus Sardicense Concilium nomine Niceni allegauerit, respondent nonnulli fuisse, id quoque à Nicæna Synodo definitum, sed ab Arianis vnà cum multis omnibus alijs eiusmodi Synodi suppressum, solis exceptis viginti, qui Arianæ impietati nihil præiudicant, sed tamen illa omnia decreta permansisse integra in exemplaribus Romanæ Ecclesiæ, ex quibus ea Zosimus desumpserit. Porrò de diminutione Canonum Nicænorum fusiùs disseruimus ad Nicęnum ipsum Concilium.

Resp. alij, Sardicensem simul cum Nicęna coniunctim habitas fuisse pro vna, eademq; Synodo, tum quia magna Episcoporum pars, quę in Nicęna consederat, interfuit pariter in Sardicensi, vt ex subscriptionibus liquet, atq; vtrobique eadem fidei causa dijudicata fuit. Cęteroqui Synodus Sardicensis num. Oecumenicarum augeret, talem enim fuisse illam, liquidò constat, quatenùs toto ex orbe Christiano, Romani Episcopi studio, & pręsidentibus ipsius legatis coacta, & celebrata fuit, & tamen non recēsentur distinctè inter Oecumenicas, eò quòd in vnam cum Nicęna coaluerit. Ex quo rectè conijcitur fuisse à Zosimo dictos Canon. Nicęnos, qui tamen sunt Sardicenses, quia in Romanę Eccles. archiuijs ambarum Synodorum decreta sub eodem Nicęni Concilij titulo connectebantur. Sed iam prosequendi sunt nobis Canones aliquot pręsentis Africani Concilij.

Can. 3. *Vt Episcopi, Presbyteri, & Diaconi non ordinentur, nisi postquam omnes, qui sunt in domo eorum, Christianos Catholicos fecerint.* Habetur ijsdem verbis in Concilio item Carthaginensi tertio, canon. 18. Eiusmodi zelum ac studium fidei, atque animarum salutis requirebat olim Ecclesia in Clero, vt nemo posset per Hierarchicos ordines sibi eam sponsam acquirere, nisi exēplo Dauidis

Mi-

Micholem desponsaturi proferret Philisthinorum aliquot præputia, scilicet hæreticorum conuersionem.

Can. 6. *Vt primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut quid simile, sed primæ sedis Episcopus.* Insertum est in decreto c. primę sedis dist. 99. Primam (de qua hic) sedem intellige primatialem Africæ. Compellationes quæ fastum redolent abhorret exemplo humillimi, & mitissimi sponsi sui Christi Ecclesia: ideòque Romanus Papa tametsi reuera summus Sacerdos, & Sacerdotum princeps, non tamen his quibus legitimè pro sua dignitate posset, sed humili titulo vtitur serui seruorum Dei, iuxta Christi Verbum Luc. 22. Qui maior est in vobis fiat sicut minor, & qui pręcessor est sicut ministrator. Est autem vero simile iam inde à primis sęculis fuisse attributum Romanis Episcopis titulum Pontificis Maximi, & Episcoporum Episcopi: Etenim Tertullianus malè erga Zephyrinum Papam affectus, eiusque Edicti pro admittendis ad veniam pœnitentibus Mœchis prima verba recitans lib. de pudicitia cap. 1. istam præmittit inscriptionem: *Pontifex maximus Episcopus Episcoporum.* Et in Conc. Africano de hæreticis rebaptizandis, Cyprianus tunc temporis non sat benè in Stephanum Papam affectus, sic illum in proloquio præstringit: *Neque enim se quisquam nostrum Episcopum Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore collegas suos ad obsequẽdi necessitatem adigit.* Et in actis sanctorum Martyrum Sebastiani eiusque sociorum sincerissimis Caium Papam Tiburtius Chromatij filius nuncupat Episcoporum Episcopum, quod posteà nomen ab alijs eidem affigitur.

Can. 9. *Vt sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario, quo Cœna Domini celebratur.* Habetur in c. sacramenta altaris de consecr. dist. 1. Huc illud Tertulliani refertur lib. ad Vxorem cap. 5. *Non sciet maritus quid secretò ante omnem cibum gustes; & si sciuerit, panem illum non credit esse qui dicitur.* His

conuenit D. Auguſtini in epiſt. 118. cap. 6. teſtimonium iſtud: nonniſi à ieiunis Corpus Domini ritè ſumi poteſt. Dies Cœnæ Domini Canone iſto excipitur, quia exemplo Ieſu Chriſti, eodem die ad veſperam ſacrum celebrari mos erat, ad quod fideles etiam cœnati communicabant. Reperitur etiam iſte canon num. 29. in 3. Carthag. Concilio.

Can. 65. *Placuit vt plebes quæ numquàm habuerunt proprios Epiſcopos, niſi ex plenario Concilio cuiuſque Prouinciæ, & primatis, atque conſenſu eius ad cuius Diæceſin eadem Eccleſia pertinebat ad decretum fuerit, minimè accipiant*. Sanctum Baſilium legimus Cęſareæ in Cappadocia Metropoliten, vt æmulo ſuo Tyanæ (quæ erat in ſecunda Cappadociç Prouincia) Metropolitæ ſuffraganeorum Epiſcoporum numero prçualeret, erexiſſe in Epiſcopalem Saſimorum Eccleſiam, eique Gregorium Nazianzenum quamvis reluctantem præfeciſſe. Prætereà Auguſt. (vt ipſe de ſe teſtatur) epiſt. 261. ad Cœleſtinum Papam in ſuæ Diœceſis Hipponenſis oppido Fuſſala, ſedem nouam fecit Epiſcopalem, cui primùm præfecit Epiſcopum Antonium de conſenſu Primatis Numidiæ, cui ſubiecta erat Hipponenſis Eccleſia.

Canones octo aduersùs errores Pelagij, & Cœleſtij, qui in Mileuitano præcedenti Concilio leguntur, in iſto quoque plenario Concilio inſerti ſunt, vti & Mileuitanus canon 22. quo appellationes tranſmarinæ prohibentur. Huic plenario Concilio ſubijcitur Epiſtola Synodica, hinc ad Bonifacium Papam tranſmiſſa.

Proſper lib. contra collatorem cap. 10. refert ita fuiſſe ab Africanis Patribus decretum. *Conſtituimus in Pelagium, & Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium, de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, non ſolùm ad cognoſcendum, ſed etiam ad faciendum iuſtitiam, nos per ſingulos actus adiuua-*

ri,

ri, ita vt sine illa nihil veræ, sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.

CONC. TOLETANVM I.

Est Toletanum vrbs insignis ad Tagum amnem sita Carpetanorum caput, quæ nunc regio *Castilia noua* dicitur. Primum Toletanum Concilium sub Innocentio I. Papa fuit, & Imperatoribus Arcadio, & Honorio Chr. 405. Extat Innocentij Papæ ad hanc Synodum epist. Eius cogendæ potissima causa fuit Priscilliani hæresis, quæ sicut cancer per vniuersam Hispaniam serpebat. Itaque plures editi sunt contra illam in hac Synodo can. sicut in alijs Hispanicis Cæsaraugustana, & Bracarensi prima. Seuerus Sulpitius huius hæresis historiam exactè describit, quæ Simonis, atque Basilidis artes magicas, Gnosticorum spurcitias infames, & Manichæorum deliria renouabat. Eius author Priscillianus propterea morti ab Imperij vsurpatore Max. addictus est.

Can. 5. Exigit ab omnibus Clericis, vt Missę quotidie intersint, *Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel quilibet Ecclesiæ deputatus Clericus, si intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo Ecclesia est, si in Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur.*

Can. 6. *Puella Dei familiaritatem non habeat cum Confessore, aut cum quolibet Laico sanguinis alieni.* Similiter Conc. Parisiense sub Gregorio Papa Quarto, & Ludouico Pio Francorum Imperatore, hæc statuit: l. 1. cap. 46. *Ne Clerici, vel Monachi cum Sanctimonialibus colloquantur, nisi ex consensu Episcopi, & ex causa necessitatis. Neue vllus Sacerdos alicuius Monialis confessionem audiat, nisi coram testibus, haud procul adstantibus.* Consulito etiam inferiùs, quæ annotaui ad can. 20. Nicęnæ secundæ Synodi, & ad can. 28. Agathensis.

Can.

Can. Toletanus 14. veterem abolet ritum. quo liberum erat fidelibus, vel intra Ecclesiam absumere sacram Eucharistiam, vel manibus acceptam referre domum. *Si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut Sacrilegus propellatur*. Idemque decernitur Cęsaraugustani Concilij can. 3. Obuia passim apud priscos Ecclesiæ Patres occurrunt exempla delatæ in priuatas ædes à fidelibus Eucharistiæ, quibus illa in manus dari solebat intra Ecclesiam. Sic Tertullianus ad vxorem c. 3. *Non sciet maritus, quid secretò ante omnem cibum gustes, & si sciuerit, panem illum non esse credit, qui dicitur*, nimirum Eucharistiam diuinam. Et Cyprianus de lapsis, *cùm* (inquit) *quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere*. Idemque lib. de spectaculis. *Qui festinans ad spectaculum dimissus est, & adhuc gerens secum vt assolet Eucharistiam*.

Eiusmodi quidem consuetudine occasionem persecutionum inualuisse probabile est. Cùm enim fidelibus liberum non esset ad Synaxes conuenire, si quando furtim loco abdito collectam celebrabant, non modò ibi communicabant; sed etiam singuli exceptas de sacerdotum manibus sacratissimas particulas domum reportabant. Quas postmodùm ieiuni sumebant inter priuatas preces. Quæ consuetudo etiam parta Ecclesiæ pace diù multis in locis perdurauit. Cuius exemplum in fratre suo Satyro refert Ambrosius, quod require suprà ad can. 22. & 23. Laodiceni Concilij. Gregorius etiam Nazianzenus orat. in funere Gorgoniæ sororis perhibet illam in conclaui suo sacram Eucharistiam asseruare cum magna veneratione solitam, precibus aliquando ad eam fusis, vehementi, quo illa conflictabatur morbo fuisse liberatam. Basilius Magnus epist. ad Cæsariam Patriciam (quæ etiam allegatur ab Anastasio Nicæno Episcopo in suo quæstionum libro, qui est tomo 6. Biblioth. Patrum) sic scribit: *Aliquem*

verò manu propria communionem ſumere, vbi non eſt Sacerdos minimè graue eſſe ſuperuacaneum eſt oſtendere, propterea quòd res ipſa longa conſuetudine probetur. Omnes enim qui ſunt in deſertis Monachi, vbi non eſt Sacerdos, illic habentes communionem, ex ſeipſis illam ſumunt: Alexandriæ autem, & in Ægypto vnuſquiſque ex Laicis qui illic degunt, maxima ex parte communionem habent domi ſuæ. Hæc Baſilius. Simile refert Gregorius Magnus lib.3. Dial.c.36. de Maximiano eiuſque ſodalibus nauigantibus, qui atroci tẽpeſtate iactati, clauo deperdito, malo effracto, velis laceratis, & in vndas diſperſis, & naue fluctibus obruta, ſacram in tanto diſcrimine ſumpſerunt Euchariſtiam, quam penes ſe habebant, cuius mirifica virtute pręſenti diſcrimini erepti, ad portum denique incolumes omnes appulerunt. Quibus etiam teſtimonijs, & exemplis hoc arguitur fuiſſe plerumque in vſu apud primitiuorum ſæculorum fideles Euchariſticam ſub vnica ſpecie communionem.

Canon 17. *Is* (ait) *qui vxorem non habet, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tantùm vt vnius mulieris, aut concubinæ, aut vxoris, vt ei placuerit ſit coniunctione contentus.* Habetur, cap. is qui diſt.34. Concubinam dicit (vt ibi admonet Gratianus) quæ ſine dotalibus inſtrumentis, alijſque ſolemnitatibus aſciſcebatur in coniugium. Id planum eſt ex Auguſtini libro de bono coniugat. Cuius teſtimonium idem Gratianus adducit cap. concubinæ, & c. ſolet. 32. queſt. 2. Eadem quoque Iuſtinianus edicit nouella 18. cap. 5.

Sy-

Synodus Ephesina Oecumenica.

EPhesi quæ est minoris Asię Metropolis coactum fuit Oecumenicum Conc. occasione Nestorij Hæresiarchę, temporibus Cœlestini Romæ Episcopi, & Imperatorum Theodosij secundi, & Valentiniani III. Nectarius qui præsedit generali Constantinopolitano Conc. successorem in sede vrbis Regiæ Episcopali habuit Ioannem Chrysostomum, hunc excepit Arsacius, Arsacium Atticus, Atticum Sisinnius, Sisinnium Nestorius Germanicia, quæ Antiochenę subest Ecclesiæ, oriundus. Hic nouo, & pernicioso dogmate Mariam Virginem negauit esse θεοτόκον, hoc est Deiparam, solùmque illi Christiparæ nomen asserebat. Geminas quippe Christo personas affingens diuinam, humanamque, consequenter docebat Mariam Virginem genuisse personam humanam, prorsùs à diuina discretam. Cùmque virus suum latè propagare Nestorius tùm voce, tùm scripto niteretur, graues per omnem Ecclesiam turbas excitauit.

Huic se constanter Cyrillus opposuit Alexandrinus Patriarcha. Hic Nestorium scriptis primùm amantissimis litteris de sententia prauè concepta dimouere conatus est; præcipuum fidelium omnium, maximè verò Episcoporum officium esse ducens, fidei periclitanti suppetias ferre. Quod ibidem his verbis æternæ memoriæ commendandis protestatur, πῶς οὖν ἦν σιωπῆσαι πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων; ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ; οὐκ ἀπολογησόμεθα δὲ τῆς ἀκαίρου σιωπῆς ἕνεκα; καίτοι τεταγμένοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν ἃ δεῖ.

Cùm igitur fides tam insigniter læderetur, totque passim peruerterentur, qui tandem tacere hìc licuit? an non ante tribunal Christi sistemur? an intempestiui silentij rationem reddituri nôn sumus, præsertim nos qui ea de causa hunc in locum prouecti sumus, vt quæ opor-

oportet prędicemus? Quin etiam Ioannes ipse Antiochenus Patriarcha, qui posteà contra fas omne partes Nestorij aduersùs Cyrillum acerrimè defendit, hortatorias litteras (quæ in prima Synodi Ephesinæ parte continentur) ad Nestorium scripsit, vt à concepto errore resiliret, atque fidem Ecclesiæ, pacemque lacessere desineret. Intereà scribunt hac de re ad Cœlestinum Romæ Episcopũ seorsim Cyrlllus, & Nestorius nihil suum dogma dissimulans, sed propugnans. Quibus acceptis Cœlestinus Romę multorum Episcoporum Conc. coegit, in quo damnatus est Nestorij error, cui decem indulgentur ab huius decreti notificatione dies, intra quos nisi errorem publicè eiurauerit, dignitas illi Episcopalis abrogatur, & de fidelium communi societate resecatur. Restituuntur autem quotquot Nestorius contradicentes sibi à communione Ecclesię, vel à sacris functionibus abstraxerat. Horum executio Cyrillo committitur, cui Cœlestinus Apostolicæ sedis Legati officium, suasque vices, & potestatem demandat.

Cyrillus itaque Alexandriæ Synodum sibi subditorum Episcoporum habuit, in qua duodecim excusi sunt aduersùs Nestorianam impietatem anathematismi, quæ etiam quatuor ad Nestorium delegauit Episcopos cum Synodalibus litteris, qui eum commonerent, atque anathematismos palam approbare suaderent. At ille missos à se repulit, duodecim illa capita anathematizauit, maiorique in quoscumque fideles crudelitate desæuijt. Tandem ad sedandas istas, quibus Ecclesia conflictabatur, procellas, interpellatus Theodosius Augustus Synodum Ephesi Oecumenicam indixit, ad quam commisit ad compescendos tumultus Irenæum, & Candidianum Nestorio coniunctissimos, in quem etiam Theodosius erat animi propensioris. Nam cùm increbrescente Nestorij hæresi, Cyrillus illam tribus libris ad Theodosium, & reginas Eudociam, & Pulcheriam missis solidissimè confutasset,

tallet, Nestorio patrocinans Theodosius Cyrillum acerbioribus litteris perstrinxit.

Omnium sæculorum experientia perspectum est, quanta sit vis aulicę propensionis ad res fidei,& Ecclesię conuellendas. Cùm enim cupiditas, ambitio,& ęmulatio permultos etiam Episcopos transuersos agant, hinc fit, vt principium iniustis desiderijs vtplurimùm adblandiantur, dicente Apostolo: omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Dum Ephesum conueniunt antistites, Ioannes Antiochenus eique subiecti Orientis Episc. occasiones captant euitandi condemnationem popularis sui Nestorij, & conciliandæ sibi gratiæ principis, & duorum eius Legatorum Nestorio prorsùs addictorum. Cùm itaque illi moram consultò trahere viderentur, his absentibus generale Concilium Ephesi apertum est ann. Chr. 431. vbi ter citatus Nestorius, & ex peruicacia iudicio sistere se recusans, adductis probationibus, atque sedulò examinatis ipsius libris, & litteris, hæreticum præfractum, & obstinatum declarauit, abdicauitque Episcopatu sacra Synodus.

Quintò indè die Ioannes cum suis aduenit Episc. inter quos eruditionis, & eloquentiæ laude præcellebat Theodoritus Cyri in Palæstina Episcopus. Isti se non fuisse diutiùs expectatos acriter conquesti, suisque priuatis affectibus etiam in euidentem totius Ecclesiæ Christi perniciem indulgentes priuata ibidem conflata Synodo confestim acta legitimi Conc. rescindunt,& vlciscendi cæca perciti cupiditate Cyrillum Alexandriæ, & Memnonem Ephesi Episc. damnant quasi Apollinaris hæresi contactos, quę animam intellectualem,& humanam remouebat à Christo, vt eius vicem occuparet diuina Verbi persona. Quod tamen dogma numquam in mentem Patrum Ephesinorum venerat: nihil enim repugnat vnicam esse in Christo, eamque diuinam personam, cum integra completaque ex anima,& corpore humanitate. Sed occasiones (vt ait Salomon Prou. 18.)

quæ-

quærit,qui vult ab amico discedere,omni tempore erit exprobrabilis. Illis igitur aucupandus erat tametsi falsissimus prætextus,vt possent aduersarios insectari cum specie nonnulla iustitiæ.

Cum Antiochenæ factionis Episc. conspirant vnanimes comites Candidianus, & Irenęus, & litteras ex legitima Synodo profectas dolosè intercipiunt, multis per proprias litteras calumnijs Imperatorem, & aulæ proceres aduersùs Orthodoxos Patres intensos reddunt. Mandato Theodosij Cyrillus,& Memnon in carceres detruduntur. Nec minùs tamen legitima Synodus suo fungi pergit officio plusquàm 200 constans Episcopis, & harum tempestatum authorem Ioannem frustrà delinire, ac pellicere conata, tertiò tandem citatum,& contumacem excommunicat,& deponit.

Contigit tandem vt elusis comitum exploratoribus, Conc. legitimi litteræ iustarum querelarum plenæ per virum fidelem, sub ementito mendici habitu arundine inclusæ deferrentur ad Theodosium, eiusque sororem Pulcheriam eximiæ pietatis, & prudentiæ virginem, aliasque spectatę virtutis personas, quibus satagentibus Theodosius rei veritate comperta, beneuolum se tandem sacrę Synodo exhibet, acta per Candidianum, & Irenęum reuocat,& admissis legitimę Synodi decretis, Nestorium in pristinum Monasterium Antiochenũ in quo Monasticen olim professus fuerat, & postremò ne Monachos, aliosquè falsa doctrina peruertere pergeret, Oasin relegat, vbi vitam infelicem calamitoso exitu conclusit, verminante ipsius per diuinam vltionem blasphema lingua. Libri eiusdem vndequaque conquisiti flammis absumpti sunt. Denique Theodosio interueniente cum magni Simeonis Stilitæ interuentu, pax inter Cyrillum, Ioannemque, cęterosque Orientales conciliata fuit. Istique in integrum restituti, Conc. legitimo lubentes acquieuerunt.

Huius Synodi p.4.Act.7.requirentibus Rheg'no Constan

ſtantiæ Cypri Epiſcopo,totiuſque inſulæ Metropolita, ceteriſque Cypris Epiſc.aſſerentibus deductum iam indè ab Apoſtolis priuilegium,vt non ab Antiocheno antiſtite, ſed ab ipſa prouinciç Cypri Synodo Epiſc.Inſulares ordinarentur,ſancta Synodus hoc eiſdem priuilegium confirmauit. Egregiam Cyprij præſules nacti ſunt opportunitatem, quando Antiochenus, & alij Orientales Epiſc. non modò non contradicebant in hac cauſa, vtpotè abſentes; ſed etiam ſchiſmate ſe à ſacra Synodo diuulſerant,vt ſic mererentur proprijs excidere iuribus. Occaſione quidem veteris Antiocheni ſchiſmatis, quando plures in illa creati Epiſc. populum ſic diſtrahebant vt pars vni pars alteri adhęreret, quæ diuiſio 48. durauit annos quibuſdam Euſoio, alijs Meletio,alijs Paulino,alijs poſtmodùm Flauiano,alijs Euagrio addictis, hanc diuiſionis diuturnæ occaſionem Cyprij nacti, quaſi αὐτοκέφαλοι cœperunt res ſuas gerere inconſulto Antiocheno Patriarcha. Vbi verò ſchiſma deſijt,omneſque Antiocheni in vnum Alexandrum Epiſcopum conuenerunt, tunc Alexander ius priſtinum è Cyprijs vendicare conatus eſt apud Innocentium Papam annis ante hanc Synodum 30. Innocentius iudicauit Cyprios Antiocheno ſubijci, vt conſtat ex eiuſdem epiſt. 18. poſt Conc.etiam Epheſinum eadem iterùm contentio recruduit imperante Zenone. Narrant enim Cedrenus in Zenone,& Nicephorus l.16.c.37. Petrum Cnapheum, ſeu vt à Latinis vocatur Fullonem Epiſcopum Antiochiæ de Cyprijs iura Patriarchalia repetere molientem cauſa cecidiſſe, cùm eodem ipſo tempore ex diuina reuelatione Barnabæ Apoſtoli corpus in Inſula effoſſum fuiſſet cum Euangelio Matthæi eius pectori impoſito,quod Barnabas viuens manu ſua deſcripſerat. Qua re motus Zeno voluit deinceps Eccleſiam Conſtantiæ cenſeri Apoſtolicam, & à poteſtate Antiochenſis immunem. Videndus noſter Morinus l.1. exercit. Eccleſ.cap.4.

Ex

Ex multis liquet huius Synodi locis, habitam fuisse in Ecclesia Mariæ dedicata, cuius patrocinium sancta Synodus susceperat. Est verò speciali nota dignum, quod scribunt Ephesini patres in Synodica ad Clerum, & populum Costantinopolitanum epistola, Deiparam Virginem cum Euangelista, & Apostolo Ioanne Ephesum ex Iudæa profectam, illìc reliquam vitam vsque ad felicissimum obitum transegisse.

CONC. ARAVSICANVM I.

ARausio Ciuitas Cauarum est in secunda Narbonensi Prouincia cuius Episcopalis Ecclesia suffraganea est Arelatensi Metropoli. Hìc conuocatum Conc. fuit ann. Chr. 441. sub Leone I. Pontifice, imperantibus Theodosio II. & Valētiniano III. Præsedit Hilarius Arelatēsis, consedit Eucherius Lugdunēsis, ambo subscripti.

Canon 1. *Si quis quacumque necessitate in Baptismo chrismatus non fuerit, hac de re, cùm se ad confirmationem ille præsentabit, admoneatur Episcopus, vt ipsum in primis vngat in vertice, quod erat faciendum in Baptismo, deinde in fronte pro Confirmationis Sacramento, vt habeatur necessaria Chrismatio repetita.* Multa iste Canon edocet: Primò, eum qui baptizatur vngendum esse Chrismate in vertice à quocumque Presbytero ex officio baptizante: Secundò, si defuerit ille in baptismate ritus, esse aliàs, maximè verò in confirmationis Sacramento supplendum: Tertiò, nec suppleri sola confirmatione, cùm sit bis in illa Chrismandus quisquis non fuerit in baptismo Chrismatus: Quartò, hanc cęremonialem in baptismo Chrismationem faciendam esse in vertice, at verò Confirmationis Chrismationem in fronte: Quintò, esse necessariam vtramque Chrismationem.

Amalarius Fortunatus Episcopus Treuirensis lib.

1.de Eccleſ.offic.cap.27.poſtquam docuit ſtatim à baptiſmo vngendum eſſe Neophytum in vertice, ita ſubiungit: *Sicut in Geſtis Pontificalibus legitur Beatum Syluestrum instituiſſe, vt à Presbytero vngeretur Chriſmate Neophytus in cerebro*. Deinde addit, hanc fieri poſſe vnctionem à Presbytero etiam Epiſcopo præſente, cùm tamen ſolus poſſit Epiſcopus dare baptizatis Spiritum ſanctum per manus impoſitionem vngendo Chriſmate non in vertice, ſed in fronte. Super quo profert hiſtoriam Philippi Diaconi non valentis Spiritum ſanctum dare baptizatis à ſe Samaritanis, quia nec Apoſtolus, nec Pontifex erat, vnde neceſſe fuit mitti ad hoc officium Petrum, & Ioannem Act. Apoſt.8.

Conſtat ex Concilijs Florent.& Trid. ſolum Epiſcopum eſſe ordinarium confirmationis miniſtrum. Docet verò S.Tho.3.q.72. art.11. extraordinarium confirmationis miniſtrum poſſe ex delegatione Papę, ſimplicem eſſe Sacerdotem. Idque probatur ex Gregorio magnō l.3.ep.26.ad Ianuarium Epiſcopum Calaritanum 1. *Vbi Epiſcopi*(inquit) *deſunt, vt Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant, concedimus*. His enim verbis citatur à Thoma, & pariter à Gratiano c. peruenit diſt.95.quamuis alij aliter legant. Teſtatur quoque vetuſtiſſimus, ſed falsò attributus Ambroſius Cōmentarius in Paulum ad Epheſ. 4. *In Ægypto Presbyteri conſignant, vbi non eſt Epiſcopus*. Canon quidem 20. Toletani Concilij primi demandat Presbytero Chriſmationem abſente Epiſcopo, ſed exponitur à nonnullis de cæremoniali Chriſmatione baptiſmi: tametſi doceat Amalarius Fortunatus hanc fieri à ſimplici ſacerdote in cerebro Chriſmationem etiam Epiſcopo præſente.

Notanda ergo hęc Amalarij verba ſub finem dicti cap. 27. *vt ab Epiſcopis ſolis iniungatur per manus impoſitionem, ab Apoſtolis acceptum eſt*. His enim perſpicuè declarat ipſam Epiſc. actionem, qua frōtem manum inungit

eſſe

esse ipsammet manus impositionem,qua iuxta Act. c.8. dabatur ab Apostolis Spiritus sanctus, & quidem v. 18. manus in singulari exprimitur , quia vnctio hæc sacra fit vnica manu . Licèt autem alibi dicatur circa confirmationem manuum impositio,id nihil obstat , quia de pluribus Apostolis loquitur,& sic de pluribus manibus, quamuis singuli seorsim vnicam manum adhiberent . Addit Amalarius per manus impositionem efformari crucem super fideles eodem loco , vbi Pontifex Aaronicus in aurea lamina insculptum Dei nomen ineffabile portabat . Igitur vno eodemque contactu in confirmatione imponitur manus, frons Chrismate linitur, & signum crucis efformatur . Itaque inaniter recurrunt scriptores aliqui ad specialem Christi dispensationē,vt Apostolis liceret pro Chrismatione vti manuum impositione .

Can.3. præscribit,vt qui pœnitentiam acceperunt, si ea nondum peracta è vita excedunt,communicent Sacramento viatici, sine manus impositione:sed si superuixerint, in statum pœnitentium redeant, donec completo pœnitentię decursu manuum impositionem , seu reconciliationem accipiant. Hæc eadem iam edixerat Synodus Nicæna can.13. Hæc ergo Concilia Nicęnum, & Arausicanum, simulque Ancyranum can. 6. & Agathense can.11.& Innocentius I. epist.ad Exuperium definiunt,vbi est periculum mortis ministrandā esse pęnitentibus Eucharistiam , nondum completo pœnitentię prę scripto à canonibus tempore. Obseruandum hìc nō esse credibile admissos fuisse pœnitentes ægrotos ad sacrum viaticum absque sacramentali absolutione priuata: manuum itaque impositione , quæ differebatur post sacrum viaticum,& expletum pœnitentiæ canonicum tempus, intellige solam publicam , & solemnem , quæ publicam pœnitentiam quasi fibula claudebat , & pœnitentem in communem fidelium statum , & ordinem restituebat .

P 2 Can.

Can. 4. *Pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non esse denegandam*. Consulito quæ circa vel interdictam, vel permissam Clericis pęnitentiam disserui ad Conc. Carthaginensis 4. can. 68.

Can. 5. sancit Ecclesiarum immunitatem, vt qui ad eas confugerint, extrahi nequeant. Habetur c. eos qui ad Ecclesiam dist. 87. Idemque sancitur in Conc. Aurelianensi primo can. 1. & in Aurelianensi quarto can. 21. Quę cùm sint Gallicana Concilia, non seruantur tamen in toto Gallicano Regno circa confugientes reos delictorum. Enimverò, ne ista immunitas fieret impunitas criminum, cautum est Edictis Francisci I. ann. 1539. art. 166. & Henrici III. an. 1585. vt rei, contra quos Iudex capturam decreuerit, ex locis etiam sacris abducantur. Apud Gentiles quoque asyla erant in sacris locis constituta, ne ad ea confugientes inde diuelli possent, referũtur acta Syluestri, Constantinum contulisse his qui ad Ecclesias confugissent, immunitatem. Quam constitutionem suadente Eutropio Eunucho potentissimo simul, & flagitiosissimo Arcadius contraria lege abrogauit, quæ tertia est in Codice Theodosiano sub tit. de his qui ad Eccles. confu. diuina tamen vltione Eutropius ipse ob innumera scelera deposcitur ad supplicium: ipse tũc ad Ecclesiam fugit, cuius violauerat paulò antè immunitatem. Chrysostomus suggestu conscenso illam in Eutropium, quæ adhuc superest, illustrem orationem habuit, nec eum priùs siuit à frementibus militibus, & magistratibus adduci, nisi præstito à Magistratibus de vitæ ipsius securitate iureiurando. Ipse verò dignitate omni, & opibus expoliatus in Cyprum relegatus fuit. Hanc reorum ad Ecclesias confugentium immunitatem renouauit Imperator Leo leg. præsenti lege. c. de his qui ad Eccl. confu.

Can. 8. vetat ordinari Clericum alienum absolutè, aut proprium in aliena Diœcesi, nisi accedat Episcopi consensus ad quem pertinet, vel Clericus, vel Ecclesia.

Eius-

Eiusmodi sanctiones frequentes in Concilijs occurrunt: in Sardicensi can.15. in Carthaginensi 3. can. 20. & 21. In Trid. sess.6.c.5. & sess.23.c.8.& 9. & in decreto Gratiani c.placuit & c. Episcopus 7.8.1.

Can. 12. *Subitò obmutescens provt statutum est baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet Sacerdos, aut præsentis in suo nutu.* Huic similem superiùs exquire can. 76. Concilij Carthag. 4. quem canonem innuere videntur prædicta verba, *Provt statutum est.*

Can. 14. permittit energumenis, vt omnimodè communicent, si se sollicitudini clericorum tradant, monitisque obtemperent, virtute sacramenti muniendi contra dœmonum aggressiones. Priore quidem sæculo energumeni simul cum catechumenis, & pœnitentibus à sacra communione, diuinisque mysterijs post Euangelij prædicationem, iubente Diacono foras emissi arcebantur, vt docet in Hierarchia Ecclesi. Dionysius.

CONCILIVM VASENSE, seu Vasionense.

VAsione Vocontiorum oppido in secunda Narbonensi Prouincia Conc. celebratum est sub Leone Papa I. imperante Romæ Valentiniano III. Chr. anno 442. haud rectè dictum à Baronio Vasatense. Vasio suam hodie quoque veterem retinet denominationem. Meminit huius Plinius, Mela, Ptolemæus.

Can. 4. *Eos excommunicat, qui defunctorum oblationes retinent, aut Ecclesiæ reddere morantur. Quia (inquit) fideles de corpore decedentes votorum suorum plenitudine, & pauperes præsidio eleemosynæ, & necessaria sustentatione fraudantur.* Vocatq; huiusmodi retentores sacrilegos. Cita-

tur nominatim Vasensis hic canon in Concilij secundi Arelatensis can.47. iuxta Sirmundi editionem, ibidemque confirmatur. Citatur pariter in decreto cap. qui oblationes 1392. Idemque statuitur in Conc. Matisconensi primo can. 4.

CONC. ARELATENSE II.

NEscitur quo tempore sit habitum, nisi quod pro certo est, subsequutum fuisse Arausicanam primam, atque Vasionensem Synodum, ambarum quippè meminit. Itaque præposterè collocat Binius sub Pontificatu Siricij, qui tamen longè tria ista Concilia præcessit.

Huius Arelatensis can. 2. & 3. circa sacri Cleri cœlibatum superiùs allegaui, satisque hac de re disserui in obseruationibus ad Nicænum can.3.

CONC. NANNETENSE.

HVius quoque Gallicani Concilij tempus ignoratur. Nota dignus est ipsius can.1. qui & ab Iuone citatur decreti par.2.cap.122. *Vt Dominicis, & festis diebus Presbyteri antequam mißas celebrent, plebem interrogent si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto Presbytero ibi missam velit audire. Quem si inuenerint, statim ex Ecclesia abijciant, & ad suam Parochiam redire compellant. Similiter interrogent si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant, & si inuenti fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere ab Ecclesia reijciantur, vsquequò ad charitatem redeãt. Non enim possumus munus, vel oblationem ad altare afferre,*

donec

donec priùs fratri reconciliemur (*Matth.* 5.) *His ita peractis Sacerdotes missarum solemnia ritè peragant* . Huic consentit can.31. Arelatensis Conc. secundi. *Hi qui publicis inter se odijs exardescunt, ab Ecclesiasticis conuentibus sunt remouendi, donec ad pacem recurrant.*

Prior verò huius Nannetensis canonis pars de audiendo in propria Parochia sacro, iteratur sequenti can. 2. *Vt nullus Presbyter alterius Parochianum nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad missam recipiat.* Eodem spectat Conc. Trid. sess.24. cap.4. de reformat. multæque constitutiones à S. Carolo in multis Synodis Mediolanensibus editæ. His tamen derogat constans, totoque propemodum orbe Christiano recepta contraria consuetudo.

Synodus Chalcedonensis Oecumenica.

Exacto hæresiarcha Nestorio Maximianus Constantinopolis Ecclesiam rexit, hunc deinde Proclus excepit, Proclum Flauianus, qui cum Synodum Episcoporum 30. regnante iuniore Theodosio Constantinopoli celebraret, Eusebius Dorylæi Episcopus oblato libello exposuit Synodo, Eutycheten Presbyterum, & Monasterij quod celeberrimum erat in vrbe regia Archimandritam, prætextu declinandi erroris Nestoriani, ambas Christi naturas ita confundere, vt in vnam mutua commistione coaluisse diceret. Ter missis à Conc. Legatis citatus Eutyches fictitijs excusationibus tergiuersatus est: Et demum tertia citatione septem dierum petiuit inducias, quibus suam quam fingebat affectam valetudinem, confirmaret. Intereà Chrysaphio Eunucho, qui gratia Imperatoris præ cunctis alijs præualebat, quique amicitia erat Eutycheti coniunctissimus (fuerat quippe ab Eutychete de sacro fonte leuatus, idemque Flauiano dudum erat per pri-

uatas simultates infensus) suam causam impensè commendat hæresiarcha. Huius auidè suscepto patrocinio Eunuchus Theodosio suadet, vt Florentium Patricium cum potestate iubeat Synodo interesse. Theodosij mandatum detulit ad Synodum magnus Silentiarius, cum quo Monachis suis comitatus, prætorianorumque militum satellitio stipatus aduenit Eutyches, arrogantia tumens, & peruicax. In his rerum angustijs Florentium gratulabundi Patres excipiunt, multumque Theodosio debere præ se ferunt, quod clarissimi viri, cuius fides religioque perspecta sit præsidio Synodum, præmunijsset Eutyches mandato Synodi suum exponit sensum: admonetur à Patribus ne contra receptam in Ecclesia fidem quidquam innouaret, vtque abiurato errore ad Ecclesiæ rediret vnitatem. At ille in contumacia persistens, tandem Sacerdotio, & Monasterij præfectura dimouetur, subscribentibus 30. Episc. & 23. Abbatibus.

Sic ille condemnatus immanibus aduersùs Synodum intemperijs furit, quam libellis per compita, & fora ciuitatis affixis proscindit, nouasque pro se factiones vbique conflat. Quin etiam ad Leonem Romæ veteris Episcopum scripto conquestus est, Nestorianam hæresin per Flauianum Constantinopoli reuixisse, & in dies augeri: seque fidem Ephesinam, qua par est constantia prædicantem fuisse Nestorianorũ factione oppressum, & ordine motum, neque vllatenùs auditum, dum Apostolicam sedem appellat. Huic Leo plenas beneuolentia litteras rescripsit: sed acceptis deinde Flauiani litteris cum omnibus Synodalibus actis, damnationem Eutychis approbauit. Hoc exclusus effugio Eutyches, per summum nefas à Synodi, & summi Pontificis iudicio, ad Theodosij tribunal prouocauit. Annuit Imperator à Chrysaphio persuasus, nouamque Synodum indixit: concursant, & tumultuantur Eutychiani Monachi, multique ex aula, & de plebe partibus hæresiarchæ addicti. Verùm ista

quo-

quoque Synodus audito illo, & exploratis prioris Synodi actis, hanc suo iudicio confirmauit, & ita Flauiani sinceritas, & Eutychis peruersitas luculentius innotuit.

Eutyches ad suæ causę penè comploratæ subsidium, discordiam inter Episcopos serere aggreditur. Dioscorum itaq; olim magni Cyrilli Alexandrini Diaconum, & nunc in Alexandrino Patriarchatu indignissimum successorem, proiectissimæ nequitiæ hominem plurimis adulterijs, sacrilegijs, rapinis, & homicidijs inquinatum, Chrysaphij clientem, & Flauiano propter sedium æmulationem, morumque contrarietatem infensum, in suas facilè partes allicit specie tuendæ contra Nestorianos fidei, quam pręcessor eius in Ephesina Synodo strenuè propugnauerat. Agit per litteras cum Theodosio Dioscorus, tantas controuersiarum difficultates non fuisse priuatis aliquot Episcoporum hostiliter aduersùs Eutychen affectorum conuentibus diiudicandas, sed esse per Oecumenicam Synodum dirimendas. Huic obstitit suggestioni Flauianus, & Leo Pontifex reclamauit. Sed vrgentibus Chrysaphio, & Dioscoro, Theodosius Synodum nouam, & Oecumenicam indixit Ephesi celebrandam post annos à prima Ephesina nouemdecim, ad quam Leo suos direxit Legatos duabus instructos Epistolis, vna ad Synodum, altera ad Flauianum, quibus Catholicam fidem aduersùs Eutychis præstigias egregiè elucidat.

Ad eam itaque Synodum conuenerunt Dioscorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Ioannis illius qui priori Ephesinæ Synodo perfractè obsisterat successor, Iuuenalis Ierosolymitanus, & Flauianus Constantinopolitanus. Ad Synodum Theodosius Barsumam Archimandritam misit, qui nomine totius ordinis Monachorum, & Imperatoria fretus authoritate, antistites insectaretur, qui Eutychen damnauerant. Misit præterea comitem Elpidium istius Synodi defensorem seu conseruatorem, cui dedit in mandatis,

vt Episcopis à quibus fuerat damnatus Eutyches, omnem iudicandi potestatem adimeret.

Tam infaustis, & iniquis auspicijs coacta Ephesi Synodo, iubet Elpidius ante omnia de actis Constantinopolitanę sub Flauiano Synodi quæstionem haberi. Obsistunt Legati Apost. & primùm omnium litteras Leonis postulant recitari. Obstrepit cum suis Eutyches: Legatos in inuidiam trahit; & suspicionem, vt Flauiano addictos, & apud eum pransos. Cõcitatur aduersùs eos tumultus, denegatur eis in sedendo primatus quem sibi Dioscorus vindicat. Abscedunt Synodo Legati, sed paulò post reuocantur. Interea valida 300. Monachorum manus in Synodum irrumpit, multos secum trahens armatos milites, cum quibus occultè Dioscorus conspirabat. Horrendis vociferationibus complentur omnia, raptantur, & verberibus afficiuntur sacri Episcopi, notarijs digiti effringuntur, tabulæ Synodi discerpuntur. Flauiano nisi interrogato silentium indicitur, & Antistites eius asseclæ in vincula conijciuntur.

Tum demùm soli asseclæ Dioscori omne sibi iudicium causæ huius vsurpant, Domnum Antiochenum suo deijciunt Episcopatu, simulque Theodoritum Cyri, & Ibam Edessæ, vtrumque absentem, & indicta causa. Qui verò intersunt Episcopi partim spontanei Eutychiani, partim metu adacti, puris, & albis membranis subscribunt, in quibus quid esset scribendum magna pars ignorabat. Legati Apostolici clàm inter gladios, & hastas elabuntur ex illo Conc. malignantium, postquam frustrà reclamarunt, protestatique sunt]. Denique in ista Latronum Synodo (sic enim & iuremerito Græci λῃστικὴν σύνοδον, istam vocant) prolatum Eutychetis Symbolum approbatur, vt Ephesinæ, atque Nicænę fidei cõforme, & pristinum in statum restituitur hæresiarcha. Flauianus verò, & Eutychis accusator, Eusebius Dorylæi Episcopus declarantur hæretici Nestoriani, suisque sedibus deponuntur, & carceribus includuntur.

Fla

Flauianum appellantem ad Apoſtolicum tribunal Dioſcorus ex Epiſcopo carnifex tam atrocibus verberibus excepit, vt mox in exilium deportatus, toto corpore fractus, contuſus, & vulneratus, poſt triduum vita exceſſerit. Sine mora in eius locum ſubrogatur Anatolius Diaconus, & Dioſcori apocriſarius. Tum demùm quaſi victor exultans Dioſcorus Alexandriam reuertit, vbi tam immania flagitia nouis aliijs accumulans, damnatus à Leone ipſe viciſſim contra Leonem anathema explodit noua, & hactenùs, inaudita audacia.

Tantarum calamitatum accepto nuncio, dici non poteſt quanto animi dolore Leo Flauiani necem, Epiſcoporum Catholicorum depoſitiones, vincula, exilia, diuulſas Eccleſias, proſtratam, & peſſundatam religionem, exultantem hæreſin, vniuerſoque Oriente triumphantem, & inſoleſcentem deplorauerit. Coacta quamprimùm Romæ Synodo, Epheſinum iſtud conciliabulum, ſeu potiùs latrocinium reſcidit, & damnauit, Dioſcorum vt dixi, & huius incendij facem Eutychetem anathemate perculit, crebraſque ad Theodoſium eiuſque ſororem Pulcheriam litteras conſcripſit. Sed etiam cum plerisque Italiæ Epiſcopis obuiàm prodijt Valentiniano Auguſto, qui cum Reginis Galla Placidia matre ſua, & vxore Eudoxia Romam Religionis ergo ad inuiſenda ſacra Apoſtolorum limina veniebat. Cùmque illis tot Religionis clades cum luctu, crebrisque ſingultibus expoſuiſſet, lacrymas Reginis excuſſit, ſuiſque precibus obtinuit, vt Valentinianus & Reginæ Theodoſio ſcriptis litteris ſuaderent, vt ſtatum Eccleſiæ præſentem miſeratus, curaret nouo, legitimoque ac libero Conc. quæ per vim, & factiones Epheſi geſta erant examini ſubdi.

Studebat Leo vt in Italia vbi liberiùs poterat Eccleſia reſpirare noua Synodus indiceretur, quæ labem, ac infamiam Epheſinam deleret. Sed Theodoſij mens hæreticorum artibus irretita flecti Valentiniani, & Augu-

ſtarum precibus nullatenùs potuit. Quinimò promulgatis edictis iſtum Epheſinum conuentum Nicænæ Synodo iuſſit æquari. Sed haud multò poſt ipſe morte ſua meliori regimini locum ceſſit.

Leo quod à Theodoſio impetrare non valuerat, obtinuit ab eius ſucceſſore Marciano Principe religioſiſſimo, cui approbante Senatu, & Orientis Imperium, & ſe ipſam nuptui dedit Pulcheria, ea tamen lege, vt ſibi virgini eſſe liceret. Leonis igitur acceptis litteris, Marcianus ſuffragante Pulcheria Synodum generalem Chalcedone indixit, quæ ciuitas ſeptem tantummodo ſtadijs diſtat ab vrbe Regia, interiecto inter vtramque Boſphoro. Hoc ſcilicet fine, vt illi commodè poſſet intereſſe, ſuamque authoritatem impertiri, vt factioſi, qui tot hactenus turbas concitauerant, in officio continerentur.

Primùm quidem ad Leonis petitionem explorata fuit Anatolij fides, & admiſſa eius publica fidei profeſſio, damnans Eutychetis, & Dioſcori perfidiam. Marcianus quotquot Synodus latrocinans adhuc ſuperſtites expulerat, reuocauit, vt ad legitimam Synodum conuenirent. Flauiani corpus ex loco vbi exul, & Martyr occubuerat ſolemni pompa Conſtantinopolin retulit.

Hiſce feliciſſimis auſpicijs apertum eſt quartum Oecumenicum Concilium Chalcedone, quæ ciuitas eſt Prouinciæ Bithyniæ Boſphoro è regione Conſtantinopolis adiacens, intra Templum ſanctę Virginis, & Martyris Euphemiæ an. Chr. 451. præſidentibus Leonis Legatis Paſchaſino Libybetano, Lucentio Aſculano, Iuliano Coenſi Epiſc. & Bonifacio Presbytero. Secundus ab Apoſtolicis Legatis ſedit Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus. Tertius Dioſcorus Alexandriæ. Quartus Maximus Antiochiæ. Quintus Iuuenalis Ieroſolymæ, alijque deinceps tùm ad dexteram, tùm ad læuam. Principes verò à Marciano miſſi cum ampliſſimo Sena-

na-

natu in medio consederunt ante cancellos sanctissimi altaris, vt exprimitur Act. 1. & alibi passim, ἐν τῷ μέσῳ πρὸ τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιωτάτου θυσιαστηρίου.

Principio Legati Leonis obtestati sunt, fas non esse Dioscorum, qui reus sit à Synodo iudicandus, inter Episcopos sedere iudicem. Eusebius Dorylæi libellum profert aduersùs Dioscorum refertum flagitijs conciliabuli Ephesini. Leguntur subindè acta Synodorum Constantinopolis sub Flauiano, & Ephesi sub Dioscoro. Fremunt Patres in Dioscorum tot eius sceleribus propalatis. Instat Dioscorus omnia refundere in Patres Concilij Ephesini, nihil se illis inuitis, aut inconsultis egisse. At illi replicant, vim sibi illatam per introductos à Dioscoro milites. Conuictus scelerum Dioscorus, de gradu, & sessione in Synodo deijcitur.

Obseruandum in prima ista actione, primam eijciendi Dioscori allegatam fuisse causam, quia Synodum ausus est conuocare sine Apostolicæ authoritate sedis, ὅτι οὐδέποτε γέγονεν οὐδὲ ἔξον γενέσθαι, quod numquam hactenùs factum est, nec fieri licet. S. Marcellus Papa, & Martyr epist. ad Episcopos Antioch. prouinc. scribit Canonem Apostolorum esse, vt non possint Concilia celebrari præter sententiam Romani Pontificis. Idem testatur Papa Iulius epistol. ad Orientales Episcopos apud Athanasium Apol. 2. & Socratem lib. 2. cap. 13. & Sozomenum lib. 3. cap. 9. & Nicephorum lib. 9. cap. 5. additque hunc Apostolorum Canonem fuisse à Synodo Nicæna renouatum. Quod idem testificatur Synodus Alexandrina epist. ad Fœlicem. Damasus quoque Papa epist. ad Stephanum, & Concil. Africæ: nam vt nostis (inquit) Synodum sine Romanæ sedis authoritate fieri, non est Catholicum: nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata definitè dam-

na-

nari poteſt:neque vlla vnquam Concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate.Hæc Damaſus. Item Synodus 7. Oecumenica Act. 16. pſeudo-Synodum reprobat Conſtantinopoli habitam, eò quòd inconſulta ſede Apoſtolica celebrata fuerit. Denique in Romano Conc. ſub Papa Symmæcho, cùm Theodoricus Rex conuocatis Epiſc. Italię diceret,ſe ideò ipſos acciuiſſe, vt cauſam Symmachi iudicarent, reſponderunt vniuerſi non ad Regem, ſed ad Romanum Epiſc. conuocationem Conc. pertinere,quamvis ipſe accuſaretur Papa; neque acquieuere, niſi poſtquàm Symmachus aſſeruit ſuo rogatu Epiſcopos fuiſſe à Rege conuocatos,ſeque de nouo Synodum iſtam approbare.

Act.2. recitata ſunt Symbola Nicænum, & Conſtantinopolitanum, lectæque litteræ Cyrilli tùm ad Neſtorium, tùm ad Ioannem Antiochenum, deinde Leonis Papæ ad Flauianum. Et hac Leonis perlecta epiſt Synodus acclamauit. Petrus per Leonem loquutus eſt, Apoſtoli hoc docuerunt. Dioſcorus qui ſe ſubduxerat citatur reus: At ſibi conſcius flagitiorum refugit ſe actionibus 2. & 3. ſiſtere. Poſt 3. compellationem venire recuſans accuſatur,& iudicatur abſens. Prolatis etiam Alexandrinorum teſtimonijs circa deuaſtatos ab eius ſatellitibus,& Miniſtris agros,incenſas ædes, & ſegetes,abreptas ab eo multorum vxores, violataſque virgines, fœdata connubia, aliaque atrocia facinora. Has ob cauſas, ſimulque ob ſceleratiſſimè per eum geſta in Eutychis cauſa damnatus à ſacra Synodo Dioſcorus fuit & dignitate ſpoliatus.

Epiſcopis verò Epheſinis veniam ſuppliciter orantibus, poſt editam ab eis conuenientem fidei profeſſionem facilè indultum fuit. Ibas Edeſſæ, & Theodoritus Cyri Epiſcopus priſtinis ſedibus, & Eccleſijs quibus priuarat eos Epheſina pſeudo-Synodus, reintegrati ſunt.Fideſque vnanimi omnium conſenſu ſtabilita fuit ad normam epiſtolæ Leonis. Declaratumque eſt Domi-

minum nostrum Iesum Christum ex duabus distinctis naturis diuina, humanaque inconfusis, & impermiltis consistere: & diuinitate quidem Deo Patri, humanitate nobis esse consubstantialem, ac per omnia nobis similem excepto peccato. Marcianus Augustus rebus iam à Synodo pacificè constitutis, ad sacrum Conc. accessit, cuius actioni sextæ interfuit, & cum eo Pulcheria Augusta de omni Ecclesia optimè merita. Ille verò dignam Imperatore Christianissimo, & sapientissimo habuit orationem.

Denique peracta act. 15. soluta est sacra Synodus, ex eaque recesserunt Comites, & Senatus, Legatique Apostolici. Sed Anatolius furtim congregatis Orientalibus præter Ægypti Episcopos, & necdum creato Alexandrino in locum deiecti Dioscori, ad quem Episcopum maximè omnium pertinuisset ambitioni Anatolij obsistere, canones tres adulterinos, & obreptitios edidit. Quorum primò constituebatur Episcopum Constantinopolis eò quòd hęc ciuitas Imperij sede, & Senatu decoretur, sitque secunda Roma, insistendo sanctioni Synodi Oecumenicæ Constantinopolis sub Theodosio seniore, æqualibus priuilegijs cum veteris Romę Episcopo potiri debere, atque secundum ab eo dignitatis locum tenere. Deinde Constantinopolitanæ Ecclesiæ, vt Patriarchali debere subijci Ponti, & Asiæ, & Thraciæ Metropoles omnes. Sicque dirimebantur à veteri Dięcesi Antiocheni Patriarchę Pontus, & Asia Minor. Thracia verò adimebatur de iure Patriarchico Romani Episcopi. Tertius denique canon subdolè enunciat fuisse à Synodo concessum Episcopis Ægypti, vt differrerent sacræ Synodo subscribere, donec Alexandriæ creatus Episcopus esset, eò quòd ita inualuisset apud eos consuetudo, ne quid inconsulto Alexandrino antistite, in causa omnibus communi agerent aut subscriberent. Subscripserunt autem tribus hisce Canonibus Anatolius, & Orientales qui cum ipso conspirauerant.

VD.

Vbi fraus ista Legatis Apostolicis innotuit, nouam, ac decimamsextam iniri sessionem obtinuerunt, in qua & reclamarunt aduersùs canones subreptitios, aduersantes Nicęni Concilij sacris decretis, & contra normam legitimarum Synodorum furtim editos. Protulerunt insuper Leonis Episcopi commonitorium, qui quod futurum erat pręsagiens, ita illis inter alia capitula mandauerat: sanctorum quoque Patrum constitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari, seruantes omnimodis personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisimus dignitatem. At si qui fortè ciuitatum suarum splendore confisi, aliquid sibi tentauerint vsurpare, hoc, qua dignum est constantia, retundatis. Hæc Leo. Sanè commemoratus ille ab Anatolio Concilij secundi Oecumenici Canon fuerat irritus, quia illum Legati Pontificij, & qui eos miserat Damasus, repudiarunt: adeò vt nec ipsi Orientales vllam eius rationem habuerint, qui postmodùm ad damnationem Ioannis Chrysostomi Constantinopolis Episcopi Theophilum Alexandriæ Patriarcham accersiuerunt, vt quasi superior iudicio Constantinopolitani Episcopi præsideret. Vnde Paschasinus ex Legatis vnus hæc subintulit: si vsi sunt, quid requirunt? si non vsi quare requirunt? Cæterùm cùm Greci ab iniquo proposito discedere recusarent, istud vnum obtinuere Legati, vt sua protestatio in actis Synodi conscriberetur. Deinde Leo, scriptis ad omnes Episcopos encyclicis litteris, ea sola probauit Synodi decreta, quæ ad Catholicam fidem pertinebāt, aut quibus sui Legati subscripserant, cæteris reiectis.

Canon. Chalcedonensis 3. Clericis interdicit alienas possessiones lucri causa conducere, aliena negotia gerere, aut sęcularibus negotijs immisceri, excepta viduarum aut pupillorum pia causa. Ita 2. Timoth. 2. nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus. Et consonat Apostolorum Can. 7. Atque in decreto tota dist. 88. Cuius Canon vltimus refert epist. Cypriani declarantis

rantis excludi victorem à suffragijs fidelium, & altaris sacrificio, eò quòd Presbyterum tutela onerasset: huc spectat decretalium titulus, ne Cleric. vel monac. secul. nego. se im. vide Ambrosium l.1. de offic. c.36. Non te implices negotijs sæcularibus, quoniam Deo militas. Etenim si is qui Imperatori militat à susceptionibus litium, actu negotiorum forensium, venditione mercium prohibetur humanis legibus: quantò magis, qui fidei exercet militiam? Hæc Ambrosius. Paria sancit Conc. 1. Carthaginense can. 6. & Lateranensis canon allegatus in c. penult. de vita, & honest. Cler.

Chalcedonensis canon 4. Monachos damnat περιϊόντας ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, concursantes temerè per ciuitates. Cui similis est canon 42. Synodi Quini sextæ, coerceri iubēs ab Episcopis Eremitas subiectionis iugo solutos, & vagos. Quod idem prouidetur quoque cap. quanto, de offic. iud. ord. & Francica constitutione Caroli IX. in Comitijs Aurelianensibus art. 11. Idem præterea Chalcedonensis Canon quartus quibuscumque Monachis prohibet Ecclesias, vel Oratoria construere iniussu Episcoporum, quibus etiam iubentur esse subditi, & morigeri sub excommunicationis interminatione: mandat autem Episcopis, vt Monasteriorum curam gerant. Similes iuris antiqui dispositiones continentur in cap. nemo Ecclesiam de consecrat. dist. 1. cap. authoritate de priuileg. in 6. & Iustiniani authen. de Ecclesiast. titulis §. si quis autem. Et authent. de Monachis §. 1. Et speciali authen. vt nullus fabricet domos Oratorij præter voluntatem Episcopi §. 1. Vide inferiùs etiam annotata ad Concilium Arelatense tertium. Concilium Agathense canon. 58. cellulas nouas, aut congregatiunculas Monachorum absque notitia Episcopi prohibemus institui. Dixitque Bernardus Abbas epist. 24. ad Henricum Senonensem Episcopum. *Certus sum ego Monachus, & Monachorum qualiscumque Abbas, si mei quandoque Pontificis excutere à proprijs*

ceruicibus iugum tentauero , quod Satanæ mox tyrannidi me ipsum subijcio. Ibidemque suum aperit sensum circa Pontificalia in Abbatibus insignia. *Abbates* (ait) *apertè indicant quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apostolicis adeptis priuilegijs per ipsa sibi vindicant insignia temporalia, vtentes & ipsi more Pontificum mitra, annulo, atque sandalijs. Sanè si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio: si ministerium, solis liquet congruere Pontificibus. Profectò esse desiderant, quod videri gestiunt, meritòque non queunt Episcopis esse subiecti, quibus iam se comparant desiderio. Quid si & nomen eis conferre posset priuilegiorum authoritas, quanto putas auro redimerent, vt appellarentur Pontifices? Quo ista ò Monachi? vbi timor mentis? vbi rubor frontis? quis vnquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo*: Ita Bernardus. Hoc idem sanciuere Patres Trident. sess. 23. de reform. cap. 3. his verbis: Nec de cætero similia loca erigantur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia priùs obtenta.

Canon 6. vetat, quemquam ordinari Clericum, nisi cum deputatione ministerij ad certam Ecclesiam. Consulito superiùs Nicænum Canonem 15. cum ibi annotatis.

Canon 9. obseruatu dignissimus est, qua parte decernit, vt qui aduersùs Metropoliten habet querelam, liberum ei sit iudicio experiri, vel apud ἔξαρχον, (ita primatem Græci vocant) vel apud Patriarcham. Quod idem repetitur, & in Can. 17. Itaque supra Episcopos infirmarum sedium constituti quidem erant totius Prouinciæ Metropolitani, supra Metropolitanos Exarchæ siue primates, vtpotè pluribus præfecti Prouincijs. Denique supra Exarchos, ac primates eminebant Patriarchæ, sic tamen vt quæ inferioris gradus Episcopus in proprios subditos competebat potestas, & iurisdictio, nihil pateretur detrimenti ex Præsulam superioris gradus authoritate, saluo tamen appellationum iure.

re. Pari ratione Hormisda Pontifex summus epistol.1. Remigio Remensium Episcopo vices suas per vniuersum Clodouæi Regnum committens, & S. Gregorius Papa ius idem attribuens Virgilio Arelatensium Episcopo, expressè protestantur, nihil velle detractum de pristinis Metropolitanorum singulorum in suas Prouincias iuribus. Ephesinos quidem in Asiana diœcesi, Cęsariensis in Pontica, Thessalonicensis in Macedonia, & Illyrico, denique Perinthi (quam vt scribit Ammianus Marcellinus l.27.posteritas Heracleam dixit) Exarcha Thraciæ rexit Ecclesias, antequàm hoc illi ius Bysantinus præripuisset Episcopus. Tales itaque Exarchi erant in Oriente Episcopus Ephesinus, Cæsariensis. Thessalonicensis, alijque quos commemorat Gelasius Cyzicenus l.2. cap.27.

Notandum quoque ad hunc Canonem circa vocem Exarchi diœceseos. Hoc nomen diœceseos amplioris olim fuisse potestatis significationem, eò quòd sub se plures Prouincias complecteretur; quemadmodum & Archiepiscopi nomen, quod ijs solis competebat Præsulibus, qui integræ alicui diœcesi, hoc est pluribus Prouincijs præessent, nimirum Patriarchis, & Exarchis; tametsi Metropolitano Episcopo nomen Archiepiscopi attributum etiam legatur in Synodo Sardicensi can. 6. Resumito quæ superiùs diximus ad Constantinopolitani Conc. can.6. quo etiam decernitur, vt in Episcopi accusatione possit à Prouinciali Synodo recurri ad Diœcesis Synodum, vtpotè maiorem. Simile planè sanxit Pelagius I. epist. 21. vt à Metropolitana Sede, vel à Prouinciali Synodo recurrendi potestas sit ad maiorem sedem, aut Synodum, ita tamen vt maiores semper quæstiones ad Apostolicam Sedem referantur.

Can.10. prohibet, Clericum ordinari in duabus simul Ecclesijs, aut ab vna in aliam transire: quod si fecerit per gloriæ inanis, aut auaritiæ cupiditatem, statuit esse a secunda Ecclesia remouendum, & ad priorem Eccle-

ſiam reducendum. Quod idem repetitur huius Synodi Can. 2. quod ſpectat ad prohibitionem duarum ſimul Eccleſiarum, ſeu vt vocant beneficiorum, ac præbendarum eam innouat Synodus Nicæna 2. Can. 15. quem inferiùs exquire, in eo enim fuſiùs hanc pertracto quæſtionem.

Canon. 11. cauet, ne litteras commendatitias pauperibus peregrinantibus Epiſcopi concedant, ſed ſolùm pacificas: reſeruentque commendatitias ſolis honorabilibus perſonis, quarum virtus perſpecta explorataque ſit.

Can. 14. nuptias inhibet cum perſona infideli, & hæretica, niſi promittat conuerſionem ad Catholicam fidem. Sic etiam Synodus Laodicæna Can. 10. non oportet (inquit) eos, qui Eccleſiæ ſunt, filios indiſcriminatim cum hæreticis matrimonio coniungere. Eodemque can. 31. non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios, aut filias, ſed magis accipere, ſi ſe Chriſtianos futuros polliceantur, Conc. pariter Agathenſe can. 67. Quoniam (ait) non oportet cum omnibus hęreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potiùs accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros ſe eſſe, & Catholicos. Citatur in decreto, c. non oportet cum omnibus 28. q. 1. præterea caue 28. q. 1. caue gentilem, aut Iudæam, atque alienigenam, hoc eſt hęreticam, & alienam à fide tua vxorem accerſas tibi. Qui Canon deſumptus eſt ex Ambroſio l. 1. de Abraham cap. 9.

Can. 15. prohibet Diaconiſſam ordinari χειροτονεῖσθαι ante annum quadrageſimum, eamdemque ſi poſt ſuſceptam manuum impoſitionem δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, ſe nuptijs tradat, anathematizat vnà cum eo, qui eidem copulatur. En diuerſas ex antiquo manuum impoſitiones, ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis, ad preces ſolemnes ſupra pœnitentes, ad abſoluendos, ac reconciliandos pęnitentes,

ad

ad conſecrandas virgines, aut Diaconiſſas, & denique ab Exorciſtis ſupra energumenos, iuxta Conc. Carthaginenſe 4. can. 90.

Chalcedonenſis can. 16. ſtatuit, non licere virginibus Deo conſecratis, aut Monachis nuptias inire, & contrauenientes excommunicat. Vide huc pertinentia 1. Timoth. 5.

Can. 19. edicit ſingulis annis Prouinciales Synodos bis conuocari. Vide ſuperiùs Nicęnum can. 5. cùm ibi annotatis.

Can. 20. prohibet Epiſcopis alterius Epiſcopi clericum ſuſcipere, aliòqui tàm Epiſcopus ſuſcipiens, quàm ſuſceptus clericus communione interdicuntur. Vide ſuperiùs Nicænum can. 15. idem ſtatuentem quæque ibi obſeruauimus.

Can. 24. prohibet fieri deinceps ſæcularia ſemel ab Epiſcopo conſecrata Monaſteria.

Can. 25. Epiſc. ſancit eſſe intra trimeſtre ab electione conſecrandos, citra casũ ineuitabilis neceſſitatis. Quod idem conſtituit pariter Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 2. quod inferiùs requirito. Vult autem can. iſte Chalcedonenſis prouentus Eccleſiæ viduatæ, penes œconomum eiuſdem Eccleſiæ intactos, ac integros reſeruari. Viduatam χηρεύουσαν dicit Eccleſiam, quæ licet electum confirmatumq; nondum tamen, habet conſecratum antiſtitem. Simili vtitur locutione Pelagius Pontif. diſt. 100. c. quoniam, & Innoc. III. c. inter corporalia de conſecr. Illa (inquit) dicitur Eccleſia viduata, quæ licet Epiſcopum habeat, inutilem tamen habet: non quaſi ſponſum non habeat, ſed quia ſponſus eius nondum ſit conſecratus. Synodus verò Quini-ſexta can. 35. relato apud Gratianum 12 q. 2. cap. non liceat, ſancit, integros Eccleſiæ viduatæ fructus eſſe ſucceſſori Epiſcopo ſtatim ab ipſius ordinatione, ſeu conſecratione perſoluendos. Quod idem præſcribit S. Gregorius Papa l. 2. epiſtol. 25. 26. & 27. & lib. 3. epiſtol. 11. In regno tamen Franciæ ex

vetusta consuetudine, quæ Regaliorum ius dicitur, omnes reditus fructusque Cathedralium Ecclesiarum, & Abbatiarum, ne quidem exceptis præbendis vacantibus, quarum conferendarum plenam potestatem haberet Episcopus, ad ipsius Regis dominium transeunt, donec Episcopi, aut Abbates de nouo prouisi Regi fidelitatem iuramento obstrinxerint. Reditus istos solet Rex sacello Parisiensi donare. De præbendis autem eo tempore vacantibus, pleno iure disponere solet in fauorem cuiuscumque ipsi libuerit. Regalis huiusce iuris antiquitas liquet ex ijs diplomatis, quibus aliquot Ecclesiæ Gallicanæ ab hac seruitute eximuntur, qualia refert permulta Renatus Chopinus lib. 1. de sacra politia annorum 1137. 1206. 1208. aliaque.

Diatriba de veterum Ecclesiarum situ, partibus, & forma.

CHalcedonensis Conc. act. 1. refertur magnificos, & gloriosissimos Iudices, & Senatores Synodo interfuisse, atque in medio consedisse inter cancellos sanctissimi altaris, vt superiùs relatum est. Ad sinistram verò consedisse Apostolicos Legatos, & postea Anatolium Constantinopolis Episcopum. A dextris autem Dioscorum Alexandriæ, & Iuuenalem Ierosolymorum Episcopum. Hæc nobis occasionem suppeditant pertractandi de prisca tàm Orientalium, quàm Occidentalium Ecclesiarum dispositione. Illarum itaq; quatuor vt plurimum partes erant. Prima pars Græcis dicta πρόναον, erat vestibulum arcubus, aut columnis suffultum, quod primùm subeuntibus occurrebat. Hìc statio erat primi Ordinis pœnitentium, qui προσκλαίοντες, hoc est flentes dicebantur, quique ingressu Ecclesiæ interdicti, hoc ipso loco, & statu versabantur, qui Græcè

cè προσκλαυσις, id est fletus vocabatur: dicente Gregorio Neocæsariensi Can. pœnit. 11. ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου. Fletus est extra portam Oratorij. Qui ritus seruabatur etiam; dum vel in cœmeterijs, vel in priuatis ædibus collectæ fidelium celebrabantur, deſæuiente Gentilium persecutione. Secunda pars Ecclesiæ dicebatur ναῦς nauis, seu gremium. Hæc pars muro, vel tabulato in duas per longitudinem partes secabatur vsque ad locum, qui Græcis ἄμβων, Latinis pulpitum appellabatur. Ad eam quæ ingressuris sinistra erat partem fœminæ, ad dexteram viri conueniebant. De illa sexuum seiunctione agit Clemens l. 2. constit. Apost. cap. 61.

Prima nauis pars, quæ ingredientes primùm suscipiebat νάρθηξ narthex denominabatur, vbi statio assignata erat pœnitentibus secundi ordinis, qui ἀκροώμενοι audientes dicebantur: locusque ipse ἀκρόασις, auditio, eodem Neocæsariensi testificante, ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, auditio intra ianuam in Narthece. Illa namque nomina fletus, & auditio, non solùm pęnitentium ordinibus, sed etiam assignatis eis locis tribuuntur. Dein vlteriùs, sed tamen intra Narthecis spacium siti erant cathecumeni, & energumeni. Qui omnes finita ad populum homilia, quæ post lectum in missa cathecumenorum Euangelium pronunciari solebat, completisque quibusdam solemnibus super ipsos orationibus, quarum meminit Laodicænus Canon 19. foras vnà cum pęnitentibus, audientibus, & prostratis Diacono proclamante dimittebantur: non enim eis licitum erat sacris interesse mysterijs.

Nauem exinde penitùs subeuntibus occurrebant hinc inde transuersi parietes, vnus ex virorum, alter ex fœminarum latere: quibus in parietibus portæ erant, quarum præfectura ex parte virorum incumbebat Clericis ostiarijs, ex parte fęminarum Diaconissis. Has ingressis portas illa pars nauis occurrebat, ad

quam conueniebant pœnitentes illi, qui peculiariter ὑποπιπτόμενοι, id est prostrati vocabantur, ideoque ὑπόπτωσιν, id est prostrationem collocat Gregorius Neocæsariensis, ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ, intra portam nauis. Vlteriorem stationem occupabat alter pœnitentium ordo, qui συνεστῶτες consistentes dicebantur. Hi soli ex pęnitentibus diuinis mysterijs ad finem vsque assistebant, nec tamen Sacramentalis communionis participes erant. Istos omnes antecedebant communicantes fideles: inter quos prouectiore, & intimo nauis loco versùs Sanctuarium, ex parte virorum Monachi, ex parte fœminarum sanctimoniales virgines, aut viduæ Deo dicatę locabantur, vt fidem facit in Hierarchia Ecclesiastica Dionysius. Per nauem hinc inde producebantur porticus cum arcubus, aut columnis: quod genus porticuum vocant alas. Intra porticus inserebantur cubicula ad secretius orandum destinata, vt Paulinus commemorat epistol.12. ad Seuerum. Ista cubicula erant sacella, in quibus etiam altaria erigebantur.

Tertia Ecclesiæ pars ambon dicebatur, seu chorus muro circumseptus, ad quem per gradus aliquot ascẽdebatur. Situs erat ambon inter nauim, quæ & gremium dicebatur ipsumque Sanctuarium. Suas ambon habebat hinc inde inferiùs alas. Ex ambone Clerici ordinum inferiorum psallebant, iuxta Laodicæni Conc. can.15.& Carthaginensis 4. can.10. & pręscriptum Romani Conc. anni 595. sub S.Papa Gregorio. Ibi quoque decantabatur à Diacono solemniter in sacra missa Euangelium: proclamabantur pręterea Episcoporum edicta, iussiones & censurę: hìc recitabantur ex diptychis fidelium, tùm viuentium, tùm defunctorum nomina: insuper à lectoribus Clericis legebantur ad plebem sacri libri, inde pariter Homilię ad populum habebantur. Supersunt Romę integri duo vetustissimi ambones: vnus in Ecclesia S.Clementis Papę, & Martyris ad amphi-

phi-

phiteatrum, alter in Eccleſia ſanctorum martyrum Nerei, & Achillei: prior quidem ambon duo continet, pulpita ſingula in vtroque latere cohęrentia, cùm tamen Sanctorum Nerei, & Achillei ambon vnicum habeat pulpitum, idque à ſe diſiunctum, & muro nauis cohærens, ſed perinde antiquum.

Quatuor vt plurimum erant in ambonibus portę, ex quibus geminæ nauim ſpectantes vocabantur ὡραῖαι ſpecioſę, aliæ geminę aditum ex ambone ad Sanctuarium aperientes dicebantur ἅγιαι πύλαι, portæ ſanctæ. Iſtarum cura, & cuſtodia Subdiaconis incumbebat, quibus prohibent Laodiceni can. 21. & 22. ab his ianuis diſcedere, atque in Sanctuarium, aut diaconium vetan ſe ingerere.

In Eccleſijs Græcorum locus erat amboni, & Sanctuario intermedius, qui nunc σωλεῖον, nunc σωλεὺς legitur appellatus, aut σωλέα, eratque ipſo ambone, ſeu choro gradibus aliquot altior. Atque eò vſque procedebant ad Euchariſticam communionem illi qui Sanctuarij prohibebātur ingreſſu, ſcilicet quicumque fidelium non erant de ſacro clero, vel ipſi etiam ſacri Clerici, qui ob aliquam culpam redacti fuerant ad laicam communionem. Solea itaque interiacebat inter ambonem, & Sanctuarij cancellos, in quibus Cancellis apud Gręcos erant ſacrę portæ. Mihi quidem adhuc incompertum eſt, vtrùm tempore huius Chalcedonenſis Conc. ſenatus, qui ante cancellos conſidebat, eſſet intùs, an extra cancellos, in Sanctuario, an in ſolea. Vtrobique enim dici potuit, fuiſſe ante Sanctuarij cancellos. Ipſos verò Epiſcopos ſtatim magna ex parte, quantum locus capere poterat non dubitarim conſediſſe intra Sanctuarium.

Quarta demum Eccleſiæ pars diuerſimodè vocabatur: apud Latinos quidem Sanctuarium, Secretarium, Tribunal, Sancta Sanctorum: apud Græcos autem ἱερατεῖον, ἱερὸν βῆμα, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἁγιαστήριον, θυσιαστήριον.

Erat

Erat verò pars Ecclesiæ sacratissima, & penitissima. Huius in medio situm erat sub Tabernaculo altare primarium, in quo Sacerdos sacrum faciens stabat facie ad populum conuersa. Quo etiam situ pleraque Romę adhuc visuntur altaria præcipua, nimirum quinque singularum basilicarum præcipuarum, quæ Patriarchales nuncupantur Lateranensis, Petri in Vaticano, Pauli ad viam Ostiensem, S. Mariæ Maioris in Esquilijs, & Laurentij in agro Verano; & prætereà Cæciliæ trans Tiberim, & Sabinæ, & Alexij, & Pancratij, & Eustachij, & Nerei, & Achillei.

Tabernaculum verò superpositum altari primario erat fornix lapidea, aut ex metallo, quatuor suffulta columnis, qualis etiam nunc visitur in altaribus iam denominatis, cui nomen prætereà ciborij Græcè, Latinèque tribuebatur, vt passim legimus in libro Pontificali Anastasij. Germanus similiter Constantinopolis Episc. κιβώριον, istud describit, & quatuor columnis, & super imposita testudine, seu laqueari constare scribit; ita vt quatuor columnis altare ambiretur, testudine verò supernè operiretur. Quin & huic voci Gręcam etymologiam assignat κιβ, seu κιβωτὸς, idest arca, & ὁρᾶν, quod est videre, quasi sit arca visionis, seu manifestationis Domini Saluatoris. Latini verò à cibo deducunt; idest viuifico Eucharistię pane, quo nutrimur ad vitam ęternam. Simili modo sacri vestitus laciniam vocant orarium Græci Latinique, isti quidem ab oratione; illi ab ὡρᾶν, quod est obseruare, vt ait Balsamon Gręcus scriptor, eò quòd huius eleuatione ad Clerum seu chorum Diaconus Sacrificio administrans signum det eorum, quæ à choro, vel agenda, vel psallenda sint, ideòque diligenter obseruetur à choro. Atque hunc apud Græcos significandi per orarij eleuationem ritum à Diacono ad Chorum se vertentem perspeximus in solemnibus liturgijs, quæ Romæ à Græcis celebrantur in Basilica S. Athanasij.

San-

Sanctuarium vndique per circuitum obsepiebant cancelli, quorum mentio est in hac Synodo Chalcedonensi. Eusebius etiam l.10.hist.eccl.c.4.loquens de structura basilicę Tyri à Paulino Tyriorum Episcopo dedicata. Locus (ait) Sanctuarij in speciem quadratam columnis sublimibus est vndique circumseptus, quarum media interualla instertitijs ligno instar retis,aut transennæ cancellatis in mediocrem, & æquabilem longitudinem porrectis circunclusa. Additque altare in Sanctuarij meditullio situm esse.

Idemque scribit in primo huius templi ingressu fuisse fontes,quibus abluerent se ingressuri: additque templi portas spectasse ad orientem solem. Igitur Sacerdos ex altari facie ad populum versa, spectabat orientem. Idemque autor l.3.vitæ Constantini cap.36. describens fundatam à Constantino Ecclesiam in ipso Dominicæ resurrectionis loco, tres eius portas dicit positas ad ortum fuisse: & subinde c.37. (ait) portis ex aduerso erat fornix orbis dimidiati, & cœli circuli speciem adumbrans in summo Sanctuario in orbem ductus, quem duodecim columnæ Saluatoris Apostolorum numero pares tanquam corona cingebant.Hęc Eusebius. Templi quoque Salomonis anterior facies prospectabat orientem,vt multis locis tradit Iosephus:& ex eo Franciscus Ribera in opere suo de templo Iudaico.

In Sanctuario præter intermedium altare geminæ hinc inde mensæ collocatæ erant, quales etiam nunc marmoreæ conspiciuntur in Sanctuario commemoratæ Martyrum Nerei, & Achillei Ecclesiæ. In ea quæ ad læuam erat, reponebantur vasa sacra cum suis velis, simulque panis, partim consecrationi sacræque communioni destinatus, partim Eulogijs post Synaxim distribuendis, mensam istam Græci πρόθεσιν, idest propositionem, & διακόνιον vocant, cuius accessum Subdiaconis interdicit, nec non sacrorum vasorum contactum Synodus Laodicæna Can. 21. In altera ad dexte-

teram erecta mensa reponebantur sacra Episcopi, aut Sacerdotis sacrificaturi vestimenta.

Per interiorem Sanctuarij circuitum dispositæ erant exhedræ pro sacerdotibus, & his sublimior Cathedra Episcopalis in medio, ac imò Sanctuarij hemicyclo ex aduerso altaris, adeò vt sedens Episcopus, & altare, & populum recta prospiceret. Huiusmodi cernitur solium in illo Sanctorum Nerei, & Achillei Sanctuario, ex quo olim S. Gregorius Papa, vt ipse de se perhibet sermonem ad populum habuit. Propter quæ venerandæ antiquitatis vestigia sedulò admonuit insculptis marmori litteris numquam satis laudatus eiusdem titularis Cardinalis Cæsar Baronius, ne quis posthac istius Ecclesiæ speciem immutaret, aut lapidem moueret: cuius etiam curam, atque ministerium sacerdotibus Oratorij Sanctæ Mariæ dictæ in Vallicella fecit attribui. Ista verò Pontificia sedes tribus est eleuata gradibus supra contiguas hinc inde dispositas marmoreas exhedras. De cathedra Episcopi sic scribit August. in Psalm. 126. Quomodo vinitori altior locus fit ad custodiendam vineam; sic & Episcopis altior locis factus est, & de isto alto loco periculosa redditur ratio. Liturgia quoq; Chrysostomi sedem Episc. vocat ἄνω τ̀ καθέδραν quæ sursum est cathedram. Clemens l. 2. const. Apost. c. 61. similiter dicit in medio Sanctuarij sedere Episcopum (id est in medio penitioris parietis qui Sanctuarium à tergo ambit) & clerum sacrum ad eius vtrumque latus sedere.

Verumtamen ex ista cathedra, quæ diuinis officijs inseruiebat, non sermocinabantur Episcopi ad populum: neque ex ambone nisi minores Sacerdotes: sed quando Antistes habiturus erat sermonem ad plebem, apponebatur ei cathedra supra celsiorem altaris gradum è regione nauis. Eaque consuetudo vigebat, tùm in orientalibus, tùm in occidentalibus Ecclesijs. Gregorius enim Nazianzenus orat. 150. ait se concionante

ca n-

cancellos vim passos à confluente multitudine auida verbi Dei, καὶ ἠβιαζομένη κιγκλὶς αὕτη τοῖς περὶ λόγον ὠθιζομένοις. Cancelli autem intra ambonem erant, Sanctuarium circumsepientes. Et de Chrysostomo Socrates prodit quasi rem illi à cæteris Episcopis peculiarem, quò faciliùs audiri ab vniuersa plebe posset, accedere solitum ad ambonem, vt inde concionaretur. Prudentius verò in carmine de Hyppolito martyre, vbi eius Basilicam describit ita canit.

Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal,
Tollitur. Antistes prædicat vnde Deum.

Et Sidonius Apollinaris in carmine Eucharistico ad Faustum Episcopum ait.

Seu te conspicuis gradibus venerabilis aræ
Concionaturum plebs sedula circumsistit,
Expositæ legis bibat auribus vt medicinam.

Supra memoratus Clemens meminit duorum, vt appellat pastophoriorum, quæ solebant intra Ecclesias extrui, quorum pariter mentio est apud Paulinum sub nomine Secretariorum, quæ dicit esse ad absidem in epistol. 12. ad Seuerum. Cùm verò absis peculiariter diceretur fornix, seu arcus ipsum sanctuarium supernè coronans, colligitur inde, duo illa pastophoria, seu secretaria fuisse ad vtrumque sanctuarij latus collocata, quorum vnum inseruiebat ad recondendam (vt aliquibus visum est) sacratissimam Eucharistiam: aut, vt est aliorum opinio, erat ipsa quæ nunc vocatur sacristia, & olìm secretarium: quod nomen attribuebatur quoque sanctuario, vt diuersis testimonijs paulò post comprobabitur: Græcè quoque sacristia vocari solebat σκευοφυλάκιον, & cui eius cura incumbebat Græcè σκευοφύλαξ Latinè sacrista custos, & ædituus. Alterum pastophorium, ac secretarium inseruiebat recondendis sacris, & Ecclesiasticis libris: testatur enim Paulinus se, quod ad leuam erat secretarium, hoc inscripsisse disticho.

Si

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas.
Hic poterit residens sacris intendere libris.

Antequam vetus Vaticana Basilica renouaretur, qualis nunc cernitur, erat in ea iuxta sacristiam à latere confessionis Apostolorum Petri, & Pauli Bibliotheca ipsius Basilicæ, vt constat tùm ex ipsius veteris Ecclesiæ Ichonographia æri incisa, tùm ex libro Ioannis Seuerani de septem vrbis Ecclesijs. Idemque Paulinus de altero secretario ad templi dexteram à se descripti sito, testatur à se positum in eo aliud distichum.

Hic locus est veneranda penus quo conditur, & quo
Promitur alma sacri pompa ministerij.

Locus itaque, quo sacra recondebatur Eucharistia, solebat antiquitùs, vt plurimum, esse armarium ad latus Sanctuarij, vt colligi potest ex prædicta mensione pastophoriorum, & sacrariorum, seu secretariorum apud Clementem, & Paulinum. Conc. Turonense 2. can. 3. prohibet in imaginario ordine componi Corpus Domini, sed constituit in altari reponi sub crucis titulo. Poterat esse loculus aptè dispositus in illa crucis mediana parte qua se duo ligna committebant, vt ita verum Christi corpus esset loco imaginis crucifixi. Aut certè titulus crucis pro ipsamet cruce hoc loco vsurpatur, vt velit Synodus Eucharistiam recondi intra loculum in altaris medio sub cruce ipsa.

Alibi Sacramentum reponi, & asseruari solebat intra suspensam supra sacrum altare columbam ex auro, vel argento, vt colligitur ex supplici libello quem, Oecumenicæ Synodo quintę obtulerunt Clerici, & Monachi Antiocheni act. 1. querentes de Seuero pseudo-Patriarcha hæretico, eumque accusantes, quòd aureas columbas super altaria supensas, & alias argenteas super baptisteriorum fontes ausu sacrilego diripuisset. Legimus in Basilij vita, quæ Amphilochio falsò ascribitur, columbis argenteis includi solitam fuisse in templis, atque asseruari Eucharistiam. Qui ritus su-

spen-

spendendi vasculo diuinam inclusam Eucharistiam, quæ serico funiculo nunc eleuabatur, nunc demittebatur ad populum communicandum, in aliquibus primarijs Galliarum Ecclesijs ad nostram perdurauit ætatem, sed iam inoleuit. Extat Venantij Fortunati carmen de turri, quam Felix Bituricensis præsul ex auro fabricari curauerat, ad condendũ in ea diuinum Sacramentum. Is verò Felix Synodo isti Turonensi secundæ legitur subscriptus. Asseruatæ in templis Eucharistiæ suppeditat exemplum (vt alia omittam) Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmenianum in illo Donatistarum scelere, qui facta in Catholicorum Ecclesiam irruptione, depromptum inde Sacratissimi Dominici Corporis Sacramentum canibus deuorandum proiecerunt, sed canes vltrici dente atque efferata rabie non Eucharistiam, sed sacrilegos dilaniarunt. Clemens Papa epist. ad Iacobum fratrem Domini meminit pariter asseruationis fragmentorum diuini Sacramenti intra Sacrarium.

Vt vnde digressi sumus, regrediamur ad secretarium, ea quidem voce res diuersæ significantur. Primùm enim apud Iurisperitos vsurpatur pro secreto iudicis auditorio, vbi seorsim, tùm partes, tùm testes audiebantur, & lis seu causa occultè instruebatur, ac discutiebatur. Apud Ecclesiasticos verò scriptores diuersa connotat: nunc ipsum conclaue in quo vasa sacra, & alia ad sacrificium spectantia, omnisque ad templi cultum, & ornatum pertinens supellex asseruatur. Nunc etiam illam Sanctuarij partem in qua vasa, velaque, & indumenta sacra ad sacrificium decenter apparabantur. Nunc demùm pro toto ipso sanctuario vsurpatur. Nam vt ordiar ab hac ipsa Synodo Chalcedonensi, Liberatus Diaconus in breuiario c.13. vocat secretarium Ecclesiæ S. Euphemię, locum in quo Synodus ista congregata fuit. Gregorius Papa l.2. ep.54. Ecclesiæ Sanctuarium similiter secretarij nomine designat. Quod

idem

idem exprimunt complurium Conciliorum priscorum acta, 3. enim Carthagine habitum initio inscribitur in secretario Basilicę restitutæ. Et 4. Carthaginense similiter in secretario. Et 6. Carthaginense in secretario Basilicę Fausti. Et 7. Carthaginense in secretario quoque Basilicę restitutę. Et Mileuitanum in secretario Basilicæ Et Africanum plenarium in secretario Basilicæ. Cęsaraugustanum in secretario. Arelatense 2. can. 15. disertè secretarium nominat ipsum sanctuarium.

Similiter vox βῆμα duplicem habet Ecclesiasticam significationem, seclusis eius alijs apud profanos significatis. Nam pręterquàm quod sanctuarium communiùs significat, vsurpatam lego & pro ambone: vocis quippe origo ac etymon locum denotat, ad quem per ascensum pertingitur παρὰ τοῦ βαίνειν, atqui,& ad ambonem,& ad sanctuarium gradibus conscendebatur, vnde ambon παρὰ τοῦ ἀναβαίνειν, ab ascendendo. Ideòque Gregorius Nazianz. inuectiua 1. in Iulianum, postquam meminit hunc Apostatam, ac militiæ Christianæ desertorem, fuisse olim in Ecclesia clericum lectorem subiungit, καὶ τοῦ μεγάλου βήματος ἠξιώμενον τιμῆς, loquens de ambone ex quo intra Ecclesiam legerat. Et forsan μέγα βῆμα, vt hic loquitur Nazianz. ambonem propriè denotabat, sicut ἅγιον βῆμα soli quadrat sanctuario, quò nullatenus lectoribus, aut Clericis necdum sacris, licebat tempore diuinorum officiorum accedere.

Quam rem perspicuè docet Laodicænæ Synodi canon. 19. quo solis permittitur sacris clericis Sanctuarium ingredi, & ibi communicare. Quæ vtique nec ipsis quidem Subdiaconis licere declarat eadem Synodus can. 21. & 22. Concilium verò Bracarense primum can. 1. placuit, vt intra Sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, aut mulieribus, nisi tantum Clericis, sicut antiquis Canonibus statutum est. Ex isto Concilio Bracarensi, & ex secundo Turonensi can. 4. apparet aliquid in occiden-

dentalibus Ecclesijs remissum de illa veteri orietalium disciplina, cùm hi Canones occidentales à Sanctuario solos laicos arceant, & Clericos indiscriminatim admittant. Porrò præfatus can. 4. Turonensis secundæ Synodi sancit, *vt laici secus altare in quo sacra mysteria celebrantur, inter Clericos, tàm ad vigilias, quàm ad missas stare penitùs non præsumant, sed pars illa qua à cancellis versus Altare diuiditur, choris tantùm psallentium pateat Clericorum. Ad orandum verò, & communicandum laicis, & fœminis sicut mos est pateant Sancta Sanctorum.* Hæc tamen postrema Canonibus verba prioribus apertè contradicerent, nisi hoc sensu exponas patere laicis, & fœminis Sancta sanctorum reductis ad prospectum velis temporibus orationi, aut mysticæ communioni destinatis, sed non ad introgrediendum.

Baptisterium solebat esse non intra, sed extra Ecclesiam, vt fidem facit Paulinus, qui præfata sæpiùs epistola 12. refert baptisterium à se inter duas Basilicas extructum. Cyrillus pariter Cathec. mystag. 1. solitum construi testatur baptisterium extra Basilicas ad vicina ipsis atria εἰς προαύλιον οἶκον, & sanè ipsi baptismatum ritus quos ibid. describt illud necessariò præsupponunt. Horum prisca monumenta quibusdam supersunt locis: vt Romæ ad Lateranensem Basilicam baptisterium Constantinianum, & in primarijs Tusciæ ciuitatibus Pisis, & Florentia Metropolitanarum Ecclesiarum baptisteria seiuncta nunc quoque cernuntur ab ipsis Ecclesijs.

Serius in Ecclesiarum vsum receptum fuit, vt fidelium cadauera intra templorum ambitum sepelirentur, præterquàm eorum quos Ecclesia publico cultu veneratur. Reliquorum autem fidelium in publicis cæmeterijs, aut atrijs templi condebantur: Episcopos tamen in ipsis Ecclesijs tumulari mos fuit, vt testatur Sozomenus lib. secundo, cap. vlt. in quo scribit quoque magnum Constantinum fuisse in Ecclesia Constan-

tinopolis sepulcro conditum, quam ipse idem in memoriam, & cultum sanctorum Apostolorum extruxerat. Verùm non in alia templi parte sepultus est Constantinus, quàm in vestibulo, quod idem censendum pariter existimo de Episcopis. Liquet verò ex Chrysostomi Hom. 26. in 2. Corinth. sic loquente, Constantius Augustus Constantium magnum ingenti honore se affecturum existimauit, si in vestibulis collocaret Piscatoris; quod enim in Regijs ianitores sunt regibus, id in sepulcro Reges sunt piscatoribus, & pręclarè secum agi putant, si ianua ipsis assignetur vestibularis. Concilium Bracarense primum anni 572. can. 36. prohibet, intra Basilicas sepeliri fidelium cadauera. Insuper Conc. Varense citatum in decreto cap. præcipiendum 13. q. 2. iubet extra Ecclesias sepulturæ mandari fideles defunctos, sed vel in porticu, vel in atrio, vel exhedris: quo nomine hìc intelligito loca illa, quæ vulgò claustra dicuntur. Simile iniungit Conc. Tiburiense can. 17. allegato à Gratiano c. nullus laicus de consecrat. dist. 2. Idem ius edicitur pariter l. 2. c. de Sacros. Eccles. Scripsit tamen ad Paulinum Nolanum Episcopum Augustinus libellum de cura pro mortuis gerenda, ab ipso Paulino interpellatus, à quo petierat pia quędàm matrona, vt permitteret defuncti filij corpus in sancti confessoris Felicis Basilica deponi, sic autem respondet Augustinus: *Quod verò quisque apud memoriam martyrum sepelitur, hoc tantùm mihi videtur prodesse defuncto, vt commendans eum etiam martyrum patrocinio, affectus pro illo supplicationis augeatur*. Nullum tamen de huiuscemodi sepultura Conc. Paulino suggerit Augustinus. Gregorij Papæ sæculo iam inualuerat consuetudo intra Ecclesiam sepeliendi, vt constat ex l. 2. Dial. cap. 23. & l. 4. cap. 51. 52. 53. & 54. Perhibet Gregorius Turonensis Chlodoueum I. Christianum Francorum Regem (qui anno Chr. 511. obijt) sepultum fuisse in sanctorum Apostolorum à se fundata Basilica: fortasse verò id

at

attributum fuit prærogatiuæ regalis dignitatis.

Denique fontes etiam pro foribus Eccleſiarum exſtrui ſolitos, in quibus ingreſſuri fideles faciem manuſque abluerant, fidem faciunt antiqui Patres Clemens Papa l 8. conſtit. Apoſt. c.58. Tertullianus de oratione cap.11. Euſebius l.10. Hiſt. Eccl. cap.4. Paulinus epiſt.12. ad Seuerum. Chryſoſtomus Homil.72. in Ioan. & alibi. Quorum fontium vice nunc apponuntur in ipſo Eccleſiæ aditu vaſa benedictæ aquæ, ſicut in templis Gentilium ingredientibus luſtrales aquæ aſpergebantur, vt (ne extra Eccleſiaſticos libros pedem efferamus, nec teſtimonia conquiramus ethnicorum) refert Theodoritus l.3. Eccl hiſt. cap.5. & Sozomenus l.6. cap.6. dum præclaram Valentiniani (qui poſteà Romano potitus eſt Imperio) confeſſionem ſub Iuliano factam referunt. Opportuni præſertim erant illi, pro foribus Eccleſiarum conſtituti fontes præſertim viris communicaturis, vt manus lauarent, quibus Sacramentum excepturi erant. Ideò enim admonet Auguſtinus ſerm. 252. de Temp. vt viri manus abluant priuſquàm ad ſacram communionem accedant. Illam enim fœminæ non nuda manu, ſed linteo quod Dominicale dicebatur excipiebant, ideòque non ei neceſſe erat manus abluere.

CONC. ARELATENSE III.

Qvarto à Synodo Chalcedonenſi anno, & Chriſti Epochæ 455. ſub Leone primo Papa coegit Arelatenſem Concilium Rauennius Arelates Epiſcopus in cauſa Theodori Epiſcopi, qui dum iuriſdictionem, & viſitandi ius in Lirinenſe Monaſterium exequi vellet, obſiſtente Abbate Fauſto repulſus eſt, qui vt dicit Sidonius Apollinaris carmine ad ipſum Fauſtum Ma-

ximi successor bis fuit, primùm in Abbatia Lirinensi, postremò in Episcopatu Regiensi prouinciæ Narbonensis secundæ, quique Semipelagiani dogmatis præcipuus propugnator extitit; cuius ob eam causam libros damnauit Romana Synodus sub Gelasio primo. Graue scandalum ex illo Monachorum cum Episcopo conflictu obortum est. Rogatur à Consilio Theodorus, vt hanc offensam Fausto condonet: deinde hic sapienter ab Episcopi iuribus discernuntur Abbatis iura.

Statuitur igitur vt Clerici Monachi à nullo quam à Theodoro eiusque successoribus ordinari valeant. Atque ab eo solo Chrisma requirant. Confirmationis Sacramentum ab eo solo suscipiant, Peregrini Clerici nulli citra eius arbitrium ad communionem, & Ecclesiasticum ministerium admittantur. Laici porrò Monachi ad solam Abbatis directionem, regimenque pertineant. Nec eorum quemquam Episcopus in clerum, vel ad ordines promoueant, nisi Abbate id postulante. Require superiùs can. 4. Chalcedonensem cum ibi annotatis, quibus & ista, quæ sequuntur adijcimus.

Veterum etiam Monachorum sub Episcopis subiectio, non tantùm astruitur Canone Chalcedonensi alijsque testimonijs, quæ illuc congessi, vt Dionysij Eccles. Hierar. cap. 6. Bernardi Abbatis, alijsque, sed etiam Papæ Adriani secundi epistol. 27. ad Carolum Caluum Francorum Regem his verbis: *Omne Monasterium in potestate Episcopi consistere debet, iuxta Canonicam authoritatem. Et quia hoc trangreßum, ideò plurima monasteria habentur destructa.* Quod idem verbis eisdem repetitur eiusdem Papæ ad eundem Regem epistol. 30. Concilij quoque Aurelianensis primi Canon 21. statuit *Abbates subeße Episcoporum authoritati, ac potestati, & ab ijs si deliquerint eße corrigendas*. Hæc verò non à me ideò adducuntur, vt exemptionibus obsistam, quas posterioribus sæculis regulares à suprema sede impetrauerunt, sed vt

meum

meum prosequar toto hoc opere institutum veteres Ecclesiæ ritus, Canones, & instituta indagandi, vt dignoscant lectores qualis fuerit prior, aut posterior Ecclesiæ multis in rebus disciplina. Quia tamen grauissimè disceptabatur quatenus pertingeret regularium immunitates, cùm isti eas vltra præscriptos limites proferrent, has singillatim controuersias diremit, deffininitque accuratissimè Gregorij Papæ XV. constitutio, quæ incipit, *Inscrutabili*. Ad quam vt normam inuiolabilem subsequentes Summi Pontifices Vrbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. & Cardinalium Congregationes de regularibus cùm eædem concertationes recrudescerent, suas omnes constitutiones, decreta, & iudicia conformarunt. Circa hæc quoque prouidè sanxerunt Patres Trid. sess. 5. de refor. c. 2. item sess. 23. cap. 15. præterea sess. 24. c. 4. necnon sess. 25. c. 3. in fine, & c. 5. insuper c. 7. & septem sequentibus capitibus.

CONCILIVM AGATENSE.

CElebratum Agathense Concilium fuit Chr. anno 506. sub Papa Symmacho. Est verò Agatha Prouinciæ primæ Narbonensis vetus oppidum, colonia Massiliensium. Congregatum est Concilium, & venia Visigottorum Regis Alarici secta Ariani, qui non solùm Hispaniæ, sed etiam prouincijs Galliæ Aquitanicæ, & Narbonensi dominabatur, quas pater eius Euaricus vi armorum inuaserat. Tametsi verò & pater, & filius hæretici, & Catholicæ Religioni insensi erant, hæc tamen non obstiterunt quin illarum partium Episcopi dominationis iniustæ, & tyrannicæ iugo ceruices submiserint, vt videri potest apud Sydonium, qui sub Euarico Aruernorum Episcopus fuit, lib. 7.

epist.6. ad Basilium, quem Sirmundus fuisse probat Aquensem in secunda Narbonensi Episcopum: & apud Gregorium Turonensem lib. 2. hist. Franc. cap. 25. sub filio autem illius inuasoris, & hæretici Alarico pariter Ariano videmus sanctissimum præsulem Cæsarium Arelatensem, qui huic Agathensi Concilio præfuit, aliosque qui huc conuenerunt Episcopos his verbis Synodum aperire: *Cùm in Dei nomine, & permissu Regis* (Alarici) *in Agathensem ciuitatem sancta Synodus conuenisset, & in sancti Andreæ Basilica consedissemus, ibique flexis genibus in terra pro regno eius, & pro longæuitate populi Dominum deprecaremur, vt qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum eius Dominus felicitate extenderet, iustitia gubernaret, virtute protegeret, &c.* Similiter postquàm Maximus tyrannus aduersùs religiosissimum, & optimum Imperatorem Gratianum rebellasset, Gallis per vim occupatis, Episcopi Gallicani pacem cum illo coluerunt: Sanctusque Martinus Turonum antistes ad ipsum, vt Imperatorem recurrit, neque eius mensam, & conuictum recusauit. Sed ipsi etiam Summi Pontifices subiectionem, & pacem coluerunt sub Principibus hæreticis simul, & Italiæ inuasoribus Odoacro, Theodorico, & huius successoribus Arianis, quam rem nemo in dubium reuocaverit.

Profiteor quidem haud licuisse his se spontè subijcere, si non vis maior adegisset, sed post impositum huiusmodi tyrannicum iugum, proposita docent sanctorum Episcoporum exempla, satiùs esse cum huiusmodi tyrannis, ac inuasoribus violentis etiam hæreticis pacem ciuilem salua semper religione conseruare, subiectionemque politicam profiteri, (modo ne quis per adulationem, aut metum Dei mandata transgrediatur) quàm aut solum vertendo proprias Ecclesias deserere, aut rebellando, vel imprudenter obsistendo animum præpotentis tyranni exacerbare, atque in deteriùs præcipitem agere.

Sed

Sed vt Alaricum reuertamur, refert Isidorus Hispalensis, ipsum feliciter regnasse subnixum orationibus quas Cæsarius Arelatensis, & Quintianus Rutenensis Episcopi ambo sanctissimi pro ejus salute, & felici regno ad Deum fundebant: sed ex quo maleuolorum mendacijs, & calumnijs fidem adhibens ambo in exilium relegauit, tum demum fuisse à Clodouæo Francorum Rege victum, & occisum. Calumniam contra Cæsarium confictam refert eius discipulus Cyprianus Tolonensis Episcopus fuisse à maleuolis accusatum perduellionis, quasi conspirasset transferre Arelatensem vrbem in ditionem, & potestatem Regis Burgundionum pariter Arriani. Sed meram fuisse calumniam, subsequuta Cæsarij exulis miracula, eiusque in propriam Ecclesiam reuocatio, coarguerunt. Idem postmodùm simili calumnia conflictatus est, attentasse ipsum prodere Arelatem Francorum Regi Clodouæo iam Catholico, dum post deuictum, & cæsum in acie Alaricum Franci vrbem illam obsidione premebant: adeò vt Gothi, qui vrbem occupabant, vinctum miserint ad Theodoricum Italiæ Regem, tunc Rauennæ, quam regni sui caput constituerat, residentem. Sed illum Theodoricus licèt Arianus, honoribus, & laudibus cumulatum remisit Arelatem liberum, in eius accusatores indignatus: quam latiùs prosequitur historiam Cyprianus in vita Cæsarij.

Agathensis Can. 2. contumacibus Clericis qui prioris gradus (nimirum vt exponendum autumo, Sacerdotij quod anteriore dignitatis gradu pręcellit reliquis ordinibus) elati superbia, communionem fortassis contempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina communio tribuatur: ita vt, cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemque recipiant. Matriculam intelligito catalogum ministrantium clericorum, qui alio nomine Canon dicitur. Obseruãdum

hic est non omnes Sacerdotes quotidie missam celebrasse, sed tantùm per vices. Qui porrò Sacerdotes non sacrificabant, ijdem tamen diuinis officijs intra Ecclesiam cuius ministerio addicti erant, assistere, atque intra Sanctuarium de manu eius qui missam celebrabat communicare debebant. Quia verò eueniebat aliquoties, vt Sacerdotes quibus diebus non ipsis obtingebant sacrificandi vices, vel ex superbia, vel ex tepiditate animi indeuoti refugerent de alterius manu communicare, seque diuinis officijs subtraherent, ita se gerentibus hæc pœna indicitur, vt reducantur ad Peregrinam communionem. Cuius pœnę mentio quoque paulò infrà fit can. 5. quò præfigitur communio peregrina Clerico illi, qui aliquid fuerit de Ecclesiæ rebus suffuratus.

Dissertatio de Laica, & de Peregrina communione.

PEregrinam communionem plerique cum laica confundunt. Sanè id commune habent, vt quoties Clericis indicuntur, intelligantur esse pœnales. In primis communio laica clericis maioribus siue sacris initiatis decernebatur ne intra Sanctuarium communicarent. Statuit enim Laodicænus canon. 19. *μόνοις ἱερατικοῖς ἐξὸν εἶναι εἰς τὸν θυσιαστήριον εἰσιέναι, καὶ κοινωνεῖν*. Solis licet (non quidem Sacerdotibus, vt minus peritè aliqui transtulerunt, sed vt exactiùs vertit Dionysius Abbas cognomento exiguus) sacro ministerio dedicatis, ingredi Sanctuarium, ibique communicare. Verùm tamen in alicuius delicti pœnam sacri clerici quandoque isto excidebant priuilegio, nec nisi cum promiscua turba licebat eis communione sacra refici. Istud enim Agathense Conc. decernit can. 32. *Si Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsa-*

ue-

uerit, aut falsum testimonium dixerit, ab officij honore depositus in Monasterium detrudatur, & ibi quamdiù vixerit laicam tantùm communionem accipiat. Quem Canonem inserit Gratianus dist. 50. c. si quis Episcopus. Præterea Canon Apostolorum 15. vagos clericos ad laicam reducit communionem. Cyprianus ep. 52. ad Antonianum ita scribit de Trophino Sacerdote in persecutione lapso: *sic tamen admissus est Trophimus, vt laicus communicet.* Hoc pœnæ genus propriè depositio erat, hoc est de gradu Episcopatus, Sacerdotij, vel Diaconatus dimotio: seiuncta procul ab excommunicatione quæ prorsùs à diuinis Sacramentis excludebat, necnon à communibus fidelium orationibus, & aliter dicebatur segregatio. Id comprobatur Canone Apost. 25. *Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus fornicationis, vel periurij, vel furti conuictus deponatur, & non segregetur,* (vbi græcum exemplar ait) καθαιρέσθω καὶ μὴ ἀφοριζέσθω. *Dicit enim scriptura, non vindicabis bis in idipsum: similiter reliqui quoque clerici, &c.* Supponit ergo duplicem accessuram pœnam, si ad depositionem adderetur excommunicatio. Quam eamdem rationem Basilius ad Amphilochium Can. 32. pariter adducit. Ideòque ad Patres quàm sæpissimè crimen idem in clericis depositione, in laicis excommunicatione plectunt. Idemque Basilius ad Amphilochium canon 3. sic habet: *Diaconus post Diaconatum fornicatus, à Diaconatu quidem eijcietur, in laicorum autem locum extrusus à communione non arcebitur: quoniam antiquus est Canon, vt qui à gradu exciderunt, hoc solo punitionis modo plectantur.* In hoc ergo sita est laica communio.

Quia verò clericis depositis solitæ (vti eas vocat Cyprianus) sportulæ minimè præstabantur, sed vt plurimum ex aliorum liberalitate, aut ex proprio labore, ac industria victum sibi quærere compellebantur, exclusi scilicet à decimis, & oblationibus Ecclesiasticis contigebat aliquando vt ex commiseratione ipsis Ecclesia præstaret alimoniam, aliter tamen quam sportu-

tu-

tulantibus, & immatriculatis clericis, nullus quippè la illis suppeditabat annos, aut menstruos reditus, nullamque ex oblationibus sortitionem, sed vtrumque præstabat illis in dies alimenta, mensamque illis prouidebat eamdem cum Peregrinis fidelibus, qui à proprio fuerant Episcopo per formatas litteras Ecclesijs commendati, ad quas peregrè ibant. Atque hæc est meo quidem iudicio communio peregrina, quæ quandoque motis ab officio, & gradu clericis indulgebatur, vt essent Ecclesię simul cum peregrinis fidelibus alumni. Quemadmodum factum à se ipso erga Basianopolis Episcopum Alexandrum, residere in sua Ecclesia recusantem, scribit ad Theophilum Alexandrinum Synesius epist. 66. *In Ecclesiam quidem* (inquit) *admittere illum nolui, nec sacram cum illo mensam communem habui: domi verò peræque, ac innocentes honoraui.*

Cuius humanitatis exempla suppeditat Conc. Chalcedonense act. 7. prouidens vt ipsius Ecclesię Antiochenæ sumptibus alatur Domnus Antiocheno Patriarchatu exauthoratus. Et simili modo sustentationi prouidet Bassiani, & Stephani, postquam illos Episcopatu submouit act. 12.

Ad exemplum, & similitudinem huius pęnalis peregrinæ in clericis communionis, alia vocabatur minùs propriè peregrina communio, qua Episcopi alijque inter Sacerdotes primarij, seu pręfecturam habentes non deponebantur prorsùs à clero, sed tantùm à digniori, & sublimiori pristino gradu, vt tamen in gradu inferiori clericorum consisterent, vt Episcopi redigerentur ad Sacerdotum ordinem, isti ad Diaconorum, & Diaconi ad minorum clericorum stationem, & classem. Sic enim depositis Episcopis subtrahebatur illa rediituum Ecclesiæ quarta pars, quam Episcopis sacri Canones reseruabant, vt deinceps minora cum Sacerdotibus stipendia reciperent. Sacerdotes quoque illi qui præsunt, & quos Apostolus iudicat duplici honore,

re, hoc est stipendio prouidendos, ad hoc excidentes honore, minus stipendium inter Diaconos nanciscebantur. Isti quoque, sed magis impropria locutione dicebantur sustentari peregrina communione, tametsi victum, & stipendia cum inferioribus clericis ex Ecclesiæ distributionibus reciperent.

Huiusce pœnalis quidem, sed tamen mitioris disciplinæ legimus exempla, primum in Nicæna Synodo can 8. qui Nouatianos dudum Episcopos ad Ecclesiasticam vnitatem redeuntes, si eorum loco iam fuerat aliquis orthodoxus Episcopus constitutus, edicit potiri Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu, ac ministerio. Conc. similiter Toletanum primum can. 4. sic decernit: *Subdiaconus defuncta vxore si aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter ostiarios, & lectores*. His accedit Conc. Regiense, quod habitum est in Galliæ prouincia Narbonensi secunda, quodque disertè meminit istius peregrinæ communionis. Armentarius per ambitionem se in Ebrodunensem Episcopum fecerat ordinari à duobus tantùm Episcopis, inuito etiam Metropolitano, qualem se prætendebat eo tempore Arelatensis Episcopus, cuius cura, & sollicitudine, conuocata hæc Synodus fuit anno 439. huius ergo 3. Canone sic statuitur: *Liceat ei* (Armentario) *in vnam suarum parochiarum Ecclesiam concedere, in qua aut Chorepiscopi munere, aut peregrina communione foueatur: Nec quidquam ipsi de Episcopalibus officijs vsquam vsurpare liceat, præterquàm in Ecclesia, quam cuiusquam misericordia fuerit indeptus, in qua ei solùm Neophytos confirmare; & ante Presbyteros offerre conceditur*. Quæ sanè verba dignissima obseruatu sunt, sic enim Synodus Armentarium deponit, & exauthorat Episcopali gradu, vt non solùm salua ei supersint Sacerdotij iura; sed nonnullis etiam Pontificalibus nimirum confirmationis collatione, & reliquorum Presbyterorum præcessione potiatur. Et tamen prouidetur ei, vt peregrina

comi-

communione foueatur. Non est ergo ea communio laica, cùm liceat Armentario etiam præ reliquis Presbyteris sacrificium offerre, sed est communio non sacra, sed tantummodò corporalis ad victum, & alimoniam, quod etiam arguit vox illa foueatur.

Prosecutio Canonum Agathensium.

AGathensis Can. 8. *Placuit vt si clericus relicto officio suo propter districtionem, ad iudicem sæcularem fortasse confugerit, & is ad quem recurrit solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communione pellatur.* Itaque tàm iudicem sæcularem, quàm clericum ad eum recurrentem excommunicat. Habetur in decreto 2. q. 3. Can. placuit, vt clericus. Edicit quoque c. clerici de iudicijs, clericos de omni crimine sistendos Ecclesiastico iudici: nec valere quamcumque consuetudinem in contrarium. His aliæ consonant Synodi veteres: Chalcedonensis Oecumenica Can. 9. iubet clericorum lites non apud iudices laicos, sed apud Episcopos agitari. Et Matisconensis primæ Synodi anni 576. Can. hoc idem ius renouat sub pœna excommunicationis in iudice laico, & fustigationis, aut carceris in clerico. Idem tamen permittit laicis iudicium clericorum in causis grauium delictorum, homicidij, furti maleficij. Quæ Canonis permissio videtur arguere prohibitionem oppositam esse tantùm humani, & Ecclesiastici iuris, non diuini quod est immutabile, & indispensabile. Iustinianus in auth. vt clerici apud proprios Episcopos. §. penult. colla. 6. seu nouella 83. statuit in omnibus criminibus alijs quàm Ecclesiasticis conueniendos esse clericos coram sæcularibus iudicibus. Consulito inferiùs Cabilonensis Conc. Can. 11.

Canon Agathensis 18. sæculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicauerint, Catho-

tholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur. Conformatur decreto Fabiani Papæ, & martyr. c. & si non frequentius, de consecr. dist. 2. Vide superiùs ad Antiochenum canon. 2.

Can. Agathensis 20. *Clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono etiamsi noluerint inuiti detondeantur. Vestimenta etiam, vel calceamenta eis nisi, quæ Religionem deceant, vti aut habere non liceat.* Legitur in dist. 2. c. clerici qui comam. Huc spectant Cart. quarti Conc. can. 44. & 45. quos superiùs require.

Can. 28. Monasteria Monachorum à Monasterijs puellarum sancit esse longè remota, tùm ob cauendas insidias diaboli, tùm propter hominum obloquutiones. Citatur 18. q. 2. c. Monasteria puellarū. Eamdem præcipit adhiberi cautelam Concilium Hispalense secundum c. 11. & Synodus Oecumenica septima canon. 20. τὰ διπλᾶ μοναστήρια, duplicia monasteria virorum, & Monastriarum interdicit. Similiter prouidet Innocentius Papa III. in regesto 15. ep. 80. ad Helenensem Episcopum, & lex sanctissimarum 44. c. de Episc. & Cler.

Can. 38. Clericos, & Monachos contumaces iubet verberibus coerceri. Pœnæ Ecclesiasticæ non omnes spirituales sunt, vt censuræ, depositiones, irregularitates ex delicto, sunt præterea quædam corporales, vt carcer, ieiunia in pane, & aqua, verberum inflictio, quibus sub custodia cæduntur grauioris culpæ conuicti Clerici, aut Monachi. Id fieri solitum præter canonem istum fidem facit Cyprianus in vita Cæsarij Arelatensis, necnon alius Canon Agathensis 41. his verbis: *Clericus quem ebrium fuisse constiterit, aut triginta diebus sit excommunicatus, aut corporali supplicio subditus sit.* Qui Canon legitur pariter in Concilio Venetico (Gallicè de Vannes) numero decimus tertius. His accedit Concilij Liptinensis sub Papa Zacharia II. & Childeberto III. Franciæ Rege anno 743. in Hannonia celebrati. canon 6. *Clerici* (inquit) *& Mona-*

Monachi, & Moniales fornicantes carcere, ieiunio in pane & aqua, & flagellationibus plectantur. Denique Cassianus lib. 4. de institutis Cœnobiorum cap. 16. post dinumeratas grauiores aliquas Monachorum culpas, ita subiungit, *hæc vel plagis emendantur, vel expulsione purgantur.*

Canon. 44. *Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia benedicere Presbytero penitus non licebit.* His tamen posteriores regulæ Ecclesiasticæ derogarunt, præsertim in missis Sacerdotum adiectis ad populi dimissionem benedictione populi, & vltimo Euangelio ex decreto Pij V. Carthusienses veterem ritum sequuntur, & dicta populi dimissione missam concludunt.

Canon 45. *Terrulas, aut vinculas exiguas, & Ecclesiæ minus vtiles, longè positas paruas Episcopus sine concilio fratrum si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem.* Infertur in decreto 12. quæst. 2. cap. Terrulas. Aliòqui hoc ipsum Agathense Concilium Canon. 7. prohibet Episcopo alienare quidquam, aut distrahere de rebus Ecclesiæ sine consultatione, & consensu etiam Comprouincialium Episcoporum. Vide in decreto 10. q. 2. per totam, & in Decretalibus de rebus Eccles. alien. vel non.

Canon. 48. *Episcopi de rebus proprijs, & acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint, derelinquant. Quidquid verò de prouisione Ecclesiæ suæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, omnia in iure Ecclesiæ reseruari censuimus.* Simile dudum legitur sancitum in Apostol. canon. 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo canon. 24. & à primo Concilio Hispalensi, cui præsedit S. Leander, & approbauit Pelagius II. Papa. Necnon à Magno Gregorio Papa libr. 10. epistol. 42. ad Deusdedit Mediolani Episcopum. Concil. Lateranum generale sub Alexandro III. Can. 15. generaliter de clericis edicit non posse testari, aut quomodolibet inter viuos disponere

de

de bonis per Ecclesiam acquisitis, sed in hæc Ecclesiam succedere. Vide cap. quia nos cap. relatum est auribus, de testam. horum ratio fundatur in destinatione facultatum Ecclesiæ: de quibus ita iudicat Vrbanus Papa,& Mart. *Ipsæ res fidelium, quæ Domino offeruntur, non possunt alijs quàm Ecclesiæ, & fidelium indigentium vsibus applicari: quia vota sunt fidelium prætia peccatorum, patrimonia pauperum.* His Bernardus suffragatur sermon. 23. in Cantic. dicens: *Ministri Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentantandi forent, impiè sacrilegèque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epistol. 2. ad Canonicum Lugdunensem. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Idem similia iterat epist. 42. Aduertant Clerici, quanta se damnatione astringant, qui fructus Ecclesiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require superiùs circa hæc Concilij Antiocheni can. 24 cum ibi annotatis.

Can. 52. *Presbytero, aut Diacono, aut Clerico sine antistitis sui litteris ambulanti, communionem nullus impendat.* Vide Apost. can. 15. 16. & 32 Et Chalcedonensem canon. 13. & quæ congessi de litteris formatis, & dimissorijs ad Concilium Carthaginensis, quinti canon. 7. Vide præterea Conc. Trid. sess. 23. cap. 13.

Agathensis canon. 55. *Episcopis, Presbyteris, Diaconibus omnes ad venandum, aut accipitres habere non liceat.* Idem statuit Concilium Epaunense canon. 3. sub Sigismundo Burgundiorum Rege, præside Alcimo Auito Viennensi Episcopo anno 518 & præterea Can. 13. Matisconensis secundi Concilij 55 Et obiter antiquitatem obserua venationis per accipitres.

Agathensis canon. 64. Triennio suspendit à communione primùm Clericos, qui à propria Ecclesia citrà iustam

iustam causam die aliquo ex solemnioribus puta Natiuitatis Domini, Epiphaniç, Paschç vel Pentecostes abfuerint, Deinde Presbyteros, aut Diaconos, qui quocumque anni tempore tres hebdomadas extra propriam Ecclesiam exegerint. Citatur c.si quis 7.q.1.

CONC. AVRELIANENSE I.

QVæ ad Ligerim amnem sita ciuitas vocatur à Iulio Cæsare alijsque priscis Scriptoribus Genabum, nomen posteà sumpsit Aureliani. Ex quo autem Francorum Rex Clodouæus eiurato falsorum Deorum cultu, per Remigium Episcopum sacro fonte ablutus victoriam subinde illustrem de Alarico Visigottorum Rege, quem in acie suapte peremit manu, retulit; nihil antiquius habuit, quàm vt sacram, quàm fuerat amplexus religionem propagaret, disciplinamque Ecclesiasticam per Episcoporum comitia instauraret. Hoc fine Aurelianum conuenere triginta tres Episcopi Symmacho clauum moderante vniuersalis Ecclesiæ, anno à Christo 508. quamvis Baronius id referat ad annum præcedentem, atque etiam ante Vocladensem cum Alarico conflictum. Huic interfuere Synodo Remigius Remensis, Ildardus Rotomagensis, Lupus Suessionensis, Melanius Redonensis, Quintianus Rutenensis, & Theodosius Antisiodorensis, eximiæ sanctitatis Episcopi, quos omnes cultu publico vniuersa veneratur Ecclesia.

Canon 1. immunitatem sanxit Ecclesiarum, vt qui ad eas confugerint, extrahi inde non possent. Hoc ius asyli iam superiùs assertum vidimus altero Gallicano Conc. Arausicano 1. Can. 1. vbi plura reperies in hanc rem congesta.

Canon 4. ita concipitur : *De ordinationibus Clericorum*

corum id obseruandum esse decreuimus, vt nullus sæcularium ad clericatus officium præsumatur, nisi aut cum Regis iussione, aut cum iudicis voluntate. Similis est Sanctio l. 8. Capitular. Caroli Magni cap. 120. *de Clericis hominibus, qui ad seruitium Dei se tradere volunt, vt priùs hoc non faciant, quàm à nobis licentiam postulent: hoc ideò quia audiuimus aliquos ex illis non tàm causa deuotionis hoc fecisse, quàm pro exercitu seu alia functione regali fugienda, quosdã verò cupiditatis causa ab his, qui res illorũ concupiscunt circumuentos audiuimus, & ideò hæc fieri prohibemus*. Cùm legem tulisset Mauricius Imperator, qua & eos qui publicis administrationibus vacassent ad Ecclesiasticum officium recipi, & milites non expletis stipendijs in monasterijs admitti prohibebat, priorem quidem huius legis partem non improbauit, sed potius laudauit, posteriori verò acriter restitit S. Gregorius Papa l. 2. ep. 62. ad Mauricium.

Can. 21. statuit Abbates subesse Episcopis, & ab his, si deliquerint esse corrigendos. Require superiùs can. 4. Chalcedonensem, & Conc. Arelatense tertium cum annotatis.

Can. 26. *Id Sacerdotibus omnibus est decretum, vt ante Paschæ solemnitatem non quinquagesima, sed quadragesima teneatur*. Obseruandum est Telesphori decreto, qui sextus à Petro Pontificatum gessit, Clericis omnibus iniunctam fuisse abstinentiam septem plenarum hebdomadarum ante Pascha, *Quia* (inquit) *discreta esse debet vita Clericorum, & Laicorum*. Legitur hoc in decreto c. statuimus dist. 4. Id verò quia fortasse iam obsoletum, & antiquatum erat, reducitur hìc ad communem populi vsum.

Inchoatio verò ieiunij à feria quarta post quinquagesimam necdum fuerat introducta: quin imò nec dum inualuerat sub Gregorij Papæ I. Pontificatus exordijs, quibus certum est adhuc ieiunium inchoari solitum feria secunda post Quadragesimæ Dominicam, vt fidem facit eiusdem Homilia 4. in Euangel. quam etiam

S lib.

lib. 1. de officijs cap. 7. Non est tamen improbabile magnum Gregorium sub vitæ suæ finem constituisse demum, vt à quarta post quinquagesimam feria, vt nunc inualuit consuetudo, ieiunium aperiretur: cùm Gregorij ipsius Sacramentarium quartam illam feriam caput, ac initium ieiunij esse affirmet: etsi aliqui suspicentur esse laciniam sacramentario Gregorij assutam.

Can. 29. *Rogationes, seu Litanias ante Ascensum Domini placuit celebrari, ita vt præmissum Triduanum ieiunium in Ascensionis Dominicæ solemnitate soluatur: per quod triduum serui, & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuersa conueniat. Quo triduo omnes abstineant, & quadragesimalibus cibis vtantur.* Sidonius Apollinaris l. 7. epist. 1. ad Mamercum Viennensem Episcopum, hunc ipsum prędicat authorem Rogationum, quarum pręsidio, ciuium suorum quorum exitium, & multa de cœlo prodigia, & barbararum gentium incursiones interminabatur, saluti consuluerit. Hæc porrò contigerunt circa Chr. annum 474. Post Mamercum Esychius Ecclesiæ Viennæ gubernacula suscepit, cui successit Auitus, qui homil. in Rogationes, sic ait: *Currit tramite viali non per Gallias modò sed per orbem totum Rogationis obseruantiæ flumen irriguum.*

CONC. ARAVSICANVM II.

ARausione conuenit hæc Synodis secunda Chr. anno 529. vt Iacobus Sirmundus obseruat sub Felice Papa IV. regnante in Italia Athalarico Amalasuntæ filio; in Gallia verò liberis Clodouæi. Concilio pręsedit Cæsarius Arelatensis, quod approbauit Bonifacius II. in sua ad Cæsarium ipsum epist. quam ex antiquis manuscriptis Sirmundus in luce protulit. Hac Synodo

nodo contra Semipelagianos, qui in Gallia maximè in secunda Narbonensi prouincia per huius hæresis præcipuos assertores eximij ingenij viros Cassianum, & Faustum percrebuerant, Christi gratiæ necessitas commendata est. Cassiani scripta solidè impugnauerat Prosper edito aduersùs collatorem libro. Fausti verò libero arbitrio, & de præscienta, ac prædestinatione oppositis, & sinceribus libris oppugnarunt tres sancti Episcopi Auitus Viennensis, Fulgentius Ruspensis, & Cęsarius Arelatensis.

Canon 3. *Si quis ad humanam inuocationem gratiam Dei dicit conferri, non autem ipsam gratiam facere vt inuocetur à nobis, contradicit Isaiæ Prophetæ, vel Apostolo dicenti: inuentus sum à non quærentibus me, palàm apparui his qui me non interrogabant.* Semipelagiani, seu Massilienses, quamvis contra Pelagium gratiam Dei ad salutem necessariam assererent, attamen in hominis arbitrio eius semina, & dispositiones collocabant, scilicet in desiderio salutis, ac fidei, aut in oratione: quibus rebus hominem proprijs, & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad se attrahere dicebant, vt constat ex epistolis Prosperi, & Hilarij, quibus Augustinum admonent insurgentis istius in Gallia hęresis.

Can. 4. *Si quis vt à peccato purgemur voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem etiam vt purgari velimus per Spiritus sancti infusionem, & operationem in nos fieri confitetur, resistit Spiritui sancto per Salomonem dicenti: præparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Sanctissimus Ecclesiæ doctor, & diuinæ gratiæ propugnator insignis Augustinus gratiæ Christi vim, & efficaciam his verbis describit in lib. de gratia Christi cap.10. *Sed nos eam gratiam volumus isti fateantur, quà futuræ gloriæ magnitudo non solùm promittitur, sed etiam creditur, & speratur: nec solùm reuelatur sapientia, sed etiam amatur: nec solùm suadetur omne quod bonum est, verum &*

persuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solùm vocari, sed etiam esse Christianus. Vis illa quidem à Luthero inuecta, quæ humanam voluntatem necessitate adigat, arcenda procul à gratia est, solaque illi tribuenda virtus, & efficacia, cui possit humana libertas dissentire si velit, vt definit Synodus Tridentina sess. *6.* Canon. 4. idemque Augustinus, qui memorato superiùs loco, alijsque permultis asseruit gratiam victricem suum semper sortiri effectum, ideò vt in libro de præd. Sanct. cap. 8. hæc asseueret: *Gratia quæ Dei benignitate humano cordi infunditur, à nullo duro corde respuitur; cùm ad hoc detur, vt duritiem auferat cordis.* Idem inquam lib. de spiritu, & littera cap. 33. luculenter docet integram sub gratiæ ductu seruari hominis libertatem, his verbis: *Profectò, & ipsum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius præuenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissetire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Hactenùs S. Doctor: nos verò errorem illum prorsùs auersamur, qui volũtarium cum libero ita confundit, vt ipsam etiam necessitatem cum libertate conciliet.

Canon 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.* Desumptus est ex Augustini epistol. 105. docet hæc Synodus neminem quantumuis iustum promereri posse suam ad æternam vitam prædestinationem, seu quod eodem recidit, finalis perseuerantiæ donum. Et fulcitur etiam isto Canone merè gratuita in Dei proposito æterno prædestinatio, hinc enim dependet series omnis gratiæ, bonorumque operum quibus æterna vita paratur. Priùs enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo conuenientia. Itaque prædestinationis effectus, non verò causa sunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit sub meritũm perseuerantiæ donum. Vnde Apostolus Roman. *9. Non est videntis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Idemque Apostolus Rom. 8. *Di-*

li-

ligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundùm propositum (scilicet Dei, quod Dei propositum, vt obseruat Augustinus, Apostolus opponit voluntati, & operibus hominis) *vocati sunt sancti: quos enim præsciuit, illos & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædestinationis Augustinus libr. de prædestinat. Sanctorum cap. 15. & de bono perseuerantiæ cap. vlt. vt cùm prædestinatio Christi sit exemplar, & origo prædestinationis Sanctorum, sicut *Christus prædestinatus est Filius Dei in virtute*, vt loquitur Paulus Roman. 1. ita vt gratuita prorsus fuerit eius prædestinatio ex mero, æternoque Dei proposito, nullis eius præcedentibus meritis, aut præuisis. Non enim Christum Maria peperit merum hominem, qui postea meritis accedentibus assumeretur ad vnionem hypostaticam Verbi, sed simul & homo, & Deus esse cœpit. Itaque Christus, & ad eius exemplar Sancti per æternum Dei propositum prædestinati sunt nullis præuisis, aut causantibus meritis; sed quia prædestinati sunt, ideò datum illis fuit, vt mererentur diuinæ gratiæ auxilijs vitam æternam. Prosequitur deinde Apostolus: *Quos autem prædestinauit* (nimirum quod præmisit Apostolus secundùm propositum) *illos, & vocauit* secundùm propositum) *quos autem iustificauit* (secundùm propositum) *illos & glorificauit* (secundùm propositum.) Denique istum omnem de æterna apud Deum prædestinatione sermonem Apostolus hac exclamatione concludit, quæ inepta esset, atque impertinens, si omnia essent ad præuisa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut reiectionem refundenda. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Roman. 11. quibus postremis verbis

ostendit rursus, & instar Deum, præuenire omnia hominum merita omnemque bonum vsum liberi arbitrij: & idcirco iure admirandum, atque inter arcana inscrutabilia Dei habendum, cur huius misereatur, illius non misereatur.

Canon 14. *Nullus miser de quacumque miseria liberatur nisi per Dei misericordiam praeueniatur, sicut Psalmista dicit, Misericordia eius præueniet me. Et, citò anticipet nos misericordia tua Domine.*

Can. 17. *Fortitudinem gentilium mondana cupiditas facit, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam præuenientibus.* Desumptus est ex Augustini opere perfecto contra Iulianum lib. 1. num. 83. Et ex eiusdem libro de patientia cap. 17.

Can. 18. *Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia quæ non debetur præcedit vt fiant.* Hic igitur copulantur gratuitum, & meritorium, quia hominis meritum gratiam præcedit Christi.

Can. 19. *Natura humana etsi in illa integritate in qua condita est permaneret, nullo modo se ipsam creatore suo non adiuuante seruaret. Vnde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine gratia Dei poterit reparare quod perdidit?* Decerptus Can. ex Augustini ep. 106.

Can. 20. *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo* (vt sunt gratię omnes pręueniẽtes de quibus sup. diximus) *nulla autẽ bona facit homo, quæ Deus nõ præstet vt faciat homo.* Depromitur ex August. lib. contra duas ep. Pelagij c. 8.

Can. 22. *Nemo de suo habet nisi peccatum, & mendacium.* Ex August. tract. 5. in Ioan.

Can. 25. *Aliquot diuina potestate ad malum prædestinatos esse non solùm non credimus, sed etiam si sint qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.* Hęreticis consuetum est falsa dogmata Catholicis affingere, vt sanam eorum doctrinam in odium,

aut

: contemptum adducant . Sic Nestoriani Cyrillum umniabantur esse Apollinaristam hæreticum . Eutychiani Orthodoxos, qui distinctas, & inconfusas Christo naturas propugnabant Nestorianæ hæresis imulabant. Ita etiam Faustus eique coetaneus Gendius ex inconcussa S. Augustini doctrinas, falsas, & ilè cohærentes conclusiones eliciebant, quas Auguni discipulis falsò ascribebant, eosdemque hęresis inıulante dicebant prædestinatianos : quam calumım vt amolirentur Arausicani patres, hunc canonem præcedentes addiderunt . Florus Hincmari ætati ɔpar, nomine Lugdunensis Ecclesiæ librum pererucum edidit in defensionem Augustinianæ doctrinæ, quo fictitium illud monstrum hęresis Prędestinatiaırum à vaserrimo Fausto excogitatum,& commentis Arelatensi, & Lugdunensi Concilijs proscriptum vt ustus comminiscitur, & ab Hincmaro Remensi post icentos circiter , & sexaginta ab ætate Fausti annos suscitatum affirmat esse meram fabulam, nec vllam isse vnquam Prædestinatianorum sectam. Sed hoc noine Augustini defensores, & discipulos fuisse à Semilagianis notatos affingentibus eis falsa, & hæretica ɔgmata.

CONC. LVGDVNENSE I.

· Stud ex antiquis manuscriptis restituit in lucem Iacobus Sirmundum summi vir ingenij eximièque decris litteris meritus. Habitum fuit regnante in Burındia Sigismundo , in Francia verò quatuor Clodoei I. liberis ann. Christ. 517. huic præsedit Lugduni piscopus Viuentiolus. Huius canon 2. speciali no- dignus est : *Id quoque adijecimus , vt quicumque no- ·am tribulationem quamcumque, vel amaritudinem, aut*

commotionem fortaße poteſtatis neceße habuerit tolerare, omnes vnà cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel diſpendiorum obtentu cauſæ vnus ſuſceperit, conſolatio fraternæ anxietatis releuet tribulatos. Sapienter hoc decretum eſt, quia facilè contingit, vt Epiſcopus ex officio agens per æmulorum, aut maleuolorum ſuggeſtiones cadat in principis offenſam, vtque reliqui Epiſcopi ſiue metu diſplicendi, ſiue ambitione, ſiue alia cupiditate adducti Principis iniquo affectui famulentur. Vt enim ſileam exemplum Ioannis Chryſoſtomi, qui Eudoxia Auguſta illum inſectante, fuit Orthodoxorum etiam Epiſcoporum Synodo depoſitus, aliaq; huiuſmodi vetera exempla, nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis ſub regia Merouæi progenie in Synodo Pariſienſi oppreſſus eſt à Chilperico Rege, hucuſque coniuge Fredegundę Prętextatus Rotomagorum Epiſcopus, vt refert Gregorius Turonenſis l. 5. hiſt. Francorum cap. 1. Sub ſecunda verò, id eſt Caroli Magni ſtirpe Carolo Caluo regnante, Hincmarus Remenſium antiſtes poteſtate, & gratia qua valebat apud Regem abutens, Syluanectenſem Epiſcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coegit, qua Rotaldum Sueſſionum Epiſcopum, cui erat infenſus, iuſtum, & integerrimæ vitæ præſulem Epiſcopatu deiecit, & ſedem Apoſtolicam fruſtrà appellantem retruſit in monaſterium. Idemque Remenſis Hincmarus proprium nepotem ſuis iniuſtis deſiderijs non obtemperantem, cognominem Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum in altero Epiſcoporum malignantium Conc. Duziacenſi deturbauit Epiſcopali ſede, carcere incluſit quantumvis prouocantem ad Romanum Pontificem, eique Barbarica immanitate oculos effodit, vt fidem faciunt eorumdem temporum Conc. Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum ſtirpe Hugo Capetus Rex ſuſpectum ſibi Arnulſum Remorum Pontificem, eò quòd eſſet æmuli ſui Lotaringię ducis Caroli ex magni Caroli Auguſti pro-

ɔſapia conſanguineus, per adulatorum,& aulę man-
ɔiorum Epiſcoporum Synodum Remis habitam
le dimouit,& vinculis addixit,ſuffecto eius in locum
:rberto. Quam indignitatem,vt reſciuit Ioannes Pa-
XV. rem totam miſſo in Galliam Legato Apoſtoli-
reuiſit,& cauſa cognita libertati,priſtinæque digni-
:i Arnulfum reſtituit. Gerbertus itaque Gallia exce-
ns ad Imperatorem Othonem III. ſe contulit, cuius
ıera promotus primùm ad Archiepiſcopatum Ra-
nuentem : & poſtmodùm defuncto Papa Gregorio
ad Romanæ Eccleſiæ thronum conſcendit, nomen-
ıe Sylueſtri II. ſortitus eſt.

CONC. TVRONICVM II.

HAbitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto anno Chr. 570. huius exordio Patres ita pronunciant: *:cleſiaſticæ diſciplina debet eſſe ſuffragium congregatio Sa-rdotum.*

Can. 1. conuocari iubet Synodum Metropolitani, .orumque Comprouincialium bis ſingulis annis, aut neceſſitas ineuitabilis hoc impedierit, ſaltem ſemel ı anno. Mandatque ſingulis Epiſcopis,vt ad Synodum ɔnueniant ſub excommunicationis pœna, à qua ſola iſpenſet certiſſima infirmitas, nullatenùs autem Re-is obſequium,aut Regis ordinatio; *non enim* (ait) *ſpiri-tali operi debet præferri regalis præceptio.*

Can. 3. de loco vbi recondendum eſt admirabile Sa-ramentum,& can. 4. de loco Sanctuarij, & quinam ab ius ingreſſu arceantur, iam retulimus in diatriba, uam Synodo Chalcedonenſi ſubiecimus.

Can. 5. ſtatuit *vt quælibet Ciuitas pauperes ſuos incolas aſcat, ne alijs locis diuagentur.*

Can.

commotionem fortaße potestatis neceße habuerit tolerare, omnes vnà cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel dispendiorum obtentu causæ vnus susceperit, consolatio fraternæ anxietatis releuet tribulatos. Sapienter hoc decretum est, quia facilè contingit, vt Episcopus ex officio agens per æmulorum, aut maleuolorum suggestiones cadat in principis offensam, vtque reliqui Episcopi siue metu displicendi, siue ambitione, siue alia cupiditate adducti Principis iniquo affectui famulentur. Vt enim sileam exemplum Ioannis Chrysostomi, qui Eudoxia Augusta illum insectante, fuit Orthodoxorum etiam Episcoporum Synodo depositus, aliaq; huiusmodi vetera exempla, nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis sub regia Merouæi progenie in Synodo Parisiensi oppressus est à Chilperico Rege, hucusque coniuge Fredegundę Prętextatus Rotomagorum Episcopus, vt refert Gregorius Turonensis l.5. hist. Francorum cap. 1. Sub secunda verò, id est Caroli Magni stirpe Carolo Caluo regnante, Hincmarus Remensium antistes potestate, & gratia qua valebat apud Regem abutens, Syluanectensem Episcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coegit, qua Rotaldum Suessionum Episcopum, cui erat infensus, iustum, & integerrimæ vitæ præsulem Episcopatu deiecit, & sedem Apostolicam frustrà appellantem retrusit in monasterium. Idemque Remensis Hincmarus proprium nepotem suis iniustis desiderijs non obtemperantem, cognominem Hincmarum Laudunensem Episcopum in altero Episcoporum malignantium Conc. Duziacensi deturbauit Episcopali sede, carcere inclusit quantumvis prouocantem ad Romanum Pontificem, eique Barbarica immanitate oculos effodit, vt fidem faciunt eorumdem temporum Conc. Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum stirpe Hugo Capetus Rex suspectum sibi Arnulfum Remorum Pontificem, eò quòd esset æmuli sui Lotaringię ducis Caroli ex magni Caroli Augusti

pro-

prosapia consanguineus, per adulatorum ,& aulę mancipiorum Episcoporum Synodum Remis habitam sede dimouit,& vinculis addixit,suffecto eius in locum Gerberto. Quam indignitatem, vt resciuit Ioannes Papa XV. rem totam misso in Galliam Legato Apostolico reuisit,& causa cognita libertati,pristinæque dignitati Arnulfum restituit. Gerbertus itaque Gallia excedens ad Imperatorem Othonem III. se contulit, cuius opera promotus primùm ad Archiepiscopatum Rauennentem : & postmodùm defuncto Papa Gregorio V.ad Romanæ Ecclesiæ thronum conscendit, nomenque Syluestri II. sortitus est.

CONC. TVRONICVM II.

HAbitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto anno Chr. 570. huius exordio Patres ita pronunciant: *Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse suffragium congregatio Sacerdotum.*

Can. 1. conuocari iubet Synodum Metropolitani, suorumque Comprouincialium bis singulis annis, aut si necessitas ineuitabilis hoc impedierit, saltem semel in anno. Mandatque singulis Episcopis, vt ad Synodum conueniant sub excommunicationis pœna, a qua sola dispenset certissima infirmitas, nullatenùs autem Regis obsequium, aut Regis ordinatio; *non enim* (ait) *spirituali operi debet præferri regalis præceptio.*

Can. 3. de loco vbi recondendum est admirabile Sacramentum,& can. 4. de loco Sanctuarij, & quinam ab eius ingressu arceantur, iam retulimus in diatriba, quam Synodo Chalcedonensi subiecimus.

Can. 5. statuit *vt quælibet Ciuitas pauperes suos incolas pascat, ne alijs locis diuagentur.*

Can.

Canon. 10. statuit vt Clerici victum sibi vestitumque artificiolo comparent, & vt ijdem sibi proprijs manibus præparent refectionem; & ita prætextu careant in suas ædes mulierem famulitij causa introducendi. De his actum diffusiùs ad Canones 51. & 52. Conc. Carthaginensis quarti.

Can. 18. assignat Monachorum ieiunia per annum. Quia verò ieiuniorum diebus non prandebatur, sed solùm cęnebatur, idcircò sic ait: *De ieiunijs antiqua à Monachis instituta conseruentur, vt de Pascha vsque ad quinquagesimam* (id est Pentecosten) *exceptis Rogationibus, omni die prandium fratribus præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exactè ieiunent. Posteà vsque ad Kalendas Augusti ter in septimana ieiunent, secunda, & quarta, & sexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Nouembri, sicut dictum est ter in septimana. De Decembri vsque ad Natalem Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum quod ad calcandum gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt priuatas in Kalendis Ianuarij fieri Litanias, vt in Ecclesijs psallatur, & hora octaua in Kalendis ipsius Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniam verò vsque ad quadragesimam, ter in septimana ieiunent.* In isto Canone primùm obserua per triduum à Kalendis Ianuarij fuisse consuetudinem veterem Litaniarum, & ieiuniorum, ne fidelis populus communicaret sacrilegis dissolutionibus quibus indulgebant gentiles ijsdem diebus in honorem Iani: quemadmodum multis in Ecclesijs sacros celebrari conuentus cernimus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Bacchanalium à quinquagesima.

Obserua secundò diebus ieiuniorum Missam differri solitam ad horam octauam: quia hora nona, & non ante licebat in ieiunijs extra quadragesimam cibum

capere

capere. Incidebat autem nona in tertiam post meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, seu cœnæ per quadragesimam, ea differebatur in vesperam, quæ in horam à meridie sextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam sextam veterum. Quo factum est, vt quamuis hora cœnæ ieiuniorum hodiernorum multum præ illo veteri ritu soleat anticipari, decantentur nihilominus vespertinæ preces per quadragesimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum ieiunijs. Nam veteres hora quæ nobis est post meridiem sexta vesperas decantabant, indèque quadragesimalibus ieiunijs ad refectionem hoc est cœnam prodibant. In reliquis autem per annum ieiunijs. Canon iste 18. edicit, vt hora octaua celebretur Missa, nimirum hora post meridiem secunda. Post Missam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, qua ibatur ad cœnam. Tertullianus contra Psychicos cap. 10. scribit Psychicos (ita per contumeliam ipsos appellat, Catholicos superbus, & proteruus hæreticus) solitos non vltra nonam sua omnia ieiunia protrahere, suos verò hoc est hæreticos Montanistas, vsque ad vesperum. Id tamen apertè falsum, & calumniosum est quoad ieiunia Catholicorum quadragesimalia, vt ex testimonijs sequentibus liquet. Basilius magnus homil. 1. de ieiun. loquens de quadragesima. *Expecta* (inquit) *vesperam vt cibum capias.* Chrysostomus homil. 4. in Genes. de quadragesima pariter sic dicit: *Non existimemus inediam vsque ad vesperam ad salutem nobis sufficere.* Paulinus epist. 6. ad Amandum *Quotidiana*, inquit, *ieiunia non refugit, & pauperem mensam vespertinus conuiuia non horruit.* Hieronymus epist. ad Eustochium refert de quibusdam Monachis solitos fuisse post horam nonam cibum sumere, & apud eos ieiunium totius anni æquale esse, excepta quadragesima, in qua districtiùs viuitur, atque ad pœnitentiam vela laxantur.

Huc

Huc accedit etiam Conc. Cabiloneнſe dicens : *Solent plures qui ieiunare ſe putant in quadrageſima mox, vt audierint ſignum ad horam 9. manducare, qui nullatenùs ieiunare credendi ſunt, ſi ante manducauerint quam veſpertinum celebretur officium*. Citatur de conſecr. diſt. 1. Iſte quoque Turonenſis canon hoc idem perſpicuè decernit. Sic etiam teſtatur Micrologus lib. de Eccleſiaſt. obſeruationib. c. 49. *In hoc differt quadrageſimale ieiunium ab alijs, quod in alijs poſt 9. in hoc autem poſt veſperam reficere nos debemus: nec iuxta Can. quadrageſimaliter ieiunare cenſemur, ſi ante veſperam reficimur*. Benedictus Monachorum pater in Regula c. 41. *Quarta, & 6. feria ieiunent vſque ad nonam.* Et ſubindè: *ab initio quadrageſimæ vſque ad Paſcha ad veſperam reficiantur*. Nec verò Monachis id peculiare credas, ſic teſtatur Bernardus ſerm. 3 de quadrag. *Hactenùs vſque ad 9. ieiunauimus ſoli: nunc vſque ad veſperam ieiunabunt nobiſcum ſimul vniuerſi Reges, & Principes, Clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, ſimul in vnum diues, & pauper*. Denique Auguſt. ep. 118. ad Ianuarium, vbi dicit horam ſoluendi ieiunij eſſe nonam non de alijs ibi ieiunijs loquitur quàm Sabbathorum per annum. Id ſanè fatendum, ab aliquot ſæculis feruorem Chriſtianorum multum deferbuiſſe, ideòque Eccleſiam de priſtinæ diſciplinæ ſeueritate plurimum remiſiſſe, quatenus fideles in deteriora lapſi eius diſtrictionis iugum è proprijs ceruicibus excuſiſſent, ſi pia mater eos voluiſſet ad hoc adigere quod melius, & animabus curandis ſalubrius fuiſſet. Hinc peſſum iuerunt publicæ antiquorum pœnitentiæ, & canonum aduersùs peccatores præſcripta pęnalia, hinc ieiuniorum mirę relaxatione tùm horam pręſcriptam longè anticipando, tùm comeſſationem anteà prohibitam ieiunijs interſerendo, tùm Xerophagias, de quibus ſuperiùs ad Laodicęnum canonem tractauimus circa ciborum, & potus ſubſtantiam ferè omninò abolendo.

CON-

CONCIL. TOLETANVM III.

VAldè memorabile iſtud Concilium eſt, vtpotè conuocatum feliciſſimis auſpicijs cùm primùm Catholica fides, quæ priùs ſub Viſigottis Arianis oppreſſa in Hiſpanijs ingemuerat, & quam paulò antè Rex Leouigildus atrociter fuerat inſectatus, adeò vt primogenitum ſuum Hermenegildum ab Arianiſmo ad Catholicam fidem opera S. Leandri Hiſpalenſis Epiſcopi conuerſum præcellenti virtutem principem in vincula coniecerit, & ad vltimum capite truncauerit. At huius frater minor natu Recaredus fraternæ pietatis ſe prꝙſtitit imitatorem. Hìc mortuo parente Leuigildo Regnum capeſſiuit, ſimulque religionem Orthodoxam non modò profeſſus eſt, ſed etiam quanto potuit ſtudio fouit, & propagauit. Ea de cauſa ipſo Regni ſui exordio hanc Synodum curauit celebrari Pelagio II. Romæ Pontifice, anno Chr. 589. & Hiſpaniꝙ æræ anno 627. hoc enim obiter diſcendum Hiſpanicam æram annis 38. anteriorem eſſe Chriſtiana epocha, eiuſque initium deſumi à Conſulatu Appij Claudij, & Norbani Flacci, quo factam inter triumviros Octauianum Antonium, & Lepidum Imperij partitionem Senatus approbauit.

Subſcripſere Conc. antiſtites ex omni Hiſpania congregati, necnon ex ea Galliꝙ parte, quꝙ tunc Viſigottorum Regibus parebat, Metropolites Narbonenſis, alijq; Gallicani Epiſc. per ſe aut delegatos à ſe Vicarios.

Sub eodem Rege Recaredo haud multò poſt hanc Toletanam Synodum, altera Narbone habita eſt Epiſcoporum Synodus, qui ijdem ferè ſubſcripti leguntur in hac Toletana Migetius Narbonenſis Prouinciæ Metropolitanus, & Epiſcopi Sedatius Biterrenſis, Boetius, aut Poetius Magalonenſis, (quæ poſteà

ſedes

sedes Monspelium translata fuit) Pelagius Nemansensis, Tigridius Agathensis, Sergius Carcassonensis, & Agrippinus de ciuitate Loteba ea nunc Lodeua dicitur.

Obseruatu dignissimus est canon 7. *Pro reuerentia Dei Sacerdotum id vniuersa sancta constituit Synodus, vt quia solent crebro mensis otiosæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur: per hoc enim & animæ ædificantur in bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur.* Citatur apud Gratianum dist. 44. c. pro reuerentia. Eadem pariter regula præscribitur c. in omnibus de consecr. dist. 5.

CONC. MATISCONENSE II.

Matiscona oppida est Æduorum amni Arari adiacens. Sedem habet Episcopalem Lugdunensi Metropoli subiectam. Primum ibi Conc. celebratum fuerat an. Chr. 582. Pelagio II. Pontifice, atque in ista Galliæ parte quæ Burgundia est regnante Guntrano vno ex quatuor Clotarij liberis, qui regnum paternum in totidem partes, seu tetrarchias partiti fuerant, Chariberto Lutetiæ sedem sui regni collocante, Guntrano Aureliani, Chilperico Suessionibus, & Sigiberto Metis. Post sexennium sub iisdem Pelagio Papa, & Guntrano Rege celebratum maiori frequentia fuit secundùm Matisconæ Conc. ann. 588. cui præsedit Priscus Lugdunensis, & cum eo sederunt alij 60. Episcopi.

Huius can. 4. præscribitur, *vt omnes fideles diebus Dominicis viri, & mulieres altaris oblationem faciant in pane & vino sub anathematis pœna.* Vide quæ annotaui ad Laodicenum can. 14.

Can. 6. *Quæcumque reliquiæ sacrificiorum post peractam missam in sacrario superfederint quarta, vel sexta feria innocen-*

centes ab illo cuius intereſt in Eccleſiam adducantur, & indicto eis ieiunio eaſdem reliquias conſperſas vino percipiant . Huc pertinet narratio Euagrij l.4.Hiſt.Eccl.c.36. Vetus (ait) conſuetudo Conſtantinopoli fuit, vt ſi quando multæ particulę ſacratiſſimæ Euchariſtiæ ſupereſſent, pueri impuberes qui ſcholas frequentabant accerſerentur, qui eas manducarent. Contigit vt puer quidam Iudęi opificis vitrarij cum condiſcipulis admiſſus his reliquijs Sacramentorum participauerit. Hic domum regreſſus patri cauſam moræ ſciſcitanti puer ſimplex, & innocens rem vti erat ſignificauit. At ille furore excandeſcens arreptum puerum in vitrariam fornacem coniecit accenſam, mater inſcia rei puerum toto triduo conquiſitum flebiliter in mariti officina compellat, cui puer de fornace reſpondit: Tum mater ad oſtium clibani accurrens puerum inter flammarum vortices illęſum conſpicit, qui ſe à quadam eximij decoris muliere ſeruatum aſſeruit, quæ ad eum crebrò veniens etiam cibum quoties eſuriebat allatum erogabat. Id miraculum protinus Iuſtinianus Imperatori perlatum eſt, qui puerum, & matrem ſacro baptiſmo lubentes ablui curauit. Patrem autem in ſua impietate pertinacem crucis ſuſpendio damnauit.

Can. 15. iniungit laicis, *vt occurrentibus in itinere Sacerdotibus ſe veneranter inclinent, & ſi ambo equitent, laicus de ſuo capite galerum auferat in Sacerdotis honorem. Sed ſi Sacerdos pedes incedat, & laicus equo vehatur, deſcendat in terram laicus in venerationis debita ſignificationem*. Contrauenientes ſtatuit ad tempus ab Epiſcopo præfiniendum, eſſe ab Eccleſia, quam inhonorat, ſuſpenſos, ac interdictos.

Can. 19. clericis vetat forum ingredi criminale in quo examinantur criminum rei, aut damnatorum ſupplicio ſpectatores intereſſe.

CONC.

CONCILIVM CONSTANTIN. II. & inter Oecumenica quintum.

NEstorianam perfidiam, & Eutychianam impietatem Synodi Ephesina, & Chalcedonensis prostrauerant, non tamen extinxerant. Pertinax enim malitia in multorum animis, & virus hæreseos, & noua factionum molimina in dies alebat, & accendebat. Dudum etiam exoleti errores Origenis multis locis recrudescebant, vnde innumera dissidia per Orientem nascebantur. In hac tamen multiplici hæresum colluuie perfidia Eutychiana, quæ regnante religiosissimo Principe Marciano in multorum animis metu potiùs quàm voluntate repressa latebat, post illius obitum in tantam prorupit audaciam, vt per omnem Asiam, & vicinas Europæ regiones omni furore, & strage grassata sit; & tres orientis Patriarchias Alexandrinam, Antiochenam, & Constantinopolitanam fœdè concusserit, de quibus singulis pauca hìc perstringenda.

In primis Alexandriæ audito statim Marciani Augusti interitu, qui dum superstes fuit Chalcedonensem fidem strenuè tutatus fuerat, ea soluti formidine quicumque Dioscoro fauebant, caput sacrilegum extulerunt. Præcipui horum duces fuere Timothæus Ælurus, & Petrus Moggus. Hi primùm, vt refert Liberatus cap. 15. cateruis hæreticorum stipati, Proterium adoriuntur Alexandrinum Episcopum, ex Chalcedonensi decreto, in locum deturbati ea sede Dioscori subrogatum, eumque in baptisterio, quò confugerat latitantem iugulant, & flammis iniectum in cineres redigunt, quos in ventum dissipant. Ægerrimè hoc tulit qui Marciano successerat Leo Augustus. Nec minùs tamen bacchantur Alexandriæ Eutychiani hortante Timothæo Æluro, qui per vim, & Orthodoxorum

rum

rum cædes Patriarchicum Thronum deiecto inde Proterio inuaserat. Quin etiam post huius inuasoris interitum per nouam obsistentium Catholicorum stragem, & internecionem horrendam, proiectissimæ nequitiæ hæreticum Petrum Moggum in ea sede collocant.

Antiochiæ verò non segnius insolescebant eiusdem sectæ hæretici authore præsertim Petro Cnapheo, seu Fullone, qui ad Eutychetis dogma heresin adiunxit Theopaschitarum, vocesque trisagio addit: *qui passus es pro nobis*: Iste concitata aduersus Martyrium Episcopum Antiochenum multitudine, illam violentus sedem occupauit. Quam eamdem decursis aliquot annis alter Eutychianę sectæ propagator insignis Seuerus inuasit, depulso Flauiano Catholico præsule, fauore subnixus & gratia Imperatoris Anastasij, qui sublato è viuis successore Leonis Zenone Romanum regebat Imperium. Seuerus ex ista sic occupata sede sanctam Chalcedonensem Synodum publicè anathematizauit, Ecclesias depopulatus est, piosque omnes direptionibus, verberibus, carceribus, exilijs, cædibus atrociter diuexauit, & in his 300. Monachos immaniter excruciatos trucidauit, omniaque luctu cruore, & cadaueribus funestauit.

Nec minùs infestas Eutychianorum furias passa est Constantinopolis Ecclesia. Primùm quidem sub Acacio, qui Petrum Moggum in Alexandrino Episcopatu retinendo omni præsidio, & industria tutatus est, quique Chalcedonensis fidei proditor diu fallacibus artibus diligentiam Romanorum Pontificum elusit. Deinde sub Antimo, qui abdicato Trapezuntis Episcopatu in sedem Constantinopolitanam inuolauit, vt primum vacare cœpit obitu Epiphanij Catholici Episcopi, quam ille non destitit sua deinceps hæresi contaminare. Quæ cùm grauiter ferret Romanus Episcopus Agapitus, qui per id tempus Theodati Gottorum Regis causa Constantinopolin ad Iustinia-

num Augustum concesserat, non modò Antimi consalutatione omnique communione abstinuit, sed & ipsum obsistente licèt Theodora Imperatrice Patriarchatu dimouit, Mæna spectatæ Religionis viro in illius locum suffecto, quem sua ipse manu sacrauit applaudente Senatu, & populo, suaque sanctione id omne comprobante Iustiniano. Et ita repressa illic hæreticorum vesania tantisper conquieuit.

Sed & Orientem infestabat prætereà hæresis Nestoriana, quam valdè fouebant libelli quidam à tribus authoribus editi. Quorum primus Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, qui ante Synodum Ephesinam aduersùs hæreticos Eunomium, & Apollinarem ita scripserat, vt vnam tamen Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam fuisse Dei matrem palàm inficiaretur. Igitur Nestoriani interdictis per edicta Imperialia Nestorij libris, ne deesset vnde populi virus Nestorianum haurirent, scripta Theodori studiosè vulgarunt non græco tantum idiomate, sed conuersa etiam in Syrorum, Persarum, atque Armenorum sermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Episcopus, qui duodecim Ephesinæ fidei capitibus à Cyrillo Alexandrino conscriptis, totidem opposuerat, & cuderat acres, aculeatasq; censuras. Tertius Ibas Edessenæ ciuitatis Episcopus, qui scripta ad Marin Persam epistola coarguit Rabulam decessorem suum, quod immeritò Mopsuestenum quē optimè de Ecclesia meritum, & strenuissimum hæreticorum debellatorem asserit, anathemate damnasset. Postmodùm Dioscorus eiusque in Ephesino Conciliabulo asseclę Edessenum Ibam duas Christi naturas prędicantem aduersùs Eutychen crudeliter insectati sunt, tamquam ab Ephesina Synodo, & à Cyrillo dissidentem, eumque sępiùs in vincula redactum, & condemnatum deposuerunt. Ab his prouocauit Ibas ad Synodum Chalcedonensem, quæ Ibam Nestorij dogma damnantem, & anathematizantem communioni, & pristinæ digni-

gnitati reſtituendum duxit; de ipſius tamen ad Marin epiſt. nihil definiuit.

Ad Neſtorianam, & Eutychianam luem 3. peſtis, & calamitas acceſſit ex duobus monachis nouæ Lauræ, (id erat S. Sabæ in Palæſtina Monaſterium) Nonno, & Leontio Byſantino. Iſti collectos ex Origenis voluminibus maximos quoſq; errores in omnes orientis plagas diſperſerunt: quorum ſumma erat ante corpus anima extitiſſe in cœlo, vbi varia peccata commiſerit. Cęlum ſolemque lunam, & quæ cœlis ſupernatant, aquas eſſe quaſdam animatas, & rationabiles virtutes. In reſurrectione corpora hominum rotunda, & orbiculata excitatum iri. Omnium damnatorum, & dæmonum, & hominũm tormenta finem habitura. Impios homines, dœmoneſque in priorem ſuum à creatione ſtatum eſſe reſtituendos. Pro dęmonum ſalute Chriſtum denuò crucifigendum, atque idipſum patiendum eſſe à malignis, qui in cœlo ſunt ſpiritibus. Horum amentia ne latiùs in dies ſerperet, ſuppliciter id poſtulantibus Monachis quibuſdam Ieroſolymitanis, atque Pelagio Diacono Vigilij Papę apocriſario, & Menna Conſtãtinopolis Patriarcha, Iuſtinianus Imperator non tantùm Eutychianos, ſed inſuper Origeniſtas ſeuero coercuit edicto quod poſteà trium orientis Patriarcharum, ſed & Vigilij potiſſimùm ſuffragio comprobatum eſt. In quo illud aſſeritur ex Origenis libris Ariũ Manetem, ac ferè omnes reliquos hęreticos tamquam immanes feras ex antris, & caueis proſilientes, gregem dominicum deuaſtaſſe. Iſtiuſmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cęſaręæ Cappadocum antiſtes Theodorus Origeni addictiſſimus, ſectaque Acephalus, quę ramus, & propago quædam erat hęreſis Eutychianę, prętereàque Pelagio Diacono ſummoperè infenſus.

Vt igitur quaſcumque poterat Origeni, & Acephalis ferret ſuppetias, Iuſtiniano principi, cuius gratia pollebat ſuadet, ne ſe tot curis, & laboribus confice-

T 2 ret

ret in Acephalis insectandis, & Chalcedonensi tuenda Synodo; facili quippè negotio totum posse componi, si Mopsuesteni Theodori libros, Ibę epistolam, & Theodoriti capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob causam quicumque cum Eutyche sentiunt licet in varias dissecti partes, à Chalcedonensi Concilio decebat abhorrere, nisi quod Theodoritum, & Ibam iustè ob hæresim suis dudum sedibus eiectos restituisset, atque in Synodi consessum admisisset. Deinde quòd Ibæ relinquendo intactam epistolam eiusque authorem honorificè restituendo, videretur hoc ipso Theodori doctrinam tantoperè in ea epistola collaudatam approbasse. His verò detersis tribus maculis fore tamdem, vt alioqui grauissima Synodus nemine discrepante vbique recipiatur.

Ista Theodorus Cæsariensis Iustiniano vaferrimè simul, & mendacissimè suggessit. Non enim sacra Synodus Theodoritum, & Ibam in communionem, & pristinam sedem, & sacrum consessum recepit, nisi post testimonia pœnitentiæ, & publicam sinceræ fidei professionem. Nec vllum Theodoro Mopsuesteno haberi honorem voluit, cùm nihil de illo propositum aut definitum in ea Synodo fuerit, sed si qua eius mentio fuit in his quæ scripsit Ibas, ea duntaxat historicè recitata sint, quomodo multæ in Conc. proferri aliquando solent priuatorum scriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longè quippe distant Synodica inquisitio, & simplex recitatio. Si enim de singulis quæ recitantur definiendum esset, res in immensum abirent, & Synodi scopus cui sedulè intendendum est in diuerticula innumera molestiarum, & confusionum plena distraheretur. At Theodorus ipse in vnum illum scopum collimabat, vt Chalcedonensi Conc. fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem in horum aduersarios Nestorianos converteret, Catholicos verò inter se committeret, ac schismate ab inuicem diuelleret,

vn-

vnde ipsi debiliores euaderent, & studia sua aliò diuerterent, Eutychianis verò, & robur, & securitas accresceret. Hęc sapienter penetrans Vigilius Pontifex Theodorum ista molientem scriptis litteris grauiter coarguit: Iustinianus tamen Theodoro morem gerens missis in omnem partem litteris Episcopos ad trium præfatorum capitum damnationem instanter vrget. Horum pars quidem acquiescit, pars verò metuens ne Chalcedonensi Conc. fraus fieret moras nectit, & rem non aliter, quam totius orbis deliberatione respondet esse dijudicandam, non verò priuatorum aliquorum studijs. Itaque rem eò tamdem Iustinianus deduxit, vt capitula tria simulque Origenistarum causa ad Oecumenicæ disquisitionem referrentur.

Anno igitur Christi 553. Constantinopolitana Synodus secunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ vrbis Episcopus, qui Mennę successerat, Apollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui absentis Eustochij Ierosolymitani Episcopi vices agebant, omnesque simul fuere centum sexaginta Episcopi. Vigilius verò Papa, qui non abs re multum in vniuersam Ecclesiam discriminis ex ista machinatione, quam Theodori Cæsariensis fraudulenta mens pepererat, suspicabatur, & pertimescebat, neque aliter in istam conuocationem consenserat, quam quia Iustiniani potentiæ, seu potiùs [illegible] potentiæ obsistere citra ipsius Ecclesiæ graue alioqui periculum, & damnum minimè poterat, non indicauit per se, aut suos legatos huic assistere Synodo, licet tùm temporis ab ipso Iustiniano accitus Constantinopoli versaretur, ne sua præsentia per sæcularem potestatem adigeretur (sicut pluries in alijs Concilijs per Imperatores conuocatis contigerat ipsis orthodoxis Episcopis, atque aliquando ipsi Liberio Pontifici) ad quidquam quod ipsi Ecclesiæ dedecori, ac detrimento verte-

ret: sed sibi sine cuius approbatione Synodus nihil ratum, ac validum poterat decernere, expectandum esse totius rei exitum, maximè cum abessēt Occidentis Episcopi, à quibus sinceriorem poterat sibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare. Sic namque integrum sibi fore approbare, aut reprobare quæcumque tandem Synodus decreuisset. Hanc Vigilij tanto in discrimine prudentiam magnoperè commendat illustrissimus annalium scriptor.

Vigilius tamen vt ad Concil. accederet, eique præsideret etiam atque etiam rogatus fuit, primùm quidem à tribus Patriarchis, & septemdecim Episcopis, qui honorifica penes eum legatione Concilij nomine functi sunt: Deinde à tribus Patricijs cum pluribus simul Episcopis ab Imperatore missis: nullis tamen preci[illegible]d-duci potuit, vt à Præcessorum suorum (hanc e[illegible]obtendit excusationem) consuetudine recederet[illegible] qui numquam in Oecumenicis Synodis consederant[illegible] Prolixè tamen suam voluntatem, & consensum pollicitus est, in his rebus, quæ sacro approbante Concilio pro Ecclesiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in secretario Concilium auspicantur. Actum est in primis de Theodoro Mopsuesteno, cuius productis, & examinatis libri[illegible]anathema in eum, eiusque doctrinam conclamatu[illegible]: definitumque producto in hanc rem Augustin[illegible]io hæreticos etiam post mortem condemnari posse[illegible]rum hinc est in epistolam Ibæ, quam vt à recta def[illegible]entem fide Patres censura notarunt, & vltra legi prohibuerunt. Idemque decretum in capitula Theodoriti.

Quibus peractis editi sunt can. 14. quibus Catholica fides aduersùs Nestorium, Acephalos, aliosque Eutychis, & Seueri sectarios explicata est.

Actum hic pariter de Origenis Didymi, & Euagrij erroribus, quos vno quasi ore Patres omnes detestati sunt. Operæ pretium erit omnem damnationis scripto-

ptorum Origenis historiam ab ipsis primis exordijs contexere. Primus Origenis viuentis libros damnauerat eius Episcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque vt hæreticum anathematis sententia perculerat, vt scribit Hieronymus lib. 2. aduersùs Rufinum. Pro sui verò defensione litteras Apologeticas ad omnes Ecclesias scripsit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen à se amoliri studet, refundens illa in quemdam æmulum, & hæreticum librorum Origenis exscriptorem, qui ad sanam Origenis doctrinam sua zizania superseminauerit. Cæterùm ex officio fecisset Origenes si sufficienter prouidisset, ne (quod postea contigit) fraus aliqua vlli ex suis libris fieret, illiq; sibi ascripti errores latiùs serperent. Colligendi ergo fuerant ab ipso singillatim in vnum quasi fasciculum, & deinde ab ipso refellẽdi, & anathematizandi. Prætereà non in vno alteroue codice, sed vti obseruat præfatus Hieronym. in omnibus ferè libris, quos innumeros edidit Origenes, eædem semper hęreses insperśæ leguntur.

Contigit exindè sub ann. Christi *399.* vt Theophilus Alexandriæ Episcopus collecta subditorum sibi Episcoporum Synodo libros damnaret. Origenis, eiusque fautores communione fidelium excluderet. His rebus Theophilus scriptis litteris Anastasium Roman. Pontificem fecit certiorem. Quibus acceptis litteris Anastasius eodem anno, & Origenem, & Origenistes publica sententia damnauit, vt testatur Hieronym. ep. 71. ad ipsum Theophilum, & ep. 78. ad Pãmachium, & Apolog. 1. & 2. ad Rufinum. Multitudo subinde Monachorum Ægypti à Theophilo ex tota Ægypto depellitur, conceditq; in Palęstinam, vnde pariter eiecta Constantinopolin ad Chrysostomum confugit, qui eos peregrina communione suscepit, prouidens ipsis de victu, promisitque, fore se intermedium reconciliationis ipsorum cum Theophilo conciliatorem. Quia tamen formatas ab eo nullas habebant, ideò donec plenior causæ

cognitio haberetur, vt scribit Sozomenus li. 8. cap. 13. noluit monachos ad Sacramentorum Ecclesiæ communionem admittere, preces tamen eis in Ecclesia fundere non prohibuit.

Diu obstitit Chrysostomus ne quod animo concipiebant Ægypto profugi monachi libellos accusationum aduersùs Theophilum Arcadio Augusto exhiberent. At vbi nulla demùm spes illis reditus & pacis affulgere visa est, non ampliùs distulere libellũ Imperatori aduersùs Theophilum offerre grauibus refertum accusationibus, adeò vt Theophilus in capitis discrimen adduceretur. Credidit Theophilus simulq; illius aduersùs Origenistas commilito studiosissimus Epiphanius Constantiæ Cypri Episcopus hanc fuisse Chrysostomo impulsore factam accusationem & ipsum esse Origenistarum fautorem, falsa in vtroque persuasione delusi. Epiphanius Theophili suasu ad Chrysostomum scribit de cogenda Constantinopoli Synodo ad condemnandum Origenistas, sicut à Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipso Anastasio Romæ. Cui rescripsit Chrysostomus Ægyptios monachos conqueri se falsis appeti accusationibus. Quod verò spectabat ad rem Origenistarum, cùm id nulla fuisset Oecumenica Synodo definitum, consultius sibi agendum videri circa libros Origenis, ne maius ex ea concertatione dissidium, & schisma nasceretur: quandoquidem plerique sanctissimi Patres, & Ecclesiæ doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minimè acquiescens suadente Theophilo Constantinopolin profectus est.

Aduenientem in vrbem Epiphanium Chrysostomus omnibus humanitatis officijs prosequutus est, rogauitque vt vna Ecclesia, & vna domo secum vteretur. Ille verò negauit se vllatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros apertè damnasset, monachosque Origenistas expulisset. Epiphanius post aliquot disputationes, & simultates cum clericis, Episc.

qui

qui tunc in vrbe Regia versabantur, quosq; nec à Chrysostomo diuellere, nec ad suas potuit trãsferre partes, admonitus tandem sibi periculum impendere, si fortè tumultus aliquis, aut seditio moueretur cuius ipse incentor esset, destitit ab inceptis, & ex vrbe directo in Cyprũ itinere nauigauit, re ob quam venerat infecta.

Digresso Constantinopoli Epiphanio Theophilus iubente Arcadio profectus est in Regiam ciuitatem, vt accusationibus quibus impetebatur responderet. In hoc itinere complures collegit, secumque adduxit Episcopos, in animo habens quod re postea compleuit, Synodum aduersùs Chrysostomum in ipsius diœcesi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Augustam sanctissimo præsuli, qui eam sæpiùs coarguerat esse infensam. Quin etiam fortuitò euenit, vt cum pro concione Chrysostomus alludens ad Eliæ prophetæ verba 3.Reg.18.sic exorsus esset: Congregate ad me Sacerdotes dedecoris qui comedũt mensam Iezabel &c: Quotquot ei aduersabantur Imperatricem acriùs in ipsius perniciem accenderint persuadentes hæc conuiciandi studio prolata aduersùs eam fuisse, simulque aduersùs Theophilum, Seuerianum, Acacium, Antiochum, Episcopos, qui Eudoxiæ cura, & impensis Constantinopoli alebantur. Hæc ergo impotens irarum acrius conspirat cum eiusmodi Chrysostomo infensis Episcopis in ipsius exitium.

Conuenit itaque Concilium malignantium præside Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis suburbium. Eò citatus Chrysostomus reus cum non accessisset, damnatur absens, & sede, ac dignitate deponitur. Quin etiam postulante Pseudosynodo, & vrgente Eudoxia ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi verò profugi cum veniam supplices rogassent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic verò qui grauissimorum criminum accersitus reus Constantinopolim iudicandus aduenerat, Vrbem primùm

trium-

triumphali comitatu intrauit, honoribus in aula cumulatus est, Synodumq; in vicinia Regiæ vrbis habuit, cui præsedit factus ex reo de repentè iudex Episcopi sibi nullatenùs subditi, atque in aliena Diœcesi, cuius etiam Antistiti ante aliquot annos totius orientis Episcopi in secunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus orientis Patriarchis indulserant.

Scribit Socrates hunc ipsum Theophilum cum frequenter Origenis scripta legeret, dicere solitum, eius libros similes esse prato omnibus florum herbarumque generibus consito, vnde bona, & salubria multa decerperet, quæ verò mala inerant, missa faceret. Gelasius etiam Papa prædecessoris sui Anastasij vestigijs insistens, in Concilio Romano de Origene sic pronunciat: Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda. Ita Gelasius qui anno 492. Pontificatum inijt annis circiter 60. ante illam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demùm Synodum vt propiùs attingamus, compertum est, ipsam multarum etiam inter Catholicos dissensionum seminarium fuisse. Quamuis enim circa fidei definitiones quas edidit, omnes Catholici conuenirent; attamen in his quæ circa facta, & personas versabantur dissensiones acerrimæ, atque diuturnæ succensæ sunt. Receptissimam, & inconcussam totius Ecclesiæ doctrinam his ipsis verbis tradit sapientissimus Cardinalis Bellarminus libr. 3. de Rom. Pontif. cap. 2. Primò posse summum Pontificem cum suo cœtu consiliariorum, vel cum generali Concilio errare in controuersijs facti particularibus, quæ ex informatione, testimonijsque hominum pendent. Secundò posse summum Pontificem vt priuatum doctorem errare etiam in quæstionibus iuris vniuersalibus, tàm fidei, quàm morum, idque ex ignorantia vt alijs doctoribus contingit interdum. Verumtamen

tamen quicumque hoc prætextu Schismata in Ecclesiam inueherent, aut etiam Pontificem ipsum, vel Synodum peruicaciter despicerent, quibus ob dignitatem debetur semper à fidelibus veneratio, illi proculdubiò Deum offenderent, & scandalum fidelibus obijcerent.

Cæterùm ex ijs qui tribus capitulis non acquieuerunt persuasi damnationem illorum, vel non esse verò consentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonensi (qui fuerat Theodori Cæsariensis scopus) iniuriosam, quidam eò progressi sunt, vt seipsos à reliquis fidelibus diuellerent, eorum communionem, & societatem omnem auersantes, & schisma spontè inducentes. Huiusmodi fuerunt Istriæ complures Episcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Insubriæque, atque in primis Paulinus Aquileiæ, & Honoratus Mediolani antistes. Hi namque Synodum istam tametsi authoritate iam Apostolica roboratam non sunt veriti reprobare, in Pseudosynodo à se coacta non modo inconsulto, sed etiam palam aduersante Romano Pontif. Pelagio II. vt patet ex huius ad ipsos epistolis. Atque hoc esse exordium Patriarchatus Aquileiensis per schisma vsurpati Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narsete Patricio, & Exarcha Italiæ sub Iustiniano Principe, vt tantam proteruiam sua potentia, & armis compesceret. Paulinum autem, & Honoratum vt nefarij schismatis authores militum custodiæ traditos Constantinopolin ad Imperatorem traduceret. Quamquam causa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipsi diram, & sacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulò antè desæuierat cum horrendo vniuersæ Ecclesiæ despectu, & scandalo contra Vigilium Papam, Synodum istam approbare renitentem.

Istæ quidem per Iustinianum eiusque in Italia Ducem Narseten vexationes, excitarunt graues rerum turbas tota præsertim Italia, donec postremò Sancti

Gre.

Gregorij,& Sergij Pontif. monitis, & insigni prudentia extinctum est istud incendium,sedatæque perturbationes Ecclesiarum,ita vt Synodum 5.ijdem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulo antè infensiores.

Alij verò trium quidē capitulorum damnationi minimè acquiescentes,non ideò tamen à communione se subtrahebant eorum qui damnabant. In primis enim perspicuum est Vigilium Papam huiusmodi damnationi capitulorum, quæ ab eo enixè postulabatur diù, & constanter restitisse, nec eam potuisse Iustinianum ab ipso extorquere, nisi postquam ægritudine, senioque confectum Pontificem in tetrum carcerem alligato ad collum fune detrusit, in quo dies multos elanguit,modico tantùm pane, & aqua pastus. Comites autem Vigilij Romano Clericos, seu vilia mancipia Iustinianus ad metalla damnauit omni calamitate mactandos. Vigilius verò ærumnis confectus postquam ereptus è carcere Romam regreditur in Sicilia interijt. Scripsere de his Paulus Diaconus lib.3.c.12.& lib.4. cap.4. Beda lib.de sex ętatibus.Liberatus in Breuiario,addens Vigilium fuisse quidem ab hęresi afflictum, sed non coronatum,eò quòd non aliter fuerit liber dimissus quàm trium capitulorum diu recusatam damnationem relaxando. Hæresin verò Liberatus non aliam dicit quàm Eutychianorum;qui hanc condemnationem fieri satagerant. Quamquam reuerà illa condemnatio nullatenus fidem catholicam lædebat,sed tantùm Nestorianū dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui consentiebant huic damnationi trium capitum fuisse à Iustiniano muneribus donatos, & honoribus auctos, dissentientes verò sedibus,dignitatibus, & opibus spoliatos in ærumnosa exilia relegatos fuisse, aliosque fuga latitantes in angustijs felicem (sic loquitur Liberatus) exitum suscepisse. Isidorus quoque de viris illust. cap. 25. Victorem perhibet Episcopum Africanum fuisse protrium capitulorum defensione multatum exilio,

dc-

deinde in carcere mortuum sub Iustiniano. Facundus quoque Hermianensis alter Episcopos Africanus eandem ob causam deportatus in ærumnosum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Episcopus cum tria capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Iustiniano fuit, quo in exilio vitam finiuit, sed honorificè tumulatus fuit iuxta Confessorum Africanorum sacra pignora, quibus Hunnericus Vandalorum Rex linguas ob fidei constantem professionem exciderat. Hæc in suo Chronico scribit Victor Tununensis, qui temporibus illis Constantinopoli versabatur.

Cassiodorū quoq; hanc Synodum non probasse inde colligit Baronius ad ann. 556. n. 2. quod cum cæteras recenseat Oecumenicas, nullā huius habeat mentionē: sicut ipse S. Gregorius Papa fecisse aliquando visus est, dicendo se quatuor Oecumenicis Concilijs parem cū quatuor Euangelijs venerationem deferre. In quinto enim Concil. (vt ipse attestatur) non de fide, sed de personis tractatum fuit. De Felice verò trium capitulorum defensore ita scribit lib. 3. epist. 14. *Felix præsentium lator cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec à Catholica fide discesserit, &c.* Idemqne lib. 3. epistol. 37. ad Constantium Episcopum Mediolanensem. *Quod autem scripsistis, quod epistolam meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindæ transmittere minimè voluistis pro eo quòd quinta Synodus in ea nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, rectè factum est, vt minime transmitteretis: Vnde nunc ista facimus vt vobis placuit vt quatuor Synodos solummodò lauderemus. De illa autem Synodo, quæ postmodum Constantinopoli facta est, quæ à multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra sanctissimas Synodos constituerit, vel senserit, quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est. Et de his personis de quibus in Chalcedonensi Synodo nihil continetur: sed post express[a]s Synodos. seu Canones facta contentio, & extrema actio de personis ven-*

ventilata est. Nos tamen sicut voluistis ita fecimus, vt eiusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Hæc sanctus Gregorius: & ita se ille gessit circa personas, quæ Schismate se ab approbatoribus huiusce Concilij non discindebant. Quin etiam approbatissimum Concilium Toletanum decimum quartum receptis Leonis Papæ secundi litteris vnà cum actis sextæ Synodi constituit, *vt post quartas Oecumenicas Synodos, hæc à Leone transmissa, qua Monothelitæ damnantur, quinto loco poneretur*: Vnde ex consequenti quintam istam excludebant sub Iustiniano aduersùs tria capitula conuocatam.

Admonet sapienter Baronius, quintam Synodum malis initijs, & mala intentione auspicatam nihil Ecclesiæ contulisse præter innumeras dissunsiones, clades, vexationes, schismata, & sæcularis Imperij aduersùs sacros Pontifices, aliasque Ecclesiasticas personas diram horrendamque tyrannidem: nec per eam fuisse conuersos, quinimò inualuisse magis hæreticos. Et cum contra summi Pontificis mentem, per sæcularem potestatem hæreticorum prauis suasionibus excitatam, coactum habitumque fuerit istud Concilium, nullo præsente Apostolico Legato, primusque subscripserit, qui eidem propria præsedit authoritate Euthychius Constantinopolis Episcopus, fuisse manifestè illegitimum, & Schismaticum Conciliabulum, nullo modo censendum inter Ecclesiæ Concilia, nisi ex solo tempore, quo robur eidem accessit ex approbatione Apostolica, siue postquàm Vigilius Papa carcere, & fame, suorumque miserabili clade diù mactatus, vt ad hoc approbandum adigeretur: tandem approbauit, vt fidem facit sexta Synodus. Act. 18. idque colligitur ex adducto superiùs Liaerati testimonio. Siue etiam ex decreto Pelagij Papæ, qui scripsit pro quinta Synodo memoratam superiùs epistolam ad Narseten, quamuis etiam tunc perduraret tyrannidis violentia, fremeretque adhuc Iustinianus, siue

(quan-

(quando iam Ecclesia maiori securitate, & pace fruebatur) ex approbatione S.Papæ Gregorij l.1.ep.24. l.2. ep. 10. & 36. siue ex approbatione Nicolai I. epist. ad Michaelem Imperatorem. Quibus omnibus adiungenda quoque approbatio Synodorum Oecumenicarum 6.& 7.Quinetiam vrgente ipsa Iustiniani tyrannide,nihil facere consultiùs poterant Romani Pontifices, quam vt cederent illius voluntati, quia sic erat occurrendum certissimo, & ineuitabili totius Orientis aduersùs Romanam Ecclesiam schismati.

Acta,decretaque Synodi 5.Latinè tantùm supersunt, in quibus etiam haud pauca supposititia Baronius agnoscit. Illa sanè Theodoriti ad Ioannem Antiochenum epistola his inserta de obitu Cyrilli Alexandrini, cuius memoriam probris,& conuicijs proscindit,mera impostura est, cum Cyrillus ipse litteras scripserit ad Domnum Antiochenum Episcopum Ioannis successorem,quæ extant inter Cyrilli opera.Nicephorus etiam scribit in Chronico Cyrillum Ioanni superuixisse. Imò in sexta Oecumenica Synodo Act. 3. euidenter commonstratum est, insertos fraudulenter in actis huius Synodi fuisse duos Vigilij Papæ ad Iustinianum libros, & prætereà Mennæ confictum sermonem ad Vigilium: ex quibus arguitur illius ætatis Orientalium profusa ad contexendas imposturas licentia.

CONC. TOLETANVM IV.

QVarta Toletana Synodus coacta sub Honorio I. Pontifice fuit, regnante in Hispania, & in Narbonensi Gallia Sisenando æræ Hispanicæ anno 671. epochæ verò Christi 633. in Basilica sanctæ virginis, & martyris Leocadiæ. Interfuit Rex Sisenandus, & ex omnibus Hispaniæ Prouincijs, atque ex Narbonensi

sub-

ſubſcripſere 62. Epiſcopi propria manu, & alij ſeptem per procuratores. Inter quos eximia ſanctitate inſignes extiterunt, qui primus ſubſcripſerit Iſidorus Hiſpalenſis, ſcriptis libris, & publico Eccleſiæ cultu celeberrimus, alterum Eccleſiæ Hiſpalenſis ſydus poſt prçeceſſorem ſuum Leandrum Hiſpalenſem Viſigottorum Apoſtolum: prætereà qui ordine quintus ſubſcripſit Iuſtus Toletanus Epiſcopus, Stephanus Emeritenſis, Nonnitus Gerundenſis, Conantius Palentinus, Braulio Cæſaraugustanus faſtis omnes ſanctorum aſcripti.

Can. 24. conſtituit, *vt puberes omnes, & adoleſcentes clerici in vno atrij Conclaui ſimul habitent diſciplinis Eccleſiaſticis inſtituendi ſub ſenioris magiſtri probatiſſimi cura*. Similiter Concilij 2. Toletani can. 1. decreuerat iuuenes clericos in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopi præſentia per ſibi præpoſitum erudiri. Ambo hi canones inſeruntur in decreto diſt. 28. c. de his, & 12. 8. 1. c. omnis ætas. Concilium Moguntinum ſub Carolo magno ſtatuit communem etiam conuictum Canonicorum. Et Aurelianenſe 2. can. 9. prouidet ne clerici cum ſæcularibus habitent. Aquiſgranenſe ſub Ludouico Pio can. 121. & can. 122. ſancit cunctis clericis æqualiter cibos diſtribui ad menſam. Idemque can. 134. modum, & formam præſcribit correctionis clericorum in commune viuentium. Et ſubinde can. 135. præcipit regulam, & modum educationis, & conuictus puerorum clericorum. Similiter edicit Conc. Pariſienſe l. 1. cap. 30. denique Trid. Concilium ſeſſ. 23. cap. 18. de refor. prouideri iubet in ſingulis Diœceſibus ſeminaria, & ſcholas clericorum pro eorumdem inſtitutione. De his plenius Concilia, & acta Mediolanenſis Eccleſiæ ſub ſanctiſſimo præſule Carolo Borromæo. His adiungito S. Auguſtini exemplum, & diſciplinam, de quo in eius vita cap. 5. ita perhibet Poſſidonius: *Cum ipſo ſemper clerici vna etiam domo, & menſa ſumptibuſque communibus alebantur, & veſtiebantur*.

Can.

Can. 25. *Vt Presbyteri quando in paræcijs ordinantur, libellum officialem* (vulgo Rituale) *à Sacerdote accipiant, vt ad Ecclesias sibi deputatas instructi accedant.*

Can. 31. *Episcopi in protegendis populis, ac defendendis iniunctam sibi à Deo curam non abigant, Ideòque dum conspiciunt iudices, aut potentes pauperum oppressores existere, priùs eos Sacerdotali admonitione redarguant: & si contempserint emendari, eorum licentiam Regis auribus intiment, vt quos Sacerdotalis admonitio non flectit ad iustitiam, regalis potestas ab impietate coerceat. Si quis autem Episcopus id neglexerit Concilio erit reus.* Episcopalis constantiæ erga magnatum violentiam, & iniustitiam illustria suppeditant exempla S. Nicolaus Myræ antistes in Eustachium Asiæ proconsulem, vt in ipsius actis legitur. Sanctus Athanasius in præfectum Lybiæ ex Cappadocia oriundum: quem etiam ab eodem communione fidelium præcisum S. Basilius Cappadociæ Metropolita declarauit à fidelium consortio extorrem epistol. 47. ad Athanas. Idemque Basilius pari virtutis laude Modestum præsidem coercuit. Et Chrysostomus Eudoxiam Augustam, quæ viduæ agrum inuaserat ingressu Ecclesiæ prohibuit. Parem exercuit coercitionem Ambros. in Theodosium Imperatorem ob Thessalonicensium promiscuam cædem. Synesius etiam Ptolemaidis Episcopus Andronicum Prouinciæ Pentapolis præfectum virum crudelissimum, & rapacem, simulque scelerum eius conscium, & administrum Thoantem frustrà præmonitos, & in flagitijs obstinatos à cœtu fidelium exclusit, atque ad pœnitentiam demum adegit, vt in suis ipse refert ep. 57. 58. 72. 89. Nec prætermittendus Sanctus Augustinus, qui præpotentem Africæ comitem, sibique singulari necessitudine deuinctum Bonifacium excommunicauit, eò quòd hominem, qui ad Ecclesiã confugerat sceleratum quidem, & morte dignum abstrahi iussisset, vt constat ex append. ep. 6. & 7. Idemque Augustinus epistol. 159. Marcellinum Africæ præ-

fectum ita compellat:quoniam Christiano loquor maximè in tali causa ,non arroganter dixerim, audire te Episcopum iubentem conuenit domine eximie, & meritò insignis,atque charissime fili.

Can.40.*Omnes clerici, vel lectores sicut Sacerdotes,& Leuitæ detonso superiùs capite, inferiùs solam circuli coronam relinquant: non sicut hucusque in Galiciæ partibus lectores faciunt, qui prolixis, vt laici comis in solo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in Hispanijs hucusque hæreticorum fuit, vnde oportet, vt pro amputando ab Ecclesijs scandalo, hoc signum dedecoris auferatur*. En vt comam in quocumque clerico scandalum,& dedecoris signum sanctissimi,& sapientissimi patres vocant.Anicetus Papa epist. ad cler. Gall.sic ait: *Clerici comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant*. Citatur c.prohibet,dist.23.Concilium Carthaginense quartumCanon. 44.*Clericus neque comam alat, neque barbam*. Citatur cap. clericus dist.42.Isidorus lib.2.diuin.offic.cap.4.institutam ab ipsis Apostolis docet clericorum tonsuram, & coronam ad Nazaræorum imitationem, tanquam indicium, & professionem peculiaris addictionis ad cultum Dei: quorum etiam ritu Paulus Ierosolymis comam attondit,& purificatus in templo fuit. Act.Apost. 21. Rem scribit mirificam Gregorius Turonensis in vit. SS. Patrum cap. 17. *Sanctus*, inquit, *Nicetius Episcopus ab ipso ortus sui tempore designatus est clericus, nam cum partu fuißet effusus omne caput eius, vt est consuetudo nascentium infantium, à capillis quidem nudum cernebatur,in circuitu verò modicorum capillorum ordo apparuit,vt putares ab ijsdem coronam clerici fuisse signatam*. Ex tonsura quoque ortum habuit consuetudo rogandi, & obtestandi Episcopum per ipsius coronam. Hieronymus namque ad Augustinum epistol. quæ est apud Augustinum 26.sic dicit: *Frater tuos Dominum meum Alipium,& Dominum meum Euodium, vt nomine meo salutes precor coronam tuam*. Ipseque Augustinus ad Proculianum Episcopum

ſcopum epiſtol. 147. *Per coronam inquit noſtram nos adiurant veſtri, & per coronam veſtram vos adiurant noſtri.*

Canon. 62. *Iudæi qui Chriſtianas mulieres in coniugio habent admoneantur ab Epiſcopo, vt ſi cum eis permanere cupiunt, Chriſtiani efficiantur. Quod ſi admoniti noluerint, ſeparentur: quia non poteſt infidelis in eius permanere coniunctione, quæ iam in Chriſtianam translata eſt fidem. Filij autem, qui ex talibus nati exiſtunt fidem, atque conditionem matris ſequantur. Similiter autem, & qui procreati ſunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris Chriſtianam Religionem ſequantur non Iudaicam ſuperſtitionem.* Citatur cap. Iudæi, quæ Chriſtianas 28. 81. Canonem iſtum Toletanum reſtrinxit deinde Innocentius III. ad duos caſus, nimirum ſi velit coniux infidelis ab eo diuertere qui fidem ſuſcepit. Item ſi velit quidem cohabitare, ſed non citra iniuriam, & offenſam Dei cap. quanto, & cap. gaudemus, de diuort. His ſuffragatur Apoſtolus 1. Corinth. 7. *Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo non dimittat illam. Quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat, non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, vel ſoror in huiuſmodi.* Satis innuens eo caſu poſſe fidelem progredi ad alias nuptias, ex coniugis infidelis diſceſſione. Cæterùm in terris Pontificiæ ditionis ex quo vna ſeorſim regione concludi cœperunt Iudæi, renouari cœpit Canon hìc Toletanus, nec licet conuerſo Iudæo ſimul conuiuere cum coniuge non conuerſa, quia nec iſti permittitur inter Chriſtianos habitare, neque illi inter Hebræos. Quo circa Sanchez cum quibuſdam alijs obnixè contendit non poſſe conuerſum ex Paganiſmo, vel Iudaiſmo cohabitare deinceps cum priore coniuge niſi conuertatur, quamvis ſpondeat nullatenus obſiſtere profeſſioni, ac Religioni conuerſi coniugis. Obſeruandum verò eſt impedimentum diſparitatis cultus, quo matrimonium dirimitur haud eſſe diuini, ſed Eccleſiaſtici iu-

ris, neque primęuæ antiquitatis. Licitum enim affirmat Augustinus lib. de fide, & operib. c. 19. fidelis cum infideli connubium. Quin etiam Monicam matrem suam ab infantia Christianam nupsisse viro ethnico ipse testis est l. 9. Confess. cap. 9.

Can. vlt. Conc. Anathemate percellit subditos in Regem perduelles, & quoscumque vitæ Regis insidiantes. Simili ferit anathemate Conc. Constantiense quoscumque Regum parricidas.

Ibidem decernunt Toletani patres, vt defuncto in pace Principe primates totius regni vnà cum Sacerdotibus regni communi consilio successorem Regem pronuncient. Deinde præsentem Sisenandum Regem, eiusque regni futuros successores admonent, rogant, & enixè hortantur ad mansuetudinem, & charitatem erga subditos, & insuper ad Religionem, Deique venerationem, ad iustitiam, & moderationem, vt ei placeant, qui eos populis præfecit, & cui rationem administrationis reddituri sunt exactissimam. Denique anathema pronunciant in flagitiosos, & impios, si qui futuri sunt Reges, & fausta omnia Sisenando adprecantur.

Synodus Cabilonensis.

CAbilo Lugdunensis primæ Prouinciæ vrbs Arari fluuio adiacens Episcopum habet Metropolitæ Lugdunensi suffraganeum. In hac celebratum quatuor, & quadraginta Episcoporum Concilium fuit, cui præsedit Lugdunensis præsul Gandericus regnante in Gallia Clodoueo secundo, vt testatur Synodi huius epist. ad Theodosium Episcopum Arelatensem multis nominibus accusatum, qui huc vocatus accedere recusauit, quemque Patres Episcopatus ad alteram vsque Synodum suspendunt.

Can. 8. *De pœnitentia peccatorum quæ est medela animæ vti-*

vtilem esse omnibus censemus: & vt pœnitentibus facta confessione à Sacerdotibus indicatur pœnitentia vniuersitas Patrum noscitur consentire. Eadem prorsùs sanxerat dudum Synodus Laodicęna can. 9. quem require superiùs. His enim antiquis Conciliorum sanctionibus refelluntur hęretici nouatores.

Can. 11. *Peruenit ad sanctam Synodum, quod indices publici contra veteranam consuetudinem per omnes Parochias, vel Monasteria, quæ mos est Episcopis circuire, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere: etiam vel Clericos, vel Abbates, vt coram eis compareant inuitos, ac districtos ante se faciant exhiberi: quod omnimodis religioni non conuenit, neque Canonum permittit authoritas. Vnde omnes vnanimiter censuimus sententiantes, vt deinceps ista debeant emendare. Et si præsumptione, vel potestate qua pollent, excepta inuitatione Abbatis, vel Archipresbyteri in ipsas Parochias, vel Monasteria aliquid præsumpserint, à communione omnium Sacerdotum eos conuenit sequestrari.* Ex isto canone, cuius etiam initium de veteri clericorum à sęcularibus iudicijs immunitate fidem facit: itemque ex Agathensis Conc. can.8. quo simul excommunicantur, & clericus recurrens ad iudicem sęcularem, & iudex huiusmodi causę cognitionem suscipiens: qui canon citatur c.placuit 21.q.3. simulque ex Conc.Matisconensis can.7. & 8. anni 582. quibus & iudex communione fidelium excluditur, & clericus ei se submittens carcere, & fustigatione punitur, commonstratur apertè quęnam sit vera libertas, & priuilegium Ecclesię Gallicanę, cuius nunc seruitus, & oppressio falsis ementitisq; libertatis, & priuilegiorum nominibus solet per antiphrasin exprimi. Nulla quæstio grauiori partium contentione disceptatur, quàm quæ versatur circa conflictum iurisdictionum Ecclesiasticę, & sæcularis. Meum hac de re iudicium ingerere non est animus, sed solùm præcipua firmamenta, pręsidiaque vtriusq; seorsim partis hic proferam diligenter conquisita.

Primùm quidem Episcopalem iurisdictionem in vniuersos sine vlla exceptione clericos, at verò in laicos vbicumque de rebus Ecclesiæ, vel Religionis agitur, diuino, atque immutabili iure asseuerant introductam Theologi penè vniuersi, & canonum doctores, vt nulla ei possit humana introductio derogare.

Horum fundatur ratio in tribus propositionibus inconcussis, quas asserunt, & commonstrant ad fidem Catholicam pertinere. Harum prior est ordinem, dignitatemque Episcopalem non esse humanę, vel Ecclesiasticæ institutionis, sed immediatè à Christo ipso dimanasse, qui omnes affatur Ecclesię suę Episcopos in Apostolorum persona: sicut misit me Pater, & ego mitto vos, Ioan. 20. v. 21. Et inter fidei canones refertur canon 6. sess. 23. Trid. Conc. de Sacram. ord. Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina institutione ordinatam, quæ constat ex Episcopis, & Presbyteris, & Ministris anathema sit. Ibidemque cap. 4. dicit Episcopos in Apostolorum locum successisse. Secunda propositio ista est Deum, qui Episcoporum ordinem instituit, non alio fine instituisse, quam vt suam regant Ecclesiam. Ac per consequens id voluisse, vt omni iurisdictione, & potestate instructi sint, quę ad istud quorumcumque fidelium siue magistratura, siue regali, aut imperiali potestate præfulgeant, exigitur. Quatenus enim mystici Corporis Christi membra sunt, eatenus à capite dependent Ecclesiastici regiminis, qui est Episcopus: dicente Apostolo Act. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Necesse est igitur Episcopos ex parte Spiritus Sancti esse conuenienti potestate instructos ad totum hoc exercendum regimen, quod eis contulit, & ita à subiectis sibi ouiculis præsertim verò laicis independenti. Quod & ipsa naturalis suadet ratio, secūdùm quam is, qui finem intendit debet quoq; media prouidere, & suppeditare ad finem

re-

requisita. Nec verò minùs est diuinæ certitudinis tertia propositio, quę ex duabus etiam præcedentibus necessaria illatione colligi potest: Quoscunque fideles siue clericos, siue laicos, cuiuscumque sint status, & conditionis, teneri si æternam salutem adipisci velint, subijci, & obtemperare Episcopis, ab ijsque dependere in cunctis ad regimen ipsis à Deo commissum pertinentibus: cuiusmodi sunt omnia ad ordinem, & disciplinam Ecclesiæ, ad publicum Dei cultum, aut ad salutem animarum spectantia: quod hisce verbis Deus iubet Hebr. 13. Obedite præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Quia ad ista responderi possit ex parte officialium, & principum huius sæculi non video. Et cum tres illæ propositiones diuinæ sint veritatis, iure merito martyrij coronam, miraculorum gloriam, & publicum totius Ecclesię cultum commeruit sanctus ille Thomas ex Anglię Cancellario Cantuariensis Episcopus, & primas, dum Henrici II. Anglorum Regis edictis obstitit in eisdem contra Ecclesiæ iura rebus, quas nunc iudices Gallicani asserere, & agere non reformidant. Ipsi tamen viderint si iustum sit ordinem à Deo constabilitum subuerti, ouesque pastoribus sibi à Deo præfectis non obtemperare, non subiacere; imò verò pastores à Deo præpositos subijci proprijs ouibus, ab earum arbitrio dependere, legesque ab eis circa regimen Ecclesię sub grauibus interminationibus accipere. Prospiciant si æquum, & ritè ordinatum sit Ecclesiam Domini similem fieri ridiculæ illi, & scurrili muliérculæ, cuius mentio est apud Epiphanium ad hære. 59 quæ capitium pedibus, calceos autem capiti suo aptabat: Hoc enim fiet, si pars Ecclesiæ, quæ præesse debet subijciatur, pars verò quæ subijci debet imperet. Meminerint Osam repentino interitu fuisse correptum, eò quòd manum ad arcam Dei licet vacillantem ausus fuerit admouere 2. Reg. 6. Osiam verò Regem Iuda fuisse lepra castigatum,

& ab hominũ cõſortio, regniq; adminiſtratione deiectũ, Sacerd. munia vſurpat, Deoue incẽſũ adolet. 2. Paral. 26.

Quos autem præfiximus Canones Gallicanarum synodorum Agathenſis, Cabilonenſis, Matiſconenſis, nihil diuerſum ſtatuunt ab aliarum gentium Eccleſiaſticis regulis: Concilium namque Romanum ſub Sylueſtro Pontifice prohibet, *ne clericus coram laico iudice cauſam dicat*. Oecumenicum verò Chalcedonenſe Concilium Can. 9. vetat iudicibus lai cis de cauſis clericorum cognoſcere, iubetque penes ſolos Epiſcopos agitari: nec vllatenùs reclamauit ſupremus Senatus, qui omnibus Concilij actis vnà cum Martiano Auguſto interfuit, eaque omnia ſæcularis brachij poteſtate roborauit. Concilium Carthaginenſe tertium can. 9. ſic edicit: *Placuit, vt quiſque Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſeu Clericorum, cùm in Eccleſia crimen ei fuerit intentatum, vel ciuilis cauſa commota, ſi derelicto Eccleſiaſtico iudicio, publicis iudichs purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione. In ciuili verò perdat, quod euicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Siquidem ad eligendos iudices iniquè de Eccleſiæ conſortio iudicat, qui de vniuerſa Eccleſia malè ſentiendo, de iudicio ſæculari poſcit auxilium: cum priuatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus etiam ad Eccleſiam deferri, atque ibi terminari præcipiat*, 1. Cor. 6. Concilium etiam Toletanum tertium can. 13. *inolita* (inquit) *præſumptio vſque adeò illicitis auſibus aditum patefecit, vt clerici conclericos ſuos relicto Pontifice ſuo ad iudicia publica pertrabant. Proinde ſtatuimus, hoc de cætero non præſumi. Si quis hoc præſumpſerit facere, & cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus*. Hi Canones inſeruntur 11. quæſt. 1. cap. inolita, & cap. placuit. Recentiores miſſos facio Canones cap. clerici de iudic. cap. ſi diligenti, de foro compet. necnon Bullæ Cœnæ Domini art. 13, 14, 15. 16 cum anathematibus in eos, qui iuriſdictionem ſæcularem extendunt ad Clericos

ficos, aut ad res Ecclesiæ, atque in quoscumque horum fautores.

Hinc faciendus gradus ad Imperialia edicta. Proferimus in primis Constantini Magni celebre illud rescriptum ad Ablauium præfectum prętorio, decernens quamcumque causam in iudicium sæculare deductam debere etiam post litem contestatam ad iudicium Episcopale deuolui, si pars litigans hoc requirat, altera etiam inuita parte. Et vt vniuersi iudices, quidquid ab Episcopo decretum fuerit ratum habeant leg. prima. Cod. Theod. de Episc. iudic. Praætereà Imperatores Valentinianus, Valens, & Gratianus ad Claudum præfectum vrbis sic rescribunt: *Quod Chronopius ex Antistite idem fuit qui fuerat in 70. Episcoporum iudicio antea damnatus, & eam sententiam prouocatione suspendit à qua non oportuit prouocare: argentariam mulctam, quâm huiusmodi sanctio generalis imponit cogatur expendere. Hoc autem fisco nostro nolumus accedere, sed his qui indigent, fideliter erogari*. leg. quoniam 20. Theod. quorum appellat. non recip. Porrò sanctio illa generalis cuius est in lege mentio interdicit, partem tamen illius ad nos transmisit Sanctus Doctor Ambrosius epistol. 13. ad Valentinianum iuniorem Augustum: *Nec quisquam* (inquit) *contumacem iudicare me debet, hoc asseram, quod Augustæ memoriæ pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit: in causa fidei, vel alicuius Ecclesiastici ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis: hæc enim verba rescripti sunt: hoc est Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare*. Hactenùs Ambros. Item lege Clericos 41. Cod. Theod. de epistol. & Cler. inhibet clericos apud alios iudices quàm Episcopos iudicari, vel accusari. Prætereà leg. vt veneratio secunda. Cod. Theod. de Episcop. iud. & leg. quicumq; residentibus 35. Cod. Theod. de Episc. & Cler. decernunt Clericos, quos Episcopi sententia damnauerit, nullatenùs esse principis authorita-

titate, vel rescripto restituendos. Item Imperatores Valentinianus, & Theodosius: *Clericos quos indiscretim ad sæculare iud·cium deduci debere infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ reseruamus.* leg. vlt. Cod. Theod. de epist. & cler. Is verò pręsumptor infaustus cuius lex meminit Maximus tyrannns fuit Gratiani Imperatoris parricidio infamis, qui nouis etiam edictis cultum restituerat idolorum, quem religiosissimi Valentinianus, & Gratianus suis edictis cœperant abolere. Denique Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius in leg. grauiter 3. Cod. Theod. de Episc. iud. sanciunt Episcoporum, & Sacerdotum iudicia nonnisi coram Episcopis agitanda quantum ad causas Ecclesiasticas pertinet, cætera verò negotia esse penes iudices publicos terminanda.

Alia tribunalis Ecclesiastici ex Imperatorum declarationibus munimina, & pręsidia suppeditat in sua Ecclesiastica Historia Ruffinus lib. 1. cap. 2. & Sozomenus lib. 6. cap. 7. Ipsaque Theodosij, & Valentiniani Principum epist. ad Synodum Ephesinam, quę legitur in eiusdem Synodi actis. Carolus ille Francorum Rex, & Imperator, qui tertius à Constantino, & Theodosio Ecclesiasticę, vt vidimus iurisdictionis pręcipuis assertoribus nomen Magni commeruit, luculenter, exprimit in suo capitulari lib. 6. cap. 98. & 301. & 313. vsquequo protendi debeat Ecclesiastici tribunalis potestas, & quam multa postmodum à Gallicanis curijs sint ei detracta, & vsurpata.

Quin etiam post sequutas illas immanes Ecclesiastici iuris diminutiones, valdè optabile esset vt regni curiæ intra ipsos regiorum edictorum fines se continerent. Edicta quippe Francisci I. anni 539. artic. 5. renouant quæ iure communi, & antiquo statuta fuerant, non esse recipiendam appellationem à Canonica prælati correctione. Et sententiam pœnalis censuræ nullatenus suspendi, sed tantùm deuolui per ap-

appellationem. Eadem post Franciscum I. sanxerunt Carolus IX. per edictum anni 1581. art. 5. & Henricus III. in comitijs Blesensibus art. 59. Quibus ambo edictis hoc pariter iubent, ne à curijs regni vllæ admittantur appellationes tanquam ab abusu, nisi in solo casu infractionis legum Regni. Subinde Henricus IV. edicto an. 1606. art. 2. prohibet in casu appellationum à prælatorum sententijs, ne curiæ regni vmquam pronuncient per dimissionem partium ab omni lite, *les mettant hors de cour, & de proces*, sed nonnisi per benè, aut malè iudicatum, benè, aut temerè appellatum: atque in casibus temerariæ appellationis, hoc est quoties curia non pronunciabit fuisse malè, hoc est contra leges regni iudicatum, condemnetur indispensabiliter ad mulctam 120. librarum qui appellauit. Nec possint regiæ curiæ mulctam istam supprimere, aut minuere. Ibidem quoq; ar. 12. statuitur causas matrimoniorum pertinere dumtaxat ad Ecclesiasticum tribunal, modò sequuta inde prælatorum iudicia legibus regni non contradicant.

Et quoniam Gallicano iure delicta clericorum distingui solent in communia, circa quæ solis prælatis Ecclesiæ iudicium competit, & priuilegiata quorum cognitio ad regni curias pertinet, ea scilicet quibus directè, & immediatè publicus status læditur, & offenditur, vt sunt crimina vis armatę publicæ, item falsæ monetæ, itemque maiestatis, ac alia similia, Carolus IX. edicto Molinensi art. 39. prohibet curijs regijs retinere sibi cognitionem delictorum communium à clericis admissorum, cum id iudicium spectet ad Episcopum. Quod si Clericus reus comperiatur, tàm communis, quàm priuilegiati delicti, iubet eo casu remitti clericum ad Ecclesiæ tribunal pro communi delicto, sic tamen vt regia curia sibi iudicium reseruet priuilegiati criminis. Quinimò in causis etiam priuilegiati delicti sanxit Henricus III. edicto Melodunensi art. 22. processum coniunctim faciendum, ac instruendum

per

per Iudicem Ecclesiasticum, & regios officiales, vt teneantur Curiæ regni commissarios deputare, qui ad hunc effectum instruendi processus contra Clericum priuilegiati criminis reum, transferat se ad locum Ecclesiastici auditorij. Et tamen passim videmus hæc regia edicta plerumque à curijs regni despici, & infringi.

Esset hìc supradictis authoritatibus adiungendum Lateranens. Conc. sub Leone X. iudicium in violatores Ecclesiasticæ Iurisdictionis, in causa Senatus Aquisextiensis. Sed cùm multa de eo iudicio Concilij scripta sint, remitto lectorem ad sess. 8. eiusdem Concilij Lateran. quinti, vbi Historia huius Iudicij fusè tractatur.

Vt verò iam productis Ecclesiastici fori præsidijs ad illa progrediamur, quæ iudicibus sæcularibus in istis controuersijs fauere videntur: occurrit in primis Roberti Bellarmini doctrina, Cardinalis vtique Doctissimi rerumque Ecclesiæ acerrimi propugnatoris. Eius ipsa hæc verba sunt to. 1. tract. de cler. cap. 28. *Exemptio Clericorum in rebus politicis tàm quoad personas, quàm quoad bona, iure humano introducta est non diuino.* Seque ibidem dissentire à Bonifacio Papa VIII. profitetur in cap. quanto, de censib. in *6. iure diuino immunes esse Clericos*: Additque, ipsum ita loqui, vt particularem Doctorem Canonistam, non vt definitorem circa res fidei. Quò autem vt propriæ causæ ista confessione labefactatæ fulcimētum adhibeat, adiungit Bellarminus ex quo priuilegia illa Ecclesię quantumuis humano iure introducta confirmationem ab Oecumenicis Concilijs receperunt; nō posse deinceps conuelli, aut infirmari citra graue delictum. Hoc sanè multi negauerint si aduersùs illa Concilia longi deinceps temporis vsus, ac consuetudo pręualuerit. Certum enim est, quęcumque Concilijs quibuscumque constituta sunt, si non sint diuini iuris, posse contrario vsu abrogari, & legitima submoueri præscriptione. Et pleraq; Oecumenicis olim Synodis constituta, neq; ad fidem pertinentia, nec Romæ quidē, aut in

in vlla Italię parte seruantur:quod ita perspicuum est, vt sexcentis exemplis possit euidenter commonstrari.

His accedit eiusmodi nonnullis curiarum sæcularium vsibus fauere videri vetustissimos aliquot Synodorum Can. quibus sanctissimos, & sapientissimos antistites interfuisse liquet. Etenim Matisconensis Conc. can.7.officialibus publicis permittit iudicia de Clericis postulatis grauium criminum reis homicidij, furti, maleficij. Iustinianus autem Imperator etiam Episcopis criminalia Clericorum iudicia subtraxit nouel. 83. Conc.insuper Epaunense ann.517. can.11. ita decernit iuxta receptam Sirmundi editionem:*Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire, vel interpellare publicum nõn præsumant: Sed si pulsati* (hoc est in ius vocati) *fuerint, sequi ad sæculare iudicium non morentur*. Concilium Aurelianense primum, cui præter Remigium Francorum Apostolum alij etiam plures, quos suo loco memorauimus interfuere præsules, Sanctorum fastis adscripti, prohibet can.4. quemquam ordinari Clericum citra consensum Regis,aut regiorum iudicum. Conc. insuper Toletanum à Gratiano relatum 16.q.7. Can.filijs, vel nepotibus decernit Regem adiri posse,vt negligentiam suppleat Episcopi non coercentis Rectores facultatibus Ecclesiæ abutentes.Martinus Papa V.diplomate ann. 1429. indulsit Curijs Regni Franciæ iudicia de beneficiorum possessorio. Istud integrum exscripsit Guido Papæ q.1. Quæ verò de iurisdictione Episcopali ex Valentiniani legibus prolata sunt parum iuuant, cũ idem posteriori lege Clericos omnes ad forum traxerit sæculare. Nouella n.12.Valentiniani, tàm clericos, quàm laicos adire vetat iudicium Episcopale, nisi per vinculum cõpromissi. Etsi laicus clericum siue in ciuili, siue in criminali negotio ad publicum iudicè vocauerit,pulsatus sine dilatione respondeat. Etsi clericus laicum lite pulsauerit,experiatur coram iudice laici.Eandemque nouella disertè hoc addit, quod in Gallicanis

cu-

curijs tamquam iuris regula circumfertur: Episcopos, & Sacerdotes forum legibus non habere: nec posse de alijs preter religionem causis cognoscere.

Licet autem in Hispanijs latiùs protendatur, quàm in Gallis Episcoporum iurisdictio, multam tamen etiam illic diminutionem patitur per recursum quem vocant ad regiam protectionem, hoc est tribunalia Regni, sicut in Gallijs per appellationes quas vocant ab abusu. De illo recursu fusè pertractat in eius fauorem, & patrocinium Hispaniarum decus Didacus Couarruuias Episcopus Segobiensis pract.q.c.35.aliegans exemplū vsus illius fauorabile, contra Episcopos edictis Rom. Pontificis obsistentes: silentio verò tegens reliquos odiosos vsus Regiæ protectionis. Fusissimè autem hanc pertractat materiam Salgado. Addit porrò, & approbat Couarruuias in multis casibus pro negotiorum Ecclesiæ expeditione adiri immediatè solere auditoria Regia, ex antiquę consuetudinis iure, quod proprijs firmauit edictis Imperator Carolus V. Hispaniarum Rex: tametsi videatur indignum sacra tribunalia sæcularibus, & inferioris dignitatis tribunalibus fasces submittere in causis etiam Ecclesiasticis, & religiosis.

De Bulla verò Cęnæ Domini aduersum vsurpatores Ecclesiasticę iurisdictionis, hoc apertè scribunt Doctores, & Summistæ Romana in vrbe probatissimi Franciscus Suar. Gabriel Vasq. Reginal. Bonac. & alij nullam prorsùs habere vim, aut effectum in quibusdam articulis, qui neque diuini iuris, neq; naturalis sunt, vt aduersùs Hispanię Regem Siciliæ, Sardiniæq; possessorem, aut aduersùs Rempublicam Genuensem, quæ Corsicæ dominatur: tametsi hac Bulla speciatim declarentur excommunicati detentores harum trium insularum, & quicumque detentorum fautores. Summus autem Pontifex nullam tàm solemnis censuræ suæ videtur habere rationem. Cùm enim diuino ipso prorsusque indispensabili iure illos quos publica, & notoria astringit

ex-

excommunicatio, si non resipiscant, si sacrilegè detenta non restituant, si non conuertantur, & pœnitentiam agant, admittere ad fidelium consortium, atque ad diuina Sacramenta non liceat, ipse tamen Pontifex sciens Hispaniæ Regem, & Genuensem Rempublicam nihil de hac restitutione cogitare, horum tamen Legatos, oratores, & officiales in curia Romana residentes, quin etiam ipsos Proreges, & gubernatores memoratarum insularum quando tunc Romę versari contigit, post triduum huiusce publicationis admittit ad Paschalia Sacramenta. Est verò iuris regula, & constans effatum, optimam esse legum interpretem consuetudinem, leg. si de interpretatione, ff. de legib. & c. cùm dilectus de consuetudo. Sed hac de re in vtramque partem satis hactenùs disputatum sit.

Can. Cabilonensis 16. *Vt nullus Episcopus, neque Presbyter, neque Abbas, neque Diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat: quod qui fecerit ipso honore, quem premijs comparare præsumpserit omnino priuetur.* Synodus Oecumenica Chalcedonensis act. 15. can. 2. Episcopum pretio, vel ordinantem, vel Ecclesiam alicui conferentem, simulque eum, qui talia suscepit, de gradu deijci iubet, necnon illum, qui horum mediator interuenit si sit Clericus. Si verò Laicus existat, aut Monachus sancit esse à communione extorrem. Bracarense Concilium secundum can. 3. testatur circa munera pro Clericorum ordinationibus, hanc esse antiquam sanctorum Patrum consuetudinem, & definitionem, vt anathemate simul inuoluantur, & qui dat, & qui recipit. Huc collimat Lateranensis Concilij generalis sub Innocentio III. canon 63. qui est in decretalibus c. sicut pro certo, de Simon. Concilium deniq; Trid. sess. 21. c. 1. his casibus indicit inflictas à iure pęnas ipso incurri facto à quibuscumque dantibus, & accipientibus. Et absolutè vetat quidquam pro quorumcumque ordinum collatione, aut pro Clericali tonsura, aut pro dimissorijs, aut pro testimonialibus

Vitali,& Miseno Episcopis,atque Felice Romanæ Ecclesiæ defensore, cum hoc mandato, & commonitorio, vt Acacium citarent ad Romani Pontificis Tribunal, & Moggum Alexandria pellendum sedulò curarent. Ex his duo quidem Episcopi Vitalis, & Misenus artibus Acacij seducti cum ipso Acacio, & Moggo communicarunt. Solus Felix in officio constans in vincula detrusus est. Quocirca Pontifex Romanus ambos Legatos Episcopos exauthorauit, & Acacium anathemate perculit,qui pessimam,& temerariam rependens vicem Felicis Papæ nomen ex diptychis, hoc est Ecclesiasticis tabulis erasit. Referuntur hæc à Liberato c.17.& 18. necnon à Synodica epist. Concilij Romani 2. sub Felice Papa.

At verò Petrus Moggus Pseudo Patriarcha Alexandrinus recepto Zenonis henotico non modò Catholicos omnes alienos à se habuit,sed etiam Eutychianos complures, qui quod neque Catholicæ partis essent, neque cum propriæ partis Episcopo conuenirent Acephali, hoc est capite destituti nuncupati sunt.

Sciendum ex impuri Eutychetis hæresi diuersas sectas,quasi surculos,& propagines,deriuasse, tùm Acephalorum,tùm Theopaschitarum, quorum author Petrus Cnapheus,seu Fullo extitit, is qui per seditionem eiecto Martyrio Episcopo,sedem Antiochenam inuasit sub Zenonis Imperio, quique ad trisagium Sanctus Deus, Sanctus fortis,Sanctus immortalis voces adiunxit, Qui passus est pro nobis. Pullularunt item Seueriani a Seuero dicti, qui pariter Antiochenam sedem imperante Anastasio post depulsum ex ea Flauianum in Catholica professione constantissimum inuasit: quique etiam Ierosolymitanum Episcopum aliosque plerosque Episcopos Orthodoxos suis sedibus deturbauit. Pullularunt, & Theodosiani quos commemorat Ioannes Damascenus à Theodosio Alexandrino exortos, aliæque variæ sectæ.

Præ omnibus tamen propagauere se Iacobitæ, qui toto diffusi Oriente reliquarum sectarum maiorem partem pertraxerunt. Nomen sortiti sunt à Iacobo quodam Syro, vt Anastasius Sinaita testatur eo libro, qui Dux vitæ inscribitur. Deinde Damascenus, & ex his Nicephorus l.18. Eccles. hist. c.52. qui etiam perhibent eumdem Cnaphæo, & Seuero adhærentem omni studio Eutychis,& Dioscori heresim apud Syros longè latèque propagasse: tanta verò fuisse animi leuitate, vt ei per ludibrium Zanzali cognomen inditum sit.

Demortui Zenonis Imperium pariter & impietatem Anastasius suscepit ex Acephalorum consortio pertinacissimus Henotici propugnator, & vna Manichæis addictus. Huic successit Iustinus, qui pro Chalcedonensi Concilio stetit,& Seuerum ab Antiochena,quam inuaserat sede repulit: qui tamen in Ægyptum profugus latiùs ibi virus erroris diffudit. Deindè sub Iustini nepote successoreque Iustiniano huius vxor Theodora Eutychetis sectam fouit, & protexit, multisque ea ex causa Romanam Ecclesiam cladibus affecit, dum Antimum hæreticum Eutychianum, quem illa in sedem Constantinopolitanam extulerat,& Papa deinde Agapitus deposuerat, promoto in eius locum Menna Orthodoxo, illa peruicaciter satagit restitui. Quin & ipse Iustinianus sub exitum vitæ in hæresim lapsus est, vt scribit Euagrius, sibique assentiri recusantem Eutychium Constantinopolis Patriarcham sede expulit, vt in Eutychij vita legitur.

Sub Imperatoribus insequentibus Iustino II. Tiberio, Mauricio,& Phoca, sedatis hæreticorum tumultibus Ecclesia tranquilla pace potita est. Verumtamen sub Heraclio Phocæ successore noua, & horrenda procella paululùm respirantem Ecclesiam violenter concussit. Hæc fuit emergens sub infausto Heraclij patrocinio Monothelitarum Hæresis. Postquàm ille felicissimè perfunctus Persico bello fuit, dum Hierapoli ver-

sa-

fatur, cum honoris, & officij gratia conuenit Athanasius Iacobitarum Patriarcha, quem hortatur Imperator, vt velit eiurato Eutychetis dogmate, Synodi Chalcedonensis decretis obsequi: Illę se haud ægrè duas in Christo naturas respondet admissurum, nisi ea professio secum pariter inuolueret in eodem voluntatum, & operationum distinctionem, & diuersitatem. Heraclius propositam difficultatem dijudicari curat inter hunc Athanasium, & Cyrum sibi fidissimum Phasidis Lazorum Metropolitanum, qui postmodum ab eodem Heraclio promotus in Patriarcham Alexandrinum fuit, & Sergium quoque Constantinopolis Episcopum. Ab his tribus tamdem vnanimi conspiratione assertum fuit, distinctas esse quidem in Christo iuxta Chalcedonense decretum naturas, sed ambarum tamen vnicam esse voluntatem, & operationem, eamque diuinam, nullatenus verò humanam: non secus de voluntate iudicantes, quàm de persona, quę vnica, & diuina est in naturis distinctis. Heraclius huic peruersæ nouitati fidem habuit. Ac postremò edictum sub Ecthesis nomine proposuit anno 639. iubens hanc vnicæ voluntatis professionem sub grauium interminatione pœnarum à cunctis suscipi.

Mortuo Heraclio filius successit natu maior, & sincerè Catholicus Constantinus, sed 4. inde mense à nouerca Martina veneno perimitur: quo facto filiũ quem ex Heraclio susceperat nomine Heracleona regium ad solium prouexit. Sed hoc breui depulso Senatus, & populus Constantem Constantini superstitem filium in Imperium assumunt. Hic auo Heraclio quàm patri similior transmisit nouum circa fidei professionem edictum ad Martinum Romæ Episcopum virum sanctissimum, vt eidem cum reliquis Episcopis subscriberet, vocauitque Typum ob annexam quam ei suggesserat Paulus hæreticus fidei formulam. Hic verò Paulus, qui Sergio, & Pyrrho Monothelitis in Patriarchalem Con-

 stan-

ſtantinopolis ſedem ſucceſſerat, quorum hæreſim conſectabatur, iam fuerat Romanę ſedis ſententiâ excommunicatus, & depoſitus. Et hic viciſſim Apocriſarios Apoſtolicos, & qui ei adhærebant virgis, carcere, exilioque multauit.

Martinus accepto Conſtantis Typo, quàm plurimorum Occidentis Epiſcoporum Conc. collegit in Baſilica Saluatoris, quæ & Conſtantiniana, & Lateranenſis dicitur anno Chriſti 649. Ibi lectus eſt Typus, quo reuocatur, & aboletur Heraclij Ecthesis, atque ſpecie communis pacis, & Eccleſiaſticæ concordiæ, ſub ibi recenſitis pęnis vetatur vtraque deinceps aſſertio, tàm vnius, quàm duarum in Chriſto voluntatum, & actionum, vt his reſecatis contentionibus, ea tantùm omnes aſſerãt, quę Synodis œcumenicis quinq; tradita noſcuntur, quibus quemquam contradicere prohibet.

Lecto Typo Synodus Lateranenſis bonam, & laudabilem Principis intentionem eſſe dixit in conquirenda Eccleſię pace, ſed propoſitum pacis remedium minimè probari poſſe, dum ſupprimi iubet Catholicam veritatem, & fidem duarum Chriſti voluntatum, ac operationum diuinæ humanæque aſſertam, & definitam in Synodo Chalcedonenſi, circa geminas, & diſtinctas eiuſdem Chriſti Domini noſtri naturas in vna Verbi perſona radicatas: vbi enim natura humana eſt, ibi voluntas humana comprehenditur, Neque verò iuſtum eſſe, vt fidei oracula ſimul cùm peruerſis dogmatibus, ac indiſcriminatim ſupprimãtur, cum ſcriptum in Geneſi ſit, Numquid perdes iuſtum cum impio, & erit iuſtus ſicut impius? & Sacerdotibus per Moyſen præcipiat Deus Leuit. 10. vt habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, & inter pollutum, & mundum. Præſidente itaque, & approbante ſummo Pontifice ſacra Synodus damnat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Theodorum, alioſque humanam Saluatoris Chriſti voluntatem, & operationem reſpuentes, ſolamque di-

diuinam afferentes. Damnata ibi quoque sunt edicta hæreticorum officinis fabricata Ecthesis Heraclij, & Constantis Typus. Litteras etiam Apostolicas Martinus de his sacri Concilij decretis diuino refertas Spiritu ad omnes per orbem fideles direxit,

Hac de causa furens Imperator per delegatum à se Theodorum Calliopam abreptum sanctum Pontificem Constantinopolin ad se mandat adduci, quem deinde in Chersonesum deportari iubet: quo loco per innumeras ærumnas gloriosum Martyrium consummauit. Idemque scelestus Imperator Maximum Monachum sacræ fidei defensorem vitæ sanctitate, præclaraque eruditione conspicuum lingua manuque mutilauit, & in exilium relegauit. Huius supersunt præter alia scripta in Dionysij Areopagitæ libros commentarij. Cuius etiam S. Dionysij ad refellendam Monothelitarum hęresim testimonia proferuntur, tàm in hac Laterana, quàm in sexta Oecumenica Synodo.

Rem verò mirificam scribit Theophanes Theodorum Papam, qui Martinum habuit successorem, postquam Pyrrhus Monothelita (quem suam hæresim abiurantem ipse Romæ absoluerat) relapsus est in eandem hæresim, conuocasse Synodum ad Principis Apostolorum tumulum, & ex diuino Calice viuificum Christi sanguinem in attramentum instillasse, quo Pyrrhi excommunicationem, & depositionem propria manu scripsit. Rem similem præstitisse Patres Synodi Octauæ refert in vita Ignatij Nicetas, quando Photij damnationi subscripsere.

Postquam probis omnibus inuisus Constans Imperator Roma digressus, cuius opes, & præcipua ornamenta direptum venerat, in Siciliam profectus ibi tamdem in balneo interemptus est: eius excepit successionem filius Constantinus cognomento Pogonatus patri suo longè dissimilis, iustitiæ religionisque amantissimus. Hic domesticam maculam insignibus

pietatis exemplis deleuit;egitque primùm cum Dono Episcopo Romano ; deinde hoc mortuo cum Agathone successore, de Synodo Oecumenica Cōstantinopoli cogenda, ad resarciendas illatas Ecclesiæ per hæreses ruinas, annuit lubens Agatho, habitaque Romæ 120. Episcoporum Synodo, in qua res fidei primùm sedulò discussæ, & stabilitæ sunt, vt planior, & securior ad Oecumenicam Synodum via muniretur, misit inde Regiam in vrbem Apostolicos legatos quatuor, cum litteris quibus rectam fidem luculentis diuinæ Scripturę, sanctorumque Patrum sententijs, & traditionibus Apostolicis explicabat accurratè.

Præter 4. Agathonis legatos scilicet Theodorum, & Georgium presbyteros, & Diaconum Ioannem (qui postmodum ad summam Pontificis Romani euectus est dignitatem) & Constantium hypodiaconum, directi pariter sunt ad Oecumenicam Synodum totidem eiusdem Romani Conc. legati Ioan. Portuensis, Abundantius Paternensis, Ioannes alter Regiensis Episc. omnes, & 4. Theodorus Presbyter. Adfuerunt itidem Patriarchæ Georgius Constantinopolis, Petrus Alexandriæ, Macarius Antiochię, & Georgius nomine Ierosolymitanæ Ecclesiæ, cumque his complures alij Episc.

Anno itaque Chr. 680. habita est sacra Oecumenica Synodus in Palatij Imperialis Secretario cui nomen erat Trullo. Quod nomen sæculis illis vsurpabatur pro fornice in sublime porrecto, & concamerato, quem vocant *Cuppulam* hodierni Itali, vt ex Codino, & Anastasio colligitur. Sacro interfuere conuentui Constantinus Imperator sanctæ Religionis columen, & palatij proceres. Macarius Antiochenus Monothelita suę hæresi disputando patrocinatus in Synodo fuit. Sacra verò Synodus postquàm illum solidissimus argumentis ad sanam mentem reducere frustrà conata est, pertinacem demùm anathemate perculit, & dignitate mouit suffecto eius in sedem Theophane spectatę religio-

nis

nis viro. Ipse autẽ Macarius Monasterio conclusus est.

Polychronius Sacerdos, & Monachus suam in tàm illustri theatro dementiam propalauit. Cùm enim esset Monothelita, ipsique per falsa ostenta Dęmon illuderet, vehementer expetiuit in sacram Synodum introduci: habere se dicens maximi rem momenti, quam Patribus referret. Admissus tandem intra Synodum, professus est sibi à reuelante Deo demandatum, vt Imperatori, & Patribus fidei veritatem denunciaret, spemque salutis æternæ in hoc versari, vt singuli declarent, & profiteantur vnicam existere in Christo Iesu voluntatem, & actionem. Quò verò sibi plena fides habeatur, certò spondet mortuum à se in vitam reuocatum iri, vniuerso etiam spectante populo, statim atque cadaueris capiti schedulam apposuisset, in qua fidei suæ confessionem scripserat. Visum est Patribus oblatã conditionem experiri, ne hac reiecta captaret occasionem Polychronius, alijque hęretici magis insolescẽdi, & iactandi quòd Patres suę causę diffisi oblatã conditionem recusassent. Adducitur in forum paulò antè defuncti hominis cadauer magno plebis concursu, eò pariter confluunt plerique ex Conc. Patres: tùm Polychronius chartam cadaueri admouet, eiusque auribus insusurrat, nec tamẽ mouetur cadauer: instat & denuò adiurat Monachus, sed frustrà: omnes circumstantes vt iussum fuerat, quiescunt, & silent, ridiculum exitum præsagientes, donec ille post inanes conatus fatetur tandem non posse à se mortuum suscitari. Miserum Polychronium Patres omni modo conati sunt ad veræ fidei agnitionem adducere, sed pertinacem postremò anathemate feriunt, & Sacerdotio deponunt.

Vnanimi Patres assensu Catholicam fidei formulam excedunt, qua geminas Christi voluntates, atque operationes, diuinam vnam, humanam alteram distinctas, & inconfusas prædicant. Humanam verò voluntatem non solùm diuinæ non obluctantem, sed ei per

omnia subiectam, & obsequentem . Huic definitioni subscripserunt omnium 1. Presbyteri ab Agathone priuatim delegati, deinde Patriarchæ Orientales, 3. Legati à Romana Synodo missi, 4. reliqui Episcopi, postremò Constantinus Augustus. Hic Imperator Patribus, & Patres Imperatori pijssimo, & optimo gratias agunt, adprecantibus cunctis fausta, & prospera omnia religiosissimo Principi. Mittunt ad Agathonem Patres, & rogant, vt Synodi sanctiones authoritate Apostolica roboret, his edictum accedit Constantini quo mandat, vt Oecumenicam 6. Synodum vniuersi amplectantur, pęnasque in refractarios decernit. Cęterùm antequam Synodi litteræ Romam deferrentur, summum iam diem Agatho Papa obierat, cuius successor Leo II. Synodi acta, & decreta comprobauit.

Disceptatur vtrùm Honorius Papa huius nominis 1. qui passim in isto, & sequentibus Concilijs, atque in ipsa S. Papæ Leonis epistola, simul cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Petro Paulo, Macario, legitur nominatim condemnatus, eiusmodi commeritus sit damnationem? Quæstio ista omnis de facto est eoque externo, neque enim hic agitatur vtrùm animo fuerit intus hęreticus Honorius: etenim vt Samueli dicit Dominus 1. Reg. 16. Homo videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor; sed vtrùm in sua illa ad Sergium epistola, externoque facto fuerit verè reprehensibilis, quemadmodum vel Pauli Apostoli testimonio Petrus ipse sanctitatis specimen, & Apostolorũ vertex, & Coryphęus disertè reprehensibilis asseritur in quoddam suo circa Legales obseruationes externo facto, & quemadmodũ sed longè grauiori proculdubio, quàm in Petro contigerit transgressione, consentiunt omnes rem Catholicam suo facto duos Summos Pontifices prodidisse per nimiam pusillanimitatem, Marcellinum quando thura Idolis adoleuit, & Liberium quando in Concilio Sirmiensi Arianorum placitis subscripsit. Hono-

norium quidem Annalium author conatur ab omni culpa purgare. Eundem alij hæresis arguunt:mea verò sententia est nullatenus hæreticum fuisse, attamen ex pusillanimitate non leuiter peccasse, simulatione tunc temporis vtendo, quando ex officio incumbebat ei erūpenti hæresi apertè obsistere: ideòque causam suppeditasse sextæ Synodo, & Summo Pontifici Leonis condemnationis suæ.

Præcipuæ defensionis Honorij rationes eruuntur tū ex ipsius ad Sergium hæreticum epistola ita contexta, vt quamvis in speciem videatur Monothelitarum causæ fauere, possit tamen Catholico sensu exponi: tum etiam ex illa celebri Sancti Maximi cum Pyrrho Monothelita disputatione, in qua Maximus hæresis crimen ab Honorio conatur amoliri, eiusque ad Sergium epistolam Catholico sensu intelligendam ex eo probat,quod post ipsius Honorij Papæ, & Heraclij Imperatoris obitum,Ioannes qui sub Honorio præfatam illam ad Sergium epistolam sua manu scripserat, Constantinum Augustum Monothelitis infensum scriptis litteris admonuerat, illam Honorij epistolam, dum vnam asserit Christi actionem, & voluntatem, id tantum ex mente authoris significare non esse in Christo contrarias voluntates, sed humanam diuinæ per omnia obtemperasse. Ioanni ipsi vitio verti poterat eiusdem tàm suspectæ epistolæ scriptio, ideòque ipsius testimonium vtpotè in propria causa merito haberi pro suspecto posset. Nihilominus huic etiam testimonio lubens accedo, vt Honorium ab hæresi excusem, nec ideò tamen ab omni culpa cēsendus est immunis. Hoc verò supponendum apud omnes, qui non sunt illorum temporum Ecclesiasticæ, atque vt expressius loquar etiam Baronianæ historiæ rudes, ac imperiti. Honorium Papam quo tempore ad Sergium scripsit ignorare non potuisse vigentem tunc temporis,grauesq;toto Oriente tumultus cientem Monothelitarum hęresin,

quam

quam complexi Orientis Patriarchæ, atque hæretici, cui adblandiebantur Imperatoris edicto freti, Catholicos sibi obsistentes crudeliter insectabantur. Iam enim Cyrus in premium nouæ impietatis satagente Heraclio ex Phasidis antistite factus erat Alexandrinus Patriarcha, iamque idem in Alexandria, & in omnibus sibi subditis Episcopalibus Ecclesijs magna contentione nouem à se edita capitula cum totidem anathematibus promulgari curauerat, in quorum septimo hanc nouam, & capitalem hæresim, quam euidentissimè proponebat, & acerrimè propugnabat.

Constantinopoli verò Pseudo-Patriarcha Sergius coacta sibi subditorum Episcoporum in ipsa Imperiali ciuitate Synodo, eamdem heresim omni ope stabiliuerat, & Heraclij Ecthesin Græcorum præsulum subscriptione firmatam, toto inspectante populo pro foribus templi Sophiæ affixerat. Tantos rerum motus, vel sola vulgi fama in barbaras, & remotissimas gentes disseminabat, quantò magis ad aures Romani Pontificis ad quem spectat, vt cum Paulo dicam quotidiana instantia, & sollicitudo omnium Ecclesiarum, ad quem omnes de fide controuersiæ referri solebant, maximè quando Imperator ipse (cuius tunc temporis ditioni, ac Imperio Roma cum Italia subiecta erat) illas excitabat? Quis insuper nesciat summorum Pontificum consuetudinem perpetuam fuisse, vt suos Constantinopoli haberent Apocrisarios, quamdiù ibi sedes Imperij fuit, qui omnia ipsis notificarent? nihil hìc immotor circa Prouincias illas Orientis, quas Romani Pontifices olim per suos vicarios regere solebant, puta vtramque Epirum veterem, & nouam, Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, vtramque Daciam, tàm Ripensem, quàm Mediterraneam, Mysiamque, Dardaniam, & Præualim, quarum meminit in suis ad Michaelem Imperatorem litteris Nicolaus Papa I. An ex tot Ecclesijs aliquis saltem Orthodoxus, siue Prælatus,

tus, siue priuatus Sacerdos exstitit vllus, qui tantarum rerum, & motuum Pontificem moneret? His Patriarcharum Orientis sacrilegis nouitatibus magna iam constantia, fideique ardore quasi Ecclesiæ sanctæ murum, & propugnaculum opposuerat sese Monachus Sophronius, qui postmodum præualentibus in Palæstina Catholicis creatus Ierosolymorum Episcopus Synodum Orthodoxam in ijs partibus procurauit, in qua damnata fuit Monothelitarum hęresis. Antequam verò ad Pyrrhum Honorius rescriberet, adhuc priuatus Monachus Sophronius contra insurgentem hæresim ad Cyrum scripserat: & ad Sergium ex remotiore Palæstina profectus Constantinopolin fuerat, postquam scriptis ad eum litteris nihil valuerat obtindre. Quin etiam idem Sophronius strenuus, & indefessus fidei athleta iam anteà de his rebus litteras ad Honorium ipsum transmiserat; quæ sæpiùs in hac ipsa sexta Synodo commemorantur, & quarum mentio quoque est apud Photium Biblioth. c.131. sanè ista, & alia longè plura contigerant antequam Honorius Sergio rescripsisset. Has in causa fidei turbas, & molimina, publicas istas circa noua dogmata, & Imperatoris edictum toto promulgatum Oriente commotiones potuerat fortassis ignorare vnus aliquis inter Sauromatas, aut inter diuisos toto orbe Britannos bubulcus, vel agricola, nullatenus verò in sublimi vniuersalis Ecclesiæ specula constitutus à Deo custos, & vigil Romanus Episcopus. Deinde sanctorum Patrum, & sacrorũ canonum effatum dicit, Non admittitur excusatio Pastoris, si lupus dispergit oues, & Pastor nescit. Sed quia res erat vehementis, & vrgentis periculi resistere nefario Principis edicto, cui Roma cum magna Italiæ parte obtemperabat, siluit & mali grauitatem dissimulauit Honorius, verbis vsus ambiguis sed tamen in speciem impietati Heraclianæ astipulantibus. Defuit ille officio suo, & vt cum Ezechiele loquar non ascendit,

ex

ex aduerso, neq; opposuit murum pro domo Domini, vt staret in prelio in die Domini, atq; vt verbis prosequar eiusdē Prophetę, constitutus speculator vidit gladium venientem super terrā, & non insonuit buccina.

Post Sergium hęresiarcham interpellantem, qui Principi flagitiosum edictum suggesserat, statimq; promulgatum Episcoporum Pseudo Synodo confirmauerat, in proposito sibi ex metu silentio persistere grandeHonorio discrimen creasset: Sergius quippè Imperatori astabat assiduus, qui sua contemni edicta iniquissimo tulisset animo. Cùm igitur, vt liquidò testantur author Miscellæ historiæ Paulus Diaconus lib. 18. & Cedrenus, & Zonaras in Heraclio, inter tot tantasque orbe toto ex Monothelitarum hæresi, quam Imperator, & maior Episcoporum orientalium pars fouebat, & promouebat, excitatas Orthodoxorum diuexationes, Sophronius animum haud desponderet, seque belli sacri quasi Mathatias alter strenuum, atque intrepidum ducem exhiberet, tum demùm Sergius Constantinopolitanus, cui perspecta dudum eratHonorij pusillanimitas, hunc interpellat, & apud eum conqueritur de Sophronio, quod duarum in Christo voluntatum, & operationum asseueratione totum orbem perturbaret.

Hìc iam quæro, quid respondere debuerit Honorius sceleratissimo, totique orbi notissimo hęresiarchæ, qui sanctissimum virum eo solo nomine deserebat, quod inconcussam Ecclesię fidem circa distinctas Christi voluntates diuinam vnam, humanam alteram intrepidè tueretur, & propugnaret aduersùs nouum, & profanū, quod Sergius ipse inuexerat, & vndequaque propagabat Monothelitarum dogma? Ille verò tamquam mercenarius, & non pastor vidit lupum venientem, & fugit, vt habet Euangelij comparatio. Sergio enim Roman. Pontifex hoc ipsum respondit, quod sanctissimus Papa Martinus cum Synodo Romana tantoperè execratur in laico Principe Constante, nimirum supprimendas

esse

esse voces vnius, aut duarum in Christo voluntatum, & operationum: subiungitque quòd ipsi peræquè Monothelitæ profite bantur duas esse in Christo distinctas, & inconfusas naturas, sed tamdem vt se Monothelitarum studijs accommodet vnicam admittentium operationem in Christo, ita concludit: vnum esse Christum Dominum diuina, vel humana in vtrisque naturis operantem. Vt hac verborum elusione illorum insectationem declinaret, tametsi ipsa eadem Catholicum sensum, sed ab ista quæstione alienum exprimerent.

Ista Honorij lecta fuit epistola in istius sextæ Synodi act. 14. deinde lecta fuit Pyrrhi Constantinopolis Episcopi Monothelitę ad Ioannem Romę Pontificem epistola, qua ipse Pyrrhus concertationes de Christi voluntatibus vituperat. Quibus duabus perlectis epistol. sacra Synodus ambas Honorij, & Pyrrhi epistolas declarat perniciosas, & iubet igne absumi. Eadem Synodus sub finem act. 16. anathema pronunciat Theodosio Pharanitano, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, alijsque quos omnes dicit hæreticos.

Cùm verò iusta condemnandi Honorium causa subsit, & ista condemnatio singulariter post lectam hac in Synodo ipsius epistolam pronuncietur, & subinde iterùm cum alijs Monothelitis promiscuè: Et cùm non modò Græca exemplaria, sed Latina etiam translatio, quam contextuit ipsemet Leo Papa, qui primus Synodum Apostolica authoritate probauit, ac roborauit, quod præstare non valuerat Agathon, à quo fuerat indicta, morte præuentus. Præterea cum sanctus ipse Leo in sua, quæ Synodo isti subijcitur epistola de Honorio sic loqui non dubitet: *Honorium qui hanc Apostolicam sedem non Apostolicæ traditionis doctrina lustrauit, sed profana proditione immaculatam fidem subuertere conatus est.* Idemque sanctissimus Leo altera epistola ad Heruigium Regem, & ad Episcopos Hispaniæ memoriam Honorij iterato damnet. Cumque insuper

insuper hæc eadem Honorij damnatio nominatim iteretur duabus sequentibus Oecumenicis Synodis septima,& octaua,tàm in Græcis, quàm in Latinis antiquissimis exemplaribus,atque adeò illis ipsis, quæ illorum temporum author Anastasius Bibliothecarius Ecclesiæ Romanæ Synodorum septimæ, & octauæ translator edidit, dedicauitque septimæ translationem Ioanni Papæ VIII. Synodi autem octauæ editionem Papæ secundo: ac idem Anastasius, qui consedit inter octauę Synodi Patres,& ita gestorum in ea Synodo testis est oculatus, omnique exceptione maior, huius acta quibus interfuerat Latino sermone conscribens recenseat act.10.Honorium vnà cum Cyro,Sergio alijsque à sacra Synodo damnatum, & reprobatum, nimiæ sanè fuerit ex partium addictione pertinaciæ, tàm multa,tàm antiqua,tàm sancta,tàm ab omni suspicione aliena testimonia,toties iterata reijcere,non modò Græcorum, sed etiam Latinorum S. Leonis Papæ, atque Anastasij, quorum ille Synodum istam sextam approbauit primus,& transtulit,hic verò in vna ex ijs Synodus consedit, quæ ipso eodem teste damnauit Honorium. His adde ipsum Adrianum Papam II. & Concilium Romanum, cui ille pręsidebat Adrianus, qui simul damnarunt Honorium, vt Monothelitam, & referuntur, atque approbantur in octaua Synodo act. 7.

Sanctissimus Pontifex Martinus transmissum ad se ab Imperatore Constante Typum in Lateranensi Concilio reprobauit, neque dubitauit exilium, & mortem hac de causa subire: quid verò Constantis edictum continebat? hoc vnum vt communis pacis gratia omnes à professione siue vnius,siue duarum Christi voluntatum abstinerent. Vter igitur laudandus, aut vituperandus, Honorius hoc ipsum spontè decernens quod Constantis Typus, an Martinus in Laterano Concilio, qui martyrium potiùs subeundum, quàm Typum admittendum iudicauit, & reipsa perfecit? si laudandus

Mar-

Martinus, vt ait citra omnem dubitationem, ergo damnandus Honorius. Pyrrhi etiam in hac Synodo 6. fuit anathemate notata epistola, eò quòd assereret remouendas esse omnes in vtramvis partem, siue vnius, siue duarum voluntatum concertationes, vt pax seruaretùr: at hoc ipsum decernit Honorij epistola, & aliquid superaddit, quod in speciem propendere videtur in fauorem Principis Monothelitarum Sergij ad quem epistola dirigitur, etiamsi hoc ipsum, vt anteà dixi sensu catholico possit exponi.

Similiter Imperator Zeno studio, vt prętexebat, communis Christianorum concordiæ edictum promulgauit, quod idcircò vocauit Henoticon id est reconciliatorium, sanciens ne vlla deinceps assertio fieret, siue vnius, siue duarum Christi naturarum, eo quòd illa disputatio innumeras pareret toto orbe dissentiones, vt sperandum esset ea consopita reconciliatione animorum sequuturam: & tamen quantam commeruit laudē Fęlix Papa III. qui coacto pariter Concilio damnauit Henoticon? quantā vero nomini suo labem aspersetunt Constantinopolis Acacius, Alexandrię Petrus Moggus, Antiochię Petrus Fullo, & post hunc Seuerus cęterique Episcopi quotquot in Henoticon istud consenserunt.

Quantæ item perfidiæ rei indicati sunt in Ecclesia Dei omnes illi sub Constātio Augusto Episcopi, qui ab Arianis elusi in Synodis Sirmiēsi, & Ariminensi formulas fidei ab Arianis profectas approbauerunt, etiamsi nihil in eis legeretur hæreticum, sed communis cōcordiæ gratia tàm Arianorum voces alterius, diuersæ, aut dissimilis substantiæ, quàm Catholicorum vox consubstantialitatis supprimebatur? Est enim memorabile documentum illud Martini Pontificis in Conc. Romano, perfidam, & damnabilem esse pacis ineundæ conditionem, qua doctrina orthodoxa perindè atque hæretica supprimitur; cùm Deum sic alloquatur Abraham: Num perdes iustum cum impio, & erit iustus sicut impius?

piusȝcùnque in libro Leuitici Sacerdotes commoneat Dominus, vt habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum.

At opponet fortaſſe aliquis ipſius Sophronij Ieroſolymitani exemplum ſuppreſſioni vnius, aut duarum voluntatum conſentientis. Quiſnam huius rei teſtis? Sergius Conſtantinopolitanus in ſua illa ad Honorium epiſtola, à quo etiam eandem poſtulat approbari ſuppreſſionem? Dignum vtique patella operculum! Teſti etiam honeſto in ea quam proſequitur cauſa minimè creditur, infamis verò teſtis, aut flagitioſi quavis in cauſa depoſitio pro nulla habetur. Quis ergo fidem habeat infami hæretico excommunicato, & ſceleſto Sergio circa ipſam cauſam teſtificanti, quam improbo affectu complectitur, & proſequitur? At contraria proferimus omni exceptione maiora ipſius Sophronij teſtimonia, Synodicas ipſius ad ipſum Sergium, & Honorium epiſtolas, in quibus duas in Chriſto Ieſu voluntates, ac actiones conſtanter prædicat. Alterum teſtimonium eſt huius ſacrę Synodi hanc eamdem Sophronij circa diſtinctas in Chriſto voluntates fidem, & certamina non ſemel prædicantis.

His tamen circa Honorij lapſum opponitur à nonnullis ipſa Pontif. Agathonis ad Conſtantinum Auguſtū epiſt. huic Sextæ Synodo inſerta act. 4. in qua aſſeuerat Agatho Rom. Eccleſiam à tramite Apoſtolicæ traditionis numquam aberraſſe, neq; hæreticis nouitatibus deprauatam ſuccubuiſſe, ſuoſque prędeceſſores iuxta Domini noſtri ad Petrum pollicitationem numquam a fide defeciſſe, quin potiùs fratres in ea confirmaſſe. Verumtamen ſicut illa Chriſti ad Petrum aſſeueratio, rogaui pro te Petre, vt nō deficiat fides tua, non obſtat quin ipſe Petrus Chriſtum paulò poſt voce negauerit, ita nec Agathonis aſſertio circa prædeceſſorum fidem vllatenus obſiſtit, quin aliqui eorum, vt ipſi teſtantur Baronius, & Bellarminus, contra debitam fidei profeſſio-

fessionem grauiter peccauerint: vt Marcellinus quando idolis thus adhibuit, & Liberius dum Arianis in Synodo Sirmiensi proprio facto & subscriptione consensit, & palam communicauit. Simili pariter infirmitate cecidit Honorius, non quidem vt probabile est fidem abdicando, sed tamen delinquendo aduersus officium fidei profitendæ.

Denique ne quid intactum relinquatur, vrgent aliqui prorsus credibile non esse, si Honorius damnatus a Concilio fuisset, Legatos Romanos pro suo officio in oppositum reclamasse. Negamus enim prorsus id fuisse ipsorum officij, neque enim decebat eos contra ius ipsum priuato affectu abreptos odiosam & suspectam facere Orientalibus Romanam Ecclesiam, quo tempore ipsi Orientales ingenuè multorum Patriarcharum suorum damnationi suffragabantur. Quinetiam fieri potuit, vt Legati nonnihil reclamauerint, sed quia id specie tenus ac dicis causa fecerint, & ipsa prudentia suaserit graue impendere discrimen, si vlterius insisterent, idcirco non fuerit reclamatio vlla actis Synodi inserta. Procliues erant Orientales ad quandam erga Romanam Ecclesiam ęmulationem, vt apertè docet non modo succedentium sæculorum, sed etiam antecedentium experientia. Perspicuum enim est in præcedentibus Orientalibus Oecumenicis Synodis Constantinopolitanis duabus, & Chalcedonensi, Orientales non pauca fuisse molitos ex æmulatione in Latinos & Romanam sedem: quanta igitur exarsissent indignatione aduersus eosdem, si cum ipsi tanta facilitate tot Patriarcharum suorum damnationi acquiescebant, Romani peruicacius obstitissent, ne vnus Papa in eadem causa, licet vt existimo minoris culpæ reus, merita damnatione cum alijs perstringeretur; Res in grauissimum discrimen acta fuisset, vt ex Legatorum Romanorum nimia pertinacia Orientales animis alienati recusarent eorumdem exemplo quid-

thelitarum vniuersum præuaserat Orientem. His occasionibus locus differendi de dyptichis aperitur, & quisnam fuerit earum antiquus ritus.

Erant dypticha tabulæ quædam in Ecclesijs nomina fidelium continentes, qui communionis Ecclesiasticæ consortes erant, quæ legi solebant inter diurna mysteria dypticha [quæ Grȩca vox est) Latinè significant duplicata ob geminas tabulas, quarum vna comprehendebat viuentium fidelium nomina, altera defunctorum: pro vtrisq;verò Sacrificia & preces in Ecclesia offerebantur; eorumque nominum lectio publicè fiebat ex ambone seu pulpito. Illorum autem nomina delebantur, quos Ecclesia communione ac societate fidelium excludebat. Dyptychorum vsus iam inde à primis sæculis inualuit. Cuius meminit ritus Dionysius Eccles. Hier. cap. 3. sic dicens, & cum se mutuo omnes salutauerint, mystica sacrarum tabularum ἱερῶν πτυχῶν recitatio fit. Huc illa spectat Cypriani querimonia circa nimis facilem quorumdam lapsorum reconciliationem sic dicentis epistol. 10. ad communionem admittuntur, & offertur nomen eorum nondum pœnitentia facta. Hæc pariter visitur praxis in liturgijs Sanctorum Iacobi Apostoli, & Basilij, & Chrysostomi. Innocentius verò Papa primus epistol. ad Decentium Episcopum cap. 2. statuit vt completa fidelium oblatione recitentur in Ecclesia nomina fidelium qui oblationem fecerunt.

Præter eorum fidelium diptycha pro quibus siue viuis, siue defunctis orabat Ecclesia, erant insuper sanctorum in cœlo regnantium diptycha, vt publicè inuocarentur, & colerentur. Qui vsus in omnibus comperitur veteribus liturgijs. Et Cyrillus Ierosolymitanus quinta catech. Postea inquit mentionem facimus eorum etiam qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Marty-

rum, vt Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras, Theodoritus quoque libr. 5. histor. Eccles. cap. 34. refert orientales Ecclesias non aliter cum occidentalibus pacem iniuisse, quam illæ Ioannis Chrysostomi nomen in diptycha retulissent. Et mox cap. 35. ait Alexandrum Antiochiæ præsulem eiusdem magni Ioannis nomen tabulis Ecclesiæ inscripsisse. Innumera sunt eiuscemodi priscorum testimonia. Primarij quidem sancti semper & in omnibus Ecclesijs denominabantur Dei genitrix virgo, Ioannes Baptista, sancti Apostoli, & insigniores aliqui martyres. Deinde in singulis Ecclesijs peculiares ipsarum sancti commemorabantur, ijque maximè quorum reliquijs ditabantur. Cœterorũ fiebat in commune memoria, tametsi eorum singula nomina in publicis tabulis censerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium Diptycha, pro quibus in Ecclesia preces fundebantur S. Gregorius Papa libr. 3. epist. 37. ad Constantium Mediolani Episcopum rescribit nullam ipsi necessitatem incumbere nominandi Ioannem Rauennæ Episcopum inter missarum solemnia, cum nec Ioannes ipsum Constantium nominare soleat ad altare. In actis Chalcedonensis continetur epistola Episcoporum Ægypti ad Anatolium Constantinopolis, qua de Timothæo Æluro Alexandrinæ sedis inuasore conqueruntur, quod etiam in venerabili Diptycho in quo piæ memoriæ transitum ad cœlos habentium Episcoporum nomina continentur, quæ horis sanctorum mysteriorum secundum regulas releguntur, posuisset Dioscori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Ecclesias Latinam & Græcam Imperante Michaele Palæologo, primum fuit in sacris hymnodijs Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, vt refert Nicephorus Gregoras libr. 3. Et Alcuinus de celebratione missarum sic scribit: Post illa verba quibus

di-

dicitur in somno pacis, vsus fuit antiquorum sicut etiam vsque hodie Romana agit Ecclesia, vt statim recitarentur nomina defunctorum.

Quia vero in quotidianis collectis fidelium omnium nomina recenseri prę multitudine non potuissent, mox erat præcipua nomina nimirum Romani Episcopi, & Patriarcharum viuentium, tum Episcopi loci, tum Imperatoris siue Principis sæcularis, alta voce legere, vt ex multis veterum testimonijs liquet, tum eorum nomina qui oblationem ad altare fecerant, vt docet Innocentij Papæ epistola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronunciabantur, reliqua vero communi & genera memoria comprehendebantur: vt addiscimus ex liturgijs Basilij & Chrysostomi in quibus ita legimus, ὁ Διάκονος θυμιᾶ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὰ Δίπτυχα τῶν τε ζώντων, καὶ κεκοιμημένων ὧν βούλεται μνημονεύει, Diaconus sacram mensam incensat per circuitum & diptycha, viuorumque & defunctorum meminit quorum vult. Et subinde. ἐν ταῦτα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων. Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult viuorum & mortuorum.

Synodus Quini-sexta in Trullo.

IVstiniano secundo cui nomen Rhinotineto rerum potiente, habitus Constantinopoli fuit alter præsulum conuentus in Trullo, id est Imperialis palatij secretario supernè fornicato, vbi Canones duo supra centum conditi sunt; ann. Chr. 707. Quam Synodum Penthecten, id est Quini-sextam nuncuparunt, quasi supplementum quintæ & sextæ à quibus nulli editi sunt Canones. At Canones istos à Schismaticis profectos reiecerunt Romani Pontifices præsertim Sergius, qui tunc Ecclesiæ Romanæ Clauum regebat, vt testantur Anastasius in Sergio, & Beda lib. de sex ætatibus.

Adrianus tamen Papa in suo ad Carolum magnum libello citat ex his Canonem 82. quemadmodum etiam Synodus septima. Verum neque ex his conciliatur Synodo authoritas: Hoc enim Canone vtuntur sicut Dauid gladio Goliath Gethæi vsus fuit, vt scilicet aduersarios proprijs armis debellent. Illo namque Canone Iconoclastas adoriuntur, quo approbantur imagines Dominum Iesum humana figura referentes. Illa verò imaginum eiusdem sub agni specie abrogatio per hanc Trullanam Pseudo-synodum & scripturis diuinis contradicit, quæ plerumque sub agni tum denominatione tum effigie Saluatorem Dominum repræsentant, vt Liber Isaiæ & Apocalypsis, & testimonium Ioannis Baptistæ. Religiosus etiam primitiuæ Ecclesiæ, vsus nihil habuit eiusmodi repræsentatione frequentius, quæ passim visitur in antiquissimis Romæ Basilicis, & subterraneis cœmeterijs, alijsque alibi vetustissimis monumentis, tum sculpto tum musiuo tessellatoque opere. Denique antiquus liber Ordo Romanus ex vetusto receptoque dudum vsu loquitur his verbis: *In eadem Dominica post albas intra ciuitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in Ecclesia post missam, & communionem populo*. Quæ adhuc quotannis Romæ consuetudo seruatur.

Canon. 2. authoritatem Canonibus Apostolorum octoginta quinque attribui: Et constitutiones Apostolicas à Clemente Papa editas testatur fuisse ab insequentium temporum hæreticis deprauatas. Simile protulit iudicium & censuram in Romana Synodo Gelasius Pontifex de Clementis libris, sed & ipsos qui circunferuntur Apostolorum Canones dicit apocryphos. Hæc habentnr in decreto dist. 15. Can. sancta Romana Ecclesia.

Canon 12. Vsum coniugij Episcopis coniugatis interdicit. Canon verò 13. ex Canone Apostolorum praué intellecto, permittit coniugij vsum Presbyteris & Dia-

& Diaconis iam ante ordinationem coniugatis. Ceterum ex oppoſito Canon Carthaginenſis continentiæ Diaconorum & Sacerdotum præceptum diſertè refert ad Apoſtolorum traditionem ipſam. Et vtique in altaris miniſterio, quæ totius Eccleſiæ functio ſanctiſſima eſt, nihil habet minus ab Epiſcopo Sacerdos. Sed ſacris ordinibus annexum cœlibatum in ijs qui etiam ante conſecrationem iam erant matrimonio colligati plenius comprobaui ad Nicænum Can.3. Vide inſuper Carthaginenſis Concilij ſecundi Can.2.

Canon Quini ſextus 32. Armenos reprobat vinum aqua non miſcentes in ſacro altaris miniſterio. Damnat præterea hæreticos Hydropaſtas ſeu aquarios, qui ſolum ad altare aquam offerebant: quos etiam perſtringit ſcribens in Matthæum Chryſoſtomus. Et Concilium Carthaginenſe tertium eoſdem damnat canon. 24. Atque his omnibus antiquior Cyprianus martyr epiſtol. 63. Trullanus Canon iſte vino permiſcendam eſſe in Calice aquam confirmat teſtimonijs liturgiarum Iacobi Apoſtoli & Baſilij. Vide canon. 2. de conſecrat. diſt. 1. Et vetuſtiſſimus ſciptor Iuſtinus martyr in Apologia 2. verſus finem de fidelium communione ſic ait: μεταλαβεῖν ἀπὸ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος participare de pane Euchariſtico & vino & aqua, ſcilicet qua vinum ante conſecrationem dilutum fuit.

Canon 42. iubet vagos & per vrbem diſcurſantes eremitas, vel in communibus Monaſterijs cum Monachis profiteri, vel ad ſolitudinem compelli, vt re ipſa exequantur quod nomine præſeferunt. Vide ſuperius circa vagos Monachos canon. 4. Chalcedonenſem.

Canon. 52. In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ diebus ieiunij præterquam Dominicis & Sabbatis, & ſancto Annnnciationis die, fiat ſacrum præſanctificatorum miniſterium, ἡ τῶν προηγιασμένων λειτουργία ἱερά. Iſte notandus Græcanicæ Eccleſiæ ab antiquo ritus,

vt ferijs quadragesimæ sacra missa non celebretur, sed tantum præsanctificata offerantur, vt moris est apud nos die sancto parasceues. Balsamon ad hunc locum præsanctificatorum, inquit, liturgiam non intelligimus sacrificium incruentum, sed abductionem seu oblationem sacrificij iam antea peracti & perfecti. Atque hanc istius Canonis rationem adducit, quia per sacrificium gaudium & Ecclesiæ solemnis exultatio celebratur, quæ inconueniens est cum diebus pœnitentiæ & luctus. Idcirco Laodicænæ Synodi Canon 49. oblationes fieri & festa martyrum celebrari prohibet ijsdem diebus. Et Laodicænus pariter canon. 51. statuit, vt hæc festa & oblationes transferantur in proxima Sabbata, vel Dominicos dies quadragesimæ ipsius.

Canon Trullanus 55. Sabbatorum ieiunia etiam in diebus quadragesimæ reprobat, vti & reliqua parte anni, damnans diuersum Romanæ Ecclesiæ vsum, cui etiam arroganter iubet vt inuiolabiliter deinceps obtemperet isti Apostolorum Canon 65. si quis clericus inuentus fuerit ieiunans in sancto die Dominico, vel Sabbato præter vnum solum Sabbatum, deponatur: sin autem laicus, excommunicetur. Cæterum de ieiunijs Sabbatorum require, quæ tractaui ad canon. 50. Laodicænum.

Canon Trullanus 62. legi vetat falsas martyrum historias, sed igni tradi præcipit. Balsamon hoc loco fidem & diligentiam Simeonis Metaphrastis commendat, qui ex antiquioribus sanctorum vitis pleraque falsa, & commentitia quæ irrepserant eliminauit edito hac de re castigatiore libro. Laudem quidem aliquam eo nomine meretur Metaphrastes, sed non integram. Haud enim pauca spuria, & ab antecessoribus conficta in suam congessit sanctorum historiam spongia lituraque digna, vt aduertunt eruditi & passim Baronius admonet.

Ca-

Canon. 69. Nulli hominum liceat qui sit in laicorum numero intra septa sacri altaris ingredi: nequaquam tamen prohibita ab eo potestate & authoritate Imperiali, quandoquidem voluerit dona Deo offerre ex antiqua traditione, Balsamon priuilegij huius Imperialis causam refert ad Imperatorum vnctionem, qua dicit eos simùl inaugurati Imperio & Clero. Cæterum neque ista vnctio vllatenus pertinebat ad Sacramentum, neque à Deo præcepta fuerat sicut vnctio Regum Israel ex Dei mandato, sed tantum ab hominibus instituta. Vnctionis Regum Franciæ exordium referunt Hincmarus Remensis & Flodoardus ad diuinam institutionem miraculo comprobatam delatæ cœlitus ab Angelo ampullæ, quando Clodouæus baptizatus à Remigio fuit Remensi Episcopo, & Francorum Apostolo: quæ etiam nunc Remis asseruatur. Post vnctionem autem istiusmodi Reges Francorum mirifica strumas seu scrofulas solo contactu curandi potestate pollent. Mirum tamen est Gregorium Turonensem ætati Clodouæi multò viciniorem ac supparem, quique in suam historiam miracula diligenter conquisita congerere solet, nihil istius ampullæ de cœlo delatæ meminisse. Iuo Carnotensis Episcopus occasione vnctionis Regis Ludouici sexti cognomine Crassi, qui fuerat inunctus à Metropolitano Senonensi, præsentibus cum ipso Iuone, cæteris Senonensi suffraganeis Episcopis, contendit in sua epistol. 189. tum ex veteribus aliorum Franciæ Regum exemplis, tum ex alijs argumentis hanc vnctionem non esse alligatam siue Ecclesiæ Remensi siue eiusdem Episcopo, sed posse in alijs æque Diœcesibus atque ab alijs Episcopis fieri. Vltimo sanè sæculo Henricus quartus à quo multi strumosi curati sunt, ab Archiepiscopo Turonensi fuit inunctus oleo Ampullæ Turonensis sancti Martini, necdũ subditis ei Remensibus factioni contrariæ addictis.

Vt

Vt verò ad Imperatorem Constantinopolis redeamus, tanta hic ambitione supra omnem sacrosanctæ Ecclesiæ dignitatem se offerebat, vt intra templum ea celsitudine solium suum eleuaret, vt Patriarchæ sedile ad eius pedes collocaretur. Qua de re Innocentius Papa tertius Constantinopolis Imperatorem admonet, & coarguit cap. solitæ. de maiorit.& obed. Nicetas Choniates in Andronico Comneno refert hunc Imperatorem pro mercede sibi concessæ à Patriarcha indebitæ circa nuptiarum ex affinitate impedimentum dispensationis permisisse, vt cleri subsellia tollerentur altius, quatenus lateri ipsius Patriarcha quodammodo assidere, totaque cleri series. Verum post solemnem eo nomine habitam Imperatori gratiarum actionem, in qua Dauidicum versum Andronico applicabant: oculi mei ad fideles terræ vt sedeant mecum; ipsum paulo post cum insigni cleri totius pudore ac derisione iussisse, vt ad pristinam mensuram Patriarchæ clerique sedilia rursus deprimeretur.

Hic locus est congerendi veterum selecta testimonia circa clericorum supra quoscumque laicos etiam Imperatores orbis in loco præsertim sacro præcessiones, quæ hac sæculorum fæce tanta indignitate violantur. Scribit Theodoritus libr.5.hist.Eccles. cap.17. magnum Theodosium cum esset Mediolani, ex medio Ecclesiæ gremio processisse ad sacrum altare offerendi causa, factaque oblatione constitisse post cleri consessum intra cancellos. Id vt aduertit Episcopus Ambrosius misso Diacono Theodosium admonuit solis licere Sacerdotibus & Diaconis in sanctuario consistere: mandauitque vt inde ad laicorum locum digrederetur, purpuram enim facere Imperatores sed non Sacerdotes. Respondit Theodosius excusando se non per ambitum intus constitisse, sed sola consuetudine adductum quam Constantinopoli didicerat:

rat: habere vero se gratiam Episcopo pro hac admonitione paterna, simulque morem gessit & exiuit. Regressus postmodum Constantinopolim, cum solitam oblationem ad altare contulisset, memor huius moniti se extra Presbyterium ad populi stationem recepit. Tum Nectarius Episcopus rogauit quorsum recederet? At Imperator hoc demum didicit (ait) quantum inter Imperatorem intersit & Sacerdotem, & vix tandem reperi sinceri vnum veritatis magistrum Ambrosium, quem solum Episcoporum hoc dignum nomine cognoui.

Gregorius quoque Nazianzenus orat. ad ciues timore perculsos præfectum sic alloquitur: *An me liberè loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque imperio meo ac throno lex Christi subijcit. Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præstantius & perfectius: nisi verò æquum est spiritum carni fasces submittere, & cœlestia terrenis cedere. Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem sis accepturus in optimam partem, vtpotè sacri gregis mei ouis sacra magnique Pastoris alumna.*

Apostolici vir spiritus & ætatis Ignatius epistol. ad Philadelphios his etiam altiora sapit, & docet ita loquens: *Præfecti obediant Cæsari, præfectis autem milites, Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes simul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omnisque populus, milites quoque & præfecti, & Cæsar obtemperet Episcopo. Episcopi vero Christo sicut & Christus obtemperauit Patri, & ita vnitas à cunctis seruabitur.*

His conuenientia prædicat Chrysostomus in Matt. Homil.83. sacros sic alloquens Ecclesiæ ministros: *Si quis dux militiæ, si præfectus, si princeps diademate coronatus indignè accedat, prohibe: maiorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali honore insigniuit, vt talia discernatis.*

Carolus magnus laicos indebitum sibi locum intra Ecclesiam vindicantes mares sic reprimit libr.6. capitula-

tularis cap. 290. *Si quis indebitum sibi locum vsurpauerit, nulla se ignoratione defendat, sitque plenè sacrilegij reus qui hoc attentauerit.*

Huc pertinet præallegatum caput solitæ de maior. & obed. quo Innocentius tertius Imperatorem commonet Episcopum præesse principibus debere: vtpotè altioris dignitatis, & potestatis, quanto cœlestia terrenis, spiritualia & diuina corporalibus, & humanis antecellunt. Nota est historia sancti Episcopi Martini, vt se gesserit in mensa Imperatoris Maximi. Quinetiam Valerius Maximus de Religione populi Romani, quamuis falsorum deorum cultui addicti, & præterea innumeris triumphis & amplissima dominatione superbi, sic testatur lib. 1. cap. 1. *Omnia post Religionem ponenda semper nostra ciuitas duxit, etiam in quibus summæ maiestatis decus conspici voluit: quapropter non dubitauerunt sacris imperia seruire, ita se rerum humanarum habitura regimen existimantia, si diuinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulata,*

Can. 79. vulgarem illius temporis abusum reprimit, quo certis ritibus colebantur virginei partus secundinæ, declaratque virginis partum fuisse ἀλόχευτον, hoc est vacuum à secundinis, addit etiam absque vllo semine τόχον ἀππόρως συςάντα.

Can. 82. de imaginibus Christi sub agni specie. Vide in hanc rem quæ annotaui in istius Synodi exordio.

Canon. 8. notabile continet documentum. Quoties (ait) non inueniuntur testes firmi qui citra omnem dubitationem affirment fuisse infantem baptizatum, debere citra omnem hæsitationem baptizari, idque esse veteris & canonici vsus. Hoc idem constanter definiuit Gregorius magnus lib. 12. epist. 37. his verbis. *Hoc rite tenere debetis quod & nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus, vt quoties tam de baptismo aliquorum, quam de confirmatione, quam de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus certa*

certa ratio habetur, vt baptizentur tales, vel confirmentur, atque Ecclesiæ canonicæ consecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat: quoniam non monstratur iteratum quod certis iudicijs non ostenditur ritè peractum: Hæc nos vobis tenere & mandare docemus, &c. Hæc notent inaniter arguti Casuistæ, qui malunt animas Christi morte redemptas in re dubia de æterna salute periclitari, quam Sacramentum etiam absolutæ necessitatis de aliqua iteratione; perinde ac si Sacramenta ipsa Deus non instituisset in subsidium & salutem animarum: cum in dubio præcipiat sapientissimus simul & sanctissimus Pontifex Gregorius administrari quoque confirmationem, quæ tamen non æquè est vt baptismus absolutæ ad æternam vitam necessitatis. Hæc eadem de baptismo pariter & Ecclesiarum consecratione, quoties dubium occurrit, resoluit præterea Concilium Carthag. quintum Canon 6. Et summistas omnino relinquamus intactos S. Raymundus libr. 3 summæ titul. de ætat. ordin. §. 1: hæc eadem extendit ad ordinationem, ita dicens: *Regulariter teneas quod in huiusmodi de quibus non constat quod sint de essentia vel non, inuenitur tamen quod debent fieri, intelligas omnia esse de essentia: Vnde si aliquid tale de quo dubitatur vtrum sit de substantia vel non, fuerit omissum, potest ordinatio iterari: non enim intelligitur iteratum quod nescitur esse factum*, dist. 68. cap. Presbyteri. Et de consecr. dist. 1. cap. Solemnitates. Hæc aliaque Raymundus. Et tamen antiquioribus nondum in mentem venerat illa prouide sequentibus excogitata sęculis, in casibus ambiguis conditio pręscripta in cap. 2. de baptism. si non es baptizatus, &c. Ideoque verborum etiam absoluta forma in re dubia conferebant Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Ecclesiæ consecrationem.

Canon *96*. Qui Christum per baptismum induerunt eius in carne vitæ agendæ rationem imitari professi sunt. Sententia hæc omnium Christianorum infixa

cordi

cordi esse debet. *οἱ χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν.*

Canon 100. Picturas fieri prohibet quæ ad turpes libidines illiciunt, & facientes iubet excommunicari. Id enim quæ hic legitur vox *ἀφοριζέσθω* significat, non vero vt Latinus vertit interpres depositionem. Quam pœnam solent Græci Canones exprimere per verbum *καθαιρέσθω*, solosq; hac cēsura clericos plectere. Exemplū in hanc rem memorabile refert Prosper lib. de promiss. & prędict. Dei c.6. Puellam in balneo se lauātem ex aspectu lasciuo, quæ inibi erat statuæ Veneris fuisse protinus à Sathana possessam, multisque vexatam diebus, donec ad reliquias S. Stephani martyris liberata est.

Canon 101. Minimè permittit communicantes Eucharistiam aliquo vasculo excipere, sed manibus ipsis in crucis figuram conformatis. Hoc idem suadet Cyrillus Ierosolymitanus catech, magist. 5. Quem etiam veterem communicandi ritum sic exprimit Chrysostomus libr. 3. de Sacerdotio, *ὁ μετὰ τοῦ πατρὸς ἄνω καθήμενος ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσί*, qui cum Patre sursum sedet omnium manibus continetur. Alicubi tamen mulieres sacram Eucharistiam linteamine excipiebant, vt docet Augustinus sermon. 252. Maximus martyr & Monothelitarum debellator admonet communicaturos viros vt prius manus abluant, mulieresq; vt linteamina mundissima deferant vbi Christi corpus accipiant. Denique Concilium Antissiodorense præcipit Can. 36. *Non liceat mulieribus nuda manu Eucharistiam sumere*. Vocatque idem Conc Can. 42. *Dominicale* linteum illud in quo iubet à fœminis Eucharistiam excipi.

Septima Synodus Oecumenica Nicæna II.

LEo Isauricus Imper. suadentibus Constantino Episcopo Nacoliæ, & Beseræ qui Christianis ortus parēribus deinde captiuus in Syriam abductus Mahumetana in hauserat impietatem, bellum execrabile sacris

ima.

imaginibus indixit, quas edicto proposito ex Ecclesijs alijsque quibuscunq; locis proscripsit. Dum vero peruetustæ Religionis imaginem Saluatoris, quæ ad æneã vrbis portam sita erat ex edito loco vi ferroque deturbat, succensent qui aderant, totaq; hoc nuncio ciuitas percellitur: tunc armati populi concursu satellites discernuntur, & apparitores ad hoc exequendum facinus missi. Ea de re infrendet ferox & truculentus Leo, totamque vrbem rapinis, hominum raptationibus, & feralibus supplicis infestat & cruentat.

Aggreditur inter alios sapientissimum & venerandũ Studitatum collegij pręfectum; eiusq; duodecim contubernales diuina humanaq; sapientia instructissimos ad quos seu ad oraculum in præcipuis diuinarum humanarumq; disciplinarum ambiguitatibus recurri solebat, quos ipsi quoque Imperatores frequenter consulebant. Hos priuatis colloquijs, adhibitis nunc blanditijs nunc minis in suas partes attrahere conatus est Leo, sed eorum constantia repulsus, eosdẽ cum ædibus in quibus conuiuebant vna cum instructissima Bibliotheca flammis vna nocte absumpsit. Nouis præterea sceleribus priora accumulans sanctorum etiam cultũ abolere, eorum loculos perfodere, sacraque fędare lipsana instituit. Has excitatas a Leone tragędias recensent author historiæ miscellæ, Nicephorus Constantinopolis Patriarcha in Breuiario, Zonaras, & Cedrenus in Leone; ipsaque passim huius Synodi acta.

Dum truculenter furit Leo, Regiæ vrbis Patriarcha Germanus vir sanctissimus omni studio nascentem impietatem coercere nititur, atque fideles quos dira insectatio vrgebat aut labefactat confirmare; hunc priuatis colloquijs frustra tentatum ex sede Patriarchali & vrbe exegit: eiusque loco Anastasium iconoclastam Leo subrogauit. Ioannem quoque Damascenum piarum imaginum strenuum defensorem, transmissis ad principem Damasci confictis proditionis literis, accusat,

pserat, designant Imperatorem: Beresen vero tot malorum authorem suasoremque obtruncant, sacrasque imagines pristinis locis reponunt. Sed comparato exercitu Copronymus Constantinopolin terra mariq; obsidet, atque ad deditionem compellit, Curopalati oculos effodit, eius liberos interficit, ne quis ex illa progenie scelerum ipsius & sacræ Religionis vindex superesset. In reliquos perduelles crudelissimè deseuit, quãplurimos præcisis ferro manibus, varijsq; supplicijs excarnificator interimit, reliquos omnibus fortunis expoliat. Quinetiam vesaniæ suę specimen erga Pseudo patriarcham Anastasium exhibet, quamuis eiusdem secũ impietatis fautorem. Hunc enim asello præpostere impositum, & flagello per vrbis compita cæsum, in thronum Patriarchalem denuò collocauit.

Cũ verò Romani Pontifices Concilia diuersa in Occidente diuersis locis cogerent, vt malum in Religionis exitum erumpens cohiberent. Copronymus Pseudosynodum trecentorum, & triginta antistitum Constantinopoli coegit, qua in sacras imagines conclamatur. Interea Constãtinus Monachus Pseudopatriarcha successor Anastasij, satellitio Imperatoris stipatus, per forum, per Ecclesias, per omnis sexus Monasteria, per priuatorum ædes concursans, imagines quotquot supererãt, diripit, abradit, deijcit, & eos qui habebãt verberibus, & carceribus mancipat: Sanctorũ reliquias cũ venerãdis imaginibus, & Catholicorum libris per fora excitatis rogis incẽdit. Ipse verò Copronymus aliquot Senatores, & clarissimos viros, eo quod prohibitas imagines coluissent, vel occultassent, durissimis neruis in medio foro verberari ad necem iussit: Monachus etiam & Sanctimoniales raptari, & post immania supplicia, & ludibria trucidari. Qui verò superfuerunt Monachi compulsi sunt pallio, & cucullo deposito inire incesta connubia, sordidisque artibus victum quærere. Inter milites quoque Monasteria distributa sunt, vt omnis

Z in-

neam pœnitentiam, respondit Imperatoribus causam rei sciscitantibus, quia Copronymi Conciliabulo, quo procusum fuit aduersus venerandas imagines decretum, suam adiecerit subscriptionem, & ni pœnitentia scelus elueret, æterno foret supplicio damnandus. Qua permoti responsione Imperarores de optimo Patriarcha eligendo solliciti Tarasium promouendum curarunt. Ille verò grauissimum onus detrectabat, nec prius vrgentibus Augustis cessit, quam fore polliceren. tur, vt legitimam Synodum ex Romani Pontificis consensu indicendam, & habendam curarent.

Scripsit ergo litteras ad Adrianum Papam Tarasius, quibus de sacrarum imaginum cultu piè, doctеque disserit. Scripsere pariter ad eumdem Constantinus, & Irene, rogantes vt Synodum indiceret, suosque de more Legatos ad eam mitteret. Lętior Pontifici nullus afferri poterat nuncius. Itaque Petrum Archipresbyterum Ecclesiæ sancti Petri, & alterum Petrum Abbatem sancti Sabæ committit, qui suo nomine Synodo præsint. Cæterùm adeò Constantinopoli hæresis inualescebat, vt ibi tumultus incredibiles excitarint Iconomachi, quos nec ipsi potuerunt Imperatores compescere.

Igitur Nicæa prælecta fuit in qua Synodus haberetùr, quæ ciuitas Metropolis Bithyniæ est, prima Synodo Oecumenica dudum insignis. Interfuere cum Tarasio religiosissimo Constantinopolis Episcopo duo Monachi Ioannes, & Thomas sedium Orientis Patriarchalium locumtenentes, & cum his trecenti quinquaginta Episcopi multique cum delectis Monachis Archimandritæ, qui Patrum consessum sanctitatis, doctrinæque splendore decorabant, missique ab Imperatoribus aliquot Senatores. Concilio præsederunt Apostolici Legati. Gesta hæc sunt Chr. an. 787. Coacta iam Synodo multitudo Episcoporum supplices libellos obtulerunt ad veniam deprecandam, eo quòd Co-

pronymi Synodum approbassent: in primis Gregorius Neocæsariensis, qui fuerat in Pseudosynodo quasi pręses,& antesignanus. Vtramque in partem agitata sententia est, sed mitior demum præualuit, qua cunctis condonatum est, & permissum, vt suum quisque gradum,& dignitatē retineret. Lecta primum fuit Adriani epistola,cui honorificè ab omnibus acclamatum est. Placuit deinde vt ex Sanctorum Ecclesiæ doctorum libris depromptæ palam legerentur grauissimæ sententiæ,& exempla,quibus Religiosa imaginum veneratio asseritur,tamquam à Sanctissimis Patribus tradita,iam inde ab exordijs Ecclesię,continuoque Christianorum sæculorum vsu recepta, plurimisque confirmata miraculis. Quapropter Patrum suffragijs sancitum est, vt in Ecclesijs alijsque honestis locis, Christi Domini Sanctorumq; imagines collocentur ad piam memoriam, & virtutum imitationem excitandam: tum etiam vt ipsi in suis imaginibus debita sibi veneratione colantur,quandoquidem his delatus honor adPrototypum, & exemplar refertur quod illæ repræsentant. Decretum quoque vt fideles debita veneratione Sanctorum reliquias prosequantur,& his contradicentes hæretici declarantur,& anathemate feriuntur.

His sanctissimè constitutis placuit in medium proferri Saluatoris imaginem, & ab omnibus suppliciter procumbentibus adorari. Perlecta etiam ne quid deesset examinataque sedulò fuit Copronymi Synodus, eiusque vanæ rationes verissimis alijs euersæ, & quantum opus erat expositum diuinarum litterarum testimonia, quibus idola gentium redarguuntur nihil cum sanctis imaginibus habere commune.Proinde damnata illa Pseudo-synodus omnium cōsensu fuit,& dictum anathema in Anastasium,Constantinum,& Nicetam Pseudo-patriarchas. Postremò sancta Synodus Canones XXII.adiecit. His ritè peractis, Tarasins transmissis ad Adrianum litteris rerum in Synodo gestarum rationem

tionem reddidit. Porrò Adrianus non solùm Apostolica authoritate Synodum muniuit, & approbauit, sed prætereà conscripta ad Carolum Magnum epistola defendit ab aliorum criminationibus.

Actione huius Synodi quinta inter quamplurima Sanctorum testimonia locus adducitur Ioannis Thessalonicensis Episcopi, quo asseritur Sanctos Dei Angelos, Sanctorumque animas figuris corporeis sufficienter repræsentari, eo quòd vtrisque Catholica Ecclesia corporeas substantias attribuat, tenuissimas quidem vtpotè igneas, aut aereas. Idque author ille confirmare intendit tum Dauidis, atque Apostoli testimonio isto: Qui facit Angelos suos Spiritus, & Ministros suos flammam ignis: tum etiam Athanasij, Basilij, Methodij, aliorumque Patrum authoritate. Quod ait author ille de sensu Catholicæ Ecclesiæ non sic intelligendum est, quasi Ecclesia hoc definiuisset, sed quia complures, & illustres Ecclesię Doctores hoc asserebant, ita vt eastum sententia præualeret: Nec solùm apud Græcos, sed & apud Latinos, ex quibus est Hilarius in Matt. S. August. innumeris pęnè locis, lib. 3. de Gen. ad lit. c. 10. & epist. 111. & 115. & lib. 3 de Trinit. c. 11. & in Psal. 85. & 145. & lib. 2. de Ciu. Dei c. 23. & lib. 15. c. 23. & li. de diuination. dęmon. & in Enchir. c. 59. & alibi, vt asserat Vasq. tract. de Angelis non dubitasse Augustinum Angelos esse corporeos, sed tantùm an eorum corpora contrectari possent. Hoc idem tenuit quoque Cassianus collat. 7. cap. 13. Bernardus hoc propendet sermon. 5. in Cant. & Angelis corpus aereum assignat. libr. de considerat. His accedit Rupertus Abbas libr. 1. de Trinitat. cap. 11. Ex Græcis præter commemoratos Athanasium, Basilium, Methodum, Ioannem Thessalonicensem, idem ipsum tradit Origenes lib. 1. Periarchon in proęm. Cæsarius Nazianzeni frater dialog. 1. Elias Cretensis ad orat. 1. Nazianzeni ad verba ista: nihil enim mihi. Quotquot etiam ex Græcis, Latinisque docuerunt

Angelos cum mulieribus consuetudinem habuisse, ex iisque progenuisse Gigantes Iustinus, Irenęus Clemens Alexandrinus, Eusebius Cæsariensis, Tertullianus, Lactantius, aliique, qui licet astruant in Angelis, & hominum animis spiritualem substantiam, id vnum volunt esse tenuissimam, & subtilem admodum, longèq, distantem à concretiş, crassioribusq; corporibus non tamen omnis expertem materiæ. Olim pręualuerat apud sanctos Patres Platonis Philosophia dœmones elementares constituentis, & animas igneæ substantiæ. Exortu postmodum Scholasticæ Theologiæ receptior euasit Aristotelis doctrina lib. 12. Metaph. c. 6 7. 8. afferens, & probans intelligentias esse ab omni materia, & quantitate separatas. Idq; fortiùs apud Christianos suadet visio diuinæ essentiæ, quoniam videbimus Deum sicuti est 1. Io. 3. ad hanc vero visionem nullam habere potest aptitudinem nec remotam quidem aut supernaruralē materialis substantia. Itaq; Magister sententiarum, & Thomas, & alij ferè omnes scholarum Theologi oppositam veteribus illis sententiam consectantur: cui plus etiam fauent hæc Lateranensis sub Innocentio III. Cōcilij verba, quæ leguntur in cap. firmiter de sum. Trinit. *Deus vtramque de nihilo condidit naturam spiritualem, & corporalem, angelicam videlicet, & mundanam: deinde humanam quasi communem ex Spiritu, & corpore constitutam, &c.*

Etsi verò probabilius sit Lateranensis Concilij eam non fuisse mentem, vt res ista tamquam fidei propositio ibi definiretur: non foret tamen temeritatis expers his instructioribus sęculis peruicax in contrarium opinio. Et verò sancta Dei Ecclesia temporum progressu nouis cognitionibus pleniùs illustratur: vnde scribitur in Cantico procedere illam instar surgentis auroræ. Quod exemplis sequentibus patefit.

Licuit priscis sęculis Angelos credere corporeos, & ex his nonnullos cum mulieribus antequam cęlo exularent, corporum habuisse commercia. Licuit similiter san-

ſanctis olim Doctoribus Papiæ Hierapolitano,Melitoni Sardenſi,Irenæo,Iuſtino,Lactantio,Seuero Sulpitio, eſſechiliaſtis,quę nunc perſuaſio hæretica,&piacularis eſſet.Licuit initio eximijs illis viris,& S.Cypriano Carthaginenſi, Dionyſio Alexandrino, & Firmiano Cæſarienſi,& ampliſſimis totius Africę,& AlexandrinæDięceſeos Synodis omnium indiſcriminatim hęreticorum reijcere baptiſmum, quod ſiue poſt Stephani Papæ decretum,ſiue poſt Nicęnam Synodum, pœnam mereretur anathematis . Licuit antiquis de multis Scripturæ partibus ambigere an canonicæ eſſent,vt obſeruatum ſuperiùs à nobis eſt Laodicænum canon 59.At re poſtmodum perſpicuè definita non liceret circa huiuſmodi animo eſſe ancipiti.*Multa nunc ſcimus*(ait Alfonſus de Caſtro lib.1.de hęreſib.c.27.)*quæ à primi patribus,aut dubitata,aut prorſus ignorata fuerunt: Multa didicit Mater Eccleſia*(inquit Paulus Serlogus Societ. Ieſu anteloquio 3. in Cant. ſeſſ.3.*proceſſu temporum multa ſtabiliuit, declarauitq;fidei dogmata quæ licitis olim opinionibus iactabātur.*Vicentius Lirinenſis ſic loquitur aduer.hær.commonit.1. c.27.*Creſcat igitur oportet,& multum vehementerq;proficiat tàm ſingulorū,quàm omniū,tàm vnius hominis,quā totiusEccleſiæ ætatū,ac ſæculorū gradib.intelligētia,ſciētia,& ſapiētia.*

Canon.14.reprobatur abuſus quo pueri Clerici poſt tonſuram admittebantur ſtatim ad legendum in Eccleſia pro ſuggeſtu ante ſuſceptamLectoris ordinationem. Permittitur deinde Abbatibus modò Sacerdotes ſint & ab Epiſcopo benedicti, Lectores ordinare, proprios dumtaxat Monachos. Permittit Chorepiſcopis idem Canon lectores ordinare, dum præceſſerit Epiſcopi cōſenſus.Conc.Trid.ſeſſ.23.c.10.Abbatib.pariter Sacerdotibus,& abEpiſc.benedictis indulget,vt ſubditisMonachis tonſuram,& minores ordines conferant.

Can. 15. Prohibet duas cuiquam Eccleſias conferri etiam paupertatis obtentu:quo caſu proponit imitandum potiùs Paulum in Actis Apoſt.proteſtantem ſe ad

sui, suorumque victumque proprijs manibus laborasse, quod in suis pariter epistolis insinuat. Hic tamen Canon vbi magna est Clericorum penuria duas permittit ab vno, & eodem Ecclesias in minoribus oppidis possideri. Refertur à Gratiano c. Clericus 21. q. 1. Idem ante sanciuerat Synodi Chalcedonensis Can. 10. interdicens ne quis Clericus duarum ciuitatum Ecclesijs ascribatur. Pari ratione cauetur in Concilio Agathensi Can. 57. & in Epaunensi Can. 9. & in Lateranensi sub Innnocentio III. Can. 29. & in Tridentino sess. 7. c. 24. & sess. 14. c. 17. necnon in c. vnum Abbatem 21. q. 1. ne vnus duobus monasterijs Abbas præficiatur. Ius quoque ciuile non permittit duplicem in vno militiam, seu duobus mereri cingulis, aut stipendijs, l. his quidem, c. qui milit. non pos. lib. 12. sed hanc quæstionem paulò fusiùs, & dilucidiùs discutiamus.

Canonum periti duplicem norunt plurium beneficiorum incompatibilitatem primi generis, & secundi. Incompatibilitas primi generis ea est, vt secundo per pacificam possessionem obtento beneficio, primum statim vacet, c. de multa 18. de præben. & extr. execrabilis, eod. tit. & c. litteras 9. de conces. præben. & c. cum in cunctis 7. §. cum verò, de electio. Altera, seu secundi generis incompatibilitas ea est, qua simul nequeunt plura licitè beneficia simplicia teneri, nisi accedat dispensatio quæ iusta causa subnixa sit: nec ideò tamen vacant priora beneficia per posterioris adeptionem, quamuis horum singula sufficere possint ad victum. Etenim si singula non sufficiant honestæ sustentationi, possunt duo, vel tria licitè possideri citra dispensationem iuxta Trid. Conc. decret. sess. 24. c. 17. his verbis: *Statuit sancta Synodus, vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominùs aliquod simplex beneficium, dummodò vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferre*. At verò

rò ad incompatibilitatem primi generis pertinent duæ simul dignitates, vt duo Episcopatus, duo decanatus, aut vnus decanatus simul cum præpositura, vel Archidiaconatu. Item plures parochiæ aliauè curata beneficia. Item plures in eadem Ecclesia personatus, aut dignitates etiam sine animarum cura. Denique plures vniformes præbendæ sub eodem tecto quamuis simplices, vt duo Canonicatus, c. litteras de concess. præben. Hæc quoque incompatibilitas extenditur ad Episcopum, qui statim atque consecratus est, & bonorum Episcopalium fructu gaudet (non enim isthic comprehenduntur Episcopi merè titulares, aut aliorum Episcoporum suffraganei, qui licèt consecrati, non tamen fruuntur Ecclesiarum Episcopalium prouentu) aut etiam elapso tempore quod Canones Episcoporum consecrationi præfixerunt, amittit illicò iure ipso omnia quæ priùs habebat beneficia, nisi Apostolicæ sedis se dispensatione præmuniuerit, c. cum in cunctis 7. §. cùm verò de elect. Sed si pauper sit Episcopus, poterit adhuc ei simplex conferri beneficium: licèt enim amittat anteriora, non tamen ius facit eum inhabilem ad posteriora simplicia, vt docent Martinus Nauarra, & Less. lib. 2. de iust. c. 34. dub. 27. n. 139.

Can. Nicænus 16. cauet ne Episcopi, aut Sacerdotes aliique clerici splendidis, ac insignibus indumentis, aut vnguentis odoratis vtantur, eosque puniri sancit quicumque Clericum modestè vestitum deriserint. Prohibet etiam quibusuis Ecclesiasticis deferre in vestium oris, ac marginibus lacinias versicolores. Citatur in c. omnis iactantia 2. q. 4. Require superiùs Concilij Carthaginensis quarti Can. 45.

Canon Nicænus 17. Personarum Monasticarum frequentem hoc sæculo abusum reprobat, quæ cùm in Monasterijs proprijs subesse nolint, noua Monasteria construere aggrediuntur quibus præficiantur. Præterea inhibet Episcopis ne nouas Ecclesias, aut oratoria ex-

polin esse Bithinię vrbem cum sit Thraciæ. 3. fuisse Gręcorum Synodum illam sine Romani Papæ consensu habitam, cum tamen constet fuisse ab Adriano Papa indictam, & approbatam, eiusque Legatos in ea præsedisse. 4. eandem Synodum constituisse vt imagines eodem cum Deo cultu colerentur; cùm tamen eius act. 1. Basilius Ancyræ Episcopus quondam iconomachus non aliter à Nicęna Synodo admissus fuerit, nisi profitendo palam sacras imagines esse venerandas, & adorandas modò ne latriæ cultu, qui soli Deo debetur. Et Act. 3. Constantius Constantiæ Cypri Episcopus: actionibus 4 & 7. alijque similiter Ecclesię reconciliati fuerint, & vnitati fidelium redintegrati cum eadem fidei protestatione, modò ne latriæ cultu soli Deo competenti sacræ imagines adorentur.

Porrò vt omnis verborum tollatur ambiguitas, latrię cultum hic intelligunt Nicęni patres absolutum illum cultum, qualis à Gentilibus deferebatur idolis, quæ absolutè ab ijsdem vt dij colebantur, existimantibus numen in illis statuis residere: cùm tamen fidelium cultus erga imagines sit respectiuus ad Deum, vel Sanctos per imagines repręsentatos, vt possit eiusmodi cultus pro exemplariū dignitate coram imaginibus delatus, dici latriæ, vel hyperdulię, vel dulię cultus respectiuus quidē quoad imaginem, absolutus autem quod attinet ad exemplar, seu prototypum per imaginē repręsentatū.

Anterioris sęculi ann. 1549. prodijt in publicum ignotus anteà liber Carolo magno ascriptus, & ab eodē ad Adrianum Pontif. directus contra imaginum venerationem, absque vlla siue loci, siue Typographi nota.

Si liber non est ab ijsdem qui publicarunt hæreticis confictus, non alium habet authorem quàm eiusdem cum Carolo sęculi iconoclastam, non ipsum Carolum, à quo tamen transmissus ad Adrianum fuit, vt suo nomine, censuraque Apostolica illum perstringeret, aut refelleret. Extat vtique Adriani Papæ ad Carolum liber,

ber, quo prior ille liber sacras oppugnans imagines accuratè refellitur. Ex quo Adriani libro Iuo Carnotensis pleraque desumpta inserit in quarta decreti sui parte. Constat certè ex Anastasij præfatione ad septimam Synodum Gallos nonnullos imaginum venerationem respuisse.

CONCIL. VORMATIENSE.

SVb Adriano Papa II. & Imperatore Ludouico II. an. Domini 868. habitum est Concilium Vormatiensé, huius Canon 22 ita decernit: *Si pater, vel mater filium, filiamque intra septa Monasterij in infantiæ annis sub regulari tradiderit disciplina, non liceat eis postquam ad annos pubertatis peruenerint, egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnibus deuitandum est, quia nefas est vt oblatis Deo à parentibus filijs voluptatis fræna laxentur: igitur vt prædiximus non liceat eis susceptum habitum vnquam dimittere, sed conuicti quod tonsuram, aut Religiosam vestem aliquando habuerint, in Religionis cultu habituque velint nolint permanere cogantur.* Adeò perspicuæ sunt istius Canonis, & plurimorum aliorum conformium Canonum expressiones, vt pudor omnis animique sinceritas prorsus ei ableganda sit, qui per multiplices alienarũ, & violentarum glossarum inuectiones in oppositum sensum hæc detorquere obnitatur, quem voces ipsæ & vltrò, & iteratò præ se ferunt. Eadem non minùs euidentibus verbis repetitur sanctio sequenti Can.23. *Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit, &c.*

Istiusmodi Ecclesiæ vsus, & disciplina non hic habuit initium, hoc enim ante constituerat Gregorius Papa II. in sua ad Bonifacium Moguntiæ Episcopum epistola ijsdem prorsus verbis: adeò vt Concilium Vormatiense suos inde Canones 22. & 23. nihil ferè immutando desumpserit. Idem pariter resoluit Isidorus

rus citatus in c. quicumque 20. q.1. Toletanum quoque Concilium quartum rem eaddem prorsus decernit anno 643. Canon 48. & habetur in decretis Gratiani c. Monachum 20 q.1. Idemque iteratur decretum in Concilio Triburiensi citato in c. quem progenitores 20. q.1. Alexander quoque Papa III. hoc item decernit de perpetua ad Monachismum astrictione ex sola parentum oblatione. Constit. Alex. III. p.50. cap.50. Post quem Clemens Papa III. hanc eamdem confirmat disciplinam, & vsum, c. cum virum, de regular.

Itaque septingentos annos Ecclesia hoc iure vsa est patriæ potestatis iura multò vlteriùs erga liberos proferens nondum sui per ætatem compotes, quàm præsens, magisque æquitati consentaneus vsus permittat. Vrgebant forsitan exempla Samuelis, quem mater tabernaculo consecrauit, & Iephte votum, secundùm quòd filiam vnicam Deo immolauit. Quinimò fauore Monasticæ Religionis vlteriùs etiã progressi sunt olim Ecclesiæ Canones. Ex quo enim aliquis etiam adultus nec suę mẽtis compos aliena voluntate fuerat in ægritudine periculosa Monastico habitu amictus, æger ille conualescens tenebatur reliquum tempus vitæ indispensabiliter in Monachali veste, & instituto traducere, Adeò vt Hispaniæ Rex Vamba, & morum sanctitate, & bellica laude, & Saracenorum victorijs inclytus, cùm in motbum incidisset alienatus à sensibus, ab Episcopis, & proceribus Hispaniæ pro more in Hispania recepto Monastica veste indutus, & deinde conualescens se astrictum Monasticæ vitæ ex eiusmodi sibi iradito amictu agnoscens, regnum suum in affinem quemdam suum transtulerit. Illud expresse refertur in Concilio Toletano anni 680. Can. 2. cuius deinde Can. 2. significatur eam tum viguisse in Hispaniarum Ecclesijs consuetudinem, vt cùm se in ægritudine aliquis proximS putaret moriturum, Monasticum habitum peteret, & acciperet, aut etiam non petitum ne-

nesciens nec sui compos acciperet, hoc ipso sic astringeretur Monasticæ professioni, vt conualescens ad sæculum reuerti non posset, Monachusq; in perpetuũ remaneret; licet pęna dignus cẽseretur Sacerdos, qui habitũ nõ petenti ministrasset. Quã disciplinã, & consuetudinem Baronius quoq; refert ad ann. præfatum 680.

Posterioribus sanè Canonibus meliùs cautum est, quibus omnis irrita professio Monastica redditur, si non fuerit libera, & spontanea, & si non præcesserit saltem integer probationis annus. His quoque prouisum est, vt omnis professio quæ facta fuerit à fœmina ante cõpletos duodecim ętatis annos, aut à masculo ante quatuordecim, sit prorsus inualida c. significatum, & c. cũ virum de regularibus eandem pręfigendo ętatem professioni regulari, quæ requiritur pariter ad validum, & insolubile matrimonium Successit demum Conc. Trid. ordinatio sess. 25. de regul. c. 15. quæ nunc vbique viget, requirens ad Religiosam professionem in vtroque sexu completos ætatis annos sexdecim. Idemque Concilium pœnam excommunicationis parentibus, & alijs quibuscumque infligit, quicumq; per vim, aut metum ad Religionem quemquam adegerint, vel ad id cooperati fuerint d. sess. 25. c. 17. & 18.

Synodus Oecumenica octaua, & Constantinopolitana quarta.

Historiam huius octauæ Synodi exactè descripsit Nicetas Dauid Paphlago scriptor ætatis illius in vita S. Ignatij Patriarchę Constantinopoleos Nicephorus Orientis Imperator filiam suam Procopiã Michaeli Curopalati dedit in matrimonium ex quo natus est Nicetas alijque liberi. Cùm verò Nicephorus è viuis excessisset, omnium consensu Michaeli defertur Imperium principi iustitiæ, & pietatis ornamentis spectatissimo, qui magna virtute biennium imperauit: Donec

Leo

Leo Armenus cui Michael præfecturam exercituum Orientis crediderat,in ſuum principem, ac benefactorem perduellis regnum occupat ,Michaelem cum vxore,& liberis in diuerſas inſulas ablegat, & Monaſterijs includit:Regios liberos caſtrari iubet,atque ex his Nicetam cui caſtrato, & in Monachum detonſo Ignatij nomen eſt inditum.Leo qua tyrannide, & nequitia regnum inuaſerat,eadem adminiſtrauit, & dudum à Synodo ſeptima ſopitam iconoclaſtarum hęreſim magna Eccleſiarum clade,& piorum omnium dira inſectatione reſtituit, non minori rabie furens, quàm Leo ille Iſauricus à quo fuerat primùm excitata. Sed exacto Imperij ſeptennio diuina vltione interemptus eſt à Michaele Balbo pariter iconoclaſta: quem poſt annos Imperij octo filius excepit Theophilus paternæ impietatis æmulus,qui annos aliquot Imperio potitus,tranſmiſit illud ad filium Michaelem ſub Theodoræ matris tutela Religioſæ,viriliſque animi fœminæ,quæ filium Catholica Religione imbuendum curauit, inſtauratoque ſacrarum imaginum cultu,Methodium virum ſanctiſſimum quem in fide Orthodoxa inuictum Michael Balbus exilio damnauerat,reuocauit,atque in Regia ciuitate Patriarcham conſtituit; quo munere præclare quadriennio perfunctus abijt in cœlum.

Tum verò eiuſdem Theodoræ ſtudio Ignatius Michaele Curopalate natus in eandem promotus eſt dignitatem.Hoc pręſule Orientalis Eccleſia, & fidei ſinceritate,& morum commendatione refulſit, tranquillaq; pace integros vndecim annos potita eſt. Sed tam felicem rerum ſtatum Cęſaris Bardæ ipſius Theodoræ fratris ambitio turbauit. Hic Imperatori perſuaſit vt matrem rerum gubernaculis ablegatet, includeretque Monaſterio, atque ex Michaelis vecordia fiduciam ſumens,omnem Imperij poteſtatem in ſe vnum tranſtulit. Erat præterea Bardas infenſiſſimo aduerſus Ignatiũ animo,qui paſtoralis Officij, & conſtantiæ ſpecime n dederat,

dederat quando post sæpiùs à se frustrà admonitum Bardam, vt stupri consuetudine, quam cum propria nuru graui omnium scandalo, & offensione habebat, desisteret, ad sacram Eucharistiæ synaxim solemni Epiphaniæ die accedere ausum palam repulit, & ad pœnitentiam adhortatus est. His accesserat vt cum suasu Bardæ Michael accito Ignatio mandasset vt inuitam Theodoram attonderet, Monasterioq; includeret; id facere vtpote rem indignam, & Ecclesiæ Canonibus aduersantem recusauerit. Idcircò Bardas Ignatium apud Imperatorem maiestatis reum postulauit, simulque in insulam deportauit, & Photium ad eius sedem intrusit,

Erat Photius vir laicus, natalibus illustris, dignitate prothospatarius, & primus à secretis, vir immensæ ambitionis, veterator, & versatilis ad omnia, ingenij, tantaque disciplinarum omnium peritia prędit, vt (vel ipso Niceta Dauide teste) non modo sui æui princeps haberetur, sed etiam cum præstantissimis veterum quorumcumque ingenijs decertare posset: At eximias naturæ, & artis dotes animi eius improbitas, & incredibilis ambitio, perfidiaque obscurabant. Vix credat aliquis quàm implacabili crudelitate, quàm impudentibus calumnijs, & quàm immanibus corporis cruciamētis Regiæ stirpis Patriarcham eximia vitæ sanctitate venerandum, ætate etiam prouectum diuexauerit scelestissimus Photius, quamdiu Bardas superstes fuit.

Interimitur à Basilio Macedone protestatore iussu ipsius Michaelis Imperatores Bardas: occisor verò in Imperij societatem asciscitur, nec multò post Michael ipse vino temulentus trucidatur. Cùm enim illum nouus Imperator Basilius ab infamia morum ad meliorem frugem reducere studeret, illius tale odium in se concitauit, vt remigi quoque obtulerit Imperium si Basilium interimeret, sed Michaelem temulentum Basilius anteuertit, & occidit.

Solus itaque Imperio potitur Basilius, qui cùm esset in-

iustitiæ, & religionis amantissimus publicam rem Michaelis væcordia, nequitiaque perditam reparauit. In primis Ignatium deiecto Photio reuocauit, eamque ob causam Synodum Oecumenicam octauam Constantinopoli coegit assentiente Adriano Papa secundo Nicolai primi successore, qui etiam per suos Legatos Donatum, & Stephanum Episcopos, & Marinum Diaconum, sanctæ Synodo præsedit ann. Christ. 869. Iam Photium Imperator de throno in Monasterium depulerat, Eliamque Regiæ classis Drungarium cum Dromone, id est celoce Imperiali pretiosis ornamentis instructo, cum magnifico splendidoque comitatu pręmiserat ad reducendum, ea qua par erat honoris pompa, Ignatium. Reducem ab exilio Patriarcham ordo patricius occurrens exceperat, & confluens, lætitiaque gestiens populus vniuersus veneratus, atque in templum triumphali apparatu, & faustis acclamationibus comitatus fuerat, antequam Synodus indicta esset.

Synodo interfuerunt, vt scribit Nicetas Episcòpi duo supra centum. Antistites verò, & Sacerdotes, qui à Sanctiss. Patriarchis Methodio, & Ignatio consecrati fuerant, & postmodùm ad Photij communionem abrepti, libellis pęnitentiæ porrectis ad Synodi pedes procubuere lachrymis effusis veniam supplicantes. Mitius cum his actum est, impositaque pęnitentia ad consessum tandem Synodi, & pristinum ministerium admissi sunt. Photius citatus reus ad Synodi cõspectum adducitur. De proprijs sceleribus interrogatus, adduci non potuit, vt aliud responderet quàm istud Dauidicũ, Posui ori meo custodiam: & quod sequitur vos ipsi legitote. Hæc nimirum intelligi volens: Cùm consisteret peccator aduersùm me. Instant legati per obstinatum hoc silentium non euasurum damnationem; quibus ille, neque Iesus tacendo euasit damnationem. Blandè rogatur, vt se iustificet circa sibi obiecta: respondit hypocrita: Iustificationes meæ non sunt de hoc mundo.

Suadetur vt pœnitentiam exhibeat, qua soluatur anathemate: ille pertinaciter tacet, & sic è conspectu se subducit.

Nicolaus Papa Photium iam olim in Episcoporum Concilio damnauerat anathemate, vt violentum sedis Constantinopolitanæ inuasorem. Photius verò coacto conciliabulo in Nicolaum anathema regerere ausus fuerat. Quin etiam non dubitauit Pseudo Synodi suæ acta multis suppositis additamentis, & falsis, ementitisque innumeris subscriptionibus aucta transmittere ad Ludouicum Franciæ Regem simul, & Occidentis Imperatorem, vnà cum litteris ad vxorem eius Ingelbertam Synodicis illam sollicitantibus, vt coniugi Ludouico persuaderet à Nicolao Episcopo Romę discessionem, vtpotè legitimè per Catholicam, & Oecumenicam Synodum deposito, eumque procul in exilium relegaret. Quæ tamen scripta fuerunt intercepta, & in octauam Synodum ab Imperatore Basilio producta. Porrò huiusce Ludouici Franciæ Regis Legati, quemadmodum, & Michaelis Bulgarorum Principis actioni nonæ Synodi huius interfuisse memorantur, alijs verò actionibus nulla legitur horum mentio.

Neque verò à solo Nicolao, sed prętereà ab Adriano Papa in alia Synodo, in qua eadem iterùm causa ventilata fuit, anathemate percussus est Photius, tertiumq; demum anathematis telum in eumdem contorsit hæc Oecumenica Synodus. Rem miram perhibet in vita Ignatij Nicetas, damnationi Photij subscriptum ab Oecumenicæ Synodi patribus fuisse calamis non solù atramento, sed etiam tremendo Christi sanguine tinctis. Simili subscriptione permixti atramento ex sacro Calice diuini sanguinis, à Theodoro Papa signatā fuisse Pyrrhi Monothelitæ relapsi damnationem testatur Theophanes. Octaua hęc Synodus aliquot edidit Can. qui recensentur in Græcis exemplaribus numero 14. at verò in Anastasij Latina editione 7. & 20.

Ca-

Can. 1. edicitur seruandas, & tenendas esse Apostolicas traditiones non scriptas, perinde ac diuinas scripturas, & ad hoc firmandum ibidem allegatur illud Pauli ad Thessalonicenses: state, & tenete traditiones quas didicistis siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Traditionibus verò huiusmodi parem cum diuinis Scripturis adhibendam esse fidem scribunt quoque insignes Græci Doctores, ac Patres, Basilius ad Amphiloch. de Spiritu Sancto c. 29. Epiphanius hæresi 61. Chrysost. homil. 4. in 2. ad Thessalonicenses epist. vt Latinos Patres sileam.

Can. 2. Decernit Saluatoris nostri effigiem eadem cum sacris Euangelijs veneratione colendam esse. Quæcumque enim (ait) litteris scripturæ, eadem coloribus picturæ docent; & repræsentant. Adiungitque Virginis Dei Genitricis. Sanctorumque imagines esse venerandas, & Angelorum Dei effigies quales in Scripturis repræsentantur.

Canon 4 Photium declarat nec esse, nec fuisse vnquam Episcopum, eò quòd prohibeat Apostolus ad Timotheum scribens, fieri quemquam ex Neophyto Episcopum: quam rem sequens can. 5. exponit tam de Neophyto in ordine clericorum, quam de Neophyto in Christi fide. Idemque declarat de Sacerdotio eorum, quos Photius ordinarat. Idem can. 4. in Anastasij editione addit, Ecclesias iterum dedicari, aut consecrari debere, quas vel Photius ipse, aut alij ab eo ordinati, prout putabatur, dedicauerant vel consecrauerant. Grauis & difficillima hic inuoluitur quæstio, quam expediam dissertatione huic Synodo subiecta.

Can. 5. Vt quis ad vlteriorem ordinem promoueatur hoc exigit, vt annum in officio Lectoris expleuerit, in Subdiaconi 2. in Diaconi 3. in Sacerdotij 4. antequã ad Episcopi honorem promoueatur. Permittit tamen, vt Episcopi possint ex iusta causa nonnihil ex his temporibus, ac interstitijs contrahere, atque in ijs dumta-

xat Clericis, qui piè, & diuturno tempore in Clericorum ordine versati fuerint, dispensare. Conc. postremò Trid. s. 23. c. 11. Constituit annum interstitij, & ministerij à susceptione vltimi ex minoribus ordinibus ad subdiaconatum, & alterum annum ad diaconatum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat. Districtè autem vetat, duos sacros ordines eidem vno die conferri cap. 13.

Can. 11. Anathemati subijcit eos, qui in vno eodemque homine plures inesse animas asseuerauerint. Hæc fuit veterum quorundam philosophorum, necnon Manichæorum hæresis, præter animam rationalem esse insuper in homine animam sensitiuam, ex qua sola promanent omnes concupiscendi actus, eamque Manichæi asseuerabant esse propria natura malam, & à malo principio exortam. Aduersùs errorem istum S. Augustinus librum scripsit de duabus animabus contra Manichæos. Præclarè docet Aristoteles l. 1. de anima tex. 66. & 91. vnam dumtaxat existere in homine rationalem animam, & hanc esse simul virtute, seu eminenter sensitiuam, & vegetatiuam. Suffragatur his ratio physica. Alioqui enim homo non esset vnum aliquid per se, sed multa entia aggregata; quomodo plures simul homines dicuntur vnus populus, puresque arbores vna sylua, & complures lapides vnus aceruus. Forma namque ipsa est, quæ dat esse rei: sicque multiplices animæ, ac formæ plura entia constituunt. Ratio etiam Theologica suffragatur. Cùm enim omnia Christus habuerit, quæ ad humanæ substantiæ integritatem pertinent, si ad eam distinctæ formæ vegetans, & sensitiua pertinerent, Verbum incarnatū simul homo esset, & brutum, & planta. Deinde in triduo mortis, vel duæ istæ vltimæ animæ perijssent, at quod semel assumpsit Verbum nunquam dimisit: vel mansissent seorsim à corpore, atque ita duæ materiales formæ contra physicam rationem, fuissent per se

se subsistentes ab omni materia remotæ. Deinde quorsum abijssent? An ex honoris, atque obseruantiæ officio animæ rationali se comites adiunxissent, an verò seorsim ab illa diuagatæ fuissent?

Nec à seipso diffidet Aristoteles, dum lib. 2. de generat. animal. cap. 3. affirmat embryonem hominis priùs viuere vita plantæ, deinde vita bruti, & postremò vita hominis. Sanctus quippè Thomas in summa p. 1, q. 118. art. 2. ad 2. mentem hanc esse Aristotelis, ait, formas illas in embryone nunquam simul, sed successiuè inesse, atque abscedente vegetatiua succedere sensitiuam, & hac desinente infundi à Deo rationalem, quę simul non quidem formaliter, sed virtute, seu eminenter fit vegetans, & sensitiua. A nonnullis tamen reijcitur illa sensitiuę animę pręcessio: in illo imperfecto humano fętu, volunt enim primùm animari secundum gradum vegetatiuum, & immediatè subsequi animam, seu formam rationalem, quæ tamen operetur, primùm secundum facultatem vegetatiuam, & sensitiuam, non autem secundùm rationalem gradum, nisi post vnum, aut alterum à natiuitate annum.

Canon. 12. Eorum damnat sententiam, qui sine principum pręsentia Synodum celebrari posse negant, solamque dicit necessariam præsentiam Episcoporum.

Can. 13. Notabilis admodum est in eos, qui Concilia etiam Oecumenica cum Summo Pontifice temerè cõmittere, atque in dissidium vocare præsumunt: *Si quis* (inquit) *tanta efferatus audacia quemadmodum Photius, & Dioscorus siue scripto, siue non scripto, insanias quasdam contra cathedram Coryphæi Apostolorum Petri audeat iactare, eamdem atque illi damnationis sententiam subeat. Si qua verò Oecumenica Synodo collecta de Romana etiam Ecclesia controuersia extiterit, licebit cum decenti reuerentia de proposita quæstione percontari, responsumque admittere, vel vtilitatem accipere, vel dare, non tamen au-*

dacter contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere.

Can. 14. *Sancimus vt designati ad superhumeralia gestanda* (ea vocari pallia Pontificia solent) *certis illa temporibus statisque locis ea gestent, ne huiusmodi cultu per fastum, aut superbiam abutantur, aut quovis tempore diuini officij, & quacunque Ecclesiastica functione deferant. Eos etiam qui Monachi fuerunt, & ad Episcopatus honorem sunt prouecti, vt Religiosam vestem suam, habitumque Monasticum seruent, statuimus: Quòd si Episcopus præter designata tempora humerale ὠμόφορον tulerit, aut Monasticam vestem abiecerit, vel corrigatur, vel deponatur.* Huic simile postea decreuit Lateranense Concilium generale sub Innocentio III. Can. 16. *Vt Episcopi olim regulares Religionis suæ habitum retineant.* Citatur in cap. Clerici officia, de vita, & honest. Cleric. Quod attinet ad vsum pallij, vide in decretalibus tit. de authoritate, & vsu pallij, vbi cap. 1. statuitur intra quamlibet Prouinciæ suæ Ecclesiam posse Archiepiscopum vti pallio. Et cap. 3. non esse quem vocandum Archiepiscopum tametsi consecratum, nisi à Romano Papa susceperit pallium: & conferri per pallium Pastoralis officij plenitudinem cap. 4. soli Papæ licitum esse pallio vbique vti. cap. 6. In qualibet Ecclesia Prouinciæ suæ posse Archiepiscopum diebus solemnibus missam celebrantem gestare pallium, per quod Pontificij plenitudo designatur. Plura de pallio require superiùs ad Constantinopolitani Concilij primi Can. 6.

Cæterùm anno 878. quo Ignatius Patriarcha migrauit in Cœlum, Photius pristinam recuperauit sedem reuocatus ab ipso Imperatore Basilio suasu, & præstigijs Santabareni Monachi Photio coniunctissimi. Mortuo tamen Basilio, filius eius Leo Imperator cognomine Philosophus, quem nebulonis illius Theodori Santabareni dolis, & calumnijs in suspicionem adductum pater diu in vinculis detinuerat, hanc vltus est iniuriam in Santabarenum, quem flagro cæsum, & oculis

lis orbatum in exilium trusit: eius verò sodalem Photium Patriarchatu depulit suffecto in eius locum Stephano.

Sciendum est à Grçcis Schismaticis non admitti Synodum istam, quæ Basilio regnante, & Adriano Papa II. approbante peracta est. Sed huius loco nomine octauæ Synodi Oecumenicæ Pseudo Synodum ab ipsis supponi, quam post obitum Ignatij Photius Constantinopoli collegit, conatus omnimodò præcedentem, qua ipse iustissimè damnatus, & depositus fuerat abolere. Photij causæ adblandiuntur Schismatici Græci Synodorum compilatores Zonaras, & Balsamon. Nilus quoque libro de Synodis eamdem Pseudo-Synodum octauo collocat loco mendacijs refertam, suppressa priori legitima. In Concilio Florentino sub Eugenio Papa IV. Marcus Ephesinus Pseudo Episcopus disputat pro expungenda ex Synodorum albo illa, quæ Photio inuasore pulso Ignatium restituit. Conqueritur verò Baronius causam legitimę Synodi non fuisse propugnatam à Iuliano Cęsarino Cardinali, qui munere cum Ephesino disputandi suscepto eius impudentia mendacia non refellit, sed quasi abiecto clypeo visus est in id consentire, vt Ecclesia Catholica tàm illustri Synodo Oecumenica, cui Summus Pontifex per suos Legatos præsederat inter Græcos, & cuius authoritate nefarium in Ecclesia Constantinopolitana schisma fuerat extinctum, spoliaretur; inque præreptæ huius Synodi vicem altera summè exitialis, quam meritò Romani Pontifices damnauerant subrogaretur.

Octauam legitimam Synodum habemus Græcè, Latinèque conscriptam. Sed Latinum in Anastasij exemplar pleraque habet, quæ in Græcis codicibus desunt. Neque verò suspecta esse potest Anastasianæ fides editionis, cuius author Anastasius Ecclesiæ Romanæ Bibliothecarius Synodo illi (vt ipsi testatur) interfuit, cuius acta, & Canones Latinitate donauit.

Sanè de Græcorum Synodis olim loquens S.Gregorius Magnus l.5.ep.14. postquam expostulatus est, fuisse illas Græcorum fraude vitiatas, ita subiungit: *Romani codices multo veriores sunt quàm Græci, quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.*

Aliquot Anastasianæ editionis Canonum discussio.

EDitionis Anastasianæ Canon 19.adimit Episcopis Metropolitanis ius visitandi suffraganeorum, seu comprouincialium Episcoporum Ecclesias. In Occidente verò Summi Pontifices,& Concilia visitationum totius Prouinciæ iura Metropolitis asseruerunt, vt ex multis rescriptis perspicuum fit. Quale est Lucij III. ad Archiepiscopum, Rauennæ visitantem Diœcesim Bononiensem c.sopitæ.de censib.& Innocentij IV.c.1. de censibus in 6. & ante hunc Innocentij III.ep 85.regesti 15.qui idem in c.cùm officij 16. de præscript.condemnat Abbatem S. Maglorij ad soluendum procurationis ius Archiepiscopo Senonensi Abbatiam visitanti: illa verò Abbatia est in suburbio Parisiensi. Episcopus verò Parisiensis nondum Archiepiscopali dignitate præfulgebat, sed tum suberat Metropolitano Senonensi. Similiter Bononiensis Ecclesia nondum fuerat, vt postmodò contigit in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat procliue nasci rixas,& simultates occasione Visitationum inter locorum Episcopos, & Metropoliten, vno reprobante, aut abrogante, quod alter probauerat, aut statuerat, & quia impensæ, ac onera parochiarum multiplici visitatione augebantur;idcircò demum sancitum à Conc.Trid. fuit sess.24. cap.3. non posse ab Archiepiscopo suffraganeorum

Diœ.

Diœceſes viſitari, niſi ex cauſis in Synodo Prouinciali in cauſis approbatis.

Denique Anaſtaſianus Canon 22. occaſione intruſionis Photij per Imperialem authoritatem, prohibet ſub anathemate Laicis principibus, aut potentibus in ſæculo, authoritatem ſibi in Epiſcoporum promotione arrogare: ſed Eccleſiam relinqui præcipit debitæ ſibi libertati. Hoc deinde Canone Summi Pontifices vſi ſunt contra Epiſcopatuum inueſtituras, quas ſibi arrogabant Occidentis Imperatores, & citatur à Gratiano diſt. 63. cap. 1. Græcæ autem editionis huiuſce 8. Synodi Canon quinto, de Neophytis ad Epiſcopatum non eligendis poſtquam decretum fecit, ita pergit ἔτι δὲ πλέον τοῦτον (νεόφυτον) ἀπείργομεν εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθῆται. Maximè verò neophytum repellimus, ſi per regiam intruſus fuerit poteſtatem. Quod ſanè in cauſa Photij adnitente Cæſare Barda contigerat.

Diſſertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt.

DIſquiſitionem iſtam loco appendicis, hic iuſero, quia hæc Synodus 8. Photium dicit nec eſſe, nec fuiſſe vmquam Epiſcopum, atque ordinatos ab illo, negat ordines habere, conſecrataſque ab eo Eccleſias iubet de nouo conſecrari. Canon. 4. Præterea hæc eadem Synodus act. 6. ita diſtinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonicè ordinati Epiſcopi, & eas quæ fiunt à non canonicè ordinatis, vt primas quidem affirmet validas, eaque ratione admiſſos ab Eccleſia fuiſſe ordinatos ab Acacio, & Petro Moggo hæreticis: ſecùs autem iudicet de ſecundis, ideòque ſecundam Synodum Oecume-

ni.

nicam reiecisse quotquot à Maximo Cynico contra canonum præscripta promoto fuerant ordinati. Hic se aperit ingens difficultatum campus à paucis hactenùs accuratè lustratus.

Difficultatis in eo versatur cardo, quatenus Ecclesia ipsa contrarium à multis iam indè sæculis tenere, & docere videtur: Ordinationes nimirum omnes, atque adeò cætera quæuis sacramenta, etsi contra canones, aut prohibitiones in Ecclesia receptas conferantur, dum hæc tria interueniant, quæ à Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & minister conferre intendens, conferri sanè illicitè, sed tamen validè. Ex quibus consequens est, vt si ordinatio Sacerdotalis, & Episcopalis à Photio suscepta tribus illis constabat, ipse ordinum horum characterem verè susceperit: Vnde, & alterum consequitur, ordines sic ab eo susceptos validos extitisse, eosque pariter, quos Photius alijs post suam consecrationem contulit. Et tamen sacra Synodus nullum circa hæc tria requisita defectum in Photio arguit, sed tres illos, quòd Neophytus ordinatus sit, quòd alienam sedem violentus inuaserit, quòd interstitia ordinum præscripta non seruauerit. Quę omnia graue delictum inuoluunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adiungit Nicolaus Papa I. epist. 9. ad Michaelem Imperatorem, quòd eius ordinator Gregorius Syracusanus Episcopus, iam ante fuerat in Synodo depositus, & anathematizatus, ideòque nihil Photio contulisse, & Photium propterea nec Sacerdotem esse, nec Episcopum asseuerat.

Nec verò in sola Photij causa ita statutum est in octaua Synodo, verùm etiam aliàs plerumque in similibus causis paria decreta edita ab Ecclesia sunt. Constantinus Romanæ sedis inuasor paulò antè laicus, & tumultuariè nullis seruatis interstitijs ordinatus, non tantùm legitimo Concilio depositus est, sed

etiam

etiam iudicatus omnis Ecclesiastici Ordinis expers, perinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eò quòd Neophytus contra canonum præscripta fuisset ordinatus in speciem,& apparenter dumtaxat,& eius alijs collatæ ordinationes quasi merè Laici pronuntiatæ sunt irritæ. Nihil de Formoso Papa loquor,quem qui ei successit Stephanus VII. collecta Synodo iudicauit non valuisse quemquam ordinare, eò quòd à pristino Episcopatu Portuensi contra veteres canones, & contra proprium iusiurandum ab eo extortum in Romanam sedem commigrasset. Nec tamen dubium saltem esse poterat retinuisse ordinem anteriorem, atque characterem Episcopalem, ex quo fuerat in Portuensem Episcopatum euectus. Decreuit nihilominus in Episcoporum Synodo Stephanus Papa, vt omnes à Formoso post eius degradationem ordinati, se iterùm ordinandos sisterent sub anathematis pęna. Cùm verò istam erroneam Synodum Ioannes IX. meliore iudicio in Rauennate postmodum Synodo damnasset,insequutus Papa Sergius III.alia coacta Synodo Rauennatem rescidit, prioremque sub Stephano ratam esse iussit. His ergo non immoror in quibus non ratio, non ius vllum, sed Stephani & Sergij perditissima nequitia, & fœdissima inferiorum Episcoporum adulatio præualuit.

Quantas porrò exciuit in Ecclesia tragœdias contentionum Ebbonis Remensium Episcopi causa? Iste cum alijs quibusdam præsulibus sollicitatus à Ludouici pij Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicauit Imperio, transtulitque in rebelles ex priore vxore liberos, Lotarium Ludouicum, & Pipinum: vxorem verò secundi Tori Iuditham tribus priuignis inuisam, compulit in Monasterium. Cæterùm haud multò post Ebbo ipse Remensis,& Abogardus Lugdunensis Episcopus nefariæ illius conspirationis præcipua capita meliore Synodo

nodo ad Theodonis villam coacta sedibus suis exauthorati sunt. Sed post Ludouici Pij obitum Ebbo Lotarij opera in pristinam sedem restitutus, multas habuit ordinationes, quas illius successor Hincmarus Carolo Caluo Pij, & Iudithæ filio gratissimus irritas declarauit, & iterari districtè mandauit : contendens fuisse contra canones restitutum Ebbonem, eaque de causa nullos penitus conferre potuisse ordines, adeò vt iterari necesse esset quęcumque per eum hac in re gesta essent. Istud Hincmari placitum approbauit Concil. Suesionense secundùm.

Præterea quantis tumultibus agitauit Ecclesiam schisma Donatistarum? Isti causabantur Cæcilianum qui fuerat in Ecclesia Carthaginensi Diaconus, deinde ordinatus eiusdem Ecclesiæ Episcopus, non fuisse prorsùs Episcopum : vtpotè contradicentibus Canonibus ordinatum ab Episcopis sacrorum quondam librorum sub persecutione traditoribus.

Ioannes quidem Morinus Congregationis nostræ scriptor profundissimę eruditionis, in suo de sacris Ordinationibus opere duo alia profert eiusmodi ordinationum nullitatis exempla : Sed (tanti viri pace dixerim) nō satis aduertens, & memoria lapsus scribit enim Lucium Papam III. ad ineundam cum Frederico Æno. barbo Imperatore pacem spopondisse illi se eos ordinaturum de nouo, qui ab Octauiano Antipapa per Fridericum intruso fuerant ordinati, atq; vti promiserat præstitisse. Id nullo Morinus testimonio comprobat, res verò prorsùs aliter se habuit. Scribit namq; Krantsius l.6.hist.Saxon.c.47. Lucium, & Fridericum ad conciliandam mutuò pacem Veronę conuenisse, atque petenti Friderico annuisse perbenignè Lucium se illos omnes admissurum ad sacra ministeria, & dignitates, quos antipapæ ordinarant : sed postridiè cum manus illis essent imponendæ (manuum hæc impositio intelligi facilè potest de absolutione à vinculis quibus illa-

illaqueati erant excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis) recusasse Lucium id præstare, quod pridie promiserat, prætexendo decreta Concilij Venetijs habiti, non posse nisi altero Cõcilio reuocari.

Alterum Morini exemplum ex simili memoriæ lapsu profectum est: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id conuocata declarauisse eos, qui ordinati sunt à Simoniacis Episcopis nullum penitùs ordinem suscepisse. Cùm verò multas ex hoc nasci confusiones cerneret, suum postmodum restrinxisse decretum ad solas ordinationes, quæ Simoniacè, hoc est oblata, & accepta pecunia factæ fuissent. Cuius rei testem laudat Petrum Damiani. Cæterùm testis iste epistol. 16. ad Henricum Rauennatem Episcopum cap. 30. refert Leonem IX. in Synodo Ordinationes omnes Simoniacorum Synodalis authoritatis vigore cassasse. Ista cassatio nihil aliud fuit quàm suspensio ab ordinum illorum exercitio vt mox patebit. Prosequitur Petrus Damiani cum ex istiusmodi decreto tumultus exortus esset, omnesque ferè Romanæ vrbis Basilicæ Sacerdotalibus officijs, & missarum solemnijs destituerentur; tùm demùm à Leone mitius agente instauratum fuisse prædecessoris Clementis II. Decretum, vt quicumque à Simoniaco fuisset consecratus, non ignorans in ipsa sui ordinatione Simoniacum esse Episcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti ordinis officio ministraret. Certè si primum Leonis decretum tale fuisset, quale Morinus existimat, in primis condemnasset reipsa prouidum prædecessoris sui decretum declarando nullitatem ordinum, quos tamen ille declarauerat ritè exerceri posse post aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo sibi ipsi per secundum decretum contraxisset non in re facti tantum, sed etiam iuris ab ipsomet definiti, permittendo, vt eosdem exercerent Ordines ijdem ipsi, quos nullos, & irritos ante

decla-

declarauerat. Et insuper ex Damiani testimonio compertum est aliter à Clemente II. decretum fuisse, quàm à Morino referatur.

Sed idem author alias solidiores probationes ex antiquitate deducit, quas subijcio, scilicet ex Vrbani Papæ II. epist. ad Petrum Pistoriensem Episcopum, qua significat apertissimè Daribertum ordinatum ab hæretico, & schismatico Episcopo simulque excommunicato nihil accepisse, ideòque se per nouam ordinationem contulisse Dariberto Diaconatus ordinem, quem Schismaticus Episcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, scilicet nihil dedisse, nihil contulisse, nihil accepisse circa ordinationem, in epist. Damasi Papæ, in qua negat posse à Chorepiscopis ordines sacros conferri, cùm ipsi nullatenùs Episcopatus ordine sint insigniti, ideòque eos si quid hac in re egerint, nihil contulisse, & proinde illum qui manuum impositionem à Chorepiscopo suscepit esse perinde ordinandum, ac si manus ei nullo modo impositę fuissent.

Addit Morinus Canonem Apostolorum 67. sic statuentem, qui ab hæreticis vel baptizati, vel ordinati sunt, vt fideles vel Clerici sint, fieri nullo modo potest.

Idemque sequentem narrationem adiungit ex Bertoldo, qui Gregorio VII. non modo σύγχρονος, sed etiam addictus eidem fuit, atq; Pseudo Papę Guiberto aduersarius: Hic ergo in Chronico ad annum 1091. refert, Gregorium Papam VII. nimio, & immoderato zelo exarsisse, dum iudicauit eos qui fuissent ab hæreticis, vel Schismaticis Episcopis ordinati, si resipiscant, esse de nouo ordinandos. Additque Bernardum Constantiensem scholarum Magistrum Gregorio ipsi coniunctissimum scripsisse, quod hac in re modum excesserit, dum eiusmodi rursùm ordinandos censuit; & demonstrasse iudicium eius esse planè Concilijs Nicæno, & Afri-

Africano repugnans, & sententijs Anastasij, & Gregorij magni Pontificum sanctique Doctoris Augustini. Eorumdem quoque temporum scriptor insignis Iuo Carnotensis Episcopus sic in suo decreto refert p. 14. cap. 55. Gregorius Papa VII. Synodo præsidens dixit: ordinationes illorum, qui ab excommunicatis sunt ordinati, sanctorum Patrum sequentes vestigia irritas fieri censuimus. Hæc tamen verba diuersum sensum suscipere possunt, nisi Bernardus Constantiensis, & Bertoldus ambo eidem Gregorio beneuoli, & addicti, & qui praxim eiusdem temporis, quo ipsi viuebant, perspectam habebant, quid hoc decreto significaretur scripsissent. In ipso etiam Scholasticæ Theologiæ primordio eiusmodi adhuc vigebat opinio: Magister quippè sententiarum in 4. dist. 13. Sacerdotibus hæreticis potestatem detrahit corporis Christi consecrandi.

His Ioannis Morini probationibus, tres quas omisit adiungo maximè perspicuas, & solidissimæ, ac primariæ authoritatis. Primùm ex Synodica Oecumenicæ Synodi Sardicensis epist. ad Alexandrinam Ecclesiam, quam ipse refert Athanasius Apolog 2. vbi hæc ipsa verba leguntur: Γρηγόειος μὲν τοι παρανόμως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος κατασαθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ᾽ αὐτῶν ἀποςαλεὶς, καὶ τῦτο γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς τῆς συνόδυ καθηρέθη, εἰ καὶ τὰ μάλιςα ὑδ᾽ ἐπώποτε ὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος ὅλως γενόμενος ἐνομίσθη. *Gregorius quidem, qui dicitur illegitimè ordinatus ab hæreticis, & ab ijdem ad vestram Ecclesiam missus, hoc sciat vnanimitas vestra, quod iudicio Sacræ Synodi depositus fuit: quinimò illa pariter censuit, quod ipse numquam omninò fuit Episcopus.*

Alterum suppeditat argumentum secunda Synodus Oecumenica. Maximus Philosophus Cynicus à Gregorio Nazianzeno fuerat ordinatus Sacerdos: Idemque vacante Constantinopolis Episcopatu sedem illam ardenter ambiuit, corruptisque pecunia quibusdam

dam Episcopis, ipse tandem ab ijs ordinatus fuit Episcopus. Synodus porrò Oecumenica tùm ipsum damnat Maximum, tùm etiam eos quos idem manuum impositione ad ordines Ecclesiasticos voluit promouere. Sic verò declarat Sacra Synodus Can. 4. *De Maximo Cynico Philosopho propter indisciplinationis eius totius doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, vt neque Maximus esse, vel fuisse putetur Episcopus, neque hi qui ab eo ipsum ordinati qualemcumque gradum Clericatus obtineant, omnibus, quæ circa eum, vel ab eo gesta sunt in irritum reuocatis.*

Vltimum desumo argumentum ex Innocentij I. ep. 18. ad Alexandrum Antiochiæ Episcopum, cap. vlt. vbi sic loquitur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi sunt cum suo baptismo: sed ab hæreticis ordinati non sunt recipiendi cum suo ordine, quia hæretici solùm baptismum dare permittuntur.* Certè nullus est hic locus distinctioni liciti, & illiciti nam neque Baptismum licitè conferunt hæretici, est ergo locus distinctioni validi quoad hæreticorum baptismum, & inualidi quoad eorumdem ordinationes.

Quæres an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem. quæ nunc perspectissima est ignorabant? an nesciebant, quid inter illicitum, & inualidum intersit, cùm multa facta valeant, quæ tamen illicitè fiunt? non vtique hæc ignorabant, sed plerumque deliberauerunt, an in plerisque ordinationibus res eadem simul esset illicita, & inualida. Cùm ergo res tunc in ambiguo esset necdum esset omninò euidens circa huiusmodi certitudo, nihil consultius fieri poterat, quàm vt de nouo conferrentur, quæ vel planè irrita, vel certè dubia pro iudiciorum varietate credebantur: quemadmodum, vt superiùs ad quini sexti Concilij Canonem 84. obseruatum est, sapientissimè à Gregorio magno, & à Carthaginensi Concilio quinto, & ab ipsa quini sexta Synodo decretum fuit circa dubium baptismum, confirmatio-

tionem, aut Ecclesiæ consecrationem, vt hæc omnia rursùs peragantur.

Insuper hoc sciendum veteres Patres hoc pro certo tenuisse non solùm diuino, & immutabili iure præscriptas à Christo esse certas, & immutabiles Sacramentorum formas quarum defectu nihil agatur: sed insuper concessum à Deo ius, & potestatem Ecclesię fuisse addendi Sacramentis accidentaria nonnulla, quorum defectu nullum sit futurum Sacramentum: cùm ad rerum existentiam requirantur sæpè numero circumstantiarum externarum concursus, & conditiones, maximè cùm de entibus non tàm physicis, quàm moralibus, qualia sunt Sacramenta sermo est. Certè nullitas ex essentialium à Deo immediatè institutorum defectu perpetua, & immutabilis atque indispensabilis est. At quę ortum habet ex eorum defectu, quæ Ecclesia instituit non ampliùs perdurat quam pro ipsius Ecclesiæ arbitrio, quę potest necessarias conditiones inuehere, vel remouere, propriasque leges condere, aut abolere.

Istam Ecclesiæ potestatem circa ipsorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem afferunt (vt innumeros sileam Theologos recentiores) Alexander de Ales summæ p. 4. q. 9. mem. 1. & 2. art. 2. §. 1. resp. ad 1. & §. 3. resp. ad vlt. S. Bonauentura in 4. dist. 7. art. 1. q. 1. & art. seq. Ex Canonistis verò Innocentius Papa IV. ad c. quanto, tom. de consuetud. vbi loquitur de confirmationis charactere, & cap. 2. de bapt. vbi hanc Ecclesiæ potestatem extendit ad Baptismum, ad Matrimonium, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Ostiensis tit. de Schismaticis, nu. 4 Abbas Panormitanus ad d. c. quanto de consuet. laudat, & approbat hanc Innocentij sententiam, cum isto moderamine, vt si Ecclesia conditionem apponat, nec tamen intendat vt eius defectus inducat nullitatem, eo casu futurum sit quidem validum Sacramentum, sed tamen illicitum, si fortè conditio scienter prætermit-

tatur. Sed si Ecclesia conditionem præscribens intendat, vt eius omissione sit irritum, tunc quidem nullum futurum esse Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanch. numerosam citans Doctorum cateruam, posse Papam non modò noua impedimenta matrimonium dirimentia inducere, sed etiam certis prohibere personis ne nuptias inter se contrahant sub nullitatis pęna, adeò vt inualidum, & inane futurum sit id matrimonium. tract. de matr. l.7. disp.1.

Franciscus Hallerius Parisiensis Theologus, quamvis aliam ineat rationem, nec loquatur de potestate condendi circumstantias Sacramenta irrita facientes, sed de ipsa Sacramentorum materia, & forma, tract. de sacris ordinationibus p.2. sect.2. c.2. §.21. scribit materiam, formamque ipsam posse variari, quinimò re ipsa variari in tribus Sacramentis, Pęnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali secundùm quàm Sacramentorum essentię sunt à Christo institutę immutabiliter, sed in ratione materiali, atque indiuiduali. Sic alio (inquit) ritu Latini, alio Græci ordines tradunt, & alio ritu nunc à nobis, alio à veteribus Latinis ordinationes peractę sunt, manente semper eadem materia in sensu formali, hoc est provt significatur spiritualis potestas in ordinatione tradita, quamvis materialiter diuersa sit materia ipsa provt diuersæ res ad istam significandam potestatem assumptæ sunt.

Hæc Hallerij distinctio quamvis diuersimodè expressa cum illa distinctione quadrat, & conuenit, quàm alij Theologi excogitarunt, Christum Dominum instituisse aliquorum Sacramentorum materias, & formas secundùm genus, id est provt in genere significare debent gratiam, & potestatem seorsim à singulis Sacramentis conferendam: sed tamen posse per Ecclesiam determinari eiusmodi materiam, aut formam secundùm speciem, vt hoc, vel illo ritu talis gratia, vel potestas repræsentetur. Et insuper diuersis temporibus pos-

posse ab Ecclesia variari pristinam illam, quàm secundùm speciem induxit determinationem, atque reipsa per eam variatum fuisse in aliquibus.

Attingens deinde Hallerius pœnitentiæ Sacramentum docet Christum instituisse quidem vt peccata illius essent materia. Vt autem hæc, vel illa peccata, huius, vel istius Sacerdotis iudicio subijcerentur, & potestati, vel ad maius Tribunal referrentur, id relictum Ecclesiæ arbitrio. Hinc transgreditur Hallerius ad matrimonium, Materiam (ait) matrimonij Christus constituit in legitimo partium consensu. An verò legitimus consensus esset in hoc, vel illo affinitatis gradu. & vtrum legitimus sit clandestinus consensus necne, id omne iudicio reliquit Ecclesiæ.

Plerique alij Theologi simile scribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus vbi disputat de materia Diaconatus, quæ primis Ecclesiæ exordijs versabatur in sola manuum impositione, necdum scriptis Euangeliorum libris, docet materiam à Christo institutam esse vnà cum manuum impositione aliquid in genere designans, quam Diacono coufert potestatem, quam Ecclesia postmodum determinauit, vt consisteret illud potestatis signum in traditione libri Euangeliorum. Conformia scribunt Card. de Lugo disp. 2. de Sacram. in genere, sect. 5. n. 85. & seqq. Becanus p. 3. de Sacram. Ord. q. 4. Et inter Doctores Parisienses præter Morinum & Hallerium citatos, Gamachæus, & Isambertus nobiles in Sorbonæ Collegio professores.

Circa disputationem istam exequire prætereà, quæ suprà disserui in appendice ad Concilium 4 Carthaginense.

CONCIL. TRIBVRIENSE:

Est Triburia Villa quædam Regia, seu Castrum ad Rhenum fluuium in quod amænitatis, & voluptatis gratia Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco sub Arnulfo Imperatore dum esset Formosus Romæ Pontifex celebratum fuit Episcoporum duorum, & viginti Concilium anno Christ. 895. post indictum, & expletum triduannm ieiunium cum litanijs, & orationibus ad implorandum sancti Spiritus opem, vt testatur prælocutiua Concilij hnius epist.

Canon. 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes iuxta Canones iudicauimus de decimis, & oblationibus fidelium: vt vna sit Episcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi Ecclesiarum seruetur, sicut in Epistola Gelasij Papæ cap. 27. legitur.* Allegatur iste Gelasij Canon apud Gratianum 12. quæst. 2. cap. vobis enim. Similis est sanctio in cap. concesso §. reditus, & cap. quatuor 12. quæst. 2. & Canon. ad hoc 16. quæst. 1. hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Syluester Papa I. Huc pertinet Sanctorum testificationes: dicit enim Vrbanus Papa I. *Ipsæ res fidelium quæ Domino offeruntur non possunt alij, quàm Ecclesiæ, & fidelium indigentium vsibus applicari, quia vota sunt fidelium, precia peccatorum, patrimonia pauperum.* Similiter Bernardus Serm. 23. in Cant. *Ministri Ecclesiæ qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè sacrilegèque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quòd, & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epistol. 2. ad Canon. Lugdun. *Quidquid præter neoessarium victum, & vestitum de altari retines, tuum non est, sacrilegium est, rapina est.* Similia idem repetit epist. 42.

Can.

Can. 18. *Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria calices sunt, & patenæ de quibus Bonifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si liceret in ligneis vasculis sacramenta conficere? respondit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis vasculis vtebantur, nunc è contra lignei Sacerdotes aureis vtuntur calicibus.* Zephyrinus Papa patenis vitreis missas celebrari constituit. Deindè Vrbanus I. omnia sacri Ministerij vasa fecit argentea. In hoc enim sicut hi reliquo cultu magis, ac magis per incrementa temporum splendor succreuit Ecclesiarum. *Statuimus*](inquit) *vt deinceps nullus Sacerdos sacrum Mysterium Corporis, & Sanguinis Iesu Christi Domini in ligneis vasculis vllo modo conficere præsumat.* Citatur in cap. vasa in quibus Sacrosancta de consecrat.dist.1.Hieronymus epist.ad Rusticum sic testatur de contemporaneo sibi ExuperioTolosano Episcopo: *Nihil illo ditius, qui Christi corpus in canistro vimineo,& sanguinem portat in vitro.* Desumptus ex Concilio Rhemensi sub Carolo Magno Canon, vt Calix de consecrat.dist.1.prohibet vsum Calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita S.Cæsarij Arelatensis *An non* (inquit)*in vitro habetur sanguis Christi.*

Canon 22. decernit in grauis delicti suspicione, vt Episcopo, vel suo delegato discutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tàm probationum, quam purgationum aliæ dicuntur Canonicæ, quæ sacris Canonibus saltem posterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in vsu erant, non tamen Canone sancitæ, aut probatæ, eiusmodi recensentur duellum, ferrum candens, aqua feruens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem à canonibus quidem habuerunt,sed alijs posterioribus Canonibus prohibita sunt. Hinc tituli decretalium de purgatione Canonica, & de purgatione vulgari. Sub hoc vltimo titulo singula capita abrogant, & interdicunt huiusmodi purgationes, ad quas etiam per Iudicum Ecclesiasticorum senten-

tiam rei compellebantur. Innocentius III. Episcopum deponit tùm ob eius alia delicta, tùm ob eius iudicium probationem indicens per ferrum candens cap. ex litteris de excess. prælat. Et in decreto Stephanus V. prohibet candentis ferri, & feruentis aquæ probationem, aut purgationem Nicolaus verò monomachiam cap. consuluisti, & cap. monomachiam 2. q. 4. Insuper S. Tho. 2. 2. qu. 95. ar. 8. ad 3. illicita docet esse illa examina per quæ Deus tentatur ad miraculum operandum.

In lege quidem veteri probabatur vxoris pudicitia per aquam Zelotypiæ in quam Sacerdos maledicta congesserat: sed nihil de peccato periclatabatur, vbi constabat de diuina institutione n. 5. Nihilominus istæ purgationes non tantùm constitutæ reperiuntur per veteres Longobardorum leges, sed etiam per Caroli Magni capitulare congestum ex Synodalibus antistitum illius temporis Constitutionibus lib. 4. cap. huiusmodi examine perhibentur vsi diuersi Germanorum Imperatores. Lotharius circa sibi suspectam adulterij Teutbergam vxorem, vt testatur Regino Chron. libr. 2 voluit duos milites monomachia decernere. Sancta Imperatrix Cunegundis se apud sanctum Henricum coniugem suum adulterij suspicione malè concepta pedibus nudis super ardentes laminas incedendo liberauit, Surio teste. Otho tertius vxorem Mariam Aragonum Rege natam flammis addixit adulterij accusatam, postquam illius accusatrix vidua (cuius maritus sollicitantis Imperatricis stuprum ex Dei timore recusauerat, ideòque falsis ab Imperatrice criminationibus apud Othonem adulterij attentati circumuentus neci addictus fuerat.) Illæsa candentem laminam contrectauit, ad faciendam sceleris fidem, vt referunt Gotfridus Viterbiensis, & Albertus Crantzius.

Vulgares istas probationes. Imò Cornotensis passim reprobat, dissuadet epistol. 74. 205. 252. 280. Videtur tamen idem alicubi approbare his occurrentibus conditio-

tio-

tionibus, ſi alia non ſuppetunt idoneæ probationes, nec deſunt probabiles grauis delicti præſumptiones, & præcedit poſt legitimam accuſationem ſententia iudicis hæc fieri decernens. Sic enim hac de re ſcribit ad Radulphum Remenſem Archiepiſcopum epiſtol. 252. *Non negamus tamen* (inquit) *ad diuina aliquando recurrendum ſit teſtimonia, quando præcedente ordinaria accuſatione omnino deſunt humana teſtimonia: non quòd Lex hoc inſtituerit diuina, ſed quòd exigat crudelitas humana.*

Qui plura his de rebus circa monomachiæ, vel aquæ frigidæ vinctorum corpora, vel ſuſtentantis ad innocentiæ argumentum, vel mergentis ad conuictionem delicti, vel aquæ feruentis in quam pedes, aut manus immittebantur, vel laminarum ardentium, aliaſque id genus priſcis hominibus vſitatas probationes, diſquiſitiones, atque etiam ex antiquiſſimis manuſcriptis exorciſmos aquæ frigidæ, aut calidæ, aliaſque ſolemnes preces, & ritus quibus Sacerdotes præibant his examinibus ſcire cupit, conſulat annotationes eruditas Franciſci Iureti ad Iuonis Carnotenſis epiſt. 74.

Can. 40. declarat irritum matrimonium inter eos, qui ante coniugis mortem ſimul mœchati fuerant cum mutua futurarum nuptiarum pollicitatione, ſi coniux cui hæc inferebatur iniuria præcederet. Eſt vnum ex criminibus matrimonium etiam contractum dirimentibus, refertur in cap. relatum 31. quæſt. 1.

Can. 41. edicit vt ſi frater fratris vxorem viſitauerit, à neutro deinceps illa contingi poſſit propter euitandum inceſtum. Addit tamen ſi vrgeat incontinentiæ periculum, Epiſcopum poſt mulieris pœnitentiam ſuo præſcripto peractam, eiſdem coniugatis vſum matrimonij debere permittere: ne (ait) dum ſperantur ad alta ſubleuari corruant in cœnum: hinc inferendum poſſe per Epiſcopum diſpenſari circa impedimenta iam legitimè contracto matrimonio ſuperuenientia, etiam circa contractum in 1. gradu inceſtum, vt docet Sanch.

de matrim.lib.8.disp.11.n.16. quem Bonacina alijque consectantur.

Can.48. *Illud etiam*(inquit)*nec canonica institutione definimus,nec introductione aliqua refutamus, sed propter eos qui diuersè de eo sentiunt aliquid commemoramus:si quis suæ commatris spiritualis filiam fortuitò,& ita contingente rerum casu in connubium duxerit, consilio maturiore seruato habeat, atque honestè legitimo coniugio operam det* Ex isto Canone inferri potest,licere aliquando probabilem sequi opinionem tutiore relicta,quando saltem res integra non est, sed vni partium iam se quis bona fide alligatum cernit, vt in hoc iam contracto ignoranter, ac bona fide matrimonio.Tutiùs enim pro certo foret in proposita quæstione vsu matrimonij abstinere vsque ad declarationem, vel dispensationem requisitam à suprema sede. Patres autem Triburienses nihil ausi hac in re(vt ipsi protestantur)definire;consulunt nihilominus pro altera duarum opinionum minus quidem tuta,sed quam tamen censent probabilem, & cui annexum ius est qualiscumq;possessionis ex contractis pridem bona fide nuptijs. Porrò circa spiritualis affinitatis vinculũ consulito Trident.Conc.sess.24. cap.2. de spirituali cognatione. Illas porrò quæ probabilium nomine opinionum circumferebantur hoc titulo, quòd à multis propugnarentur scriptoribus, quorum hoc erat institutum vt humanis,& prorsùs iniquis cupiditatibus fręna laxarent, quasuue damnauit,& proscripsit iure merito Alexander Papa VII.in illius libri damnatione qui inscriptus e at. *Apologia casuitarum aduersus Iansenistas,* nos execramur, ex quibus erant non paucæ quæ luci non modò Euangelicæ,sed etiam naturali sic aduersabantur, vt vel Turcis, vel Scytis horrorem inconcussissent. Authores itaque illarum quantumuis numerosi, atque in sæculo spectabiles nihil minus merebantur, quam grauium, aut sapientium nomen.

GALL.

GALLIC. QVÆDAM CONCILIA in causa Nuptiarum illegitimarum Philippi Primi, & postmodùm Philippi Augusti Regum Franciæ celebrata Ostione, Claromonte, & Diuione.

PHILIPPVS eius nominis Primus Franciæ Rex repudiata legitima vxore Berta comitis Hollandiæ filia, ex qua etiam filium Ludouicum cognomento Crassum, qui patri in Regnum successit, susceperat, illegitimo sibi toro coniunxit Bertradam Cognatam suam, Fulconis comitis Andegauensis adhuc viuentis vxorem. Quocirca Vrbanus Papa II. natione Gallus quamvis grauem metuendi causam haberet, hostem patiens infensum Henricum Imperatorem, & ab hoc intrusum Guibertum Antipapam, essetque periculum, ne irritatus Franciæ Rex schismati se adiungeret, faueretque Henrici armis, publico tamen se opponere scandalo minimè dubitauit. Ergo legatum suum toto Regno constituit Hugonem Lugduni Archiepiscopum, qui sine mora Concilium Episcoporum Galliarum indixit in vrbe, quam Bertoldus huius historiæ scriptor vocat Ostionem, quæque à multis existimatur Augustodunum dicta etiam Edua, & vulgo *Autun* in Burgundia. In hac Synodo Philippus communione fidelium excisus est anno millesimo nonagesimo quarto. Cùmque nihilo secius Rex in contumacia persisteret, ipse tandem Pontifex Vrbanus in Galliam profectus aliud Concilium Claromonte in Aluernia coegit, cui ducenti, & quinque Antistites interfuerunt, in quo iterùm Philippus

cum

cum sua pellice Bertrada excommunicatus est. Ad postremum Rex meliore suscepto Consilio Bertradam dimisit. Ipsa verò Regina Berta iam è viuis excesserat procul à Regia, præcedente anno vt liquet ex Chronico Cœnobij S. Petri viui Diœcesis Senonensis ijsdem temporibus conscripto à Clario Monacho.

Obseruatu dignum est, quod Petrus Matthæus sub finem historię sancti Ludouici refert ex veteri Codice Guilberti Abbatis nongentini scripto dum regnaret huius Philippi filius Ludouicus Crassus, Philippum initio Regni complures strumis morbidos suo contactu curasse, sed istud amisisse priuilegium, neque posthac dum vixit recuperasse, ex quo eius mores per luxuriam, & incestuosos Bertradæ amores, in deterius versi sunt. Porrò Claromontanum Conc. istud habitum fuit anno 1095 quo Vrbanus sacram induxit expeditionem pro Syria de manibus Mahumetorum recuperanda: quæ quidem expeditio felicem nacta est exitum Duce strenuo, & religiosissimo Godofredo Bullonio, qui anno 1096. Hierosolymam expugnauit, omniumque suffragijs Rex Hierosolymorum primus electus fuit.

Claromontanæ Synodi can. 2. sic edicitur: *Quicumque pro sola deuotione non pro pecuniæ, vel honoris adeptione ad liberandam Ecclesiam Dei Hierusalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia reputetur*. Cœperunt hac Synodo publicæ pœnitentiæ pariterque priuatorum pœnitentium satisfactiones pro peccatis in sacram pro fidei propugnatione militiam transferri.

Canon 4. *Ne quis Clericus arma deferat*.

Canon 16. *Ne Reges, vel alij Principes aliquam inuestituram de Ecclesiasticis honoribus faciant*. Hoc idem edixit Synodus octaua can. 22.

Canon 28. *Ne quis communicet de altari, nisi corpus separatim, & sanguinem sumat, nisi per necessitatem, & per cautelam*. Illud præceptum sub vtraque specie commu-

municandi Ecclesia haud multò post reuocauit grauissimis adducta causis, & omnibus Missam non celebrantibus vsum calicis interdixit. Vide inferiùs Constantiensis Concilij sess. 13.

Sequenti sæculo Franciæ Rex Philippus Augustus vxorem Gelbergam Danorum Regis filiam repudiauit, eaq; viuente Morauiæ ducis filiam Mariam ementito matrimonij nomine duxit, prætexens aliquam dirimentem cum dimissa affinitatem. Tum Cœlestinus Papa III. binos in Galliam Legatos transmisit, qui collecta Diuione in Burgundia Synodo, causaque sedulò explorata Regem admonitum, & admonitionibus contumacem, Regnumque vniuersum Ecclesiastico interdicto subijciunt anno Domini 1197. Id Rex iniquo animo tulit, neque Concilio per aliquot menses dignatus est obtemperare: sed ad vltimum resipiscens, & Mariam dimisit, & Gelbergam reuocauit. Francicæ quædam historiæ hoc addunt, quamdiu durauit interdictum non fuisse pro veteri more in publicis tabulis conscriptum regnante Philippo, sed regnante Christo.

CONCIL. OECVMENICVM IX. seu Lateranense sub Callisto II.

Qvamvis generalis Synodus octaua constituisset can. 22. nemini principum, aut potentium licere ingerere se Episcoporum electioni, aut promotioni: quamvis etiam primus inter Christianos Imperator Constantinus in sua ad Episcopos, qui Nicænæ Synodo non interfuerant epistola, quam referunt integram Theodoritus, & Gelasius Cyzicenus, hanc auream, & omnibus sæculis memorabilem sententiam circa Conci-

ci-

ciliorum authoritatem tradidiſſet, πᾶν ὅτι δ' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπισκόπων συνεδρίοις ἐπράχθη, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει.

Quidquid in ſacris Epiſcopornm conſeſſibus actum eſt, id omne ad Dei conſilium referri debet. Nonnulli tamen Germanorum Imperatores à Conſtantini pietate degeneres, iura Epiſcopatuum, & Abbatiarum, ceterorumque beneficiorum Eccleſię conferendorum ſibi aſſerebant, & cum fędiſſimo mercatu ſacras dignitates venales habebant, ideóque indigniſſimos viros ad eas aſſumebant, vnde naſcebatur grandis morum, & ſacræ diſciplinæ corruptela.

Huic peſti Romani Pontifices occurrere conati ſunt, atque omnium maximè Gregorius VII. dictus anteà Idelbrandus. Cùm enim poſt Damaſi II. obitum vacante Apoſtolica ſede, Imperator Henricus, quem Itali ſecundum, Germani tertium eius nominis recenſent, delegiſſent Papam Brunonem Tullienſium Epiſcopum, eumque purpura Pontificali ornatum a ſe dimiſiſſet, vt coram Cardinalium conſeſſu ſiſteret acceptandum, & conſecrandum: Cùmque hic per Galliam iter ageret, vbi tunc fortuitò verſabatur Idelbrandus, correptus ab eodem fuit, quòd necdum à Romano Clero electus ſe pro Summo Pontifice gereret, ac ſi liceret à Principe laico ſupremæ in Eccleſia dignitatis apicem conſequi. addit Idelbrandus ſe id præſtiturum, vt nec Imperator cauſam ſuccenſendi haberet, nec iura Eccleſiæ detrimentum paterentur. Bruno illius ſuaſu purpuram deponit, & iter proſequitur aſſumpto ſecum Idelbrando, cuius deinde opera Bruno Romæ à Clero Summus Pontifex eligitur, ſub nomine Leonis IX. qui fuit eximia vitæ ſanctitate ſpectabilis: de quo ita ſcribit Leo Oſtienſis: quamdiù Romæ remoratus eſt, omni tempore tribus per Hebdomadam diebus à Lateranenſi Eccleſia vſque ad Sanctum Petrum, priuato habitu, nudiſque pedibus, cum duobus aut tribus Clericis, noctu

pſal.

psallendo, & orando pergebat. Harum verò Basilicarum interuallum est circiter quatuor miliarium.

Defuncto Leoni subrogatur Victor secundus precibus sacri Cardinalium Collegij apud Henricum Imperatorem expetitus. Moritur paulò post Henricus, deditque operam Victor Pontifex, vt eligeretur in Imperium quinquennis eius filius Henricus III. qui grandior factus Ecclesiæ Romanæ infensissimus hostis euasit. Mortuo subinde Victori sufficitur Stephanus X. hunc excepit à Romano Clero sublectus Nicolaus II. quem rogante Clero Henricus III. approbauit, & admisit: iste indicto in Lateranensi æde Concilio sanctionem edidit, quam refert Gratianus dist.23. cap. in nomine Domini, quæ iubet Romanum eligi Pontificem à Clero, & populo, sic tamen vt præsint Cardinales Episcopi adhibitis alijs Cardinalibus Clericis, atque ita reliquus cum populo Clerus ad consensum nouæ electionis accedat: mox ita subiungit: saluo debito honore, & reuerentia dilecti filij nostri Henrici, qui in præsentia Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente speratur, sicut iam sibi concessimus, & successoribus illius, qui ab hac Apostolica sede personaliter ius hoc impetrauerint, Nicolaum II. excepit Alexander II. Alexandrum Idelbrandus dictus Gregorius VII. in Etruria humili loco, & patre fabro, ingenij tamen virtutumque laude conspicuus. Eum Henricus legitimis suffragijs Romæ electum approbauit, & aliquandiù impensè coluit. Sed paucis inde annis mutato in deterius Consilio atrocissimè diuexauit, eique Guibertum Rauennæ Episcopum opposuit Pseudo-Papam. qui Ecclesiam dilacerauit sub legitimis Pontificibus Gregorio Septimo, Victore Tertio, & Vrbano Secundo, mortuus demum sub Paschali Secundo, Sed ei alios subinde Antipapas schismatici Henriciani substituerunt.

Henricum Tertium Imperatorem schismaticum Gre-

Gregorius VII.in Concilio Episcoporum Laterani habito perculsit anathemate, subditosque illi populos subiectionis Sacramento soluit. Quam sententiam iterauerunt aduersùs eumdem eiusque cognominem filium, & successorem Henricum IV.insequentes Pontifices.

Prolatæ sententiæ huius causæ multiplices fuerunt. Primùm vsurpatio dignitatum,& prelaturarum Ecclesiæ,quas titulo inuestituræ Imperatores conferebant. Deinde simonia,quia pretium pro his inuestituris exigebant. Postremò schisma,& aperta rebellio, quia armis,& factionibus Antipapas, obtrudebant.

Henricus IV. paternæ nequitiæ imitator, postquam Paschalem secundum in Vaticano veneratus est,atque ab eo coronam Imperij sumpsit, eumdem improuiso capi iussit, & carcere occlusit: neque prius libertatem restituit, quàm extorserit præceptas sibi, & patri prælaturarum inuestituras. Paschalis verò reddita sibi libertate Concilium in Laterano coegit,quo reuocata est per vim extorta concessio,ipse Henricus sacris omnibus interdictus.

Successorem Paschalis Gelasium II. Henricus adducto exercitu Roma exegit, & Burdinum Bracarensem Archiepiscopum in Romanæ sedem Ecclesiæ vt obtrusit.PulsusGelasius in Galliam confugit,ibiq;diem clausit extremum. Denique vnanimi Cardinalium consensione,tàm eorum, qui Gelasiū comitatu adhuc in Gallia versabantur,quàm eorum,qui in Italia constiterant summus creatur Pont.Guido Viennensis Archiepiscopus,cui Calisti II. nomen inditum. Hic statim Remis Concilium habuit,quo simul Henrico,& Burdino anathema dixit. Inde Romam profectus Burdinum tādem in suam redactum potestatem Monasterio conclusit. Quin & Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum Legatum suum per omnem Germaniam constituit, qui suo strenuè defungens munere Episcopos, & Prin-

cipes

cipes pro tuenda Ecclesia in legitimas partes pellexit, & validissimum eduxit exercitum, qui cùm haud procul ab Henrici copijs castra posuisset paratus confligere, magno Dei beneficio factum est, vt communicatis hinc inde consilijs duodecim ex vtroque exercitu Principes viri delecti de pace ineunda sedulò egerint, & simul conuenerint prorsùs esse extirpandum exitiale schisma, & vt Henricus Legatos ad Pontificem expediat pacem suppliciter rogantes, quæ tandem generalis Concilij decreto firmetur. Assentitur Henricus, qui si detrectaret à suis omnibus se desertum iri, & sua ditione spoliandum præuidebat. Nihil verò iucundius Callisto, nihil vtilius Ecclesiæ poterat accidere, quàm vt extincto tàm diuturno schismate, sedatisque bellis quibus tot annos Italia, & Germania conflagrauerant, pax desideratissima succederet, atque ad Ecclesiæ vnitatem redirent Imperatores.

Nonum istud inter generalia Concilium conuocatum est anno 1122. in quo hæ fuerunt pacis conditiones sancitæ. Vt Imperator liberas Clericis, & Monachis fineret Episcoporum, & Abbatum electiones, & restitueret quæcunque ablata Ecclesijs fuerant per ipsum, vel patrem, vel vtriusque fautores, & Ministros. Pontifex verò concessit Henrico, & successoribus ipsius, vt electi in Episcopos, vel Abbates in terris Imperij regalia ab Imperatoribus sumere astringerentur, dum omnis abesset pecuniaria contributio, & simoniæ labes.

Hoc eodem Conc. prouisum est de ferendis suppetijs aduersùs Saracenos Ecclesijs Orientis: & renouatę sunt peccatorum remissiones ab Vrbano II. fidelibus olim indultę, qui cruces in vestibus sumpserint, & Christianis quos Saraceni opprimebant opem, ac præsidium tulerint.

Ordinationes prætereà, quas fecit Burdinus, & Pseudo Episcopi per ipsum ordinati à die, qua publi-

co

eo Ecclesiæ Romanæ iudicio ille damnatus fuit irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitùs interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia disiungi, & qui contraxerant ad pœnitentiam adigi iuxta canonum præscripta decernitur. Eò porrò nequitiæ sacer Clerus iamdudum redactus erat, vt Sacerdotes connubia passim inirent, conuocatis affinibus, & amicis, de dote & nuptialibus donationibus, similibusque conuentionibus pacifcerentur, & conuenta publicis tabulis conscriberent. Quia verò Leo IX. alijque Romani Pontifices istas sacrilegas fœditates districtè prohibuerant, idcircò magna Cleri pars his inuoluta spurcitijs Antipapis adhærebat, à quibus illæ approbabantur. In has Clericorum Sacrorum ementitas nuptias acerrimè, vt par erat inuehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolai II. scribebat.

Canone huius Concilij secundo sic decernitur: *Nullus in Præpositum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, nisi in Presbyter, nullus in Archidiaconum, nisi Diaconus eligatur*. Hunc eundem canonem innouat Innocentius II. in Conc. Romano. Vterque legitur canon in decreto dist. 60. c. nullus, & c. innouamus. Concil. autem Trid. sess. 22. de reform. cap. 4. annum indulget intra quem ij, qui dignitates Ecclesiæ, vel beneficia possident, tenentur ad eum ordinem promoueri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eamdem sanctionem ediderat anteà sub Clemente V. Viennense Concilium. Clementina vt ij qui diuinis de ætat. & qualit. & ord. præficien. Is verò indultus annus sumit exordium à die sumptæ possessionis, dummodo prouisus illam sua fraude non distulerit.

CONC.

CONCIL. OECVMENICVM X: ſeu Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio Papa II.

POſtquam legitimis maioris partis Cardinalium ſuffragijs ſublectus fuit Honorio II. Calliſti II. ſucceſſori Innocentius II. reliqua pars Cardinalium Petrũ Leonis Pſeudo-Pontificem elegit, qui ſe Anacletum II. dixit. Imminente quippe Honorij obitu conuentum inter Cardinales fuerat vt poſtquam ille exceſſiſſet, ſimul omnes ad S. Marcum conuenirent vt ſucceſſorem communi conſilio eligerent. Cæterùm qui familiaritate, & aſſiduitate propinquiores Honorio fuerant (vt refert Sugerius Abbas S. Dionyſij in vita Ludouici VI. Francorum Regis) ſtatim atq; Pontifex deceſſit, antequam eius obitus populo innoteſceret non auſi ad S. Marcum metu populi tumultuantis conuenire, ſine mora Innocentium elegerunt (qui ante Gregorius vocabatur) Cardinalem diaconum tituli S. Angeli. Reliqui verò Cardinales, & Epiſcopi, qui cum maiori procerum Romæ ciuium parte Petro Leonis adhærebant Presbytero Cardinali tituli S. Mariæ trans Tyberim, ad S. Marcum eodem quoq; die conuenientes ipsũ Petrum in Papam elegerunt. Hic & cognatorum, atq; affinium potentia, & procerum, & clientum multitudine, & diuitiarum copia ſubnixus, ædes Frangipanum obſidet, ad quas ſe Innocentius receperat. Sed inde repulſus pręcipuarum vrbis Eccleſiarum theſauros, & vaſa diripit, vt his opibus ſuas partes promoueret.

Sibi etiam Petrus adiunxit Rogerium Calabriæ, Apuliæ, & Siciliæ ducem, cui primus titulum Regis indulſit. At Innocentius Roma tandem excedere cogitur, ſeque in Galliam recipere. Eum Rex Ludouicus ſextus

cognomento Crassus pedibus eius procumbens honorificentissimè excepit. Schismati huic extinguendo S. Bernardus diligentissimam,& vtilissimam operam nauauit apud Reges Franciæ,& Angliæ,deinde apud Lotarium Imperatorem, qui etiam pollicitus est,se Romam vsque Innocentium cum exercitu deducturum, quod & sedulò præstitit. Innocentius Ecclesiarũ Gallicanarum in sui subsidium recepta collatitia pecunia exGallia in Italiam remeat.Lotarius eidẽ se comitem cum exercitu numeroso adiungit in Longobardia, & Romam vsq;deducit:vbi & coronam Imperij de manu Innocentij suscepit, indeque in Germaniam regressus ęst,relicto Romę pro Innoc. tutela pręsidiario milite.

Neque solùm schismate per id tempus dilacerabatur Ecclesia, sed hæresibus quoque, & seditionibus quas Petrus Bruis, & Arnaldus Brixianus accendebant: quibus medendis malis Innocentius Concilium istud indixit.

Eius can. 3. duo circa excommunicatos decernuntur, primùm ne à suo prælato excommunicatum alius prælatus,vel absoluere præsumat, vel suscipere citra appellationem. Quod idem statuerat Nicænus can. 5. sub Syluestro,& Lateranensis can.9 sub Callisto.Sancit praetereà, vt scienter cum excommunicato communicantes,eadem ipsi censura innodentur. Hoc tamen duplici moderamine temperarunt posteriora iura: primùm quidem reducendo hanc pœnam participantium cum excommunicatis ad minorem excommunicationem. Secundò,vt nec ipsa minor excommunicatio locum habeat nisi participando cum publicè denunciatis atque nominatim, aut cum manifestis Clericorum percussoribus iuxta placitum Constantiensis Concilij à Martino V. Pontifice confirmatum. Hac de re plura require superiùs ad Antiochenum can.2. quo similis fuerat edita constitutio.

Decimus canon prohibet decimas Ecclesię à Laicis pos-

possideri,& possessas quamprimùm restitui iubet. Habetur apud Gratianum can.decimas 16.q.7.

Can.5. Vim Clerico aut Monacho, Diabolo suadente illatam punit excommunicatione, quam extra mortis articulum solus Papa soluere possit. Habetur c.si quis suadente. 17.q.4.

Generali Conc. subiungitur Innocentij epist. mandans, vt Petrus Abælardus huiusque discipulus Arnaldus de Brixia peruersorum dogmatum artifices in locis religiosis separatim includantur, eorumque libri hæretici concrementur.

CONCILIVM GENERALE IX. seu Lateranense sub Alexandro III. Pontifice.

Vita functo Adriano III. successor electus est ab vno & 20. Cardinalibus Alexander III. à tribus verò dumtaxat Octauianus Romanus Friderici Ænobarbi studiosus, qui duodeuiginti annos aduersùs Alexandrum per omnem Italiam bellum atrocissimum gessit, parte Italorum pro legitimo Pontifice, parte alia pro Imperatore,& Antipapa dimicante. Tandem bello profligatus Fridericus, & maiori suorum parte, tùm apertè deficiente, tùm vacillante resipuit, seque Venetijs ad Alexandri pedes abiecit, & ita solutus anathemate fuit. Sedatis belli fluctibus Alexander generale Concilium in Laterano habuit ad prouidendum, ne deinceps Ecclesia simili calamitate conflictaretur. His alia causa Catharorum, seu Peterinorum hæresis accedebat, quæ in Aquitania exorta latiùs in dies propagabatur. & Vasconiam, Albegesium, Tolosam, finitimasque oras incesserat. Anno itaque 1179. Concilium istud agitatum est.

Can. 1. statuit Romanum Pontificem esse posse neminem, qui à duabus saltem Cardinalium electorum partibus electus non fuerit. Addens nihil per hoc sacris canonibus præiudicari, qui in alijs quibuscumque electionibus, atque deliberationibus maioris, & sanioris partis consensum ratum habent: quatenus cum in his recurri possit ad superiorē si dubiū occurrat isti recursui non potest locus esse in Summi Pontificis electione.

Can. 2. Irritas decernit ordinationes antipapę Octauiani aliorumq; omnium per eum ordinatorum, cunctaque alia per eos gesta. Simile statuerat Concilium Lateranum sub Innocentio II. circa ordinationes à Petro Leonis Pseudo-Pontifice factas. Itemque aliud Lateranum sub Callisto II. Concilinm can. 6. circa ordinationes, & reliqua gesta Burdini Pseudopapæ.

Can. 3. Statuit ne annis triginta minor in Episcopū, aut viginti quinque in Parochum, aut Archidiaconum, aut in aliam dignitatem, vel beneficium animarum curæ annexum eligatur, aut promoueatur. Hanc renouauit sanctionem Synodus Tridentina sess. 24. c. 2. de reform. Iste Lateranus Can. refertur c. cum in cunctis, de elect. Quo eodem Canone decernitur electum, & confirmatum Episcopum missumque in possessionem bonorum Episcopalium, eo momento pristina sua omnia beneficia per vacationē amittere quo tēpus expirat à canonibus pręfinitum ad illius consecrationem.

Can. 5. Astringit Episc. vt vitæ necessaria subministret ei, quem sine sufficienti patrimonio, vel tit. ad sacrum ordinem promouit. Refertur in c. Episcopus si aliquē, &c. non liceat de præben. Gregorius Turonensis libr. 8. hist. Franc. cap. 20. *Faustinianus* (inquit) *quis iussu Guidobaldi Aquensis vrbis Episcopus ordinatus fuerat, ea conditione remouetur, vt eum Bertrannus Orestes, & Palladius qui eum benedixerant vicibus pascerent, centenosque ei aureus annis singulis ministrarent.* Innocentius Papa III. ep. 184. regesto 15. Episcopum Pictauiensem increpat,

eo quod in elusionem Can.quo sine titulo,vel patrimonio Clericis ordinatis per ordinatores,aut præsentatores, aut successores eorum iubetur de victu prouideri, iusiurandum recepisset ab ordinandis,quod nullum vitæ subsidium ab ipso vnquam petituri essent. Idemque epist.ad Zamorensem Episcop. constituit,vt ordinator Episc.ei quem ordinatione sine titulo consecráuerit, eiusq;successor compellatur de victu prouidere donec titulum nanciscatur. Habetur in c.secundum Apostolum de præb.Vide huc etiam spectans c. 2 eodem titul.

In Ecclesia primitiua nemo promouebatur ap ordines, quin simul ascriberetur Ecclesiæ, aut Monasterij ministerio,vt edicitur Can.6.Concilij Chalcedonensis, & legitur ca.1. & 2.dist. 70. Capitulare quoque Caroli Magni lib.1.cap.15.*Nullus*(ait) *absolutè ordinetur, & sine pronunciatione stabilitatis loci ad quem ordinatur*. Ea Clerici ad certam Ecclesiam ascriptio dicebatur intitulatio,& ipsa Ecclesia titulus. Postquam verò per ordinationum multitudinem ea consuetudo desijt, tùm demum requisiuere iure patrimonium Concil. quidem Trid. antiqua iura instaurans prohibens quemquam ordinari,quin certæ Ecclesiæ Ministerio ascribatur sess. 23. cap. 16.non tamen ad hoc astringit, vt Ecclesiæ suppeditent stipendia Clericis illis ascriptis nisi ratione beneficij.

Can. 9. Cauet ne Prælati per sententiam excommunicent, vel suspendant nisi admonitione præmissa. Et ne vllus Religiosus à capituli,vel proprij superioris regulari disciplina, vel correctione præsumat appellare. Legitur insertum in c.ad nostram,& c.reprensibilis, de appellat Quod attinet ad præmonitiones hæ tantummodò requiruntur, quando decernitur censura circa præsens delictum cum contumacia coniunctum:at verò quæ circa futurum delictum, siue à iure,siue ab homine Prælato decernuntur, non exigunt aliam iuris formam,quàm vt promulgentur.

Canon 8. *Nulla Ecclesiastica beneficia, seu ministeria, vel Ecclesiæ alicui tribuatur, siue promittantur, antequam vacent, ne desiderare quis proximi mortem videatur, in cuius locum, & beneficium se crediderit successurum*. Et subinde ita pergit: *Cùm verò præbendas Ecclesiasticas siue beneficia, ac officia in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diù maneant in suspenso, sed infra sex menses personis, quæ dignè administrare valeant conferantur. Si verò Episcopus vbi ad eum spectat, conferre distulerit, per capitulum ordinetur. Quod si ad capitulum pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit, Episcopus secundùm Deum hoc cum Religiosorum hominum Consilio exequatur, Vel si omnes fortè neglexerint, Metropolitanus de ipsis secundùm Deum absque illorum contradictione disponat*. Habetur in c. nulla de concess. præben. Vocatur ius deuoluti occurrens, quando non prouidetur tempore debito, vel prouidetur quidem, sed de indigna vel incapaci persona.

Deuoluti ius extenditur pariter ad beneficia nominationi patronorum subiecta. Quoties namque patronus Ecclesiasticus, aut Collegium Ecclesiasticum, cui ius ad aliquam præbendam nominandi, seu præsentandi competit, neglexerit idoneum Clericum præsentare collatori post semestre computendum à die notitiæ vacationis ius illud suum amittit, idque ad collatorem transfertur, qui potest pro libito conferre cuiuis non incapaci. Idem obtingit post qnadrimestre laico patrono, quo elapso tempore, iure illo suo excidit, quod in collatorem ordinarium deuoluitur. Id tempus patronis præfigitur in c. vnico de iure patron. in 6. Verumtamen laic us patronus cui minus temporis indulgetur, variare semel potest, atque à prima nominatione in alterius idoneę personę fauorem resilire nondum finito quadrimestri; patronus autem Ecclesiasticus non potest, nisi semel intra suum illud semestre nominare c. cùm autem de iure patron.

Canon 15. Decernit bona ex beneficio acquisita non posse

posse à Clericis in alios, quàm in Ecclesiam transferri. Qui canon quantumvis malè seruetur est perpetuę, ac indispensabilis obligationis. Sub Ecclesiæ nomine pauperes quoque hìc comprehenduntur. Require superiùs Concilij Agathensis canon. 48. cum ijs quæ inibi congessimus.

Can. 16. Edicit, vt pręualeat quod fuerit à maiori, & saniori parte capituli constitutum. Habetur c. 1. de his quæ fiunt à c. maio. par. Et confirmatur per canonem 1. huius ipsius Concilij.

Can. 18. Mandat in cunctis Cathedralibus Ecclesijs prębendam erigi pręceptorialem, vt ea prouisus gratis doceat tùm eiusdem Ecclesię Clericos, tùm quosvis pauperes Scholasticos.

Can. 19. Interdicit sub anathemate potestatibus sæculi onera super Ecclesias vel Clericos imponere, aut Episcoporum iurisdictionem quacumque ratione minuere, sibive vsurpare. Permittit nihilominus Episcopis, & Clero subsidia quædam communitatibus conferre, dummodò duæ interueniant conditiones: Primò necessitas communis: Secundò ne vlla sit coactionis species, c. non minùs, de immunit. Ecclef. de exemptione Clericorum à laicis iudicijs, vide Agathensem can. 8. & Cabilonensem 11.

Can. 27. Anathemate ferit Catharos, & Patarenos hereticos, qui in Vasconia, Albegesio, & Tolosatum partibus inualuerant, eorumque fautores, & receptatores. Excitat & cohortatur fideles, ad sacrum aduersùs illos bellum: Et id pręstantibus thesauros aperit indulgentiarum. Ab istis fuerat Manichęorum hęresis ab inferis suscitata. Profitebantur enim duos esse Deos alterum bonum, qui sola inuisibilia condidisset, malum alterum à quo cœli, & terra, & humanum genus, cœteraque visibilia condita sint. Omnes etiam veteris testamenti libros auersabantur solis exceptis testimonijs, quæ noui testamenti authoritate firmantur. Alia

pleraque fœda, delira, & blasphema prædicabant, quę recitantur à Rogerio illius ætatis scriptore in annalibus Anglicanis.

CONCILIVM GENERALE XII. Lateranense IV. sub Pontifice Innocentio III.

DVæ simul exortæ fuerunt atrocissimæ in Oriente pestes sub Heraclij Imperio, hæresis Monothelitarum, & Mahumetica perfidia. Mahumetes qui ex seruili statu, & camelorum custodia suę tandem superstitionis fauore, Arabum princeps euaserat, suam protinus ferro, & flammis exitialem sectam studuit propagare. Igitur cum Saracenis suis non à Sara Abrahami vxore, vt quidam commenti sunt, sed à Saraca Metropoli Arabiæ denominatis, horrendam vastitatem per vicinas regiones Ægyptum, Palęstinam, totamque Syriam circumtulit. Adeò vt sub ipsius Heraclij Imperio hasce prouincias Saraceni Mahumete Duce longè latèque occupauerint: qui ijdem mox in Persidem eruperunt, quam etiam Hormisda Rege profligato subiugarunt ann. Chr. 140. Insequenti porrò anno Heraclius viuere desijt.

Igitur pluribus sæculis Saraceni nemine obsistente sacra Iudææ loca, quam vulgus Palęstinam dicit, occupauerunt ad annum vsque 1099. quo Godofredus Bullonius sacri belli dux Hierosolymam expugnauit, idemque sociorum suffragijs primus Hierosolymorum Rex est proclamatus.

Ad hanc verò suscitandam expeditionem Vrbanus II. Pontifex oratione commotus Petri Eremitæ Galli,

qui

qui vrgendi illius causa ex Iudæa à se lustrata in Occiduas terrarum partes concesserat, Conc. generale ad Clarummontem Aluernorum oppidum conuocauerat, anno supra 1095. quo veluti classico exciti Latini sumptis armis in Asiam transmiserunt traiecto Bosphoto, & Alexium Comnenum Constantinopolis Imperatorem sibi obsistentem, horribili edita Græcorum strage repulerunt, Nicæamque primùm in Bithynia, deinde Antiochiam in Syria, potentissimas ciuitates expugnarunt, ipsamque demùm Hierosolymam obsidione ceperunt.

Anno postmodum 1147. sub Eugenio Papa III. exhortatore S. Bernardo Claraualleusi Abbate sacram alteram in Orientem expeditionem adorti sunt Conradus III. Germanorum Imperator, & Ludouicus VII. dictus Iunior Francorum Rex, postquam Saraceni Edessam Orientis vrbem armis occuparunt. Sed florentissimi Latinorum exercitus in Orientem progressi maxima ex parte perierunt Manuelis Comneni Græcorum Imperatoris execranda perfidia.

Contigit demùm ipsam Hierosolymam à Saladino Babylonis Ægypti Sultano, id est Rege, & Calipha id est Pontifice occupari anno supra millesimum centesimo octogesimo septimo: qua occasione Fridericus Ænobarbus Germaniæ Imperator, vt Ecclesiæ à se illata damna compensaret, cum validissima Latinorum manu sacro se bello accinxit. Hic multis tùm in Thracia, tùm in Asia aduersùs sibi obsistentem Constantinopolis Imperatorem Isacium Angelum, & Saracenorum in Asia minori regulos fortissimè gestis, occupataque (vt memorat Pius Papa II. in descript. Asiæ cap. 44.) minori Armenia, amnem perspicuum corporis abluendi causa ingressus, gurgite absorptus disparuit, & inanes esse, vanosque hominum conatus ostendit, quando res ab eo maximæ sperabantur.

Nec

Nec tantùm Fridericus, ſed etiam Philippus Franciæ, & Ricardus Angliæ Reges laudabilem contra Saladinum expeditionem ſuſceperunt, ſed(ita diſponente Deo cuius iudicia abyſſus multa) parum fructuoſam. Ricardus quidem Anglus Cypri littoribus appulſus ab Iſacio Comneno Græco, qui hanc inſulam Græcorum Imperio auulſam per tyrannidem vſurpauerat, bello eripuit,& Guidoni Luſiniano Gallicæ originis permiſit, poſtquam hic omni iure regni Ieroſolymitani ſibi debiti ceſſit, & in ipſum Ricardum tranſtulit.

Id verò obſeruandum eſt,Ieroſolymitanum regnum, cuius auſpicia Pontifex Vrbanus II. in ſacris Claromontis comitijs dederat, primuſque occuparat Godofredus Bullonius, poſt annos demum octoginta, & octo miſerabili caſu ad Mahumetanorum redijſſe poteſtatem Vrbano III. Pontifice, quum vltimus Chriſtianorum Regum Guido Luſinianus à Saladino victus illo regno excidit. Poſtquam Innocentius III. Pontifex doctrinæ, virtutumque ſplendore ſpectabilis vniuerſæ Eccleſiæ gubernaculis admotus eſt, animum ad terræ ſanctæ recuperationem adiecit: cui acres ſtimulos admouit memorabilis victoria,qua Latini ſacro bello fęderati Conſtantinopoli potiti ſunt,creauerũtq;Gręciæ Imperatorem Balduinum Flandrię comitem ſub ipſius Innocentij Pontificatu;quo tàm felici ſucceſſu ampliùs accenſus, generale Concilium ad propagandam in vlteriora Orientis Religionem indixit.

Itaque vt ſcribit ætatis illius hiſtoricus Abbas Vſpergenſis celebrata eſt anno milleſimo ducenteſimo decimo quinto ſancta vniuerſalis Synodus Romæ in Eccleſia Conſtantiniana dicta Saluatoris menſe Nouembri, præſidente Innocentio Papa III. Pontificatus anno decimo octauo,in qua fuerunt Epiſcopi quadringenti & duodecim, & in his Patriarchæ Conſtantinopolitanus, & Ieroſolymitanus. At verò Alexandrinus,

& An-

& Antiochenus cùm per se interesse non possent, hic quia graui morbo decumbebat, ille quia in Caliphæ ditione suam habebat sedem, suos ad Concilium apocrisarios miserunt. Interfuerunt pariter Imperatorum Orientis,& Occidentis Legati multorumque Regum, & principum.

Insignis hac in Synodo effulget sapientia, & pia solicitudo Innocentij,adeò exactè prouidentis circa res tùm fidei, tùm ordinis, & disciplinæ Ecclesiasticæ, omniaque capitulis septuaginta breuiter simul, & accuratè complectentis. Quibus demum subijcitur decretum pro sacra in Palæstinam profectione, de pace inter Christianos componenda, aut saltem quadriennij firmandis inducijs, deque subsidijs ad hoc bellum comparandis.

Cap. 1. Fides Catholica declaratur his verbis: *Deus sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramq; condidit creaturam spiritualem,& corpoream.* Consule superiùs annotata ad Nicænæ posterioris Synodi actionem 5.

Cap 2. Errorem damnat Abbatis Ioachim,qui edito aduersus Petrum Longobardum magistrum sententiarum libro, illum dicit insanum, & hæreticum, eo quòd in libris sententiarum scribat, quòd summa quædam res est Pater Filius & Spiritus sanctus, quæ non est generans,nec genita, nec procedens.

Qua ex propositione Ioachinus Petro Longobardo affigit assersionem non Trinitatis,sed quaternitatis nimirum trium singularum personarum.& insuper communis essentiæ,vt quartę rei. Ipse verò Ioachim astruebat inTrinitate vnitatem,non illam quidem propriam, & essentialem,sed collectitiam,& similitudinariam, sicut multi homines dicuntur vnus populus, idque probabat loco peruersè intellecto Ioan. 17. volo Pater,vt ipsi in nobis vnum sint, sicut & nòs vnum sumus. Concilium autem rem his verbis definit: *Nos autem credimus,& confitemur cum Petro, quòd vna quædam summa res*

est,

est, & incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, & sigillatim qualibet earumdem. Et ideò Trinitas solùm est in Deo non quaternitas: quia qualibet illarum personarum est illa res, videlicet substantia, natura seu essentia diuina, quæ sola est vniuersorum principium præter quod aliud inueniri non potest. Et illa res non est generans, neque genita, neque procedens: sed est Pater qui generat, Filius qui generatur, & Spiritus qui procedit: vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud: Sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus, idem omninò, vt secundùm Catholicam, & Orthodoxam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno Filium generando suam substantiam ei dedit iuxta quod ipse testatur: Pater, quòd mihi dedit maius omnibus est. Ac dici non potest quod partem suæ substantiæ ei dederit, & partem retinuerit ipse sibi, cùm substantia Patris indiuisibilis sit vtpotè simplex omninò. Nec dici potest, quòd Pater suam transtulerit substantiam in Filium generando; quasi sic dederit Fillo vt non retinuerit ipsam sibi, alioqui desijsset esse substantia, Pater ergo quod sine vlla diminutione Filius nascendo Patris substantiam accepit: Et ita Pater, & Filius eamdem substantiam habent: & sic eadem res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus ab vtroque procedens. Quum ergo veritas pro fidelibus suis orat, voto inquiens vt ipsi vnum sint in nobis sicut nos vnum sumus, hoc nomen vnus pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro personis verò diuinis vt attendatur identitas, atque in natura vnitas. Quemadmodum veritas alibi dicit: estote perfecti sicut Pater vester cælestis perf ctus est: ac si dicat manifestus estote perfecti perfectione gratiæ, sicut Pater vester cælestis perfectus est perfectione naturæ: vtraque videlicet suo modo: quia inter Creatorem, & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin maior sit inter eos dissimilitudo notanda. Hæc ad singula verba in-

inserta habentur cap. 1. & 2. de summa Trinitate.

Canon 5. Commemorat sedium Patriarchalium priuilegia, statuitque Constantinopolis sedem esse primam à Romana, deinde Alexandrinam, tum Antiochenam, postremò Ierosolymitanam: vt postquam hi Patriarchæ pallium à Romano Pontifice acceperint, liceat eis obedientiæ suæ subditis Episcopis pallium concedere, recipiendo ab eis vicissim fidei Catholicæ professionem, & pro Ecclesia Romana sponsionem vnionis, & obedientiæ. Concedit etiam vt Dominicæ crucis vexillum ante se deferri faciant vbique locorum extra Romanam vrbem, aut vbicumque Romanus Episcopus præsens fuerit, aut eius Legatus vtens insignibus Apostolicæ dignitatis. Approbat prętereà vt ad ipsos ex suffraganeis prouincijs appellari possit, saluis tamen appellationibus ab ipsis ad Apostolicam sedem.

Summi Pontifices ante hac restiterant Episcoporum Constantinopolis ambitioni, qui contra Nicęnæ Synodi decretum affectabant, sedis suæ prærogatiuam supra omnes Orientis Patriarchas. Damasus enim, & Leo Romani Pontifices Synodorum secundæ, & quartæ furtiuos Canones reiecerunt, per quos hæc illis asserebatur præeminentia, Nicolaus verò primus in responsis ad Bulgaros cap. 93. *Porrò ait quis Patriarcharum secundus sit à Romano consulitis, sed iuxta quod Romana sancta tenet Ecclesia, & Nicæni Canones innuunt, & sancti Præsules Romanorum defendunt, Alexandrinus Patriarcharum à Romano Papa II. est.* Idemque Nicolaus non alias admittit primarias sedes quàm quas constituit Petrus Apostolus, siue per discipulum suum Marcum nimirum Alexandrinam, siue per seipsum nimirum Antiochenam, & Romanam, epistol. eadem ad consult. Bulg. cap. 92.

At verò Innocentius III. huic Laterano Concilio præsidens ius secundæ sedis Constantinopolis Episco-

po

indulsit multis rationibus adductus:scilicet vt Græcos hactenus nutantes in Ecclesię Romanæ subiectione,& vnione deuinciret,ac demereretur. Tùm quia à pluribus sæculis reliqui Orientis Patriarchæ Constantinopolitano spontè cesserant. Tùm quia in Oecumenica Synodo Chalcedonensi habita post Apostolicos legatos Anatolius Constantinopolis Episcopus,eiusque in omnibus subsequutis OrientisConcilijs successores iure isto προεδρίας, ac πρωτοκαθεδρίας supra Patriarchas reliquos potiti absque controuersia fuerant.

Quod attinet ad Ierosolymitanam Ecclesiam origine quidem omnium Ecclesiarum matrem, sed non dignitate,& quam Nicęna 1. Synodus Cæsariensi Metropolitæ subditam declarauerat, cœpit illa pleno iure dignitatis patriarchalis potiri iam inde à Concilio Chalcedonensi, quod actione 8. Ierosolymitanæ Ecclesiæ vniuersam Palæstinam in tres distributam Prouincias subiecit. Intercessit quidem Magnus Papa Leo ne id executioni mandaretur ep.62.ad Maximum Antiochenum. Verumtamen idem Iuuenalis Ierosolymę Episcopus, qui in Chalcedonensibus comitijs sederat, conuocauit postmodum Palęstinæ totius Synodum in qua ipse primo subscripsit loco. Deinde Iræneus Cæsaræ Palæstinæ Episcopus, cùm tamen in Prouincialibus Palæstinæ Synodis anterioribus præsideret, primusque subscriberet Cæsariensis,vt liquet ex Diospolitana Synodo, cui secundus à Metropolita Cæsariensi subscripsit Ioannes Ierosolymitanus. Et in altera Synodo antiquiore aduersùs quartodecumanos habita Cæsaræ præsedit Theophilus Cæsariensis, eique assedit Narcissus Ierosolymitanus, vtque addiscimus ex Eusebio l.5.hist.Eccl.cap.15.Synodus demum 5. Oecumenica, eadem iura Patriarchalia Ierosolymorum Ecclesiæ confirmauit.

Can. 2. Decretum instaurat Lateranensis sub Alexandro Tertio Concilij in can. 18. circa præceptorialem

lem præbendam in singulis cathedralibus erigendam. Extendit ad alias quoque Ecclesias, quæ possunt præbendam eamdem præstare: additque præceptorem esse ab Episcopo vnà cum capitulo eligendum. Adiungit esse pariter in singulis Metropolitanis simili modo eligendum Theologum, qui Sacerdotes aliosque Clericos in sacris scripturis docendo instituat, & in his præsertim efformet, quę ad curam pertinent animarũ, cui congrua præbenda assignetur, non tamen vt fiat canonicus: sed tamdiù reditus accipiat, quamdiù in docendo perseuerauerit. Vide c.1.& c,quia nonnullis, de Magistris. Deinde Conc.Trid.hæc omnia instaurat, & amplificat sess.5.de refor.c.1.vbi etiam declarat prębendæ Theologalis collationem esse prorsùs nullam & irritam, quæ facta fuerit ei qui per seipsum illud officium exequi non valeat: & prouisos esse compellendos ad exercitium muneris sui per redituũ subtractionem. Vide idem Conc. sess.23.de refor.c.18. Istis haud absimilia sunt Gallicana edicta in comitijs Aurelianensibus edita sub Carolo Rege IX., & in Blesensibus sub Henrico III. art.33.

Can.12. Prouidet Monasteriorum reformationi, per Prouincialia capitula singulis triennijs conuocanda, & per sedulas, & frequentes visitationes.

Can.13. Prouidet, ne nouæ inducantur Cęnobitarum religiones.

Can.14. Incontinentiam reprimit Clericorum.

Can.15. Clericorum crapulam coercet: Clericum in ebrietatem lapsum antiquiora concilia Agathense can.41 & Veneticum in Gallia can.13. puniunt vel excommunicationis, vel flagellationis pœna.

Can.16 Pręscribit Clericorum modestiam: prohibet eis sęculares negotiationes, aleę quoque, & taxillorum lusus, quin etiam his interesse vetat. Annulum ab his gestari prohibet qui non sunt Episcopi. Ordinat tonsuram, & vestes, aliaque exteriora omnia componit

ad

ad modestiam. Hoc etiam decernit vt Pontifices in Ecclesia, & in publico superindumentis omnes lineis vtantur, nisi Monachi fuerint, quos deferre oportet, habitum monachalem. Hæc leguntur eadem in c.Clerici officia de vita,& honestat.Cler.Hoc idem de retinendo ab Episcopis olim professis Monachis habitu Monachali, ac regulari iamdudum sanxerat Synodus Oecumenica octaua canon 14.

Can.17.*Districtè*(ait(*præcipimus in virtute obedientiæ,vt diuinum officium nocturnum pariter,& diurnum, quantum eis dederit Deus studiosè celebrent pariter,& deuotè*. Loquitur de Clericis & Monachis quicumque astricti sunt officio diuino:& legitur in c.dolentes,de celebrat.Miss.vbi insignis est glossa exponens vocem studiosè quantum ad officium oris sine syncopa:deuotè autem quantum ad officium cordis:dicente Apostolo,*orabo Spiritu*(idest respiratione, & lingua) *orabo, & mente* (idest deuota mentis attentione)*psallam spiritu,psallam & mente*.

Can.21.De facienda proprio Sacerdoti confessione decernit saltem semel in anno : & de communicando diuinæ Eucharistiæ saltem in Pascha,nisi Sacerdos ipse ex rationabili causa differendum in aliud tempus iudicauerit. Qui secus fecerit ab ingressu Ecclesiæ viuens arcetur, & mortuus Ecclesiastica sepultura priuatur. Districtè præcipit seruari confessionis sigillum, ac secretum. Allegatur in c.omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss. Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio Martyris citato in cap. & si non frequentius de consecr. dist.2. Deinde ex Concilij Agathensis cap.18. Christi fideles non aliter impediti astringebantur Eucharistiam ter in anno sumere in Natiuitate Christi,in Resurrectione,& die Pentecostes.

Can.22.Sancit vt medici ad ægrotos vocati sub pœna interdictis ab Ecclesiæ ingressu, teneantur eos admonere vt in primis medicos aduocent animarum, sic enim saluti simul animæ, & corporis consultum iri: firmi-

quatenus citra generalem Canonis obligationē, infirmis formidine mortis perculsi, grauiùs de vita periclitantur quum de cōfessione facienda monentùr, existimātes (nisi canon iuberet indifferenter, etsi forsan non interueniat vitæ periculum) desperatū esse de vita. Prohibetur insuper cum anathematis interminatione ne quis medicus ægro pro corporis salute quidquam suadeat quod vertat in animæ perniciem, Deiq; offensam. Habetur in c. cùm infirmitas, de pœnit. & remiss.

Can.24. De elect. ordinat vt vno ex his tribus modis, vel scrutinio, vel compromisso, vel comuni inspiratione ille demum sit electus, in quē maior, & sanior capituli pars consēserit; Legitur in c. quia propter, de elect. Qua verò parte capitis huius constituitur à Concil. vt assumantur de Collegio tres fide digni, qui singillatim, & secreta vota electorū colligant, & scribant, id abrogatum fuit demum à Conc. Trid. sess. 25. c. 7. in fine de regular. iubente fieri electionem per vota secreta, ita vt nullatenùs in cuiusquam notitiam veniant eligentium nomina, & vt aliter facta electio sit irrita.

His idem Lateranensis Can. 24. duas requirit conditiones, vt aliquis absens possit per procuratorem eligere. Primùm vt sit legitimè impeditus ne possit interesse. Deinde vt is cui suffragium committet, sit de ipso eligentium Collegio.

Electionis verò per compromissum legitur exemplum, & decisio in cicausam, de electio. vbi statuitur teneri Moniales accipere in Abbatissam (modò idonea existat) eam quam prouidit Episcopus, postquam illæ Abbatissæ electionem in Episcopum ipsum contulerant, ac compromiserant.

Electionum libertas ita necessaria est, vt vbi ista coarctatur eo ipso nulla sit electio. Ideòque Cœlestinus III. cap. cum terra de electio. damnat, & inanem declarat electionem, quæ fit quando Patriarcha, vel Episcopus, vel Princeps, duas tresue personas

Dd eli-

eligendas nominauit, ne liberum sit aliam eligere, quæ non sit ex nominatis. Gregorius X. in Concilio decimo generali Lugdunensi c. vbi periculum §. cæterum, de electio. in 6. *Quum* (inquit) *arbitrium, vel inordinatus captiuas affectus, vel ad certum aliquem obligationis cuiuscumque necessitate adigit, cesset electio dum libertas admittitur eligendi.*

. ræfato iuri communi conformantur Constitutiones ordinis Prædicatorum dist. 2. c. 2. §. 4. prohibentes in electionibus proponi certas personas à superioribus & statuentes teneri superiorem approbare factam electionem alterius personæ dum sit idonea, quam ex ijs quas nominauerit. Et Rodericus Doctor Franciscanus in qu. Regular. art. 10. & 11. profert Bullam Pij V. anni 1571. decernentem, vt si Prælatus, aut commissarius qui præest electioni, conuictus fuerit quòmodolibet impediuisse libertatem eligentium remoueatur ab officio. Idem Rodericus refert se vidisse tres electiones diuersas declaratas inualidare, eo quod is qui præerat, restrinxisset eas ad duas, aut tres personas. Martin. Nauar. lib. 1. conf. 5. & in Manual. c. 22. n. 5. docet ex metu reuerentiali erga personam, quæ in vocales polleat authoritate, non minus irritam fieri electionem, quàm matrimonium. Nec valet vlla consuetudo per quam remanente electione tollitur, aut restringitur eligendi libertas, ut docent ad d. c. cum terra de electio. Ioan. Andreæ, & Prosper Fagnanus. Committitur enim grauis iniustitia quando sine iusta causa, & legitimo processu excluditur, vel vna persona (& multo grauior si plures) à iure electionis quod ei competit siue actiuæ, siue passiuæ.

. Quomodo verò Prælatus procedere debeat in electione Abbatissæ inter Moniales, consulito Conc. Trid. sess. 25. c. 5. in fine de regular.

. Cap. Lateran. 25. statuit eligentes per potestatis sæcularis abusum ab officijs, & beneficijs triennio suspendi,

di,atq;priuari eligendi poteſtate.Electum autem ſi tali elect.conſentiat fieri deinceps ineligibilẽ, & factæ elegionis cõmodo priuari,habetur in c. quiſquis de elect.

Can.26.Decernit, vt facta electione is ad quem pertinet electum confirmare,diligenter examinet electionis proceſſum, & perſonam electi: qui ſi reperiatur indignus,eum admitti, & confirmari prohibet,legitur in c.nihil de elect.

Can.29 Diſtrictè prohibet,plures ab vno Clerico prębendas curatas,vel perſonatus,vel alia beneficia etiam curæ animarum nullatenus annexa in vna, eademque Eccleſia poſſideri.Et ſi ſecus fiat,hoc ipſo ſtatim ab obtento beneficio ſecundo,primum ipſo iure vacet:quod ſi prouiſus vtrumque retinere contenderit, vtroq; priuetur.Is verò ad quem ius conferendi ſpectat,ſi intra ſex menſes prouidere neglexerit, tenebitur tantumdẽ reſarcire in vtilitatem vacantis Eccleſiæ, quantum eo tempore vacationis Eccleſiæ fuerit de illius fructibus, atq; emolumentis perceptum:collatio autem vacantis beneficij deuoluitur ad ſuperiorem. Reſeruat tamen adApoſtolicam ſedem ius diſpenſandi ad plura tenenda beneficia, circa ſublimes, aut litteratas perſonas. Habetur hoc totum in c. de multa, de præbend. His ſimilia ſtatuuntur à Ioanne XXII. in extrauag.execrabilis. eod.tit.Et in Conc.Trid.ſeſſ.7.c.2. & ſeſſ.24.cap.17. præclarè obſeruat gloſſa in d. c. de multa in verb. contenderit, quod ante Innocentij tertij hanc receptam conſtitutionem, vt adepto ſecundo incompatibili beneficio, ſtatim vacet primùm, antiquiora iura dediſſe optionem iſto caſu ei qui ſic punitus fuiſſet,vt adeptus duo incompatibilia eorum alterum,quod malet,eligeret,alio ſiue priore,ſiue poſteriore dimiſſo:ſic enim ſtatuunt duo CanonesAlexandri tertij c.referente,& cap. præterea, de præbendis. Iſtis adiungito quæ ſuperiùs annotaui ad Can.15. Nicænæ Synodi ſecundæ.

Canon 31. Prohibet ne filij Canonicorum inſtituan-

Dd 2 tur

tur in ijsdem Ecclesijs, in quibus patres eorum instituti fuerint. Habetur in c. ad abolendū, de fil. Presb. Iam antea sanxerat Alexand. III. non debere filium in ead. Ecclesia, aut prębenda ministrare, qua pater tenuisset. c. pręsentiū, & c. conquerēte eod. tit. Sed si quis alius post patrem habuerit beneficiū, poterit deinde filius, si nihil aliud obsistat, etiam admitti c. ex transmissa eod. tit.

Can. 32. Peruersam reprobat consuetudinem qua patroni, aut rectores Ecclesiarum Presbyter. parochianis adeò tenues reditus attribuunt, vt inde sufficienter nequeāt sustentari: quo fit vt vix aliquis reperiatur Parochialis Sacerdos sufficienter litteratus. Statuit itaq; vt abolita mala consuetudine, sufficiens ad honestè viuēdum portio assignetur Presbyt. Habetur in c. extirpanpandæ, de pręb. Eandem ob causam Synodus Trid. sancit sess. 25. c. 16. beneficia quoq; abstracta olim ab animarum cura per assignationem vicariæ perpetuæ, cui cura incumbat animarum, redintegrari denuò fierique ex simplicibus parochialia, sicut à primordio fuerant.

Can. 36. Declarat posse iudicem saltem Ecclesiasticum suam reuocare sententiam interlocutoriam, aut comminatoriam, etiam posteaquam ab ea fuit appellatum. Legitur in c. cum cessante. de appell. Huc pertinere potest quod scribit Bernardus ad Innocentium II. Papam epistol. 180. *Hoc* (inquit) *solet habere præcipuum Apostolica sedes, vt non pigeat reuocare. quod à se forte deprehendit fraude elicitum non veritate promeritum.* Secularia verò iudicia semel facta non corriguntur, nisi à superiore tribunali. l. iudex posteaquam ff. de re iudicata.

Canon 37. Edicit non posse quemquam per litteras Apostolicas trahi vltra duas diætas extra diœcesim ad aliquod iudicium. Continetur in cap. nonnulli de rescript. Et confirmatur ab Honorio tertio cap. olim. de exceptio. Sed posthæc Bonifacius octauus reduxit ad vnicam vltra Diœcesis fines diętam, c. statutum §. cùm verò de rescript. in 6.

Can.

Can. Lateran. 41. sic dicit, *Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est, Synodali iudicio definimus, vt nulla valeat absque bona fide præscriptio, tàm Canonica, quàm ciuilis: cum sit generaliter omni constitutioni, & consuetudini derogandum, quæ absque mortali non potest seruari peccato. Vnde oportet vt qui præscribit in nulla temporis parte rei alienæ conscientiam habeat.* Continetur in c. fin. de præscript.

Can. 50. Reuocat prohibitiones matrimoniorum, quę anteà protendebantur vsque ad septimum consanguinitatis, & affinitatis gradum, easque reducit deinceps ad quartum gradum. Habetur in c. non debet & consanguin. & affin. Conc. Trid. his alteram addit reductionem sess. 24. c. 3. de refor. matrim. scilicet impedimenti publicæ honestatis ad secundum gradum: Et impedimenti affinitatis consurgentis ex fornicatione, ac omni copula illicita ne primum excedat gradum.

Can. 53. *Et decimæ ante omnia tributa deducantur, & soluantur.* Habetur c. cùm non sit, de decimis.

Can. 63. Abusum illum quantumuis longi temporis diuturnitate roboratum, vt pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum, aliquid taxetur, vel exigatur, declarat simoniacum, & damnabilem, atque vlterius fieri vetat. Legitur in c. sicut pro certo, de simon. Multa de simonia Ordinis congesta require superiùs ad Cabilonensis Concilij can. 16.

Cano. 64. In tantum dicit inualuisse intra Monasteria simoniacam labem, vt prætextu paupertatis vix vlla in monialem reciperetur nisi per simoniam. Id verò reprobat, & fieri districtè interdicit, atque ad strictiorem pœnitentiam omnibus vitæ diebus compellit Moniales, quæ sic admissæ sunt, aut alias admiserunt. Legitur in cap. quoniam de simon. Cęterùm consensus nunc est Theologorum, & Canonistarum communis, & vsu toto Christiano orbe recepto confirmatur nullam intercedere simoniam, si quando Mona-

nasterij opes non sufficiunt ad noui Religiosi alimenta, paciscitur Monasterium de contribuenda pecunia, vt inde alatur qui ad Monasterium admitti postulat. Duo namque ab inuicem planè distantia sunt, Religio ipsa, & onus suppeditandi victum, cęteraque vitę corporalis subsidia, illud enim merè temporale est, illud spirituale. Nihil potest titulo admissionis in Religionem exigi temporale, sed potest exigi pro alimonia, quę est alterius ordinis, atque temporalis. Qua etiam ratione quamvis matrimonium inter fideles sit Sacramentum, fiunt tamen conuentiones dotales in matrimonio, non propter Sacramentum quod fieret simoniacè, verùm ad sustentanda matrimonij onera merè temporalia. Videri potest Syluester verb. simonia qu. 15. vt sileam sequentium, & huic conformium scriptorum numerosissimum exercitum. Denique concluditur sacra Synodus decreto sacrę militiæ ad Ierosolymitani Regni recuperationem.

CONCILIVM GENERALE XIII. Lugdunense primum sub Innocentio IV.

FRiderici Ænobarbi nepos, & Henrici IV. Imperatoris filius Fridericus II. amplissimis ab Apostolica sede beneficijs affectus, quem à tenera ætate parentibus orbatum, & ciuilibus bellis diuexatum, tanta charitate in suam tutelam susceperat Innocentius III. vt ipsius opera non modò elusi fuerint illorum conatus, qui tùm occultis conspirationibus, tùm aperta vi materno illum Regno Apuliæ, Sicilięque spoliare nitebantur; sed ei aditum etiam ad Imperium munierit depulso in eius gratiam Othone, qui quartus eius nomi-

mi-

minis fuerat designatus Imperator. Ingratus porrò Fridericus non tantùm his beneficijs gratiam nullam retulit, sed arma etiam quæ ex voto ad sacra Palæstinæ loca impendere tenebatur in Romanos Pontifices conuertit. Graues in primis cum Innocentij III. successore Honorio III. simultates gessit, quas postmodum aduersùs Gregorium IX. prosequutus est, donec monente isto atque vrgente, copias in Syriam eduxit: vbi nullo commisso prælio Ierosolymam à Saracenorum Calipha recepit dicis tantum causa, & specie tenus, inita cum illo turpi pactione.

Hinc regressus in Occidentem complures Romanę Ecclesiæ terras, qua proditionibus, qua Marte aperto inuadit, præsidijsque munit, adeò vt magna Piceni, & Latij parte occupata Romam ipsam obsidione cinxerit, & quotquot Romanorum in eius cecidere potestatem, vel gladio, vel laqueo interemerit. Lacerauit verò vniuersam in duas factiones Italiam Gibellinorum, quos suis partibus addixit, & Guelforum qui partes Pontificis tuebantur: vnde innumeræ vbique cædes, direptiones, captiuitates, incendia, omnesque hostiles, & barbaricæ immanitates grassabantur.

His aliæ dirissimæ in alijs Christianorum Prouincijs strages, & calamitates accedebant Saracenorum armis Orientem simul, & Occidentem infestantibus. Imminebant extremę Constantinopolitano Imperio clades, cuius tunc Latini vix reliquias tuebantur, conspirantibus in eos Græcis, finitimisque barbaris, nulla humani subsidij spe affulgente, propter bella quibus Occidentem Fridericus diltinebat. Alter malorum cumulus ijsdem temporibus Christianæ Reipublicæ funestus incubuit.

Gens enim Tartarorum direpta primùm vtraque Armenia, deinde vastatis quæ inter maria Euxinum, & Caspium interiacent Prouincijs Georgianorum, & Mengrelinorum veterem Iberiam, & Cholcon inco-

lentium, vniuersam Moscouiam, Poloniam, Transsilua-niam, Hungariam, Bohemiam cędibus, & incendijs populata est Battone duce circa ann. 1241.

Augebat pręterea optimi Pontif. animum collapsa Ecclesiæ disciplina, morumq; peruersitas, in grauiora quotidie vitia dilabentium, siue Cletum, siue reliquum populum inspiceres: cui malo causam dederunt diutina bella, factiones, & schismata renascentia. Cura ista Pontificem sollicitabat vt Ecclesia tranquillitatem, & pristinum qui propemodum obsoleuerat dignitatis splendorem recuperaret. His de causis Gregorius IX. Concilium generale Romæ indixerat. Eò cùm plurimi ex Gallijs, & Hispanijs antistites Genuensium triremibus vecti properarent, in Friderici classem inciderunt, & captiui vnà cum quibusdam Cardinalibus ad Fridericum adducti, & vinculis addicti sunt. Istam tot præsulum indignam cladem, sic ægrè tulit Gregorius, vt ex animi mærore intra dies paucos extinctus sit.

Huic sublectus Cęlestin. paucis diebus superstes fuit, Cęlestinũ excepit Innoc. IV. Sinibaldus antea vocatus patria Genuensis, ex illustri Fliscorum gente Comitũ Lauaniæ. Hic statim Friderico ęquissimas pacis conditiones obtulit. At ille qui nec cum infidelibus bellũ gerere, neq; cũ fidelibus pacẽ colere sciebat, omnibus despectis cõditionibus, precibus, & admonitionibus, maiori etiã furore exarsit. Tũ demùm Innocentius vt luctuosis Ecclesiæ ruinis occurreret, cùm nihil per Italiã bellorum tempestatibus vndiq; iactatam tutum esset, etiam in Galliam vbi sanctus regnabat Ludouicus nauigio se subduxit. Conciliumque Lugduni generale indixit, quo citatus ad causam dicendam reus Fridericus ire renuit, Legatos tamen misit, in primis verò Thadeum virum industrium suo nomine respõsurum.

Eius itaque causa sedulò explorata. Innocentius de Synodi sententia Fridericum damnatum communione fideliũ exclusit, & Imperij dignitate, regnoque Apu-

liæ

liæ Siciliæ abdicauit. Tum Germania vniuersa à Friderico defecit. Nouus exinde creatur Imperator Henricus Turingiæ, & Hassiæ Lantgrauius: istoque post biennium mortuo. Vuillielmus Hollandiæ Comes Longobardi pariter in Fridericum rebelles acie victum in fugam compulerunt: ille profugus in Apuliam concessit, & lecto per ægritudinem decumbens à proprio filio Manfredo; quem ex concubina susceperat, puluino ori admoto suffocatus est.

Prouisum ha c Synodo pariter fuit Ecclesiasticæ disciplinæ instaurationi valdè tum labefactatæ, & collapsæ. Renouata quoque fuit sacra aduersus infideles militia, cuius designatus dux fuit sanctus Ludouicus Gallorum Rex. Actum præterea fuit de suppetijs Imperatori Græcorum ferendis: sed huius historiæ notitia paulò altiùs repetenda.

Postquam Isaacius Angelus Constantinopolis Imperator annos nouem, & menses octo regni expleuit, ab Alexio Angelo fratre per insignem perfidiam excœcatus est, & regno spoliatus: Isaccionata erat Irene, quã PhilippusGermanorum Imperator in matrimonio habuit. Filius quoq; patruo cognominis Alexius. Angelus paternam iniuriam vlturus ad Philippum profugit, cuius cohortatione Veneti Dandulo duce, cum Balduino Flandriæ Comite alijsq; Principibus bellum ineunt aduersus Alexium Tyrannum, qui nomen sibi Comneni asciuerat. Hunc itaque capta Constantinopoli in fugã cogunt, & Isaacium cœcum in imperium reducunt, dato illi socio, & adiutore filio Alexio. His præclarè gestis, dum Latinorum classis ad vrbẽ staret in anchoris, parata dum ver appeteret, in Orientem contra Saracęnos proficisci, Alexius Ducas cognominatus Murzuphlus ciues aduersum Imperatores per seditionem concitat, qua occasione Alexium Angelum in custodiam includit, ipseque insignia sibi assumit Imperij.

Latinorum ergo classis hoc facinus vltura Constantino-

tinopolin denuò expugnat. Captus Murzuphlus ex edita turri præceps deijcitur. Balduinusque Flander Latinorum Principum suffragijs eligitur Imperator anno 1204. sub Innocentio III. Pontifice Imperij Græcorum prouinciæ in plurima dominia dissectæ sunt. Venetis quippè attributa est Eubœa, omnesque maris Ægei insulæ, & Creta. Bonifacio Montisferrati Marchioni regnum cessit Thessalonicæ. Godofredo Athenarum ducatus cum Achaiæ principatu. At verò Græci principes Asiæ prouincias certatim occupauerunt. Theodorus enim Lascaris Nicææ in Bithynia dominatum cœpit, & armis strenuus Turcas ingenti strage profligauit, eorumque Sultanum in acie suaptè manu peremit. Andronici quondam inuasoris Imperij ex filio Manuele nepotes Dauid, & Alexius Comneni suas quoque partes nacti sunt. Dauid Oeneum, & Synopen ciuitates Ponti, & Trapezuntem nouo Imperij titulo: Alexius autem Heracleam Ponti,& Paphlagoniam sibi asciuit.

Constantinopolin annos octo, & quinquaginta Latini tenuerunt ab ipso Balduino primo ad Balduinum secundum, qui præsens in isto Lugdunensi Concilio interfuit, seditque ad dexteram Innocentij Papæ: ad cuius sinistram alij consederunt principes alicj anno 1245.

Verumtamen post annos sexdecim Constantinopolis à Græcis intercipitur Michaelis Palæologi dolo, qui sibi suisque posteris hoc Imperium asseruit anno supra 1261. Itaque inchoatum à Balduino Latinorum in Oriente Imperium desijt in altero Balduino: quemadmodum auspicatum à Magno Constantino Constantinopolis Imperium desijt in Constantino Palæologo à quo ad Turcas deuolutum est. Similiter Romanum Imperium quod primus exortus est Augustus terminatum est in altero Augusto, ab Odacro Erulo.

lorum Rege expugnata Roma, constitutoque nouo Italiæ Regno.

Hæc eadem Synodus pacis fœdera inter Christianos Principes conciliauit saltem in quadriennium: publicas priuatasque supplicationes apud omnes qui Christianorum nomine censentur indixit, pecuniarum contributiones ad sacri belli expensas procurauit, præsertim ex prouentibus Ecclesiarum. Prouidit etiam cruce signatorum militum securitati, quorum personas, & facultates intactas esse iussit, & sub S. Petri tutela suscepit. In hac Synodo concessum fuisse Cardinalibus Pileum rubrum produnt. Quamplurimæ huius constitutiones in 6. decretalium passim referuntur.

Harum vna Ecclesiæ regimini valdè conducens statuit *personas exemptas si extra exemptum locum deliquerint* (exempli gratia, si religiosus extra propriam Ecclesiam, & septa deliquerit monasterij) *posse citari, & conueniri coram ordinario, & ab eo puniri*, c. volentes, de priuileg. in 6. Concilium deinde Tridentinum sess. 7. de reform. cap. 14. *In exemptorum* (inquit) *causis constitutio Innocentij IV. quæ incipit,* Volentes, *in generali Concilio Lugdunensi edita seruetur, quam eamdem sacrosancta Synodus innouandam censuit, & innouat.* Nostra quoque Francica iura hoc idem confirmant, & sanciunt in Aurelianensibus comitijs sub Rege Carolo IX. art. 11.

CON-

CONCILIVM GENERALE XIV. Lugdunense secundum sub Gregorio X.

AB obitu Clementis IV. vacua fuit Petri sedes tribus, & triginta mensibus, dum inter sese Cardinales diffident, qui tandem in S. Bonauenturam Ordinis Minorum Generalem, etiamsi nondum Cardinalis esset, compromiserunt. Hic verò nullum proposuit Cardinalem, sed Tibaldum Leodij Archidiaconum virum vitæ sanctimonia insignem, qui tum in Syria belli sacri occasione versabatur. Huic nominationi cœtus Cardinalium acquieuit, qui & transmissis in Orientem litteris factam de ipso electionem eidem significauerunt. Hic asserto sibi Gregorij nomine omnem adhibuit sollicitudinem, in primis vt subsidia noua Christianis in Syria militantibus prestarētur. Præterea vt Greci quibus Michael Palæologus excluso Balduino imperabat, ad fidei, & communionis Apostolicæ sedis vnitatem reuocarentur: Ad hæc ne Apostolica sedes diutiùs posthac vacua esset: Denique vt deprauati Christianorum mores emendarentur. His de causis misit quaqua versum epistolas, ac nuncios ad Episcopos, & Principes ad sacrum indicendum Concilium Lugduni post biennium celebrandum. Legatos etiam misit ad Paleologum, qui ipsum ceterosque Grecos ad concordiam cum Rom. Ecclesia reducerent, eundemq; cum Græcorum Episcopis ad Oecumenicam Synodum inuitarēt.

Anno igitur Christi supra millesimum ducentesimo septuagesimo quarto Lugdunum conuenere Patriarchæ Constantinopolitanus, & Antiochenus, alijque ex diuersis oris Episcopi quingenti. In his S. Bonauentura Episcopus Abbanensis eruditione, morumque sanctitate conspicuus, qui necdum soluto Concilio migrauit

in

in Cœlum. Sanctus verò Thomas dum vocatus eò proficiſcitur exijt ex mortali ad immortalem. Adfuit in Concilio Iacobus Aragoniæ Rex cęterorum Regum,& Principum oratores.

Peracta ſeſſione tertia intromiſſi ſunt Michaelis Palæologi legati, quos honorificè Gregorius, & vniuerſa Synodus exceperunt. Lectæ ſunt huius Imperatoris, & Epiſcoporum Orientis litteræ, quibus Catholicæ,& Romanæ Eccleſiæ fidem,ſimulque Spiritus Sancti à Patre,Filioque proceſſionem,primatumque Romanæ ſedis agnoſcunt. Legati verò Græci nomine Michaelis Pontifici obſeruantiam,ac ſubiectionem exhibuerunt. Acceſſere prætereà Tartarorum oratores ad ineundas pacis cum Chriſtianis conuentiones, quorum vnus fidem Chriſti ſuſcepit, & à Petro Cardinali Oſtienſi baptizatus eſt. Denique præcinente Summo Pontifice decantatum eſt à Cardinalibus reliquiſqueLatinis patribus Symbolum Conſtantinopolitanum cum ſolita additione Spiritus ſancti à Patre Filioque proceſſionis. Deinde à Conſtantinopolitano Patriarcha idem Symbolum Græcis Patribus ſuccinentibus græcè, cum eadem bis repetita additione decantatum fuit.

Pro ſacræ militiæ impenſis ſicut in præcedentibus Concilijs pręſtitum fuerat,Papa toto ſuffragante Concilio decimas omnium Eccleſiæ prouentuum conſtituit deſtinauit.

Inter alias ſacræ Synodi ſanctiones inſignis vtique illa fuit de ritu in electione Papæ ſeruando: de clauſura conclauis eligentium Cardinalium :de interdicta quacumque priuata per litteras, ſiue per internuncios communicatione: de omnimoda pactionum, conuentionum, pollicitationum iuramentorum quæcumque circa futuram electionem interuenerint diremptione: Et refertur in cap. vbi periculum, de elect. in 6.

Quod attinet ad electiones, antiquiſſima ſanatque

atque ab initio receptissima eligendorum Episcoporum forma hęc fuit, vt omnes Episcopi Prouinciæ in vnum conuenientes nouum crearent Ecclesiæ viduatæ antistitem, accedente plebis testimonio, & vniuersi Cleri, aut maioris eius partis consensu, vt his testatur verbis Cyprianus epistol. 68. *Apud nos, & ferè per omnes Prouincias tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebẽ cui præpositus ordinatur Episcopi eiusdem Prouinciæ proximi quique conueniant, & Episcopus delegatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè nouit, & vniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit.* Ibidemque diuinis id astruit testimonijs, scilicet num. 10. vbi Moysi Deus iubet, vt coram vniuerso populi cœtu consecret Eleazarum Pontificem. Et Act. 1. vbi coram omnibus discipulis Mathias in Iudæ traditoris vicem eligitur. Et Act. 6. vbi Apostoli conuocasse perhibentur discipulorum multitudinem pro diaconorum electione. Idem Cyprianus Cornelium Papam affirmat Episcoporum iudicio, & plebis testimonio fuisse legitimè ordinatum epistol. 41. Idemque epist. 52. de Cornelio, sic ait: *non vt quidam vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est vt Episcopatum coactus acciperet, & factus est Episcopus à pluribus Collegis nostris, qui tunc in vrbe Romæ aderant.* Et subinde: *factus est Cornelius Episcopus de Dei, & Christi eius iudicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc adfuit suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio.* Concilium Nicænum canon. 4 & 6. *Episcopum decernit constituendum esse ab omnibus Prouinciæ Episcopis, aut saltem assentiente maiori eorum parte.*

Quod idem sancitur in Concilio Antiocheno canon. 19. alijsque innumeris Romanorum Episcoporum decretis. Leo quidem magnus epistol. 92. ad Rusticum *nulla* (ait) *ratio sinit, vt inter Episcopos habeantur qui nec à Clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec ab Episcopis Prouincialibus cum Metropolitani iudicio consecrati*

At-

Atque habetur in cap. nulla ratio diſtinction.62.

Illo itaq; ritu Romani Epiſcopi creabantur, vt conſtat ex Cypriano præcitato. In electione verò Damaſi interponi primum cœpit Cæſaris authoritas occaſione ſchiſmatis ab Vrſicino ſuſcitati. Idem iteratum deinceps in alijs quibuſdam ortis ex ſchiſmate diſſidijs. Res quippe compoſitæ ſunt à Valentiniano inter Damaſum, & Vrſicinum. Et ab Honorio inter Bonifacium, & Eulalium. Et à Theodorico Rege inter Symmachum, & Laurentium. Deinde Iuſtinianus Imperator recepta de Gotthis Italia noluit quemquam pro Romano Pōtifice admitti, niſi poſt ſuam approbationem. Idque ita ſub eo, & qui ei ſucceſſerunt Imperatoribus vſu ſeruatum eſt vſque ad Conſtantinum quartum Auguſtū, qui Benedicti II. Pontificis hortatu omnem permiſit creandi Papæ poteſtatem Romano Clero, & populo.

Sigebertus Hiſtoricus ſchiſmaticus, atque Henrici Imperatoris partes aduerſus Romæ Pontifices propugnans fabulam commentus eſt Synodi Romanæ centum quinquaginta trium Epiſcoporum, in qua Hadrianus Papa Carolum Magnum ſummo decorauit priuilegio non modò confirmandi noui Papæ electionem, quod ius à Iuſtiniano vſurpatum in ſucceſſores Imperatores dimanarat; ſed quod hactenus fuerat inauditum, ſola & propria authoritate eligendi Pontificis pro libito; & prætereà Epiſcopos per ſingulas Prouincias pariter eligendi, & per inueſtituram præficiendi vacantibus Eccleſijs. Poſt Sigebertum Gratianus nimia credendi facilitate adductus commentitium illius Concilij decretum ſuæ canonum collectioni inſeruit. Quæ res multos incautos ipſumque Onuphrium decepit. Sed hanc fabulam validiſſimis argumentis Baronius refellit, quibus alias ſuperaddit paris roboris cōuictiones Ioann. Morinus in ſuis lucubrationibus de origine, & progreſſu temporalis Romanorum Pontificum poteſtatis. Canon itaque incipiens Hadrianus

Papa

Papa, &c. in Synodo dist. 83. dignus est qui expungatur, & obliteretur cum eo qui præcedit Canone historico. Itaque ex quo tempore Carolus Magnus Longobardorum Rege Desiderio suis armis profligato Romanam Ecclesiam in libertatem vindicauit, Romanis deinceps liberæ fuerunt Summorum Pontificum electiones ad Leonem vsque octauum.

Igitur deinceps liberæ fuerunt Romano Clero populoq; istiusmodi electiones ad Leonem vsque octauum, qui, quum depulso Ioanne duodecimo per vim sacrilegam, fuisset ab Ottone Imperatore nominis huius primo, in deiecti locum ac sedem promotus, deriuatū tandem in Imperatores Occidentis ius istud electionis Papæ fuit, quo deinceps vsi, quin potiùs abusi sunt Imperatores Germani ad Henricum vsque Tertium ex Franconiæ duce Imperatorem, quando Gregorius Papa Septimus integrū istud ius ab Imperatoribus Germaniæ ad Romanum Clerum reuocauit: quam latiùs historiam prosequuti sumus ad Concilium Oecumenicum nouum, seu Lateranum sub Callisto.

Quum verò eandem eligendi Papæ potestatem adhibita vi sacrilega Henricus IV. tertij filius à Paschali II. extorsisset, idem Paschalis coacta Synodo concessionem iniustam reuocauit. Sanctissimus quidem Papa Gregorius Magnus in comment. ad Psal. 4. pœnit. tyrānicam dicit sæculi sui consuetudinem, qua vetabant Imperatores Græci iniussu suo, imò nonnisi accepta pecuniæ summa Romanorum Episcopum ordinari.

Haud planè compertum est, quandonam solis fuerit Cardinalibus attributa summi Pontificis electio. Constitutio quidem de Cardinalium Conclaui procusa est in hoc secundo Lugdunensi Concilio. Perspicuum autem est ex Petri Damiani testimonio, ius eligendi Papæ pertinuisse ipsius tempore ad solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales. Verisimilem est sumptum fuisse huius exordium à Leonis IX. inauguratione,

quan-

quando Idelbrandi ſtudio, ac opera electus Romæ Pontifex fuit, poſtquam eumdem Imperator ipſe creauerat. An verò ante Othonem Primum fuerit penes ſolos Eccleſiæ Romanę Cardinales poteſtas eligendi Papam incompertum eſt.

De Cardinalium porrò eminentia ſic refert Petrus Damiani, & ipſe Cardinalis, qui ſub Leone IX. eiuſque ſucceſſoribus omni virtutum laude florebat lib. 1. epiſt. 20, *Romanæ Eccleſiæ Cardinales Romanum Pontificem principaliter eligunt, & quibuſdam alijs prærogatiuis non modò quorumlibet Epiſcoporum, ſed etiam Patriarcharum atque Primatum iura tranſcendunt: ſaluo quippè vniuerſalis Eccleſiæ Sacramento iſti ſunt oculi vnius lapidis, ipſi lucernæ vnius candelabri*. Sanctus Bernardus lib 4. de conſider. Cardinales vocat orbis iudices. Exſtat reſcriptum Pontificis Eugenij Quarti ad Henricum Cantuariæ Archiepiſcopum, & Angliæ primatem, & refertur apud Iacobatium Cardinalem libro 1. de Concilio, vbi hæc referuntur Eugenij verba: *Ipſos præterea Cardinales pro honoris, & dignitatis eminentia partem ſui corporis Summi Pontifices appellant; ex quo ſine vlla dubitatione oſtenditur, poſt caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, contigua ſui corporis membra, qui ſunt fratres eius Cardinales præ cæteris Eccleſiæ membris, ac partibus honorari debere*. His etiam iſta Eugenius adiungit, quoſcumque primates, & Epiſcopos à Cardinalibus Summo Pontifici aſſidentibus iudicari, & ſingulos Epiſcopos ſingulis, ac particularibus Eccleſijs præeſſe, & prouidere, Cardinales autem vniuerſæ ſub Papa Eccleſiæ. Profert demum Eugenius Superiorum Generalium Conciliorum exempla, præſertim duorum Lugdunenſium, in quibus Cardinales citra omnem ambiguitatem, honoratiorem præ cunctis Epiſcopis locum tenuerint, teneantque etiam nunc, in Concilio nimirum Florentino, quod tunc temporis agebatur. Inſuper Leo Papa Decimus in Concilio Lateranenſi ſeſſio. 9. aſſerit S. R. E. Cardinales reliquos

omnes dignitate,ac honore post Summum Pontificem antecellere. Nouissimè Concil.Trid.sess.15.de ref.cap. 1.ait Cardinalium Consilio apud Sanctissimum Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesiam administrationem niti.

Quin imò his longè antiquior Ioannis Papæ Octaui, qui sæculo nono vixit constitutio declarat. *Romanæ Ecclesiæ Cardinales eodem fungi apud Romanum Pontificem officio in sancta Dei Ecclesia, quo seniores septuaginta apud Moysen in Synagoga*: Ideòque decretum confirmat Leonis Quarti prædecessoris sui, vt scilicet bis in hebdomada Cardinales ad sacrum Apostolicum palatium conueniant, ad prouidendum, & decernendum pro vniuersarum Ecclesiarum solicitudine, pro Clericorum discplina, & pro laicorum querimonijs auscultandis & difiniendis. Ex quibus liquet in Cardinalibus cōstitui vniuersalis Ecclesiæ senatum, atque ordinarium Summi Pontificis Consilium. Nulla quippè tàm præcellens sapientia est, quæ consiliorum adminiculis non egeat: adeò vt preclarè obseruet S. Chrysòst. Hom. ad cap. 1.act.Apostol. Petrum Apostolorum Principem Sancti Spiritus donis cumulatissimè ornatum, & munitum nihil per propriam authoritatem, aut imperium constituisse, sed in rebus grauis momenti agere solitum ex fratrum Consilio: vt liquet in electione successoris Iudæ Iscariotis ad Apostolicum munus, & in disceptatione orta circa legalium obseruationem. Ex his perspicuum est S. R. E. Cardinalibus respectiuè attribuendū esse, quod ipsi decernunt Imperatores l.vnica c. de præpos.Labar.l.12.*Immunitate digni sunt quot lateris nostri comitatus illustrat*. Idem enim à Papa de his proferri potest.

Cardinalium prima, quæ legitur mentio fit in Romano Concilio sub Syluestro Primo, cuius Can.6.refertur fuisse tunc in Romana Ecclesia septem Diaconos Cardinales. Post annos verò circiter trecentos S.Gre-

go-

gorius Papa, sæpènumero meminit Cardinalium Sacerdotum, & Diaconorum, nec tantum Romanæ Ecclesiæ, sed etiam remotiorum Ecclesiarum. Si quidem lib.2.ep. 13. indict.11. constituit in Ecclesia Terracinæ Sacerdotem Cardinalem, & eod.lib. epist.6. indict. 10. Ioannem constituit Episcopum pariter Cardinalem in Scyllatina Ecclesia. Et lib.3.ep.14. prouidet, vt in Syracusanam Eccles. quidam cooptetur Diaconus Cardinalis. Similiter lib.5.ep.11. concedit Fortunato Episcopo Neapolitano, vt Gratianum constituat in Neapolitana Ecclesia Diaconum Cardinalem. Porrò additionẽ huiusmodi ad aliquam Episcopalem Ecclesiam vocat passim S. Gregorius nunc cardinationem, nunc incardinationem. In eiusdem etiam vitæ lib.3.c.15. testatur Ioannes Diaconus his verbis: *Ciuitatum desolatarum Pontifices Gregorius vacantibus ciuitatibus incardinare curabat*. Et exemplum subijcit Martini Tamitanæ Ecclesiæ Episcopi, quem quia fuerat illa Ecclesia ab hostibus deuastata, vacantis iam Aleriensis Ecclesię Episcopum, Cardinalem constituit. Præterea Meldensis Concilij can.54. constituitur, *Vt Episcopus titulos Cardinales in vrbibus, vel suburbijs constitutos ordinet atque disponat*. Vt fateri necesse sit titulos Cardinales fuisse quoque alia rũ à Romana Ecclesiarum, nec tantùm Episcopalium, seu Cathedralium, sed etiam inferiorum in quibus Sacramenta fidelibus conferenda ex officio erant.

Cæterùm ex Gregorij Magni præfatis litteris, & ordinationibus id ego colligo, quod cùm liberum Episcopis esset Sacerdotes, & Diaconos subiectis sibi Ecclesijs præficere, & populis insuper Episcopali vacante sedes nouos sibi Episcopos eligere, nihilominus haud licuisse ex alienis Ecclesijs Clericos, ijsdem addictos præficere alijs Ecclesijs, quatenus eiusmodi translationes Episcoporum Sacerdotum, & Diaconorum fieri Nicæna Synodus prorsùs interdicit canon. 15. Ideòque vt hoc fieret opus fuisse Apostolica dispensa-

tione; quam præfatis locis indulget S. Gregorius ex iusta causa, quia nimirum pristinæ Ecclesiæ à barbaris excisæ.

Cap. Lugdun. 24. in vsum reuocat cum pœnarum addiectione Innocentij Quarti constitutionem de non recipiendis in pecunia procurationibus, & muneribus etiam spontè oblatis, tempore visitationis Episcopalis. Illa porrò habetur in c. cum Apostolus, de censibus. Conc. Toletani septimi canon. 4. statuit, ne Episcopus Diœcesim visitans se onerosum Ecclesijs exhibeat, neue quinarium euectionis (id est) equitatus numerum excedat. Fidem certè omnem excederet, nisi Canonibus hoc testatum esset, tàm insanam Episcopis aliquãdo insessisse ambitionem & fastum, vt generali Lateranensi sub Alexandro III. Concilio visum fuerit pro illa effusa licentia rationabile moderamen, dum vetuit Archiepiscopis quinquaginta vecturas excedere, Episcopis verò transilire triginta vecturas tempore visitationis. Ad postremum Trident. Synodus sess. 24. de reform. cap. 3. ita in his prouidit. *Modesto contenti comitatu famulatuque studeant Episcopi, quam celerrimè, debita tamen diligentia, visitationem absoluere. Nec quidquam procurationis causa pro visitatione exceptis victualibus suis, & suorum moderatis, & frugalibus accipiant.*

Can. Lugdunens. 25. prouidet Ecclesiarum venerationi, & prohibet intra eas vniuersitatum, & societatum quarumlibet Concilia, conciones, & publica parlamenta: vetat insuper confabulationes quascumque, atque in eis necnon in cœmeterijs negotiationes, nundinas, & cuiuscumque fori tumultus, omnesque iudiciorum sæcularium strepitus. Statuit demum, vt processus sæcularium iudicum, & sententiæ ijsdem in locis prolatæ careant omni robore: Legitur verò in cap. decet de immunit. Eccles. in 6 Domum quippè Domini decet sanctitudo Psalm. 93. Est namque domus orationis Deuteron. 14. Isaiæ 56. Ierem. 7. Ideòque etiam ver-

verberibus de templi porticu negotiarores Christus exegit. Matt.21.

CONCILIVM VIENNENSE
Generale decimum quintum.

IErosolymis versabantur milites Religiosis votis astricti, qui cùm prope Templum habitarent Templarij dicti sunt. Horum officij erat Christianæ ditionis fines armis tueri, latrocinia, & incursiiones infidelium Christianos peregrinantes infestantium inhibere. Quo in munere laudabilem initio nauarunt operam. Verum immensis opibus aucti, moribusque in deteriora mutatis, eò nequitiæ tandem prolapsi sunt, vt occulta cum Saracenis, & Turcis fœdera, & conspirationes inirent, seque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitijs contaminarent nocturnis conuentibus: in quibus cæsorum infantium nefarias victimas idolo litabant, & sacrilegos concubitus exercebant.

Ista comprobata sunt scelera innumeris per diuersas Prouincias editis processibus ex mandato, partim Summi Pontificis, partim plerorumque sæcularium Principum, partim ex officio Prælatorum, & Magistratuum, quibus etiam accessit plurimorum reorum confessio. Istiusmodi conuictiones postquam sedulo examinauit Oecumenica sacra Synodus toto ex orbe Christiano collecta, iudicauit eas exploratas veras, & ita certas. vt cumulatè sufficerint ad tanti perque omnesChristianas plagas propagati ordinis damnationem, & extinctionem; vt mihi delirare videantur, & planè desipere, qui post Concilij generalis iudicium, illorum militum patrocinium haud verentur suscipere, ipsumque Concilium condemnare, & vel omnium profligatissimi sceleris, vel beluinæ

stoliditatis incusare. Non sum vsque adeò imperitus, vt in rebus facti à diuina scriptura minimè asserti contédere ausim Ecclesiam ipsam errare, aut falli non posse, aut istiusmodi decreta ad fidem diuinam pertinere: Verumtamen rem istam humanis, & moralibus rationibus excutiendo (vt venerationem, & obseruantiam seponam, quę sacris Oecumenicis, & à Summo Pontifice probatis Synodis debetur) quis credat contigisse, vt tanta ex tot Prouincijs conuocata Præsulum, Principum, Legatorum atque Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam sanguine, vel affinitate plerisque illius ordinis militibus coniuncta erat, in tàm immanè flagitium vnanimi assensu conspirauerit, atq; adeò in tanti momenti causa in qua de potentissimi, & sæculari nobilitate illustrissimi ordinis toto orbe propagati non modò abolitione, sed etiam atrocissima damnatione supplicioque agebatur? Ideòq; graui censura digna est Tritemij in suo Hirsaugiensi Chronico aliorumque quorundam temeritas, qui Templarios falsis criminibus oppressos fuisse asserere ausit sũt.

Cùm verò necesse esset tàm exitialem pestem extingui, summique momenti, & discriminis esset præpotentissimum ordinem funditus exterminare, sapienter iudicauit Clemens V. esse id negotium innumeris alioqui obtrectationibus obnoxium per Conc. generale dijudicandum.

Præterea pullulabant eo tempore in Germania Begardorum, & Beguinarum sectę dogmatizantes, 1. posse homines in hac vitâ mortali, tàm sublimem perfectionis gradum assequi, vt neque peccare vllatenus, neq; vlterius in gratia progredi possint. 2. neque ieiunare neque aliam exercere corporis, aut animi mactationem, ac asperitatem debere, qui versetur in illo sanctitatis gradu. 3. nec eumdem astringi humanorum mandatorum, aut Ecclesiasticarum legum sęculariũq; obseruatione, vtpotè in summo libertatis filiorum Dei

apice

apice constitutum. 4. Ex hac ipsa vita posse eumdem ea potiri felicitate, qua maior in Cęlo futura nulla sit. 5. perfectam consummatamque fęlicitatem ex natura, & hominis arbitrio ita pendere, vt nullo sit opus glorię lumine infuso. 6. Esse hominis adhuc imperfecti virtutum exercitationem, quam longè à se abdicat quisquis perfectus est. 7. Libidinum actus ad quos natura ipsa inclinat nullatenus culpam inuoluere. 8. Dum eleuatur, aut exponitur Christi corpus minimè debere perfectum hominem genua flectere, aliamve exhibere venerationem, quia sic agens de illo sublimi contemplationis suę fastigio se demitteret, si vel de Christi Sacramēto, vel de vita eiusdem, aut passione dignaretur cogitare. Id verò solemne illis, & consuetum erat, vt omni se libidinum genere contaminarent. Conformes erant illi sectarij Messalianis, qui etiam Euchitę, & Euthusiastę dicebantur, quorum Epiphanius, & Theodoritus meminerunt. Hi enim Theodorito attestante exiguam vim Sacramentis Ecclesiæ; virtutumque exercitationibus attribuebant, maximam verò suis illis fanaticis orationibus. Ijdemque Epiphanio referente fœditati promiscuorum concubituum indulgebant.

Has vt euelleret criminum propagines Clemens, Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia collegit anno supra 1311, quo regnabat in Gallia Philippus cognomine Pulcher. Hic damnatæ sunt impuræ Begardorum, & Beguinarum sectæ, simulque Fraticellorum, seu Dulcinistarum secta; cuius author Dulcinus concubinam Margaritam à se imprægnatam de Spiritu sancto concepisse asseuerabat. Isti quoq; promiscuos concubitus in locis abditis exercebant: visionem beatificam post vltimum iudicinm differri prędicabāt: Damnati pariter hic fuere Petri Ioannis errores negantis animam rationalem, quà rationalis est formam esse corporis: & gratiam vllam, aut virtutes in Baptismo infundi: asserentis autem Christi viuentis latus fuisse

lancea percussum: nec habendam fidem contrariæ, quam Euangelista prodidit assertioni. Horum dogmatum damnatio refertur ex hac Synodo in Clementina 1. de summ. Trinit. & in Clement. ad nostrum de hæret. Templariorum quoq; ordo isthic aboletur, eorumque opes hospitalarijs S. Ioannis militibus addicuntur.

Circa vsuras hic etiam statuitur illum, qui pertinaciter affirmati vsuram non esse peccatum, esse hæreticis accersendum, & procedendum contra eum esse ab hæreticæ prauitatis inquisitoribus. Communitates autem, & officiales, qui statuere in fauorem vsurarum, aut iudicare præsumpserint, aut qui talia iam edita statuta de libris, vel tabulis publicis non obliterauerint, excõmunicatione astringi. Clement. ex graui de vsurp.

Hic aduertant Principes, & Magistratus Christiani, qua ratione poterunt Dei iudicium euadere, qui Iudæis sibi subiectis indulgent, Christianas familias per contractus vsurarios apertè spoliare, quo pinguiores sibi lucrentur à Iudæis contributiones, seu potiùs à miseris Christianis, quorum ideò Iudæis permittitur deuoratio, vt ex horum pernicie ipsi Iudęi possint exoluere impositas sibi præstationes. Id verò eo magis attendendum, quod vsurarum prohibitionem constat esse diuini iuris, cui nec ipsa possit Ecclesia derogare. Nec ambigendum post Iudaismi factam à Deo reprobationem, non modò non licere Iudæis spoliare Christianos, qui soli populus Dei sunt, sed ne vllos paganos, ac infideles: ex quo enim Iudęos reprobauit Deus, simul etiam omnia priuilegia voluit abolita, quę iisdem tanquam populo sibi speciatim accepto, & dilecto contulerat.

Quia verò de Iudæis incidit occasio ex vsuris, quas exercent, hoc sciendum prodijsse anno 1642. Martij 21. Pauli Papæ III. constit. quæ incipit, *Cupientes*, qua statuitur Iudæos ad fidem conuersos remanere quidem indispensare obligatos ad vsuras, quas ex cognitis certis-

que

que personis exegerunt, restituendas. Sed quoad vsuras, quæ vel ob personarum incertitudinem, vel ob iustum aliud impedimentum persoluendæ essent pauperibus, aut ad alias pias causas destinandæ, declarat Summus Pontifex se ab huiusmodi dispensare, vt possint Iudæi conuersi sibi ipsis retinere. Hoc idem ijsdem ferè verbis sanciuerat Concilium Basiliense sess. 19.

Prouidit prætereà Viennense Concilium circa regularium priuilegia. Concilium quidem Chalcedonense canon. 9. constituit debere Monachos Episcopis locorum subiacere, eisque obedire: sed temporum processu maximè verò post mendicantium ordinum exortum multa eis concessa fuerunt, & subinde partim recisa, partim attemperata priuilegia. Constituerat Bonifacius Papa octauus c. super Cathedram de sepult. in extrauag. commu. non posse exemptos atque mendicantes regulares prædicare, aut externorum confessiones vllatenus audire citrà ordinariorum licētiam in quorum diœcesibus versantur. Nonnulla etiam circa externorum sepulturas, quæ fiunt in Ecclesijs regularium ordinauerat in gratiam Parochialium Ecclesiarum. Sed Bonifacij successor Benedictus vndecimus ex ordine Sancti Dominici assumptus, pietate doctrinaque commendatissimus, prædecessoris decretum abrogauit. c. inter cunctas, in extrau. communibus, de priuileg. Postmodum hoc ipsum Viennense Concilium Constitutionem Benedicti antiquauit, sanctionem verò Bonifacij in pristinam restituit auctoritatem, vt legimus Clement. dudum de sepult. & Clement. I. de priuileg. & ex cess. priuileg. Viennensi huic sanctioni conformatur planè Concil. Trid. session. 23. cap. 15. de reformat. & sect. 25. cap. 4. & his posteriora decreta Gregorij XIII. anno 1567. Gregorij XV. in Bulla *Romanus Pontifex in specula*. anno 1622. eiusdemque Bulla *inscrutabili*, his similes edidere sanctiones Vrbanus VIII. Innocentius X. in Bullis annorum 1648. & 1653. quarum

rum vtraque est Mensis Maij in causa Episcopi Angelopolitani, & regularium Societatis Iesu. Et nouissimè Alexander VII. in simili causa Episcopi Andegauensis, & Societatis præfatæ, aliorumque regularium die 26. Februarij 1659. Huc etiam spectat concordatum mediatore Cardinali Armando Richelæo transactum inter Episcopos Regni Franciei, & quorumvis ordinum regulares Parisijs die Februarii 19. anno 1633, quod exactè conformatur præfatis Conciliorum, & Pontificum sanctionibus, & insertum legitur in Tabulis Actuum Cleri Gallicani.

Hac eadem Synodo Viennensi exposita explicataque fuit S. Francisci regula, multæque circa illam elucidatæ quæstiones, quæ leguntur in Clementinis de verborum signif.

Decretum insuper hìc fuit, vt in scholis, & vniuersitatibus Romæ, Parisiorum, Ozonij, Salamanticæ, & Bononiæ constituantur Catholici magistri, qui publicè doceant linguas, Hebraicam, Chaldaicam, & Arabicam, duo videlicet pro qualibet lingua. Clement. 1. de Magistris.

CONCILIVM PISANVM XVI. Et Concilium Constantiense XVII. Generale.

EX quo Clemens V. Pontificiam Sedem Auenione collocauit, hæserunt ibi Summi Pontifices annis plusquam septuaginta, donec Gregorius XI. Romam remeauit. Sed eo Romæ defuncto Christi anno millesimo tercentesimo septuagesimo octauo, Cardinales maiori ex parte Gallicani cum omnes vna conuenisset vt conclaue ingrederentur, Romanus populus ve-

veritus, ne iterum Pontificis sedes in Galliam traduceretur, concitato tumultu petijt ab ipsis, interminatus etiam illis extremum si secus facerent exitium; vt non alium quam Italum Papam eligerent. Postquam verò se conclaui Cardinales incluserunt, populus in vrbe praeeunte vrbis magistratu effractis conclauis repagulis se intromisit, incensurum se minitans conclaue cum Cardinalibus: tùm perterriti electores nulla habita, vt ait Ciaconus discussione personę festinanter Bartholomaeum Prignanum Barij in Apulia Episc. eligunt, neque pręsentem, neque Cardinalem. Hic autem Romam accitus, statim se Cardinalium seuerum animaduersorem, ac reformatorem, & verbis, & rebus ipsis profiteri cœpit: quocirca omnes sibi reddidit infensos, adeò vt pręter vnicum Cardinalem reliqui omnes diuersarum nationum per speciem vitandi aestiui caloris Anagniam primùm, deindè Fundos secesserint: vbi conuentu facto electionem Bartholomaei Prignani Archiepiscopi Bariensis in Summum Pontificem, qui nomen sibi sumpserat Vrbani VI. irritam, vt potè grauissimo extortam metu declarantes, Robertum de prosapia Comitum Geneuae Cameracensem Episc. & Cardinalem renunciant Pontificem, qui Clemens VII. dici voluit, promouente negotium Ioanna Regina Neopolitana cum suo coniuge Othone. Romae Vrbanus haesit, Clemens Auenione sedem fixit. Vrbanus Ioanna diris deuota, & abdicata, Neapolitanum Regnum in Carolum Dyrrachinum Ioannae consanguineum transtulit, à quo illa arctissimè tandem obsessa, & ad sui deditionem compulsa strangulata fuit.

Neque verò amborum Pontif. morte schisma desijt, Vrbano extincto Bonifacius IX. successit, Bonifacium Innocentius VII. excepit, & hunc Gregorius XII. Clemens verò successorem habuit Petrum de Luna Hispanum, qui Benedictus XIII dici voluit, quippe Pontificis apud suos nomen vltra 30. annos retinuit viuens.

Cum

Cùm igitur tam pernicioso dissidio Ecclesia in duas scinderetur partes,& periculum vrgeret,ne partiũ studijs,& nouorum subrogatione Põtificum schisma æternum propagaretur, tandem conuenere Pisis vtriusque partis Cardinales,&Principes postquam inaniter,& sine successu Gregorium, & Benedictum sæpiùs hortati sunt,vt ambo cõuenirent pro Ecclesiæ vnitate,& pace, & si aliud remedium non occurreret,salutem ac dignitatem Ecclesiæ propriæ temporali gloriæ, vt par erat anteferentes,se ambo Pontificatu abdicarent, & sacro Cardinalium Collegio,aut etiam generaliConcilio totum cõciliandæ pacis negotiũ dimitterent.Cùm igitur Pisis conuenissent diuersis ex Prouincijs vnà cum Cardinalibus Episcopi,& Principum legati, ambos de Papatu contendentes, & potiùs inter se mutuo colludentester citatos,nec prorsùs comparẽtes declarant Pontificio culmine indignos. & vtriq; Pontificatum abrogant. Cardinalibus permittunt vt conclaue ingressi,solique nouum inter se Papam cooptent. Id ita factum, quatuor,& viginti Cardinales seorsim secedentes Pontificem renunciant virum meritissimumPetrum Cretẽsem Cardinalem tituli SanctorumApostolorum,ex ordine Minorum S.Francisci, Archiepiscopum Mediolanensem,eximia morum probitate, & sublimi peritia Theologiæ conspicuum,qui Alexander V.dici voluit.

Isti Pisano Concilio tres interfuere Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, cum Episcopis trecentis, & innumeris Abbatibus, & consummatissimis Doctoribus,Sanctus quidemAntoninus in istud Concilium iniquior fuit,hac vnica ratione adductus,quod non fuerit à Papa indictum,quin potiùs à Gregorio XII. cuius ipse causam ardentius tuetur, reprobatum. At fuerant enixè rogati,& interpellati ambo Pontifices,qui ambitione damnabili propriam magis quam Dei gloriam diligentes, recusarunt Ecclesiæ cui se præfectos gloriabantur necessitati extremæ cùm

pro-

propriæ demissionis periculo consulere: neque aliud succurrebat tantæ, & perpetuo duraturæ perniciei remedium, quàm per Oecumenicam Synodum.

Itaque vniuersa Ecclesia iuremerito Concilium istud amplexa est, electumque in eo Alexandrum V. inter legitimos agnoscit, & insequentes cognomine Pontifices respectu ad hunc quintum recenset Alexandros VI. & VII. Pisani Concilij iura egregiè tuetur Azorius par. 2. lib. 5. c. 17. si dum schismate diuellitur Ecclesia Dei, nec aliud præsto est remedium, quatenus de Pontificatu contendentes nolunt prorsùs se demittere, vel alio efficaci remedio per Concilij indictionem prouidere fidelium præsentium, & futurorum quieti, & saluti, Christus suam Ecclesiam, tametsi suo sanguine emptam, & sibi desponsatam neglexisset, gregemque suum infestantibus lupis pro derelicto habere voluisset, si ijdem ipsi ad quos spectat Papam eligere non possent Synodum legitimam conuocare ad prouidendum Ecclesiæ incolumitati. Maior vtique est Christi erga gregem suum vniuersum charitas, & prouidentia, nec istis immanibus repagulis impedienda est in extrema necessitate salus totius Ecclesiæ in oppositas, & alioqui perpetuas partes miserandum in modum dissectæ.

Pisanum istud Concilium anno contigit millesimo quadringentesimo nono, nec tamen Ecclesiæ scissuram resarciuit propter peruicacem vtriusque ambitionem, & Gregorij duodecimi, & Benedicti, qui antea mutuo infensi, iam simul conspirabant ad tuendam singuli quam possidebant dignitatem, atque vt in communi causa colludebant. Nec aliud Synodus præstitit, quam vt duobus Pontificibus tertium adiungeret. Defuncto postmodū Alexandro quinto subrogatus est Ioannes vigesimus tertius, æmulos, & contendentes aduersum se habens Gregorium, & Benedictum. Huius tamen in dies minuebatur apud suos authoritas:

ab

ab hoc enim se iam subtraxerat Galliæ Rex, vnde in Hispaniam, quę patria illi erat secessit, vbi Arragonum Regis Ferdinandi fauore, & opibus sustentabatur. Sanctus enim Vincentius Ferrerius cùm causam Clementis eiusque successoris Benedicti iustiorem crederet, quam Vrbani, & Gregorij, suaserat Ferdinando, vt Benedicti causam tueretur.

In tanto Ecclesiæ discrimine Sigismundi Bohemiæ, & Hungariæ Regis, Romanorumque Imperatoris pietas cum prudentia coniuncta refulsit. Quippe vt pacem conciliaret Ecclesiæ, non solùm frequentes Legatos, & litteras in omnes partes destinauit. Verum etiam Galliam, Angliam, Hispaniam, Italiam peragrare non dubitauit. Quin etiam à Ioanne primum, deinde à Gregorio publicas obtinuit litteras nouum Concilium indicentes, cum propriæ demissionis promissione ad schisma extinguendum.

Egerat per litteras Sigismundus cum Ferdinando Rege, vt Nicææ (quæ ciuitas est prouinciæ Narbonensis) ambo conuenirent, simulque Benedictus ipse. Cùm tamen se Ferdinandus ob affectam valetudinē ab hoc itinere excusaret, non dubitauit Imperator ad Arragonensem accedere, qui tum Perpiniani versabatur, quò etiam perurgente, & quando detrectaret defectionem comminante Ferdinando aduentauit Benedictus mortalium pertinacissimus, accepta securitatis suę à Ferdinando, & Sigismundo schedula, & fide. Hic ab vtroque Principe impensissimè rogatus vt exemplum Collegarū sequutus, & studio tactus Ecclesiasticæ vnitatis, manus quoque porrigere vellet, seque iudicio Synodi Cōstantiensis à Ioanne Gregorioq; indictæ, & tū temporis congregatæ, ex qua etiam pro huius negotij gestione cum ipsius Concilij mandato Sigismundus excesserat, & quò subindè regressurus erat, committeret.

Cæterum Benedictus sua idemtidem iura recensendo, multisque verborum ambagibus amplificando, se

præ-

præstitit inexorabilem, quamuis Ferdinãdus, qui vnus ei protector superérat defecturum se ab eominaretur. Vnde ille vim sibi illatum iri metuens, clàm dilabitur ad Colliberis portum, in quo duas habebat expeditas triremes, & sine mora è portu soluens ad Peniscolam velificauit Hispaniæ citerioris oppidum, quod maiore sui parte mari alluitur. Arcem ibi possidebat ille munitionibus, & propugnaculis militumque præsidio atque copioso commeatu instructam, qua inclusus vitam reliquam exegit cum Pontificijs insignibus. Ferdinandus eo derelicto adhæsit Constantiensi Concilio, quod dudum Ioannes, & Gregorius indixerant cum plena in seipsos potestate, quanta opus erat ad instaurandam Ecclesiæ vnitatem.

Id verò fęlicissimè Synodus pręstitit abrogatá tribus Pontificibus dignitate, nouoque creato Pontifice Odone Columna Cardinali tituli S. Georgij in Velabro, qui sibi Martini quinti nomen indidit. Forma verò in hac promotione ex decreto Sacri Concilij consentientibus Cardinalibus seruata hæc fuit, vt Cardinales non soli, sed adiunctis etiam sex Legatis singularum quinque nationum, quos in ipso Concilio singulæ sibi delegarunt, Itala, Gallica, Germanica, Anglica, & Hispanica, qui omnes pro hac sola vice ad resecandos omnes schismatum prætextus in conclaue ingressi sunt, & simul cum Romanæ Cardinalibus Ecclesiæ Pontificem memoratum crearunt. Cui electo vniuersi vnanimi consensu se submiserunt præter Benedictum, à quo nemo quidquam formidabat ab omnibus despecto, suaque arce veluti carcere concluso; vnde alterius molestioris carceris formidine pedem efferre ausus non esset. Synodus Constantiensis inchoata Christi anno millesimo tercententesimo decimoquarto, dirempta est millesimo tercentesimo decimo octauo anno.

Gregorius quidem duodecimus ante solutum Concilium interijt. Ioannes autem vigesimus tertius primis

mis quidem sessionibus Synodo præsedit, at mutato postmodum animo clam se subduxit, & in oppidum quoddam Ducis Austrię implorata eius ope se recepit. Quæ causa fuit Synodo in ipsum asperius agendi. Postulatus itaq;fuit grauium criminum reus,quorum fuit multis probationibus,& testimonijs seruato iuris ordine conuictus, eidemque de nouo lata sententia Patres Pontficatum abrogauere. Quam etiam sententiam proprio consensu Ioannes ipse approbauit, neque distulit Pontificio palam se abdicare, postquam Sigismundus eum ex fuga receptum ad Concilium reduxit.

Interea dum in custodia iussu Concilij,ne quid contra Ecclesię quietem moliri posset detinetur, Ioannes custodibus, vel elusis, vel corruptis dilabitur denuo, atque ad nouum Pontificem Martinum Florentię tunc degentem confugit, & se abijcit ad eius pedes, à quo perbenignè fuit exceptus,concessumque ipsi, vt libertate cùm Cardinalis gradu alijsque honoribus, & Ecclesiasticis emolumentis potiretur.

Antipapa verò Benedictus septennium Concilio superuixit, atque in suis etiam latebris ad extremum spiritum se pro Summo Pontifice gessit. Hic ab electione sua totos triginta annos suam illam vmbratilem dignitatem ingenti Ecclesiæ damno produxit. Perdurauit schisma vsq; ad Constantiense Concilium annos quadraginta. Si verò annos recenseas Petri Lunensis quibus superstes Concilio fuit, & annos quos deinde transegit subrogatus ei successor, pertingit schisma ad quinquagesimum annum. Tres enim Benedicti Cardinales sicut hic moriens illos adiurauerat,successorem illi dederunt, qui se Clementis octaui nomine insigniuit. Alfonsus porrò Arragonum Rex Martino V. infensus, quod esset in Ludouicum Andegauensem propensior, cum quo Alfonsus bello contendebat pro Neapolitano Regno, Clementem Antipapam ad nouos Cardinales creandos impulit eiusq;

patro-

patrocinium apertè suscipit. At Clemens tandem meliori consilio post aliquot annos se Martino spontè didit.

Alteram Constantiæ Synodo causam præbuit Hussitarum hæresis, quæ tota Bohemia increbuerat. Ioannes enim Hus Sacerdos Ioannis Vuicleffi Angli libros, & errores per Bohemiam disseminauit, nouis etiam adiunctis quos omnes sacra Synodus execrata est. Ioannes Hus flammis addictus est.

Par quoque sequenti anno supplicium tulit Hieronymus Pragensis earundem hæreseon acerrimus propugnator. Inter Hussitarum insigniores hæreses Constantiæ prçscriptas hæ recensentur. Hostiam consecratam esse merè materialem panem, Christi verò Corpus non esse in Eucharistia concipiendum nisi figuratiua locutione. Confessionem ad aurem nihil esse quam hominum inuentum. Papam Romanum esse verum Antichristum. Neque Regem, neque Principem vllum, neque Episcopum, neque Magistratum, neque Sacerdotem esse nisi nomine tenus, dum est in mortali peccato. Posse, & debere quemcumque tyrannum à quocunque subdito interimi. Impium inuentum, & Euangelio contradicens esse communionem in solo pane exclusο calice. Ecclesiam non constare nisi ex solis prædestinatis.

Sessione 13. receptam dudum consuetudinem communicandi populum sub sola panis specie sic approbat Synodus Constantiensis, vt aliter fieri sub excommunicatione vetet.

Quam prohibitionem innouauit Tridentinum Concilium sessione 21. capitul. 2. Concilium Oecumenicum Claromontanum cui præsedit Vrbanus Papa secundus; prohibuerat sanè communionem sub vna tantùm specie Sacramenti. Canon. 28. Hic itaque sententia verificatur Augustini libr. 2. de Baptis.

Ff cap.

cap.3. *Ipsa*(inquit)*plenaria Concilia sæpè priora à posterioribus emendantur, quum aliquo experimento rerum aperitur, quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat*. Hoc tamen Augustini effatum non aliter intelligendum est quàm in rebus disciplinæ, vel facti, aut personarum, non verò in definitionibus circa fidem cùm hæ sint in Ecclesia immutabiles. Gelasius etiam Pàpa de consecrat. dist.2. comperimus, statuerat *vt singuli sub vtraque specie communicare tenerentur*. Cui decreto videntur occasionem præbuisse Manichæi, quos Romæ in Gelasio. Hi enim vinum execrabantur. Ideoq; S. Leo Papa ser.4. in Quadrag. obseruari præcipit in Synaxibus Manichęos, quatenus indiscriminatim cum fidelibus in sacro pane communicabant, sed à viuifico semper Calice abstinebant. Liberum quippe fidelibus hactenus fuerat vel sub vna, vel sub vtraque specie Eucharistiam sumere.

Sect. 39. decernitur, vt deinceps celebrentur ad minimum singulis decennijs Oecumenica Concilia per Papam sub finem præcedentis Concilij indicenda. Sic verò decretum incipit, *Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura est, quæ vepres tribulos, & spinas hæresum, & errorum, & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit: illorum verò neglectus præmissa mala disseminat atque fouet.*

CON-

CONCILIVM FLORENTINVM inter Generalia decimum octauum.

PRimus docuerat Nestorius hæresiarcha Spiritum sanctum à solo Patre procedere. Huic concordat Theodoritus, dum patrocinium suscipit Nestorij in suis ad Cyrilli anathematismos censuris, tametsi disceptationis caput non in hoc versaretur, sed in persona Christi, & dignitate, ac nomine Deiparæ. Ideòque visum non fuit Patribus Ephesi cōngregatis, & Chalcedone, reliqua huc minimè pertinentia, & obiter tantum dicta discutere. Deinde Photius postquam in sedem Constantinopolis violenter irrupit, ideòque à Nicolao I. Pontifice reiectus de fidelium communione fuit, hanc de processione Spiritus sancti hæresin instaurauit in suis encyclicis litteris blasphemiarum, & conuiciorum plenis aduersùs Apostolicam sedem. Hæresis hæc morte Photij sopita fuit, donec eam instaurauit Ioannes HierosolymitanusMonachus tempore Leonis PapęIII. & Caroli magni, quam etiam tunc primùm damnauit Concilium Aquisgranense. Quo verò hęresis hęc efficaciùs prodigaretur, vsum est ad pleniorem Concilij Constantinopolitani declarationem vocem Filiosque adijcere.

Quis enim negare possit eandem Ecclesiam, quæ nouum potuit procudere symbolum ad nouas propulsandas hæreses, posse similiter per vnius alteriusue vocis adiectionem, hæresin extinguere sese nouiter efferentem? Græci tamen schismate ab Ecclesia diuulsi aduersus Romanam Ecclesiam sibi prorsùs inuisam anathema dicere ausi sunt. Enim verò quod attinet ad ipsam de Spiritus processione fidem, non vsquequaque post exortum schisma à Latinis diffidebant.

Ff 2 Leo

Leo quippè sextus cognomine sapiens Orientis Imperator Basilij Macedonis filius, & Photio Pseudo-patriarchæ σύγχρονος, & coætaneus, epist. scripsit ad Omarum Saracenorum Regem de Christianæ fidei veritate, in qua sanctissimę Trinitatis exponens fidem, Spiritum sanctum à Patre, Filioq; simul procedere profitetur: vnde colligit Baronius ad ann. 911. hanc doctrinam tum temporis adhuc inualuisse penes Græcos tametsi Photius discessionis à Romana, & Apostolica sede vndequaque causas conquirens, illam ipsam Latinorum fidem reprobaret, à qua posterioribus sæculis vniuersus tandem Oriens discessit. Quamquam in Lugdunensi Concilio sub Gregorio X. cui interfuere Græci, palam nobiscum professi essent Spiritum à Patre Filioque procedere, ac dimanare, quam etiam tenuit fidem tota reliqua vita sua Michael Palæologus Imperator: sed haud multò post ab ea rursus fide Græcia desciuit.

Tandemque Eugenius Papa IV. vt accepit Ioannem Palæologum Græcorum Imperatorem, & Iosephum Constantinopolis Patriarcham expetere Apostolicæ Ecclesiæ vnitatem, eos missis litteris, & legationibus ad rem perficiendam est cohortatus. Ea verò de causa generale Occidentalium, & Orientalium Concilium Ferrariæ indixit, qui ad Basilcense Concilium conuenerant, quorum etiam conuentum suo ante diplomate abrogauerat. Horum pars obtemperauit, & Ferrariam concessit: reliqua pars Basileæ pertinaciter hæsit: quin etiam missis Legatis Paleolognm, & Orientales ad suum conciliabulum inuitauit. Sed his potior Synodus fuit quæ Summi Pontificis approbatione fulciebatur. Ioannes Palæologus cum amplissimo Episcoporum Orientalium comitatu honorificè, & liberaliter ab Eugenio, sacraque Synodo exceptus est. Pręter Patriarcham Regiæ vrbis Iosephum adfuerunt Ecclesiarum Alexandrinæ, & Antiochenæ, & Ierosolymitanæ legati.

Anno

Anno itaque supra millesimum quadringentesimo trigesimo septimo apertum est Ferrarię generale Concilium, atque ab initio præcipua dissentionum capita inter Latinos, & Græcos ventilata sunt de processione diuini Spiritus, de additione verbi ad Symbolum, de sacrificio in azymo, aut fermentato, de purgatorio, de pręsenti Sanctorum in Cœlo fęlicitate, de primatu Romani Episcopi. Quibus de rebus sigillatim ita in Concilio disputatum est, vt senis ex Latinis, & totidem ex Græcis delectis in medio consistentibus vnus quidem proponeret, alius ex altera parte responderet. Aderat vtrobique interpres, qui quæcumque siue Græcè, siue Latinè dicebantur alterius linguæ parti explicaret. Aderant hinc inde Græci, Latinique Notarij quęcumque hinc inde dicebantur singuli proprio sermone scriptis excipientes. Annum integrum hæ disceptationes Ferrariæ Concilium distinuerunt.

Cùm verò Ferrariam pestilens lues infedisset, Florentiam demum Synodus translata est, vbi quatuor etiam continuis mensibus disputatum est. Antiqui Patrum Sanctorum, & Conciliorum codices Græci, Latinique producti exploratique fuerunt, scriptæque disputationes identidem relectæ.

His peractis Gręci in Latinorum consensum accesserunt, & omnium ingenti lætitia, & gratulatione græca Ecclesia Latinæ se adiunxit. Iosephus Constantinopolitanus Patriarcha paulò ante Concilij finem obdormiuit in Domino, cùm viuens in schedula scripsisset se Romani pręsulis primatum, Romanęque fidem Ecclesię agnoscere profiteri, & complecti. Omnium denique Latinorum, atque Gręcorum (pręterquam Marci Ephesini Metropolitæ) consensu, nonis Iulij anno æræ Christi millesimo quadringentesimo trigesimo nono, communi decreto Gręcè, Latinèque edito definitum, & proclamatum fuit, Spiritum sanctum à Patre Filioque, vt ab vno principio æter-

liter procedere vnica vtriusque spiratione. Atque vt hæc fides cunctis ad salutem proponeretur, fuisse conuenienter symbolo additam Filij vocem. Et siue in azymo, siue in fermentato pane triticeo Christi corpus ritè confici posse.

Aliquem esse purgatorij locum, in quo fidelium in Christi gratia decedentium animæ, quæ necdum dignis pœnitentiæ operibus pro culpis de integro, & ex æquo satisfecerunt, cruciatibus ad tempus expurgantur, easdemque viuentium fidelium suffragijs adiuuari. Eorum autem animas qui nullam à suo baptismo culpam contraxerunt, vel contractas maculas condigna pęnitentia eluerunt, in cœlum mox à morte recipi, & sine mora claro Dei conspectu perfrui. Postremò Romanum Pontificem verè primarium, & vniuersalem Iesu Christi Domini Vicarium, & Apostoli Petri successorem, totiusque Ecclesiæ caput esse.

His omnibus peractis, diremptoq; Concilio, Legati Armenorum Florentiam ingressi fidem, & subiectionē Romanæ Ecclesiæ professi sunt. Quibus litteras dedit Eugenius, per quas Armeni circa Sacramenta Ecclesię pleniùs instruerentur. Verùm tamen post Patrum in Græciam reditum, illa natio tum ingenita sibi præsumptione, tum diuturnæ dissensionis consuetudine, tum veteri Latini nominis odio stimulata, accedentibus ad hęc Marci Ephesini quęrimonijs, & suasionibus, in pristino maluit schismate persistere, tametsi Imperator, & quicumque vnà cum eo Romanam fidem Florentiæ professi erant, in sancto proposito constanter perseuerarunt. At gentis perfidiam post paucos annos vltus est Deus armis, & inuasione Mahumetis II. Turcarum tyranni, qui mox ab obitu Ioannis Palæologi regnante huius fratre Constantino Palæologo Constantinopolim expugnauit, cęterosq; omnes dira seruitute oppressit ipso Spiritus sancti sexto anno supra millesimum quadringentesimum quinquagesimo tertio,

tio, vt ante triennium ipsis prænunciauerat Nicolaus Papa V. Eugenij succeſſor, adducta illa Euangelica parabola de ficu ſterili triennio exculta, & iuſſu tandem Domini ob ſterilitatem excisa. Fidelis verò Ioannes quaſi alter Ioſias ſubtractus eſt ex hac vita, priuſquam Gentiles vrbem, & Templum Dei occuparent.

Ex Gręcis, qui popularium ſuorum reductioni ſtrenuam nauarunt operam eximiæ laudis meritum reportarunt Ioſephus Patriarcha, tum Beſſarion Nicęnus Epiſcopus, tum Iſidorus Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, qui deinde pręclaris editis in lucem voluminibus libros Marci Epheſini, quibus hanc Synodum proſcindebat refellit. Quos eoſdem Marci libros alij pariter Orthodoxi Græci, contrarijs libris oppugnarunt Ioſephus Methonenſis Epiſcopus, & Gregorius Hieromonachus magnus proto ſyncellus, & poſtmodum Ioſepho Patriarchæ Regiæ vrbis defuncto ſuffectus.

A quo primùm facta fuerit illa in Symbolo tantoperè agitata additio incompertum eſt. Adeò certè antiqua eſt, vt illam Photius Pſeudo-Patriarcha Latinæ Eccleſiæ vitio vertat, indeque captet criminandi occaſionem in ſua Encyclica epiſtola alijſque ſcriptis. Leguntur fidei profeſſiones in Toletanis Concilijs, in tertio quidem ſub Pelagio II. Pontifice, & Recaredo I. Catholico Viſigottorum Rege, anno Domini quingenteſimo octogeſimo nono: deinde in quarto Toletano, cui Sanctus pręſedit Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus: Poſtmodum in ſexto, in quibus omnibus expreſſa fidei profeſſione aſſeritur à Patre Filioque Spiritum ſanctum procedere.

CONC. BASILEENSE.

INchoatum Basileense Concilium fuit paulò antè Florentinum, deinde vnà cum Florentino, sed oppositis studijs continuatum. Cęptum quidem fuit Basileæ anno millesimo quadringentesimo trigesimo primo, ac postmodum Lausanam translatum extitit, vtpotè à Martino Papa V. indictum. Ex quo tamen fuit ab Eugenio reuocatum, euasit deinceps illegitimum. Perstitere nihilominus Basileenses Patres ad annum vsque millesimum quadringentesimum quadragesimum nonum, quo eodem crearunt Antipapam Amadæum Sabaudiæ Ducem sub nomine Felicis V.

Quamuis autem sanctionem pragmaticam à Synodo Basileensi editam Rex Francorum Carolus VII. in suo regno seruari iusserit, eo nomine quòd multos resecaret inuectos per ambitionem, & auaritiam abusus, atque disciplinam Ecclesiasticam ad pristinam sanctitatem puritatemque, ac velut ad auream Ecclesię primitiuę ętatem reuocaret, in reliquis tamen omnibus nolit Rex Carolus Basileensia comitia probare, aut eorum decretis obsequi: Quinimò ad illa dissipanda Ludouicum primogenitum suum cum valida manu transmisit ad Basileensium fines, qui cruento admodum cōflictu exercitum Heluetiorum fudit. Cùmq; Amadęus suos destinasset ad Francię Regem, atq; ad alios Principes Legatos, hi omnes vt fidem facit Pius Papa in Europę descriptione c. 42. incassum abierunt. Fridericus quidem III. Imp. Basileę aliquamdiu resedit Conciliabuli fautor, sed meliori demum cōsilio inito, se inde clàm, & intempesta nocte subduxit, ne videretur idolum adorasse, atq; pseudo Papæ authoritatē approbasse. Hæc verò solummodo fuit à subiectis Sabaudo Duci populis, & ab Heluetijs, finitimisq: Germanię ciuitatibus liberis (vt scribit Pius) recepta, & approbata.

Caro-

Carolus demum Franciæ Rex se pacis honorarium arbitrium interposuit, atque Amadæum Nicolao Papa Quinto reconciliauit Eugenij successori, qui eidem & Cardinalis, & per omnem ipsius temporalem ditionem Legati Apostolici contulit dignitatem. Idemque aliqua circa rem beneficiariam decreta Basileensium confirmauit. Huiusce verò Basileæ conuentus reprobatio legitur in Lateranensi Concilio sub Leone X. sess. 11.

Vt verò innotescat, quanti referat vtrum quis ex bona an ex mala fide operetur, Ludouicus Alemannus Cardinalis, & Arelatensis Archiepiscopus, qui grauium illius temporis Theologorum, & Canonistarum iudicio fretus altissimam cóceperat existimationem pro Concilij supra Pontificem authoritate, quique aliunde zelo exardebat instaurandæ Ecclesiasticæ disciplinæ, quam firma persuasione credebat à Romana curia dudum labefactatam, & corruptam. Connitebatur præterea Concilij Oecumenici Constantiensis declaratione in sess. 4. qua definitur, Concilium generale legitimè congregatum ea pollere authoritate, quæ Papam ipsum astringat, & cogere possit ad obediendum: nec posse vllatenus à Summo Pontifice infringi, vel transferri, vel dirimi: inflexibili animo mandatis Eugenij obstitit, & pro Basileési côuentu firmissimè stetit. Innitebatur insuper Ludouicus Alemannus ipsimet approbationi Martini Papæ V. qua Concilium illud confirmauit quoad omnia eius decreta conciliariter (vt ipse loquitur) facta. Id verò Constantiense decretum renouarunt Basileenses sessionibus primis: Quæ causa Eugenio IV. fuit reuocandi Concilium: quod tamen cùm non obtemperaret, imò, & de nouo creando Papa deliberaret, tum Eugenius vnitati Ecclesiæ consulens, suam illam reuocationem abrogauit, & Legatos iterum ad Concilium misit, Tum Basileenses Patres idem decretum iterarunt

sess.

sess. 18. Quam ob causam Legati Eugenij II. discessere & Eugenius IX. Synodum Ferrariæ indixit. At Basileenses sess. 33. eandem propositionem instaurantes declararunt esse diuinæ fidei. Quod postea damnauit sub Leone Synodus Lateranensis sess. 11. Atque his adductus argumentis Ludouicus non solum minimè obtemperauit Eugenio reuocanti, verùm etiam perstitit Basileæ, præfedit Conciliabulo, & Antipapam obtrusit in Ecclesiam, quique idcircò (nisi bona fides, rectaque intentio eius grauium, & piorum doctorum iudicijs confirmata obstitisset) iudicari posse videbatur impius schismaticus, & anathemate innodatus, quod in ipsum eiusque asseclas fulminauerat Eugenius: quia tamen hac in re nullo sibi adblandiebatur humano affectu, nec nisi bona intentione cum prudentum eius temporis Consilio coniuncta ducebatur, dirempta demum Pseudo Synodo, ita paulò post obijt, vt fuerit post obitum miraculorum gloria, illustris, sitque etiam nunc eius tumulus in summa apud Arelatenses veneratione. Mihi videtur vir iste conformitatem cum Paschasio habere Ecclesiæ Romane Diacono, qui cum Laurentij schisma sincera (vt credi par est) fide fouisset, miraculis post mortem claruit, etiamsi errorem suum haud impunè in purgatorio tulerit, vt Sanctus Papa Gregorius in Dialogis refert. Pius Papa Secundus qui plerosque annos in Basileensi cœtu consederat, ipsumque acriter aduersus Eugenium damnantem propugnauerat, & postmodum mutata sententia summo studio impugnauerat, sic loquitur in libro à se dum summus esset Pōtifex composito, scilicet in descriptione Europæ cap. 42. *in Arelate ad sepulchrum Ludouici Cardinalis sanctæ Cæciliæ eius vrbis Episcopi, quem Basileæ in cōsessu patrum præsidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta est, & inualidorum frequens vndique concursus spe sanitatis factus*. Hac eadem bonæ fidei ratione non excidit pristina sanctitate Cyprianus, qui Africana Concilia

cilia quibus hæreticorum baptismus erroneè iudicabatur inualidus, aduersus iustum Stephani Papæ decretum paulò antè martyrium suum propugnauit, atque obsistentem Stephanum paulò actiùs conscripta epistola Perstrinxit . Simili ratione citra iam acquisitæ sanctitatis detrimentum Vincentùs Ferrerius, vir si quis alius Apostolici spiritus , Petrus Lutsemburgus sub schismatico Papa Cardinalis bona fide ambo ducti & rationibus quas solidissimas credebant persuasi, nulloque sæculi affectu abrepti, partes Petri de Luna sectabantur, quas tamen diua Catharina Senensis, atq; alij Sancti, vt schismaticas execrabantur . Igitur etiamsi nullum apparuerit in Ludouico Alemanno publicæ retractationis aut pœnitentiæ vestigium, post tàm diuturnum, & Publicum quod ipse excitarat , & fouerat schisma , nil tamen istud obstitit quo minus Clemens Papa VII. vitæ alioqui sanctitate, & miraculorum gloria illustres Cardinales Ludouicum istum , & Petrum Luthemburgum in beatorum album retulerit, vt scripsere in suis Eccles. historijs Henricus Spondanus ad ann. 1438. & Odoricus Rainaldus ad 1450. & Ciaconius, qui refert ad longum ipsum Clementis diploma de vitæ vtriusq; sanctitate, & cultu ambobus deferẽdo.

Appendix ad Concilium Basileense de Annatis.

PRælaturarum quidem annatas, quas Papa exigere consueuit, abolere omnino conatum est Basileense Concilium. Eam tamen consuetudinem, si tamen annatarum pecuniæ collectæ non in vanos, aut sæculares vsus, sed in Ecclesiarum aut miserabilium personarum vtilitatem expendantur, nihil habere iniusti multis rationibus comprobatur.

1. Quia diuino iuri conformes sunt annatæ. Etenim num. 18. singulis annis decimam decimarum, & pri-

primitiarum à Leuitis,& Sacerdotibus persolui præcipitur summo Sacerdoti.

2. Cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur diuino,& naturali iure c 1.causæ,16.q.7. & c. 1. de decimis, vbi pręclarum Hieronymi testimonium profertur, & c. cùm secundum de pręb. *Et qui altari seruit,de altari viuere debet*, 1.Cor.9.

4. Ex Later. Concilio sub Innocentio III. debetur Episcopo à subditis Ecclesijs charitatiuum subsidium, & insuper iura Cathedratici,& Synodatici, quartaque decimarum pars. c.conquerente de offic.iud. ord. Absurdum ergo foret, si Papa vniuersi gregis Dominici pastor solus ab huiusmodi iuribus excluderetur. *Quis pascit gregem & de lacte eius non manducat?* 1.Cor.9. Pręcipuè cùm solus Papa decimas annuas nullas percipiat.

4. Ecclesia vnum constituitur mysticus corpus. Roman. 12. *Multi vnum corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius membra*. Sicut autem capitis officium est singulorum membrorum incolumitati prouidere, spiritusque elaborare. & transmittere, quorum præsidio membra proprios sensus,& motus exerceant:sic etiam conuenit, vt subiecta membra caput vicissim alant, & protegant.

5. Papa sponsus est Ecclesiæ, atque fidelium pater. Atqui suis in necessitatibus pater compellere filios potest,vt alimenta sibi subministrent,eosque etiam ad sui sustentationem vendere,l.qui filios.c.quæ res pign. obl.pos. l. 1. & 2. C.de patribus qui fil.distraxe. Et filiæ matrem inopem alere tenentur,l.filię, c.de adoptionibus. Ad maritum quoque pro oneribus matrimonij fructus dotis pertinent, c.per vestras, in fin.de donat. inter virum,& vxorem.

6. In recognitionem supremi dominij persoluenda sunt Principibus tributa: itaut subditi contra ius istud nulla se tueri pręscriptio.possint, l.competit C.de pręscript.30.ann.Imò ius diuinum id sanxit Matth.22.Licet

cet censum dare Cæsari, an non? Reddite quę sunt Cęsaris, Cęsari. Et Rom. 13. Reddite cui tributum tributum, cui vectigal vectigal. Papa verò est vniuersæ Ecclesię Dominus, & Princeps.

7. Cuilibet Iudici debetur ex publico stipendium, ac salarium, authent. vt diff. iud. §. fin. Quę res in ratione communi fundatur vt qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus sit pręsidijs, quibus onus regiminis valeat sustinere.

8. Si potest Papa conferendo alicui prębendam imponere pensionem annuam in fauorem pauperis alicuius Ecclesię, vel Clerici, cur non (quod multò minus est) annatam ad subueniendum suis, & Ecclesię toto orbe diffusę indigentijs? Romanam enim Ecclesiam ipsa necessitas excusat, cùm non possit de suo cunctis sibi subditis Ecclesijs prouidere. Pręter enim ordinarias expēsas, quotidie ferè prouidēdum est extraordinarijs, tum ad fidem innumeris locis propagandam, tum ad sustinendas bellorum contra infideles aut hereticos armatos expensam, tum ad alias innumeras pietatis causas.

9. Valet titulus pręscriptionis immemorabilis, & consuetudinis, cuius initij memoria non extet: quo fit vt res olim voluntaria euadat necessaria, cap. ad Apostolicam de Simon. At ius istud annatarum consuetudine plurium sęculorum inualuit, nec certum aut compertum est earum initium. Quamuis enim non legatur aperta illarum in iure mentio ante c. cum nonnullę, in extrau. com. tit. de pręben. illa tamen Ioannis Papę vigesimi secundi constitutio nihil docet fuisse tum primum institutas annatas. Deinde Bonifacius nonus annatas beneficiorum consistoralium, hoc est Episcopatuum, & Abbatiarum, quę olim continebant integrum annui prouentus valorem, tribus annis per tertias partes soluēdum, reduxit ad mediam vnius anni fructuum partem, sed quæ integrè persoluatur ad litterarum collationis, seu prouisionis

ex-

biti pro recognitione supremi, quod habet in omnem Ecclesiam dominij. Atque ita collatio beneficij non habet hic rationem causæ, sed tantùm circumstantię.

CONCIL. LATERANENSE V. Sub Leone X. & inter generalia decimum nonum.

INdictum istud à Papa Iulio II. fuit, & auspicatum anno supra millesimum quingentesimo duodecimo, vt schismati occurreret quo Pisanum Concilium inuexerat, prouideretque orbis Christiani statui tum temporis turbulentissimo propter bellorum incendia. Sed mox ab inchoato Concilio moritur, & ad Dei iudicium euocatur Iulius. Qui verò in eius locum suffectus est Leo Decimus Concilium prosequitur, in quo etiam initam cum Francisco Francorum Rege conuentionem in locum eiuratæ ab eodem pragmaticæ sanctionis subrogatam approbauit sub nomine Concordati, quo cętera electionum iura circa Episcopatus, & Abbatias antiquantur, & abrogantur, & Francicis Regibus ad ista quæ vocantur consistorialia beneficia nominatio indulgetur, cum alijs iuribus quæ Regalia nuncupantur: & vicissim annatarum iure fisco Apostolico restituuntur.

Hoc verò minimè reticendum est, Ludouicum nomine duodecimum Francorum Reges, misisse ad istam Lateranensem Synodum, cui tum Leo Pontifex pręsidebat, tres Legatos Fridericum à Sancto Seuerino Cardinalem tituli sancti Angeli, Claudium Seissel electum Massiliæ Episcopum, & Ludouicum Forbin Dynastam Solerij, qui Regis nomine Pisano conuentui aduersus Iulium collecto abrenunciarunt. Leoni verò,

Seff.9.multa decernuntur circa ordinem,& disciplinam. *In his sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales (quos declarat Synodus cæteris omnibus Ecclesiæ dignitatibus, post Summum Pontificem antecellere) famulitio mensa, ac supellectili non fastum, ac pompam, sed modestiam, & frugalitatem studeant exhibere.* Deinde ita subiungitur. *Domus Cardinalis patens hospitium portusque, ac refugium proborum maximè & doctorum virorum, & pauperum nobilium, honestarumque personarum esse debet.* Similiter ordinauit olim Carth. Concilium quartum Can.15. *Vt Episcopi supellectili paupere,mensaque & victis vili, & frugali vtantur.* Et postremò Trid.Concilium plenius hæc præscribit sess.25.c.1. in decreto de refor.

Prouidetur hac eadem sess.9. vt quę circa supellectilis, & mensæ famulitijque modestiam pręscripsit Cardinalibus, locum etiam habeant in ędibus famulitioq; Summi Pontificis. *Quæ omnia*(inquit)*& singulæ in nostris, & cuiuscumque Romani Pontificis pro tempore existentis familiaribus, ac etiam curialibus locum habere volumus; Hoc vno tantum excepto, quod dicti nostri,& Romanorum Pontificum familiares,rubri coloris vestimenta gestare possint,pro decentia,& consuetudine dignitatis Pontificalis.*

Hic aliquis demiretur à Leone Papa, & Concilio legem futuris Summis Pontificibus imponi, cùm tamen par in parem non habeat imperium. Verumtamen duplex est distinguenda potestas, coactiua, scilicet, & directiua. Harum prima connotat imperium, & ex parte decernentis requirit iurisdictionem, atque authoritatem: secunda verò circa bonos mores, & congruentem disciplinę ordinem, habet locum etiam inter pares: imò & congruit nonnumquam inferiori erga superiorem prudens admonitio, & fraterna discretaque correctio. Itaque potestate directiua potest vti erga Summos Pontifices legitima Synodus, & Pontifex præsens erga successores, non verò potestate coactiua, qualem aliquando

 vo-

voluit indebitè sibi assumere Concilium Basileense.

Præter istud Lateranense decretùm circa Summi Pontificis officium alia similia proferri possunt, & antiquiora,& recentiora. Nam tertia Romana sub Symmacho Pontifice Synodus sic decernit:non liceat Papę prędium Ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate,nec in vsumfructum prędia dare,nisi tantummodo domos,quæ in quibuslibet vrbibus non modica impensa sustentantur. Liceat etiam quibuslibet Ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere. Quod non modò in Apostolica seruandum est Ecclesia, vèrùm etiam vniuersis Ecclesijs per Prouincias. Idque habetur in cap. non liceat Papę 12.quęst.2. Sanctus etiam Gregorius Papa in alio Romano concilio quod ipse commemorat lib.4.epist. 88. Statuit ne impostèrum Romani Episcopi pueros sęculares ad ministeria cubiculi, sed solùm Clericos electos,aut Monachos admittant. Item generale Concilium Lateranense sub Innocentio Papa III Canon.37. sanxit per litteras Apostolicas non posse quemquam trahi vltra duas diætas extra suam Diœcesim ad aliquod iudicium: Habetur cap. nonnulli, de rescriptis. Id confirmatur per Honorium tertium cap. olim. de except. Quin etiam Bonifacius Papa Octauus eiusmodi litteras Apostolicas restringi deinceps edixit ad vnicam diætam extra fines Diœcesis cap. statutum. cùm verò. de rescript. in 6. Et Tridentina Synodus sessione decimaquarta, capit. 19. vsum abolet mandatorum Apostolicorum de prouidendo, & exspectatiuarum à suprema sede manantium. Sessione quoque 25. cap.9.§. insuper, prohibetfieri authoritate Apostolica vniones beneficiorum liberorum ad beneficia iurispatronatus: Vetatque huiusmodi concessionom executiones, si post hac ab Apostolica sede indulgeantur etiam cum expressa clausula huius constitutionis derogatoria. Et ibid.c.11.reprobat fieriq;prohibet etiam

Apo-

Apoſtolicæ authoritate ſedis alia tria conceſſionum ibi expreſſarum genera. Licèt enim princeps ſit ſolutus legibus ciuilibus, debet tamen ſecundùm leges viuere. l. princeps ff. de legib. Et ſapienter præfatus S. Gregorius Papa lib. 5. epiſt. 112. Iuſtitiæ (inquit) & rationis ordo ſuadet, vt qui à ſuis ſucceſſoribus deſiderat mandata ſeruari, deceſſoris ſui procul dubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiat. Idemque lib. 13. epiſt. 31. *Si ea deſtruerem, quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor ſed euerſor eſſe iuſtè comprobarer.* Summa vero horum ratio ducitur ex primario Summi Pontificis officio, quod verſatur circa exactum Eccleſiæ ſibi commiſſæ regimen, perfectionem, & diſciplinam, cuius rationem apud cęleſtem iudicem reddet exactiſſimam. Atque vtinam, & Pontificum, & quorumcunque principum auribus hæc ſalubria monita potius ingerantur, quam aſſentationes quibus inducuntur ad commiſſæ ſibi diuinitus authoritatis abuſum, & ad propriarum animarum æternum exitium.

Eadem Later. ſeſs. 9. vt maior vigeat in ſacro Senatu votorum libertas, prohibentur quæuis votorum conſiſtorij reuelationes, necnon quorumcumq; ibi dictorũ, aut factorum, quę in odium cuiuſquam aut prębiudiciũ, aut ſcandalum verti poſſint. Et infligitur latæ ſententiæ excommunicatio à qua ſolus Papa ſoluere poſſit, illis, qui ſecretum conſiſtorij à Papa iniunctum violauerint.

Statuitur prætereà eadem ſeſſ. 9. *Vt quilibet habens beneficium cum cura, vel ſine cura, ſi intra ſex ab obtento beneficio Menſes diuinum officium ceſſante omni legitimo impedimento non dixerit, beneficij fructus non faciat ſuos pro rata omiſſionis, & temporis, ſed illos tamquam iniuſtè acceptos, vel in fabricas beneficij, vel in pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si verò in ea officij omiſſione poſt legitimam admonitionem perſeuerauerit, ipſo priuetur beneficio, cùm detur beneficium propter officium.* Cui ſanctioni Lateranenſi altera adiungenda eſt Pij Papæ V. ſtatuens in primis

eum qui tempore priorum sex mensium officium non recitauerit ab incepta beneficij possessione, tametsi oneri restituendi non sit obnoxius, lęthalis tamen culpæ reum factum quoties officium prætermisit. Qui verò deinceps aliquo die vnam aliquam, aut omnes officij horas omiserit, si omnes quidem horas, teneri omnes beneficij fructus huic diei respondentes restituere, partitis videlicet omnibus anni fructibus in totidem æquales partes, quot sunt in anno dies. Qui matutinũ solum omiserit, teneri ad dimidium fructuum eius diei restituendum; qui reliquas omnes partes ad alterum dimidium. Qui harum horarum vnam, teneri sextam fructuum partem restituere. Addit insuper quod si beneficiarius choro addictus interfuerit choro, nec tamen recitauerit, quamuis statuta loci, vel fundatio, vel consuetudo id indulgeret, solamque requireret corporis pręsentiam, declarat nihilosecius eum qui præsens in choro non recitauerit, & mortalis delicti reum, & obligationi astrictum fructus, atque distributionis restituendi. Decernit postremò quemcumque pensiones aut alia Ecclesiastica emolumenta titulo Clerici percipientem obligari similiter ad recitandum B.M.V. officium, & si non recitet, obnoxium esse pensionis, ac eiusmodi fructuum restitutioni.

Sess. 10. declaratur montes pietatis institutos, vt possit miserorum egestati per pecuniam illis mutuatam subueniri, hac tamen lege, vt mutuum sumentes astringantur præter mutuatam sortem aliud quid exoluere pro eiusmodi fundationum conseruatione, ac necessarijs ad hoc impensis, esse licitos, nec vllatenus vsurarios, quatenus qui sentit commodum, debet sentire, & onus necessarium illi commodo annexum, dum nullũ intendatur ex tali mutuo lucrum. Decernit autem excommunicationis latæ sententiæ pœnam in eos, qui aduersus hanc declarationem prædicare, aut verbis scriptisue refragari ausi fuerint. Addit tamen satius fore,

re, si census aliqui assignentur adhoc, vt ministrorum huiusmodi montium satisfiat impensis, & sic fiat vt pauperes ab his impensis vel in totum, vel in partem releuentur.

Sess. 11. notantur, & prohibentur multi defectus in quos diuersi cõcionatores officij sui immemores prolabuntur, & cum ipsis incumbat populum ædificare, virtutes inserere, vitia euellere, Deumque & non seipsos prędicare, & Christi gloriam promouere, prędicant tamen imprimis ad propriam ostentationem. 2. errores contra Sacram Doctrinam serunt. 3, Scripturas deprauant, & detorquent ad vanas interpretationes à sanctis Patribus, & probata Ecclesiæ intelligentias alienas, aut etiam ijsdem prorsus contrarias. 3. mala propediem euentura, vel comminiscuntur, vel ab alijs accepta populo pręnunciant ad vanosterrores excitãdos, qui mox vertuntur in scandalum, & derisumverbi, que Dei contemptum, 4 conficta miracula enunciant. 5. in sacros Pontifices, & Ecclesiarum prælatos audaciter, & temere inuehuntur. Hæc igitur omnia districtè prohibet, & eos qui contrauenient, aut qui non obtenta prælatorum licentia, se ingerent ad concionandum excommunicationis sententia percellit, à qua solui nõ nisi à summo Pontifice extra mortis articulum poterunt, S. Greg. Nazianz. aliam concionatoribus pręfigit legem, vt in personas inuectiuis peræque, atque adulationibus abstineant. Sic verò sancit orat. 32. νομον τίθημι πᾶσι τῶν ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τῦ λόγυ ταμίαις μήτε τῷ σκληρῷ τραχύνειν, μήτε τῷ ὑπεσαλμένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ' εὐλόγυς εἶναι περὶ τὸν λογον, μηδ' ἑτέρῳ τὸ μέτρον ὑπερβαίνοντας. Legem statuo cunctis animarum rectoribus, & verbi diuini concionatoribus, vt nec per duritiam homines exasperent, neque per demissionem elatos, ac insolentes efficiant, sed prudenter, & consultè verbum dispensent, nec in alterutro istorum à mediocritate deuient.

Eademque sessio. 11. approbantur concordata cum

Francorum Rege : vt possit ad regni dignitates consistoriales nominare prouidendos . Atque vt graduati Clerici reliquis omnibus in collationibus præbendarum præferantur, quæ certis ac designatis mensibus vacauerint in eodem regno. Ipsa verò pragmatica sanctio prorsùs abrogatur, cuius loco sufficitur concordatum . Damnantur etiam Basileensia decreta Romani Pontificis potestati aduersantia.

Denique sess. 12. decernitur expeditio contra Turcas, pro qua decimæ ad triennium imponuntur fructibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum toto orbe consistentium . Sed hanc expeditionem , qui subindè prodierunt Luterani, non siuerunt prosperum exitum nancisci .

Postremò cum gratiarum actionibus Concilium dirimitur.

CONCILIVM TRIDENTINVM inter generalia Vigesimum .

CONuocandi huiusce saluberrimi Concilij causas fusè prosequitur in Bulla indictionis ipsius Paulus Tertius Pontifex . Inchoatum verò sub eodem Papa fuit anno 1545. Sed deinde bellorum inter Christianos Principes occasione identidem interruptum, & demum sub Pio IV. finem accepit anno 1563. Decurrerant itaque ab ipsius exordio, donec finitum est, anni duodeviginti . Huius indicendæ Synodi præcipuę causę fuerunt ingruentes , tùm Luteranorum , tùm Sacramentariorum hęreses, & morum in Clero prauitas, disciplinęque sacræ omnimoda relaxatio. Quibus exitialibus malis, vt remedium efficax adhiberetur, sacra Synodus quanta desiderari poterat cura , & sollicitudine prouidit multiplicibus, & sapientissimis decretis,

adeò

adeò, vt plusquam reliqua omnia, quæ precesserunt Concilia dici meritò possit Tridentinum copiosissima penus, promptuarium vberrimum, & ditissimus thesaurus totius Ecclesiæ tùm ad fidei circa omnes ferè articulos elucidationem, tùm ad morum culturam, tùm ad sacræ disciplinæ plenam instaurationem.

Sess. 4. recensentur singuli sacræ Scripturæ libri. De Canone scripturarum superius requirenda sunt, quæ vbertim pertractaui ad Laodicænum Can. 59. deinde authoritatem afferunt Trid. patres ijsdem sacris libris cum suis omnibus partibus, prout in veteri vulgata editione habentur, & in Ecclesia Catholica legi consueuerunt. Quoniam verò sensu verba ista (cum suis omnis) sunt intelligenda, ne longiore tractatione his immorando Trident. Can. prosequutionem interrumpam, vberrimam quam olim contexui disputationem post finem Conc. remitto, cui hac de re diatribam subnectam.

Sess. 5. cap. primo, de refor. prouidetur, vt Episcopi alijq; locorum ordinarij sacram Scripturam per seipsos in suis Ecclesijs interpretentur ac exponant si fuerint idonei, sin minùs per idoneum substitutum cum debitis stipendijs prouisum, ac prębendatum In Ecclesijs verò tenues prouētus habentibus prouideatur saltem ex Conc. Episcopi, & Capituli magister, qui Clericos, & pauperes scholares gratis grammaticā doceat. In Monasterijs quoq; vbi commodè fieri queat, lectio sacræ Scripturæ habeatur: qua in re si Abbates negligentes fuerunt, illos opportunis remedijs compellant Episcopi tamquam Sedis Apostolicę delegati. Istud idē circa pręceptorias pręebendas constituerat Concil. Lateranum sub Alexandro III. Can. 18. de Theologo autem qui sacras litteras exponat alterum Lateranum Conc. sub Innoc. III. Can. 11. Huc spectant Gallicana edicta Caroli Noni in comitijs Aurelianensibus c. 1. art. 8 & 9. & Henrici III. in Comitijs Blesensibus art. 33.

Eadem sessione quinta, capite secundo, definitur *verbi Dei prædicationem esse præcipuum Episcoporum munus*. Sanctus Gregorius Nazianzenus Sermon. primo, hoc idem confirmat dicens, αὐτὴν τοῦ λόγου διακονίαν λέγω τὸ πρῶτον τῶν ἡμετέρων: ipsam verbi distributionem dico nostrum omnium primum officium. Idemque capite secundo, sicprosequitur: *Archipresbyteri quoque plebani, & quicumque Parochiales vel aliàs curam animarum habentes, per se, vel per alios idoneos homines si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant*. Additque, *si ab Episcopo præmoniti hanc nihilominus functionem abiecerint, posse Episcopum ex beneficij Parochialis fructibus alteri, qui munus hoc præstet, honesta stipendia assignare*.

Ibidem statuit: *Regulares in Ecclesijs, quæ suorum ordinum non sunt, non posse sine ordinariorum licentia prædicare. Si verò contingeret sæculares, aut regulares disseminare errores, aut scandala in populum, etiamsi in Ecclesijs sui, vel alterius ordinis prædicarent, debere illis omnino prædicationem per Episcopum interdici. Quod si quantumlibet exemptus hæreses prædicauerit, debere Episcopum tanquam Sedis Apostolicæ delegatum adversus eum secundùm iuris dispositionem procedere*.

Session. sexta, cap. primò, de reform. astringit Episcopos ad residentiam, vt si per sex continuos menses (legitimis impedimentis, seu iustis, & rationalibus causis cessantibus) à suis Ecclesijs ab-

abfuerint, quarta fructuum vnius anni parte Ecclesiæ, & pauperibus loci applicandæ mulctentur. Hoc idem tamen Concilium postmodum sessione vigesima tertia, cap. primo, hanc obligationem amplificat cum pœnæ additamento, *Vt qui ad summum tres menses in vno anno sine legitima, & valde vrgente causa siue continuos, siue interpolatos, Episcopus etiam Cardinalis non resederit in sua Diœcesi, præter peccati mortalis reatum, quo astringitur, nullatenus possit fructus suos pro rata absentię suæ facere, sed teneatur eos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus locis erogare.*

Eiusdem sessione sexta, cap. secundo, iniungitur Episcopis, vt legitimis remedijs compellant beneficiarios ad Ecclesiarum residentiam, si eam ipsa beneficia requirant.

Sed vt paulò ante monui, postmodum sessione vigesima tertia cap. primo, de reform. reducit absentiæ tempus, tàm in Episcopis, quàm in Pastoribus inferioribus ad tres ad summum menses, idque cum iusta, & approbata eius absentiæ causa: Alioqui declarat peccari mortaliter, cum obligatione pro rata parte anni absque alia declaratione, vel sententia, ad fructuum restitutionem, in fauorem Ecclesiarum, vel pauperum loci.

Capite 3. eiusdem sessione 6. *Regulares ordinum quantumuis exemptorum, aut priuilegiatorum extra Monasterium degentes si deliquerint, iubet à locorum ordinarijs tamquam sedis Apostolicæ legatis visitari, inquiri, corrigi, & puniri.* Concilium Lugdunense sub Innocentio Quarto, quod citatur in cap. volentes, de priuileg. in 6. subijcit regulares ratione delicti extra clausura commissi iurisdictioni ordinariorum. Prætereà statuitur cap. quanto de offic. iudic. ordin. vt ordinarius suppleat per se Abbatis negligentiam circa vagos, & errātes Monachos. Quod idem confirmatur

matur Gallicano iure in comitijs Aurelianensibs sub Carolo Nono art.11. Et hoc ipsum Concilium Trident. sess. 21. cap. 8. sancit, *vt quando regularium exemptorum prælati suo desunt officio circa ipsorum correctionem, si admoniti intra sex menses non correxerint subditos, tunc Episcopi, vt sedis Apostolicæ delegati corrigere possint ac visitare, prout possent prælati regulares iuxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus, aut exceptionibus remotis.*

Sess. cap. 8. de reform. statuitur, *vt locorum ordinarij Ecclesias etiam quomodolibet exemptas visitent singulis annis, & ordinent, ac prouideant tùm Ecclesiarum reparationi, tùm animarum curæ, si qua talibus Ecclesijs incumbat, nihil obstantibus priuilegijs, aut appellationibus.*

Ibid. cap. 10. decernitur, *non licere capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis concedere litteras ad ordines dimissorias, præterquam illis qui beneficij siue recepti, siue iam recipiendi nomine arctantur.*

Cap.15. eiusdem sess. 7. cura demandatur ordinarijs, vt ab administratoribus quibuscumque, & quomodolibet exemptis Hospitalia quàm fidelissimè gubernentur, & innouatur decretum Concilij Viennensis, quod est in Clementina c. quia contingit de relig. dom. Huc etiam spectat placitum Tridentinum session. 22. cap. 8. vt Episcopi sint executores piarum omnium dispositionum tàm inter viuos, quàm vltimarum voluntatum: Et vt ius habeant visitandi hospitalia, collegia, confraternitates, & scholas (exceptis scholis, quæ sub Regum immediata protectione sunt, nisi de ipsorum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etsi prædictorum cura ad laicos pertineret, aut exemptionis priuilegio munita essent: atque vt in his Episcopi tanquam sedis Apostolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc quoque spectat c. de Xenodoch. & relig. dom. necnon lex 45. de Episc. & cler.

Sess. 13

Sess. 13. c. 7. declaratur, probationem requisitam ad sacræ Eucharistiæ communionem hanc esse, vt nullus peccati mortalis sibi conscius ad eam audeat accedere, quantumvis sibi contritus videatur, nisi præmissa confessione Sacramentali. Si tamen Sacerdos vrgeatur necessitate celebrandi missam, & desit ei copia confessoris, quamprimùm post sacrificium poterit, tenetur confiteri. Porrò conscius sibi peccati mortalis intelligendus est hoc loco is, qui credit, se illud commisisse, nec esse confessum, adeò ut qui præmiserit confessionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametsi per virtutem Sacramenti pœnitentię credatur oblitteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri, antequam communicet. Ita communiter Theologi docent. Ijdemque affirmant, Sacerdotem posse nihilominus si peccati mortalis conscientiam habeat, administrare alijs Eucharistiam, aliaq; Sacramenta, dummodò prius conteratur, credatq; probabiliter, ac moraliter se esse contritum: ita vt necesse non sit, vt prius confiteatur, nisi quum est celebraturus. Ita Nauarra. Enchiridij c. 22. n. 3. Ægidius Coninch. de Sacramentis quæst. 64. art. 6. cæteriq; communiter doctores.

Eadem sess. 13. cap. 3. de ref. *Statuitur, non posse ab ordinarij sententia interloquutoria appellari, nisi tale sit grauamen, vt nequeat per eiusdem ordinarij definitiuam reparari.* Simile statuerat cap. vt debitus. de appellat. Idemq; cautum fuerat in concordato inter Leonem Decimum, & Franciscum Regem. Idem hoc iterat Trident. sess. 24. cap. 20. de ref.

Obseruandum quoque à correctione legitima non posse appellari, nisi excedatur modus, cap. ad nostram. de appellat. & cap. reprehensibilis §. fin. eod. His iura Gallicana consentiunt. Edixit namque Rex Franciscus anno 1539. art. 5. appellationes à iudicum Ecclesiasticorum sententijs per Ecclesiasticas personas in materia correctionis, disciplinæ, alijsve persona-

fonalibus causis, nullum habere suspensiuum effectum, sed solùm deuolutiuum; adeò vt his non obstantibus, & citra præiudicium tamen ipsarum, possint iudices Ecclesiastici sua vlterius iudicia prosequi. Et in comitijs Blesensibus art. 5. Henricus Tertius statuit eiusmodi appellationes in causa correctionis morum, aut Ecclesiasticæ disciplinæ non habere suspensiuum, sed tantùm deuolutiuum effectum. Similiter etiam in iure communi appellatio non suspendit excommunicationem, suspensionem, vel interdictum latæ sententiæ, sed deuoluit solummodò ad superius tribunal. c. cum ad hæc, de appell.

Communis sententia est incarcerationem censendã esse inter illa, quę damnum irreparabile inferunt. ideòque valere appellationem ab interloquutoria sententia, qua decernitur captura, seu incarceratio: Et ordinarium teneri huic appellationi deferre, atq; processum ad iudicem appellationis transferre, sine tamẽ vlla sententiæ suæ suspensione: quia reus interea carcere includendus est, donec appellationis iudex causa cognita aliud iusserit. Ita decreuit sacra Cardinalium Congr. Conc. cuius decretum Papa approbauit, vt refertur in declarationibus, & remissionibus ad d. c. 20. sess. 24. Trid. Idemq; docent Mainard. Iurisconf. Gallic. li. 2. dec. 23. & Barb. in l. 2. ff. sol. matr. in princ. p. 2 n. 33.

Quoad visitationem quoque Congregatio Conc. 7. Martij 1596. declarauit non posse Episcopum in visitatione recusari, vt suspectum, dum tamen in ea processum non inuoluat, seq; intra visitationis terminos contineat. Eademq; Congr. 25. Maij 1601. censuit Episcopum visitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquisitione, non posse vt suspectum recusari, nec probatione suspicionis præpediri, quominus pęna extraordinaria, quę morum correctionem, & emendationem respiciat, visitatos punire queat, vt legitur in collect. declarationum ad Trid. sess. 13. cap. 1.

Eius-

Eiusdem sessionis 13. cap. 6. de reform. *Cùm inquit non raro contingat subditos ab Episcopo pro ipsius officio correptos, illi ex maleuolentia causam criminis intentare, cuius molestiæ metu segniores in officio redduntur Episcopi, aut ab Ecclesijs suis abesse, & vagari pro sui defensione, cum magno Ecclesiarum detrimento, & Episcopalis dignitatis diminutione coguntur, statuitur Episcopum, nisi ex causa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamsi contra ipsum ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, aut accusationem, siue alio quovis modo procedatur, nequaquam esse citandum, aut monendum, vt personaliter compareat.* Prouida, & notabilis est ista constitutio, qua & Episcoporum dignitati, & Ecclesiarum vtilitati consulitur. Summi Pontifices Liberius, & Nicolaus olim rescripserunt, inconueniens esse, si Episcopus ex causa infestationum, & aduersitatum, quas ab alijs patitur, gregem suum relinquat; cap. suggestum, & c. sciscitaris 17. q. 1. Quando verò fas Episcopo sit à propria Ecclesia discedere, prȩclarè disserit S. Augustinus scribens ad Honoratum Episcopum epist. 180.

Sess. 14. cap. 4. definit, *contritionem esse animi dolorem, ac detestationem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero: & hanc esse necessariam ad impetrandam peccatorum veniam in homine post baptismum lapso. Docet prætereà contritionem, si perfecta sit, hominem Deo per charitatem reconciliare etiam ante pænitentiæ Sacramentum susceptum, eo quòd in ea contineatur cum dolore, & amore infuso votum ipsius Sacramenti. At verò contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, quæ ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ metu concipitur, esse donum Dei, & impulsum Spiritus sancti non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm mouentis, quo pænitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat. Et quamvis sine pænitentiæ Sacramento per se non iustificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pænitentiæ* imp-

impetrandam disponere. Hoc enim timore vtiliter concussos Niniuitas ad Ionæ prædicationem misericordiam à Domino impetrasse. Tu hic obserua contritionem, quæ iustificat esse quidem anteriorem iustitia, & gratia ad quam disponit, necesse est enim dispositionem, & causam precedere, sequi deinde formam, & effectum. Cæterùm ista omnia vnico temporis instanti perficiuntur, licet diuersa ibidem concipiantur ordinis, seu rationis, ac naturæ instantia. Verùm eodem temporis instanti, quo existit contritio, coexistit pariter ipsa gratia.

Eiusdem sessione 14. cap. 5. docet necessariam ad salutem esse omnium peccatorum mortalium confessionem, quorum pœnitens post diligentem sui discussionem recordatur' cum circumstantiarum expressione, quæ speciem peccatorum mutant. Circumstantiæ necessariò confitendæ, quæ speciem mutant peccatorum, sunt in triplici differentia, quædam enim circumstantiæ adiungunt mortalem alterius speciei malitiam, vt si quis Sacerdotem occidit, aut si laicum interfecit intra Ecclesiam: illa enim personæ, vel loci circumstantia ad crimen homicidij adiungit sacrilegium. Aliæ quædam circumstantiæ id prestant, vt peccatum alioqui veniale sit mortale, vt vt si quis famæ alterius leuiter detrahat simul aduertens graue damnum ex hoc illi nasciturum ex malitia proximi. Tertiò demum aliæ circumstantię ex opposito peccatum ita minuunt, vt faciant veniale, quod esset alioqui mortale, cuiusmodi est subreptio', defectus sufficientis deliberationis, aduertentiæ, vel iudicij, ignorantia leuiter culpabilis. Trium horum generum circumstantias conueniunt Thologi omnes esse in confessione exprimendas: quia his non expressis status pœnitentis haud potest sufficienter dignosci. Quę tamen tertij generis sunt, si post factam bona fide confessionem menti occurrant, non est necesse in altera confessione exprimi.

Sess.

Seſſ.eiuſdem 14. c.6. de reform. ſtatuitur, vt Clerici qui in ſacris ſunt, aut qui beneficium Eccleſiaſticum poſſident,habitum deferant Eccleſiaſticum. Et ſi poſtquam ab Epiſcopo moniti ſunt habitum adhuc deferre recuſent,per ſuſpenſionem ab ordinibus,aut beneficio,eiuſque fructuum priuatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si verò correpti adhuc neglexerint,per officiorum, aut beneficiorum priuationem coerceantur. Idem antea conſtituerat Concilium Viennenſe Clement.c.quoniam innouando,de vita,& honeſtat. Cleric.

Seſſion. 21. cap.3. de reformat. *in Eccleſijs* (inquit) *Parochialibus in quibus populus ita numeroſus eſt, vt vnus, & alter Presbyter non ſufficiat Sacramentorum adminiſtrationi, & diuinis officijs, poteſt Epiſcopus compellere rectores ad augmentum Clericorum, aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda ſufficiant. Vbi verò ob nimiam diſtantiam non poteſt Parochianorum pars niſi ſub grauibus incommodis ad Eccleſiam accedere, & Sacramenta ſuſcipere, Epiſcopus poteſt nouas erigere Parochias etiam rectoribus inuitis, iuxta formam conſtitutionis Alexandri Tertij in cap.ad audientiam 3. de Eccleſ. ædif. Et Clericis quibus Miniſterium incumbet nouæ Parochiæ, congruentem aſſignare portionem ex fructibus matricis Eccleſiæ, & (ſi neceſſe fuerit) compellere populum ad contribuendum,quæ ſufficiant ad eorum ſuſtentationem.*

In eadem ſeſſ. cap. 5. *Poſſunt* (ait)*pariter Epiſcopi ſine præiudicio tamen obtinentium, facere vniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tàm curatorum, quàm ſupplicium cum alijs Eccleſijs, ac beneficijs curatis, ex cauſa paupertatis, aut alijs iuſtis cauſis, etſi dictæ Eccleſiæ, aut beneficia eſſent ſpecialiter reſeruata.* Hoc idem ſtatuerat cap. vnio. 10 quæſt 3.& cap. expoſuiſti, de præbend. Idemque ſimiliter cauetur edicto Gallicano Bleſenſium comitiorum artic. 22. 23.24. ſiue illa, quæ vniuntur beneficia tempore

vnio-

vnionis vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non possit cap. 1. & 2. de concess. præb. vniri tamen potest, sine præiudicio possessoris, vt prouidet hoc capite Tridentinum: sed executio vnionis differtur in ipsum vcationis tempus, nisi possessor ipse consentiat, & cedat reseruando sibi annuam pensioné. Hæc docet Petrus Rebuffus ad regul. de reprob. benef. benef. viuen. impetr. num. 56.

Deinde huius sess. cap. 7. *Vbi Ecclesiæ vetustate collapsæ sunt, nec per inopiam instaurari valent, Episcopi possunt vocatis illis quorum interest in matrices Ecclesias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis simul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas, vel altaria sub eisdem inuocationibus*. Parochiales autem Ecclesias etsi iuris patronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari curent ex prouentibus earundem: qui si non sufficiant, patronos aliosve, qui fructum aliquem ex earumdem prouentibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipsos omnibus opportunis remedijs compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quòd si omnes nimia egestate leborent, ad matrices, seu viciniores Ecclesias Episcopi transferant, cum facultate conuertendi in profanos non tamen sordidos vsus dirutas Ecclesias, erecta ibi cruce.

Sess. 22. cap. 4. de ref. *vt nemo de Ecclesia siue sæculari, siue regulari vocem habeat in capitulo etiamsi id ei ab alijs liberè concessum fuerit, nisi in subdiaconatus saltem ordine constitutus sit*. Hoc idem dudum statuerat Concilium Viennense. Clement. vt ij, qui in diuinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.

Vetatur hoc eodem capite 4. ne alijs deinceps de beneficio prouideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, vt statim actu omnia beneficij onera per se exequi possint: alioquin irritam declarat prouisionem. Huc pariter spe-

spectat dicta Clement.vt ij qui. Verumtamen vsus obtinet,vt beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, sufficiat si prouisus sit in eo statu, & aptitudine, vt possit intra annum ordinem suscipere Sacerdotalem, c.cùm in cunctis, & c.liceat Canon de elect. in *6*. Si verò non fuerit intra annum promotus (nisi ex iusta, & legitima causa fuerit ortum impedimentum) vacet ipso iure præbenda. Cæterùm vbi ex lege fundationis, vel statuto, vel consuetudine, Sacerdotalis ordo actu desideraretur in impetrante, tunc non sufficeret aptitudo præfata. In vniuersum edicit Tridentina Synodus hoc ipso cap.4. & insuper sess. 24. de ref.c.12.§. neminem,vt nemo quodcumque beneficium,cui sit aliquod annexum onus possit obtinere,nisi aptus sit vt intra ipsum annum suscipiat ordinem ad illud onus requisitum. Id autem veteri iuri conformatur c.cum in cunctis §.inferiora de elect.cap.1.de ętat. & qual.& ord.& d.Clem.vt ei qui.

Potest igitur aliquis prouideri de curato beneficio nondum Sacerdos modò annum vigesimum tertium sic expleuerit,vt exacto inde anno Sacerdotio promoueatur, expleto qui ad hoc requiritur anno ætatis vigesimo quarto,& ita inchoato vigesimo quinto iuxta Trid sess.23.c.12.de reform.Cùm enim ex hoc Concilio duo ista constent, & anno 25. inchoato posse quem fieri Sacerdotem,& insuper beneficium curatum posse illi conferri, qui Sacerdotio possit intra annum promoueri,sequitur vt tale possit conferri beneficium illi, qui vigesimum tertium annum expleuerit; hisce enim verbis Concilium se enunciat in d.cap.12.§. neminem sess.24 aut in tali ætate sit, vt infrà tempus à iure,& ab hac sancta Synodo statutum initiari valeat. Hæc docet Prosper Fagnanus in cap. cum in cunctis, de elect. talemque esse receptam praxin,atque iudicijs sacrę Cardinalium congregationis confirmata asserit num. *63*. & *64*. Porrò indultum iure communi promotionis

annum approbant iura pariter Gallicana edicto Blesensium comitiorum, art. 9. Cui accedit constitutio Henrici IV. an. 1606. art. 1. Rebuffus in praxi tit. de non promotis intra annum n. 44. Papo lib. 3. decis. 13. Bouchellus in praxi benef. verbo an de promotion. Melchio Pastor lib. 3 de benef. tit. 16.

Sess. 23. c. 2. Episcopos electos etiamsi Cardinales sint, si intra tres menses consecrati nō fuerint (legitimis tamen seclusis impedimenti causis) ad fructuum restitutionem astringit, sed si alijs tribus mensibus id neglexerint, Ecclesijs suis ipso iure priuatos esse declarat. Concil. Chalcedonēse can 25. Episcopos pręcipit intra trimestre ab electione consecrari citra necessitatis ineuitabilis casū. Conc. verò Antiochenū sub Iulio Papa can. 17 de cōmunione fidelium repellit Episcopum, iam cōsecratum, quandiù ad creditam sibi Ecclesiam progredi negligit. Quo etiam spectat c. quoniam, dist. 75. & c. 1. dist. 100. Quæ autem Tridentinum sanxit de Episcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Pastores, vt in suis resideant Ecclesijs, nec eis toto anni decursu abesse liceat plusquam duos, aut tres menses, seu continuos, seu interruptos, sect. 25. c. 1. sed istam residētiæ materiam superiùs excussi ad sess 6. c. 1.

Eadem sess. 23. c. 4. de reform. vetat tonsura initiari, nisi qui confirmationis Sacramentum ante susceperint, quique legere, & scribere sciant, & de quibus probabilis sit coniectura, eos hoc intuitu statum eligere clericalem, vt perfectiùs Deo deseruiant. Tum c. 5. statuitur, *vt qui sunt ad singulos maiorum ordinum promouendi, bonum habeant à Parocho, & scholæ magistro testimonium, atque vno saltem mense ante ordinationis expetitæ tempus conueniant Episcopum, qui Parocho, aut alij cui visum fuerit committat, vt nominibus ipsorum publicè in Ecclesia propositis, de natalibus de ætate, de moribus, & vita eorum diligenter à fide dignis inquirant, & litteras testimoniales inquisitionis istius fidem facientes ad Episcopum transmittant.*

Post-

Poſtmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis requirit vigeſimum ſecundum ad Subdiaconatum,& vigeſimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigeſimum quintum. Ad minores autem ordines iam requiſierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porrò ad ſubdiaconatum exigit anni inſtertitium: à Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni:& alterius ſimiliter à Diaconatu ad Sacerdotium. Poteſt tamen proprius Epiſcopus non tamen citra iuſtam, & vrgentem cauſam diſpenſare in inſtertitijs, c. 11.12.13. & 14.

Dictæ ſeſſionis c. 9. concedit, *vt poſſit Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum abſque dimiſſorijs ordinare, modo fuerit triennio ſecum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Eiuſdem ſeſſ.cap.15.ſic ſtatuitur: *Quamuis Presbyteri in ſua ordinatione abſoluendi à peccatis poteſtatem accipiant; decernit tamen ſacra Synodus,nullum etſi regularem poſſe confeſſiones ſæcularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen(ſi illis videbitur eſſe neceſſarium)aut aliàs idoneus iudicetur,& approbationem obtineat,non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs,aut contraria conſuetudine.* Conſulito ſuperiùs, quæ ſupra huiuſmodi pertractaui ad Concilium Viennenſe.

Seſſionis eiuſdem 23.cap.18.iniungitur,vt in ſingulis Diœceſibus collegia Eccleſiaſtica,ſeu Seminaria inſtituantur, in quibus iuuenes Eccleſiæ ſeruitio deſtinati educentur, atque ſcientijs, functionibus, & ritibus Eccleſiaſticis, cantu, diſciplina clericali, & ſanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Concilijs præſcripta, quæ ſupra commemoraui ad Toletanum Concilij quarti Can.24.

Tanti porrò momenti Seminariorum erectiones eſſe duxerunt Tridentini patres, vt ad hunc finem Epiſcopis ius,& poteſtatem tribuant obligandi ad annuas

pro seminario contributiones quoscumque beneficia possidentes; atque etiam vt possint valeantque ad seminariorum fundationem aliqua beneficia simplicia cuiuscumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vacationem, sine cultus diuini, & illa obtinentium præiudicio, huic collegio applicare, vnire & incorporare: nec huiusmodi vniones, vel applicationes possint vlla appellatione suspendi, aut impediri. Hæc Tridentina Constitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ, quippè quæ regijs etiam edictis firmatur. Sanctio namque Melodunensis art. 1. Episcopis iniungit, vt prouideant restitutioni sacræ disciplinæ, *& à l'institution des Seminaires suiuant les saint Decrets*. Quæ vltima verba respiciunt Trid. Decretum. Subsequutum est Blesensibus comitijs alterum procusum edictum art. 24. admonens Episcopos, vt erigant in suis Diœcesibus Ecclesiastica Seminaria, etiam *par l'vnion de benefices, ainsi qu'ils auiseront bon estre*: quibus verbis indulgetur illis circa istiusmodi Collegiorum erectiones plena potestas, qualis conceditur per Tridentinum.

Sess. 24. in decreto reform. matrim. pleraque de nouo constituuntur circa fidelium matrimonia. In primis c. 1. *declarat deinceps nulla, & irrita connubia, in quibus non interuenerint testes duo, & proprij Parochi præsentia*, cùm fuissent pridem validæ nuptiæ clandestinæ. Saluberrimum vtique decretum, quo innumeræ, lites inextricabiles ambages, & nuptiarum incertitudines, & innumerabiles polygamiæ simul exstirpantur.

Hìc iam quæritur, vtrum valeat matrimonium in præsentia Parochi inuiti contractum? Respondetur valere; non enim exigit sacra Synodus consensum, sed solam præsentiam Parochi, & testium, vt per hæc obuietur matrimonijs furtiuis, & clandestinis. Id confirmatur per l. coram Titio ff. de verbo signif. vbi iussus aliquid facere coram Titio declaratur conditionem adimpleuisse, si Titio præsente, & sciente fecerit, licet

in-

inuito,& diſſentiente. Et in hoc ſummiſtæ conſentiunt Sanchez de matrim.diſp.39. Filliuc.tract.10.c.6.n. 225. & 226 Coninch diſp.27.dub.4,concl.3.addens hanc eſſe communem doctorum ſententiam. Fagnanus quoque in cap.quod nobis de clandeſt.deſponſ.n.48.& ſequentibus:illud idem alia ratione confirmat, eo quòd Parochus non ſit huius Sacramenti miniſter, quo caſu eius requireretur conſenſus, ſed ſolùm teſtis præcipuus, ac neceſſarius, ad quod ſufficit ſola per ſui præſentiam notitia:citatque his conformem congregationis Cardinalium deciſionem. Ita iudicari vidimus in Gallicanorum Epiſcoporum diuerſis Tribunalibus. Ille tamen, qui ſic matrimonium iniret grauiter delinqueret, niſi quando iniuſtè Parochus refragaretur.

Quid ſi ordinarius ipſe Parocho interdixerit ne matrimonij celebrationi interueniret? quid etiam cenſendum, ſi Parochum quoad hoc ſuſpenderit, aut interdixerit? Rectè idem reſpondet Proſper Fagnanus ad c. litteræ quas, de matrim. contract. contra interdictum Eccleſ. tale quoque fore validum coniugium, ſicque à ſacra Congregatione iudicatum Romæ. Et ratio eſt, quia non deſinit per interdictum, vel ſuſpenſionem eſſe Parochus, & licet ex parte Parochi inhibiti, vel ſuſpenſi poſſit eſſe interuentus ipſius illicitus, non tamen irritus, & inualidus. Quamvis enim Parochus Epiſcopo ſubalternetur, quoad iuriſdictionem, quam poteſt Epiſcopus tollere, vel limitare, ac reſtringere; iſte tamen interuentus non eſt iuriſdictionis actus, cùm nihil hic decernat, aut iudicet Parochus, ſed ſolam præſentiam præſtet, vt teſtis. Et quamvis Concilium Tridentinum ſeſſion. 24. caput 7. prohibeat Parochis ne vagantium matrimonijs interſint, ſi tamen interſint, matrimonia iſta valorem ſortientur, vt idem aſſerit Fagnanus. Et mátrimonium contractum contra interdictum Papæ ſit quidem illicitè, ſed nihilominus valet, vt docent gloſſa,

& Innocentius in cap. ad dissoluendum de desponf. im pub.

Dictæ sess.24.cap.2. gradus affinitatis longiùs olim productos, & irrirum facientes matrimonium restringit primum quoad spiritualem affinitatem inter baptizatum, & sponsores, seu suscipientes de fonte baptismi: atque inter patrem, matremque baptizati & suscipientes: atque inter baptizatum, & baptizantem: necnon inter baptizantem, & baptizati patrem, & matrem. Similiter inter confirmatum, & sponsorem: necnon inter sponsorem, & confirmati genitores.

Olim prohibebantur quidem, & irritabantur nuptię, vsque ad septimum cognationis inter collaterales gradum, computando etiam gradus pro numero personarum dempto communi stipite, in Ecclesia saltem Latina, vt perspicuè docent testimonia, tum S. Gregorij Papæ epist. ad Felicem Messanæ Episcopum, tum Isidori, tum Alexandri Papæ II. quæ congeruntur in Gratiani decreto causa 45.qu.5. Quæ seges proculdubio erat innumerabilium ambiguitatum, & incestuosarum nuptiarum, & laquerum animas intricantium, ideòq; Lateranense sub Innocentio Concilium prouidè omnia impedimenta reduxit ad quartum gradum, & refertur c.non debet.de consang. Iure autem Romanorũ ciuili etiam fratrum, & sororũ liberi matrimonio iungebantur, instit.de nupt.§.duorum & l.3.ff. de ritu nupt. Concilium verò Trid. circa carnalis cognationis, & affinitatis gradus quatuor, sanctionem sequitur commemorati Lateranensis Concilij. Porrò ius illud Romanarũ legum circa fratrum sororumve liberos inualuit olim etiam inter Christianos. Filiæ namque Constantini Magni Constantina, & Helena nuptui datæ sunt, Constantina quidem Annibaliano primùm filio Dalmatij fratris ipsius Constantini: deinde Gallo Cæsari filio Constantij alterius fratris Constantini: Helena verò nupsit Iuliano alteri filio memorati Constantij.

Ca-

Cap.3.publicæ honestatis impedimentum restringit ad primum gradum in sponsalibus validis.Antea namque protendebatur ad quartum. Cæterùm si sponsalia ipsa inualida fuerant nullum inde impedimẽtum consurget. At verò ex matrimonio rato, sed non consummato nascitur impedimentum dirimens ad quartum vsque gradum, vt declarauit Pius Papa V.in Constitutione incipiente *Ad Romanum*, ex cuius inaduertentia Toletus,& Lopez hoc impedimentum scripserunt esse publicæ honestatis,& desinere post primum gradum.

Iam hìc quæritur, vtrùm ex sponsalibus de futuro, non quidem morte, sed mutuo partium consensu solutis,exurgat quoque publicæ honestatis impedimentum? hanc agitat quæstionem Thomas, Sanchez libr. 7.de matrim.disp.68.n.21.nouissimè Prosper Fagnanus Apostolicus Referendarius comment. ad c.ad audientiam,de sponsal. refert Romæ à Sacra Congregatione iudicatum die Iulij 6. ann. 1658. quòd hìc quoque subsistat impedimentum istud. Et facta relatione ad Alexandrum Papam VII.qui hanc examinari quæstionem iusserat,fuisse ab ipso approbatum Congregationis iudicium die Iulij iussumque, vt posthac ita seruaretur vbique à cunctis fidelibus.

Cap.4.Impedimentum affinitatis ex illicita coniunctione contractum limitat ad secundum gradum, cum olim quartum etiam gradum complecteretur,quæ occasio erat plurimorum incestuum.

Cap. 6. inducit dirimens impedimentum inter raptorem,& raptam,quamdiù hæc in raptoris manserit potestate.

Eadem sess.24.de reformat. cap.1.decernit vacantibus Ecclesijs præficiendorum Episcoporum vitam, & doctrinam in ipsis locis examinari, & inquiri, ãctaque & processus inquisitionis ad Summum Pontificem transmitti. Præficiendos autem esse Prælatos non precibus, neque humano affectu, aut ambientium sugge-

ſtione,ſed eorum exigentibus meritis. Certè hoc ipſo, quod quis prælaturam,ac dignitatem ambit ſe illa indignum prodit, vt dixerit Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio c. 10. Huiuſce rei legimus, documentum in Iudicum libro,vbi refertur oliuam, ficum, & vitem detrectaſſe delatum ſibi ab arboribus in ſeipſas imperiũ, ſed rhamum inutile ſpinoſumque arbuſtum hanc præfecturam à maximè fructiferis plantis recuſatam vltrò acceptaſſe. Imperatores Theodoſius,& Valentinianus l.ſancimus,c.ad leg.Iul.repetun.prohibent,illis conferri magiſtratus,qui ad eos ambitu,vel pretio contenderint. Quę lex tanti habita in Eccleſia fuit,vt in decreto ſacrorum Canonum inſerta fuerit cap.ſancimus, 1.q.7. Beatus quoque Hieronymus comment.in c.1.epiſtolæ ad Titum ſic de Epiſcopatu loquitur. Vnuſquiſque ſe conſiderans,& ſciens quia potentes potenter tormenta patientur,retrahet ſe ab hoc non tàm honore,quàm onere,& aliorum locum,qui magis digni ſunt non ambiet occupare. Præſertim verò illorum ſordida damnatur ambitio,qui officia,procurationes,& munia ſiue ad Eccleſiæ curam, ſiue ad piorum locorum, vel miſerabilium perſonaruminſtituta,pretio ambiunt,ac mercantur c ſaluator 1 q.3.& l.omnes 42.§.9.de Epiſcopis & Cler. Primi etiam Oecumenici Nicæni Concilij Canon Arabicus 75 ita præſcribit: Si congregatio elegerit aliquem in cognitione fidei eruditum,& probatum ex his, qui altari adminiſtrant; aut ex Monaſterijs, vt ſit Epiſcopus,aut Archidiaconus, aut Chorepiſcopus, aut præfectus hoſpitalis,non debet ambire ille,qui eligitur alioqui eijciatur ex Congregatione. Denique octauæ Synodi (quæ eſt Conſtantinopolitana quarta) Canon 4. poſtquam Photium occupato per ambitionem ſolio deiecit, cauſam eius depoſitionis prætendit ipſam eius ambitionem, & hoc iungit φιλαρχίαν πονηρὰν ῥίζα τῶν κακῶν ἁπάντων, ambitionem eſſe radicem exitialem malorum omnium.

Sub

Sub eadem sess. 24. de refor. cap. 6 *Conceditur Episcopis absoluendi, & dispensandi facultas in omnibus censuris, atque irregularitatibus ex occulto delicto procedentibus, solis exceptis, quæ sunt ex homicidio voluntario, aut quæ sunt ex delicto quocumque ad forum contentiosum deducto.*

Cap. 19. abolentur deinceps mandata de prouidendo, simulque gratiæ exspectatiuæ.

Sess. 25. cap. 5. de regular. decernitur, vt clausurę Sanctimonialium curam gerant Episcopi, in Monasterijs quidem sibi subditis ex iure ordinario: in alijs verò tamquam Apostolicæ Sedis delegati. Et vt nemine obsistere auso decernant, atque inobedientes per censuras Ecclesiasticas aliasque pœnas compellant, quacumque oppositione, & appellatione postposita, & vbi opus erit inuocato brachij sæcularis auxilio.

Caput 15. declaratur inualida, & irrita omnis religiosa professio facta, nondum expleto ætatis decimosexto anno. Ante Synodum Tridentinam ætas ad professionem requisita fuerat, quę ad ineundas nuptias requirebatur, in fœminis quidem expletorum duodecim annorum, & in masculis quatuordecim. cap. significatum, & c. cum virum. de regulat. Plura superius requirito, quæ congessi ad Canon 22. Vormatiensis Concilij.

Cap. 19. *Quicumque regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum esse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque ex causa, aut etiam cum habitu sine licentia Superiorum discedere, non audiatur nisi intra quinquennium tantùm à die professionis, & tunc non aliter nisi causas quas prætendit deduxerit coram superiore suo, & ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus audiatur, nec ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur,* Praxim tamen statim ab ipso Concilio

vbi

vbique ferè inualuit, vt eiusmodi religiosus reclamans admittatur, etiamsi habitum dimiserit, quia hoc plerumque necessarium est, vt suæ ad reclamandum libertati prospiciat, qui statim ex habitu dignosceretur, & à fratribus receptus carcere perpetuò concluderetur, vt pluries factnm est; tùm quia sic occurritur graui hominum scandalo, dum conspicitur quis in habitu religioso sine comite per deuia fugiens, aut in diuersorijs degens moribus fortasse inconditis, & dissolutis. Hunc igitur etiam in habitu sæculari audiendum admonent Martinus Nauarra comment. 4. de regular. num. 77. & 78. Azorius tom. 1. lib. 12. c. 4. in fine. Lessius lib. 2. de iust. c. 41 nu. 64. Bonacina tract. de clausuris q. 2. p. 10. difficul. 3. cæterique communiter.

Iurisdictionis, ac potestatis Episcoporum circa regulares capita præcipua Concilium astruit Trident. sess. 25. de regular. primò circa clausuræ monialium etiam extra exemptarum, aut exemptis subditarum infractionem. Talium quippè Monasteriorum clausuræ cura Episcopis incumbit. c. 5. huius sess. adeò vt inobedientes, aut contradicentes possint per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas quacumque oppositione reiecta compescere, inuocato ad hoc etiam brachij sæcularis auxilio. Hæc eadem ante constituerat Bonifacius Papa VIII. cap. vnico de statu regular. in 6.

Monasterijs etiam sanctimonialium, quæ regularibus, ac exemptis subsunt, potest Episcopus bis, aut ter in anno extraordinarium confessorem offerre: præsertim si Moniales, vel omnes, vel aliquæ id requirant. Caput 10. Gregorius Papa XV. in Bulla incipiente *Inscrutabili*, addit ad declarationem, & executionem Tridentini decreti, Episcopis tamquam Sedis Apostolicæ Legatis competere iurisdictionem puniendique, ac corrigendi potestatem in regulares exemptos ratione Monialium ipsis exemptis subditarum, 11. si deliquerint circa personas intra Monialium

lium clausura degentes. 2. si circa earumdem clausuram. 3. si circa bonorum earumdem administrationem.

Secundò iurisdictionem Episcopis tradit Synodus Trident. hac sess. 25. c. 11. erga regulares habentes Parochiales Ecclesias, vt his non præficiantur nisi illi quos Episcopus præuio, si ei vsum fuerit, examine approbauerit: atque istos circa ministerium animarum, & sacram Ecclesiæ disciplinam delinquentes corrigere, & punire valeat. Id verò conformatur iuribus antiquis cap. qui religiosis 18. quæst. 2. & tom. tit. de capellis Monach. & c. ex ore. de priuil. & cap 1. §. in eos. de priuil. in 6. maximè autem memorabile Vrbani Papæ III. edictum cap. 1. de capel. Monach. *in Ecclesijs* [ait) *vbi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur; sed Capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per Concilium Monachorum instituatur. Ita vt ex solius Episcopi arbitrio, tàm ordinatio eius, quàm dispositio, & totius vitæ pendeat conuersatio*.

Tertiò si regularis etiam in propria exemptaq; Ecclesia prædicet hæreses, Episcopus, vt sedis Apostolicæ delegatus debet contra eum procedere. ses. 5. de refor. c. 2. si verò. Quærat aliquis fortasse an ordinarijs eadem competat potestas erga Parochiales Ecclesias, quæ vnitæ sunt ordini militari S. Ioannis Ierosolymitani, & erga illarum Parochos, qualis conceditur ab isto Tridentino decreto in Ecclesias regularium Parochiales, & Parochos earum. Et competere quidem decernit Pius Papa V. in sanctione diei vigesimæ secundæ Decembris anni 1571 quæ incipit, *Exposcit*, cuius tenorem refert Paulus Piasecius in praxi Episcopali par. 2. cap. 3. num. 28.

Quartò quandocumque regularis exemptus extra clausura notoriè deliquerit, ita vt populo scandalum faciat, ad Episcopi instantiam tenetur superior regularis illum seuerè punire intra tempus quod ei præfixe-

xerit Episcopus, eumque de irrogata pœna certum facere. Sin minus poterit regularis ab Episcopo pro suo delicto puniri sess. 25. cap, 14. Et superiùs session. 7. cap. 14. de reform. renouant Tridentini Patres Innocentij IV. in Concilio Lugdunensi Constitutionem, quæ legitur in cap. volentes de priuileg. in 6. hisce verbis. *Definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, vel contractus, vel rei de qua contra ipsos agitur possunt coram ordinarijs locorum conueniri.* His confirmatur ius Gallicanum, statuit enim Carolus IX. in Comitijs Aurelianensibus artic. 11. appellationes regularium ab Episcoporum sententijs non suspendere sententiam in causa criminis, sed etiam appellationem euocari decernit seclusis alijs Tribunalibus ad Regium priuatum Concilium. Sancit præterea ibidem Carolus, vt Episcopi, seu ordinarij suppleant per seipsos Abbatum negligentiam circa vagos, & errones Monachos. Hoc idem prouiderat cap. quarto, de offic. iud. ordin. Itemque Chalcedonensis Synodi Canon 4. & Quinisextæ Canon 42. hoc ipsum Tridenrinum Concilium sess. 6. cap. 3. ita prouidet. *Nemo regularis extra Monasterium degens, etiam sui ordinis priuilegij prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit, ab ordinario loci tanquam Sedis Apostolicæ delegato secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri & corrigi valeat.* Atq; in vniuersum sic edicit Tridentina sessio vigesima prima, cap. 8. vt commendata Monasteria, etiam Abbatiæ, in quibus non viget regularis obseruantia, necnon beneficia tàm curata, quàm non curata, sæcularia, & regularia, qualitercumque commendata etiam exempta, ab Episcopis tamquam Apostolicæ Sedis delegatis annis singulis visitentur. Et mox subiungit. Et si in eis vigeret obseruantia regularis, prouideant Episcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium Superiores iuxta eorum regularium instituta debitam viuendi rationem obseruent, & ob-

seruari faciant, vt sibi subditos in officio contineant, ac moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitauerint, vel correxerint, tunc ijdem Episcopi etiam vt delegati Sedis Apolicæ eos visitare possint, & corrigere, prout ipsi superiores possent iuxta eorum instituta: quibuscumque appellationibus, priuilegijs, & exemptionibus penitus remotis, & non obstantibus.

Vtrum verò possit Episcopus regularem, qui notoriè, & scandalosè extra claustra deliquit carcere statim includere, ac detinere, donec confecto in Curia Episcopali processo, reum puniendum ad superiorem regularem vnà cum processu instructo transmittat? Sanè declarauit Cardinalium Congregatio statim ad superiorem esse remittendum, & tunc solummodò posse Episcopum sub custodia regularem includere, & punire, quando admonitus eius superior illum debitè coercere neglexit.

Eadem sess. 25. de reformat. cap. 16. *Probibet beneficia ex primæua institutione curata fieri simplicia, etiamsi Parocho, seu Vicario assignetur congrua portio. Vbi verò iam id factum fuit etiam ab immemoriali tempore, curam gerat Episcopus assiguandi Vicario, seu Parocho congruentem portionem, si sufficientem non habeat. Et cùm primum per cessum, siue decessum, siue rectoris, siue Vicarij, aut quomodolibet altera ex duabus præbendis vacauerit, beneficium integrum in animarum curam restituat, & Vicariam supprimat.*

Diatriba Ecclesiastica circa Tridentinum decretum, de vulgata Bibliorum editione.

SEssione quarta sic decernunt Tridentini Patres, post enumeratos Sacræ Scripturæ sigillatim libros:

bros: *Si quis autem libros ipsos integros cum suis omnibus partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata lectione habentur, pro sacris, & Canonicis non susceperit anathema sit*. Hunc locum multi perperam detorquent ad singulas particulas vulgatæ Latinæ editionis, cùm tamen scopus longè diuersus à Concilio hìc intendatur: quod postquam libros quosdam sacros, quos hæretici de Canone obliterabant, sacro Canoni asseruit, vlteriùs prouidit hoc eodem loco, vt ex his etiam libris quos hæretici horum temporum fatebantur Canonicos, partes aliquas etiam magnas, & insigniter amplas, quas hæretici spurias, addititias, & suppositas contendebant, debitæ authoritati Canonicæ vindicaret. Atque hic est verus, genuinus, & à Concilio intentus horum verborum sensus. *Cum suis omnibus partibus*.

Hanc Synodum generalem fuisse congregatam hoc præcipuè fine, vt prouideret ne Christi Ecclesia detrimentum ex erumpentibus Luteranorum, Zuinglianorum, Caluinistarum, & Anabaptistarum sectis vlteriùs caperet; nemo est qui dubitet: idque liquidò constat ex indictionis Bulla Concilio isti præfixa. At verò nouatores sectarij duplicem circa sacros libros errorem inuexerant. Primùm enim integros aliquot libros de sacrarum scripturarum Canone expungebant, hi sunt Tobiæ, Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabeorum; deinde alios quidem integros admittebant, non quales in Latina vulgata editione habentur, sed tantùm provt in Hebraicis hodiernis voluminibus leguntur: in quibus permultæ desunt patres, supplentur in receptis ab Ecclesia Latinis Biblijs, quas omnes partes supprimunt hæretici in vniuersis quibus vtuntur, tàm Latinis, quàm vernaculis translationibus. Huic ergo secundo errori prouidere sategerunt Tridentini Patres per hæc verba, *Cum suis omnibus partibus*: Nec verò vlterius ad singulas, & minutas particulas mens eorum

col-

collimauit, vt ex sequentibus argumentis perspicuum fiet. Quæ antequam attingam, visum est aliquas ex pluribus seligere, & recensere partes, ad quas respexit hoc loco sacra Synodus.

Negant igitur nouatores esse Canonica, & supprimunt ex proprijs Biblijs ista, quæ continentur in editionis vulgatæ Biblijs Genes.4. v.8. *Egrediamur foras.* Et Gen.38.v.5. *Quo nato parere vltra cessauit.* Et Exod.2. v. 22. *Alterum verò peperit: quem vocauit Eliezer, dicens; Deus enim Patris mei adiutor meus eripuit me de manu Pharaonis.* Et 1.Reg.c.5 verb.6. *Et ebullierunt villæ, & agri in medio regionis illius, & nati sunt mures, & facta est confusio mortis magnæ in ciuitate.* Item 1. Regum 10. verb.1. *Et liberabis populum suum de manibus inimicorum eius qui in circuitu sunt; & hoc tibi signum, quia vnxit te Deus in principem.* Similiter 1 Regum 14. verb. 1. *Quid est quod non responderis seruo tuo hodie? si in me, aut in Ionatha filio meo est iniquitas hæc, da ostensionem: aut si iniquitas hæc est in populo tuo, da sanctitatem.* Prætereà 2.Reg.4. v.5. *Et ostiaria domus purgans triticum obdormiuit.* Insuper 2.Reg.10.v.19. *Expauerunt, & fugerunt quinquaginta, & octo millia coram Israel;* Item primo Paralipom. 1. v.32. *Filij autem Dada, Assurim, & Latussim, & Latomin.* Alia huiuscemodi innumera prætermitto.

Sunt item integra capita, & partes ingentes in vulgata editione, desumptæ ex Græca Theodotionis editione, quarum nihil continetur in Hebræis, aut Chaldaicis voluminibus, quę similiter à nouatoribus, vt spuriæ respuuntur, quales legimus in libro Esther, & prætereà in libro Danielis, cuius cap.3. habentur continui sexaginta septem versiculi, quos omnes illi expungunt. Habentur præterea integra, & prolixa cap.13. & 14. comprehendentia Susannæ, & Draconis Beli, & carceris Danielis, & translationis Habacuc Prophetæ amplas historias, quæ à Lutheranis, & Caluinistis exploduntur. Huic ergo hæreticorum circa diuinas Scripturas

vas errori, ac temeritati occurrendum iudicauit Sacra Synodus, quando illos anathemate perculit, qui sacros libros cum suis omnibus partibus pro sacris, & Canonicis non susceperint. Neque quidquam definire intendit, vel cogitauit sacra Synodus de omnibus particulis, aut verborum minutijs vniuersis, quæ neque fidei, neque morum disciplinam conuellunt, aut labefactant.

Enim verò dubitari nullo modo potest, quin eo ipso tempore quo Tridentina Synodus ipsum istud decretum circa sacros libros procudebat, sacra vulgatæ editionis Biblia tot mendis scaterent, vt nullum prorsus Bibliorum Latinorum exemplar ab innumeris mendis immune fidelium manibus tereretur. Itaque non potuisset hoc de illis statuere, quod multis venit in mentem, videlicet omnes huiusmodi Bibliorum particulas, & voculas sine vlla exceptione sacras esse, atque Canonicas. Sanè illo ipso sęculo Plantinianæ editionis vulgata Biblia ad fidem vetustissimorum manuscriptorũ tota Europa conquisitorũ excusa, iudicabant sapiẽtes prę cunctis alijs castigatissima: tamen post Plantinianę correctionis editionem, aliasq; eorumdem temporum satis, castigatas, & elaboratas, & post Conc. Trid. tempora prodijt iussu Xisti V. Pontificis noua, & castigatior Bibliorum editio: qua tamen haud contentus Clemens Papa Octauus, alteram castigatiorem quam Sixtina, fuerat, concinnari fecit Bibliorum editionem.

Et tamen Sixti Constitutio anno edita 1589. cuius est initium, *Æternus ille cœlestium*, & quam Biblijs sua cura correctis præfixerat, ita loquitur: *De Apostolicæ authoritatis plenitudine statuimus, ac declaramus, eam vulgatam sacram tàm veteris, quàm noui Testamenti Latinam editionem, quæ pro authentica à Concilio Tridentino recepta est, sine vlla dubitatione, ac controuersia censendam esse hanc ipsam, quam nunc prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia*

phia impressam, in vniuersa Christiana Rep. atque in omnibus Christiani orbis Ecclesijs legendam euulgamus. Eamque nunc demum Apostolica nobis à Domino tradita authoritate comprobatam, pro vera, legitima, authentica, & indubitata, in omnibus publicis priuatisque dispensationibus, lectionibus, prædicationibus, & explanationibus recipiendam, & tenendam esse.

Ea constitutio Sixti nihil obstitit, quominùs postmodùm Clemens VIII. hanc vulgatam, & Sixtinam Bibliorum editionem in multis post Sixtum emendatiorem edi curauerit, multis tùm additis, tùm detractis passim vocibus, alijsque transpositis, nonnullis etiam fidei doctrinam non concernentibus, apertam etiam contrarietatem, aut contradictionem habentibus, vt affirmat ipsa Clementis Bulla, quam refert post Sixti Bullam Cherubinus collector in suo Bullario. Dicendum itaque Sixtum emendatiora, quàm ante fuissent Biblia suppeditasse, non tamen ab omnibus expurgata mendis: neque ablatam per id potestatem fuisse posteriobus Pontificibus castigatiora Biblia edendi, qualia sunt Clementis VIII. Neque post Clementis editionem fuisse exhausta omnia sacrorum librorum menda, aut præreptam futuris Pontificibus potestatem emendatioris editionis, quàm fuerit ipsa Clementina. Id verò vnum tàm Sixtus, quàm Clemens intenderunt, nouam quam exhibebat vterque editionem fuisse ijs, quę præcellerant, castigatiorem: & præterea si quid possit in eis posthac de nouo emendari, id omne esse indifferens ad sanam fidei doctrinam.

Quin etiam subindè post Clementinam Bibliorum editionem Franciscus Lucas Theologus, & Decanus Cathedralis Ecclesiæ Audomarensis, libellum edidit continentem plures lectionum varietates, quibus perfectior reddi possit ipsa Clementis editio, si accederet alterius Romani Pontificis authoritas. Collectio autem Francisci Lucæ comprehendit quater mille, & ampliùs loca, quæ in Biblijs à Clemente correctis vlteriùs

possent emendari. Idemque in epistola huiusce collectionis dedicatoria refert testimonia ex Litteris ad seipsum scriptis Roberti Bellarmini Cardinalis, & Ioannis Baptistæ Bandini, quorum opera Clemens vsus fuerat in Bibliorum à se edita correctione. Vterque Francisco Lucæ rescribit, *Sacra Biblia per illam Clementinam, quæ de Vaticana Typographia paulò ante prodierat, editionem necdum esse accuratissimè correcta, & superesse non pauca quæ adhuc in meliùs mutari possent.* Huius quidem Clementinæ editionis præfatio, quæ ab ipsis Pontificijs correctoribus præfixa est, profitetur, *hanc editionem pro humana infirmitate omnibus numeris absolutam difficile esse affirmare*. Iste Franciscus Lucas aliam quoque procudit collectionem, quæ correctiones plusquàm ter mille recenset, quibus Sixti editio Biblia vulgata, quę Conc. Trid. tempore erant in communi totius Ecclesiæ vsu defœcauit. Quis igitur asserere ausit in Biblijs quiubs Tridentini Patres, & reliqui tunc temporis fideles vtebantur, nullam vocem, aut particulam fuisse, quæ non esset diuinæ authoritatis? aut quis poterit hoc idem de Sixtina correctione affirmare, cùm insequens Clementina correctio quamplurima Sixtinæ correctionis loca insuper emendauerit, & adhibiti ab ipso Clemente correctores, alijque pietate doctrinaque in primis conspicui doctores pleraque loca, quę in Clementina editione supersunt, mendosa esse pronuncient, & argumentis probent?

Sancti Ecclesiæ Doctores nobis apertè suffragantur. Hieronymus, qui scribit nomē *Ieremiæ*, quod adhuc legitur Matth. 27. vers. 9. irrepsisse pro *Zaccharia*. Epiphanius aduer. hęres. in secta Epicuręorum, qui apertè scribit mendum exscriptorum esse, quod etiam nunc legimus Matth. 1. ver. 11. *Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres eius.* Et iterùm S. Hieronymus nomen *Isaiæ*, quod legimus Matth. 3. verb. 3. credit esse additum. *Nos, ait, nomen Isaiæ putamus additum scriptorum vitio, quod & in alijs*

alijs probare possumus; Sic ille. Alij insuper prisci Patres de quibusdam alijs Scripturæ locis expostulant fuisse deprauata. Vt & alij recentiores graues, & orthodoxi, qui tamen ante Tridentinum Concilium scripsere, Nicolaus Lyranus, Alfonsus Tostatus, Hugo Cardinalis, Thomas Caietanus, Dionysius Richel Cartusianus, alijque. Sed in his haud immoror, vt ad eos progrediar, qui post Conc. Trident. scriptis suis Ecclesiam illustrarunt.

Istiusmodi sunt Ioannes Maldonatus, Ludouicus Lipomanus Episcopus Veronensis, Andreas Masius, Cornelius Iansenius Episcopus Gandauensis, Ioannes Gagnæus, Alphonsus Salmeron, Cæsar Baronius Cardinalis, Iacobus Tirinus, Nicolaus Serarius, Gaspar Sanctius, Dionysius Petauius, Iacobus Salianus, Nicolaus Serarius, Torniellus, Cornelius à Lapide, Bellarminus, ne alios recensendo prolixior sim. Deus optimè quales, & quanti viri, in quibus eximia pietas, sublimis sapientia, & profunda eruditio de palma contendunt? Adeò vt licèt aliquis vnum, aut alterum locorum, quæ illi deprauata in vulgata editione contendunt, à deprauatione tamen vindicauerit, hoc saltem superfit tot tantorumque Doctorum iudicio Conc. Trid. quod illi omnes magna prosequebantur veneratione, & cui contradicere piaculum credidissent, minimè iudicasse singulas vocum particulas nulla excepta, prout in vulgata editione reperiuntur, esse Canonicas, ac diuinæ authoritatis.

Vulgata translatio Latina Iosuè 21. v. 36. Sic enunciat: *De tribu Ruben vltra Iordanem contra Iericho ciuitates refugij Bosor in solitudine Misor, & Iaser, & Iethson, & Mephaath, ciuitates quatuor cum suburbanis suis*. Nicolaus Serarius è Societ. Iesu, comment. in hunc locum admonet in primis ex præcedenti c. 20. verb. 8. alijsque Scripturis, ex his enumeratis vrbibus tribus, Ruben solam Bosor esse refugij. Quod est etiam notandum in alijs alia-

rum tribuum hic recensitis ciuitatibus. Nam ex 48. Leuiticis vrbibus assignatæ sex dumtaxat fuere in refugium, quamuis in versiculis 21. 27. 32. 36. & 37. promiscuè, & indistinctè in vulgata editione omnes ciuitates dicantur vrbes refugij.

Addit Serarius nomen Misor in vulgatum Latinum contextum ver. 96. ex margine irrepsisse. Addit præterea, vel eamdem esse Iaser cum Cademoth, vel cum insequente ciuitate Iethson : sed probabiliùs esse, Iaser huc per errorem immigrasse vice Cademoth. Idemque Serarius hæc verba subnectit: *Hinc apparet vulnus alicunde textui huic, tàm in Latinis, quàm in Græcis, quàm in Hebræis exemplaribus inflictum, quod nondum hactenùs curatum satis.* Alphonsus verò Tostatus textum vulgatum huius, & sequentium versiculorum ex historica veritate aliarum scripturarum corrigens, non aliter proponit nisi in singulari numero *ciuitatem refugij, non ciuitates refugij*.

Gaspar Sanctius eiusdem scriptor Societatis, qui suis commentarijs vniuersam penè scripturam elucidauit, ad l. 4. Reg. cap. 14. num. 28. & sequentibus multa fusè admodum de hac materia pertractat, & pro fundamento regulam istam his ipsis verbis proponit : *In Biblijs vulgatis & fuisse multa, & nunc etiam esse non pauca, quæ scriptorum, ac Librariorum incuria sensim irrepserunt, quæ mutata sunt, & correcta à Sixto, & multa etiam relicta, quæ cum mutanda viderentur, consultò tamen relicta sunt.* Eodemque loco Sanctius obseruat, *Hieronymum in sacra scriptura (qualem etiam nunc post Sixtinam correctionem habemus) Librariorum incuriam deprehendisse, vt Isaiæ cap. 32. & Matth. 1. vbi Sermo est de Ieconia. Et Canum l. 11. de locis, multa obseruare errata in numeris ex eorum incuria, qui olim sacros libros transcripserunt.*

Addit Sanctius sæpè in Biblijs contingere, vt vna dictio à descriptore prætereatur, quia alia similis ei coniuncta est. Et profert *ex pluribus* (vt loquitur) *exemplis hæc pauca etiam post Pontificiam correctionem. Hebr. 12.*

verb.

verb. 2. proposito sibi gaudio, cùm tamen iuxta codices Græcos legendum velit: pro proposito sibi gaudio, ἀντὶ προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, *vt legunt Chrysostomus, Theodoritus, Theophylactus, Oecumenius*. Sic Roman. 11. *inuestigabiles dicuntur viæ Domini pro inuestigabiles. Ante Sixti verò correctionem similiter legebatur*. Hebr. 5. verb. 11. *interpretabilis; at nunc interpretabilis, Græcè*, δυσερμήνευτος. Et Psalm. 118. *nunc temporis etiam legitur: præueni in maturitate, pro contrario vocabulo, in immaturitate, id est in tempore nondum opportuno*. Addit prætereà, *sanctum Hieronymum ad locum Isaiæ 42. Educet in veritate iudicium, obseruare hunc locum mutilate legi apud Matthæum capit. 12. omissis istis, non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium. Idque Scriptoris errore contigisse, qui hanc vocem (iudicium) repetitam in illo Isaiæ loco non aduertit; ideòque semel tantùm per inaduertentiam posuit, omissis verbis intermedijs. Quam obseruationem idem repetit Hieronymus ad Aglasiam, q. 2.*

Deinde prosequitur Sanctius adiungens, Matth. 1. *secunda Genealogiæ Christi tesseradecade fuisse omissos non ab Euangelista, sed à parum cauto exscriptore, tres istos Ochosiam, Ioas, & Amasiam, ob vicinitatem, & similitudinem nominum Ochosiæ, & Osiæ, vt inconsultò scripserit aliquis antiquarius Ioram genuit Osiam; pro Ioram genuit Ochosiam: quod procliue erat, quia præter reliquam conformitatem, habent hæc duo nomina eamdem litteram initialem, nec differunt nisi vna intermedia littera.*

Similiter probare, & persuadere nititur Sanctius, *In tertia tesseradecade scriptum fuisse à Matthæo: Iosias genuit Ieconiam, & post transmigrationem Babylonis, Ieconias genuit Iechoniam, eo quòd Ioacin filius Iosiæ fuerit etiam denominatus Ieconias, vt volunt Hieronymus in hunc Matthæi locum (quem idem sanctissimus Doctor asserit ab inscriptoribus deprauatum)* Et S. Ambrosius lib. 3. in Lucam ad finem. Et S. Epiphanius in hæres. Epicuræorum ad finem, *qui deprauationem quoque ab exscriptore hic factum asserit.*

Hos sequuntur quòad testimonium eiusdem prætensæ deprauationis præter Sanctium, Tostatus Abulensis, Iansenius Gandauensis, Mariana in c.1. Matth. Garzia Galerza l.8.c.3. difficultates porrò, quæ opponi circa nominum numeros tessaredecadas singulas constituentes, Sanctius abundè conatur explanare.

Cornelius Iansenius Gandauensis Episcopus in epist. ad Cardinalem Granuellanum, quam editis à se in Ecclesiasticum commentarijs præfixit, meminit quidem huius Trid. decreti: quia tamen aliam esse, quam quæ à vulgo existimatur, istius decreti mentem, & scopum intelligebat, sic ibidem de Ecclesiastici libro loquitur. *Hic liber præ cæteris Scripturæ libris, & infelicius apud nos versus est, & corruptissimus est in plerisque locis*. Deinde identidem per vniuersum commentarij sui opus passim pronunciat, & ostendit, *Translationem istam qualem nunc habemus vitiatam, & corruptam esse pluribus locis ad singula capita libri, neque Latinum duntaxat, sed ipsum etiam Græcum exemplar*.

Alfonsus Salmeron S. Ignatij Loiolæi socius, qui Tridentino Conc. Summo iubente Pontifice interfuit, & Ioannes Gagnæus comment. ad Act. Apost. cap. 27. v. 5. ambo *scribunt eo loco per errorem irrepsisse Lystram Lyciæ in Latinis vulgatis, cùm scribendum velint Myram Lyciæ, sicut habent Græci codices, & legerunt Chrysostomus, alijque Græci Patres; cum sit certum Myram esse in Lycia; Lystram autem hic ipse liber Actuum cap. 14. collocet in Prouincia Lycaoniæ*. Istam Salmeronis, & Gagnæi sententiam refert Lorinus Act. 27.

Ioannes Maldonatus eiusdem Scriptor Societatis Comment. in Matth. 1. ver. 11. *Ait hunc versiculum esse Scriptorum vitio deprauatum, & sic legendum esse: Iosias autem genuit Ioacim, & fratres eius, &c. Deinde versum 12. similiter ipsius iudicio deprauatum, sic esse legendum. Iocin autem genuit Iechoniam*. Idemque Maldonatus Matth. 27. verb. 9. docet, *nomen Ieremiæ, quod ibi legitur fuisse ab ali-*

aliquo indocto margini appositum, deinde ab altero æque imperito translatum in ipsum textum, *cùm tamen memorata ibi prophetia non sit Ieremiæ, sed Zachariæ.* Istam circa hunc locum sententiam Maldonatus communem habet cum S. Hieronymo, & Cornelio Iansenio Gandauensi ad hunc ipsum locum, vt taceam Lyranum, Hugonem Cardinalem, Dionysium Carthusianum, qui fuerunt in eadem sententia ante Synodum Tridentinam.

Iacobus Tirinus Soc. Iesu 1. Paralip. cap. 4. verb. 22. Haud satis probat istas versiones, *Qui stare fecit solem, & viros mendacij, & securum, & incendentem, cùm sint nominum propriorum Iokim, & Coseba, & Ioas*. Quin etiam adiungit, *vocem solis, quæ legitur in omnibus, vulgatis etiam vltimò correctis Biblijs, fuisse olim hìc insertam à sciolo, deductamque ex Iudæorum anilibus fabulis*. Idemque Tirinus, necnon ex eadem Societate alij duo Iacobus Salianus ad ann. 3150. num. 5. & seqq. atque Dionysius Petauius ration. temporum, p. 2. c. 11. Caietanus pariter in 2. Paralipom. & Torniellus in annal. vnanimiter omnes scribunt, in lib. 2. Paralip. cap. 22. verb 2. *mendosè legi tàm in Hebræis, quàm in Latinis voluminibus, quadraginta duos annos, pro duobus, & viginti, sicut habetur* 4. Reg. 8. 26. Cornelius à Lapide commentar. ad 2. Paralip. 22. *Apertè affirmat ibi esse mendum numericum, & contrarias rationes solidè refellit*. Addit *idem affirmari à Bellarmino in manuscripta concordia annorum Israel, & Iuda, quam penes se habet*, Deindè sic ait: *plura in editione vulgata à Romanis correcta sunt, & plura corrigi possent, vt ipsi correctores in præfatione fatentur*. *Sic multi demunt Cainam à serie generationum in genealogia Christi, cum tamen eum constanter habeant omnia Græca, Latina, Syra, Arabica exemplaria*. Lucæ 3. 36. Hactenùs Cornelius à Lapide.

Aloysius Lipomanus Veronæ Episcopus, & Andreas Masius intricati ambo perplexis difficultatibus conciliandi cum narratione Moysis ea, quæ perhibet S. Stephanus de vocatione, & migratione Abrahami, nodum

iſtum Gordium exſcindere, quàm ſoluere ſatiùs duxerunt, & ſcripſerunt, *antiquarios nonnulla exſcribendo caput Act. 7. ſiue per incuriam, ſiue per imperitam audaciam vitiaſſe*: Non tamen deſunt rationes conciliandi loca in ſpeciem contraria, quas alij expoſitores excogitarunt.

Cæſar Baronius Card. de Eccleſia optimè meritus, rationibus aliquot Chronologicis adductus aſſerit ad Chriſti annum 59. *Subeſſe mendum in omnibus Pauli exemplaribus 2. Tim. 4. v. 20. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti, cum autumet Melitæ legi oportere.*

Præ omnibus Bibliorum editionibus pręcipuam certè laudem, ac venerationem meretur Latina vulgata à ſincerioribus, & eruditioribus ingenijs, cęteris omnibus translationibus prælata, quamque vniuerſa Eccleſia reliquis omnibus poſt habitis complexa eſt: nec minus tamen ſupra cenſiti grauiſſimi, & Catholici Doctores, alijq; quorum commemoratione ſuperſedeo, ipſique illi qui Sixti, & Clementis iuſſu vulgatam editionem exactius quam antea correxerunt, hoc de ipſa in pręfatione, quàm Biblijs præfixerunt, teſtati ſunt, *Non poſſe affirmari, quod ſit numeris omnibus abſoluta, atque in his non pauca relicta fuiſſe quæ mutanda videbantur.* Nimirum quia menda nonnulla ſic ab antiquo irrepſerant, vt nulla ſuppeterent exemplaria his mendis vacua. At verò ſapientis veterum librorum, & maximè ſacrorum correctoris eſt, nihil ex propria mente innouare, ſed cuncta ad fidem optimorum, & vetuſtiſſimorum exemplariū exigere, quantùmuis videri poſſit alteratus ab antiquis non quidem auctoribus, ſed ex ſcriptoribus locus.

Id verò non ſolùm in vulgata editione damnum contingere potuit, ſed in ipſis Hebraicis, Græciſque exemplaribus reipſa ita contigiſſe certum eſt: vt nullum huiuſmodi exemplar immune prorsùs reperiri poſſit, ipſaq; Eccleſia ſancta in omni ſæculorum decurſu, vix ac ne vix quidem Biblijs Hebraicis, aut Græcis, aut Latinis potita ſit, quæ omni ex parte illibata, & ex-

pur-

purgata essent. Exempli causa in multiplicibus versibus c.21. Iosue. videbant adhibiti tùm à Sixto tùm à Clemente correctores perspecta rei veritate. *Legendum esse potiùs vrbs, quàm vrbes refugij:* Tùm quia ex multiplicibus illic nominatis vrbibus Leuiticis solæ illæ, quæ primo loco in ijs versibus nominantur, pertinebant ad refugium, seu asylum, reliquæ non pertinebant: tùm quia ipsi tam Hebræi, quàm Græci Codices Archetypi, vrbem nnmero singulari exprimebant Hebræi quidem את עיר מקלט *eth-hir miclat*, Græci autem τὴν πόλιν φυγαδευτηρίου. Nec dubitabant emendatores, quin Latinus interpres transtulisset in singulari *vrbem*: facilè quoque animaduertebant sciolum quempiam, & audaculum vulgatæ editionis, siue transcriptorem, siue correctorem, videndo non vnicam, sed plures designari simul ciuitates, ineptè autumasse non vrbem scribendum, sed vrbes. Quia tamen ista deprauatio ab altissimè dudum petitis sæculis inuecta fuerat, nec vllum hac in parte illibatum exemplar occurrebat, maluerunt modesti, & Religiosi emendatores rem, vti erat relinquere intactam, quàm contra omnium veterum Latinorum exemplarium fidem aliquid ex mente propria commutare. Atque ita multa (vt ipsi protestantur) quæ mutanda videbantur, consultò immutata reliquisse.

Hebræa verò Biblia non esse iamdudum à mendis vacua perspicies, si conferas cum Græca Septuaginta interpretum editione: cui tantùm detulisse ipsum Christum Dominum eiusque Apostolos, & Euangelistas constat, vt quando ex veteri Testamento testimonia proferunt, non aliter ea enuncient, quàm iuxta Septuaginta interpretum editionem, etiam vbi maximè videtur ab Hebraico textu discrepare. Constat verò 70. interpretes aliquot sæculis Christo anteriores à Principe Sacerdotum selectos florente Iudæorum Republica, instructos fuisse quàm emendatissimo veteris Testamenti Hebraico exemplari: nec minùs liquidò constat ipsos aliter in Hebræis voluminibus legisse, quàm nunc

tem-

temporis,atque ab annis 1200. legi soleat, vt perspicuè ostendunt in editis à se in Psalmos commentarijs Paulus Burgensis. Genebrardus,Lorinus,Bellarminus. Fateri ergo necesse est Hebræorum codices,quales habemus deprauationem dudum contraxisse. Quæ deprauatio post reprobationem Iudaismi multis ex causis ortum duxit (vt sileam exscriptorum incuriam, inscitiam,malam fidem,quam etiam Iudęis improperat Iustinus Martyr, circa Scripturas in Dialogo cum Triphone Iudæo) tùm ex plurium Hebraicarum litterarũ similitudine: vnde factum,vt alię pro alijs facilè substitutæ fuerint,tùm ex vocalium apud Hebræos defectu, quarum loco alia pro alijs vocalia puncta obtruserunt Rabbini Iudæorum, post Christianæ Religionis exortum istiusmodi punctorum inuentores; tum demùm ex interpunctionum periodo, & incisa diuidentium collocatione diuersa,qua sensus sententiarum, & verborum quàm sæpissimè immutatur, & planè diuersus reperitur inter hodierna Hebraica Biblia, & Septuaginta interpretes. Hæc passim demonstrat in Psalmis Genebrardus,& ab hoc mutuatus Bellarminus.

Quod verò attinet ad Grecam 70. translatorum editionem,quę ab ipsis Apostolorum temporibus omnem in Ecclesia obtinuerat authoritatem, in Oriente quidem ad hunc vsq; diem,in Occidente autem per annos quingentos,vbi Romana Ecclesia, cęteræque tùm Occiduę;tùm Africanę non alijs vtebantur Latinis Biblijs, quàm deriuatis,& traductis ex fonte translationis Gręcę à 70. editæ. Dubitari tamen non potest,quin editio 70. fuerit multis locis vitiata, & corrupta iam inde à prioribus Ecclesiæ sæculis, vt conqueritur Origenes ad caput Ierem. 17. Fieri ergo nõ potuit,quin Latina antiquiora Biblia, quibus solis vniuersa Ecclesia Latina vtebatur,eosdem pariter defectus contraxerint. Ipse sanè Origenes quàm optimè potuit Septuaginta expurgauit, quæ tamen diligentia eius minimè suffecit,

quan-

quandoquidem sanctus Martyr Lucianus, & Esychius nouas post Origenem addidere correctiones editionis Septuaginta: sed inter se ita diuersas, vt fidem faciat Hieronymus Orientalium Ecclesiarum partem vsam Luciani editione fuisse; at in altera parte præualuisse editionem Esychij. Quæ tamen non obstiterunt, quin Græcæ vtriusque editiones multis nęuis,& maculis aspersæ sint,vt passim S.Hieronymus expostulat.

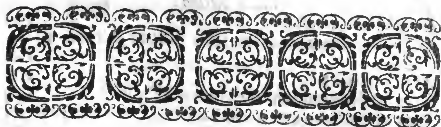
Quod autem ad Latinarum Ecclesiarum Latina Biblia spectat,quibus illæ per annos quingentos vsę sunt, sic de illis testatur Hieron. præfat.in Iosue: *Apud Latinos tot sunt exemplaria quot codices, cùm vnusquisque pro arbitrio suo, vel addiderit, vel subtraxerit, quod ei visum est*. Hieronymo suffragatur August. l.2.de doctr.Chr.c.11. Hisce verbis: *Qui Scripturas verterunt Latini numerari nullo modo possunt, vt enim cuique primis fidei temporibus in manus venit Codex Græcus, & qui aliquantulùm facultatis vtriusque linguæ sibimet habere videbatur, ausus est interpretari*. Ita August. Et sanè vt fuissent illæ versiones alioqui sincerę,illas tamen labes necessariò contrahebant, quę temporũ iniuria codices ipsos Gręcos vnde translatæ erant deformauerant. Sola verò vulgata editio cuius authorem Hieronymum eruditiores credunt, ex Hebraicis fontibus hausta est. Sed ipsa quoque (vt in omnibus rebus, quæ priuatorum hominum manibus passim, & longo annorum decursu tractantur necesse est,euenire) næuorum,& deprauationum haud paucas iniurias pertulit ab exscribẽtibus antiquarijs, & correctoribus imperitis. Quare multis præconijs laudanda est Sixti, & Clementis Pontificum pia sollicitudo, qua factum est, vt defæcatioribus nunc Biblijs fruamur detersis innumeris, quibus & antè,& post Conc.Trid.scatebant maculis. Certè numquam permisit,aut permissura est diuina prouidentia, vt Biblia sacra quibus publicè Catholica Ecclesia vtitur eiusmodi erroribus fædentur,qui diuinæ fidei,morumque sanctitati directè,

&

& manifestè aduersentur. Huc enim collimat Christi in suam Ecclesiam regimen, & directio.

Quamvis olim Curiæ Regni Franciæ consulente, & instigante Carolo Molinæo Parisiensi aduocato, qui suum etiam qualecumque Consilium Typis edi curauit, huius Synodi Tridentinæ receptioni, præterquàm in decretis solis, quæ de fide sunt, obstiterint: singuli tamen Episcopi intra proprias Diœceses recipi, & obseruari curaverunt huius Concilij Canones, quotquot etiàm circa Ecclesiæ ordinem, & disciplinam constituerat. Quo factum est, vt iam inde ab integro sæculo, graduum consanguinitatis, & affinitatis tàm spiritualis, quàm carnalis restrictio, quòad legitima connubia, anni etiam ad professionem validam requisiti, annus quoque probationis, forma reclamandi à facta dudum professione, ætas quoque ad singulos ordines requisita, formæ prouisionum beneficialium, declarationes potestatis ordinariorum in multis rebus, & personis, maximè verò circa casus occultos, quorum olim absolutio, aut dispensatio Papæ reseruabatur, aliaque eiusmodi quàmplurima vigorem, nemine opponente, in Gallia habuerunt iam inde ab ipso Pij IV. Pontificatu. Etiamsi Canones hisce Tridentinis anteriores, atque olìm in regno Galliæ vigentes diuersa omninò statuissent, vt facilè compertum fiet prædictos Canones percurrenti, & conferenti cum antiquioribus iuribus, quæ in ipsis & cum ipsis exactè contulimus, quæ abrogata, & mutata videmus in hoc regno à tempore Tridentini Concilij: quod est argumentum euidens receptarum in Gallijs Tridentinarum sanctionum. Ad postremùm anno Christi 1615. Lutetiæ in Generali conuentu Gallicani Cleri sub regno Ludouici XIII. de nouo receptum fuit communi decreto Concilium istud, vt ex generalibus actis constat Gallicani Cleri, & scribit in suis Annalibus Petrus à Sancto Romualdo Ordinis Fuliensium Monachus.

IN-

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Huius Operis, ordine Alphabetico Digeſtus.

In quo numerus Paginam, & Materiam indicat.

Acc-

H

I

Lao-

M

Ma-

Mo-

N

O

P

Thi-

Ec.

Q

T

Z

San-

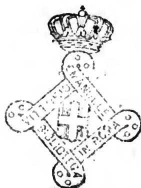
Se-

T

Trans-

V

Visi-

FINIS.